

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.7.2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.7.2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.7.2

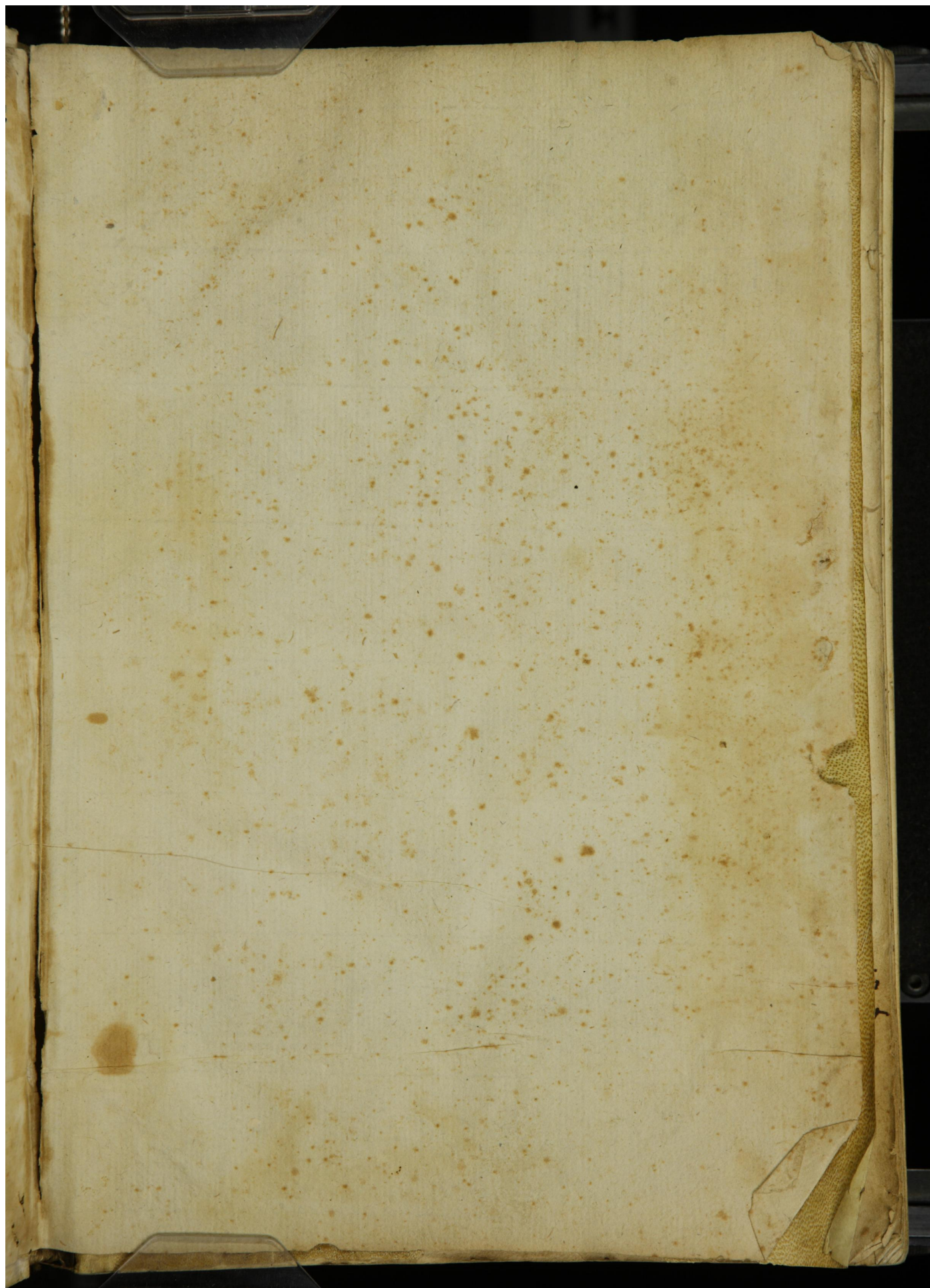
INCUNABULI

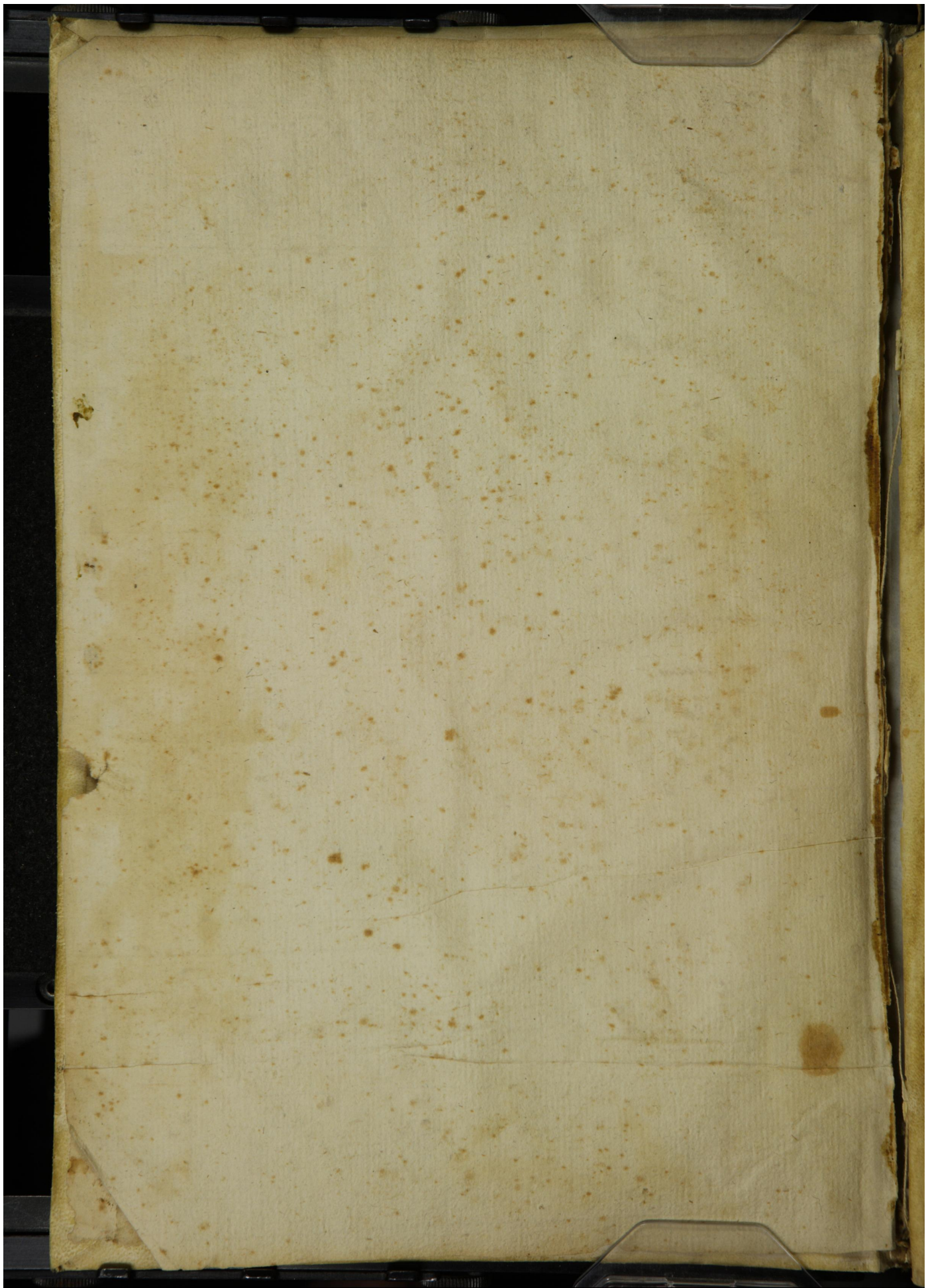
C

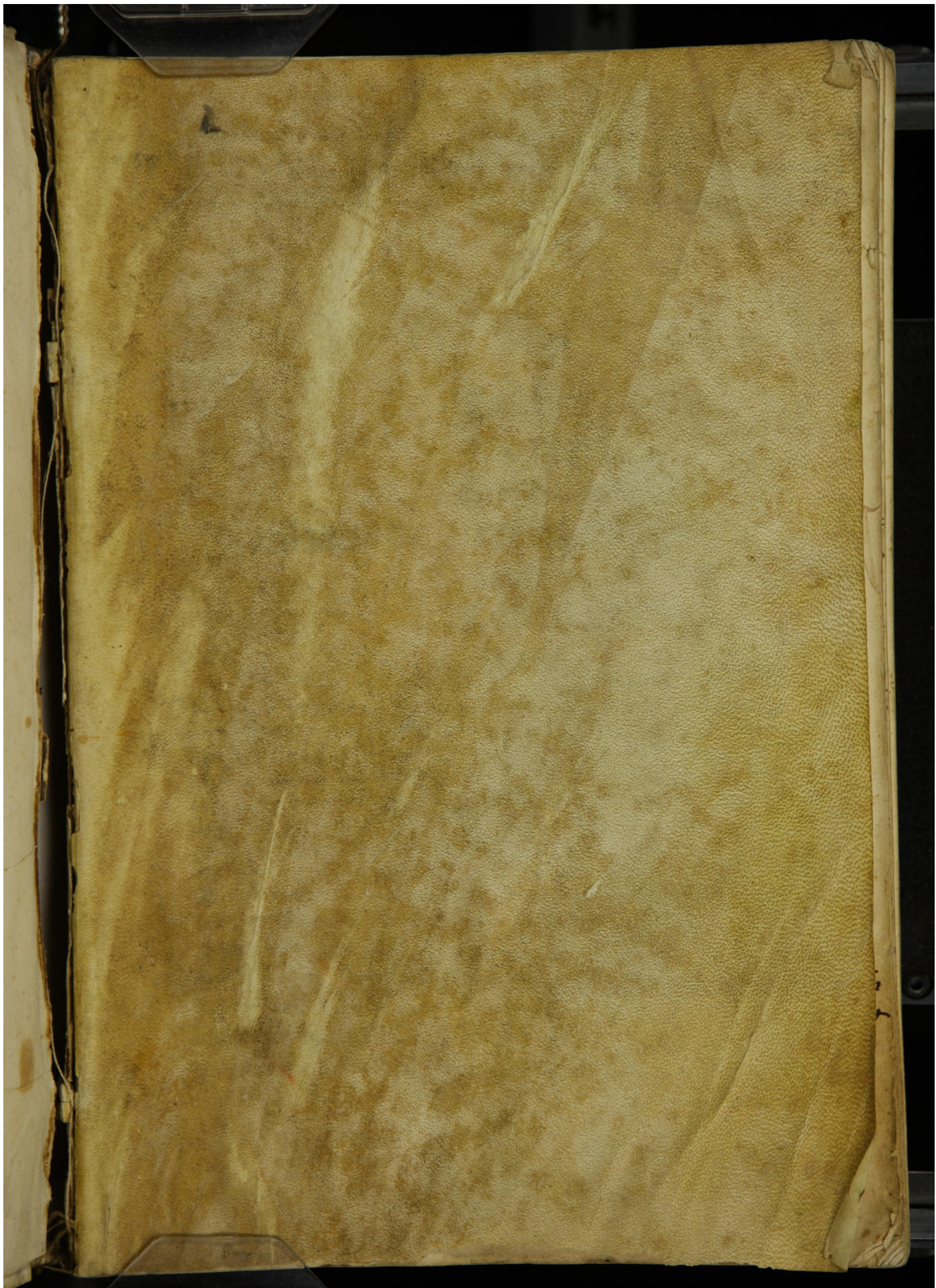
7

2

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Jesus.

Acte liber est Congregationis sancte Iustine Ordinis sancti Benedicti
deputatus a Monasterio sancte Agathe sine Abbacie Florentine 8. 20
Emptus Anno dni 1500. LXXXIII. die xij decembris. hora xij diei

9266

ad differtur, hor secunde hor sale
arma simantione sempre cum modo
questi fa ben adbi famale
da infamia torto, adbi gran lodo
ntia ingegno & arte pocho uale
repe idiegni adbi sebeduno
allfine il meglio e contentarsi
ne na scrueta guernarsi

Arch. flo. i 2^a parte Chro. Tit 15 c p 83
Almificus pr. monachoz in occidente benedictus in fine Regule
sue remittit monachos suos ad inspiciendam & tenendam doctri-
nam Jo. Cassiani : —

**Institutis ceno-
biorum
Origine causis et
Cassianus de remedijs vitio-
rum
Collationib⁹ pa-
trum**

Vinc. in Sp. hist. lib. 19 c. 14 de h. libro sic ait
Opuscula. 1. Instituta & Collationes Jo. Cassiani multam edificationem
continent animarum & luculento sermone nitentur, nec iter multa antiqua
opuscula, quæ ad spirituales profectus, atq. perfectionis apicem redeunt,
utilius arbitror me legisse. Nam & beatus pr. n. dominicus ut in
eius vita legitur librum illi q. Collationes patrum inscribitur studiose
legens ac vigilantiter intelligens, salutis in eo rimatus semitas, magnum
perfectionis apicem apprehendit. Agit siquidem liber ille de cordis puritate
de virtutibus, & omnium perfectione virtutum. Cuius frequens lectus, chri-
sti discipulum ad multam cordis puritatem, ad contemplationis ar-
cem, & totius spiritualis discipline perfectionem gratia opitulante
provocavit : — Arch. flo. i 3. par. Chro. Tit 23 c 7
b. c. Thomas sepms cū sibi uidebat lecturam unā et collationib⁹ prum
percurbat hinc lecturam devotionis nūris (ut ipse aiebat) colligebat
imitatus exemplū. b. pr. sui hinc ut ingessis eius legatur
q. magnū et — Abbatie florentie

Auctor quis ac qualis fuerit: quos libros: ad quos: et de quibus scripserit: cōmendatitia breuifq; expositio.

Illustris prudens ac facundus inter ecclesiasticos scriptores claruit **Johes Cassianus**: de cuius eleganti facundia **Gennadius** psbyr in libro viroz illustriū int alia sic scribit. **Cassianus** inqt natus scythia: constantinopoli a iohē magno epō diacon^o ordinatus: apud massiliā psbyr: pdidit duo monasteria viroz 7 muliez q̄ vsq; hodie extant: scripsit experientia magistrante librato smone: 7 vt aperti^o dicam: sensu vba inueniens 7 actione linguā mouēs: res oīm mōachoz p̄fessionī necessarias &c.

Multa etenī p̄clar^o hic vir scripsit: inter quē etiā cōpertas in egypto vitas patrū doctrinasq; 7 regulas daq; ad plūmos libris exposuit.

Scripsit equidem ad **Castorem** episcopum de institutis cōnobiorū: de origine et causis curationibusq; octo p̄ncipalium vitiorū: libros duodecim.

Digessit p̄terea collationes cū patribz egyptijs habitas: **Ad Leontiū** q̄dem ep̄m 7 fratrem belladiū collationes decē in scythiotica heremo cōmorantiū patrū: videlicet **Moyli** duas: de destinatiōe monachi ac fine: Et de discretiōe. **Basinucij** vnā: de triplici ad fuiendū deo vocatione 7 renunciatione. **Danielis** vnā: de pugna carnis ad uersus sp̄m: 7 sp̄s aduersus carnem. **Serapionis** vnā: de impugnatiōe oīm vitiorum. **Theodori** vnā: de p̄speris 7 aduersis huius seculi 7 causis flagelloz dei. **Sereni** duas: de spiritalibz nequitijs: Et de p̄ncipatibz ac potestatibz. **ysaac** duas: de qualitate orationis: Et de eiusdem ingitate.

Ad honoratū ep̄m 7 **Eucheriū** septem alias triū anachoretaz in thebaida egypti heremo p̄sistentium: hoc est: **Cheremonis** tres: de p̄fectione: de castitate: 7 de p̄tectiōe dei. **Nesterotis** duas: de scia spiritali: Et de charismatibz diuinis. **Joseph** duas: de amicitia vera: Et de diffiniendo. id est. p̄mittendo. vel non diffiniendo.

Postremo septē alias ad **Jouinianū**. **Mineruiū** **Leontium** et **Theodorū**: q̄ sunt quinq; abbatum in vltioris egypti partibus habitantium. id est. **Dyamonis** vnā: de tribus antiquis monachorum generibus 7 quarto nuper exorto. **Johannis** vnā: de vita cōnobitica 7 heremitica. **Dynusij** vnā: de satisfactiōe p̄nitētiē. **Theone** tres: de remissiōe q̄nquagesimę: de nocturnis illusionibz: Et de eo qd̄ dicit apostol^o: **Nō enī** qd̄ volo bonum facio: sed qd̄ odi malū h̄ ago. **Abrahā** vnā: de mortificatiōe

Que certe ipsius memorati viri opuscula multam edificationē cōtinent animaz: 7 luculento sermone nutescunt. **Nec** inter plūma antiquoz scripta quēq; ad spiritalis p̄fectus atq; p̄fectionis apicem tendenti vtilius aliqd̄ arbitror legisse.

Unde 7 **Cassiodorus** monasterij sui fratres ad huius veneradi patris scripta p̄legenda exhortando sic scribit. **Cassianū** inqt psbyter qui p̄scripsit de institutiōe fidelium mōachoz: sedulo legite: frequent^{er} audite. **Qui** int ipsa sancti p̄positi initia octo p̄ncipalia vitia dicit esse fugiēda. **Hic** noxios mor^o aīaz ita cōpetent^{er} insinuat: vt excessus suos hoīez pene videre faciat 7 vitare cōpellat: q̄s antea cōfusiōe caligis igno

Et beatus pater dominic^o vt historia de eius vita cōscripta testat^{ur}: libū (rabat. illū qui **Collationes** patrū inscribit: studiose legēs ac vigilan^{ter} intelligens: salutis in eo rimat^{ur} semitas: ad magnū p̄fectionis apicem puenit.

Ut igitur p̄clari hui^o viri opa tanta cōmendatiōe digna ab oībz legere cupientibz facili^{ter} haberi possint: **Rup^o** i inclyta **Basilienisū** vrbe post accuratissimā eorū dē emēdationem: artificiosamq; ac putilē 7 antea nō visam p̄ capita distinctionem: singula cū inscriptionibz suis: in hoc vnū corpus sunt collecta: elimatisq; litteraz characteribz vtiliquido cernit^{ur} impressa: ad frugiferū p̄fessorie arq; cōmendationē: oīm q; diligēt^{er} in his legentiū vtilitatē: **Saluator** q; n̄rī iesu christi gl̄ias 7 honorem: qui est benedictus in secula: Anno natiuitatis eiusdem. **M. cccc. lxxxv.**

Tabula

Incipit registrum in libros sequentes Cassiani.

Abbasio

hānes rigat lignuz
ariduz. libro. iij. ca.
pitulo. xxiij.

Abbas pynusius
fratrum pedibz pro
uoluit. li. iij. ca. xxx

Abbas macharius mortuum suscitāt.
Collatione. xv. ca. iij.

Abbas abraham vbera mulieris arida
lacte abundare facit ⁊ claudum curat.

Coll. xv. ca. iij. et. v.

Abbas pasantius pstermit se ad veniā
in limine ecclesie. coll. xvij. ca. xv

Abrenūciatio qd sit. libro. iij. ca. xxxiij

Abrenūciatio non pdest si implicam
dimissis. li. iij. ca. xxxvi.

Abrenūciantis pparatio cōtra tēpta
tiones. libro. iij. ca. xxxvij

Abrenūcians ad perfectionez sine cha
ritate contendens. collatiōe. i. capi. vi.

Abrenūciatio nū tria genera. coll. iij. ca.

Abrenūciatio exterior nō (iij. vi. vij.
prodest absqz interiori. colla. iij. ca. vij.

Abrenūciatio malo ⁊ describit. coll. iij.

Abstinētia spirital purita (ca. xv. et xxi
tem cordis generat. libro. v. capi. xxi

Abstinētia corporalis quare exerceat.
Abstinētia senis comedē (li. v. ca. xxij

Abstinētia rādhue esurientis. libro. v. ca. xxv.

Abstinētiē temperamentuz quomō sit
seruandum. collatiōe. xxi. ca. xxij.

Abstinētiā nra ⁊ celare debem⁹. coll. v.

Abstinētiā cur iter dū tēpta (ca. xix.
tio carnis sequatur. coll. xxi. ca. ij. et. iij

Accidie natura describit. libro. x. capi. i.

Accidia quanta dispendia inferat mēti
Accidia qbz generibz supat (li. x. ca. ij.

monachum. libro. x. ca. iij.

Accidia cecat mētē ab oī xute. li. x. ca. iij

Accidia duplex est ipugnatio. li. x. ca. v.

Accidia capti quō collabūt. li. x. ca. vi.

Actionis ordo mutatur sine culpa pro
pter effectum studi. colla. xvij. ca. xiiij.

Alphabetica

Actualis pfectio duplici ratioe subsistit

Actual pfectio erga ml (coll. xij. ca. iij.
ta studia dirinatur. colla. xiiij. ca. iij.

Actuū pteritorū recordatio quousqz
sit habenda. collatione. xx. ca. vij.

Adam vniuersarū rerū naturas nouit.

Agonis carnal silitu (coll. vij. ca. xxi.
do ad certamen spiritale. libro. v. ca. xij.

Agonis spiritualis fundamentū in quo
collocetur. libro. v. capi. xvij.

Agonis mūdiā purificatio. li. vi. ca. vi

Ambidexter vir perfectus figuratū nun
cupatur. collatione. vi. ca. x.

Amicicia ⁊ gñā diūsa sūt. coll. xvi. ca. ij.

Amicicia indissolubilis virtutum pari
tate federatur. collatione. xvi. ca. iij.

Amicicia ppetua tm̄ inter pfectos stare

Amicicia quō pōt (pōt. coll. xvi. ca. v
sit iniolabiliter retēari. coll. xvi. ca. vi.

Amicicie inramento firmate indurpte
stare non possunt. colla. xvi. ca. xvij.

Amor dei compatur viro qui a muliere
deseritur. coll. xij. ca. vij.

Anachoreta ⁊ pncipiū ⁊ ordo. coll. xvij

Anachorete qualia loca debe (ca. vi.
ant expetere. collatione. xxiij. ca. iij.

Angelū sathane p āgelo luc̄ suscipit he

Angeli nō sūt putādi (ro. coll. ij. ca. v.
imutabilis esse nature. coll. vi. ca. xvi.

Angeli creati pbantur an celū ⁊ terram

Angeloz lapsum ⁊ (coll. vij. ca. vij.
diaboli describitur. coll. vij. ca. vij.

Angeli duo singulis homibz sunt depu
tati. coll. vij. ca. xvij

Anime perpetuitas ⁊ natura describit.

Anime ⁊ aquarie (coll. pma. ca. xiiij.
mole comparatio. coll. pma. ca. xvij.

Anime decor ⁊ feditas in quibus consi
stat. collatione. vi. ca. vij.

Animarū tres sunt stat⁹. coll. iij. ca. xix.

Anime mobilitas. coll. vij. ca. iij.

Anime status ⁊ virtus. coll. vij. ca. iij

Anima naturalit̄ nun qz pōt esse ociosa
Collatione. vij. ca. iij.

Aie pfectio ⁊ similitudo. coll. vij. cap. v.
Aie mobilitas plume vel pennule com
paratur. coll. ix. ca. iij.

Tabula

Anima imunda non tradere nec p̄cipe
 re p̄t sc̄iaz spiritalē. coll. xiiij. ca. xiiij.
Anime naturaliter insunt semina virtutū.
Anime motus tripartit⁹ (coll. xiiij. ca. xij.
 distinguitur. colla. xiiij. ca. xv.
Anime pars inferior p̄mo succumbit tē
 ptationibus. colla. xiiij. ca. xvij.
Arciebi episcopi vita laudabil. libro.
 v. ca. xxxvij.
Arma christianorū que sint que ad p̄g
 liozū exercitia p̄parent. coll. vij. ca. v.
Artes omnes p̄p̄iū finem h̄nt. collatiōe
 prima. capi. ij.
Artis magicę auctor quis fuit. coll. vij.
Athletis christi in corpore con (ca. xxi
 stituti pugna non deest. li. v. ca. xix.
Auaricię morbus q̄ p̄nciosus sit. libro
Auaricię morbus difficultē (vij. ca. ij
 repellitur. libro. vij. ca. vi.
Auaricia unde generetur ⁊ quāta mala
 ipsa generet. libro. vij. ca. vij.
Auaricia omēs virtutes impedit. libro
Auarus monachus non (vij. ca. viij
 potest p̄manere fixus in cōnobio. libro
Auarus monachus graui (vij. ca. ix
 labori se subijcit. libro. vij. ca. x.
Auari monachi requirunt fēminas p̄o
 custodia pecuniarum. libro. vij. ca. xi.
Auaricię morbus triplex esse diffinitur
Auari monachi te (libro. vij. ca. xiiij.
 stimonio colorato se defendunt. libro
Auaricia superatus signo (vij. ca. xvi.
 miniosus redditur. libro. vij. ca. xx.
Auaricia qualiter debeat supari. li. vij.
Auarus esse potest non ha (capi. xxi.
 bens pecunias. libro. vij. ca. xxij.
Auaricia non potest vinci nisi nuditate.
Auaricia parui⁹ (libro. vij. ca. xxiij
 exitum sortitur. libro. vij. ca. xxv.
Auaricia leprā aīę infert. li. vij. ca. xxvi.
Auaricia victoriā nuditate conquirat
 libro. vij. ca. xxvij.
Auariciā vincere potest p̄seuerās in
 monasterio. libro. vij. ca. xxxi.
Auaricię ⁊ naturalium vitiorum differ
 rentia. colla. v. ca. vij.
Auctoritatem quidam annorum nume

rositate vsurpant. colla. ij. ca. xiiij.
Auctor huius libri binomius fuit. li. v.
Auctor huius libri non tm̄ (ca. xxxv.
 audita sed visa narrat. In prologo p̄i
 mo qui incipit Ceteris
Auctor monachorū in primordio fidei
 quis fuit. libro. ij. ca. v.
Auctores a quibus cingulus monacho
 rum habet exordium. libro p̄mo. ca. ij.
Auctores baculorum qui a monachis
 deferuntur. libro primo. ca. ix.
Baculos quare deferant
 mōachi. libro p̄io. ca. ix.
Basilij sententia de virginita
 te sua. libro. vi. ca. xix.
Basilij sententia contra auarum mo
 nachum. libro. vij. ca. xix.
Blasphemus traditur immundissimo
 spiritui. libro. xij. ca. xx.
Bella carnalia non obtinens spiritalit̄
 pugnare non potest. libro. v. ca. xvi.
Bellum auaricię extra naturā esse dicie
Beneficium nuditatē (li. vij. ca. p̄mo
 nō p̄dest cupidis. libro. vij. ca. xxiij.
Bonitas humana si diuine bonitati
 cōparet non est bona. colla. xxiij. ca. iiij.
Bono summo nō p̄t ingit̄ intendere
Bonū p̄ncipale cōsi (coll. xxiij. ca. v.
 stitū diuina p̄tēplatiōe. coll. p̄ma. ca. vij.
Bonū malū ⁊ mediū huius mūdi. coll.
Bonū velle confortat ⁊ di (vi. ca. iiij.
 rigit deus. colla. xxiij. ca. xi.
Bonū p̄ncipale non p̄pter inferius bo
 num debet exerceri. colla. xxi. ca. xv.
Bonum p̄ncipale quomodo a ceteris
 bonis discernatur. colla. xxi. ca. xvi.
Bonū multiplex p̄sumauit paul⁹ ap̄ls
Bonū qd̄ apostol⁹ se (coll. xxiij. ca. ij
 pficere non posse testatur. coll. xxiij. ca. iiij.
Calciamētis q̄re nō sunt
 vsi monachi in egypto.
 libro primo. ca. r.
Chananeorū terra quondam fuit semi
 ni sem deputata. coll. v. ca. xxiij.
Carminū seculariū quomodo possum⁹
 obliuisci. coll. xxiij. ca. xij. et. xij.
Carnis vocabulū in scriptura diuersi

Alphabetica

- moderetur. colla. iij. ca. xi.
- C**astitas sanctimonia nuncupat. libro.
- C**astitatis et conti (vi. ca. xv. et. xvi. nentie differentia. li. vi. ca. iij. et colla. xij.
- C**astitas peculiaris gratia est (ca. xi. inter munera dei. libro. vi. ca. vi.
- C**astitatis custodiam augere debet premium. libro. vi. ca. xvij.
- C**astitas sine humilitate obtineri non potest. libro. vi. ca. xvij.
- C**astitas excellens abbatis sereni. colla.
- C**astitatis gradus et (vij. ca. primo et ij. differentie describunt. colla. xij. ca. vij.
- C**astitatis naturam in experti cognoscere non possunt. colla. xij. ca. vij.
- C**astitatis perfectae signa. colla. xij. ca. vij.
- C**astitati non nocet carnis commotio accidens per somnum. colla. xij. ca. x.
- C**astitatis dulcedinem soli agnoscunt qui experiuntur. colla. xij. ca. xij.
- C**astitatis possibilitas in quo tempore possit agnosci. colla. xij. ca. xv.
- C**astitatis finis debet. colla. xij. ca. xvi.
- C**astitatem imaginaria philosophi habuerunt. colla. xij. ca. v.
- C**astitatis instrumenta absque auxilio dei retinere non possumus. colla. xij. ca. vi.
- C**astitatis exemplum famosum agricolae.
- C**astitatis perfectae (colla. xij. ca. vij. reuelatio. colla. xv. ca. x.
- C**ellam deserere quantum detrimentum sit.
- C**ellam tradit fratri (colla. vi. ca. xv. bus cum vtilibus suis. libro. v. ca. xxxvij.
- C**ellulas repetere et inhabitare qualiter debeamus. libro. ij. ca. xv.
- C**enobite qualiter in congregatione viuere debeant. libro. iij. ca. xli.
- C**enobitarum professio quibus auctoribus sit instituta. colla. xvij. ca. v.
- C**enobitarum utilitas ad differentias heremitarum. colla. xix. ca. vi.
- C**enobij et monasterij differentia. colla.
- C**enobij et solitudinis fructus (xvij. ca. x. ctus describuntur. colla. xix. ca. vij.
- C**enturio euangelicus tenet similitudinem anime perfectae. colla. vij. ca. v.
- C**heremonis abbatis etas incessus et excusatio. colla. xi. ca. iij.
- C**heremonis abbatis verba de castitate.
- C**ibi quotidiani (colla. xij. ca. primo optimus modus. colla. ij. ca. xix. xxi. xxij.
- C**ilicina veste quare patres (et. xxvi. refutauerunt. libro primo. ca. iij.
- C**ingulus monachorum a quibus ortus habuerit. libro primo. ca. ij.
- C**inguli spiritualis sacram. li. primo. ca. xij.
- C**ogitationes prauas quomodo excludere debeamus. libro. vi. ca. xij.
- C**ogitationum status describit. colla. pri.
- C**ogitationum nostrarum (ma. ca. xvij. triplex principium. colla. prima. ca. xix.
- C**ogitationum quadruplex discretio. colla. prima. ca. xxij.
- C**ogitationum discretio ad similitudinem nummularij. colla. prima. ca. xx.
- C**ogitationes senioribus patefacere debemus. colla. ij. ca. xi.
- C**ogitationes nostras quomodo cognoscant demones. colla. vij. ca. xv.
- C**ogitationes nostras demones quibusdam coniecturis eliciunt. colla. vij. ca. xvi.
- C**ogitationes bene difficiliter custodiuntur quam concipiantur. colla. ix. ca. vij.
- C**ogitationum mutabilitas. colla. x. ca. xij.
- C**ogitationum suarum archana manifestant.
- C**ogitationes suas (colla. xxiij. ca. i. quomodo debeat monachus custodire. colla.
- C**ognitio spiritualium rerum (xxiiij. ca. vi. quomodo apprehendat. colla. xiiij. ca. ij.
- C**ollobijs quare vtantur monachi. libro.
- C**omedere et bibere extra (primo. ca. v. mensam quam illicitum sit. li. iij. ca. xvij.
- C**omedendi tempus atque mensura. colla.
- C**omotiones nostro vi. (xxi. ca. xxiij. tio non aliorum excitantur in nobis. libro.
- C**ompatio eius qui (ix. ca. v. et. vi. destinata ferire prestat. colla. pri. ca. v.
- C**ommunionem dominicam nunquam se dignum aliquis iudicare debet. colla. xxiij. ca. vi.
- C**oncupiscentias carnis qualiter extinguere debeamus. libro. v. ca. xi.
- C**oncupiscentia spiritus quid sit. colla. iij.
- C**oncupiscentia carnis aduersus spiritum quid nobis prosit. colla. iij. ca. xv.

Tabula

Concordia sex vitioꝝ ⁊ dissidētia duoz
Confidētie pprie (ab eis dē. coll. v. ca. x
 periculum. colla. ij. ca. xi.
Compūctionū causę diuēse sunt. coll.
Compunctionū diuēse (ix. ca. xxvi.
 sunt qualitates. colla. ix. ca. xxvij
Consiliū paupē ⁊ simpliciu nō tēte
 mus respuere In plogo primo qui in
Consilio fideli anxie. (cipit Aeteris.
 tas magna remouet. colla. xvij. ca. iij.
Contemplantationis conatus ad similitu
 dinē marie ⁊ marthe. coll. p̄ia. ca. vij.
Contemplatio dei multifarie concipit.
Contentiones reli. (coll. p̄ia. ca. xv.
 giosoz p vilibz rebz. colla. p̄ma. ca. vi.
Contemnentes magna occupantur ali
 quando paruis. colla. iij. ca. xxi.
Cordis stabilitas quomō possit acq̄ri.
Correctionum diuer (colla. x. ca. xiiij
 sarum regulę libzo. iij. ca. xvi.
Criminosi ⁊ habet si quis suū quippiā
 dixerit. libzo. iij. ca. xij
Crux n̄ra timor dñi est. li. iij. ca. xxxv
Crux impressa pectori ⁊ fronti non sinit
 demones appropiare. coll. vij. ca. xviij
Culpe fratru quomō puniant. libzo. iij
Culpe leuiores fuerunt non (ca. xvi.
 nullis causa mortis. colla. vi. ca. xi.
Danielis abbatis vita de
 scribitur. collatione. iij.
 capitulo. primo.
Debitum creditoribus pro matre per
 soluit archieps. li. v. ca. xxxviij.
Decipientis ⁊ decepti p̄na innuitur.
 colla. viij. ca. xi.
Decimas fideliter offerentes cōmēdant
Decimarū ⁊ primitiaꝝ (coll. xxi. ca. ij
 oblatio. colla. xxi. ca. ij.
Dei voluntate vel pmissu cuncta gerun
 tur. colla. iij. ca. xx.
Deo quedam ex cōsuetudine nature no
 stre ascribimus. libzo. viij. ca. iij
Deo mēbra humana quare ascribunt.
Deus solus in corpore? (li. viij. ca. iij
 dicitur. colla. vij. ca. xij
Deus nihil quod substantialiter malū
 sit creauit. colla. viij. ca. vi.

Deus in adiutorium meū intende quā
 te sit virtutis. colla. x. ca. x.
De sepe inuitos nos t̄bit ad salutē. col
Deus diiudicat vniūsa (la. xij. ca. vi
 fm p̄sentes ac p̄hoim. coll. xvij. ca. xxvi
Demonēs quid possunt in cogitatiōibz
 ⁊ quid non possunt. colla. vij. ca. xv.
Demonēs certi vnicuiqz vitio p̄lati sūt
Demonēs quem mo (coll. vij. ca. xvij
 dū in pugnatione seruēt. coll. vij. ca. xix.
Demonēs sunt vnius fortitudinis ad
 temptandum. colla. vij. ca. xx.
Demonēs non sine labore configunt cū
 hominibus. colla. vij. ca. xxi.
Demonēs nō habent potestatem ledend
 di nisi permisi a deo. colla. vij. ca. xxij.
Demonum potestas imminuta est. col
 la. vij. ca. xxij.
Demonēs quomō sibi aditū p̄parent i
 corporibus hominū. colla. vij. ca. xxiiij.
Demonū diūsa sunt studia ⁊ volūtates
Demonioꝝ genera (colla. vij. ca. xxxi
 cōtra iustos dimicātia. coll. vij. ca. xxxi
Demonū inquietudo quam in aere sem
 per exercent. colla. vij. ca. xij.
Demonum casus ⁊ initium lapsus eo
 rundem. colla. vij. ca. vij. et. x.
Demonū pugna quaz aduersus seip̄os
 commouent. colla. vij. ca. xij.
Demonum subiectio quam suis p̄inci
 pibus exhibent. colla. vij. ca. xvi.
Demonēs nihil aduersus hoies p̄ualēt
 nisi p̄ mētes possederit. coll. vij. ca. xix.
Derelinqui interdū a dño vtile nob̄ est.
Diabolus n̄ro fini sp̄ (colla. iij. ca. vi
 insidiatur. libzo. iij. ca. xxxvij
Diaboli illusiones quibus incautos de
 cipit. colla. p̄ima. ca. xx.
Diabolus in claritate apparens credit
 esse nunciū iusticie. colla. ij. ca. vij
Diaboli peccatum quare sine remedio ⁊
 venia sit. colla. iij. ca. xiiij.
Diabolus nullū decipere pōt nisi eum q̄
 p̄buerit sue volūtaqz consensum. coll.
Diabolus quomō dicat (vij. ca. viij
 mendax ⁊ pater eius. colla. vij. ca. xxv.
Diffinitionibz ap̄lorum ⁊ patrū non no

Alphabetica

stris viuere debem? libro. vii. ca. xviij.
Diffinitionibus proprijs cōfides pfectionis
 culmen ascēdere nō pōt. coll. ij. ca. xxiij.
Diffiniendū nullis est de his q̄ ad vsu
 humanum p̄tinent. colla. xvij. ca. xxi.
Diffinitio immobilis in quibus sit tenē
 da 7 in q̄bus rescindenda. colla. xvij.
Diffinitio incauta veniabi (ca. xxi.
 liter mutatur. colla. xvij. ca. viij.
Diffinitionibus nostris nō debem? ob/
 stinate adherere. colla. xvij. ca. xxv.
Discretio inter nobilissima spūali do/
 na numeratur. colla. ij. ca. primo.
Discretio quanta bona conferat religio
Discretionis bonum (so. coll. ij. ca. ij.
 multipliciter in scripturā cōmendatur
Discretiōis imperitia (coll. ij. ca. iiij.
 sunt decepti saul 7 achab. coll. ij. ca. ij.
Discretio principaliter ducit ad deum.
Discretionem appetes (colla. ij. ca. ij.
 re debemus. colla. ij. ca. xvi.
Discretio vera quomō possideat. colla.
Discretionis imperitia dece. (ij. ca. x.
 pti. colla. ij. ca. v. vi. vij. et. viij.
Dispensatio dei inscrutabilis est. colla.
Dissensio quibz de cau (xiij. ca. xvij.
 sis nascatur inter spiritalis. colla. xvi.
Dissensionum cause spirita (cap. viij.
 les sunt amputande. coll. xvi. ca. ix.
Directio cordis in deū. coll. p̄ma. ca. xiij.
Dilectio naturaliter inest omnibus ani/
 mantibus fm genus suū. coll. xvi. ca. ij.
Diluuio iuste puniti sunt qui ante pec/
 cauerunt. colla. viij. ca. xxiij.
Docere alios posse p̄sumentes corrip/
 untur. colla. xxiij. ca. xvi.
Dominice diei consuetudo ad differen/
 tiam aliorum dierū. libro. iiij. ca. xi.
Dormire q̄re post matutinas dissuadea/
 tur. libro. ij. ca. xiij. Et libro. iiij. ca. v.
Dormire quando sit vitupabile 7 quā/
 do laudabile. libro. v. ca. xxi. et. xxi.
Divitiarum triplex genus. coll. iiij. ca. ix.
Divitias corporales tantum relinques
 pfectus esse non potest. colla. iiij. ca. x.

Grietas non im̄ ex vino
 causatur. libro. v. ca. vi

Eligi quis debeat in p̄latum. li. ij. ca. iiij.
Epistolę parentū comburūtur anteq̄
 leguntur. libro. v. ca. xxiij.
Error hereticorum detestabilis de chri/
 sto 7 latrone. colla. prima. ca. xxiij.
Errores non vere renunciantium mani/
 festat senex. colla. xxiij. ca. ij.
Esca delicatissima apud egypti mona/
 chos quę sit. libro. iiij. ca. xi.
Esca quo sine sumenda sit. li. v. ca. viij.
Esce sumende t̄p̄s excedere nō debemus
Esca monachi qualis (libro. v. ca. xx.
 esse debeat. libro. v. ca. xxiij.
Esca in cella senex nunq̄ solus acci/
 piens. libro. v. ca. xxvi.
Esca multiplex sanctarum scripturarū
Euangelij gr̄a quid (colla. viij. ca. iiij.
 pferat pfectis et infirmis. coll. xxi. ca. vi.
Euangelij sub gratia an sub legis terro/
 re velimus cōsistere situm est in nostra
 potestate. colla. xxi. ca. viij.
Euangelice pfectionis gr̄a quomō quis
 p̄betur esse inbiectus. coll. xxi. ca. xxiij.
Euagatione corporis magis aggrauat
 q̄ relenatur anxietas cordis. coll. xxiij.
Eunuchorum tepor describi (ca. v.
 tur. colla. iiij. ca. xvij.
Exanditionis indicia sunt multa. coll.
Exculatio cassiani de in/ (ix. ca. xxxij.
 stitutis patrum scribendis In prolo/
 go primo qui incipit Veteris.
Excitator fratrum solita hora debet cō/
 monere fratres. libro. ij. ca. xvij.
Exempla pfectionis ab vno vel a pauc
 expetere debemus. libro. iiij. ca. xl.
Exempla virtutum a paucis vel rarissi/
 mis sumamus. colla. iiij. ca. viij.
Exemplū de auaro mōacho. li. vij. ca. xi.
Exemplū de iuda contra morbum auar/
 ricę. libro. vij. ca. xxiij.
Exemplū de fratre accidioso. li. x. ca. xx.
Exempluz regis ezechie vanagloria de/
 iecti. libro. xi. ca. x.
Exemplum regis oq̄e vanagloria su/
 pati. libro. xi. ca. xi.
Exemplum iōas regis inde quid prope/
 superbiam mernerit. libro. xij. ca. xxi.

Tabula

- E**xemplum fratris ieiunium differentis ppter indebitum finem. colla. ij. ca. xxiij.
- E**xemplum de rustico qui castitate cum uxore sua tenuit. colla. xiiij. ca. vij.
- E**xemplum patientie de qdam femina.
- E**xemplum patie colla. xvij. ca. xiiij de beato abbate pasnuto. colla. xvij.
- E**xemplum de fratre qui de ca. xv. monuz caterua vidit. colla. vij. ca. xvi.
- E**xemplum de fratre qui ppter pollutiones a comunione abstinit. colla. xxiij.
- E**xpositio illius: Exercitatio ca. vi. corporalis ad modicum utilis est. coll. prima. ca. x.
- E**xpositio dñi orationis. coll. ix. ca. xvij.
- E**xpositio illius: Omnibus omnia factum. colla. xvij. ca. xx.
- E**xpositio versiculi: Breui in maturitate z clamau. colla. xxi. ca. xxvi.
- E**xpositio illius: Non quod volo bonum facio: sed quod odi malum s ago. collatione. xxiij. ca. primo. ij. ij. et. xv.
- E**xpositio illi: Condelector legi dei fm interiozem hominē. colla. xxiij. ca. xi.
- E**xpositio illius: Scimus quoniam lex spiritalis est. colla. xxiij. ca. xij.
- E**xpositio illius: Scio q non habitat i me hoc est in carne mea bonum. colla.
- E**xpositio illius: Iuguz xxiij. ca. xij meum suauē est. colla. xxiij. ca. xxiij.
- E**xauditionis diuersę sunt cause. colla. ix. ca. xxxiiij.

Tabula de tonsoris mercede cōposita. collatiōe xxiij. ca. xij.

- F**lagitiorum recordatio quāta mala inferat. colla. xx. ca. ix.
- F**ratrum cōsortia ppter lesionem nobis factam non debem deferere. li. ix. ca. vij.
- F**ratrum cōmotionem dissimulatiōe cōtentiosa roborantes. colla. xvi. ca. xv.
- F**ratrum inimicitie quantum noceant spiritalibus viris. colla. xvi. ca. xvi.
- F**raude z irritatione inducentes ad irā.
- F**ic deferētes egro coll. xvi. ca. xvij. tanti fame moriuntur. libro. v. ca. xl.

- F**ides vera a solo deo prestatur. coll. ij.
- F**ilij dei acceperunt in xro cap. xvi. res filias hominū. colla. vij. ca. xxi.
- F**inis in omnibus est considerandus.
- F**inis cognobite quis colla. xvij. ca. ix. sit. colla. xix. ca. vij.
- F**inis heremite quis sit. coll. xix. ca. vij.
- F**ornicatio duplici fine debellari debet.
- F**ornicatio studio hu libro. vi. ca. pmano non potest euinci. libro. vi. ca. v.
- F**ornicatio vnde pncipaliter procedat.
- F**ornicationem z immundiciā mortificare debem? coll. xij. ca. ij.
- F**ornicationis recordationem tenuissi mam admittere nō debemus. colla. xix.
- F**ornicatio quadruplex in cap. xvi. scripturis inuenit. colla. xiiij. ca. xi.
- F**ructus studij spiritalis duorū patruz describitur. libro. v. ca. xxvij.
- F**ructus pñe xv. describunt. coll. xx. ca.
- F**undatus imperfecte ad deteri viij. ora mala plabitur. libro. xij. ca. xvi.
- F**urtum cōmissum purgatur per veraz confessionem. colla. ij. ca. xi.
- F**urtum innocenti impingens a diabolos possidetur. colla. xvij. ca. xv.

Gratiarum actiones pro multis referre deo debemus. libro. xij. ca. xvij.

- G**ratiarum actiones dicunt cum qs beneficia dei recolit. colla. ix. ca. xiiij.
- G**ratia dei humano conatu compensari non potest. colla. xij. ca. xij.
- G**ratia dei transcendit humane fidei angustias. colla. xij. ca. xvi.
- G**enera singulorū vitioz quot sint. coll.
- G**entium septem signifi. la. v. ca. xi. catio describitur. colla. v. ca. xvi.
- G**entium septem numer? z octo quomō debeat intelligi. colla. v. ca. xvij. et. xvij.
- G**entes septem cur iubeantur interfici z vna mandetur deferi. colla. v. ca. xix.
- G**etes decem cur deus predixerit abraę expugnandas ab israel. coll. v. ca. xxiij.
- G**enuum flexio quomō teneat a respere sabbati vsq zc. li. ij. ca. xvij.

Alphabetica

Bule vitii principaliter expugnandum est
Bule concupia quo (li. v. ca. iij. et. xi.
 mo possit supari. libro. v. ca. xiiij.
Bule z fornicatiois passio z curatio. col.
Bule natura ad simili (la. v. ca. iij.
 tudine a quile copatur. colla. v. ca. xx.
Bule pseuerantia quomodo nob dñetur.
Bule vitio denicto la. (coll. v. ca. xxi.
 toiare debetis p ceteris virtutib. coll.
Bulosi experiri non pñt (v. ca. xxvi.
 interioris hominis pugnas. li. v. ca. xij
Abitus monachorum.
h libro primo. capitulis.
 ij. iij. iij. v. vi. vij. viij. ix. et x.
Heremi q est in dyolco descriptio. li. v.
 ca. xxxvi. Et colla. xviij. ca. primo.
Heremus expetere cur debeam? z profe
 ctus eius quis sit. libro. viij. ca. xvij
Heremi que est iuxta vicum thecne de
 scriptio. colla. vi. ca. primo.
Heremus in qua chere mon nesteros et
 ioseph conuersabant. colla. xi. ca. iij.
Heremum quare reliquit abbas iohan
 nes. colla. xix. ca. iij.
Heremi comoda describunt. coll. xix. c. v.
Heremum petentes no bene insituti pi
 culo se tradunt. colla. xix. ca. x.
Heremita quomodo possit vitia sua agno
 scere. colla. xix. ca. xij.
Heremum intrans nondum a vitij pur
 gat? quo possit sanari. coll. xix. ca. xiiij.
Homnis mors miserabil. colla. ij. cap. v.
Hereticis anitropomorphitaz vnde trax
 erit originem. colla. x. ca. v.
Horas diuinas cum additione operis
 persolunt. libro. iij. ca. ij.
Hore regulares vnde traxerit originem
Humilitas pcella abba (li. iij. ca. iij.
 tis pynusq. libro. iij. ca. xxx. Et coll. xx.
Humilitatis vera indi (cap. primo.
 cia. libro. iij. ca. xxxix.
Humilitas z timor dei fundameta ena
 gelica sunt. libro. xij. ca. xxxi.
Humilitas sincera abbatis iohis. coll.
Humiliari in veritate de (xix. cap. ij.
 bent qui ad perfectionem tendunt. colla.
Humilitas falsa cuiusda (xiiij. ca. x.

fratris elegater irridet. coll. xvij. ca. xi.
Humilitas vera q sit. coll. xvij. ca. xi.
Humi diu pcumbente orando duplex
 vixat malum. libro. ij. ca. vij.
Humorum genitaliu abundantia quo
 modo castigetur. colla. ij. ca. xxiij
Humanitatem magnam ostendit bea
 tus Serenus cassiano. coll. viij. ca. p.
Iaculis ignitis sauciatur
 incaute corripiens. col
 latione. ij. ca. xij.
Ieunium sabbati pascalis vnde factu
 sit rhomc. libro. iij. ca. x.
Ieunioru regula vniformis non potest
 ab omnibus custodiri. li. v. ca. v.
Ieunij mensura que sit assumenda. li. v.
Ieunium quotidianu qñ solui (ca. ix.
 debeat z quando non. li. v. ca. xxiij.
Ieunia indiscreta z vigilię quati peri
 culi sint. colla. ij. ca. xvij
Ieunantes ex indignatione qñ pphani
 sint. colla. xvi. ca. xix.
Ieunio quidam laudem humanā au
 cupantur. colla. xxi. ca. xiiij.
Ieunium qle bonum sit. coll. xxi. ca. xiiij.
Ieunium non est principale bonu. coll. xxi.
Ieunij ratio z vtilitas de. (cap. xiiij.
 scribitur. colla. xxi. ca. xvij.
Ieunium no semper congruum esse di
 citur. colla. xxi. ca. xvij.
Ieunium cur resoluat totis quinquā
 gesime diebus. coll. xxi. ca. xix. et. xx.
Ieunij relaxatio vtrū nō obsit castitati
Ieunium quadragesi. (coll. xxi. ca. xxi.
 mrefertur ad anni decimas. colla. xxi.
Illusio abbatis iohānis de (ca. xxv.
 scribitur. colla. ij. ca. xxi.
Illusio nocturna vñ pcedat. li. vi. ca. xi.
Illusionum illecebras quomodo a nobis
 repellere debeamus. colla. xxiij. ca. vi.
Impatiue decreta mortem irrogāt non
 impleta. colla. xxi. ca. xiiij.
Incentinis carnis nisi humiliarem gra
 uis tenerem. colla. xiiij. ca. xvi
Indicia vere humilitat. li. iij. ca. xxxix.
Indicia mentis ad purum excoctę. li.
 bro. vi. ca. xxiij.

Tabula

Indicia quibus supbia anime inesse cognoscitur. libro. xij. ca. xxix.
Indicia anime nondum purgate. colla.
Indicia quibus interni (xi. ca. x. motus pbantur extincti. coll. xv. cap. x.
Indicia quibus a peccatis nos absolutos agnoscamus. colla. xx. ca. v.
Industria nostra nihil sine dei adiutorio preualet. colla. iij. ca. v.
Inferiores non debent contemni in collatione. colla. xvi. ca. xij.
Infirmitas carnis quomodo non possit obesse puritati cordis. li. v. ca. vij.
Infirmitas qui necdum sunt fundati mobilitas. colla. xij. ca. vi.
Infirmi iniurias ferre non possunt. coll.
Iniuria victus infirmi (xvi. ca. xxiij. tatem suam manifestat. coll. xvij. ca. xij.
Iniurijs lacessit? quod se hunc debeat. coll.
Instrumenta perfectio. (xvi. ca. xxvi. nis describuntur. libro. ij. ca. vij.
Interrogare sapienter pars maxima intelligentie est. colla. x. ca. ix.
Intellectus efficacia per experientiam colligitur. colla. x. ca. ix.
Iniuidia difficilius curat? quam alia vitia. **I**ohannis abbatis (coll. xvij. ca. xvij. virt? eximia in theoretica vita. colla. xix.
Ira quanta mala generet. (cap. iij. libro. vij. ca. primo.
Iram non notiam esse dicentes reprobant
Iracundie iusta velin. (li. vij. ca. ij. iusta commotio. libro. vij. ca. vi.
Iracundie nihil est postponendum. coll. xvi.
Iracundiam quomodo com. (cap. vij. primere debeamus. coll. xvi. ca. xxvij.
Ira i quo nobis sit necessaria. libro. vij.
Ira aduersus nos ipsos susci. (ca. vij. pere debemus. libro. vij. ca. vij.
Iram pertrahentes arguunt. li. vij. ca. x.
Ire quis sit finis. libro. vij. ca. xi.
Iram ad momentum non licet retetari.
Ira in veteri lege prohibe. (li. vij. ca. xij. tur. libro. vij. ca. xij.
Ire amputatio fm euangelium. li. vij. ca.
Ira solitarios etiam ama. (xix. et. xx. rissime vexat. colla. v. ca. ix.

Ire et discordie amaritudo sex remedijs amputatur. colla. xvi. ca. vi.
Ire natura breuibus verbis exprimit. coll.
Iudicare neminem deus (xvi. ca. xxvij. bemus. libro. v. ca. xxx.
Iudicio proprio confides a diabolo decipitur. colla. xvi. ca. xi.
Iugum meum suauis et onus meum leue est: quod intelligendum sit. coll. xxiij.
Iugum domini cur amarum et. (ca. xxiij. graue onus sentiat. coll. xxiij. ca. xxiij.
Iurani et statui custodire iudicia iusticietis: quod intelligat. coll. xvij. ca. xxix.
Iustum interficiens merito hunc punietur.
Iusto tam prospera quam. (coll. vi. ca. vij. aduersa perficiunt ad salutem. coll. vi. ca. ix.
Iustus vir non ceresed adamantino lignaculo filis esse debet. coll. vi. ca. xij.
Iustus septies cadit et surgit: quomodo intelligatur. colla. xxij. ca. xij.

Karitatis perpetuitas describitur. collatione prima. capitulo. xi.

Karitatis sublimitatem quibus gradibus ascendere debeamus. coll. xi. ca. vij.
Karitatis affectu declinantes vitia. coll.
Karitas de seruis facit. (la. xi. ca. vij. filios et imaginem dei perfert. coll. xi. ca. ix.
Karitas perfectio est per inimicos orare. coll.
Karitate nihil preciosius. (la. xi. ca. x. inueniri potest. colla. xi. ca. xij.
Karitati nihil est preponendum. coll. x. vi.
Karitas non solum res dei. (ca. x. vij. sed etiam deus est. colla. xvi. ca. xij.
Karitatis gradus describunt. coll. xvi.
Karismatum donatio tri. (cap. xiiij. partita diffinitur. colla. xv. ca. primo.
Karismatum dona non in mirabilibus sed in virtute consistunt. colla. xv. ca. vij.

Laboratibus adiutorium dei tribuitur. libro. xij. capitulo. xiiij.

Laborem obtinende perfectionis sine misericordia dei et discipuli non possumus.
Lapsus diaboli et angelorum. (li. xij. ca. xvi. lozum. colla. vij. ca. vij.

Alphabetica

- L**achrymarum p̄fusio non semp̄ sistit in
nostra potestate. colla. ix. ca. xxvij.
- L**achryme diuersimode p̄fluunt fm̄ cō
punctionum diuersitatē. coll. ix. ca. xxix.
- L**achryme nō debent extorqueri ab his
qui transierunt in affectum virtutum.
- L**apsus initium ipsius (colla. ix. ca. xxx.
diaboli. colla. viij. ca. x.
- L**apsus et deceptio monachi mesopota
meni. colla. ij. ca. viij.
- L**apsus peccatoris et insi differenter se
habent. colla. xxij. ca. xij.
- L**audat diuersimode deum viui et mor
tui. colla. prima. ca. xij.
- L**ectiones ad mensam quibus auctori
bus sint inuente. libro. iij. ca. xvij.
- L**edi ab alio non possumus nisi prius a
nobis ipsis ledamur. coll. xvij. ca. xvi.
- L**egitimi non debent se inuicem a salute
animarū impedire. coll. xxi. ca. ix.
- L**enticule grana ab gconimo repta. li.
Leticia mentis cur mutet (iij. ca. x.
in m̄sticiā animi. coll. iij. ca. ij. et. iij.
- L**iberum arbitrium quomō maneat cū
dispensatione gratiē diuine. colla. iij.
- L**iberum arbitrium adiuto (cap. xij.
rio dei semper indiget. colla. iij. ca. xij.
- L**iberi arbitrij potestas et adiutorium dei.
- L**iberi arbitrij infir (colla. vij. ca. viij.
mitas. colla. xij. ca. x.
- L**iberum arbitrium non est idoneus ad
saluandum. colla. xij. ca. xvij.
- L**ibertas arbitrij et gra dei. coll. xij. cap.
- L**ignum aridum ex obedientia (viij.
rigare non cessat. libro. iij. ca. xxij.
- L**uxuria Supra ubi fornicatio

Malum nulli inuito ab
alio potest inferri. colla
tione. vi. ca. iij.

- M**ala quemadmodum dicat de creatore
- M**asfortes monacho (colla. vi. ca. vi.
rum. libro primo. ca. vij.
- M**andatorum dei intellectus a domino
condonatur. colla. iij. ca. xv.
- M**andata sup̄gredi ad exemplū abrahe
david et ceterorum. colla. xxi. ca. iij.

- M**andata maiora soluens maximus in
gehenna habebitur. colla. xij. ca. ix.
- M**atutina solennitas quo tempore in
stituta sit. libro. iij. ca. iij.
- M**atutinis horis p̄cipue debemus sen
sus nostros occupare. coll. xxi. ca. xxvi.
- M**elotis quare vli sint monachi in egypto.
libro primo. ca. viij.
- M**emoriam dei qua cautiōe debeat a mo
nacho custodiri. coll. xxiij. ca. ix.
- M**ens vtrū possit ingit vna eadēq̄ q̄li
tate durare. colla. vi. ca. xij.
- M**entibus humanis in quē modū sp̄ri
tus immūdi copulēt. coll. vij. ca. x.
- M**ens nostra quibus ex causis aggra
uatur. colla. ix. ca. v.
- M**endacio vtiliter et veniabiliter vli sunt
sancti. colla. xvij. ca. xvij.
- M**endacio impune vli sunt q̄ sub lege
vixerunt. colla. xvij. ca. xvij.
- M**endacium in veteri testamento venia
biliter vsurpatū fuit. coll. xvij. ca. xix.
- M**endacium vtile et veritatem plerūq̄
noxiam apostoli censuerunt. coll. xvij.
cap. xx.
- M**endacium in quotidianis necessita
tibus sepius incurrimus. coll. xvij. ca. xxi.
- M**endacij patrociniū sancti viri ppter
diūsas causas assūpserunt. coll. xvij. cap.
- M**endacij perfugia quando (xxv.
sunt recipienda. colla. xvij. ca. xvij.
- M**eritū vniuscuiusq̄ nō debet ex signis
estimari. colla. xv. ca. vi.
- M**ercedis retributio fm̄ p̄ncipalē men
tis p̄ceptum. colla. xvij. ca. xij.
- M**irabilia q̄ dñs peculiarit̄ in sanctis
suis operatur. colla. xij. ca. xij.
- M**irabilius est de se vitia q̄ de alio de
mones expellere. colla. xv. ca. viij.
- M**onachi in primordio fidei a marco
normam acceperunt. libro. ij. ca. v.
- M**onachus quante placiditatis esse de
beat. libro. viij. ca. v.
- M**onachus debet vitare mulieres et epi
scopos. libro. xi. ca. xvij.
- M**onachi rudes quomō exemplo senio
rum debeant erudiri. coll. xvij. ca. ij.

Tabula

Monachorum tria genera intra egyptū sunt. colla. xvij. ca. iij.

Morum ornatus plusq̃ signorum laudabilis est. colla. xv. ca. vij.

Mores bonos si habuerimus cū omnibus cōuenire possumus. li. ix. ca. vij.

Moribus disungi ⁊ habitatione pūngi nihil prodest. colla. xvi. ca. iij.

Mundus tria habet. scz bonum maluz ⁊ medium. colla. vi. ca. iij.

Naturalis legis tēpe quō hoies obnoxij fuerit pene. colla. viij. ca. xxiij.

Naturalis legis tempore iuste sunt puniti q̃ peccauerūt. colla. viij. ca. xxiij.

Requitiarū differētia qui immūdis spiritibus inest. colla. viij. ca. xvij.

Romina nō sine causa sunt celestibz virtutibus indita. colla. viij. ca. xv.

Romina pncipatuz quare sortiantur spiritales requitē. colla. viij. ca. xxiij.

Ronicij q̃bus statutus exerceant. li. iij.

Ronicij cogitationes suas (ca. viij. celare non debent. libro. iij. ca. ix.

Ronicij obediētia etiam in naturali necessitate arceantur. libro. iij. ca. x.

Ruditās quemadmodū possit suscitari Ruptiē honorabiles (li. vij. ca. xxx. nō damnant s̃z appbāt. coll. xxi. ca. x.

Obediētia fratris iohānis. li. iij. capi. xxiij. xxiij. xxv. et. xxvi.

Obediētia p̃ris Mucij. li. iij. ca. xxvij.

Obediētia patris mucij obediētiē abrahā compatur. libro. iij. ca. xxvij.

Obediētia fratris sportas distraxentis

Obediētia abbatis py (li. iij. ca. xxx. nusij hortum excolent. libro. iij. ca. xxx.

Obssequia quotidiana qua diligentia seruari conueniat. libro. iij. ca. xix.

Obssequium spontaneū quāda fratru.

Obssequij quotidiani sta (li. iij. ca. xxi. tutum in egypto. libro. iij. ca. xxi.

Observantia monachi fm sniam beati Macharij. libro. v. ca. xli.

Obssecratio est imploratio p peccat. col.

Ociositas quomō ampu (la. ix. ca. xi.

tata sit a quodam fratre. li. v. ca. xxxix.

Ociosi pditiones describit. li. x. ca. vi.

Ociosos tanq̃ corrupta membra fugere docet. libro. x. ca. vij.

Ociū quāta mala generet. li. x. ca. vij. et

Ociosis impartienda est buma (xiij. nitas. libro. x. ca. xv.

Ociū docet esse fugiendū. li. x. ca. xxi.

Ociosi correptio. libro. x. ca. xvi.

Oci causa facit nō esse cenobia. libro. x.

Olei vas vnicū p̃icit ad se. (cap. xxiij

nionis imperium. libro. iij. ca. xv.

Omibz nō oia conueniūt. colla. xxiij. ca.

Orādi disciplina. li. ij. ca. vij. (viij.

Oratio subsequens psalmū. li. ij. ca. vij.

Orationes cum quanto silentio persoluantur. libro. ij. ca. x.

Orationes cum opere manuum quomō exerceantur. libro. ij. ca. xiiij.

Orare non licet cum suspensio ab orōne.

Orationis qualitas de. (li. ij. ca. xvi.

scribitur. colla. ix. ca. ij.

Orationum qualitates diuerse sunt. col.

Oratio quomō pura ac (la. ix. ca. vij.

sincera esse potest. colla. ix. ca. iij.

Orationum species quadripartita. col.

Orationes pprie dicunt (la. ix. ca. ix.

quibus aliquid vouemus deo. coll. ix.

Orationum quattuor species (ca. xij

an vnicuiq̃ simul sint necessarie. coll.

Orationum species ad q̃s (ix. ca. xv.

nos debeamus tendere. coll. ix. ca. xvi.

Orationum quattuor genera sunt a domino initiata. colla. ix. ca. xvij.

Orationis dominice expositio. colla. ix.

Orationis sublimioris qua (ca. xvij

litas. colla. ix. ca. xxv.

Oratiōis p̃fecte stat⁹ ab antonio descri.

Oratio intra cubi (bit. coll. ix. ca. xxxi

culū ⁊ clauso ostio deferenda. colla. ix.

Orationis tacitē ⁊ breuis (ca. xxxv.

utilitas. colla. ix. ca. xxxvi.

Oro: Deus in adiutorij meum intende magne virtutis. coll. x. ca. x.

Opari nolentem inquietum esse necesse est. libro. x. ca. vij.

Operantur manibus qui cum apostolo

Alphabeticæ

sunt. libro. x. ca. ix.

Opari manibus quare voluerit ap[osto]lus.

Operari docemur verbo et (li. x. ca. x.
exemplo. libro. x. ca. xi.

Operari nolens nō māducet. li. x. ca. xij.

Operatio manuum multa vicia ampu-
tat. libro. x. ca. xiiij.

Operatus est ap[osto]lus non tm̄ sibi. s[ed] etia[rum]
alijs. libro. x. ca. xvij.

Operantes manibus p[ro] suis et aliorū ne-
cessitatibus. libro. x. ca. xxij.

Opus manū suarum concremās. li. x.

Operatio inquieta fratris (ca. xiiij.
ostenditur seni p[er] visionē. colla. ix. ca. vi

Operationis utilitas et odi[um] detrimētū.

Opera dei miranda (coll. xiiij. ca. xij.
contremiscat homo. colla. xij. ca. xij

Opidum thēneseos describit. colla. xi.

Oido ascendendi ad pers[on]a (ca. primo
fectionem. libro. iij. ca. xxxix.

Oido p[ro]ficiendi erga vilia quomō arri-
piatur. colla. v. ca. xxvij

Oido specierum super orationis quali-
tate. colla. ix. ca. x.

Patientiā non debemus
sperare de aliorum virtu-
te. libro. iij. ca. xlij.

Patientia in morū emendatione nō in
solitudine consistit. libro. viij. ca. xv.

Patiētes a nemine prouocati quibus
comparentur. libro. viij. ca. xvij

Patientia fornicationis ardorem extin-
git. colla. xij. ca. vi.

Patientiam secularib[us] et non fratribus
impēdentes sub piculo sunt. colla. xvi.

Patientiā mentientes silen- (ca. xvij.
tio fratres ad irā puocātes. colla. xvi.

Patientia ficta sepe plus (ca. xvij.
ad irā q̄s hmo puocat. coll. xvi. ca. xvij

Patientia simulata quorūdā fratrum

Patientia nō tm̄ in (coll. xvi. ca. xx.
labijs s[ed] in corde debet esse. coll. xvi. ca.

Patientia vera quemadmodū (xxij
possit acquiri. colla. xvij. ca. xij.

Patientia vera absq[ue] tribulationibus
non potest possideri. colla. xvij. ca. xiiij.

Patientie exemplū in quadam deuota

femina. colla. xvij. ca. xiiij.

Patientie grande exemplū in beato pa-
funtio. colla. xvij. ca. xv.

Patientie p[er]fectio in quo fundamento
collocetur. colla. xvij. ca. xvi.

Patientia eximia cuiusdam frat[er]is. colla.

Pasuntij cōuersatio et vi (la. xix. ca. i.
ta describitur. colla. iij. ca. primo.

Palmarum genera quibus ap[osto]ls coro-
nam agonis ascendit. libro. v. ca. xvij.

Parentum p[ro]visio de necessarijs mona-
cho interdicitur. colla. xiiij. ca. x. et xi.

Parentum viciniam non timēt q̄ vitā
ap[osto]llo student. colla. xiiij. ca. ix.

Parentes corpore deseruisse et corde in-
tueri non p[oss]est. libro. v. ca. xxxij.

Pasce p[ro]suetudo quomō p[er] egyptū ob-
sax interior et ab (huet. coll. x. ca. ij.

Pascentia spirital. libro. v. ca. xxi.

Peccati corp[us] et ei[us] mēbra describunt.

Peccator[um] p[re]teritor[um] re (coll. xij. ca. ij.
cordatio quousq[ue] sit habenda. coll. xx.

Peccator[um] obliuio utilis est (ca. vij.
p[ro]pter multa. colla. xx. ca. ix.

Peccato imunes se credētes hyp[oc]ris sūt

Peccato dicen- (siles. coll. xiiij. ca. vi
tes hoīem immunē duplici errore tenēt

Peccata bñ intelli (coll. xiiij. ca. vij.
gere paucor[um] est. colla. xiiij. ca. vij.

Peccatū mortale non leui s[ed] diuturna
p[ro]p[ri]etudine purgat. colla. xiiij. ca. xv.

Peccati corp[us] quid sit. coll. xiiij. ca. xvi.

Peccatores immūdos oēs scī se p[ro]fessi

Peccato fācti (sūt. coll. xiiij. ca. xvij.
et iusti nō sūt imunes. coll. xiiij. ca. xvij

Peccatum etiā in oratione vix declina-
ri potest. colla. xiiij. ca. xix.

Pecti euacuatio a quibus sit discenda

Perfectionis g[ra]dum (coll. xiiij. ca. xx
quō possit q̄s ascēdere. li. iij. ca. xliij.

Perfecti viri nihil debēt absolute diffi-
nire. colla. xvij. ca. vij.

Perfectiōis viam a quibus discere de-
beamus. libro. xij. ca. xv.

Perfectio absq[ue] humilitate non potest
attingi. libro. xij. ca. xxij

Perfectus vir figuraliter ambidext[er] di-

Tabula

citur. colla. vi. ca. x.
Perfectionem veram si desideramus? ad
 dimissa non redeamus. colla. iij. ca. vij.
Perfectionū diuſitas. colla. xi. ca. xij.
Perfectionis ratio quibus debeat ape
 riri. colla. xiiij. ca. xvij.
Persecutiōes. egestates. iniurię q̄s vi
 les sint. colla. vi. ca. iij.
Perseuerantia erga perfectionem acq̄
 rendam. colla. vij. ca. vi.
Perseuerantia arrepte professionis. col
 la. xiiij. ca. v.
Pena regulares disci (la. xiiij. ca. v.
 plinam pretereuntium. libro. ij. ca. xv.
Pena ad horas recurrere retardantiuz
 Ignitentię plena et (libro. iij. ca. vij
 perfecta diffinitio. colla. xx. ca. v.
Pignitentię fructus diuerſe describun
 tur. colla. xx. ca. vij.
Pignitudo in quo sit habenda z in quo
 non. colla. xx. ca. xi.
Pignitere cupientibus doctrina multi
 plex traditur. colla. xx. ca. vij.
Petere nulla debemus q̄s ea que conti
 nentur in diuica oratiōe. coll. ix. ca. xxiij.
Pollutio nocturna quando reatu cō
 trahat dormienti. colla. xxiij. ca. v.
Pollutio nonnū q̄s diaboli factione cō
 tingit. colla. xxiij. ca. vi.
Pondus duplicis mensure religiosoz
Postulationes di (colla. xxi. ca. xxiij.
 cuntur implorationes pro pace totius
 mundi. colla. ix. ca. xiiij.
Preceptorum legalium z euangelico
 rum differentia. coll. xxi. ca. xxxij.
Precepta euangelica leniora sunt q̄s le
 galia. colla. xxi. ca. xxxij.
Precepta seniorum non debent discute
 re iuniores. colla. xvij. ca. iij.
Prefici alijs desiderantes nunq̄s senio
 ribus subiiciuntur. colla. iij. ca. xx.
Pregliū pira vitia. colla. v. ca. xxvij.
Primicias nostras offerre deo debemus?
Probati diligentis (coll. xxi. ca. xxvi.
 sime debent recipi ad cōnobium. libro. iij.
Professio nostra proprium (cap. xxxij.
 finem habet. colla. prima. ca. ij.
Professio monachozum quibus aucto

ribus sit instituta. colla. xvij. ca. v.
Profectus spiritaliuz maior in egypto
 q̄s in syria conferebat. coll. xvij. ca. vij.
Professio minor cum tenotiōe magna
 quanti meriti sit. colla. xix. ca. iij.
Proprietarij querela miserabilis. libro
 vij. ca. vij.
Proprietarius non veretur grādia vi
 tia committere. libro. vij. ca. vij.
Proprietarius permanere nō potest in
 monasterio. libro. vij. ca. ix.
Prophete seducti mors propter inobe
 dientiam facta. colla. vij. ca. xv.
Propositum dei principale z puiden
 tia quotidiana. colla. xiiij. ca. vij.
Promissa plerū q̄s vtilius est interrom
 pere q̄s implere. colla. xvij. ca. ix.
Promissa probatur mutata a sanctis.
 ab angelis z a deo. colla. xvij. ca. xxv.
Prouentus boni non prosunt mal. nec
 bonis obsunt mali. colla. xvij. ca. xij.
Pugna carnis z spūs. coll. iij. ca. xi.
Purgatiores mente sordidiores se iudi
 cant. colla. xxiij. ca. xxi.
Puritatem mentis z corporis consuā
 tia. libro. v. ca. x.
Puritatem cordis intente custodire do
 cet. libro. v. ca. xv.
Puritatis perfecte statum quomō reti
 nere possimus. libro. vi. ca. xxi.
Puritatem cordis deo parare debemus?
Puritatis perfecte (libro. vi. ca. ix
 indicium. libro. vi. ca. x.
Puritas carnis sine mundicia cordis
 obtineri non potest. libro. vi. ca. xij.
Puritas q̄lit custodiat. libro. vi. ca. xiiij.
Puritatis vere q̄s sit finis. li. vi. ca. xx.
Puritaq̄ psequende senioz traditio. li.
Puritaq̄ castitaq̄ directio (xij. ca. xiiij
 nis z patie acq̄sitō. coll. iij. ca. vij. vl. xij.
Puritatem cordis tota virtute acquire
 re debemus. colla. prima. ca. v.
Quadragesime ieiunium
 q̄ refertur ad anni decias
 colla. xxi. ca. xxv.
Quadragesima cur diuerso diernz nu
 mero obseruetur. colla. xxi. ca. xxvij.

Alphabetica

- Q**uadragesima cur vocet' cu3 triginta
sex dieb' tm̄ ieiunet. coll. xxi. ca. xxvij.
- Q**uadragesime legē sup̄grediūt p̄fecti.
Quadragesime cau (coll. xxi. ca. xxix.
sa z initium. colla. xxi. ca. xxx.
- Q**uadragesimali tpe maxime temptan
tur monachi. colla. xxi. ca. xxvij.
- Q**uestio soluit' deuotis oratiōib'. li. v.
- Q**uestio qui sit monacho (ca. xxij
scopos z quis sit finis. coll. prima. ca. ij.
- Q**uestionis iam dictę solutio. colla. pri
- Q**uestio de efficientia vir (ma. ca. iij
intum. collatione. prima. ca. ix.
- Q**uestio de pseuerantia spirital' theorie
- Q**uestio de cogita (coll. p̄ia. ca. xij.
tionum mobilitate. colla. p̄ma. ca. xvi.
- Q**uestio de acq̄renda vera discretionē.
- Q**uestio de refectio (colla. ij. ca. ix.
nis modo. colla. ij. ca. xvij.
- Q**uestio de libero arbitrio z gratia dei.
- Q**uestio de eo. Caro (colla. iij. ca. xi.
concupiscit aduersus sp̄m z sp̄s ad
uersus carnem. colla. iij. ca. vij.
- Q**uestio quid intersit iter carnale z ani
male. colla. iij. ca. xvij.
- Q**uestio cur deus patiat' s̄ctos viros
a latrunculis interfici. colla. vi. ca. p̄io
- Q**uestio an reus teneat' q̄ iustū inficit
cum iustus inde meritū habeat. coll. iij.
- Q**uestio de mobilitate anime (ca. vij
z pugna celestū nequitiarum. coll. vij.
- Q**uestio sup̄ anime z demo (ca. vij.
num coniunctione. colla. vij. ca. ix.
- Q**uestio utrū demones inter se impu
gionis ordinez seruēt. colla. vij. ca. xvij.
- Q**uestio de differentia nequitiarum ce
lestium. colla. vij. ca. ij.
- Q**uestio quomō ad perpetuam dei me
moriā puenire possim'. colla. x. ca. vij.
- Q**uestio quomō spiritales cogitatiōes
immobilit' teneant'. colla. x. ca. xij.
- Q**uestio cur affectus timoris z sp̄i di
catur imperfectus. colla. xi. ca. xi.
- Q**uestio de consummatione castitatis.
colla. xi. ca. xij.
- Q**uestio an corporis motum possimus
dominantes euadere. colla. xij. ca. ix.

- Q**uestio in quo tempore castitas perfici
possit. colla. xij. ca. xij.
- Q**uestio quare merita x̄tutū nō depus
tent' industrie laborant'. colla. xij. ca. ij.
- Q**uestio quomō gentiles absqz dei gra
dicant' castimoniam habuisse. coll. xij.
- Q**uestio de cōnobij z solitudi (ca. iij.
nis fructu. colla. xij. ca. vij.
- Q**uestio de remedio illoz qui cito de ce
nobij's discesserint colla. xij. ca. xi.
- Q**uestio an castitas sicut z ceterę passi
ones debeant explicari. colla. xij. ca. xv.
- Q**uestio de fine p̄nitentię z satisfactio
nis indicio. colla. xij. ca. ij.
- Q**uestio utrū p cordis compunctione
remiscenda sint peccata. coll. xij. ca. vi.
- Q**uestio de diuersa obseruatione qua
dragessime. colla. xxi. ca. xxij.
- Q**uinquagesime diebus cur non ieiune
tur in egypto. colla. xxi. ca. xi. et. xij.

- R**etrachatoria mōacho
rum. libro primo. ca. vi.
- Reconciliari fratrib' debemus
- R**egnū dei z regnū dia. (li. vij. ca. xij
boli describitur. colla. prima. ca. xij.
- R**egularis obseruantia fm quē moduz
debeat teneri. libro primo. ca. ix.
- R**emedia p̄tra fornicationē. li. vi. ca. iij.
- R**emedia quib' possit puritas pmanere
- R**emedia p̄tra aua (libro. vi. ca. xxij.
riciam. libro. vij. ca. xxx.
- R**emedia quib' iram eradicare possim?
colla. xvi. ca. vi. Et libro. vij. ca. xxi.
- R**emedia quibus tristitiam extermina
re possimus. libro. ix. ca. xij.
- R**emedia contra accidia. li. x. ca. xxv.
- R**emedia quibus vanam gloriam vita
re possimus. libro. xi. ca. xvij.
- R**emedia aduersus morbum su perbie.
libro. xij. ca. xxij.
- R**emedia castitatis conseruande. colla.
- R**emedium illorum qui (xij. ca. xvi.
idoneos se iudicāt ad docendum. col
latione. xxij. ca. xvi.
- R**emedijs multis inuitamur ad eternē
salutem. colla. xx. ca. vij.

Tabula

Remissio q̄ utilis sit in aduentu fratru
 Remissionis utilita (coll. xiiij. ca. xx.
 tem iohes euāgelista narrat. coll. xiiij.
 Renunciationū singularū p. (ca. xxi.
 fectio quomō ap̄hēdēda sit. coll. iij.
 Renunciāns non debet se ia. (ca. vij.
 ctare de relictis vel allatis ad monaste-
 rium. libro. iij. ca. iij. et. iij.
 Renunciāns male in quo differat a nō
 renunciante. libro. vij. ca. xv.
 Renunciatio ap̄loz 7 p̄mitine ecclie. li.
 Renunciāns nō debet ab (vij. ca. xvij
 dicata resumere. libro. vij. ca. xxvij.
 Renunciationū tria sunt genera. colla.
 Renunciationū trium ex (ij. cap. iij.
 positio. colla. iij. ca. vi.
 Renunciātibz p̄fecte quomō cētupluz
 p̄mittat i hoc mūdo. coll. xiiij. ca. xxvi.
 Ruina duorum fratrum ob discretiōis
 imperitiā. colla. ij. ca. vi.
 Ruina subitanea nemo collabit. colla.
 vi. ca. xvij.
S Arabaitaruz principiū
 et conuersatio. collatiōe
 xvij. ca. vij.
 Sacramento corpori chisti peccatores
 non oēs priuant. colla. xiiij. ca. xxi.
 Sāctos viros in quo debeamus admis-
 rari. colla. xv. ca. ij.
 Sancti viri duri ac pertinaces esse non
 possunt. colla. xvij. ca. xxvij.
 Sancti multi esse possunt. sed absq̄ pec-
 cato nemo nisi chistus. colla. xvij. ca. ix.
 Sancti oēs non similitudinez s̄z x̄itatē
 carnis peccati susceperūt. coll. xvij. ca. xij.
 Satisfactiōis firmū indicū. coll. xx. ca. x.
 Saxum magnum ad abbatis imperiū
 aduoluit abbas iohes. li. iij. ca. xxvi.
 Statute sufficientie parcitatem nullus
 audet excedere. libro. iij. ca. xiiij.
 Senectutis vltimę p̄seuerantia in mōa
 sterijs egyptiorum. libro. iij. ca. ij.
 Senex indiscretus desperationez addu-
 cit inueni temptato. colla. ij. ca. xij.
 Serapion narrat furtum suū in inuen-
 tute cōmissum. colla. ij. ca. xi.
 Serapion antromorphitaruz heresim

ex simplicitate contraxit. colla. x. ca. iij.
 Sermo fm audientiū meritū aliquan-
 do tribuit. colla. prima. ca. xiiij.
 Scientiam scripturaz quo studio asse-
 qui possimus. libro. v. ca. xxiiij.
 Scientia sine castitate obtineri nō pōt.
 Scientia legis ma (libro. vi. ca. xvij.
 gisterio dñi confert. colla. iij. ca. xiiij.
 Scia religiosoz. colla. xiiij. ca. primo
 Scia actuali ad spiritalē sc̄iaz puenit.
 Sciam spiritalē nec (coll. xiiij. ca. ix.
 tradere nec p̄cipe pōt aīa immūda. col
 Scientiā veram mali (la. xiiij. ca. xiiij
 h̄re non possunt. colla. xiiij. ca. xvi.
 Scientia spiritalis quibus ex causis in-
 fructuosa sit. colla. xiiij. ca. xvij.
 Scientia spiritalis quomō p̄petua soli-
 ditate possit roborari. colla. xiiij. ca. xij.
 Sciētia spiritalis puritate castitatē pos-
 sidentur. colla. xiiij. ca. xvi.
 Sciē spiritalis tria sūt genera. coll. xiiij
 Scientie verę disciplinam (cap. vij.
 quō ap̄prehēdere debet. coll. xiiij. ca. x
 Scientie verę donum mādānus hō nō
 potest p̄mereri. colla. xiiij. ca. ix.
 Scriptura diuina agro optio cōpatur
 Scripturaz sanctaz (coll. vij. ca. iij.
 intellectus duplici s̄nia conijcit. colla.
 Scripturaz diuinaz m̄l (vij. ca. iij.
 triplex intellectus. colla. xiiij. ca. xi.
 Scripturaz auctoritas nō debet p̄p̄ in-
 firmoz scādaliū mutari. coll. xvij. ca. xv.
 Signoz opa p̄cellit vite p̄bitas. colla.
 Sol nō occidat sup iracun (xv. ca. ix.
 diā v̄ram quō intelligat. li. vij. ca. ix.
 Solitarioz quāda vita piculosa. col.
 Solitarij q̄ opationū (la. xvij. ca. vij.
 eligere debet genera. coll. xiiij. ca. iij.
 Sopore resolut? increpat. li. v. ca. xxxv.
 Spūs imūdi quō hūanis mētibz copu-
 Spūs imūdi quō (lent. coll. vij. ca. x.
 energuminis dominet. colla. vij. ca. xij.
 Spūs spūi penetrabil esse nō pōt. coll.
 Spiritibz imūdis tradi (vij. cap. xij.
 tos spernere nō debet. coll. vij. ca. xvij.
 Spiritibus imūdis vexati a cōmuni
 one dñica cur legent. colla. vij. ca. xxx.

Alphabetica

Spiritibus veratos patres non repellere
 a communione. colla. vii. ca. xxx.
Spiritualis doctrine gratiam consequi
 plerumque indigni. colla. xiiij. ca. xix.
Sponsionis recordatio gignit magnam
 anxietatem. colla. xvij. ca. ij.
Sponsionis anxietas in somnem cogit
 ducere noctem. colla. xvij. ca. iij.
Sponsio in speleo presepis domini facta.
Status septuplex (colla. xvij. cap. v.
 dirigens ad salutem. colla. xiiij. ca. v.
Studium habendi proprium miserabile. li.
Supbia duo sunt genera (iij. ca. xv.
 libro. xij. ca. ij.
Superbia omnes virtutes aufert. libro.
Superbia de archangelo (xij. ca. iij.
 fecit diabolus. libro. xij. ca. iij.
Superbia omnium vitiorum fomites germinat.
Superbie vitium tempo (li. xij. ca. v.
 re et origine primum est. libro. xij. ca. vi.
Superbie malum ipsum deum aduersa-
 rium habet. libro. xij. ca. vij.
Supbiam diaboli christus sua humili-
 tate extinxit. libro. xij. ca. viij.
Supbia quod superare possimus. li. xij.
Supbia anima subdit diabolus (ca. ix.
 tolis illudenda. libro. xij. ca. xxij.
Superbia spiritualis impugnat etiam car-
 nales. libro. xij. ca. xxij.
Supbie carnalis descriptio. li. xij. ca. xxv.
Supbia cuiusdam fratris. li. xij. ca. xxvij.
Supbia tepefactus alijs pessere desiderat.
Supbia quomodo vince (li. xij. ca. xxx.
 re possimus. libro. xij. ca. xxxi.
Supbia quomodo per veram humilitatem
 possit extingui. libro. xij. ca. xxxij.
Supbie humane perfusio. colla. xij. ca. xvij.
Suscipiens in ordine quomodo prebet.
Suscipiendi cur secum ni (li. iij. ca. iij.
 bil permittantur inferre. libro. iij. ca. iij.
Suscepti cur suis exuant et alijs indua-
 tur vestimentis. libro. iij. ca. v.
Suscepti cur non statim permittantur
 commisceri fratribus. libro. iij. ca. vij.
Tranquillitas cordis in
 quo consistat. li. viij. ca.
 pitulo. xvi.

Tranquillitas cordis quantum sit ap-
 petenda. colla. prima ca. vij.
Tranquillitas cordis absque humilitate
 non acquiritur. colla. xvij. ca. xij.
Temptatos blanda consolatione debe-
 mus reficere. colla. ij. ca. xij.
Temptationum tolerantia a solo deo tri-
 buitur. colla. iij. ca. xvij.
Temptationum solatio. colla. vij. ca. vi.
Temptantur omnes homines triplici ratione.
Temptatio abbatis (colla. vi. ca. xi.
 moysi. colla. vij. ca. xxvi.
Temptari nullus sine dei permisso cre-
 tendus est. colla. vij. ca. xxvij.
Temptationibus temporalibus non sub-
 iecti miserrimi sunt. colla. vij. ca. xxx.
Temptationibus deus virtutes huma-
 ni arbitrij experitur. colla. xij. ca. xiiij.
Temptationum incursum quid utilitas
 conferat. colla. xiiij. ca. xxv.
Temptari cum permittat deus quod ad re-
 sistendum infirmos novit. colla. xij. ca. xiiij.
Tepidorum negligentiam describit. colla.
Tepidi monachi deterio (iij. ca. xij.
 res censeant secularibus. colla. iij. ca. xix.
Testamentum abbatis iohannis. libro.
Testimonia contra spi- (v. ca. xxvij.
 ritum accidia. libro. x. ca. vij.
Testimonia contra eos qui abdicata re-
 petunt. libro. vij. ca. xij.
Testimonia quibus apostolus precipit opari.
Testimonia salomonis (li. x. ca. xix.
 contra accidiam. libro. x. ca. xxi.
Testimonia contra vanam gloriam. li. xi. ca. xij.
Testimonia de eo quod nihil boni sine ad-
 iutorio dei perficere possunt. li. xij. ca. xvi.
Testimonia super significatione octo vi-
 tiorum. colla. v. ca. xxv.
Timore dei ascenditur ad charitatem.
 libro. iij. ca. xxxix.
Timoris dei perpetuitas a deo confertur.
 colla. iij. ca. xvij.
Timor qui charitatis magnitudine ge-
 neratur. colla. xi. ca. xij.
Timor perfectus et imperfectus elucidat.
Tristitia quantum (colla. xi. ca. xij.
 dispendium inferat. libro. ix. ca. primo.

Tabula

- T**risticia quō debeat curari. li. ix. ca. ij.
- T**risticia anime cui comparet. libro. ix. capitulo. iij.
- T**risticia vñ generetur. libro. ix. ca. iij.
- T**risticia que desperationem importat. libro. ix. ca. ix.
- T**risticia in quo sit nob̄ utilis. libro. ix. capitulo. x.
- T**risticia que sit scdm̄ deūz et que scdm̄ diabolū. libro. ix. ca. xi.
- T**risticia triplex salutaris dicitur. alię noxię. libro. ix. ca. xij.
- T**risticia et ira etiā solitarios vexat. colla. v. ca. ix.

Uanagloria temptat in parte carnali et spiritali. libro. xi. ca. ij.

- U**anagloria multiplex est. li. xi. ca. iij.
- U**anagloria impugnat a dextris et a sinistris. libro. xi. ca. iij.
- U**anagloria cui cōpetur. libro. xi. ca. v.
- U**anagloria nec beneficio solitudinis extinguitur. libro. xi. ca. vi.
- U**anagloria cum delecta fuerit acius resurgit ad luctamen. libro. xi. ca. viij.
- U**anagloria nec heremo nec etate deferuet. libro. xi. ca. viij.
- U**anagloria mixta virtutibus periculosior est. libro. xi. ca. ix.
- U**anagloria quibus modis monachū pulset. libro. xi. ca. xij.
- U**anagloria quomodo suggerat clericatus gradum. libro. xi. ca. xij.
- U**anagloria et superbia sine ministerio corporali perficiuntur. colla. v. ca. viij.
- U**anagloria quomodo mentem inebriet. libro. xi. ca. xv.
- U**anagloria in q̄ sit utilis. colla. v. ca. xij.
- U**anagloria in verbo dei omni cautione debet vitari. colla. xij. ca. xvij.
- U**anagloria nō possunt vere scientie donum promereri. colla. xij. ca. ix.
- U**enialibus peccatis carere non possunt. colla. xij. ca. xij.
- U**enialium peccatorum nūq̄ desse poterit pgnitudo. colla. x. ca. xi.

- V**erbum dei superbi et tepidi negligenter audiunt. colla. xij. ca. xij.
- V**erbum dei predicantes et operibus virtuosius inherentes. colla. xij. ca. xvi.
- V**eritas optimū examen. colla. xvi. ca. x.
- V**eritas quibusdam nocuit et mendacium profuit. colla. xvij. ca. xx.
- V**estis monachorum qualis esse debeat. libro. pmo. cap. ij.
- V**estimenta noui (libro pmo. cap. ij. cior quare referuntur. libro. iij. ca. vi.
- V**estigia et monita quorum imitari debemus. colla. ij. ca. ix. et x.
- V**itiorum cause pene ab omnibus ignorantur. libro. v. ca. ij.
- V**itia curari non possunt nisi cause eorum fuerint publicate. libro. xi. ca. xvi.
- V**itiorum expositio que per superbiam generantur. libro. xij. ca. xxvij.
- V**itia que extra naturalem motum contrahuntur a nobis. libro. vij. ca. v.
- V**itia naturalia sine creatoris iniuria insunt nobis. libro. vij. ca. iij.
- V**itia octo principalia. colla. v. ca. ij.
- V**itiorum duo sunt genera et quadrigata efficientia. colla. v. ca. iij.
- V**itij vniuscuiusq̄ q̄litas et origo describitur. colla. v. ca. xi.
- V**itia quomodo diuerso certamine expugnare debeamus. colla. v. ca. xij.
- V**itiorum de victoria extolli non debemus. colla. v. ca. xv.
- V**itia non nisi dei auxilio superantur. libro. xi. ca. xv.
- V**itiorum terras possidere quō nobis utile sit. colla. v. ca. xxij.
- V**itij possessi miserabiliores sunt appetitijs. colla. vij. ca. xxij.
- V**itia tribus modis vincunt. colla. xi. ca. vi.
- V**ie nre directio ex deo est. colla. iij. ca. xij.
- V**igilias quomodo extendant patres usq̄ ad lucem. libro. ij. ca. xij.
- V**igilie sabbati pascalis modus et ordo. libro. iij. ca. viij. et. ix.
- V**irginum gloriam habere (ca. pmo. volentes qd̄ facere debeant. colla. xij. ca. vi.
- V**irtutem quamlibet a quo expectare debeamus. libro. v. ca. iij.

Alphabetica

Virtutum perfectionem nemo suis viri-
bus potest obtinere. li. xij. ca. x. xi. et. xij.
Virtutum actio sed non merces eorum
cessabit. colla. prima. ca. x.
Virtutum parturitio qua ab vna ascē-
ditur ad aliam. colla. xij. ca. xvi.
Viros sanctos cur permittat deus iter-
fici a latronibus. colla. vi. ca. ij.
Vite probitas precellit signorum opera
Vitionū multa sunt ge (coll. xv. ca. ix.
nera q̄b̄ de⁹ punit peccatores. coll. vi.
Vocatio samuel. coll. ij. ca. xij. (ca. xi.
Vocatio pauli apostoli. colla. ij. ca. xv.
Vocationū tria sūt genera. coll. ij. ca. ij.
Vocationū trium expositio. coll. ij. ca. .
Vocationum gratia mlti. (iij. et. v.
plex ostenditur. colla. xij. ca. xv.
Voluntatis boni effectus a domino cō-
donatur. colla. ij. ca. xv.
Voluntatis boni initium ⁊ consumma-
tio a domino est. colla. ij. ca. xix.
Voluntas nostra que sit inter concupi-
scentiam carnis et spūs ponitur. colla.
iij. ca. xij.
Volūtas nostra bona absq̄ gratia dei
non dirigitur. colla. xij. ca. ix.
Voluntatem bonam an sequatur vel p̄-
cedat gratia dei. colla. xij. ca. xi.
Voluntas bona nec semper gratie nec
semper homini est deputanda. coll. xij.
cap. xij.
Voluntatem propriā subijciens fratri
fortis et san⁹ dicitur. colla. xvi. ca. xxiij.
Voluntas operantis non p̄cellus ope-
ris debet intueri. colla. xvij. ca. xi.
Voluntatis contempte obstinatio reti-
neri non debet. colla. xvij. ca. xxiij.
Voluntatis ⁊ non tantū facti inspector
est deus. colla. xvi. ca. xxiij.
Vtilitas que nobis de incentiuis estibo
generatur. colla. xij. ca. v.
Vtilitas que sit in naturalibus vitijs. li-
bro. vij. ca. ij.
Vtile nobis est interdum derelinqui a
domino. colla. iij. ca. vi.
Vtilitas pugne carnis ⁊ spiritus. colla.
tione. iij. ca. vij.

Vtilitas que ex colluctatione carnis et
spiritus oritur. colla. iij. ca. xij.
Vixorem hortatur vt abrenunciet thxo-
nas. colla. xxi. ca. vij.
Vixorem dimittit ⁊ ad monasterium per-
uolat. colla. xxi. ca. ix.

Xp̄s quomodo solus
absq̄ peccato temptat⁹
sit. colla. v. ca. v.

Xp̄s qua ratione temptatus sit a dia-
bolo. colla. v. ca. vi.
Xp̄s cur aut humilis aut glorificatus
appareat. colla. x. ca. vi.
Xp̄s non tantum facti sed ⁊ voluntat⁹
inspector est. colla. xvi. ca. xxiij.
Xp̄s sol⁹ absq̄ peccato. coll. xxiij. ca. ix.
Xp̄s sol⁹ absq̄ vulnere peccati viciat
diabolum. colla. xxiij. ca. x.
Xp̄s solus venit in similitudinem car-
nis peccati. colla. xxiij. ca. xi.
Xp̄s temptatur in vitijs quibus ⁊ pri-
mus homo temptatus est. coll. v. ca. vi.
Ypocrisis vtilis beati p̄pauli apo-
stoli. colla. xvij. ca. xx.

Explicit registrum.

Quos opus hoc libros teneat cognoscere si vis.
Et quid quisq; tonet: subscriptos p lege versus.

Cesaris imperio famuletur rhomulus orbis:
Et paribus studiis sub materialibus armis
Miles teutonicus sibi seruiat atq; latinus:
Augens rem publicam cōsuetō roborē nostrā.
Ast ego vir tenuis non vtens talibus armis:
Perpetuis votis cum fratribus odilo nostris
Augusto opto meo deuotus tempore cuncto:
Vitam virtutem pacem simul atq; salutem.
Et ne cum pacis sibi bella gerenti inimicis
Semper amans ocij videar minus auxiliari:
Offero de nostris quoq; spiritualibus armis
Munus per paruū: sed eorum mentibus aptū:
Militie sacre decorat quos balthēns ille:
Libit? discipulos quo iussit cingere lumbos.
En tibi quesitos iam dudum dīne libellos:
Implens promissum: collegi corpus in vñ:
Vnius ore viri quos spiritus inclytus auctor
Obtulit ecclesie: diuo pro munere matris:
Que sine fine suis eterno prospicit vsu.
Deniq; bis senos presenti corpore libros
Aspicias queso: sequitur q̄ congruus ordo.
Prim? habet: mōachis habit? q̄s debeat esse.
Regula psallendi q; modus dat inde secūdo.
Tertius hoc iterum describit plenius ipsum.
Informatq; nouos p singula quart? alūnos.
Octo q̄ dē reliqui quos cernis adhuc supesse:
In se concludunt numerum totidem vitioꝝ:
Persequit q̄ suū pprio syntagmate monitꝝ
Vnu quisq; liber: dans qd sit cui v̄e cauendū.
Hos collata patrum celebri sermone priorum

In duplici forma comitantur bis duodena.
Horū quodq; tibi quid honestū pferat audi.
Primus enim moyses in primis scire duobus
Dat: que sit destinatio: debeat aut fore finis:
Dilcreteq; iubet super omnia viuere fratres.
Pasnuā? monachū docet inde relinq̄re mūdū.
Corporis illecebre dāuele dicente resiste.
Serapion iterum notat octo lues vitioꝝ.
Sanctoꝝ loquitur de morte theodoꝝ abbas.
Carpis impbitas sathane vaga mēlq; sereno:
Et de spiritibus traduntur multa sinistra.
Hortatur fratres ysaac collatio bina:
Orandum pure cum cordis simplicitate.
Quid sit perfectū: quid castum: quid v̄e parari
Seruariq; deo valeat custode: docemur
Collatis trinis p̄ceptoris chremonis.
At summi veri diuina cognitione:
De q̄s charismatib; pferat ubi nesteros abbas.
Dictat amicitie ioseph firmissima iura:
Monstrans p̄terea que diffinitio vera.
Ast genera hinc pyamō tria p̄seq̄t mōachoz.
Vitę cōmunis de fine vel anachoretis:
Colloquitur salubris collatio multa iohānis.
Crimina purgandi condis p̄cepta pynusi.
Viuere maiori venia quinquagesimali
Tempore concedit theonas: absoluit 7 illud:
Accedant nobis quare fantasmata noctis:
Et cur sepe malum quod nolum? hoc operam.
Concludunt omnes seniorum traditiones
Sermones abrahę: de carnis lege domande.

Prefatio

Incipit prefatio beati Johannis heremite qui Cassianus dicitur in duodecim libros de institutis cenobiorum et de octo principalium vicioꝝ remedijs

Alteris instrumēti narrat historia sapientissimū salomonem post acceptam diuinitus sapiētiā

prudentiamq; multam nimis et latitudinem cordis quasi arenam maris innumerabilem ita ut domini testimonio nullus ei similis retro actis temporib; extitisset neq; post eū surrecturus esse dicatur illud magnificū dñō templum extruere cupientem alienigene regis tyri auxiliū poposcisse. Qui misso ad se hyram filio mulieris viduę quicquid diuina sapia suggerente p̄clarum in templo dñi vel i sacris vasis moliebat ministerio ei⁹ ac dispositione p̄fecit. Si ergo ille vniuersis regnis terre sublimior principatus et israelitici generis nobilior excellentiorq; p̄genies illaq; sapientia diuinitus inspirata que cunctorū orientalium et egyptiorum disciplinas et instituta supabat nequaquā pauperis atq; alienigene viri cōsiliū dedignat recte etiam tu his eruditus exemplis beatissime papa castor verum ac rationabile deo templū nō lapidibus insensibilib; sed sanctorū viroꝝ cōgregatione nec temporale et corruptibile sed eternū atq; inexpugnabile edificare disponēs vasa etiam preciosissima dñō cupiens cōsecrare non multo auri metallo argentiue conflata. q̄ post rex babilonijs capta concubinarū suarū ac principum deputet voluptati scilicet animabus sanctis que innocentie iusticie et castitatis integritate fulgētes regē christum in semetip̄is circūferant cōmorantem egenuū me omīq; ex parte pau-

perimum ad cōmunionē tanti operis dignaris adsciscere In provincia siquidem tua cenobioꝝ ex parte orientalium maximeq; egyptioꝝ volens instituta fundare cum sis ip̄e cunctis virtutibus scientiaq; p̄fectus et vniuersis ita refer tus diuitijs spiritualibus ut p̄fectionem querentib; satis abundeq; non mō tu sermo sed etiam sola vita sufficiat ad exemplum me q̄ elinguem et pauperē sermone atq; scientia ut aliquid ad exemplum tui desiderij de inopia sensus mei conferam poscis precipisq; ut instituta monasterioꝝ que p̄ egyptum ac palestina custodiri cōspeximus ita ut ibi nobis a patribus tradita sunt q̄uis imperito digeram stilo non leporem sermonis inquires in quo ip̄e adprime es eruditus sed sanctorū simplicem vitam simplici sermone fratrib; in nouello monasterio tuo cupiens explanari. Qui rei quantum me pius ardor desiderij tui puocat obedire tantū p̄multiplices estuum moles volentem obtemperare deterrent. Dum quia nec vite mee ita equiparant merita ut cōfidam meres tam arduas tam obscuras tam sanctas digne posse animo ac mēte complecti. Sedo qd̄ ea que a puericia nostra inter eosdem cōstituti atq; ip̄oꝝ iūctati quotidianis adhortationibus et exemplis vel agere temptauimus vel didicimus vel visu percipimus minime iam possum⁹ ad integrū retinere tot annorū circulis ab eorū cōsortio et imitatione conuersationis abstracti presertim cū harū rerū ratione quaquā possit ociosa meditatione doctrinaq; laborum vel tradi vel intelligi vel memoria contineri totū namq; in sola experientia vsuq; consistit et quemadmodum tradi nisi ab expro non queunt ita nec percipi quidem vel intelligi nisi ab eo qui ea pari studio ac sudore apprehendere elaborauerit possunt que tamen si collatione iugi spiritaliū viroꝝ frequēter discussa nō fuerint et polita cito mēq; retrorsum icuria dilabūt. Tertio quia id

Quibus
bendo

Trin

Secu

Totū nā
tia usq;

Tertia

A

Abbatē florentinū et q

Prefatio

ipsum quod utcumque non pro merito rei sed pro presentis temporis statu possumus reminisci. Imperitior sermo congrue non valet explicare. Huc accedit quod super hac re viri et vita non biles et sermone scientiaque perclari multa iam opuscula desudant. sanctum basilium et hieronymum dico aliosque nonnullos quorum anterior sciscitantibus fratribus super diversis institutis vel questionibus non solum facundo verum etiam diuinarum scripturarum testimoniis copioso sermone respondit. alius vero non solum suo elucubratos ingenio edidit libros. verum etiam greca lingua digestos. in latinum prout eloquium. Post quorum tam exuberantia eloquentie flumina possem non immerito presumptionis notari. si aliquid stillidius huius inferre temptassem. nisi me hec fiducia tue sanctitatis animaret et sponsio. quod vel tibi se nuge forent accepte qualescunque sunt. vel eas congregationi fratrum in nouello tamen monasterio commorantibus deputares. Qui si quid a nobis minus forsitan caute platur fuerit. et pie relegat et cum venia indulgentiore sustentet. si dem potius mei sermonis quam venusta. tem eloquii requirentes. Quapropter beatissime papa. unicum religionis et humilitatis exemplar. tuis precibus animatus. huius vires ingenii mei opus quod iniungis aggrediar. et ea quae omnimodis intacta relicta sunt ab anterioribus nostris. utpote quae audita potius quam experta describere temptauerunt. velut rudi monasterio. et veritate sitientibus iustitabo. Nec plane mirabilis dei signorumque narrationem studio deo cōtexere quae quibus multa per seniores nostros et incredibilia non solum audierim. verum etiam sub obtutibus nostris perspererimus impleta. tamen his omnibus permissis. quae legentibus propter admirationem nihil amplius ad instructionem perfecte vite conferunt. instituta eorum tantummodo ac monasteriorum regulas. maximeque principalium viciorum quae octo ab eis designantur originem et causas. curationesque secundum traditionem eorum. quantum domino adiuvante potuerit

ro fideliter explicare contendam. Propositum siquidem mihi est. non de mirabilibus dei sed de correctione morum nostrorum et consummatione vite perfecte. secundum ea quae a senioribus nostris accepimus pauca disserere. In eo quod preceptis tuis satisfacere studebo. ut si quid forte non secundum typum maiorum antiquissima constitutione fundatum. sed pro arbitrio uniuscuiusque instituentis monasterium vel diminutum vel additum in istis regionibus comprobauero. secundum eam quam vidimus monasteriorum regulam per egyptum vel palestinam antiquitus fuisse datorum. fideli sermone vel adiciam vel recidam. De quibus enim credas rationabili quod propositum vel perfectius constitutionem novellam in occidentis galliarum partibus reperire potuisse. quam illa sunt instituta. in quibus ab exordio predicationis apostolice a sanctis ac spiritualibus patribus fundata monasteria ad nos usque perdurant. Illam sane moderationem opusculo huic inferre presumam. ut ea quae secundum egyptiorum regulam. seu pro asperitate aeris seu pro difficultate ac diversitate morum impossibilia in his regionibus vel dura vel ardua comprobauero. institutis monasteriorum quae per palestinam vel mesopotamiam habentur. aliquatenus temperem. quod si rationalis possibilitatem mensura seruet. eadem observantiae perfectio est etiam in impari facultate

Explicit prefatio. Incipiunt capitula libri primi de habitu monachi. **Cap. primum**

Proemium
ij De cingulo monachi
iij De veste monachi.
iiij De cucullis egyptiorum.
v De collobiis egyptiorum.
vi De rebrachiatoriis
vii De maforibus communibus
viii De mellote et pelle caprina
ix De baculo
x De calciamentis eorum.
xi De temperamento observantiae secundum aerum qualitatem vel usum

Nuge

Quoniam

427

Liber primus de habitu monachi

provincie sit tenenda.

xij **D**e cingulo spiritali et sacro ipsi

Explicunt capitula.

Incipit liber primus de habitu monachi

Institu-
tis ac re-

gul monasteriorum di-
cturi. unde competens
tius donante deo quod
et ipso habitu monachorum sumemus exor-
diur. Quorum interiore cultum persequuntur tunc
poterimus exponere cum exteriori ornatu
sub oculorum depinxerimus obtutibus.

De cingulo monachi. Cap. ij.

Itaque monachum ut militem
chasti in pectus sp. belli positum.
accinctis lumbis iugiter oppo-
tet cedere. Hoc enim habitu etiam illos
ambulaſſe qui in veteri testamento pſeſſio-
nis huius fundanere pſmordia. helyam
ſc. et heliſen. diuinaſcripturaz aucto-
ritate monſtrat. ac deinceps principes
auctoresque testamenti noui. iohem vide-
licet petrum et paulum. ceterosque eius ſede or-
dinis viros taliter inſeſſiſſe cognoscimus.

Quora prior qui in veteri testamento xpi-
nitatis iam flores et caſtimonie continen-
tieque prefigurabat exempla. cuius fuiſſet a
dno miſſus ad increpandos nuncios ocho-
cie ſacrilegi regis iſrael. eo quod egritudine
prepediſſet ſup ſtatu ſalutis ſue beelzebub
deum accaron conſulere deſtinaiſſet. et id-
circo eis occurrens idem pphetaz deſceſus
de lecto eius in quo pcederat deſceſſet. de
cubenti regi expoſita veſtitus qſitate co-
perſus eſt. Reuſos enim ad ſe nuncios ac refe-
rentes ſibi pphete ſuam. ſciſcitatus eſt
cuius eſſet figure et habitus vir qui occur-
riſſet eis. et locutus fuiſſet huiusmodi
vba. Vir inquit piloſus. et zona pelli-
cea accinctus renibus. Ex quo habitu pſeſtim
rex ptemplatſus homines dei ait. Helias
exhibites eſt. cone viciſſe iudicio et hirsuti
cultus corporis ſpecie vix dei indubitare

agnosces. eo quod istud ei inter tot israeliti-
ci populi milia comoranti. cultus proprius ac ve-
lut quoddam impressus speciale signum per-
petuo cohereret. De iohanne quod veteris no-
uique testamenti velut quoddam sacratissimum
limes finis initiumque processit. ita euangelii
ista narrante cognoscimus. Ipse autem iohannes
habebat vestimentum de pilis camelorum. et
zona pellicea circa lumbos suos. Retro
etiam in custodia carceris ab herode tetrar-
cho. et ad necem die postero perducendo. ange-
lo assistente precipit. Precingere et calcia-
te caligas tuas. Quod ut faceret nequaquam
monuisset eum angelus dei. nisi vidisset eum
ob refectionem nocturne quietis paulisper de
secta membra solita cinguli obſtrictione lax-
asse. Paulum quod ascendente hierosolymam
et peritum a iudeis in vincula mittendum. aga-
bus ppheta repiciens cesaree. blato ei cingulo man-
suas ligans ac pedes. ut ge-
ſtu corporis sui passionis eius prefiguraret
iniurias. ait. Nec dicit spiritus sanctus. Vix
cuius est zona hec. sic alligabunt iudei in
hierusalem. et tradent in manus gentium. Quod
vix quod a ppheta preſſeri nunc potuisset di-
cente. vix cuius est zona hec. nisi paulus eam
lumbis suis indefinenter solitum fuisset aptare.

De veste monachi. Cap. iij.

Uestis quod sit monachi qui corpus
proſtegat tamen ac repellat nuditatem
verecundia. et frigori retundat in-
iuriam. non quod semitaria vanitas aut elatio-
nis enutriet. ita eodem apostolo predicante. Ha-
bentes autem alimenta et opimenta his preſtemi-
simus. Opimenta in quibus non vestimenta.
ut quibusdam latinis exemplaribus non proprie
preſtinet. id est quod corpus opiant tamen non quod amictus
gloria blandiant. ita vilia ut nulla coloris
vel habitus nouitate inter ceteros huius pro-
ſiti viros habeant insignia. ita studiosis
accuratioribus aliena. ut nullum rursus sint
affectum per incuriam sordibus decolora. Pro-
ſtremo sic ab huius mundi separant ornatum.
ut cultui suorum dei in omnibus communia preſte-
neret. Quicquid enim inter famulos dei preſu-
mit ab vno vel paucis. nec catholice pro om-
ni corpore fraternitatem tenet. aut superfluum

Matth. 3
& Marc. 1

Act. 12.

Act. 21.

Quorum

4 Reg. 1.

9 Nitid
ditaten

A 2

Liber primus

aut elatum est. 7 ppter hoc noxiū iudicā-
dum est. magisq; specie vanitatē q̄ xtu-
tis ostentās. Et idcirco hec q̄ nec a vete-
ribz sanctis q̄ hui⁹ p̄fessionis fundamē-
ta iecerūt. neq; a patribz n̄i t̄p̄isq; eorūz
per successiones instituta nūc vsq; custo-
diunt. tradita videmus exēpla. vt super-
flua 7 inutilia nos q̄z refecare pueniet.
Vobrem cilicinā vestem velut circūspe-
ctam cunctq; atq; notabilē. 7 q̄ ex hoc ip̄o
n̄ solū nulla sp̄ni possit emolūmēta p̄fer-
re. sed etiā elationis concipe vanitatez.
q̄q; ad necessarij operis exercitiū in q̄ mo-
nachū sp̄ impigrū expeditūq; oportet i-
cedere. inhabil atq; inepta sit. omnimo-
dis refutarunt. Qd si q̄sdam s̄ amictu
circūdatos audim⁹ p̄bables extitisse. n̄
ex eo nobis monasterioz est regula san-
cienda. vel antiq; sanctorū patrū sunt p-
turbanda decreta. qd pauci p̄sumentes
aliarū virtutū p̄uilegio. ne in his quidē
quē nō fm catholicā regulā ab eis vsur-
pata sunt. replendi debere credunt. Ge-
nerali nanq; oīm constitutōni. paucorū
nō debet preponi nec p̄iudicare sentētia.
Illis cū debemus institutū ac regulā indu-
bitatā fidē 7 indiscussam obedientiāz p-
oīa cōmodare. nō quas paucorū volun-
tas itulit. s; q̄s vetustas t̄torū tempoz.
7 innumeritas sanctorū patrū concor-
di definitiōe in postez p̄pagauit. Nec s̄
sane p̄iudicare nob̄ debet ad quotidīāe
cōsolationis exemplū. qd vel iorā sacri
legis rexist. cateruis hostiū circūsept⁹.
scissa veste ciliciū habuisse p̄hibet intrin-
secus. vel qd n̄ inuente ad mitigandā dei
fniām q̄ in eos illata fuerat per p̄phetā.
cilicij asperitate velati sunt. cū 7 ille ita i-
trinsec⁹ latent⁹ indutus eo fuisse mōstre-
tur. vt nisi scisso desup vestimēto a nemi-
ne p̄rlus potuisset intelligi. 7 isti eo tem-
pore operimentū cilicij ostentarēt. q̄ cūq;
super iminēte vr̄b eūsiōne lugentibz. eo.
demq; amictu circūdat⁹. null⁹ possz a q̄
quā ostentatiōe notari. Quia nisi inso-
lens sit diūrsitas. nō offendit equalitas.
Decucullis egyptiorū. La. iij.

4. Reg. 6.

Jone 3

Sunt p̄terea quedāz in ip̄o egy-
ptiorū habitu. nō tm̄ ad cu-
ram corporis quantū ad morū
formulam congruentia. quo simplicita-
tis 7 innocentie obseruantia etiā in ip̄a
vestitus qualitate teneat. Cucullis nan-
q; per parnis vsq; ad cernicis humero-
rumq; demissis cōfinia. quibz tm̄ capi-
ta contegant. indefinēt diebz vtuntur
ac noctibz. scz vt innocētiā 7 simplicita-
tem paruulorū iugit custodire etiā imi-
tatione ip̄ius velamīs commoneantur.
Qui reuersi ad infantīā ch̄risti cunctis
horis cū affectu ac virtute decātāt. Do-
mine nō est exaltatū cor meūz. neq; elati
sunt oculi mei. neq; ambulauī magnis
neq; in mirabilibz super me. Si non hu-
militer sentiebā. sed exaltaui aīam meā.
Sicut ablactatus ē super matre sua.

De collobijs egyptiorū. Cap. v.

Collobijs q̄z lineis induti q̄ vix
ad cubitoz ima pertingunt. nu-
das de reliquo circūferunt ma-
nus. vt amputatos habere eos actus et
opera mundi hui⁹ suggerat abscissio ma-
nicarū. 7 ab omni cōuersatione terrena
mortificatos eos velaminis linei doceat
indumentū. audiantq; per hoc a postolū
quotidie dicentē sibi. Mortificate mem-
bra vr̄a q̄ sunt super terram. Illd q̄z ip̄o
habitu p̄testāte. Mortui ei estis. et vita
vr̄stra abscondita est cum ch̄risto in deo.
Et itez. Vno aut iam nō ego. viuit ve-
ro in me ch̄ristus. Mihi quidem mūdus
crucifixus est. 7 ego mundo.

Cot. 3

Ibidz

Gal. 2.

Ibi. 6.

De rebz brachiatorijs. Cap. vi.

Est etiā resiculas duplices.
lanceo plexas subtegmie. quas
greci analatoys. nos x̄o succi-
ctoria seu redimicula vel p̄prie rebz brachi-
atoria possum⁹ appellare. Quē descēde-
tia per summa cernici 7 a lateribz colli di-
uisa. vtrariūq; alay sinus ambiūt. atq;
hinc inde succingūt. vt p̄stringentia la-
titudine vestimēti ad corp⁹ cōtrahāt at-
q; cōiungant. 7 ita p̄strictz brachijs im-
pigris ad omne op⁹ expeditiq; reddātur

αφαλα
Bovs

4. R.

de habitu monachi

Act. 20
2 Thes. 3
Illud apostoli preceptum studentes omni virtute complere. Quia non solum mihi sed etiam his qui mecum sunt mini. ni strauerunt manus iste neque gratis panem ab aliquo manducauimus. sed in labore et fatigatione nocte ac die operantes ne quem vestrum grauaremus. Et si quis non vult operari nec manducet

De ma fortibus eorum. Cap. vii.
Post hec angusto palliolo tam amictus humilitatem quam vilitem precij copendiumque sectantes colla pariter atque humeros tegunt. que ma fortes tam nostro quam ipsorum nuncupantur eloquio. et ita planeticarum atque birorum precia simul ambitionemque declinant.

De melote et pelle caprina.

Capitulum viii.
Ultimus est habitus eorum pellicis caprina que melotes vel per appellat. et baculus qui gestatur ad imitationem eorum qui passionis huius prefigurauere lineas in veteri testamento. De quibus apostolus. Circumierunt inquit in melote et in pellicibus capris egentes. agnati afflicti. quibus dignum non erat mundus. in solitudinibus errantes. et in montibus et in speluncis et in cauernis terre. Qui tamen habitus pellicis caprine significat mortificata omni petulantia carnalium passionum debere eos in summa virtutum grauitate consistere. nec quicquam petulcentiam vel calidum inuentutis ac mobilitatis antiquum eorum corpore residere

De baculo. Cap. ix.

4 Reg. 4
Nam et baculum gestasse eosdem viros etiam helisens qui vni ex ipsis est docet. cum dicit ad gregem puerum suum mittens eum ad suscitandum filium mulieris. Tolle baculum meum et currens vade pone eum super faciem pueri ut uiuat. Que utique non dedisset ei propheta gestandum. nisi eum manu sua solutus esset iugiter circumferre. Qui gestatio spiritualiter monet nunc quod debere eos inter tot oblatras vicio et canes et inuisibiles nequitias

rum spiritualium bestias inermes incedere. de quibus beatus dauid liberari postulant dicit. ne tradas domine bestiis animam confitentem tibi. sed irruentes eas retundere cruce signaculo ac longius pro pulsare. atque aduersum se seuentes iungi memoria domini ce passionis. et imitatione illius mortificationis extinguere.

De calciamentis eorum. Cap. x.

Calciamenta vero velut interdictione angelico precepto recusantes. cum infirmitas corpori vel matutinus hyemis rigor seu meridiani estus feruor exegerit. timore caligis suos muniant pedes. hoc interpretantes vsu earum vel dominica permissione signari. ut si in matutino constituti cura et sollicitudine carnis huius omnimodis exuti esse non possumus. nec ab ea penitus spualem absolui. saltem occupatione leui et implicatione tenui necessitate corpori explicem. ne vel animentum pedes qui expediti ad spiritalem cursum. et predicanda euangelii pacem esse debent parati. quibus post odorem vinctorum christi isti currimus. et de quibus dauid. cucurri in siti et hieremias. ego autem non laboravi te sequens. mortificationis huius seculi curam patientiam inuolui. de his scilicet cogitantes quod non ad supplendam necessitatem nature. sed ad superflua noxiamque pertinent voluptatem. Quod ita implebimus si secundum apostolum carnis curam non fecerimus in desiderijs. Quibus tamen caligis quamque licito utantur utpote domini mandato precessis. neque quod tamen pedibus eas inherere permittunt cum accedunt ad celebranda seu percipienda sacrosancta mysteria. illud estimantes etiam secundum scriptam custodiri debere. quod dicit ad moysen vel ad iesum filium naue. Solue corrigiam calciamenti tui. locus enim in quo lias terra sancta est.

De temperamento obseruatione que secundum aerum qualitatem vel vsu prouincie sit tenenda. Cap. xi.

Hec dicta sunt. ne quod premissis de egyptiorum habitu videamur deter a nobis tenenda sunt illa

Capitula

tm̃mō q̃ vel locoꝝ situs vel puicie vsus
admittit. Nā neqꝫ caliginos neqꝫ colo-
bijs seu vna tunica esse ptentos hiemis
pmittit asperitas. z parvissimi cuculli ve-
lumen vel melos gestatio densum poti⁹
q̃ edificatiōē vllā videntibꝫ compara-
bit. Quā p̃t illa tm̃ q̃ superi⁹ cōmemo-
rauim⁹ q̃ sunt z hūilitati pfessionis
nre z q̃litati aerū congruentia a nob q̃z
affectāda censem⁹. vt ois summa nostri
vestitus non in nouitate habit⁹ q̃ possit
offendiculū homibꝫ seculi hui⁹ inferre.
sed honesta in vilitate consistat

**De cingulo spiritali et sacramē-
to ipsius.**

Cap. xij.

His itaqꝫ vestimeñt cbristi miles
indut⁹. nouerit p̃us ob id se cin-
guli cōstrictiōē munitū. vt ad
cunctos vltus z opa monasterij nō solū
mēte. p̃mptus sꝫ etiā ip̃o habitu sp̃ expe-
ditus incedat. Tāto nāqꝫ feruentior cir-
ca spiritalē pfectū ac diuinaz rex sc̃iaz
z cordis puritatē pbabit. q̃to fuerit er-
ga obedientie studiūz operibꝫ deuotior.
Secdo cognoscat etiā in ip̃o habitu cin-
guli iesse nō parū qd a se expectit sacm̃.
Accinctio enī liboz z ambit⁹ pell'emoz
tue significat eū mortificationē circūfer-
re mēbroꝝ in quibꝫ libidis atqꝫ luxurie
seminaria cōtinent. euangelicū illd mā-
datum qd d̃r. sint lūbi vestri precincti.
aplica interpretatiōe ingeri sibi sp̃ intelli-
gēs. mortificate scz mēbra ṽra q̃ sūt sup̃
terrā. fornicationē. imūdiā. libidiem.
p̃cupia z malā Ideoqꝫ illos tm̃mō legi-
mus in scriptur̃ sanc̃ cingulo fuisse p̃-
cictos. in q̃b seminaria coit⁹ inueniūt
extincta. q̃q illud beati dauid eloquiūz
ope atqꝫ x̃tute decantāt. quia fact⁹ sum
sicut vter in puina. eo q̃ perasa medul-
lit⁹ carne vicioꝝ emortuā exteriori hois
cutē sp̃us virtute distendant Et idcirco
in puina significant adiecit. qd scz neqꝫ
q̃ fuerint sola cordis mortificatiōē p̃te-
ti. verūctiam exteriori hois mot⁹ z ip̃ius
nature incentiua p̃tinentie puina extri-
secus accedēte habuerint p̃gelata. nullū
iam dūtaxat fm̃ aplm̃ regnūz peccati in

suo mortali corpore sustinētes. nec gestā-
tes carnem sp̃ui repugnantem.

**Explicit de habitu monachi li-
ber primus. Incipiūt capitula
libri secūdi de canonico noctur-
narū orationū z psalmoz mō.**

Roemium.

Cap. primū

**De diūsitate numeri q̃ ad
decantandos psalmos p̃ vniū-
sas prouincias sit statutus.**

**ij De vniiformis regule p̃ totā egy-
ptūz custodia. z de electōe eoz
qui fratribꝫ preponant**

**iiij De p̃ egyptū z thxayden duode-
narius psalmoz numerus ob-
seruetur**

**v De duodenario psalmoz nume-
ro angeli traditione suscepto**

vi De p̃suetudine. xij. orationum.

vij De disciplina orandi.

viii De subleq̃nte oratiōe p̃ psalmū.

**ix De orationis statu super quo in
collatione senioꝝ plenioꝝ refer-
netur instructio**

**x Cū q̃to silentio z breuitate oꝝ-
nes apud egyptios colligant.**

**xi Quā disciplina apud egyptios
psalmi dicantur.**

**xij Cur vno psallēte ceteri in synari
fedeāt. vel quali post b̃ su dio
per cellulas suas vsqꝫ ad lucez
vigilias extendant**

**xiiij Quare post missam nocturnam
dormire non oporteat**

**xiiij Quemadmodū in cellulis suis
opus manuum z orationes pa-
riter exerceāt**

**xv Quā lege modestie p̃ orationūz
missam vniūqꝫ ad suā cellu-
lam redeat. z cui subdatur icre-
pationi is qui aliter fecerit.**

**xvi De nulli orare cū illo q̃ fuerit ab
oratione suspensus liceat**

**xvij De is q̃ ad orationē f̃res excitat
hora solita d̃beat eos cōmonere**

**xviii De a vespa sabbati vsqꝫ ad vespe-
rā diei d̃nice genua nō flectāt**

Expliciunt capitula

bitus ñr ho
i vilitate
stat.

Luc. 12.

Cot. 3

Ps. iis.

Rom. 6.

Liber II.

Incipit liber secundus de canonico nocturnarum orationum et psalmodum modo. **Cap. primum.**

Simpli-
igitur hoc quod dixi-
mus cingulo christi miles accinctus
interim quod modus
canonicarum ora-

tionum psalmodum quod sit in partibus orientis
a sanctis patribus antiquitus statutus
agnoscat. De qualitate vero earum vel quod
admodum orare secundum apostoli sententiam sine
intermissione possimus. suis in loco cum se-
niorum collationes ceperimus exponere
quantum dominus dederit proferemus.

**De diuersitate numeri qui ad
decantandos psalmos per vni-
uersas prouincias sit statutus.**

Capitulum. ij.

Multos namque comperimus per ali-
as regiones per mentis sue capa-
cite, habentes quidem ut ait
apostolus celum dei sed non secundum scientiam super hac re
diuersos typos ac regulas sibi met consti-
tuisse. Quidam enim videnos seu tricenos
psalmos. et hos ipsos antiphonarum prela-
tos melodiarum. et adiunctione quarundam
modulationum. debere dici singulis noctibus
censuerunt. alij hunc modum etiam excede-
re temptauerunt. nonnulli decem et octo-
atque in hunc modum diuersis in locis diu-
sum canone agnouimus institutum. tot
que pro modo typos ac regulas vidimus
usurpatas. quod etiam monasteria cellasque
conspeximus. Sunt quibus in ipsis quod diu-
nis orationum officijs. id est sexta nona que
id visum est. ut secundum horarum modum in quibus
hec domino reddunt obsequia. psalmodum
etiam et orationum putaret numerum coequum
dum. nonnullis placuit senarium nume-
rum singulis diei conuentibus deputari.
Quapropter necessarium reor antiquissi-
mam patrum proferre in medium institutionem.
que nunc usque per totam egyptum a dei fa-

mulis custoditur. qua nonnulli monasterij
in christo rudis infantia antiquissimoque
potius patrum vetustissimis institutionibus
imbuatur. **De vniuersae regule
per totam egyptum custodia. et de ele-
ctione eorum qui fratribus pre-
ponantur.** **Cap. iij.**

Itaque per vniuersam egyptum et the-
bayden. ubi monasteria non per
vniuersumque renunciant in sti-
tutum arbitrio. sed per successiones ac tra-
ditiones maiorum usque in hodiernum diem
vel permanent vel mansura fundantur. legi-
timum orationum modum in vesperinis
conuentibus seu nocturnis vigilijs vidi-
mus retentari. Non enim quisque conuenti-
culo fratrum. sed ne sibi quidem ipsi preesse con-
ceditur. priusquam non solum vniuersis facultati-
bus suis reddat externum. sed ne sui quidem ipsi
se esse dominum vel potestatem habere cognoscat.
Ita namque renunciantem huic mundo qui
bullit facultatibus ac diuitijs perditum.
necesse est cenobij commorationem expete-
re. ut in nullo sibi ex his que reliquit aut
intulit monasterio blandiat. sic obedire
cunctis ut redeundum sibi secundum sententiam
domini ad infantiam pristinam nouerit. nihil
sibi consideratione cui vel annorum nume-
rositate presumens. quod in seculo inaniter co-
sumptam se reputat perdidisse. sed per rudi-
mentorum merito et tyrocinij nouitate quam
se gerere in christi militia recognoscit. sed
debere se etiam iunioribus non moreri. Operis
que ac sudoris assuetudinem ita subire com-
pellit. ut proprijs manibus iuxta apostoli prece-
ptum quotidianum victum vel suis vsibus
vel aduenientium necessitatibus preparans.
fastus vite preterite possit et delicias ob-
liuisci. et humilitatem cordis contritione la-
boris acquirere. Ideoque nullus congre-
gationi fratrum prefuturus eligitur. priusquam
idem qui preficiendus est. quid obtempe-
raturis oporteat impari obediendo didi-
cerit. et quid iunioribus tradere debeat
instituti seniorum fuerit assecutus. Be-
ne enim regere vel regi sapientis esse pro-
nunciat. summumque donum et gratiam sancti

Liber .II. de canonico nocturnarum

spūs esse definiūt. Nam neq; salutaria precepta quēpiam posse obtemperantibus p̄stituerē nisi eum q̄ prius vniuersis virtutū disciplinis fuerit instructus. nec obedire quēq; seniori posse. nisi eū q̄ consumatus timore dei et humilitatis fuerit virtute perfectus. Ideoq; diuinitates typorum ac regularū p̄ ceteras puicias cernimus usurpatas. qd̄ plerūq; seniorū institutionis expertes monasterijs p̄esse audemus. et abbates nos anq̄ discipulos p̄felli quod libitum fuerit statuim⁹. p̄mptiores nostrorū inuentorū exigere custodiam. quā examinatā maiorū seruari doctrinā. Sed dum orationū modū qui potissimū debeat custodiri volumus explicare. institutis patrum audius prouocari narrationem quā suis refuabamur locis propero excessu p̄uenimus.

Nunc itaq; ad p̄positum reuertamur.

De egyptū et thebayden duodenarius psalmorum numerus obseruetur.

Cap. iiii.

Igitur p̄ vniuersam vt dixim⁹ egyptū et thebayden duodenarius psalmorū numer⁹ tam in vesptinis q̄ in nocturnis solennitatibus custodit⁹. ita dumtaxat vt post hunc numerū due lectiones veteris scz ac noui testamenti singule subsequant⁹. Qui modus antiquitus p̄stitit⁹. idcirco p̄ tot secula penes cuncta illarū puintiarum monasteria intemeratus nunc vsq; perdurat. qz nō humana adinventionē statutus a seniorib; affirmat⁹. sed celitus angeli magisterio patrib; fuisse delatus.

De duodenario psalmorum numero angeli traditiōe suscepto

Cap. v.

Nam cū in p̄mordijs fidei pauci quidem scz p̄batissimi monachorum noīe censerent⁹. q̄ sicut a beate memorie euangelista marco qui p̄mus alexandrine vrbi pontifex p̄fuit normā suscepere viuendi. nō solum illa magnifica retinebāt q̄ p̄mit⁹ ecclesia. et vel credentū turbas in actib; ap̄olorum

legimus celebrasse multitudis scz credentium erat cor vnū et anima vna. nec q̄s q̄s eorū q̄ possidebat aliqd̄ suū eē dicebat. sed erāt illis omīa cōmunia. quot q̄t enī possessores agroz aut domorum erant vendentes afferebant p̄cia eorū q̄ vendebant. et ponebant an pedes ap̄olorum. diuidebat⁹ autem singul⁹ put cui q̄ opus erat. verū etiam his multo sublimiora cumulauerant. Et enī secedentes in secretiora suburbiorū loca. agebāt vitam tanto abstinentie rigore districtā. vt etiam his qui erant religionis experti. ni stupeori esset tam ardua cōsolationis. eorū p̄fessio. Eo enim feruore scripturarum diuinarū lectionibus orationib; et operi manū diebus ac noctib; incubabant. vt nec escarū quidem appetit⁹. vel memoria nisi alio tertio ve die corporis interpellaret inedia. cibumq; ac potum non tam desideratū q̄ necessariū sumerent. et ne hūc q̄dez an sol occasum. vt t̄pus lucis cum spiritaliū meditationū studijs. curam x̄o corpori cū nocte socierent. alia q̄ his multo sublimiora p̄ficerent. De quib; etia; is q̄ minus indigenarum relatione cognouit ecclesiastica historia poterit edoceri. Ea igit̄ tēpēstia te cū ecclesie illius p̄mitine p̄fectio penes successores suos adhuc recentī memoria inuiolata duraret. feruensq; paucorū fides nec dū in multitudinem dispersa te puisset. venerabiles patres p̄uigili curā posterj consulētes. qui nam modus q̄tiano cultui p̄ vniuersum fraternitatis corpus decerni deberet tractaturi cōueniunt. vt hereditatē pietatis ac pacis etiā successorib; suis absolutā ab omī dissensionis lite transmitterent. verentes scilicet ne qua in quotidianis solennitatibus inter viros eiusdem culture consortes dissonantia vel varietas exorta. quā doq; in posterū erroris vel emulationis seu scismatis noxiū germen emitteret. Quq; p̄ suo vnuq; feruore infirmitatis immemor aliene id statui debere cēset. quod contēplatione fidei ac roboris

*Qua assidue
tate froni
lectioni ac q̄
manū uoca
bant.*

orationū et psalmozū modo

sui facillimū indicabat. parz discutiens
qd generalit̃ plenitudini fratrum possi
bile essz. in q̃ necesse est infirmoz q̃z par
tem maximā repiri. diuīsoqz mō enorimē
psalmoz numerū instituere. p̃ animi sui
x̃tute certarent. z alij q̃n quagenos. alij
sexagenos psalmos. nōnulli x̃o ne h̃ q̃
dez numero p̃tenti excedi eā debere cese
rent. essetqz inter eos. p̃ religionis regla
pie contentionis sancta diuītas. ita vt
tps solennitatē vesptine sacratissime suc
cederet questionī. q̃tidianos orationuz
ritus volentibz celebrare. vñ in mediuz
psalmos dño cantatur? exurgit. Lūqz
sedentibz cuncti (vt est mori nunc vsqz
in egypti partibz) z in psallēz x̃ba om
ni cordis intentionē defixis. vnde ci psal
mos orationū interiectōe distinctos cō
tinuis x̃sibz parili. p̃nunciatione cātāz
set. duodecimū sub alleluie respōsiōe cō
summās. ab vniūsoz oculis repēte s̃b
tractus. questionī parit̃ z cerimonijs si
nem imposuit. **De consuetudine
duodeci orationum.**

Cap. vi.
Exim venerabilis patruz senat?
intelligēs angeli magisterio cō
gregationibz fratruū generale canōnem
non sine dispensatione dñi p̃stitutū. de
creuit hunc numerū tam in vesptinis q̃z
in nocturnis p̃uenticul' custodiri. qui
bus lectiones gemias adiūgētes. i. vnā
veterz z aliaz noui testamenti tan q̃z a se
eas traditas z velut extraordinarias.
volentibz tm̃. ac diuinaz scripturaruz
memoriā possidere assidua meditatione
studētibz addiderāt. In die x̃o sabba
ti vel dñico vtrasqz de nouo recitant te
stamento. i. vnā de ap̃lo vel actibz ap̃lo
rum. z alia de euāgelijs. Qd etiā totis
q̃nq̃gesime diebz faciunt hi quibz lectio
cure est seu memoria scripturarum.

De disciplina orandi. Cap. vii.
His igit̃ p̃dictas oratiōes h̃ mō
incipiūt atqz p̃summāt. vt fini
to psalmo nō statī ad icurua
tionē genuū corruāt. quēadmodū faci

mus in hac regiōe nōnulli q̃ ne dñi bñ fi
nito psalmo in oratiōz p̃cūbere festinā?
ad celeritatē misse q̃stoti? p̃perātes. Lu
ius dñi volum? excedere modū q̃ antiq̃
tus a maioribz statut? est. su p̃putātes re
siduoz psalmoz numez. ad finē tēdere
purgem. de refectione poti? lassī corpori
cogitātes quā oratiōis vtilitatē z cōmo
da req̃rentes. Ap̃d illos ergo nō ita est.
sz añqz flectāt genua paulisp̃ orāt. z stā
tes in supplicatione maiorē temp̃or par
tem expendūt. Itaqz post h̃ puncto bre
uissimo. p̃cidentes humi velut adorātes
tm̃ diuinā clementiā. summa velocitate
cōsurgūt. ac rursum erecti exp̃sis mani
bus eodē mō quo pus stātes orauerāt.
suis p̃cibz intentius immorant̃. Humi
nāqz diutius p̃cūbentes. nō solū cogita
tionibz aiūt. verū etiā somno g̃uius im
pugnari. Qd etiā nos vix esse vīnam
nō exp̃iment? z q̃tidiana p̃suetudine no
scerem? q̃ sepe numero hāc eandē incur
uationē mēbroz. nō tā oīois q̃z resectio
nis obtētū i trā p̃strati. optam? diuti
p̃lōgari. Lū autis q̃ orōnē collectur? ē
e terra surrexerit omēs p̃cē surgūt. ita vt
nullus nec añqz inclinet ille genu flecte
re nec cū e terra surrexerit remorari p̃su
mat. nenō tam secutus fuisse illius con
clusionem qui precem colligit. q̃z suam
celebraisse credatur. **De subsequen
te oratione post psalmū. Cap. viii.**

Illud etiā qd in hac paucia vi
dim? vt vno cantāte in clausu
la psalmi oēs astantes p̃cinant
cū clamore. glā p̃ri z filio z sp̃s scō. nus
q̃z p̃ oēm oriētē audinim? sz cū oīm silē
tio ab eo q̃ cātāt finito psalmo orationē
succedere. hanc x̃o glorificationē trini
tatis tm̃ō solere antiphona terminari.

**De orationis statu sup quo in
collatione seniorum plenior re
seruetur instructio. Cap. ix.**

Et qz nos ad orationū canoni
carū modum consequēter insti
tutorū ordo p̃uenit. q̃z plenio
rem t̃cta tū licet i collatiōes seniorz refue

*Omni cordis
interior psal
modis t̃cedit*

*Qua q̃dam
mō p̃m
lōq̃t̃i de
mōm̃ uicā
hant.*

Lib. II. de canonico nocturnarum

mus sibi de plenius digesturi. cum de ea-
rum qualitate seu ingitate verbis eorum
differere ceperim. necessariū tñ reor pro
opportunitate loci ac narrationis ipsius.
qm̄ ita obtulit sese occasio. etiā in p̄senti
pauca p̄stringere. vt formantes interim
exterioris hoīs motus. ⁊ velut qdā nūc
orationis fundamenta iaciētes. minore
post h̄ labore cū ceperim. de statu interio-
ris hoīs disputare. orationū q̄z ei⁹ fasti-
gia construam. Illud añ omia. puidē-
tes. vt si nos ab illa narratione quaz cu-
pim⁹ oportune deo volente digerere. p̄-
ueniēs vitē nostre finis excluderit. v̄l in-
tia vob rei p̄sertim tā necessarie h̄ ope-
re relinquam. quib⁹ p̄ ardore de siderij
totum tardū est. vt dū nobis huius com-
morationis tribuunt indutie. saltem q̄s
dam tātis per orationū vobis lineas p̄e-
signem. quib⁹ hi vel maxime q̄ in cen-
bijs cōmorant valeant aliq̄tenus infor-
mari. Simul etiā p̄spicientes his q̄ for-
sitan huic tñmō occursuri sunt libro-
⁊ ad illū puenire nō potuerit. vt istructi
one huius erga orationis q̄litate vel ex
parte reperiant imbuti. vt quēadmodū
sunt de habitu ⁊ amictu exterioris hoīs
instituti. ita etiā qualiter eum ad offerē-
da spiritalia sacrificia debeant exhibere
non nesciāt. Si quidez hi libelli quos in
presenti cedere dño adiuvante disponi-
mus. ad exteriori hoīs obseruantia ⁊ iñsti-
tutionem cenobiorū cōpetentius apta-
buntur. illi h̄o ad disciplinā interioris
ac perfectionem cordis. ⁊ anachoretarū
vitā atq̄ doctrinā potius pertinebunt.

Cū quāto silentio et breuitate
orationes apud egyptios colli-
gantur.

Cap. x.

e affectu
rationis

Quam igitur predictas solēni-
tes quas illi synaxis vocāt cele-
braturi cōueniunt tñ a cūctis.
silentiū prebet. vt cū in vnū tā innume-
rosa fratrum multitudo cōueniat. preter
illū q̄ consurgēs psalmū decāt in me-
dio. nullus hoīm penitus adesse credat.
ac precipue cū consumat oratio. in qua

non sputū emittit. non excreatio obstre-
pit. nō tussis int̄sonat. nō oscitatio som-
nolenta dissutis malis ⁊ hiātib⁹ trahit.
nulli gemitus nulla suspiria etiā astan-
tes impeditura p̄munt. nulla vox abs-
q̄ sacerdotis precem concludentis audi-
tur. nisi forte hec quē p̄ excessum mentis
claustra oris effugerit. q̄q̄ iñsensibiliter
cordi obrepserit. immoderato sc̄z atq̄ i
tolerabili spūs feruore succēso. dum ea
quē ignita mens in semetipsa non p̄ua-
let continere. p̄ ineffabilem quendam ge-
mitum ex intimis pectoris sui cōclauib⁹
euaporare conatur. Illum vero qui con-
stitutus in tepore mentis cū clamore sup-
plicat. aut aliquid horū q̄ p̄diximus e
faucibus suis emittit. aut p̄cipue oscita-
tionibus p̄uenitur. duplici peccare. p̄-
nunciant. Primo qd̄ orationis sue re-
sit. q̄ eam videlicet negligenter offerat
deo. Secdo q̄ indisciplinato strepitu. al-
terius q̄z qui forsitan ardenti⁹ orare po-
tuit intercipit sensum. Ideo q̄ p̄cipiunt
eā celeri sine concludi. ne forte immoran-
tibus nob in ea. redundantia qd̄az spu-
ti seu flegmatis interrūpat nostre oratio-
nis excessum. Et idcirco dum adhuc fer-
uet. velute faucibus inimici velociter ra-
pienda est. Qui proculdubio cum sit no-
bis semper infestus. tūc maxime adlūstet
infestior. cum contra se offerre nos p̄e-
ces domino velle p̄uiderit. cogitationi-
bus seu diuersis humoribus excitat⁹ ab-
ducere mentem nostram a supplicatio-
nis intentione festinans. ⁊ per hoc eaz te-
pescere a cepto feruore contendens. De
obrem vtilius censent breues quidē ora-
tiones. sed cret̄rimas fieri. illud quidē
vt frequentius dominū deprecantes in-
giter eidem colere possimus. Hec ve-
ro vt insidiantis diaboli iacula quē in-
fligere nobis tūc precipue cu⁹ oramus
inlūstet. succincta breuitate vitemus.

Qua disciplina apud egyptios
psalmi dicantur.

Et idcirco ne psalmos
quidem ipsos quos in p̄grega-

Spiritus excre-
atio. tussis. osci-
tatio. gemitus &
suspiria. nulla
penitus vox
audatur

Strepes i orone
sup̄st peccat

Qd̄ orō sit bre-
uis sed cret̄-
rima.

orationū et psalmozū modo

tionē decantāt. cōtinuata student. pñū-
ciatione cōcludere. sed eos pro numero
x̄suū duabz vel tribz intercessionibz cum
orationū interiectiōe diuinos distinctim
particulatqz psummāt. Nō enī multi-
tudo x̄suū s; menq; intelligentia de-
lectant. illud tota x̄tute sectātes. p̄sal-
lam spū. psallā et mente Ideoqz vtilius
habēt decem x̄sus cū rationabili assig-
natione cantari. q̄ totū psalmū cū p̄fusiōe
menq; effundi. Quenonnū q̄. pñūciā-
tis festinatione generat. dū residuorum
psalmoz q̄ decātādi sunt. modū nume-
rūqz cōsiderans. nō distinctionē sensuū
audientibus studet pandere. sed ad fi-
nem synaxeos p̄perat puenire. Deniqz
si quispiā iunior vel p̄feruore spūs vel
p̄ eo qd nec dū institut⁹ est cepit modū
decātationis excedere. psallendū p̄gressio
seniorū interdicit̄ plausu. quez dās manu
sua in sedili q̄ sedet. cūctos facit ad ora-
tionē p̄surgere. illud oibz modis p̄oui-
dens. ne qd̄ sedentibz tediū generet. p̄lixi

qua
tate psalmoz. q̄ is qui decantat. nō mō
p̄ seipm̄ intelligentie fructū amittat. sed
etiā p̄ illos incidat detrimentū q̄ fasti-
dium synaxeos nimietate sua fecit incur-
rere. Illd̄ qz apud eos oī obseruātia cu-
stodit̄. vt in r̄sione alleluie null⁹ dicat̄
psalm⁹. nisi is q̄ in titulo suo alleluie in-
scriptione p̄notat̄. p̄dictū x̄o duode-
nariū psalmoz numex ita diuidūt. vt si
duo fuerint fres. senos psallant. si tres. q̄
ternos. si q̄ttor. ternos Quo nūero nū-
q̄ minus in cōgregatione decantant. ac
p̄inde q̄talit̄ multitudine puenit. nū-
q̄ ampli⁹ psallāt i synaxi q̄ q̄ttuor fres
Cur vno psallente ceteri in sy-
naxi sedeant vel quali post hoc
studio p̄cellulas suas vsqz ad
lucem vigilias extendāt. La. xij.

Bene sane canonicū quē p̄dixi-
mus duodenariū psalmoz nu-
mez tali corpori q̄te releuant.
vt has easdē p̄gregationū solennitates
ex more celebrātes. absqz eo q̄ dicitur⁹ in
mediū psalmos surrexerit. cūcti sedilibz

humillimis insidētes. ad vocē psallendū
oī cordis intentiōe dependēt Ita nāqz
ieiunijs z opatiōe toti⁹ diei noctqz psal-
lascunt. vt nisi huiuscemōi refectionē ad-
iunent. ne hūc q̄dez numex stātes imple-
re valeāt. Nullū etiā tps ab opis exerci-
tatione vacuū transire p̄cedunt. qz non
solū ea q̄ diei splēdor admittit oī instan-
tia manibz exercere p̄tendūt. s; etia; illa
opationū genera sollicita mēte p̄q̄runt.
q̄ neipius q̄dez noctqz densissime tenebre
valeāt i pedire. credētes se tāto s̄blimiorē
spiritaliū p̄templationū puritatē menq;
intuitu q̄situros. q̄ to deuotius fuerint
erga operi studiū ac labori intenti. Et id
circo mediocrē canonicaz orationū nu-
mez indicant diuinit⁹ moderatū. vt ar-
dentioribz fidei spaciū quo se x̄tusq; eozū
infatigabil⁹ cursus extenderet suaret. et
nihilomin⁹ fessis egrisqz corporibz mini-
me gigneret de nimietate fastidiū. Jō qz
cū fuerint orationū canonicaz functio-
nes ex more finite. vnusqzqz ad suam re-
current cellulā. quā att̄ sol⁹ aut cū alio
tm̄ inhabitare p̄mittit. quē scz societas
operationis vel discipulat⁹. z discipli-
ne imbutio copulauit. vel certe quē simi-
litudo x̄tutū p̄parem fecit. idem rursus
orationū officinaz velut peculiare sacrifi-
cium studiosius celebrant. nec vltius
q̄sqz eoz in requiē somni resoluitur. do-
nec supueniente diei splēdore nocturno
operi ac meditationi opatio diurna suc-
cedat. **Quare post missaz noctur-
nā dormire nō oporteat. La. xij.**

Quem laborē p̄ter illam ratioez
qua tota industria annitentes
sacrificiū deo de fructu manuū
suaz offerre se credunt. duabz ex causis
cum oī obfuantia custodiūt. Qd̄ nos
qz si p̄fectioni studem⁹ eadem diligētia
puenit obfuare. p̄dīa ne forte purifica-
tionē nr̄az in noctnis psalmis z oīonibz
acq̄sitā. in id⁹ inimic⁹ linēs puritati nr̄e
cui maxime insidiat sp̄ z indefinēt in se
stus est. q̄dam somni illusionē p̄tāmet.
Qui post illā satisfactionē quā p̄ negli-

Lib. II. de canonico nocturnarum

gentijs seu ignoratiōibz nris obtulim?
z p̄fessionis nre veniam p̄fusus gemitibz
imploratā. sollicitus nos si tps quietis
iūenerit maculare festinat. tūc p̄cipue fi
ducia nra z d̄icere atqz enervare p̄tēdēs
cū feruentius nos ad deū tēdere oratio
num nraz puritate p̄viderit. ita vt non
nunqz q̄s per totū noctū spacium saucia
re nō potuit. sub illi? hōz breuissimo tē
pore delonestare conetur. Scda hō q̄
tam z si nulla tal' verenda diaboli emer
gat illusio. intercedēs etiā pur? sopor in
ertiam mōacho mox euigilaturō partu
riat. segnemqz torporē inferēs menti. per
totū diei spaciu vigorem eius obtūdat.
illāqz hebetet perspicaciā sēlus. z pigue
dinem cordis exhauriat. q̄ nos possit p
totū diem adūsus oēs insidias inimici
cautiores robustioresqz huare. Vobrez
canonici vigilijs puate ab eis subūgun
tur excubijs ac maiore illis obfuitia suc
cedūt. vt z illa purificatio q̄ psalmis et
orationibz est acquisita non peat. z intē
tioz sollicitudo diligenti? nos p̄ diez cu
stoditura p̄paret meditatiōē nocturna.

Quemadmodū in cellulis suis opus manū et orationes pariter exerceāt Cap. xiiij.

Et idcirco eas cū adiectiōe ope
ris exequunt. ne velut ocioz va
leat somnus irrepere. Sicut ei
nullū ferme ab eis ocij tps excipitur. ita
nec meditationi q̄dem spiritali finis im
ponitur. Nam parit̄ exercentes corpori
aīmeqz virtutes exterioris hōis stipendia
cū emolumentū interioris exequāt. lubri
cis motibz cordis z fluctuationi cogita
tionum instabili operuz pondera. velut
quandā tenacē atqz immobilē anchorā
p̄figentes. cui volubilitas ac puagatio
cordis innexa intra cellę claustra velut i
portu fidissimo valeat cōtineri. atqz ita
spiritali meditatiōi tm̄ z custodie cogi
tationum intenta. nō modo ad p̄sensuz
prauē cuiusqz suggestionis puigilemen
tem corrūere nō sinat. verū etiam ab omī
superflua ociosaqz cogitatiōē custodiat

ita vt q̄d ex quo pēdeat haud facile pos
sit a quoquā discerni. id est vtrū p̄p̄ me
ditationem spiritalē incessabile manuū
opus exerceant. an p̄pter operi ingitātē
tam p̄clarum spūs p̄fectum sciētēqz lu
men acquirant.

**Qua legemodestie post oratio
num missam vnusquisqz ad su
am cellulam redeat. et cui sub
datur increpationi is qui aliter
fecerit.** Cap. xv.

Agnitis itaqz psalmis. z q̄tidia
na congregatione sicut supius
cōmemorauim? absoluta. nul
lus eorū vel ad modicum subsistere aut
sermōcinari audeat cū altero. s; ne q̄dē p
totū diei spaciu a cella sua p̄gredi. aut
deserere opus q̄d in ea solitus est exerce
re p̄sumit. nisi forte cū fuerint ad officiū
necessarij cuiusqz operis euocati. Quod
ita explent foras egressi. vt nulla inf̄ eos
sermōcinatio penit? cōserat. S; sic vn?
quisqz opus exequitur iniūctū. vt psal
mum vel scripturā quālibet memoriter
recensendo. nō solum p̄spirationi noxie
vel consilijs prauis. sed nec ociosis q̄dez
colloquijs. vllā copiam vel tps imparti
at. oris parit̄ z cordis officio in medita
tione spiritali iugit̄ occupato. Summa
nanqz obseruātia custodit. ne q̄sqz cu z
alio ac p̄cipue iuniores vel ad pūctuz
tpis pariter subistisse. aut vsqz iam seces
sisse. vel manus suas inuicē tenuisse de p̄
hendat. Si qui hō p̄tra hui? regule di
sciplinā reperti fuerit aliqd ex his q̄ inf̄
dicta sunt admisisse. vt p̄tumaces ac p̄
uaricatores mandatorū non leuis culpe
rei. p̄nūciati. suspitione etiā p̄iuratiōis
prauiqz p̄silijs carere nō poterūt. Quam
culpā nisi in vnū cunctis fratribz p̄grega
tis publica diluerit p̄nia. oratiōi frat̄
nullus eorum interesse permittitur.

**Nulli orare cū illo qui fuerit
aboratiōe suspēsus liceat.**

Capitulu. xvi.

Sane si quis pro admissio quoli
bet delicto fuerit ab oratione

orationū et psalmozū modo

suspensus nullus cum eo prius orandi habet licentiam. anteq̃ submissa in terram penitentia. reconciliatio eius et admissi venia coram fratribus cunctis publice fuerit a abbate concessa. Ob h̃ nanq̃ tali obseruātia semetip̃os ab orationis eius consortio segregant atq̃ secernunt. quod credunt eum qui ab oratione suspenditur. sc̃dm apostoli sententiam tradi satbane. ⁊ si quis orationi eius anq̃ recipiat a seniore. incōsiderata pietate permotus cōmunicare p̃sumpserit. complice se damnationis ei⁹ efficiat. tradens sc̃z semetip̃m volūtarie satbane. cui ille. p̃ sui reatus emendatione fuerat deputat⁹. in eo vel maxime g̃uius crimē incurrēs. qđ cū illo se vel confabulationis vel orationis cōmunionē miscē. cō. maiorē illi generet insolentie fomitē. ⁊ contumaciā delinquentē in peius enutrit. Pernitiosum nāq̃ solatiū tribuens. cor eius magis ac magis faciet indurari. nec humiliari eum sinet ob qđ fuerat segregatus. ⁊ per h̃ vel increpationē senioris nō magnipendere. vel dissimulanter de satisfactione ⁊ venia cogitare.

Qui ad orationem fratres eruscitat hora solita debeate eos commonere **Cap. xvij.**

I Sūt cui religiosi cōuent⁹ cōsmonitio. ṽl sinaxeos cura committit. non passim vt libitū est. nec pro vt nocte fuerite. pergesat. aut oportunitas eum somni proprii seu in somnū coartat. fratres etiam ad quondianas vigilias eruscitare p̃sumit. Sed q̃uis eum cōsuetudo diurna hora solita euigilare compellat. tamē sollicitē frequenterq̃ stellarum cursu prestitutam congregationis tempus explorans. ad orationum eos inuitat officiū. ne i vtroq̃ inueniat incant⁹. si vel oppress⁹ somno statuta noctis transgrediat horam. vel eandem dormiturus atq̃ festin⁹ ad somnū anticipet. ⁊ non tam officio spiritali vel quieti omniūz deseruisse. quā re quici sue satisfecisse credatur.

Qua vespera sabbati vsq̃ ad vesperam diei dñice genua nō flectantur **Cap. xvij.**

H De q̃z nosse debem⁹ a vespera sabbati que lucet in diem dominicū. vsq̃ in vesperā sequentem apud egyptios genua non curuari. sed nec totis quidem quinquagesime diebus. nec custodiri in eis ieiuniorū regulam. Quaz rerū ratio suo loco in collationib⁹ seniorū cum dñs iusserit exponet. Nūc p̃positum est nobis causas tūmō breui narratione p̃currere. ne statutum modū volumen excedēs. aut fastidio legentē oneret aut labore faciat.

ExPLICIT de canonico nocturnarū orationum et psalmozū modo liber secundus

Incipiūt capitula libri tertij de canonico diurnarū orationum et psalmozū modo

Cap. primū

Roemium.

P apud egyptios sine horarum discretionē p̃ tota diem cum operis adiectione et orationibus iugiter insistat et psalmis

ii **Q** per omnem orientē solennitas tertie sexte vel none trinis tātū psalmis ⁊ orationibus finiat. ⁊ cur specialius istis horis hec spiritalia sint officia deputanda.

iii **Q** matutina solennitas non antiqua traditione statuta sit. s̃z nostro tēpore pro causa sit adinuenta.

v **Q** post matutias orationes ad somnum reuerti non oporteat.

vi **Q** nihil sit a senioribus immutatum de antiquo ordine psalmozū cum matutina statueretur solennitas.

Libri III de canonico diurnarum

vij **Q**ui ad diurnā orationē anteq̃ primus finiatur psalmus non occurrerit oratoriū introire non liceat in nocturnis autē vsq̃ ad finem secūdi psalmi veniabilis mora sit.

vij **V**igilie q̃a vesp̃a illucscēte sabbato celebrant. quē t̃pis modū teneāt vel quo ordine celebrēt.

ix **Q**uare illucente die sabbati vigilie statute sint. 7 quare p̃ oēm orientē absolutio ieiunij in die sabbato presumatur.

x **Q**uādo factū sit vt in vr̃be die sabbato ieiunetur

xi **I**n quo dñice diei solennitas aliorum dierū cōsuetudine diuersa teneatur

xij **I**n quibz diebz cūz cena fratribz exhibet̃ accedentibz ad refectiōez psalmus nō dicat̃ sicut fieri in prandijz solet.

Explīciunt capitula.

Incipit liber tertius de canonico diurnarū orationum et psalmodiarum modo. **C**ap. primū.

O nocturno orationū 7 psalmorū mō qui nam p̃ egyptum habeat. cōnante deo q̃stū te nūitas ingenij nr̃i p̃ualuit arbitroz expeditū. nūc de solennitate tertie sexte noneq̃ fm regulam monasteriorz palestine vel mesopotamie nobis est differendū. vt p̃fati sum⁹ in prologo. p̃fectionē egyptiorz. 7 imitabilē discipline rigore hōrū institutis moderātes.

Apud egyptios sine horarū discretiōe p̃ totam diem cū operis adiectiōe et orationibus iugiter insistatur et psalmis. **C. ij.**

And illos etenī h̃ officia que dño soluere p̃ distinctiones horarum 7 temporū intervalla cūz ammonitione cōpulsoris adigim⁹ p̃ totū

tum diei spaciū iugit̃ cū operi adiectiōe spontanee celebrat̃. Ita nanq̃ ab eis icelant opatio manū p̃uati p̃ cellulas exercetur. vt psalmorū q̃s vel ceterarū scripturarū meditatio nunq̃ penit⁹ omittatur. Cui preces 7 orationes p̃ singla momenta miscētes. in his officiis que nos statuto tpe celebramus. totū diei tps assumunt. Vobrem exceptis vesp̃tinis horis ac nocturnis congregationibz nulla apud eos p̃ diem publica solennitas absq̃ die sabbati vel dñica celebrat̃. in quibus hora tertia sacre cōmunionis obtentu cōueniunt. Plus ei est id qd̃ icellanter offert̃. q̃ quod p̃ temporū intervalla p̃soluit̃. et gratus voluntariuz munusq̃ functiones q̃ canonica cōpulsio reduuntur. p̃ hoc q̃s dauid glorioz aliqd̃ exultante cū dicit. Voluntarie sacrificabo tibi. 7 voluntaria oris mei beneplacita sint tibi domine.

Per omnem orientem solennitas tertie. sexte. vel none. trinis tm̃ psalmis et orationibus finiatur. et cur specialius istis horis hec spiritalia sint officia deputanda. **C. ap. iij.**

Itaq̃ in palestine vel mesopotamie monasterijs ac totū orientis. supradictarū horarū solennitates trinis psalmis quotidie finiuntur. vt et orationū assiduitas statutis t̃pibz deo offerat̃. 7 necessaria opationis officia consummat̃ iusto moderamie spiritalibz obsequijs nullaten⁹ valeāt impediri. His enī tribz temporibz etiā danielem p̃phetā q̃tidie fenestris aperit̃ i cenaculo p̃ces dño fuisse cognoscim⁹. Nec immerito h̃ specialit̃ tempora religiosis sunt officiis deputata. In his siquidez p̃missionū p̃fectio. 7 summa nr̃e salutis est adimplēta. Hora nanq̃ tertia rep̃missus olim p̃ p̃phetas spūssancit̃ super ap̃los in orationū officio cōstitutos descendisse p̃mit̃ cōpbat̃. Nā cū p̃ elocutione linguarū q̃ ab eis infusione spūssacti profuebat̃ gens incredula iudeorū

orationū et psalmorū modo

obstupescēs parit̃ et irridens diceret eos multo repletos. It̃as petrus in medio eorum ait. Viri israelite et qui habitatis hierlm̃ vñuersi. Et vobis notū sit. et auribus percipite ṽba mea. Non enī sic vos existimatis hī ebrii sunt. cuius sit hora diei tertia. sc̃ilicet hoc est quod dictū est p̃ p̃phetaz iohel. Et erit in nouissimis diebus dicit dñs. effundam de spū meo sup̃ oēm carnem. et p̃phetabunt filij vestri et filie ṽre. et iuvenes vestri visiones videbunt. et senes vestri somnia somnabūt. Et q̃dem sup̃ seruos meos et super ancillas meas in diebus illis effundam de spū meo et p̃phetabunt. Quē oīa hora tertia videm? impleta. sanctiq̃ spūs vaticinātū per p̃phetas aduentū eodem tpe super ap̃los cōmeasse. Hora autē sexta immaculata hostia dñs noster atq̃ saluator oblatus est patri. crucemq̃ p̃ totius mundi salute cōscendens. humani generis peccata diluit. et expoliāns p̃ncipat? ac p̃tates traduxit palam. vniūsoq̃ nos obnoxios atq̃ constrictos insolubili cyroq̃phi debito liberauit. tollens illud de medio et crucis sue affigens trophēo. Eadem q̃z petro hora in excessu mentis vocatio gentiū omniū p̃ submissionē valis euangelici delati celitus. et purificatio omnigenum animantiū in eodem p̃sistentium. delata ad eum voce diuinitus reuelatur. dicente ei. Surge petre. occide et māduca. Quod vas quattuor initij de celo summissum. nō aliud q̃ euangelium designare manifeste cognoscit. Licet enim quadriformi euangelistarū narratione distinctū q̃ttuor videat̃ habere p̃ncipia. vnum tñ euangelij corpus est. eiusdē sc̃ilicet christi natiuitatē parit̃ ac veritatem. miracula q̃z passionēq̃ cōplectēs. Pulchre autē nō ait linteum. sed q̃si linteum. Linteū quippe mortificationis indicium est. Quā igit̃ mors dñice passiōis nō hūane nature lege. sc̃ilicet p̃prie volūtatē subit arbitrio. q̃si linteum dī. Mortu? enī fm̃ carnē. nō est fm̃ spūm mortu? q̃z nec derelicta est aīa ei? in inferno. nec ca-

ro eius vidit corruptionem. Et rursus. Nemo inq̃t tollit a me aīam meam. sed ego pono eā a meipso. Potestātē habeo ponere eā. et p̃tatem itez hēo sumere eā. In hītaq̃ euangelioz vase celit? destitūto. i. a spū sancto p̃scripto. oēs gētes q̃ quondam ex legis obseruantia posite habebant immūde. p̃ credulitatem fidei p̃fluentes. vt ab ydolorū cultu salubrit̃ īmolent. atq̃ ad salutarē escam p̃ficiāt. petro purificatē voce dñica deferuntur. Hora hō nona inferna penetrās. i. ex terribiles tartari tenebras choruscatione sui splendoris extingit. portasq̃ eius ereas effringens. ac seras ferreas cōterens. captiuitatem sanctorū quē clausa tenebris immitis tenebat inferni. salubriter captam secū trāsuexit ad celos. igneaq̃ romphea summo antiquū incolā paradiso pia confessione restituit. Eadem q̃z hora cornelius centurio in p̃cibz solita deuotione p̃sistens. cōmemorationez orationū et elemosinarū suarū ante dominum factā angelo sibi colloquēte cognoscit. palazq̃ ei hora nona vocatiōis gentium sacramēta pandunt. quē Petro in excessu mentis hora sexta fuerat reuelata. Alio q̃z loco de eodem tempore actibus ap̃lorum ita narratur. Petrus autē et iohannes ascendebant in tēplū. ad horam orationis nonam. Quibz liq̃ do comp̃batur. nō immerito a sanctis et apostolicis viris has horas religiosis obsequijs p̃secratis. a nob̃ q̃z obseruari similiter oportere. qui nisi velut lege quadam soluere hec pietatis officia saltem statutis temporibz adigamur. totū diei spaciū obliuione aut desidīa vel occupationibus inoluti. absq̃ orationis interpellatione consumimus. De vespertinis autē sacrificijs quid dicendū est. q̃ iugiter offerri etiam in veteri testamento lege moysayca sanciuntur. Molocauit enim matutina et sacrificia vespertina cunctis diebus in templo licet figura libi hostijs etiā ex eo. p̃bare possum? ide sinenter oblata. quod a dauid canitur.

Libre III de canonico diurnarum

Dirigatur oratio mea sicut incensuz in
conspetu tuo. eleuatio manuu mearu
sacrificiu vespertinu. Quo in loco de il
lo qz vero sacrificio vespertino sacrati
intelligi potest. quod vel vespere a domi
no saluatore cenantibz aplis tradit. cu
initia ret ecclesie sacrosacta mysteria. vl
q ipse die postero sacrificiu vespertinum
in fine scz seculoz eleuatione manuum
suarz p salute totius mundi oblatu est
patri. Que extensio manuu eius in pati
bulo. satis pprie eleuatio nuncupat. Om
nes eni nos in inferno iacentes eleuauit
ad celos. fm pmissionis eius sententiaz
dicentis. Cu exaltatus fuero a terra. oia
traham ad meipm. De matutina ho so
lennitate etiā illud nos instruit qd in ip
sa quotidie delectari solet. Deus deus
meus ad te de luce vigilo. et In matuti
nis meditatoz in te. 7 Preueni in matu
ritate 7 clamaui. Et rursum. Preuene
runt oculi mei ad te diluculo. vt medi
tarer eloqa tua. In his qz horis etiā ille
euāgelic⁹ paterfamilias oparios cōdux
it in vineam suā. Ita eni 7 ille pmo ma
ne conduxisse describit. quod temp⁹ de
signat matutinā nostram solennitatem.
Deinde tertia. inde sexta. post hec nona
ad extremū vndecima. in qua lucerna
ris hora signatur.

Qu matutina solennitas nō an
tiqua traditione statuta sit. sed
nostro tempore p causa sit adi
uenta. **Cap. iiii.**

Sciendū tamen hāc matutinaz
que nunc obseruat in occidentis
vel maxime regionibus canoni
cam functionē nostro tempore in nostro
qz monasterio pmitus institutā. vbi do
min⁹ noster iesus christus natus ex
ne humane infantie suscipe incrementa
dignatus nostram qz adhuc in religioe
teneram 7 lactentem infantiam sua gra
tia confirmauit. Usqz ad illud eni tpus
hac solennitate matutina. que expleqz no
cturnis psalmis 7 orationibz post modi
cum tempore interuallum solet in gallie

monasterijs celebrari. cum quotidianis
vigilijs parit cōsummata. reliquas ho
ras refectioni corporū deputatas a ma
ioribz nostris inuenimus. Vex cum hac
abutentes indulgentia. negligentiores
quqz indutias somni lōgius ptelarēt.
quippe quos vel cellas pgreddi vl de su
is stratis consurgere ante horā tertiam
nulla cōuentus vllius necessitas inuita
ret. 7 cū operationis iactura tempore qz
diei quo nonnullis oportebat officijs in
herere. soporis nimietate torperēt. in his
presertim diebz quibz a vespertinis hor
excubias vsqz ad aurore viciniam cele
bratibus nascebat onerosior lassitudo.
quorūdam illic fratru feruentium spiri
tu quibz hoc negligentie genus haud le
uiter displiceret. ad seniores querela de
lata. decretum est ab eis diutius tracta
tu 7 cōsultatione sollicita. vt vsqz ad so
lis ortum quo iam sine offensione vel le
ctio parari. vel opus manuu posset assu
mi. fessis corporibz refectione pcessa. inui
tati post hec religionis huius obseruan
tia cūcti piter e suis stratis consurgerēt.
ac tribz psalmis 7 orationibz celebratis.
fm modū qui antiquitus in observatio
ne tertie sexte vel none trine confessionis
exemplo statutus est. 7 somno deiceps si
nem. 7 initium operationi equali simul
moderamine facerent. Qui typus licz ex
occasione videat inuentus. 7 recēti me
morā p causa quā diximus statut⁹ ap
pareat. tamē illū numeruz quē designat
beat⁹ dauid quāqz spiritales qz habeat
intellectum. fm litteram manifestissime
supplet. Septies in die laudem dixi tibi
sup iudicia iusticie tue. Hac ei adiecta
solennitate. septies sine dubio spiritales
hos conuentus in die facientes. septies
in ea laudes dño dicere comprobamur.
Deniqz cum hic idem typus de oriēte p
cedens hucusqz fuerit vtilissime ppaga
tus. in nonnullis nunc vsqz p orientem
antiquissimis mōasterijs que nequa qz
vetustissimas regulas patru violari pa
ciuntur minime videtur admissus.

orationum et psalmorum modo

Qpost matutinas orationes ad somnū reuerti nō oporteat

Quā solennitatis **Cap. v.**
Ratio cur statuta sit vel innēta in hac puincia. nonnulli igno-
rātes. explei matutinalibz hymnis iterū
reuertunt ad somnum. in illam causam
nihilominus incidentes ob q̄s cōpescen-
dam hēc a senioribz nostris solēnitas in-
stituta est. Illa nanqz hora eam cōsum-
mare festinant. qua negligentioribz mi-
nusqz sollicitis rursū dormiēdi redda-
tur occasio. Qd̄ omnimodis fieri non
oportet sicut in libello supiori describen-
tes egyptioz synaxim plen⁹ exposuim⁹.
ne purificationem nostrā confessiōe sup-
plici et antelucanis orationibz acquisi-
tam. vel emergens quedam redundan-
tia humoꝝ naturalī polluat. vel illusio
corumpat inimici. vel certe intercedens
etiā puri ac simplicis somni relectio in-
rūpat spūs nostri feruorē. ac tepefactos
somnia torpore p totum diei spaciū Iner-
tes deinceps ignauosqz traducat. Qd̄
egyptij ne incurrant equidem cūz soleāt
certis t̄pibz etiā ante galloꝝ cātū cōsur-
gere. missa canonica celebrata vsqz ad
lucem post hēc vigilias extendūt. vt eos
supueniens lux matutina iū hoc feruore
spūs repiat constitutos. ac p totum diei
t̄pus feruentiores sollicitioresqz custodi-
at. pparatos eos suscipiens ad p̄fictuz
et contra diurnam diaboli colluctatiōz
nocturnarū exercitio vigiliarū ac spiri-
tali meditatione firmatos

Qnihil sit a senioribus immu-
tatum de antiquo ordine psal-
morum cum matutina statuere
cur solennitas. **Cap. vi.**

Illud qz nosse debem⁹ nichil a
senioribz nostris qui hanc ean-
dem matutinā solennitatem
addi debere censuerūt. de antiqua psal-
morum p̄suetudine immutatū. s; eodez
ordine missam quo prius in nocturnis
puentibz p̄petuo celebratā. Etenī hym-
nos quos in hac regione ad matutinas

excepere solennitatē. in fine nocturnarū
vigiliarū quas post galloꝝ cantum an-
aurorā finire solent. similiter hodieqz de-
cantant. id ē centesimū quādragessimū
octauū psalmum. cuius initū est. Lau-
date dñm de celis. 7 reliquos qui sequū-
tur. q̄nquagesimum vero psalmū 7 sexa-
gesimum scdm 7 octogesimum nonum
huic nouelle solennitati nouimus fuisse
deputatos. Deniqz p italiā hodieqz cō-
summatis matutinalibz hymnis quiqz
gesimus psalmus in vniūsis ecclesijs ca-
nitur. qd̄ nō aliūde quam exinde tractū
esse nō dubito

Qui ad diurnā orationē
anteqz primus finiatur psalm⁹
nō occurrerit. oratoriū introire
nō liceat. in nocturnis aut vsqz
ad finem secundi psalmi venia-
bilis mora sit. **Cap. vii.**

I S vero qui in tertia sexta vñno
na p̄usqz psalmus cepit finiat
ad orationē non occurrerit. vl-
terius oratoriū introire nō audet. nec se-
metipm̄ admiscere psallentibz. s; cōgre-
gationis missam stans p foribz p̄stolat
donec egredientibz cunctis submissa in-
terram penitētia negligētie sue vl tar-
ditatis im petret veniam. scīs nequa q̄s
se posse desidie sue noxas aliter expiare.
sed ne in ea quidem que post tres horas
erit secutura solennitas admittendum.
nisi p negligentia p̄nti confestim x̄a hu-
militate subnixius satisfacere festinaue-
rit. In nocturnis x̄o conuenticul⁹ vsqz
ad scdm psalmū p̄bet tardatī dilatio-
ita dumtaxat vt anteqz finito eodē psal-
mo fratres in oratione p̄cumbāt. semet-
ipm̄ p̄gregationi inserere atqz admisce-
re festinet. eidez p̄culdubio increpatiōi
ac penitentie quā p̄dixim⁹ subiiciēdus
si vltra p̄sūtutā dilationis hōram vel
modicum tardauerit.

Vigilie que a vespa illucescēte
sabbato celebrantur quez t̄pis
modum teneāt vel quo ordine
celebrentur. **Cap. viii.**

B

Lib. III. de canonico diurnarum

Sane vigilias que singulis hebdomadibus a vespera illulcente sabbato celebrantur. idcirco seniores hyemali tempe quo noctes sunt longiores vsq; ad quartu gallozu cantum p monasteria moderant. vt post excubias totius noctis reliquis duab; fermetioris reficietes corpora sua. nequaqs p totum diei spaciū somni torpore marcescant. requie breuis huius temporis. p totius noctis refectione cōtenti. Quod nos q; cum omni obseruatione custodi re cōuenit. vt scz contenti somno qui nobis post vigiliaru missam vsq; ad lucis indulgetur aduētum id est vsq; ad matutinos psalmos. totū deinceps diem in opere ac necessarijs ducamus officijs. ne somnū quem nocti subtraximus resume re p diem vigiliarū lassitudine et inanitate compulsi. non tam requiem corporis subtraxisse. quā quietis tēpus et refectionem nocturnam cōmutasse videamur. Nullatenus enim potest fragil' caro ita totius noctis quiete fraudari vt per cōsequente diem sine dormitatione mētis animiq; torpore inconcussam possit fuare vigilantiā. Quę impediatur ex hoc potius q; iuuabitur. nisi post vigiliarum missam somni quantulumcūq; gustauerit. Et idcirco saltim vnius horę sopor quemadmodum diximus ante lucis aduētū si fuerit impartitus. lucrabimur omnes vigiliarum horas quas tota nocte i oratione consumpsimus. impartientes nature quod suum est. nec habentes necessitatem resumēdi p diem quod nocti subtraximus. Totum enim carni huic pculdubio reddet. quisquis ei nō rationabiliter partem subtrahere. sed totum temptauerit denegare. et vt ven' dixerit. nō superflua sed necessaria voluerit amputare. Propter quod maiore fenore necesse est vigilias cōpensari. si fuerit vsq; ad lucem inconsiderata atq; irrationali nimietate ptracte. Ideoq; eas tripertitis distinguūt officijs. vt labor hac diuersitate diuisus. delectatione quadam

defectionem corporis releuet. Nam cum stantes antiphona tria cōcinerint. huiusmodi post hec vel sedilibus humillimis insidentes. tres psalmos vno modulante respondent. qui tamen singuli a singulis fratrib; vicissim succedētib; sibi pbeantur. atq; his sub eadem quiete residenti bus ternas adq;ciunt lectiones. Itaq; fit vt corporeum minuētes labore vigilias suas maiore intentione mentis exerceant.

¶ Quare illulcente die sabbati vigilie statute sint et quare p omnem orientem absolutio ieiunij in die sabbato psumatur. Lix.

Quas a tempore predicationis apostolice quo religio ac fides christiana fundata est per vniuersum orientem. idcirco statutum est illulcescente sabbato debere celebrari. q; domino et saluatore nostro sexta sabbati crucifixio. discipuli adhuc recēti eius passionis percussis. peruigiles tota nocte manserunt. nullatenus quietis somnum oculis suis indulgētes. Vobrem ex illo tempore huic nocti deputata vigiliarum sollemnitas vsq; in hodiernum diem per vniuersum orientem similiter obseruatur. Ideoq; et absolutio ieiunij post vigiliarum laborem. totidem apostolici viri in die sabbati statuta. nō inmerito presumitur p vniuersas orientis ecclesias. huiusmodi illam quoq; ecclesiastes sententiā. quę licet habeat et alium mysticū sensum. tamē ab hoc quoq; non abhorret. quo vtriq; diei. i. hebdomadi parit' et octidadi eandem partem solennitatis impartire precipimur. ita dicentis. Da partem bis septem. et quidem bis octo. Non enim ad cōmunionem festiuitatis iudaice absolutio ista ieiunij reputanda est. his pferatim qui omni iudaica superstitione alieni monstrantur. sed ad refectionem quā diximus lassī corporis ptenere. quod per totas anni septimanas iugiter quinis diebus ieiunans. nisi duobus saltem interpositis refocillatū fuerit. facile lassā scit

orationum et psalmorum modo

Lap. r.

In quo dominice diei solenni-
tas ab aliorum dierum consue-
tudine diuersa teneatur. La. xi.

Quibus diebus cum cena fra-
tribus exhibetur. accedētibz
ad refectionem psalmus nō di-
catur sicut fieri in prādys solet.

Лап.ху.

ExPLICIT de canonico diurna
rum orationum ⁊ psalmozum
modo liber tertius

Incipiunt capitula libri quar-
ti de institutis renneciantium.

Lap̃. primū

PRoemium.
ij **Q**ua ratione vsq; ad vlti-
mam senectutem apud eos in
cenobijs perseuerent
ij **Q**uo examine probetur qui in ce-
nobio suscipiendus est.

Capitula

- liij **Q**uare qui in monasterio recipiuntur.
- v **C**ur hi qui renunciant suscepti in monasterijs propria vestimenta deponant et ab abbate alijs induantur
- vi **Q**ua causa vestimenta renunciantium cum quibus ingressi sunt monasterium a dispensatore seruentur
- vij **C**ur in monasterio suscepti non permittantur statim congregationi fratrum commisceri sed xenodochio antetradantur
- viii **Q**uibus primum institutis iuniores exerceantur ut ad superandas omnes concupiscentias perficiant
- ix **Q**uare iunioribus imperetur ut seniori suo nihil de cogitationibus suis subtrahant
- x **Q**uanta obedientia iunioribus etiam in naturali necessitate tribuatur.
- xi **C**uiusmodi cibis apud eos delicatissimus habeatur
- xij **A**d sonitum pulsantis ostium nihil operis non omittant studio celeriter accurrendi.
- xij **C**riminosus habeatur si aliquid vel vilissimum quispiam suus dixerit
- xiiij **N**on licet multa pecunia de vniuscuiusque opere congeratur nullus tamen presumat excedere staturam sufficientie paritatem
- xv **D**e immodico apud nos studio habendi
- xvi **D**e regulis diuersarum correptionum.
- xvij **Q**uibus autoribus sit inuentum ut reficietibus fratribus sacre lectiones in cenobijs recitentur et quantum apud egyptios prebeatur silentium.
- xviii **N**on illicitum sit extra mensam com

munez quicquid cibi potusve gustare.

- xix **Q**uemadmodum per palestina vel mesopotamiam quotidiana na fratribus exhibeantur obsequia.
- xx **D**e tribus leucule granis ab eodem homo repertis.
- xxi **D**e spontaneo quorundam fratrum ministerio
- xxij **D**e egyptiorum typo qui est super quotidianis fratrum statutis obsequijs.
- xxij **D**e obedientia abbatis iohannis per quam usque ad prophetie profectus est gratiam.
- xxij **D**e ligno itaque arido quod idem abbas iohannes ad arbitrium senioris sui quasi adolendum rigare non destitit.
- xxv **D**e proiecto ab abbate iohanne vase unico olei ad senioris imperium.
- xxvi **Q**uemadmodum abbas iohannes suo obedierit seniori ad aduoluendum saxum quod ne a multis quidem possibile erat moueri.
- xxvij **D**e humilitate et obedientia abbatis mucij quam in proijciendo in fluvium parvulo filio ex precepto senioris non hesitavit implere.
- xxvij **Q**uemadmodum reuelatum sit abbati de patre mucio opus eius abrahe fecisse et quod defuncto eidem abbati idem pater mucius in monasterij administratione successerit
- xxix **D**e obedientia fratris qui decem sportas circumferens publice distraxit ad abbatis imperium.
- xxx **D**e abbatis pynasij humilitate qui relicto cenobio celeberrimo cui presbiter perat longinquum monasterium in quo velut inci

piens susciperet desiderio subiectionis expetijt.

xxxi **Q**uemadmodum abbas pynus finis reductus in monasterium suum modico tempore commoratus iterum fugerit in partes syrie.

xxxij **Q**ue precepta dedit idem abbas pynus fratri que in suo monasterio sub nostra recipiebat presentia.

xxxij **Q**uod sicut magna remuneratio monacho debetur secundum institutionem patrum laboranti ita et perna similiter tribuatur et idcirco non debeat quis facile admitti in monasterio.

xxxij **Q**uod abrenuntiatio nostra nihil sit aliud quam mortificatio et imago crucifixi.

xxxv **Q**uod crux nostra timor domini sit.

xxxvi **Q**uod renunciatio nostra nihil prosit si illis de quibus renunciamus implicemur.

xxxvij **Q**uod diabolus nostro fini semper insidietur et nos eius caput iugiter observare debeamus.

xxxvij **Q**uod de renunciantis preparatione adversum temptationes et de paucis imitandis.

xxxix **Q**uo ordine quis ad perfectionem valeat pervenire per quam de timore dei ad charitatem consequenter ascendat.

xl **N**on debeat monachus exemplum perfectionis a multis expectare sed ab uno vel a paucis.

xli **Q**uorum debilitatum similitudinem suscipere debeat qui in cenobio commoratur.

xliij **Q**uod bonum patientie sue non debeat monachus de aliorum sperare virtute sed de sua longanimitate.

xliij **R**ecapitulatio expositionis per quam monachus ad perfectionem

nem possit ascendere

Explaciant capitula.

Incipit liber quartus de institutis renunciantium.

Capitulum primum

Ecce modico modo psalmorum atque orationum quod debeat in diurnis conventiculis monasteria custodiri ad institutionem eius quod renunciat huic mundo narrationis nos ordine provocante transimus conditiones in primis quibus hi qui ad dominum converti cupiunt recipiantur in cenobiis breui quantum possumus studentes sermone complecti quedam scilicet de egyptiorum quedam de tabenensiotarum regulis admittentes quorum in thebay de est cenobium quanto numero populo suis cunctis tanto conversationis rigore districtius. Siquidem in eo plusquam quinquaginta milia fratrum sub uno abbate reguntur tantaque sit obedientia hic tam prolixus monachorum numerus omnino seniori suo subditus quanta non potest apud nos unus unus vel obedire per modico tempore vel preesse.

Quam ratione usque ad ultimam senectutem apud eos in cenobiis perseverent. **C**ap. ij.

Quorum tam longa perseverantia et humilitas atque subiectio quemadmodum tam diuturna perduret quare institutione formetur per quam usque ad incurvam senectutem in

Lib. III.

cenobio perseverent. opinor nos an omnia debere perstringere. Tanta namque est. quanta nemine in monasteriis nostris ingressum ne anno quod integro tenuisse meminimus. ut cum renunciationis eorum primordia viderimus. consequens fuisse intelligamus ut in tam sublimi perfectionis fastigia talium virorum fundamenta consurgerent.

Quo examine probetur qui in cenobio suscipiendus est.

Cap. iiij.

Igitur ambiens quis intra cenobii recipi disciplinam. non ante prorsus admittitur. quam diebus decem vel eo amplius profuso excubans in iudicium perseverantie ac desiderii sui pariterque humilitatis ac patientie demonstraverit. Cumque omnium pretereuntium fratrum genibus pronolatus. et ab universis de industria refutatus atque despectus. tanquam qui non religionis sed necessitatis obtentu monasterium optet intrare. iniurijs quoque et exprobrationibus multis affectus. experimentum dederit constantie sue. qualisque futurus sit in temptationibus opprobiorum tolerancia declaraverit. atque ita fuerit explorato mentis ardore susceptus. diligentia summa perquiratur ne de pristinis facultatibus suis inhesterit ei vel unius animi contagio. Sciunt enim eum sub monasterii disciplina diuturnum esse non posse. sed ne humilitatis quidem aut obedientie apprehensurum esse virtutes. nec ulla cenobii paupertate ac districtione contentum fore. si in conscientia eius pecunie quantumcumque latitaverit. sed ubi primum exorta fuerit qualibet occasione commotio. fiducia stipis illius animatum continuo de monasterio velut fundamante fugitum.

Quare qui in monasterio recipiuntur.

Cap. v.

Etidarco ne visibus quidem cenobii profuturas suscipere ab eo pecunias acquiescunt. Primum ne confidentia huius oblationis inflatus. nequaquam se pauperioribus fratribus coequare dignetur. tum ne per hanc elationem nullatenus ad humilitatem christi descendens. cum in disciplina cenobii non possit perdurare. egresusque exinde ea quae in principio renunciationis suae spiritali fervore succensus intulerat. tepidatus postea non sine iniuria monasterii sacrilego spiritu recipere atque exigere molitur. Quod omnimodis observari debere. multis sunt experimentis frequenter edocti. Nam per alia minus cauta monasteria simplicitate quidam suscepti. de eis qui intulerant. quos in dei opere fuerant dispensata. cum in generali postea lapsus redhibitionem postulare tempraerunt.

Turbi qui renunciant suscepti in monasterijs propria vestimenta deponant. et ab abbate alijs induantur.

Capitulum. v.

Quamobrem ita nudatur quisque cum receptus fuerit omni pristina facultate. ut ne ipsum quidem quo opertus est indumentum habere permittatur ulterius. sed in concilio fratrum productus in medium exnatur proprijs. ac per manus abbatis induatur monasterii vestimentis. ut per hoc se non solum universis rebus suis antiquis priverit spoliatum. verum etiam omni fastu deposito mundiali. ad christi paupertatem et inopiam descendisse iamque opibus sustentandum non seculi arte quesitis. nec de infidelitate pristina reservatis. sed de sanctis ac proprijs monasterii largitionibus militie suae stipendia percepturum. atque in se se deinceps vestiendum alendumque cognoscens. et nihil habere et nihilominus de crastino non esse sollicitum secundum evangelij discat sententiam. nec erubescat pau-

De institutis renunciantium

perib; id est corpori fraternitas equari.
quibus connumerari christus et quorum
se fratrem non erubuit nuncupare. quoniam potius
glorietur domesticis eius factum se esse sorte

Qua causa vestimenta renun-
ciantium cum quibus ingressi
sunt monasterium a dispensato
re seruentur. **Cap. vi.**

Illa vero quae deposuit vestimen-
ta economo consignata tamdiu
reseruantur. donec profectus et
conuersationis eius ac tolerantie virtu-
tem diuersis temptationibus ac proba-
tionibus euidenter agnoscat. Et si qui-
dem posse eum inibi perdurare tempore. pro-
cedere perspexerint. tunc eodem quo cepit
seruore persistere. indigentibus eadem lar-
giuntur. Sin vero quoddam ex eo mur-
murationis vitium. vel parue cuiuslibet
inobedientie culpam processisse deprehenderit.
exuens eum monasterium quibus indutus fuerat
vestimentis. et antiquis reuestitis vestimentis quae
fuerant sequestrata depellunt. Nullum etenim
fas est cum illis quae accepit abscedere.
nec quae patiuntur illis adhuc indui.
quem semel ab institutionis suae regula te-
puisse perneiderint. Unde etiam copia
nulli penitus palam discedendi concedi-
nisi aut in morem serui fugacis captans
densissimas tenebras nocte diffugiat.
aut certe hoc ordine et professione indi-
catus indignus. cum confusione et nota
coram cunctis fratribus deposita veste
monasterium expellatur.

Ut in monasterio suscepti non
permittantur statim congregationi
fratrum commisceri. sed reuero doctio
ante tradantur. **Cap. vii.**

Quam igitur quis susceptus et
hac perseverantia quam dixi-
mus comprobatus ac deposi-
tis propriis vestimentis habitu monaste-
riali fuerit accinctus. non statim congre-
gationi fratrum commisceri permittitur.
sed deputatur seniori qui seorsum haud
longe a vestibulo monasterii permanens.
habet curam peregrinorum et aduenien-

tium deputatam. eisque omnem diligen-
tiam susceptionis et humanitatis impen-
dit. Cumque ibidem integro anno deser-
uiens absque ulla querela suum circa pe-
grinos exhibuerit famulatum. imbutus
per hoc prima institutione humilitatis ac
patientiae atque in ea longa exercitatio de-
cognitus. admiscendus ex hoc congrega-
tioni fratrum. alij traditur seniori qui de-
cem iunioribus praest. quos sibi creditos
ab abbate instituit pariter et gubernat.
secundum illud scilicet quod ordinatum in exodo
legimus per moysen.

Quibus primum institutis iu-
nioribus exerceantur. ut ad superi-
ora omnes concupisias perficiant. **Cap. viii.**

Quius haec erit sollicitudo et er-
uditio principalis. per quam iu-
nior introductus ascendere con-
sequenter etiam culmina perfectionis sum-
ma praeualeat. ut doceat eum primitus
suas vincere voluntates. quem studiose
in his ac diligenter exercens. haec illi sem-
per imperare de industria curabit. quae
senserit animo eius esse contraria. Mul-
tis siquidem experimentis edocti. edunt
monachum et maxime iuniores ne vo-
luptatem quidem concupiscentie fugere
frenare posse. nisi prius mortificare per
obedientiam suas didicerit voluntates.
Ideoque pronunciant nullatenus praeua-
lere vel iram vel tristitiam vel spiritum for-
nicationis extinguere. sed nec humilita-
tem cordis veram. nec cum fratribus uni-
tatem perpetuam. nec firmam diuturnamque
posse retinere concordiam. sed nec in cenobio
quidem diutius perdurare eum. qui
prius voluntates suas non didicerit superare.

Quare iunioribus imperetur
ut seniori suo nihil de cogitatio-
nibus suis subtrahant. **Cap. ix.**

His igitur institutis eos quos
initiant velut elementis quibus-
dam ac syllabis imbuerent ad per-
fectionem atque informare festinant. per
haec ad liquidum discernentes. utrum fi-
cta et imaginaria an vera sint humilitas

Lib. III.

te fundati. Ad quod ut facile valeant p
uenire consequenter instituuntur nullas
penitus cogitationes prurientes in cor
de perniciosa confusione celare sed con
festum ut exorte fuerint eas suo pateface
re seniori. nec super earum iudicio q̄c̄q̄
sue discretioni committere sed illud cre
dere malum esse vel bonū quod discusse
rit ac pronunciauerit senioris examen.
Itaq̄ sit ut in nullo circūuenire iuuenē
callidus inimicus velut in expertū igna
rumq̄ preualeat. nec vlla fraude decipe
quē p̄uidet non sua s̄ seniori discretiōe
muniri. 7 suggestiones suas velut igni
ta iacula quēcunq̄ in cor eius iniecerit.
ut seniorē celet non posse suaderi. Ali
ter quippe subtilissimus diabolus illu
dere vel deicere iuniorē nō poterit. ni
si cum eum seu per arrogantia sine p̄ve
recundiam ad cogitationum suarū ve
lumen illexerit. Generale nāq̄ 7 euident
indiciū diabolice cogitationis esse pro
nunciant. si eam seniori confundamur
aperire.

**Quanta obedientia iuniorib⁹
etiam in naturali necessitate tri
buatur.**

Lap. x.

Post hec tanta obseruantia obe
dientiē regula custoditur. ut iu
niores absq̄ prepositi sui scien
tia vel p̄missu non solum non audeant
cellam p̄gredi sed ne ipsi quidem cōmu
ni ac naturali necessitati satisfacere sua
auctoritate presumant. Sicq̄ vniuersa
compleve quēcunq̄ fuerint ab eo prece
pta. tanq̄ si a deo sint celitus edita sine
vlla discussione festinant. ut nonnunq̄
etiam impossibilia sibi met impata ea si
de ac deuotione suscipiant. ut tota x̄tu
te ac sine vlla cordis hesitatione perfice
re ea aut consummare nitant. 7 nec ip̄s
sibilitatē quidez precepti pro seniori sui
reuerentia metiantur. De quorū obediē
tia speciatim nūc dicere premitto. Ex
emplis enim eam ipsi paulo post trade
re suo loco disponim⁹. si dñs nobis ora
tionibus vestris dederit cōmeatū. Rūc

instituta cetera prosequamur. p̄termittē
tes illa contexere que in hac regione vel
tradi monasterijs v̄l ab ip̄is nequeūt cu
stodiri. sicut in prefaciuncula nostra fa
cturos nos esse promissimus. quod scili
cet nec laneis indumentis vtantur sed li
neis tantū. 7 ne ip̄is quidez duplicibus
quibus vicaria prepositus vnusquisq̄
sue decanie subministrat cum illa quib⁹
vestiti sunt sorduisse conspexerit

**Quinimodis cibis ap̄ eos de
licatissimus habeatur. Lap. xi.**

Illud quoq̄ arduum atq̄ sub
lime genus continentie similiē
p̄termittētes in qua summere
putant delitiē si herba sale condita quā
lapsaniū vocāt aqua diluta ad refectio
nem fratrib⁹ apponatur. aliaq̄ complu
ra his similia que in hac provincia nec
aeris temperies. nec qualitas nostre fra
gilis admittit. illa tantum mō profe
quar que nulla carnis infirmitas non si
tus loci poterit impedire. si ea non fragi
litas anime ac tepor mentis ademerit.

**Ad sonitum pulsantis ostiū
nihil operis nō omittat studio
celeriter accurrendi. Lap. xij.**

Itaq̄ p̄sidentes int̄ cubilia sua
7 operi ac meditationi studiū
pariter impendentes. cum soni
tum pulsantis ostiū ac diuersorum cellu
las p̄cipientis audierint. ad orationem
eos sc̄z seu ad opus aliquod inuitantis.
certatim e cubilibus suis vnusquisq̄ p̄
rumpit. ita ut is qui opus scriptoris ex
ercet. quā reperit fuerit inchoasse litterā
finire non audeat. sed in eodem puncto
quo ad aures eius sonitus pulsantē ad
uenerit. summa velocitate p̄siliēs. ne tā
tum quidem more interponat quantū
cepti apicis consummet effigiem. s̄ im
perfectam lineam litterę derelinquens.
nō tam operis compendia lucra ve secte
tur. q̄ obediētiē virtutem exequi toto
studio atq̄ emulatione festinet. Quam
non solum operi manū seu lectioni vel
silentio 7 quieti celle. verum etiā cunctis

De institutis renunciantium

virtutibus ita preferunt. ut huic iudicent omnia postponenda. et vniuersa dispensa subire contenti sint. dum modo hoc bonum in nullo violare videantur.

De criminoso habebatur si aliquid vel vilissimum quispiam suum dixerit Cap. xiiij.

Ilam sane virtutem inter ceteras eorum institutiones vel commemorare superfluum puto. quod scilicet nulli cistellam. nulli peculiarem sportellam liceat possidere. nec tale aliquid quod velut proprium retinens suo debeatur communire signaculo. Quos ita nonimmo omni ex parte nudos existere. ut preter colobium. masortem. caligas. melotem. ac psithium. nichil amplius habeant. cum in alijs quibus monasterijs in quibaliq remissius indulgent. hanc regulam videamus strictissime nunc usque seruari. ut ne verbo quidem audeat quis dicere aliquid suum. magnumque sit crimen ex ore monachi processisse codicem meum. tabulas meas. grafium meum. tunicam meam. caligas meas. pro hoc digna penitentia satisfactorius sit. si casu aliquo per subreptionem vel ignorantiam huiusmodi verbum de ore eius effugerit.

Quicquid multa pecunia de vni cuiusque opere congeratur. nullum tamē presumat excedere statum sufficientie paritatem. Cap. xiiij.

Ecum tantos unusquisque eorum quotidie de opere ac sudore proprio redditus sperat monasterio. ut ex his sustentare non solum suam valeat paritatem verum etiam vbi possit exuberare multorum. in nullo tamen inflatur. nec sibi de tanto operis sui questu ac sudore blanditur. sed preter duo panem quod tribus vix denarijs ibidem distrahantur. nihil sibi met amplius unusquisque presumit. Inter quos nullum peculiare opus. quod pudet dicere. quodque in nostris monasterijs vtinam fieri nesciremus. non dicam effectum. sed ne cogitatione quidem ab aliquo penitus

tus affectatur. Cumque totam enthecā cenobij suam credat esse substantiam. cum ceterisque rebus ut omnium dominus omnes curam sollicitudinemque impendat. ad retinendam nihilominus arrepte nuditate virtutem. quam studet ad finem usque perfecte atque inuolabiliter custodire. ita semetipsum a cunctis extraneum et ex omnibus indicat alienum. ut tanquam peregrinus se gerat. et incolam istius mundi. alumnūque se potius monasterij reputet ac ministrum quam dominum cuiuscunque rei presumat.

De immo dico apud nos studio habendi. Cap. xv.

Alter nos miserrimos quid dicemus. qui in cenobijs commorantes. ac sub abbatis cura et sollicitudine constituti. peculiare circūferimus clauus. omni que professionis nostre verecundia et confusione calcata. etiam annulos quibus recondita presignemus in digitis palam gestare nos non pudet. quibus non solum cistelle vel sporte. sed ne arce quidem vel armaria. ad ea que cogerimus vel que egressi de seculo reseruauimus condenda sufficiunt. Qui ita nonnunquam per vilissimis nullisque rebus accedimur. eas dum taxat velut proprias vendicantes. ut si quis vel digito quicquid ex his contrectare presumpserit. tanta contra eum iracundia suppleamur. ut commotione cordis nostri a labijs ac tota quod cor poris indignatione reuocare non possimus. Sed premissis nostris vicijs. et his que nec commemorari quod dignum est silentio est. huiusmodi illud eloquium. non loquitur os meum opera hominum. Virtutes potius quam apud illos sunt. et his que nos quod omni studio debemus propter. cepto narrationis ordine. persequamur. ipsasque iam regulas ac typos cursim breuiter ponamus. ut puenientes post hoc ad quod actus et opera seniorum quam studiose memorie mandare disponimus. hoc quam nostra expositione digesta sunt velut testimonijs validissimis roboramus. vniuersa que diximus exemplis eorum potius ac vite auctoritate firmantes.

De regulis diuersarum corre

Liber .IIII.

ptionum

Ca. xvi. Iquis igitur gillionem fictilez que bancalē nuncupant. aut huiusmodi aliud casu aliq̄ fregerit. aut pdiderit aliquid. nō aliter negligentiam suam quā publica diluet penitentia. cunctisq̄ in synaxi fratribus congregatis. tamdiu prostratus in terrā veniam postulabit. donec orationum consummetur solennitas. impetraturus eas cum iussus fuerit abbatis iudicio de solo surgere. Eodem modo satisfaciet q̄squis ad opus aliquod accersitus v̄l ad congregationem solitā tardius occurrerit. aut si decantans psalmum v̄l modicum titubauerit. Similiter si superfluo. si durius. si contumacius respōderit. si negligentius obsequia iniuncta compleuerit. si vel lenit murmurauerit. si lectionem operi vel obediētie preferens officia statuta segnius fuerit executus. si dimissa synaxi non concitus ad cellam recurrere festinauerit. si cum aliquo vel ad modicum subliterit. vel si ad punctū teporis vsquam secesserit. si alterius tenuerit manum. si cum illo qui cellulę suę cohabitator non est confabulari quantū lumcūq̄ presumpserit. si orauerit cum illo qui est ab oratione suspensus. si parētum quēpiam vel amicorū seculariūz viderit. v̄l collocutus eis sine suo fuerit seniore. si epistolaz cuiuscūq̄ suscipere. si scribere sine abbate suo temptauerit. Hucusq̄ et in huiusmodi ac similibus admissis. pcedit animaduētio spiritali. Residua vero quę apud nos indifferenter admissa. a nobis quoq̄ representibilibus sustinent. id est apta conuicia. manifesti contemptus. cōtradictiones tumi. de. libera et effrenata processio. familiaritas apud feminas. irē. rixę. similitates et iurgia. operis peculiarij presumptio. philargyrie cōtagio. affectus atq̄ possessio rerū supfluarum quę a ceteris fratribus nō habentur. extraordinaria ac fortuita cibi refection. et his similia. non illa increpatione quā diximus spiritali. sed vel pla-

gis emendant. vel expulsiōe purgant. Quibus autoribus sit inuētū vt reficiētibz fratribz sacre lectiones in cenobijs recitētur et quantū apud egyptios p̄beatur silentium. Cap. xvij.

Iud autē vt reficientibus fratribz sacre lectiones in cenobijs recitent. non de typo egyptiorū pcessisse. sed de cappadocum nouerim. Quos nulli dubium est non tam spiritalis exercitationis causa q̄ compescende superflue ocioseq̄ confabulationis gratia. et maxime contentionū q̄ plerumq̄ solent in cōuiuijs generari. h̄ statuere voluisse. videntes eas aliter apud se non posse cohiberi. Apud egyptios ei vel maxime tabennēsiotas tantū silentiū ab omnibus exhibet. vt cum in vnū tanta numerositas fratrum refectionis obtentu cōsederit. nullus nec mutire q̄dez audeat p̄ter eum qui suę decanię preest. Qui tamen si quid mente supinferri v̄l auferri necessariū esse peruiderit. sonitu potius q̄ voce significat. Tantaq̄ v̄l scentibz eis silentij huius disciplina suatur. vt cucullis vltra oculoꝝ palpebras demissis. ne scz liber aspectus habeat curiosius copiam euagandi. ni hil amplius intueatur q̄ mensam. et appositos in ea vel quos ex ea capiunt cibos. ita vt quē admodum vel quātum reficiat ali⁹ nullus inuicem notet. Et illicitum sit extra mensaz cōmunem quicq̄z cibi potusve gustare. Cap. xvij.

Anteq̄ vel postq̄ legitimaz cōmunemq̄ refectionem percipiant summa cautione seruatur ne extra mensam quicq̄z cibi penitus oris suo quisquā indulgere presumat. vt incedentibus p̄ hortos et pomaria. cū passim blandeq̄ per arbores poma pendentia nō solū obijciant se pectoribz. trāseūtium. verum etiam strata per terram conculcāda pedibus offerant. atq̄ ad colligendum parata facile ad consensum cōcupiscentie illicere valeant inuentes. et

De institutis renunciantium

oportunitate vel copia quous districtos atque abstinentissimos ad sui desiderium prouocare. sacrilegus ducatur non modo quicquid ex his degustare. verum etiam manu contingere. absque eo quod palas cunctis in comune reficientibus exhibetur. et ad percipiendum economi dispensatione per fratrum obsequia publice ministratur.

Quemadmodum per palestina vel mesopotamiam quotidiana fratribus exhibeantur obsequia

Cap. xix.

N Equid sane de institutis cenobiorum pretermisisse videamur. quemadmodum quotidiana fratribus etiam palas regiones exhibeant obsequia. commemorandum breuiter puto. Per cunctam namque mesopotamiam palestina et capadociam ac totum orientem. singulis hebdomadibus vicissim fratres ad hec officia sibi reddenda succedunt. ita ut secundum cenobii multitudinem. ministrorum quoque numerus deputetur. Que explere tanta deuotione et humilitate properant. quanta nullus seruorum dirissimo domino ac prepotenti exhibet suum famulatum. ita ut ne istis quidem solis contenti obsequiis que canonico iure solunt. etiam nocte surgentes illos quibus specialiter hec manet cura studio suo releuent. et ea que ab ipsis perficienda sunt furtim proueniunt implere prestant. Has autem septimanas unusquisque suscipiens. usque ad cenam dominici diei ministraturus observat. Qua peracta ministerium totius hebdomadis ita concluditur. ut hi quibus succedendum est. conuenientibus in unum fratribus ad concinendos psalmos quos queritur ex more decantant. omnibus in ordine pedes lauent. hanc scilicet ab eis pro labore totius septimane benedictionis mercedem fideliter expectantes. ut eos explentes mandatum christi emissa generaliter ab omnibus fratribus oratio prosequatur. que vel pignora

tionibus intercedat vel per admissis humana fragilitate peccatis. et commendet deo velut sacrificium pingue consummata eorum deuotionis obsequia. Itaque secunda sabbati post matutinos hymnos alijs rursum succedentibus utensilia in quibus ministrauerant ac vasa consignant. que tanta sollicitudine curaque suscipientes custodiunt. ne quid ex eis imminuat vel pereat. ut credant se etiam pro minimis quibusque vasis tanquam per sacrosanctis rationem non solum dispensatori prestanti sed etiam domino reddituros. si forte aliquid ex eis negligentia eorum fuerit imminutum. Cuius discipline qui modus sit vel quanta fide et cautione seruet. vno testimonio quod exempli gratia ponam potestis agnoscere. Sicut enim studemus satisfacere vestro serui. quo plena vniuersorum cognitionem desiderantes. etiam ea que optime nostis hoc libello vobis cupitis iterari. ita veremur mensuram breuitatis excedere.

De tribus lenticule granis ab economo repertis.

Cap. xx.

In septimana cuiusdam fratrum cum preteriens economus tria lenticule grana vidisset iacere in terra. que hebdomadario festinanti dum ea preparat coctioni inter manus cum aqua diluebant elapsa sunt. confestim super hoc abbatem consuluit. A quo velut interuolator neglectorque sacri peculij indicatus. ab oratione suspensus est. Cuius negligentie reatus non aliter ei remissus est. nisi eum publica penitentia diluisset. Non solum enim seipsum non esse suos. sed etiam omnia que sua sunt. credunt domino consecrata. Propter quod si quid fuerit in monasterio semel illatum. ut sacrosanctum cum omni decernit reuerentia debere tractari. Tantaque fide vniuersa procurant atque dispensant. ut etiam ea que despectui habent paruaque reputant ac vilia. si vel loco mouerit vel competenti collocauerit.

Libet .IIII.

sigillonem aqua impleuerit: si ex eo cui-
q; obtulerint ad bibendum: si tenuem fe-
stucam de oratorio cella ve submouerit:
mercedem se consecuturos a domino to-
ta credulitate confidant.

De spontaneo quozundā fra- trum ministerio.

Cap. xxi.

Nouimus fratres in quorum se-
ptimana cum accidisset tanta
lignorum penuria, vt non esset
penitus vnde soliti cibi fratribus para-
rentur: et donec possent coempta deferri:
vt xerofagia cōtenti essent abbatibus fuis-
set auctoritate preceptum: essetq; b vni-
uersis placitum: nec quisq; posset vllū
coctionis sperare pulmētū: illos velut q
fructu ac mercede sui laboris et obsequij
frandarētur: si in ordine vicis sugētibz
fratribus non scdm consuetudinem pa-
rauissent: tantum sibi spontanei operis
ac sollicitudinis indixisse: vt in illis ari-
dis ac sterilibz locis, in quibus ligna
nisi de fructiferis arboribus excidantur:
omnimodis nequeunt inueniri: nec enī
vt apud nos vlla reperiūtur fructecta sil-
uestria: per extenta auia discurrentes: et
heremum quē versus mare mortuū ten-
ditur obeuntes: festucas tenues ac spi-
nulas quas ventus huc illucq; disper-
serat: suo sinu et gremijs colligētes: tū-
ctam solennitatem ciborum, spontaneis
obsequijs prepararent: ita vt de solita
prebitione nihil paterent imminui: tan-
ta fide hęc sua munia fratribus exhiben-
tes: vt etiam cum illos honeste posset vel
lignorum excusare penuria, vel abbatis
imperium: pro fructu suo atq; mercede
noluerint hac abuti licentia

De egyptiorum typo qui est su- per quotidianis fratrū statu- tus obsequijs:

Capitulū. xxi.

Ec dicta sint scdm typum: vt
prefati sumus totius orientis:
quem etiam in partibus nostris
necessario dicimus debere seruari. Cete-
rum apud egyptios, quibus maxima cu-
ra est operis: non est hebdomadarū mu-
tua vicissitudo: ne sub occasione huius
officij omnes ab operis canone impedi-
antur: sed vni probatissimo fratrū cel-
larij vel coquine cura committitur: qui
perpetuo donec vires eius vltetas admit-
tit: iugiter opus istud exerceat. Nō enim
magno labore corporis fatigatur: qz nec
tanta cura inter eos parandorum cibo-
rum vel coctionis impenditur: quippe q
maxime xerofagijs, vlt homofagijs vtūt-
et apud quos secta singulis mensibz por-
rorum folia: labrania: salfrictum, oliue,
pisciculi minuti saliti: quos illi meno-
minia vocant. Summa voluptas est

De obedientia abbatis iohan- nis, per quam vsq; ad prophe- tie profectus est gratiam.

Cap. xxiij.

Et quoniam hic liber de institu-
tione est ei: qui renunciat huic
mundo: per quam scilicet intro-
ductus ad humilitatem veram et obedi-
entiam perfectam: ceterarum quoq; vir-
tutum culmina possit ascendere: necessa-
rium reor quedam senioz gesta quibus
per hanc enituerē virtutem: exempli gra-
tia sicut promissimus explicare: de multis
admodum pauca carpen tes: vt studen-
tibus sublimiora sectari: non solum inci-
tamentum ex his vite perfecte: sed etiam
ppositi forma procedat. Nobrem duos
vel tres pro libelli huius compendio: de
tam innumera patrum multitudine p-
ferentes ponimus. Primum abbate iō-
hannem, qui commoratus est iuxta lico-
quod est opidū thebaydis: quiq; ppter
obedientie virtutē vsq; ad pphetie grām
sublimat: sic vniūso claruit orbi: vt etiā
regibus mundi huius merito suo redde

De institutis renunciantium

retur illustris. Nam cum in extremis ut diximus thebay de partibus commaneret; nō ante presumebat theodosius imperator ad prepotentium bella tyrannorum pcedere; quā oraculis illius anima retur; atq; responsis. Quibus cōfidentis: velut celitus sibi delatis: trophæa de bellis desperatis atq; hostibus reportabat.

Deligno itaq; arido, quod idē abbas iohannes, ad arbitriū senioris sui, quasi adolendum rigare non desistit.

Cap. xxiiij.

Hic itaq; beatus iohannes, ab adolescentia sua usq; ad perfectam ac virilem etatem, seniori deseruiens; donec ille in huius vite conuersatione durauit; tanta humilitate inhesit; obsequijs; ut ipi quoq; senis suorum summum obedientiam eius incuteret. Cuius hanc virtutē vtrum de vera fide ac profunda cordis simplicitate descendere; an affectatitia esset; et quodāmodo coacticia; atq; ad imperātis faciē preberet; volens manifestius explorare; quā plura ei etiā superflua minusq; necessaria vel impossibilia frequentius iniungebat. Ex quibus tria ponam; p que manifestari possit volentibus scire; vltimis eius vel subiectionis integritas. Sūpsit itaq; de lignario suo senex xgultū; quod olim excisum, vltibus foci fuerat pparatum. Dumq; coctionis retardaret occasio; non modo aridum; sed ppeputre iacebat temporis vetustate. Cūq; hoc coram ipso fixiss; in terram; precepit adnecta aqua quotidie bis rigari; ut scilicet diurnis humorib; radicatum; atq; per aquaz ī arbores diffusis ramis remiscens; amenitatem oculis atq; vmbra culum in estu feruenti subter residentib; exhiberet. Quod pceptum, reuerentia solita, sine vlla impossibilitatis consideratione suscipiens adolescens; ita quotidianis diebus expleuit; ut aquaz p duo ferme milia indefinenter apportans; nul-

latus lignum rigare cessaret; atq; per totum anni spacium, nō infirmitas corporis; non festiuitas solennitatis; nō occupatio necessitatis vllius; que illū etiam honeste excusaret ab executione mandati; non deniq; hyemis asperitas intercedens; ab huius obseruatione precepti potuerit impedire. Cūq; eius hanc sedulitatem, tacitus senex latēter diebus singulis exploraret; videret enī simplici cordis affectu mādatum suum velut diuinit? emissum, sine vlla permutatiōe vultus vel rationis discussione seruare; sinceram humilitatis eius obedientiam comprobans; pariter etiam miserās tā longum laborem, quem per totum anni spacium studio deuotionis impenderat; ad virgultum aridum accedens; o inq; iohannes misit neradices hec arbor, an nō? Cūq; ille se nescire dixisset; senex velut inquirens rei veritatem; tanq; temptans vtrum iam suis radicibus nitetur; euulsi coram ipso leni commotione virgultum; sicq; piciens illud; precepit ut deinceps rigare desineret.

De proiecto ab abbate iohāne, vase vnico olei ad senioris imperium.

Cap. xxv.

Itaq; cū huiusmodi exercitijs eruditus, quotidie iuuenis in hac parendi virtute succresceret; et humilitas eius enitesceret gratia; atq; obediētie sue suavis odor p monasteria vniuersa fragraret; quidam frat; probationis, immo edificationis obtentu venientes ad senem; cum subiectione eius quam audierant mirarent. Vocās eum repente senex, ascende ait; et sumens lenticulam olei, que sola in heremo suis vel aduenientium vsibus liquorem pinguedinis tenuissimum ministrabat; deorsum proijce per fenestram. Quam ille cum ad superiora concitus peruolasset; per fenestram proferens comminuatam dimisit ad terram; parum cogitās,

vel retractans precepti ineptiam: diu-
nam necessitatem infirmitatem corpori:
penuriam sumptuum: heremi squalentē
angustias ac difficultates: in qua etia
si pecunia suppeditaret: nihilomin⁹ per
dita species inueniri reparariq; nō pos-
set.

Quēadmodū abbas iohānes
suo obediēt seniori ad aduol-
uēdū saxum: quod ne a multis
quidem possibile erat moueri

Cap. xxvi.

Alijs rursus edificari cupienti-
bus obediētie huius exemplo:
vocās eum senior: curre inquit
iohannes: saxum illud huc aduolue q;
totius. Qui confestim saxum immane
quod turbe multe hominum vel mouere
non possent: applicita nunc ceruice: nūc
toto pectore: tanto nisu atq; conatu pro-
uoluere contendebat: vt sudore omniū
membrorum suorū non solum totum in-
funderet vestimentum: sed etiam saxum
ipm suis ceruicibus humectaret. in hoc
quoq; parum metiens impossibilitate
precepti vel facti p reuerentia senioris z
obsequij simplicitate sincera: qua crede-
bat senē tota fide nihil posse incassū ac
sineratione precipere.

De humilitate z obediētia ab-
batis mucij quam in proyien-
do in fluium paruulo filio ex-
pcepto senioris non hesitauit i-
plere.

Cap. xxvij.

Baculq; abbas iohannis pan-
ca dixisse de mulē sufficiat: nūc
abbatis mucij factū memoria
dignum comprehendam. Hic nāq; ab
renunciare desiderans huic mūdo: tam
diu pro foribus monasterij excubans p-
durauit: donec immobili perseverantia
sua contra omnem cōsuetudinem ceno-
biorum cum filio suo paruulo qui octo

circiter erat annorum: vt susciperet eli-
ceret. Cūq; tandem recepti fuissent: cō-
festim non solum diuersis prepositis tra-
diti: verum etiam celle habitatione se iū-
cti sunt: ne scilicet ingi visione paruuli
reminisceretur pater ex omni sua quam
renunciāns abiecerat facultate atq; af-
fectione carnali saltem sibi filium super-
esse: et quemadmodū se iā dinitem non
esse sciebat: ita etiā patrem se esse nesciret.
Quod vt plenius probaretur vtrūq; vi-
delicet plus faceret affectionem sangui-
nis ac suorū viscerū charitatem: an obe-
diētia z mortificationē christi quā renū-
ciāns quisq; pro eius debet amore prefer-
re: de industria negligebatur paruulus:
pannis potius q; vestimentis indutus:
sordibus quoq; ita obsitus ac sedatus:
vt offendere potius q; delectare pater
nos oculos posset quotiēs ab eo fuisset
aspectus: sed etiam colaphis atq; ala-
pis exposit⁹ diuersorum: quas plerūq;
sub obtutibus suis innocenti paruulo
etiam gratis cernebat inferri: ita vt nun-
q; genas eius nisi la chrymarum sorden-
tibus vestigijs videret infectas. Cūq;
talit̄ infans sub oculis p dies singulos
ageret: pro amore nichilomin⁹ christi z
obediētie virtutē rigida semper atq; im-
mobilia patris viscera permanserunt.
Non enim iam reputabat suum filium:
quem secum pariter obtulerat christo:
nec curabat de presentib⁹ eius iniurijs:
sed potius exultabat quod eas nequa
q; infructuose cernebat tolerari: parum
cogitans de lachrymis eius: sed de pro-
pria humilitate ac perfectione sollicitus.
Quam districtionem mentis illius atq;
immobilem rigorem peruidens cenobij
senior: ad comprobendam penitus ani-
mi eius constantiam: cum plorare qua-
dam die vidisset infantem: simulans se
aduersus eum commotum precepit pa-
tri vt tollens eum iactaret in flumen.
Tunc ille veluta domino sibi hoc pre-
ceptum esset: confestim celeri cursu ra-

De institutis renunciantium

piens filius; vlnis proprijs vsq; ad ora fluminis aduexit iactaturus. Quod pfecto feruore fidei et obediencie eius fuisset opere consummatu; nisi procurati fuissent de industria fratres; qui solliciti ripam fluminis obsiderent; proiectumq; ia; et quodam modo de fluminis alueo paruum rapuissent; et consummatio nem precepti obsequio patris ac deuotione completam; ab effectu operis atq; ab ipso fine renocassent.

Quemadmodu renelatum sit abbati de patre mucio opus eu abrahe fecisse; et qd defuncto eide abbati idem pater mucius i monasterij administratione successerit

Cap. xxvii.

Cuius fides atq; deuotio intantum deo fuit accepta; vt diuio statim testimonio comprobata sit. Renelatum namq; est cotinuo seniori; hac eum obediencia abrahe patriarche opus implese. Cumq; breui tempe transacto; idem abbas cenobij de mudi huius comoratione migraret ad dnm; huc preponens cunctis fratribus successorem sibi; atq; abbatem monasterio dereliquit

De obedientia fratris qui decem sportas circuferes publice distraxit ad abbatis impium.

Non tacebimus **Cap. xxix.** etiam nobis cognitum fratrem; fm seculi huius ordinem summe familie. Nam patre comite ac ditissimo oriundus fuit; studijs quoq; liberalibus non mediocriter institutus. Qui relictis parentib; cum ad monasteriu peruolasset; ad comprobanda mens humilitatem; vel fidei eius ardorem; confestim eia seniore pceptum est; vt decem sportas quas necesse non erat publice vendicari; ceruicib; suis orerans; distraxendas plateas circuferret; adiecta conditoe q diutius in hoc officio retineret; vt si forte eas vnus pariter coemere voluiss; non cederet; sed singillatim eas querentibus remundaret. Quod ille tota deuotione

compleuit; et omni confusionis verecundia pro nomie ac desiderio christi calcata; sportas humeris suis imponens precio statuto distraxit; ac pecuniaz ad monasteriu repositauit; nequa q; perterret; tam vilis et isueti officij nouitate; nec consideras indignitatem rei; hataliūq; spletozem; ac venditionis iniuriam; dum illam christi humilitatem que est vera nobilitas; p obediencie gratiam desiderat obtinere

De abbatis pynusij humilitate qui relicto cenobio celebrissimo; cui presbiter perat; longinquum monasterium in quo velut incipiens suscipere tur desiderio subiectionis expetit.

Cap. xxx.

Cartat nos libelli modus ad finem tendere; sed obediencie bonum; que inter ceteras virtutes primatum tenet; non patit nos eorum gesta; qui per hanc claruerunt; penitus silentio preterire. Propter quod vtrūq; congrue temperates; id est tam breuitati q; studiozoru desiderijs; atq; vtilitatibus seruietes; vnum adhuc ponemus humilitatis exemplum; quod non ab incipiente; sed a pfecto atq; abbate completu; non solum iuniores instruere; sed etia; seniores ad pfectam humilitatis virtutem lectione sua poterit incitare. Vidim? itaq; abbatem pynusium; qui cum esset immanis cenobij presbiter; quod est in egypto non longe a panefisi ciuitate; et pro ipsa reuerentia; vel vite sue; vel etatis; vel sacerdotij; cunctis honorabilis ac venerandus existeret; videns se pro hoc ipso humilitatem illam; quam scdm sue mentis ardorem concupierat exercere non posse; nec habere quo virtutem desiderata subiectionis extenderet; clam fugiens de cenobio; secessit solus in thebaidos vltimas partes. Ibiq; deposito habitu monachorum; assumpta seculari veste; cenobium tabenensiotaru expetit; quod sciebat cunctis esse districtius; et in quo se vel

uedicarij

Liber. IIII.

plongitudineregionis credidit ignorā
dum: vel pro magnitudine mōasterij ac
multitudine fratrum facile posse celari.
Ubi diutissime pro foribz pseuerās: cun
ctorum fratru genibz puolutus: vt susci
peretur summis p̄ciibz exorabat. Cūqz
multo despectu tādē fuissz admissus:
quod scz decrepitus senex, 7 qui omnes
suam puiisset etatem ingredi cenobiuz
postularet: quo tempore iam ne deservi
re quidem suis voluptatibus p̄uale
ret: ac ne hoc quidem ipm causa religio
nis expetere eum assererent: sed famis et
inopie necessitate constrictū: vt senī nul
liqz operi penitus apto: horti cura dilige
tiaqz mandatur. Quā sub alio fratre iu
niore qui eum sibi creditum retinebat ex
ercens: sic eidem subdebat tantaqz obe
dientia, desideratam humilitatis excole
bat virtutē: vt non solū ea quę ad horti
curam diligentiamqz p̄tinebant: veruz
etiam vniuersa officia, quę cunctis erāt
aspera vel indigna: atqz ab omnibz du
cebantur horrore: tota quotidie sedulita
te compleret. Quāplura etiam nocte
consurgens ita furtim nullo teste vl con
scio, tenebris occultentibus efficiebat: vt
penitus auctorem operis nemo deprehē
deret. Cūqz ibidem triennio delitescēs:
dispersis p̄ vniuersam egyptum vbiqz
fratribz quēreret: a quodam tandem vi
sus qui de egypti partibz cōmeazat, vir
potuit pro humilitate habitus sui ac vi
litate officij quod gerebat agnoscī. Nā
sarculo thesaurum incuruus laxabat ole
ribz terram: deinde stercus humeris su
is aduectans eorū radicibus ingerebat.
Cūqz h̄ intus frā sup agnitione eius
diutissima fuisset h̄sitatione detentus:
p̄pius tandem accedēs: 7 non solū vultu
tum sed etiam sonum vocis diligent ex
plorans: ad pedes eius cōmin⁹ p̄cidens:
primo quidem super hoc stuporem sum
mum videntibz cūctis incussit: cur vide
licet istud fecerit ei qui apud ipos velut
nouicius ac de seculo nuper egressus ha
beatur extremus, post vero miraculo

sunt maiore p̄culsi: cum eius nomen qd
apud ipos qz magna fuerat opinioe cō
pertum protinus pdidisset. A quo vni
uersi fratres prioris ignorantie veniam
postulantes: quod eum videlicet tanto
tempore inter iuniores ac paruulos de
putassent: inuitum ac flentem quod in
uidia diaboli digna sibi fuisset conuer
satione atqz humilitate fraudatus. Quā
diutissime requisitā tandem aliqn se in
uenisse gaudebat: nec mervissz vitā suā
in illa quā arripuerat subiectione fini
re: ad p̄prium cenobiuz reduxerūt: custo
dientes eum summa diligentia: ne ab eis
quoqz similiter quoqz dilapsus ansu
geret.

Quemadmodū abbas pynus
fuit reductus in monasterium
suū modico tempore cōmora
tus iterū fugerit in p̄tes syrie.

Ubi cum fuisset **Cap. xxxi.**
modico tempore demorat⁹: eo
dem rursus humilitatis deside
rio atqz ardore succensus: captās noct
na silentia ita diffugit: vt iam puincia
non vicinam sed ignotas 7 alias lon
geqz diuisas regiones expeteret. Nā cō
scendens nauem in palestine partes cō
meare festinauit: credēs se tuti⁹ latitatu
rum: si ad illa semetipm asportaret lo
ca: in quibus ne nomen quidem suum
fuisset auditum. Quo cum aduenisset:
nostruz monasterium p̄tinus expetiuit:
quod non longe fuit a speleo in quo do
minus noster iesus christus ex Agmine na
sci dignatus est. In quo per modico tē
pore delitescens: scdm sententiam domi
ni tanqz ciuitas sup mōtem positā diu
tius abscondi non potuit. Nam conti
nuo quidam fratruz qui ad loca sancta
de egypti partibz orationis causa cōue
nerant: agnitum eū summa vi precū ad
cenobiū suū renocarunt.

Que precepta dedit idem ab
bas Dynusius fratri quem in
suo monasterio sub nostra reci
piebat presentia. **Cap. xxxii.**

De institutis renunciantium

Hanc igitur senem pro illa que nobis fuerat apud ipsum in monasterio nostro familiaritas; cum post hec in egypto studiosissime requisissemus; exhortationes quam dedit fratri que sub nostra presentia in cenobio suo recipiebat; quod puto ex hac posse aliquid instructionis accidere; animus est opusculum huic intertexere. Posti ait quot diebus per foribus excubas; hodie sis receptus. Cuius difficultatis causam primitus debet agnoscere. Poterit enim tibi in hac via quam ingredi concupiscis multum conferre; si ratione eius agnita ad christi servitium consequenter ac sicut oportet accesseris.

Sicut magna remuneratio monacho debeat secundum institutionem patrum laboranti; ita et pena similiter tribuatur; et ideo non debeat quis facile admitti in monasterio. **Cap. xxxiiij.**

Sicut namque immensa gloria fideliter servantibus deo; ac secundum regulam institutionem ei coherentibus re promittitur in futurum; ita penes gravissime preparantur his qui tepide ea negligenterque fuerint executi; et secundum hoc quod professi sunt; vel quod ab hominibus esse creduntur; fructus etiam congruos sanctitatis eidem exhibere neglexerint. Melius est ei secundum scripturam sententiam non vouere quicquam; quam vouere et non redere; et maledictus qui facit opus dei negligenter. Ideo igitur a nobis diutissime me refutatus es; non quod tuam; vel omnium salutem; non toto desiderio cupiamus amplecti; et his qui ad christum cupiunt pervenire; etiam penam occurrere non optemus; sed ne temere recipientes; et nos apud deum lenitatis; et temetipsum reum graviori supplicij faceremus; si ad presens facile suscepimus; nec pondus professionis huius intelligens; vel desitutor post hec vel tepidus extitisses. Quamobrem ipsarum causarum abrenunciationis; debet in primis agnoscere. Quam spectat quid te pueniat age

re; ex eius ratione manifestius instruaris.

Abrenunciatio nostra nihil sit aliud quam mortificatio; et imago crucifixi.

Cap. xxxiiij.

Abrenunciatio nihil est aliud; quam crucis ac mortificationis indicium. Ideoque non eris hodie; non die te huic mundo et actibus eius; ac desiderijs esse defunctum; teque secundum apostolum mundo huic esse crucifixum; tibi que huic mundum. Considera ergo conditiones crucis sub cuius te deinceps sacramento oportet in hac luce versari; quia iam tu non vivis; sed ille vivit in te qui est crucifixus pro te. Eo ergo habitu ac figura qua pro nobis in patibulo fuit ille suspensus; nos quod necesse est in hac vita tegere; ut scilicet secundum david affigetur timore domini carnes nostras; universas voluntates nostras ac desideria non nostre concupiscentie servitia; sed mortificationi eius habeamus affixa. Sic enim domini preceptum implebimus dicentis; qui non accipit crucem suam et sequitur me; non est me dignus. Sed forte dicas; Quomodo potest homo crucem suam iugiter portare; vel quemadmodum vis ues quis possit esse crucifixus? Audi rationem breviter.

Acrux nostra timor domini sit.

Cap. xxxv.

Cruux nostra timor domini est. Sic ergo crucifixus quis iam non per animi sui motum membra sua quicquam movendi; vel convertendi habet potestatem; ita et nos voluntates nostras ac desideria non secundum id quod nobis suave est ac delectat ad presens; sed secundum legem domini quo nos illa perstringit applicare debemus. Et sicut is qui patibulo crucis affigitur; non iam presentia contempletur; nec de suis affectationibus cogitat; non pro die crastino sollicitudine cura que distenditur; nulla possidendi concupiscentia promouet; nulla in perbiu nulla contentione; nulla emulatione succendit; non de presentibus dolet iniurijs; non preteritarum

L

Liber .IIII.

iam recordat: sed cum adhuc spirat in corpore cunctis elementis credit esse defunctum. illuc premittens sui cordis intuitum: quo se non dubitat ilico transiture. ita nos qui timore domini crucifixos oportet his omnibus id est non solum carnalibus virtutibus verum etiam ipsis elementis mortuos esse illuc habentes oculos anime nostre defixos: quo nos sperare debemus momentis singulis migraturos. Hoc enim modo: mortificatas poterimus vniuersas concupiscentias nostras et affectus habere carnales.

¶ Renuntiatio nostra nihil proficiet nisi idem quibus renuntiavimus implicemur. **Cap. xxxvi.**

Cave ergo ne quid aliquando eorum resumas: quod renuncians abiecasti: et contra domini interdictum, de agro euangelice operationis reuersus: inueniaris tunica tua qua te expolias ueras reuersari: neque ad humiles terrenasque mundi huius concupiscentias ac studia reuoluaris: et contra euangelij mandatum, de perfectionis tecto descendens: tollere aliquid presumas ex his quae abrenuncians abdicasti. Cave ne parentum: ne affectionis pristinae recorderis: et ad curas huius seculi sollicitudinesque reuocatus: secundum saluatoris sententiam ponens manum tuam super aratrum, et aspiciens retro: regno celorum aptus esse non possis. Cave nequam superbiam quam nunc incipiens ardore fidei ac pia humilitate calcas: cum ceperis psalmorum vel professionis huius quaedam noticiam degustare paulatim elatus resuscitare mediteris: ac secundum apostoli sententiam quae destruxisti iterum reedificans praenicatoris constituas te ipsum: sed potius ut in hac nuditate quam coram deo et angelis eius professus es: ad finem usque perduces. In hac quae humilitate ac patientia qua ut susciperis in monasterio decem diebus pro foribus persenerans multis lachrymis implorasti: non solum modo persistas: verum etiam perficias atque succrescas. Satis enim miser est ut cum debeas a rudimentis ac primor-

dijs tuis pueri: et ad perfectionem tendere: etiam ab ipsis incipias ad inferiora recedere. Non ei qui ceperit haec: sed qui perseueraverit in his usque in finem: bonus saluus erit.

¶ Quod diabolus nostro fini semper inlidetur: et nos eius caput uigiliter obseruare debeamus.

Cap. xxxvii.

Uertutus enim serpens calcanea nostra semper obseruat: id est insidiatur exitui nostro: et usque in finem uite nostre nos supplantare conatur. Et idcirco bene cepisse nihil perdit: nec pleno seruire renunciationis arripuisse principia: si haec congruus etiam finis similiter non commendauerit atque conclusit: Christi quoque humilitas atque paupertas quam nunc coram ipso professus es: usque ad extremum uite quemadmodum arrepta est a te non fuerit custodita. Quod ut possis implere: tu eius capita id est cogitationum principia semper obserua: ad seniozem leuam ea deferens. Ita enim disces perniciose eius initia conterere: si nihil ex eis seniori tuo erubueris reuelare.

¶ De renuntiatis preparatione aduersum temptationes: et de paucis imitandis. **Cap. xxxviii.**

Quia propter secundam scripture sententiam egressus ad seruiedum domino: sta in timore dei: et propara animam tuam non ad requiem: non ad securitatem: non ad delicias: sed ad temptationes et angustias. Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum dei. Angusta namque est porta et ardua via quae ducit ad vitam: et pauci sunt qui inueniunt eam. Considera ergo te de paucis et electis effectum: et ne exemplo ac tepore multitudinis refrigerescas: sed uine ut pauci: ut cum pauci inueniri merearis in regno dei. Multi enim sunt vocati pauci non electi: et paucissimi electi. Ita quod non leue noueris esse peccatum: perfectionem professum quempiam ea quae sunt imperfecta sectari. Ad quem perfectionis statum: his gradibus atque hoc ordine peruenitur.

De institutis renunciantium

Quo ordine quis ad pfectionē valeat puenire: p quaz de timore dei ad charitatem consequēter ascendat. **Cap. xxxix.**

Pincipiū nostre salutis, eiusdē q̄ custodia: sicut dixi timor domini est. Per hunc enī et initiū conuersionis et vitiōū purgatio et virtutum custodia: his q̄ imbuunt ad viam pfectionis acquirūt. Qui cū penetraverit hominis mentē, contemptū ei rerū oīm parit: obliuionem parentū, mūdīq̄ ip̄i gignit horrore. Contemptu autē ac priuatione facultatum oīm: humilitas acquiritur. Humilitas hō his indicijis p̄bat. primo si mortificatus in se se habeat oēs voluntates: scdo si non solū actū suū, verū etiam cogitationū nihil suū celauerit seniori: tertio si nichil suę discretioni sed iudicio ei⁹ vniūsa committat: ac monita ei⁹ sitiens ac libentē auscultet. quarto si in oīb; seruet obedientiā, mansuetudinem et patientiē constantiā: quīto si non solū iniuriā inferat nulli: s; ne ab alio q̄dem sibi met irrogatam toleat atq; tristet. sexto si nihil agat, nihil presumat, quod nō vel communis regula: vel maiorū cohōrantē exempla. septimo si omni vilitate p̄tentus sit: et ad omnia se que sibi p̄cipiunt, velut operariū malū indicauerit et indignum. octano si semet ip̄m cunctis inferiorē non sup̄ficie p̄nūciat, et labiorū: sed intimo cordis credat affectu. nono si linguā cobiteat: vel nō sit clamorosus in voce. decimo si non sit facilis ac promptus in risu. Talib; nāq; indicijis et his similib; humilitas vera dinoscit. Que cū fuerit i veritate possessa: confestim te ad charitatem, que timore nō habet, gradu excellentiore pducet: p quaz vniūsa q̄ prius nō sine pena for midinis obseruabas: absq; vllō labore, velut naturalit̄ incipies custodire: nō iā contemplatione supplicij, vel timorē vlli⁹: s; amore ip̄i boni et delectatione virtutū.

Nō debeat monachus exempla pfectionis a multis expete

re: s; ab vno vel paucis. **Ca. xl.**

Ad quod vt valeas facili⁹ puenire: exempla tibi sunt imitatio nis ac vitę pfecte in p̄gregatione cōmoranti: a paucis immo ab vno, vel a duob; non a plurib; expetenda. Nam p̄ter id qd̄ examinata vita atq; ad purum excocta reperit in paucis: etia; istud ex h̄ vtilitatis accidit. qd̄ ad perfectionē p̄positi huius id est cenobial̄ vitę diligētius q̄s vni⁹ imbuit, ac format exēplo.

Quarum debilitatū similitudinem suscipe debeat qui in cenobio cōmoratur. Ca. xli.

Que oīa vt possis consequi, et sub hac regula spiritali p̄petuo p̄durare: tria h̄ in cōgregatione necessario custodienda sunt tibi. vt scilicet h̄m p̄saluiste sententiā, ego autē tāq; surdus non audiebā, et sicut mutus qui nō apit os suū: et factus sum sicut hō nō audiens: et nō habens in ore suo increpationem. tu q; velut surdus ac mut⁹ et cecus incedas: vt absq; illi⁹ p̄templatiōe q̄ tibi fuerit ad imitandum merito perfectionis elect⁹: vniūsa quecunq; videri minus edificationis habentia velut cec⁹ nō videas: ne animatus eorū qui h̄ agūt auctoritate vel forma: ad id qd̄ deterius est: et quod ante dānaueras, traducaris. Si inobedientem, si p̄tumacem, si detrahentem audieris: vel secus quā tibi traditum est aliquid admittentē nō offendaris: nec ad imitandū eum tali subuertaris exēplo: sed vt surdus q̄ hec penitus nec audierit vniūsa trāsmittas. Si tibi vel cuiq; puicia: si irrogantē iniuriges to immobilis: et ad responsionem talionis vt mutus auscultas: semper hunc p̄saluiste d̄ficulum in corde tuo decantans. Dixi custodiam vias meas: vt nō delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cū consisteret peccator aduersum me obmutui et humiliatus sum: et filius a bonis. Verū et quartū hoc p̄ oībus excole: quod hec que supra diximus, tria ornet atq; cōmendet: id est vt stultū

te scdm apostoli sententiā facias in hoc mūdo vt lis sapiens: nihil scz discernēs: nihil diiudicans ex his que tibi fuerint imperata: sed cum omni simplicitate ac fide obedientiam semper exhibeas: illud tantummodo sanctum: illud vtile: illud sapiēs eē iudicās: qđd tibi vel lex dei: vlt senior examē indixerit Tali ei institutione fundat: sub hac disciplina poterit durare ppetuo: z de cenobio nullis temptationibus inimici nullis factionibus deuolueris.

Q bonum patientie sue nō de beat monachus de alioruz sperare virtute: sed de sua longanimitate. **Cap. xliij.**

Ergo patientiam tuam non debes de alioz sperare virtute: id ē vt tunc eam tantummodo possideas cum a nemine fueris irritatus. qđ ne possit non euenire: tunc nō subiacet potestati: sz potē de humilitate tua z longa nimitate: que ī tuo pendet arbitrio.

Recapitulatio expositionis p quam monachus ad perfectionem possit ascendere. Cap. xliij.

E vt hec omnia que latiori sermone digesta sunt: cordi tuo facilius inculcentur: ac tenacissime tuis sensibus valeāt inherere: qđ dā ex his breuiariū colligam: p quod possis breuitate z compendio mandatorū memoriter vniuersa complecti. Audi ergo paucis ordinem: p quem ascendere ad perfectionem summā sine vllō labore ac difficultate valeas. Principium nostre salutis sapientieqz scdm scripturas timor dñi est. De timore dñi nascitur compunctio salutaris. De compunctione cordis procedit abrenunciatio id est nuditas z contemptus omnium facultatum. De nuditate humilitas pcreatur. De humilitate mortificatio voluntatum generatur. Mortificatione voluntatum extirpantur atqz marcescunt vniuersa vitia. Expulsionē vitiorum virtutes fructificant atqz succrescunt. Nullatio.

ne virtutum puritas cordis acquiritur: Puritate cordis apostolice charitatis pfectio possidetur.

Explicit de institutis renunciātium liber quartus.

Incipiunt capitula libri quinti de spiritu castrimargie

Cap. primum

T Rāsitus de institutis cenobiorum ad colluctationē octo principalium vicioz.

i **Q** cause vicioz sicut in omnibus immorantur: ita ab omnibus ignorantur: z quia ad manifestandas eas domini egeam? auxilio

ii **Q** prima nobis colluctatio sit aduersus spiritum castrimargie id est concupiscentiam gulę

iii **T**estimonium abbatis Antonij quo docet vnamquamqz virtutem ab illo qui eam peculiari? possidet expetendam

iv **Q** non possit ab omnibz vniformis ieiuniorū regula custodiri

vi **Q** non solo vino mens inebrietur.

vij **Q**ua ratione infirmitas carnis puritatem cordis nequeat impedire.

viii **Q**uo pfecte cōtinentie sine esca sumenda sit.

ix **Q**ue mensura castigationum assumendarum remedioqz ieiunij.

x **A**d conseruandam mentis z corporis puritatem abstinētiā ciborū non posse sufficere

xi **C**oncupiscentias cordis non extinguī nisi cum omni extirpatione vicioz

xij **D**e agone carnali etiam spiritalis agonis imitatioz esse sumendam.

Capitula

- xiiij **Q**uoniam gule fuerimus vitio liberati nequaquam possimus ad pugnas interioris hominis pervenire.
- xv **Q**uomodo possit gula concupiscere superari.
- xvi **Q**uomodo ad custodiendam cordis sui puritatem monachus semper debet esse intentus.
- xvii **Q**uoniam monachus secundum olympiaci certaminis morem non possit spirituales conficere pugnas nisi obtinuerit bella carnalia.
- xviii **Q**uoniam fundamentum ac basis spiritalis agonis in castimargie sit certamine collocata.
- xix **P**er quot genera certaminum atque palmarum beatus apostolus ad coronam sublimissimi agonis ascenderit.
- xx **Q**uoniam athlete christi donec in corpore recomoratur pugna non desit.
- xxi **Q**uoniam non debeat monachus sumentibus cibis tempus excedere si vult ad pugnas interiorum certaminum pervenire.
- xxii **D**e interiori monachi pace et abstinentia spiritali.
- xxiii **Q**uoniam idcirco nos oporteat exercere continentiam corporalem ut per ipsam perveniamus ad spirituale ieiunium.
- xxiv **Q**ualis esse monachi cibum debeat.
- xxv **Q**uoniam in egypto indifferenter vidimus sub adventu nostro solui quotidiana ieiunia.
- xxvi **D**e continentia senis qui ita sexies cibum sumpsit ut servaret esuriam.
- xxvii **D**e eo senes qui in cella sua escam nunquam solus accepit.
- xxviii **Q**uid de fructu studii precessi sine abbas pelius et iohannes.
- xxix **Q**uam exempli sui professionem abbas iohannes discipulis reliquerit discessurus.
- xxx **D**e abbate machete iter collationes spirituales nunquam dormitan-

- te et semper inter terrenas fabulas obdormiente.
- xxxi **E**iisdem senis de nemine indicando.
- xxxii **I**ncrepatio eiusdem senis cum fratribus inter spirituales collationes dormitantes ad narrationem ociose fabule vidisset expergefactos.
- xxxiii **D**e epistolis priusquam legerent incensuris.
- xxxiv **D**e absolutione questionis quare abbas theodorus orando promeruit.
- xxxv **D**e sententia eiusdem senis quare docuit quod studio monachus possit assequi scientiam scripturarum.
- xxxvi **I**ncrepatio eiusdem senis cum ad meam cellulam media nocte venisset.
- xxxvii **D**escriptio heremi que est in diolico in qua anachorete commorantur.
- xxxviii **D**e traditis nobis ab abbate archebio cum instructu suo cellis.
- xxxix **D**e debito quod abbas archebius manuum suarum labore pro matre dissolvit.
- xl **Q**ua simulatione cuiusdam senis abbati symeoni cum ocio suus esset opus manuum sit promissum.
- xli **D**e pueris qui deferentes ad egrotantem ficus non degustantes eisdem fame in heremo defecerunt.
- xlii **S**ententia abbatis macharij de observantia monachi vel tantumquam diutissime victuri vel tantumquam quotidie morituri.

Expliciunt capitula.

Lib. V.

Incipit liber quintus de spiri-
tu castrimargie

Transitus de institutis ceno-
biorum ad colluctationē octo
principaliū viciozū.

Cap. primum

Quibus

nob iuuatē deo
liber iste pendi-
tur. Nam post
quattuor libel-
los qui super in-
stitutis mona-

chiorum digesti sunt nūc arripe collucta-
tionem aduersus octo pncipalia vicia
vestris orationibz dño pfortate disponi-
mus id est primum castrimargie que in-
terpretat gule concupiscentia. secundū
fornicationis. tertiu philargyrie qd itel-
ligitur auaricia. vel vt prius exprimat
amor pecunie. quartum ire. quintuz tri-
sticie. sextum accidie quod est anxietas si-
ne tedium cordis. septimum cenodoxie
qd sonat vana seu inanis glia. octauuz
superbie. Quem incuntes agonei tuis
precibz beatissime papa castor nūc in-
pensius indigemus. vt primuz naturas
eorum tam minutas tam occultas tāqz
obscuras inuestigare condigne. deinde
causas eorundem sufficienter exponere.
tertio vt idoneas curationes eoz ac re-
media possimus inferre.

Quæ cause viciozū sicut in omni-
bus immoratur ita ab omnibus
ignorantur. et qz ad manifestan-
das eas dñi egeamus auxilio

Cap. ij.

Quāz passionū cause quemad-
modū cū patefacte fuerint tra-
ditionibz seniorū ab omnibz p-
tinuis agnoscunt. ita pñsqz reuelentur
cū ab ipis vniūsi valemur et in cunctis
bonibus immoremur. ab omnibus igno-
rantur. Quāz eas ita nos aliquaten⁹ ex-
plicare posse confidimus. si intercessionē

bus vestris ad nos qz ille qui per ysaiāz
platus est sermo dñi dirigat. ego añ te
ibo. et potentes terre humiliabo. portas
ereas cōfringam. et rectes ferreos conte-
ram. et aperiam tibi thesauros abscondi-
tos et archana secretorū. vt nos qz xbrū
dei precedens. primum terre nostre potē-
tes humiliet. id est has easdē quas expu-
gnare cupimus noxias passiones. domi-
nationem sibi ac tyrannidem seuissimā
in nostro mortali corpore vendicantes.
easqz faciat indagari nostre atqz expo-
sitioni succumbere. et ita nostre ignora-
tionis portas effringens. ac viciozū. re-
ctes excludentiū nos a vera scientia con-
terens. ad secretorū nostrorū nos archa-
na perducatur. ac scdm aplūm illumina-
tione nobis reuelet ea que sunt abscondita te-
nebrarū. et manifestet consilia cordiū. vt
sic ad tetras viciozū tenebras purissimis
oculis anime penetrātes. patefacere eas
ac producere possimus ad lucem. ea et qz
causas atqz naturas his vel qui carue-
rūt eis vel adhuc obligati sunt pandere
valeamus. et ita scdm pphetam transien-
tes per ignem viciozū dirissime nras exu-
rentium mentes. cōfestim per aquas qz
virtutum extinguentiū scilicet ea tran-
sire possimus illesi. ac spiritualibus reme-
dijs irrigati ad refrigerium perfectiōis
puritate cordis mereamur educi.

Quæ prima nobis colluctatio sit
aduersus spūz castrimargie id
est cōcupiscentiam gule. **Cap. iij.**

Itaqz primum nobis incundū
certamen est aduersus castrimar-
giam quam diximus gule esse
cuncupiscentiam. Et in primis de mō ie-
iuniorum et escarum qualitate dicturi.
rursus ad egyptiorū traditiones ac sta-
tuta recurramus. quibus sublimiorem
continentie disciplinam. et pfectā discre-
tionis inesse rationem nullus ignorat.

Testimonium abbatis antoni
quo docet vnāquāqz virtutem
ab illo qui eā peculiariū possi-
det expetendam. **Cap. iiii.**

De spiritu castrimargie

Uetus namque est beati Antonij admirabilis sententia: monachis qui post cenobiale propositum fastigia nititur sublimioris perfectionis attingere: et apprehenso discretionis examine. proprio iam potest esse stare iudicio: atque ad arcem anachoreticos peruenire: minime debere ab uno quouis summo vniuersa genera virtutum expetere. Alii enim scientie floribus exornantur: alii discretionis ratione robustius communitate alter patientie granitate fundatur. alii humilitatis: alius continentie virtute perfertur. alius simplicitatis gratia decoratur. Sic magnanimitas: ille misericordie. iste vigiliarum. hic taciturnitatis. ille laboris studio supereminet ceteros. Et idcirco monachum spiritualia mella cōdere cupierem. velut apem prudentissimam debere vnamquamque virtutem ab his qui eas familiarius possident deservare. et in sui pectoris vale diligenter recondere: ne quid minus aliquid habeat discutere: sed hoc tantum quid virtutis habeat contemplari studioseque decerpere. Cunctas namque si ab uno volumus mutuari: aut difficile aut certe nūquam idonea ad imitandum nobis exempla poterunt reperiri. Quia licet nec dum christum omnia factum secundum apostolum videamus in omnibus. tamen hoc modo possumus eum id est per partes in omnibus inuenire. De ipso enim dicitur: qui factus est nobis ex deo sapientia. iusticia. sanctitas et redemptio. Dum ergo in alio sapientia. in alio iusticia. in alio sanctitas. in alio mansuetudo. in alio castitas. in alio humilitas. in alio patientia reperitur. membratum christus per vnumquemque nunc sanctorum diuisus est. Concurrentibus vero vniuersis in unitate fidei ac virtutis. redditur i virum perfectum. plenitudinem sui corporis. in singulorum membrorum compage ac proprietate perficiens. Donec ergo veniat illud tempus quo sit deus omnia in omnibus. in presenti potest hoc quo diximus modo. id est per partes virtutum esse

in omnibus deus. licet non dum per plenitudinem earum omnia sit in omnibus. Quia licet vnus religionis nostre sit finis. professiones tamen diuerse quibus ad deum tendimus. sicut in collationibus seniorum plenius disputandum est. Idque discretionis et continentie forma ab his est nobis peculiariter expetenda. a quibus virtutes has per gratiam spiritus sancti vberius videmus effluere. non quod vllus que in multos diuisa sunt solus possit acquirere. sed ut in his bonis quorum capaces esse possumus. ad eorum nos imitationem qui ea peculiariter obtinuerunt tendamus.

Non possit ab omnibus vniiformis ieiuniorum regula custodiri.

Cap. v.

Itaque super ieiuniorum modo haud potest facile vniiformis regula custodiri. quia nec robur vnum cunctis corporibus inest. nec sicut ceterae virtutes animi soli rigore patrantur. Et idcirco quia non in sola fortitudine mentis animique consistunt. cum corporis enim possibilitate participant. talem super his diffinitionem traditam nobis accepimus. diuersum esse refectionis quidem tempus ac modum et qualitatem. pro impari scilicet corporum statu vel etate ac sexu. vnam tamen esse omnibus. patientis continentia et animi virtute castigationis regulam. Neque enim cunctis possibile est hebdomadibus prelare ieiunia. sed ne tridua quidem vel bidua ieiunia refectione cibi differre. A multaque peregritudine et maxime senio iam defessis. ne usque ad occasum quidem solis ieiunium sine afflictione toleratur. Non omnibus infusorum leguminum esus conuenit eneruatus. nec cunctis purorum oleorum habilis est parsimonia. nec vniuersis sic ci panis refectio castigata conceditur. Alii quantitate librarum duarum saturitatem non sentit. alius libris vnius sine vnciarum sex edulio pregrauatur. attamen vni in omnibus his continentie finis est. ne

Liber .v.

quis iuxta mēsuram capacitatis suę saturitatis oneretur ingluvie. Non enim qualitas sola sed etiam quantitas escarum aciem cordis obtundit ac mēte cū carne pariter impinguata noxiū vicio rum fomitem igneumq; succendit.

Quō solo vino mens inebrietur.

Cap. vi.

Quibuslibet escis refectionis venter semaria luxurie parit. nec quālet mens discretionis gubernacula moderari. ciborum pondere prefocata. Non enim sola crapula vini mētem inebriare consuevit. verum etiā cunctarum escarum nimietas vacillante eā ac nutabundam reddit. omniq; integritatis ac puritatis cōtemplatione dispoliat. Sodomitis causa subuersionis atq; luxurie nō vini crapula. s; saturitas extitit panis. Audi dominū per prophetāz hieru salem increpantem. Quid enī peccauit foror tua sodoma. nisi quia panes suum in saturitate et abundantia comēbat. Et quia per saturitatem panis inextinguibili carnis fuerant ardore succensi. iudicio dei celit' sunt igne sulphureo concremati. Quid si illos sola nimietas panis ad tam prurptum flagicioz precipitium vicio satietatis impēgit. quid censendum est de his qui vegetato corpore perceptionem carniū ac vini immoderata vbertate presumūt. nō quantum expetit imbecillitas. sed quantum animi libido suggerit vsurpantes.

Qua ratiōe infirmitas carnis puritatem cordis nequeat impedire.

Cap. vii.

Infirmitas carnis ad puritatem cordis non officit. si solummodo quę fragilitas carnis non quę voluptas exigit vsurpent. Facilius vidimus viros qui ab esculentioribus omnimodis temperarēt. q̃ moderate vlos pro necessitate concessis. et qui totum sibi pro continentie amore denegarent. q̃ qui eas sub infirmitatis occasione sumentes mēsuram sufficientie custodirēt.

Habet etiam corporis imbecillitas continentie suę palmā. dum mō escis refectioni carnis indulget. adhuc indigentem se refectione defraudet. tantumq; esus indulgeat. quantum sufficere ad viuendi vsum temperantie discretio rigida iudicauerit. nō quantum desiderij appetit' exposcit. Esculentiores cibi vt procurant corporis sanitatē. ita castitatis non adimunt puritatem. si cū moderatione sumant. Quicquid enim fortitudinis causa esu eorum percipitur egritudinis labore ac refectione consumitur. Nobrem vt nulli statui virt' parimonie adimitur. ita ne integritas qui dem consummatio denegatur.

Quo pfecte continentie fine esca sumenda sit.

Cap. viii.

Verissima est itaq; patrum probatissimaq; sententia. ieiuniorum et continentie modū in mēsurā parcitatis tantum et castigatione cōsistere. et hunc esse pfecte virtutis in cōmune omnibus finem. vt ab escis quas lumere sustentandi corporis necessitate compellimur. adhuc in appetitu earum posui temperemus. Quāuis enim quis corpore sit infirmus. pfectam virtutez quam robustus ac sanus in omnibus possidebit. si desideria quę fragilitas carnis non exigit. mēq; rigore castiget. Apostolus namq; ait. Et carnis curam ne feceritis in desiderijs. Non ergo curā ei' omnimodis interdixit. sed vt in desiderijs fieret. denegauit. Voluptuosam ademit diligentiam carnis. gubernationē vite necessariam non exclusit. illud ne indulgentia carnis ad desideriorum occupationes noxias deuoluamur. hoc vero ne corruptum nostro vicio corpus spirituales ac necessarias functiones implere non possit.

Quē mēsurā castigationum assumendarum remedioq; ieiunij

Cap. ix.

Somma igitur cōtinētiā nō sola temporis ratione. nec escarū

De spiritu castrimargie

qualitate tantummodo. sed ante omnia conscientie iudicio colligenda est. Tantum enim debet unusquisque sibi frugalitatis indicere. quantum corporis oblectationis pugna deposcit. Utilis quidem et omnimodis observanda est canonica ieiuniorum custodia. sed nisi hanc frangi temperanter fuerit ciborum refectio subsecuta. ad integritatis calcem non poterit pervenire. Longorum namque ieiuniorum inedia saturitate corporis subsequente. lassitudine potius temporalem quam puritatem castitatis acquirit. Integritas mentis ventri coheret inedia. Non habet perpetuam castimonie puritatem. quisque non iugiter temperantie equalitatem tenere contentus est. Quis enim districta sint ieiunia. succedente superflua remissione vacuant. et in castrimargie vicium prorsus collabunt. Melior est rationabilis cum moderatione quotidiani refectio. quam per intervalla arduum longumque ieiunium. Non ita immoderata inedia non modo mentis labefactare potest. sed etiam orationum efficaciam redde lassitudine corporis enervatam.

Ad conservandam mentis et corporis puritatem abstinentiam ciborum non posse sufficere

Cap. r.

Ad integritatem mentis et corporis conservandam. abstinentia ciborum sola non sufficit. nisi fuerit ceteris quoque virtutibus anime coniuncte. Humilitas igitur premitus obediencie virtute. et cordis contritione. corporis quoque fatigatione discenda est. Pecunia et non solum vitanda est possessio. sed etiam desiderium earum radicibus extirpandum. Non enim eas sufficit non habere. quod plerumque solet etiam ex necessitate descendere. sed ne ipsam quidem si forte oblate fuerit habendi recipere voluntatem. Ire contentus est furor. tristitie superaddita deiectio. cenodoxia id est vana gloria contemnenda. Superbie calcandus est fastus. mentis quoque ipsius instabiles vagique discursus assidua dei memoria refrenandi. Totius

enique nobis est ad contemplationem dei lubrica cordis nostri purgatio reducenda. quotiens subtilis hostis ab hoc intuitu mentem captivare peremptas. recessibus nostri cordis irrepperit.

Concupiscentias cordis non extinguunt nisi cum omni extirpatione viciorum.

Cap. xi.

Impossibile namque est extinguere ignita corporis incentiva. priusquam ceterorum quoque principium viciorum fomites radice excidantur. de quibus singillatim distinctis libellis suo loco donante domino differemus. Nunc vero propositum nobis est de castrimargia. id est gulae concupiscentia. contra quam nobis primus conficitur esse disputare. Nunquam igitur poterit ardentis concupiscentie stimulos inhibere. quis desideria gulae refrenare nequivit. Interioris hominis castitas. huiusmodi consummatione discernitur. Nunquam enim robustioribus emul colluctari posse confidas. eum quem in leniore conflictu conspexeris ab infirmioribus parvisque superari. Tunc tarum namque virtutum vana natura est. licet in multas dividi species et vocabula videat. sicut auri quoque una substantia est. licet per multa variaque monilia genera pro artificum videat ingenio ac voluntate distincta. Itaque nullam perfecte possidere probabitur. quisque elusus in earum parte dinoscitur. Quo enim modo flagrantibus concupiscentiis. quae non sola instigatione corporis sed etiam mentis vicio succedunt. extirpasse credendum est. qui aculeos ire cordis solius intemperantia prumpentes mitigare non potuit. Aut quo nam modo putandus est carnis atque lascivientes stimulos retulisse. qui superbie vitium simplex non quivit devincere. Aut quem admodum credendus est insertam carni luxuriam contulisse. quae pecuniarum percipiam forissecus sitam atque a nostra substantia alienam

Liber .v.

non valuit abdicare: Quia autem ratione
belli carnis et aie triumphabit: qui ido-
neus non fuit morbum curare tristitie:
Quantalibet vrbs sublimitate muroꝝ
et clausarū portarū firmitate muniatur.
posterule vnius quous paruissime prodi-
tione vastabit. Quid enī differt vtrum
per excelsa menia et ampla portarum spa-
cia. an per angusti cuniculi latibula per-
niciosus hostis penetralibus ciuitatis ir-
repat:

De agone carnali etiam spirita
lis agonis imitationem esse su
mendam. **Lap. xij.**

Qui in agone contendit. nō co
ronabit nisi legitime certauerit. Qui naturales appetitus
carnis optat extinguere, extra naturam
vicia collocata p̄mitus superare festinet.
Si enim aplice sententię vim volum⁹
experiri. q̄ sint agonis mundani leges
ac disciplina p̄mitus debem⁹ agnoscere.
vt ita demum harum compatione scire
possimus quid nos ī spiritali agone cer
tantes beatus ap̄lus hoc exemplo volue
rit edocere. In illis enī certaminibus q̄
fm eundem ap̄lum corruptibilem coroz
nam vincentibus parant. mos iste sua
tur. vt is q̄ se ad gloriosam coronam, et
immunitatis priuilegio decoratam pre
parare contendit. ⁊ perfecta cupit ago
nis subire certamina. prius in olympia
cis ac pithijs certamib⁹ indolem sue iu
uentutis ac rudimentorum robur osten
tet. In his siquidem iuniores q̄ has di
sciplinas cupiunt p̄fiteri. vtruz mereant
vel debeant ad eas admitti. tam ei⁹ qui
istis certaminibus presidet. q̄ totius po
puli iudicio compbatur. Cūq̄ diligen
ter examinatus quis primum rept⁹ fue
rit nulla viteresplatus infamia. deinde
non seruitutis iugo ignobilis. ⁊ hoc
indignus disciplina hac. vel congressus
eorum qui hanc profitentur fuerit iudi
catus. tertio si artis. si fortitudinis digna
p̄ferat documenta. ⁊ iuniorib⁹ coeuiq̄
decertans peritiā pariter ac virtutem

suę demonſtrauerit iuuentutis. ac proſi-
 ciens de ephēborum luctamine perfectis
 iam viris et experientia longa probatis
 congregari permiſſus fuerit preſidentē ex
 amine ſeqꝫ non ſolum parem virtutis eo-
 rum aſſidua colluctatione probauerit.
 verum etiam frequenter inter hos quoqꝫ
 victorię palamam fuerit conſecutus. tum
 demum ad agonis præclara certamina me-
 rebitur peruenire. in quibus non niſi vi-
 ctoribus tantum. et his qui multarū co-
 ronarum ſtipendijs decorati ſunt ſacul-
 tas conceditur decertandi. Si intellexi-
 mus carnalis agonis exemplum. ſpiri-
 talis quoqꝫ certaminis q̃ diſciplina vel
 ordo ſit. compatione huius debemus a-
 gnoſcere.

Nisi gule fuerimus vitio libe
rati nequaquam possumus ad pu
gnas interioris hominis perue
nire.

Oportet nos quoq; primum li-
bertatē nrām carnis subiectiōe
monstrare. A quo enim q̄s vin-
citur eius ⁊ seruus addicitur Et omnis
qui facit peccatū seruus est peccati Cū
q; nos nulla concupiscentiē turpis re-
sperfos infamia examen certamini pre-
sidētis inuenerit. nec fuerimus ab eo vt
serui carnis et ignobiles indigni q; olim
piacis viciorum colluctationibus iudi-
cati. tunc poterimus contra coeuos no-
stros id est concupiscentiā carnis et mo-
tus ac perturbationes animę inire cer-
tamen. Impossibile nanq; est saturum
ventrem pugnas interioris hominis ex-
periri. nec bellis robustiorib; attemptari
dignum est eum qui potest deici leuiore
conflictu.

¶ Quomodo possit gula concu-
piscencia superari.

La p. xiiij.

Prima enim nobis calcanda
est gula concupiscentia. et eo
usq; extenuanda mens non
solum ieiunijs. verum etiam

De spiritu castrimargie

vigilijs. lectione quoq; et crebra com-
punctione cordis. in quib; se forsitā vel
illam vel victam reminiscitur. ingemi-
scens nunc horrore vicioꝝ. nunc deside-
rio pfectionis et integritatis accensa. do-
nec eiusmodi curis ac meditationib; oc-
cupata pariter ac possessa. ipsius cibi refe-
ctionem non tam iocunditati concessa. q̃
quā oneris vice sibi impositam recogno-
scat. magisq; eam necessaria et corpori q̃
desiderabilem anime sentiat attributa.
Quo studio mentis et iugi compunctioe
detenti. lasciuia carnis que foris esca-
rum vehementius insolescit. et aculeos
eius noxios retundemus. atq; ita forma-
cem corporis nostri que a rege babilonie
occasionem peccatoꝝ et vicia nobis iugi-
ter subministrante succendit. q̃b; napte et
picipis vice acrius exuramur. vbertate la-
chrymarum et fletu cordis poterim? ex-
tinguere. donec dei gratia spūs oris sui in
cordibus nostris inlibilante estus car-
nalis concupiscētie penit? valeat p̃sopi-
ri. Hec est igitur nobis prima cōtentio.
hec nostra velut i olympiacis certamini-
bus prima pbatio. gula ventrisq; cōcu-
piscētiā desiderio perfectionis extin-
guere. Ob qd̃ ciborum non solum super-
fluus appetitus. x̃tu tuz contemplatiōe
calcandus. sed etiā ipi nature necessari?
tanq̃ castitati contrarius. non sine cor-
dis anxietate sumēdus est. Et ita demū
vitę n̄e instituendus est cursus. vt nul-
lum magis sit tempus quo sentiamus
nos a spiritalib; studijs ruocari. q̃ quo
descendere ad necessariā corporis cu-
ram eius fragilitate compellimur. Cun-
q; ad hanc necessitatem submittimur.
vlti potius vitę q̃ mentis desiderio fa-
mulantes quātōtius ab ea velut a salu-
taribus nos studijs retrahente subtrahi
festinemus. Nequa q̃ enī poterim? esca-
rum p̃sentium spernere voluptates. nisi
mens cōtemplationi diuine defixa amo-
re virtutum potius et pulchritudine ce-
lestium delectetur. Et ita quis velut ca-
duca despiciet vniuersa p̃sentia. cū ad

ea que immobilia sunt et eterna. insepa-
biliter defixerit mentis obtutum. adhuc
in carne positus future commorationis
beatitudinem iam corde contemplan.

Quomō ad custodiendam cor-
dis sui puritatem mōachus sp̃
debet esse intentus

Cap. xv.

Ut si quis immania virtutū
premia in sublimi quibusdam
paruis indicijs designata. per-
spicacissimis oculorum obtutibus cū te-
li directione tendentibus ferire festinet.
sciens immēsam glorie palmam et remu-
nerationis premia in eorum confixione
consistere. oculorum aciem ab omni in-
tuitu auertēs. illuc dirigat necessē. vbi
summam remunerationis et premij per-
spicit collocata. amissurus pculdubio
pitie palmam et remunerationē virtutū.
si quantulumcūq; contemplationis ei?
acies deniauerit.

Monachus scdm olympiaci
certaminis morem non possit
spiritaless conficere pugnas. nī
si obtinuerit bella carnalia.

Cap. xvi.

Sicq; ventri et gula p̃cupia bī
tuitu supata. nec huius carnis. nec
infames vicioꝝ nota. p̃nū-
ciati. velut in olympiacis disciplinis in-
dicabimur superiorū quoq; certaminū
digni esse conflictu. premissisq; huiusce
modi documentis. spiritalib; quoq; ne-
quitys cōgredi posse credemur. que nō
nisi victoribus tantum. et his qui merē-
tur in spiritali agone contendere. cōcer-
tare dignantur. Illud enim est cunctoꝝ
rum luctaminum velut quoddam soli-
dissimum fundamentum. vt primū car-
naliū desideriorum incentina perimā-
tur. Nam nullus carne propria nō de-
uicta legitime decertare poterit. Et q̃ le-
gitime non decertat. sine dubio nec in a-
gone configere nec corone gloriā vi-
ctorie gratia poterit promereri. Quod si

hoc fuerimus vicio superati. velut ser-
ui carnalis concupiscentie comproba-
ti. et per hoc nec libertatis nec roboris insi-
gnia preferentes. a spirituali congressio-
num conflictu. vt indigni serui non sine
confusionis nota prout repellent. Om-
nis enim qui facit peccatum seruus est pec-
cati. Diciturque nobis per beatum apostolum
cum his inter quos fornicatio nominatur
Temptatio vos non apprehendit. nisi
humana. Non enim merebimur metis
robore conquisito grauioribus pugnas ne
quitarum celestium experiri. qui carnem
fragilem resistentem spiritui nostro subi-
gare nequimus. Quod apostoli testimo-
nium non intelligentes quidam posuerunt
per indicatio optatum modum. id est tem-
ptatio vos non apprehendat. nisi huma-
na. Quod ab ipso magis dici manifestum
est. non optantis sed pronunciantis vel
exprobrantis affectu.

**Fundamentum ac basis spi-
ritualis agonis in castris margie sit
certamine collocata. Cap. xvij.**

Ut audire verum athletam christi
legitio agonis iure certat. Ego igitur inquit sic curro. non
quasi in incertum. sic pugno non quasi
aerem verberans. sed castigo corpus meum
et seruituti subijcio. ne alijs predicans ip-
se reprobus efficiar. Vides vt in semet ipso
id est in carne sua colluctationem sum-
mam velut in base quadam firmissima
statuerat. et puentum pugne in sola ca-
stigatione carnis et in subiectione sui cor-
poris collocarat. Ego itaque sic curro non
quasi in incertum. Non currit in incer-
tum. qui celestem hierusalem aspiciens
fixum habet quo sibi cordis sui inde-
flexibilis sit dirigenda pernicitas. Non
currit in incertum qui obliuiscens postea
riora. ad ea que priora sunt extendit se ad
destinatum persequens brachium superne
vocationis dei in christo iesu. quo spiritus di-
rigens suum mentis obtutum. et ad eum om-
ni cordis preparatione festinans. cum fi-
ducia proclamat. Bonum agonem cer-

tavi. cursum consummaui. fides seruauit.
Et quia se nouerat post odorem vngu-
entorum christi prepeti conscientie deuotio-
ne infatigabiliter cucurrisse. et spiritualis
agonis certamen carnis castigatione vi-
cisse. cum fiducia infert et dicit. De cete-
ro reposita est mihi corona iusticie. quam
reddet mihi dominus in illa die iustus iudex.
Et vt nobis quod similem spem retributio-
nis aspires. si in agone cursus istius imita-
ri eum velimus. adiecit. non solum autem
mihi sed et omnibus qui diligunt aduen-
tum eius. participes nos coronę sue in
die iudicii fore pronuncians. si diligentes
aduentum christi. non illius tantum qui etiam
nolentibus apparebit. sed etiam hunc qui
quotidie in sanctis comest animabus. vi-
ctoriam certaminis castigatione corpo-
ris acquiramus. De quo aduentu dominus
in euangelio. Ego inquit et pater meus ve-
niemus ad eum. et mansionem apud eum
faciemus. Et iterum Ecce sto ad ostium et
pullso. si quis audierit vocem meam et
aperuerit ianuam. introibo ad illum et ce-
nabo cum illo. et ipse mecum.

**Per quot genera certaminum
atque palmarum beatus aposto-
lus ad coronam sublimissimi
agonis ascenderit. Cap. xviii.**

Nec tamen agonem cursus tan-
tum non se consummasse descri-
bit cum dicit. sic curro non quasi
in incertum. quod specialiter refertur ad
intentionem mentis et feruorem spiritus
sui. quo toto christum sequebat ardore
cum sponsa decantans. post te in odo-
re vnguementorum tuorum curremus. et iterum
adhesit anima mea post te. sed etiam aliud
colluctationis genus se vicisse testatur di-
cens. Sic pugno non quasi aerem verbe-
rans. sed castigo corpus meum et serui-
tuti subijcio. Quod proprie ad continentie
dolores et corporale ieiunium atque affli-
ctionem carnis pertinet. per hanc se pu-
gilem quendam strenuum sue carnis esse de-
scribens. nec inuicem aduersus eam ictus
continentie exercuisse designans. sed triumphum

De spiritu castrimargie

pugne mortificatione sui corporis acq-
sisse. quo verberibus continentie castigas-
to. et ieiuniorum ceteribus eliso. victori spiritui
immortalitatis coronam et incorruptio-
nis contulit palmam. Aides legitimum
colluctationis ordinem. et spirituum cer-
taminum contemplaris euentum. quem ad-
modum athleta christi adeptus de rebel-
latrice carne victoriam. subiecta illa quo-
dammodo pedibus suis. ut sublimis trium-
phator inuehitur. Et idcirco non currit
in incertum. quia confidebat urbem san-
ctam hierusalem celestem septinus ingres-
surum. Sic pugnat ieiunijs scilicet. et af-
flictione carnali. non quasi aerem verbe-
rans. id est inuanius ictus continentie
porrigens. per quos non aerem vacuum sed
illos spiritus qui in eo versantur castigatio-
ne sui corporis verberabat. Qui enim di-
cit. non quasi aerem verberans. ostendit se
tam et si non aerem vacuum et inaniem.
aliquos tamen in aere verberare. Et quia
hec certaminum genera superat. et dita-
tus multarum coronarum stipendijs icede-
bat. non immerito robustiorum incipit ho-
stium subire luctamina. ac prioribus emu-
lis triumphatis cum fiducia proclamare et di-
cit. Jam non nobis est colluctatio aduer-
sus carnem et sanguinem. sed aduersus
principatibus. aduersus potestates. aduersus mun-
di rectores tenebrarum harum. contra
spiritualia nequitie in celestibus.

Athlete christi donec in cor-
pore commoratur pugna non
desit.

Cap. xix.

Athlete christi in corpore como-
ranti nunquam desit colluctatio.
num palma. sed quantum magis
triumphorum successibus creuerit. tanto ei
etiam colluctationum robustior ordo suc-
cedit. Subiugata etenim carne atque de-
uicta. quantae aduersariorum cohortes.
quanta hostium agmina aduersum victo-
rem militem christi triumphis eius insti-
gata consurgunt. sed ne pacis ocio. miles
christi lentescens incipiat obliuisci collu-
ctationum suarum gloriosa certamina. ac

securitatis inertia dissolutus. premiorum
stipendijs ac triumphorum meritis defrauetur.
Itaque si ad hos triumphorum gra-
dus cupimus crescente virtute conscen-
dere. eodem nos quod ordine oportet prius.
rum inire certamina. et primum cum apostolo
dicere. Sic pugno non quasi aerem ver-
berans. sed castigo corpus meum et subi-
tuti subijcio. ut hoc conflictu superato. rur-
sus cum eo dicere possimus. Non est no-
bis colluctatio aduersus carnem et san-
guinem. sed aduersus principatus. aduersus
potestates. aduersus mundi rectores
tenebrarum harum. contra spiritualia neque
cuius in celestibus. Aliter enim congregari cum
illis nullo modo poterimus. nec spirituales
pugnas merebimur experiri. carnali deie-
cti conflictu. et colluctatione ventris eli-
si. meritoque nobis ab apostolo cum expro-
batione dicit. Temptatio vos non ap-
prehendit nisi humana.

Non debeat monachus su-
mendicibi tempus excedere. si
vult ad pugnas interiorum cer-
taminum pervenire

Cap. xx.

Igitur monachus ad pugnas
interiorum certaminum cupiens
pervenire. hanc in primis cautionem sibi met
inducat. ut non potius quicquam. non elusum vel
la oblectatione delectatus. ante stationem
legitimam communemque refectionis ho-
ram. extra mensam percipere sibi met
prius indulgeat. sed ne refectione quidem trans-
acta. ex his presumere sibi quantum lucum
quod permittat. similiter quod canonicum som-
ni tempus mensuramque custodiat. Eo-
dem namque studio iste sunt mentis ampu-
tande lascivie. quo meretricationis vi-
tium desecandum. Qui enim gula super-
fluos appetitus inhibere non potuit. quo-
modo estus carnalis concupiscentie vale-
bit extinguere. Et qui non quiniuit passio-
nes in spatulo sitas parvasque compesce-
re. quemadmodum occultas. nulloque ho-
minum teste purientes. moderatrice di-
cretionis poterit debellare. Et idcirco p

Lib. V.

singulos motus et in quolibet desiderio robur anime comprobatur, que si in minimis apertisq; cupiditatibus superat. quid in maximis ac fortioribus oculisq; sustineat. vnicuique sua conscientia testis est.

De interiori monachi pace et abstinentia spiritali. Cap. xxi.

Non enim est nobis aduersari? extrinsecus formidandus, in nobismetipsis hostis inclusus est. Intestinum nobis quotidie ingerit bel lum, deuicto eo omnia que forinsecus sunt redduntur infirma. ac militi christi vniuersa pacata erunt et subdita. Non habebimus aduersarium nobis extrinsecus metuentum, si ea que intra nos sunt spiritui deuicta subdant. Nec solum nobis istud ieiunium visibilium ciborum ad perfectionem cordis et corporis puritatem sufficere posse credamus, nisi fuerit huic anime quod ieiunium copulatum. Habet namque et illa suos noxios cibos, quibus impinguita etiam sine escarum abundantia ad luxuriam praecepta deuoluitur. Detractio cibi eius est et quidem persuasiva. Ira etiam cibis eius est licet minime leuis, ad horam tamen infelici eam esu pascens, ac pariter letali sapore prosterbens. Inuidia cibis est mentis virulentis eam succis corrumperens, et prosperitatis alienae successibus ingiter miseram excruciare non desinens. Cenodoxia id est vana gloria cibis eius est, qui delectabilem escam permulcet ad tempus, post vero vacuum omnique virtute spoliata reddet ac nudam, cunctis eam spiritalibus fructibus sterilem inanemque dimittens, ita ut non solum inmanium laborum faciat merita deperire, verum etiam supplicia maiora conquirat. Omnis concupiscentia et peragatio cordis instabilis pastus quodammodo est anime noxijs escis eam nutriendis, expertem vero celestis panis ac solidi cibi in posterum derelinquens. Ab his itaque quanta nobis est virtus sacratissimo ieiunio continentes, utilem habebimus commodaque obser-

uantiam ieiunij corporalis. Labor namque carnalis spiritus contritioni coniunctus, acceptissimum deo sacrificium dignumque sanctitatis habitaculum puris mundisq; recessibus exhibebit. Ceterum si corporaliter ieiunantes perniciosissimis anime vitijs implicemur, nihil nobis proderit carnalis afflictio periclitore parte polluta, per eas scilicet substantias delinquentibus nobis quae efficiuntur habitaculum spiritus sancti. Non est tam corruptibilis caro, quam cor mundum habitaculum deo templumque spiritus sancti efficitur. Oportet ergo exteriore hodie ieiunante interiori quam similiter a cibis noxijs temperare, quem praeipue exhiberi mundum deo, ut respicit in se christum recipere mereatur, beatus apostolus monet his verbis, interiori inquit homines habitare christum per fidem in cordibus vestris.

Quidcirco nos oporteat exercere continentiam corporalem, ut ipsam perueniamus ad spiritale ieiunium. Cap. xxij.

Querimus itaque nos idcirco laborem continentie corporalis impendere, ut ad puritatem cordis hoc possumus ieiunio peruenire. Ceterum labor a nobis impenditur incassum, si hunc quidem contemplatione finis infatigabiliter sustentemus, finem vero propter quem toleramus afflictiones tantas obtinere nequeamus, meliusque fuit interdictis escis anime temperasse, quam voluntarijs minusque noxijs corporaliter ieiunasse. In his enim simplex et innoxia creature dei preceptio est, nihil per semetipsum habens peccati, in illa vero primitus fratris perniciose deuoratio, de qua dicit, Noli diligere detraxere, ne eradiceris. Et de ira atque inuidia beatus iob dicit, Etenim stultum interficit iracundia, et paruulum occidit inuidia. Simulque notandum, quod qui irascitur stultus, et qui inidet paruulus inquit dicitur, Ille namque non immerito stultus indicatur, voluntarie sibi mortem ire stimulis incitatus inducens, et hic dum libet paruulum minoremque se probat. Quia

De spiritu castrimargie

enim inuidet testatur maiorem esse eum
cuius prosperitate cruciatur.

**Qualis esse monachi cibus
debeat**

Cap. xxiij.

Igitur est cibus eligendus non
tantum qui concupiscentie fla
grantis estus tempe. minusq;
succendat. verum etiā qui ad parādum
sit facilis. et quē ad coemēdū oportuniore;
viliore; precij cōpendiuz prestat. quiq; sit
conuersationi fratru vsuq; communis.
Triplex rei natura est castrimargie. Una
que canonicā refectiois horā preueni
re cōpellit. alia q̄ tantūmodo ventri in
glauie et saturitate quarūlibet gaudet
escarū. tertia que accuratiorib; epulis et
esculētiōib; oblectat. Idōq; aduersus
eam necesse est monachum obfuantiaz
triplicem custodire. id est vt primū legiti
mum tempus absolutionis expectet. de
inde vt castiget et refrenet desiderii car
nis. tertio vt qualibuscunq; elcis villo
rib; q; contentus sit. Quicq; enī extra
consuetudinem p̄sumitur vsum q; com
munē vt vanitatis et glorieatq; ostēta.
tūōis morbo pollutū. antiquissima patz
traditio notat. nec quenq; ex his q; me
rito scientie ac discretionis enituisse per
uidimus. vel quos ad imitandum ḡtia
christi velut splēdidissima lumina om
nibus p̄locavit. esu panis qui apud eos
vilis habetur ac facilis. abstinuisse co
gnouimus. nec eorū quēpiam q̄ hanc re
gulam declinantes. p̄termisso panis
vsu. leguminum vel olerum seu pomoz
refectionem sectati sunt. inter probatissi
mos habituz aliqñ conspeximus. sed ne
discretionis quidem aut scientie gratiā
consecutum. Non solum enī ceteras in
vilitates elcas expetere monachum non
debere decernunt. ne videlicet cursus ei
velut in p̄patulo cunctis expostis. ina
nis factus ac vacuus cenodotie morbo
depereat. sed ne ipam q̄ ieiunioz casti
gationem cōmunem cuiq; facile patefie
ri oportere. p̄nunciant. verum quantum
fieri potest. contegi pariter et abscondi.

Aduentantibus aut fratribus magi bu.
manitas ac dilectionis offerri debere. h
tu tem. quā cōtinentie districtiōem et q̄
tidiani. p̄positi rigorem manifestari p̄ba
bilius censuerūt. nec quid volūtas vti
litasq; nostra seu desiderij ardor expo
scat attendere. sed qd adueniētis requi
es vel infirmitas exigit p̄ponere et gra
tanter implere.

Quoniam in egypto indifferenter vidi
mus sub aduentu nostro solui
quotidiana ieiunia.

Cap. xxiij.

Cum de syrie partibus seniorū
scita discere cupientes egypti
p̄uinciam petissemus. ibiq; tā
ta cordis alacritate nos suscipi mirare
mur. vt nulla p̄sus sicut fueram? in pa
lestine monasterijs instituti vsq; ad p̄sti
tutam ieiunij horam refectiois regula
seruaret. sed absq; legitimis quarte sex
teq; feriis. quocunq; pergebamus quoti
diana statio solueretur. quidam senioz
percunctantib; nobis. cur ita indifferen
ter apud eos p̄terirent quotidiana ie
iunia. respondit. Ieiuniū semp est mecū
Nos aut continuo dimissurus mecū in
giter tenere non possum. Et ieiuniū qui
dem licet vtile sit ac ingiter necessarium.
tamen voluntarij muneris est oblatio.
Opus autē charitatis impleri. exigit p̄
cepti necessitas. Itaq; suscipiens in vos
bis christum. reficere eum debeo. Dedu
cens aut vos humanitatem eius obten
tu prebitā. districtiore ieiunio in memet
ipso potero compensare. Non enim pos
sunt filij sponsi ieiunare donec cum illis
est sponsus. Cum autem discesserit. tūc
illi ieiunabunt.

**De cōtinentia senis qui ita seri
es cibuz sumpsit vt seruaret esu
riem**

Cap. xxv.

Quidam seniorum cum refici
entem me vt adhuc paululum
quid ederem hortaretur. iamq;
me dixissem non posse. respōdit. Ego iā

sexies diuersis aduenientibus fratribus mensam posui. hortasq; singulos cum omnibus cibum sumpsi. et adhuc esurio. et tu primitus nunc reficiens iam te didi non posse.

De eo sene qui in cella sua escam nunquam solus accepit. **Cap. xxvi.**

Idimus alium in solitudine commorantem qui nunquam se sibi fore indulgisse cibum testatus est. sed etiam si per totos quinque dies ad eius cellulam nullus e fratribus aduenisset refectionem iugiter distulisse. donec sabbatorum vel unico die deuote congregationis obtentu procedens ad ecclesiam. peregrinorum quempiam repperisset. quem exindere. ducens ad cellulam. conforate eo refectionem corpori non tam sue necessitatis obtentu quam humanitatis gratia causaque fratris alumeret. Itaque ut noxur in aduentu fratrum indifferenter soluere quotidiana ieiunia. ita discedentibus eis refectionem ob illos indulgentiam continentia maiore compensant. preceptionem cibi parvissimi acriore castigatione non sola panis sed etiam somni ipsius diminutione duri exiges.

Quid fructu studii professi sint abbas pater iohannes.

Andem senem per **Cap. xxvii.** sum in heremo vastissima commorantem. cum senex iohannes magno cenobio ac multitudini fratrum prepositus aduenisset. et ab eo velut antiquissimo sodale perquireret. quidnam per oes quodraginta annos quibus ab eodem separatus in solitudine minime a fratribus interpellatus egisset. nunquam me ait sol re ficientem vidit. et ille nec me inquit iratum.

Quam exempli sui professionem abbas iohannes discipulis reliquerit discessurus. **Cap. xxviii.**

Endem senem cum alacrem tanquam ad propria transmigrantem. in extremo iam anhelitu positum anxij fratres circumallantes suppliciter precarentur. ut aliquod eis memoriale mandatum velut hereditarium quoddam lega-

tum relinqueret. per quod possent ad perfectionis culmen precepti compendio facilius peruenire. ingemiscens ille. nunquam ait mea feci voluntatem. nec quemquam docui quod parum ipse non feci.

De abbate machete inter collationes spirituales nunquam dormitate et semper inter terrenas fabulas obdormiente. **Cap. xxix.**

Idimus senem machete nomine a turbis fratrum eminenter commorantem. hanc a domino gratiam diuturnis precibus impetrasse. ut quicquid diebus ac noctibus agitarer collatio spiritualis. nunquam somni torpore penitus laxaretur. Si quis vero detractionis verbum seu ediosum temptasset inferre. in somnum peritus commidebat. ac sic ne usque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquij poterat peruenire.

Eiusdem senis de nemine iudicando. **Cap. xxx.**

Idem senex cum illustraret nos neminem diiudicare debere. intulit eria fuisse in quibus disculserit vel reprehenderit fratres. quod scilicet vitam sibi nonnulli paterent abscondi. quod haberet in cellula sagum. quod oleum benedicentes expositis secularibus daret. et hec omnia se incurrisse dicebat. Nam egritudineque contrahens tam diu inquit eius languore distabui. donec tam doloris necessitate quam seniorum omnium adhortatione compellus abscondi eam permittere. Cum etiam infirmitatis obtentu sagum quod habere coactus sum. Oleum etiam benedicere ac supplicantiibus dare. quod pre omnibus excrabar. ut potius iudicans illud ex magna cordis presumptione descendere. circumdans me repente secularibus multis. ita constrictus sum. ut aliter eos nullatenus euadere possem. nisi a me summa vi et obtestationibus extorsissent. ut oblato ab eis vasculo manum meam impresso crucis signaculo supponere. itaque se credentes benedictionis oleum consecutos. tandem me aliquando relaxarunt. Quibus in-

De spiritu castrimargie

manifeste compertum est. isdem causis ac vicijis monachum obligari. in quibz de alijs iudicare presumpserit. Oportet ergo vnumquēqz semetipm iudicare tātummodo. ⁊ circūspecte cauteqz custodi rein omnibz. nō alioz conuersionem vitamqz discutere. scdm illd apli preceptum. Tu aut quid iudicas fratrē tuū: suo dño stat aut cadit. Et nolite iudicare ante tempus. Et illud. Nolite iudicare vt non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis: iudicabimini. Preter hanc enī quam diximus causam etiam ob hoc iudicare de alijs periculosum est. quod ignorantes vel necessitatem vel rationē qua illi hec in quibus offendim? aut recte coram deo aut venialiter agūt. inuenimur eos temere iudicasse. et per hoc admittimus non leue peccatū. secus qz oportet de fratribus nostris aliqd sentientes.

Increpatio eiusdem senis cūz fratres inter spirituales collationes dormitantes ad narrationē ociose fabule vidisset experge factos

Cap. xxxi.

Hic idem senex ociosarum fabularum diabolus esse fauorez. ac spiritualium collationum impugnatorem semper existere. his declarauit indicijis. Nam cum fratribz quibz daz de rebz necessarijs ac spiritualibz disputaret eosqz videret letitio quodaz sopore demergi. nec posse ab oculis suis pōdus somni depellere. ociosam repente fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos enigilasse confecti atqz erectas aures suas habere vidisset. ingemiscens ait. Nunc vsqz dū de spiritualibus loquebamur. oīm vestrū oculi letali dormitione depmebantur. at cum ociosa fabula intromissa est. omnes expergefacti torporem somni dominantē excussimus. Vel ex hoc ergo perpendite quisnāz collationis illius spiritualis fuerit impugnator. aut quis huius infructuose atqz carnalis insinuator existat. Ille etenim esse

manifestissime deprehendit. qui malis ad gaudens vel istaz fouere vel illam impugnare nō desinit

De epistolis priusqz legeretur incensis

Cap. xxxij.

Nec minus qz hoc opus fratris erga puritatem sui cordis intēti. ⁊ erga contemplationem diuinam valde solliciti. cōmemorari necessarium reor. qui cū ei post annos quidecū patris ac matris amicorūqz multorum de puincia ponti complures epistolę delate fuissent. accipiens grandē fasciculum literarū. diuqz apud semetipsum voluens. quantaz inquit cogitationū causa erit mihi hāz lectio. quę me vlad inane gaudium vel ad tristitias infructuosas impellēt. quot diebz horū recordatione qui scripserunt intentionē pectoris mei a pposita cōtemplatione reuocabūt. Post quantum tempore digerenda ē hū mentis concepta confusio. quantoqz labore rursus iste tranquillitatis reparandus est status. si semel animus literarūz permotus affectu. eorūqz recensendo sermones ac vultus quos tanto tempore dereliquit. iterum eos reuifere. ipsiqz cohabitare ⁊ animo ac mente ceperit intēteresse. Quos profecto corporaliter deseruisse nihil pderit. si corde eos incipiat intueri. ac memoriāz quā seculo huic renuncians quisqz velut mortuus abdicauit. reuiuiscens eandem rursus admissit. Nec voluens in corde suo. nō solū nullam resolvere epistolam. desinuit. sz ne ipm quidem fasciculum resignare. ne scz eorū qui scripserant vel nomina recensendo vel vultus recordando a spiritus sui intentione cessaret. Ita qz vt eūz constrictum suscepit. igni tradidit cōburendum. Ite in qēs cogitationes patrię pariter concremāmini. ne me vlti⁹ ad illa que fugi reuocare temptetis

De absolutione questionis quam abbas theodorus orando promeruit

Cap. xxxij.

D 3

Liber .v.

Uidimus etiā abbatē theodoz
suma scititate ⁊ pfecta sciētia p-
ditū nō solū in actuali vita. Iſ
etiā noticia scripturaz. quā ei non tam
studiū lectionis vel literatura mūdi cō-
tulerat. q̄ sola puritas cordis. si q̄dem
vix ipius q̄s grecę lingue perpauca ver-
ba vel intelligere posset vel ploqui. Hic
cum explanationem cuiusdam obscuris-
sime questionis inquireret. septez dieb;
ac noctibus in oratione infatigabilis p-
stint. donec solutionem ppositę questio-
nis dño reuelante cognosceret.

De sententia eiusdem senis q̄
docuit quo studio monachus
posset assequi scientiā scriptura-
rum. Cap. xxxiiij.

Hic q̄busdā fratribus admiran-
tibus tam preclarū scientię ei⁹
lumen. et ab eodem quosdam
scripturarū sensus inquirentib;. ait. mo-
nachū ad scripturarū noticiam ptigere
cupiētem. nequa q̄ debere labores suos
erga cōmentariorum libros impendere.
sed potius omnem mentis industriam ⁊
intentionem cordis erga emēdationem
viciozum carnaliū detinere. Quibus ex-
pulsis cōfestim cordis oculi sublato ve-
lamine passionū sacramenta scriptura-
rum velut naturalit̄ incipient ptempla-
ri. Siquidez nobis nō vt essent incogni-
ta vel obscura sanctis p̄s gratia pmul-
gata sunt. sed nō vicio velamine pecca-
torum cordis oculos obnubente reddā-
tur obscura. quib; rursum naturali red-
ditis sanitati. ip̄a scripturarū sanctarū
lectio ad contemplationem verę scientię
abunde etiam sola sufficiat. nec eos cō-
mentariorū institutionibus indigere. si-
cut oculi isti carnales ad videndum nul-
lus egent doctrina. si modo fuerint a sus-
fusione vel caligine cecitatis immunes.
Iō nāq; ⁊ tāta varietas errorēq; inter-
tractatores ip̄os exorti sūt. q̄ pleriq; mi-
nime erga purgationē mēē adhibita di-
ligentia. p̄siliētes ad interpretandū eas
pro pinguedine vel immundiciā cordis

sui diuersa atq; contraria vel fidei vel si-
bimet sentientes. veritatis lumen com-
prehendere nequiuērunt.

Increpatio eiusdem senis cū
ad meam cellulam media nocte
venisset. Cap. xxxv.

Hic idē theodoz cū inopinatus
ad meā cellulā itē pestia nocte
venisset. q̄dnaz rudis adhuc
anachoreta sol⁹ agerē paterna curiosita-
te latenter explorās. meq; ilico finita vel
pertina solennitate incipientem sessum
corpus iam reficere. ⁊ incubantem p̄sia
thio reperiss; p̄trahēs imo corde susp̄i-
ria. meoq; me vocitās noīe. quanti inqt
o iohes hora hac deo colloquūt. eumq;
in semetip̄is amplectuntur ac retinent. ⁊
tu fraudaris tanto lumine. inerti sopore
resolut⁹. Et quoniā nos ad huiuscemo-
di narrationem diuertere patrū vtutes
⁊ gratia puocarunt. necessariū reor me
morabile opus charitatis quā sumi vi-
ri archetypū humanitate sumus experti. i
hoc volumine cōmendare. quo puritas
continentię operi charitatis inserta pro-
pensius enitescat pulcra varietate disti-
cta. Etenim tūc gratum deo ieiunij mu-
nus efficitur. cum hoc fructib; charitatis
fuerit consummatum.

Descriptio heremi quę est in di-
olco in qua anachorete commo-
rantur. Cap. xxxvi.

Itaq; cū de palestine mōaste-
rijs ad opidum egypti qd di-
olcos appellatur. rudes ad
huc venissemus. ibiq; plurimam turbā
cenobiij disciplina cōstrictam. ⁊ optimo
ordine monachorum qui etiam primus
est institutam mirifice videremus. aliūz
quoq; ordinem qui excellētior habetur
id est anachoretarum cunctorum p̄eco-
nys insligati sagacissimo corde videre
properauimus. Hi nāq; in cenobijs
primum diuissime commorantes. omī
patientię ac discretionis regula diligen-
ter edocti. ⁊ humilitatis pariter ac nudi-
tatis vtute possessa. atq; ad purę vicioz

De spiritu castrimargie

vnuerſitate conſumpta. diſſimilis deſ-
monum prelīs congreſſuri. penetrāt he-
remi profunda ſecreta. Huius igitur p-
poſiti viros comperientes citra nili flu-
minis alueiꝝ commorari in loco q̄ vno
latere eodem flumine. alio maris vaſti ſ-
tate circūdatuſ inſulam reddit. nullis
alijs q̄ monachis ſecreta expetentibꝫ ha-
bitabilem. nec enim cuiq̄ culture aptaꝝ
eſſe eam falſitas ſoli ac ſterilitas patitur
arenaruꝝ. ad hos in q̄ ſummo deſiderio
feſtinantes vltra modū ſumus labores
eorū quos contemplatione virtutum et
amore ſolitudiſ tolerāt admirati. Quia
ipſius aque tanta penuria cōſtringunt.
vt tali eam diligentia ſcrupuloqꝫ diſpē-
ſent. quali nemo frugaliffimorū ſpeciem
precioſiſſimi vini cōſeruat ꝛ parit. Tri-
bus nanqꝫ milibus vleo amplius eā de
predicti fluminis alueo neceſſarijs vſi-
bus aduehunt. qd̄ tam internallum ha-
renoliſ diuiſum montibꝫ laboriſ diſſi-
cultate grauiffima duplicatur.

**De traditis nobis ab abbate
archebio cum inſtructu ſuo cel-
liſ.**

Cap. xxxvij.

His igitur viſiſ cum imitatiōiſ
eorū nos ardor accenderet. pre-
dictꝫ archebius pbatiffimꝫ
inter eos humanitatꝫ gratia nos ad ſuā
cellulam ptraxiſſet. explorato deſiderio
noſtro cōfinxit ſe de eodē loco velle diſ-
cedere. ac nobiſ cellulam ſuā velut exin-
de migraturuſ offerre. ſeſe id facturum
etiā ſi mīme affuiſſemꝫ affirmāſ. Quā-
rem nos ꝛ deſiderio cōmoratiōiſ accēſi.
ꝛ aſſertionibꝫ tanti viri indubitātā ac
cōmodanteſ fidem libenter amplexi. cel-
lulam cuꝝ omni ſupellectili vtenſilibꝫqꝫ
ſuſcepimꝫ. Itaqꝫ religioſa potituſ cir-
cūuentione. paucis diebꝫ quibꝫ conſtru-
endꝫ cellꝫ pararet impendia de loco diſ-
cedenſ. reuerſuſ poſt hec aliam ſibi ſum-
mo labore cōſtruxit. Quam ruruſ nō
longo poſt tempore alijs ſupnientibꝫ

fratribꝫ. eodēqꝫ deſiderio cupientibꝫ ibi-
dem cōmorari. ſimili charitatiſ menda-
cio circūuentiſ. cum vnuerſo tradidit i-
ſtrumento. Ipſe vero erga opus charita-
tiſ inſatigabilis pſeueranſ. tertiam ſibi
cellulam in qua cōmaneret extruxit.

**De debito quod abbas arche-
biuſ manuum ſuarū labore ꝫ
matre diſſoluit.**

Cap. xxxviij.

O pere precium mihi videtꝫ aliꝫ
qꝫ eiꝫ ſdem viri charitatꝫ opus
memorie tradere. quo noſtrariū
partium monachi non ſolum continētꝫ
rigorem. verum etiam ſinceriffimꝫ rei
nere dilectioniſ affectū. vniꝫ eiꝫ ſdeqꝫ
viri inſtituantur exemplo. Hic nāqꝫ nō
ignobili oriundꝫ familia. ad monaſte-
rium quod a predicto opido ferme qua-
tuor milibus diſtat. mundi huiꝫ ac pa-
rentum affectione contempta. a puerili-
bus annis auſugit. Ubi ita vitꝫ ſuꝫ om-
nem exegit etatem. vt nunqꝫ proſuſ per
totos quinquaginta annos non ſolum
vicum ex quo egreſſuſ eſt nec fuerit in
greſſuſ nec viderit. ſed ne cuiꝫqꝫ qd̄
femine vel ipſius matris ſuꝫ conſpex-
rit vultum. Interea pater morte preuen-
tuſ. centum ſolidorꝫqꝫ debitum reliquit
Uꝫqꝫ hic eſſet omni inquietudine peni-
tuſ alienuſ. vtpote qui vnuerſiſ pater-
niſ facultatibꝫ eſſet extorriſ. a credito-
ribꝫ tamen inquietari vehemētꝫ com-
perit matrem. Tunc hic ab euangelico il-
lo rigore quo ante hac in ſtatu proſpero
parentibꝫ conſtitutiſ. nec patrē in ter-
ra ſe nozat habuiſſe nec matrem. pieta-
tiſ conſideratione molliuſ. ita ſe habe-
re credidit matrem. eiꝫqꝫ ſubuenire ſe-
ſtinavit oppreſſe. vt nihil a propoſita di-
ſtrictione laxaret. Intra monaſterij nan-
qꝫ clauſtra perduranſ. ſoliti operiſ pen-
ſum ſibi metꝫ triplicari poſſcit. Et ibi ꝫ
totum anni ſpaciꝫ diebus pariter no-
ctibꝫqꝫ deſudanſ. debiti modum ope-
riſ ſudore partim creditoribꝫ ſoluenſ

Lib. V.

matrem omni inquietudinis iniuria liberavit. ita eruens eaz debiti sarcina. ut nihil de proposito rigore pie necessitatis obtentu pateretur imminui. Ita distinctionem solitam custodiuit. ut nequaquam pietatis opus maternis visceribus denegaret. et quā pro christi charitate pus despexerat. pro eius rursus pietate cognosceret.

Qua simulatione cuiusdam senis abbati Simeoni cum ocio sus esset opus manuum sit pro uisum

Cap. xxix

Cum frater nobis optime carissime nomine symeon. penitus greci sermonis ignarus. et partibus italicis commeaasset. quidam senior erga eum utpote peregrinum charitatis opus quodam redhibitionis colore cupiens exhibere. inquit ab eo cur ociosus sederet cella. per hoc coniciens eum tam oculi perurgatione quam penuria necessarium rebus diutius in ea durare non posse. certus neminem posse impugnationes solitudinis tolerare. nisi eum qui propriis manibus victus sibi met fuerit parare contentus. Quod respondente nihil se nec nosse nec perguale. re ex his que illic exercebantur a fratribus operari preter librariam manum. si tam ullus in egypti regione latinum codice usui esset habiturus. tunc ille tandem actus occasionem qua posset desideratus pietatis opus velut debiti colore mercati. ex deo hec inuenta est inquit occasio. Nam olim querebas qui apostolum latine tibi manu prescriberet. Etenim habeo fratrem militie laqueis obligatum. et appropinquatius instructum. cui de scripturis sanctis aliquid ad legendum edificationis eius obtentu transmittere cupio. Itaque Symeone hanc occasionem velut a deo oblata sibi gratia suscipiente. senex quod colorem sub cuius preteritu pietatis opus libere posset implere. libenter amplexus. confestim non solum universas ei necessitates sub obtentu mercedum totum an-

ni conuexit. verum etiam membranas et utensilia que ad scribendum necessaria erant comportans. recepit post codicem scriptum nullis visibus vel commodis profuturum. quippe universis in illa regione noticia lingue huius penitus ignari. preter id quod hac subtilitate sumptus prolixiore mercatus est. quemadmodum et ille sine confusionis verecundia. merito laboris et operis sui necessaria victus alimentum perciperet. et ipse munificentie sue pietatem tanquam debiti necessitate compleret. eo abundantius mercedem sibi conquirens. quo ambitu maiore peregrino fratri non solum victus necessaria. verum etiam operis instrumenta et operandi occasiorem pariter contulisset.

De pueris qui deferentes ad egrotantem ficus non degustatis eis de fame in heremo deserunt.

Cap. xl

Sed quoniam in loco ubi de ieiuniorum et continentie rigore dice re aliquid proposuimus. affectio et opera charitatis videtur admixta. rursum ad propositum reuertentes quoddam puerorum etate non sensu factam memorabile opusculo huic inferemus. Nam cum ultra omnem admirationem ficus quidam de amareote libie partibus velut rem ante in loco non visam abbati Johanni economo in heremo scythiarum detulisset. qui dispensationem ipsius ecclesie temporibus beati paschalis presbiteri ab eodem sibi creditam gubernabat. hic confessus eas ad senem quendam qui in interioribus deserti mala valitudine laborabat. per duos adolescentulos misit. Siquidem decem et octo milibus longe ab ecclesia commanebat. Qui pomis acceptis. cum ad predicti senis tenderent cellam. quod ibi per facile solet etiam senioribus enire. infusa repente densissima nebula tramite recti itineris perdidit. Cumque tota die et nocte discurrentes per quam heremi vastita-

Capitula

tem. nequa q̄ potuissent egrotand cellu-
lam reperire. tam itineris lassitudine q̄
inedia sitiq̄ confecti. fixis genibus i ora
tiōis officio spūm dño reddiderūt Qui
post hec vestigiū suū in indicijs diu-
tissime perquisiti. que in locis illis hare-
nolis tanq̄ nimbis impressa signatur.
donec ea vel leui ventoz flatu tenuis ha-
rena discurrrens rursus operiat. inuenti
sunt ficus intactas vt acceperant refer-
uasse. eligentes scz animam magis q̄ si-
tem depositi pdere. vitamq̄ potius a-
mittere temporalem q̄ senioris violare
mandatum

Sententia abbatis macharij
de obseruantia monachi vel tā-
q̄ diutissime victuri vel tanq̄
quotidie morituri

Cap. xli.

Adhuc vnum beati macharij p-
fertur nobis salutare manda-
tum. vt libellum ieiunioz 7 con-
tinentie tanti viri claudat sentētia. Ita
inquit debere monachū ieiunij opera
dare vt centum annis in corpore cōmo-
raturus. ita motus animi refrenare. 7 in-
iuriarum obliuisci. tristitiaq̄ respuere.
dolores quoq̄ ac detrimenta contemne-
re tanq̄ quotidie moriturum. In illo nā
q̄ utilis est prudensq̄ discretio. cū mo-
nachum distractione faciens semper i-
dere. nec permittens sub occasione debi-
litati corporis de arduis ad perniciosissi-
ma p̄rupta deuolui. in hoc vero magna
nimitas salutaris. que valeat non soluz
que videntur prospera mundi presentis
despicere. verum etiā aduersis tristibq̄
non frangi. 7 ea velut parua nulla q̄ cō-
temnere. illic habens iugiter fixum sue
mentis intuitus. quo quotidie singulq̄
momentis accerendum esse se credit.

Explicite de spiritu castrimar-
gie liber quintus.

Incipiūt capitula libri sexti
de spiritu fornicationis.

Roemium

- P**ij **D**e principali correctione
adūsus spiritum fornicatiōis.
- ii** **Q**uantum ad supandum forni-
cationis vitium remediū conse-
rat continentie solitudo.
- iii** **Q**uid intersit inter continentia 7
castitatem. 7 an vtraq̄ simul
semper habeatur
- v** **I**mpugnatio fornicationis so-
lo humano studio non possite-
ninci.
- vi** **D**e peculiari gratia i munere ca-
stitatis
- vii** **E**xemplum de agone mundiali
scdm sermonem apostoli.
- viii** **D**e comparatione purificatiōis
eorum qui in terreno agone cer-
tamen habituri sunt
- ix** **Q**uantam semper cordis purita-
tem parare dei oculis debeam?
- x** **Q**uod sit indicium p̄fecte et inte-
gre puritatis
- xi** **Q**uo vicio illusio nocturna pro-
cedat
- xii** **D**e carnis puritas sine mundicia
cordis nequeat obtineri.
- xiii** **Q**ue sit purgationis carnalis
prima custodia
- xiiii** **N**on laudem studeamus texe-
re castitatis sed effectum ei⁹ ex-
ponere
- xv** **D**e specialiter castitatis virtus ab
apostolo sanctimonia nuncu-
petur.
- xvi** **D**e alio apostoli testimonio sup
eadem sanctimonia
- xvii** **D**e spes sublimioris premij debet
at custodiam castitatis augere
- xviii** **N**on sicut absq̄ humilitate castitas
obtinere non potest. ita sine ca-
stitatis scientia
- xix** **S**ententia sancti Basilij episco-
pi de qualitate virginitatis sue.

Lib. VI.

xx **Q**ui finis vere integritas ac puritatis sit.

xxi **Q**uemadmodum perfecte puritatis statum retinere possimus

xxii **A**sq; ad quem modum possit integritas corporis nostri perducī. vel quod indicium sit ad purum mentis excocte.

xxiii **R**emedia curationis quibus perfecta possit cordis et corporis nostri puritas permanere.

Expliciunt capitula

Incipit liber sextus de spiritu fornicationis.

Cap. primum.

Secundū nob certamen est traditione patrum adiutus spūm fornicationis. longum p̄ ceteris ac diuturnū. 7 ppau-
cis ad purum denictum immane bellū. 7 qd cum a primo tempore pubertatē impugnare incipiat hominū genus. nō nisi prius cetera vicia supentur extinguitur. Duplex namq; est oppugnatio gemino armata vicio consurgens ad preliū. et idcirco similiter ei gemina est acie resistendum. Siquidem vt morbo carnis atq; cōcretū vires acq̄rit. ita nisi vtriusq; pariter dimicantib; nequit debellari. Nec enim sufficit solum corporale ieiunium ad conquirendam vel possidendā p̄fecte castimonie puritatē. nisi p̄cellerit contritio spūs 7 oratio cōtra hunc immundissimum spūm pseuerans. dein continuata meditatio scripturarū. huicq; fuerit scientia spiritalis adiuncta. labor etiam opusq; manuum instabiles cordis p̄uagationes coercens ac reuocās. 7 añ omnia fundata fuerit humilitas vera. sine qua nullius penitus vicij poterit vnq̄

triumphus acquiri.

De principali correctione aduersus spūm fornicationis

Cap. ij.

Prinipaliter enim vicij huius correctio de cordis perfectione descendit. ex quo etiā huius morbi virus domini voce prodire signatur. De corde inquit exeunt cogitationes male homicidia. adulteria. fornicationes. furta. falsa testimonia &c. Illud ergo est p̄mitus expiandum. vnde fons vite 7 mortis manare cognoscitur. dicente Salomone. Omni custodia serua cor tuum. Ex his enim sunt exitus vite. Caro enī eius arbitrio atq; imperio famulatur. 7 idcirco summo studio parsimonia ieiuniorum sectanda est. ne escarum abundātia resecta caro. preceptis anime salutari bus aduersata. rectorem suum spiritū dei ciat insolescens. Ceterum si omnem summam in castigatione tantū corporis collocemus. anima non similiter a ceteris vicijs ieiunāte. nec meditatione diuina et spiritalibus studijs occupata. neq; qd ad illud sublimissimū vere integritas fastigium poterimus ascendere. illo quod in nobis est principale. puritatez corporis nostri infestante. Oportet ergo nos mundare prius iuxta sententiam domini. id quod intus est calicis 7 parabolidis. vt fiat 7 id quod de foris est mundum.

Quantum ad supandum fornicationis vitium remedij cōferat continentie solitudo

Cap. iij.

Deniq; cetera vicia etiā vsu hominum 7 exercitio quotidiano purgari solent. et quodammodo ipsius lapsus offensione curari. vt putat irē. tristitiē. impatientie languor. meditatione cordis ac peruiigili sollicitudine. fratrum etiam frequentia et assidua pro uocatione sanantur. Dumq; commota manifestantur sepius et crebrius arguntur. quanto citius perueniunt ad salutem. Hic vero morbus. cum corporis

De spiritu fornicationis

afflictione et contritione cordis. solitudine quoque ac remotione indiget. ut possit ad integrum sanitatis statum peruenire. Sic plerumque certa egritudine laborantibus utile est. ut cibi noxii ne oculorum quidem ipsorum obtutibus offerantur. ne quod aspectus occasione desiderium eis letale gignatur. ita plurimum confert ad repellendum hunc specialiter morbum qui. es ac solitudo. ut mens egra minime diuersis figuris interpellata ad puriorem pueniens contemplationis intuitum. facilius pestiferum concupiscentie fomitem radicatus possit erueri.

Quid intersit inter castitatem et continentiam. et an utraq; simul semper habeatur Cap. iij.

Nemo tamen ex hoc negare nos putet etiam in congregatione fratrum positos inueniri continentes. quod per facile fieri posse confitemur. Aliud enim est continenter esse. id est castratorem. aliud castum. et ut ita dicam in affectum integritatis vel incorruptionis transire. quod dicitur a con. Que virtus illi sol tribuitur maxime qui virgines vel mente vel carne perdurant. ut vterque. hannes in nouo testamento. in veteri quoque helias hieremias daniel fuisse noscuntur. In quorum gradu hi qui non immerito reputantur. qui post experimenta corruptionis ad similem puritatem statum per laborem longum et industriam integritate mentis et corporis perueniunt. et aculeos carnis non tam impugnatione concupiscentie turpis quam nature tantummodo motu sentiunt. Que statum dicimus? difficillime posse inter hominum turbas apprehendi. utrum vero et hoc possibile sit vnusquisque non nostra sententia expectet agnoscere. sed conscientie suę grime examine. Ceterum continentes multos existere non dubitamus. qui impugnatione carnis. quam vel raro vel quotidie sustinent. seu metu gehenne seu desiderio regni celorum extinguunt atque compescunt. Quos senio.

res sicut pronunciant posse non penitus incentiuis obui vitiorum. ita securos et insauciatos semper existere non posse definiunt. Necesse est enim vnumquemque in colluctatione positum. quis frequenter aduersarium vincat ac superet. et ipsum tamen aliquando turbari.

Impugnatio fornicationis solo humano studio non possit euinci. Cap. v.

Quia propter si nobis cordi est. agonem spiritalem cum apostolo legimus decertare. hunc immundissimum spiritum superare. omni mentis intentione. non nostris viribus confidentes. hoc et industria humana perficere non preualet. sed opitulatione domini festinemus. Tandem nanque hoc vicio aiam necesse est impugari. donec se bellum gerere supra vires suas agnoscat. nec labore vel studio proprio victoriam obtinere se posse. nisi domini fuerit auxilio ac protectione suffulta.

De peculiari gratia in munere castitatis.

Cap. vi.

Et reuera cum in omnibus virtutum profectibus. et cunctorum expugnatione viciorum. dominum sit gratia atque victoria. in hoc precipue peculiare beneficium dei ac speciale donum. et patrum sententia et experimento purificationis ipsius manifestissime declaratur his. qui eam meruerint possidere. Quodammodo enim exire de carne est. in corpore commorantem. et ultra naturam est fragili carne circumdatum. carnis aculeos non sentire. Et idcirco impossibile est hominem suis (ut ita dixerim) pennis ad tam precellum celestemque premium subuolare. nisi eius gratia domini de terre ceno munere eduxerit castitatis. Nulla etenim virtute tam proprie carnales homines spiritibus angelis imitatione conuersationis equantur. quam merito et gratia castitatis. per quam adhuc in terra regentes habent secundum apostolum municipatum in celis. quod deposita corruptela carnali habituros

Liber. VI.

sanctos p'mittit in futurum. hic iam in carne fragili possidentes

Exemplum de agone mundiali scdm sermonē apostoli. L. vii.

Adi quid dicat apostolus? Omnis q in agone contendit: ab oībus se abstinēt. A quibz omibz dixerit inquiramus. vt possit nob spī talis agonis instructio compatione carnal' acquiri. Illi etenim qui in hoc agone visibili student legitime decertare. vtendi omnibus elscis quas desiderij libido suggererit non habent facultatem. sed illis tñ quas eorundē certaminuz statuit disciplina. Et non solū interdictis elscis z ebrietate omniqz crapula eos necesse ē abstinere. verum etiam cuncta inertia et ocio atqz desidīa. vt quotidianis exercitijs iugiqz meditatione virtus eorū possit accrescere. Et ita omni sollicitudine ac tristitia negocijsqz secularibz affectu etiam z opere coniugali efficiuntur alieni. vt preter exercitium discipline nihil aliud nouerint. nec vlli mundiali cure penit' implicentur. ab eo tantuz qui certamini presidet sperantes quotidiani vict' substantiam. z corone gloriā cōdignaqz premia victorie laude conquirere. Atqz intantum semundos ab omni coit' pollutione custodiunt. vt cū se preparāt ad agonum certamina. ne qua forsitan per somnum nocturna delusi fallacia. vires minuant multo tempore pquisitas. lami nis plūbeis renū contegant loca. q scz metalli rigore genitalibz mēbris applicito. obscenos humores valeāt inhibere. intelligentes se proculdubio esse vincendos. nec iam posse ppositum certamē ad empq viribus adimplere. si pūsam pudicicie soliditatem fallax noxie voluptatis imago corruerit.

De compatione purificatiōis eorū qui in terreno agone certamen habituri sunt.

Cap. vii.

Itaqz si agonis mundialis intelleximus disciplinam. cui ex

emplo beatus apostolus nos voluit erudire. docēs quanta in illa sit obseruatio. quanta diligentia. quanta custodia. qd nos conueniet facere. qua puritate oportebit custodire nostri corporis atqz aīe castitatem. q's necesse est quotidie sacro sanctis agni carnibus vesci. quas neiez immundum contingere etiam veteris legis pcepta permittunt. In leuitico namqz ita pcepitur. Omnis mundus mādūcabit carnes. Et anima quecunqz comederit de carnibus sacrificij salutarj qd ē domini. in qua est immundicia. pibit coram domino. Quantum igit integritatis est munus. sine qua etiam illi q erant sub veteri testamento. sacrificijs typicis non pōterant interesse. z qui huius mundi corruptibilem coronam cupiunt adipisci nequeunt coronari.

Quantam sp cordis puritatez parare dei oculis debeamus.

Cap. ix.

Itaqz omī custodia cordis nostri sunt latebre primitus expiande. Quod enim illi in corporis puritate cupiunt assequi. nos debemus etiam in archanis conscientie possidere. in qua dñs arbiter atqz agonistea residens. pugnam cursus z certaminis nostri iugiter expectat. vt ea q in propatulo horremus admittere. ne intrinsecus quidem coalescere incauta cogitatione patiamur. z in quibus humana cognitione confundimur. ne occulta quidem conhibentia polluamur. Quē licet possit hominū preterire noticiā. sanctorūz tñ angelorū ipiusqz oīpotē dei scīam quā nulla subterfugiūt secreta latere n pōt.

Quod sit indicium pfecte z integre puritatis.

Cap. x.

Quis puritatē hocerit enīdēs indicium ac plena probatio. si vel nulla imago illicitiens quiescentibus nobis et in soporem laxatis occurrat. v' certe int'pellās nullos pēpiē mot' valeat excitare. Licet et ad plenam

De spiritu fornicationis

pecti noxā tal' cōmotio mīme cōputet. tñ
nec dum perfecte mentis indicium est.
nec ad purū exōecti vicij manifestatio.
cū per fallaces imāgines huiusmōi ope-
ratur illusio.

Quo vicio illusio nocturna p-
cedat.

Cap. xi.

Qualitas enī cogitationū q̄ dis-
tentionibus diei negligentius
custoditur. pbatur quiete noct-
na Et idcirco cum intercesserit aliq̄ talis
illusio. nō culpa somni credenda est. sed
negligētia t̄pis pcedentj. ⁊ manifestatio
morbi latentj intrinsecus. quē nō primi-
tus noctis hora partarij. s; intimis ani-
me reconditū fibris ad cutis superficiez
somnia refectione pduxit. arguēs ocul-
tas estum febres quas p totūz diei spa-
cium noxijs cogitationibus pasti p̄traxi-
mus. vt solent male q̄z valitudines cor-
porūz nō ea colligi tempestate q̄ vident-
emergere. sed negligētia sunt p̄teriti tem-
poris acquisite. quo passus qs impudē-
ter elcis saluti contrarijs noxijs humo-
res sibimet letalesq; contraxit.

Carnis puritas sine mundi-
cia cordis nequeat obtineri.

Ideoq; humani **Cap. xij.**
generis creator ⁊ conditor dē.
opificj sui naturā p̄ omnibz
emendationemq; cognoscens. illuc cu-
ram adhibuit medicine vñ causas mor-
bi p̄ncipalit̄ nouerat emanare. quicūq;
inquiens viderit mulierē ad p̄cupiscen-
dum eā. iam mechat? est eā in corde suo
p̄emulantes oculos notās. nō tam eos
arguit q̄z illū interiore sensum. q̄ officio
eorū male vtitur ad videndū. Cor nāq;
est egrum ⁊ sauciū libidinis telo qd ad
concupiscendū videt. bñficiū intuit?
recte sibimet a creatore cōcessum suo vi-
cio ad operū prauoz ministeria contor-
quens. ⁊ in semetip̄o recōditū p̄cupiscē-
tie morbi contemplationis occasiōe p-
ducens. Idcirco huic precipitur salu-
tare mandatus. cuius vicio pessim? lan-
guor visus occasione p̄cedit. Nō enim

dicat. omni custodia serua oculos tuos.
quos vtiq; oportuit p̄ncipalit̄ custodiri
si ex ip̄is concupiscētijs p̄diret affectus.
nihil enī amplius oculi q̄ simplex aīme
p̄tendit visionis officiū. s; dicit. oī custo-
dia serua cor tuū. illi potissimū imposita
medicia quod vbiq; abuti potest ad vi-
dendū oculorum ministerio.

Que sit purgationis carnalis
prima custodia.

Cap. xij.

Hec enī igit purgatiōis h? p̄ia
custodia. vt cū menti nr̄e mēo-
ria serus feminei p̄ subtilē sug-
gestionem diabolice calliditatis obrepse-
rit. p̄mum recordatione p̄missa matr̄ so-
rorum parentum seu certe feminarū
sanctarū. quātotius eam de nr̄is recessi-
bus extrudere festinem? ne si fuerim? in
ea diutius immorati occasione sexus se-
mel indepti. illex malorum ad eas perfo-
nas exinde subtilit̄ deuoluat ac p̄cipitet
mentē. p̄ quas noxias cogitationes pos-
sit inferere. Obrem illius p̄cepti ingiē
meminisse debem? omni custodia serua
cor tuū. ⁊ fm dei p̄ncipale mandatum
solicite serpens obfuarē noxiū caput. i.
cogitationū malarū p̄ncipia. quibus ser-
pere in aīam nostrāz diabolus temptat.
nec sinam? p̄ negligētiāz penetrare ī cor
nostrum reliquū eius corpus. i. oblecta-
tionis assensum. Qui p̄culdubio si fue-
rit intromissus. morsu virulento mentē
interimet captiuatam Emergentes etiā
peccatores terre nostre. id est sensus car-
nales in matutinis sui ortus nos oportz
extinguere. ⁊ dum adhuc paruuli sunt al-
lidere filios bābylonis ad petraz. Qui
nisi dū tenerrimi sunt fuerint enecati. ad-
ulti per cōhibentiā in perniciem no-
stram validiores insurgent. aut certe nō
sinemagno gemitu ac labore vincuntur.
Dum enim fortis s; spiritus noster do-
mum suam custodit armatus. recessus
cordis sui dei timore comuniens. in
pace erit omnis substantia eius. id est
emolumenta laborum ac virtutes lōgo

N^ota

Lib. VI.

tempore conquiescit. Si autem fortior superueniens vicerit eum. id est diabolus cogitationum consensu. arma eius diripiet in quibus confidebat. id est memoria scripturarum vel timorem dei. et spolia eius diuidet. Virtutum scilicet merita per contraria vicia quaeque dispergens.

Non laudem studeamus terere castitatis. sed effectum eius exponere. **Cap. xiiij.**

Et ut cuncta preteream quae in sanctis scripturis ob laudem virtutis huius inserta sunt. non enim mihi propositum est laudem terere castitatis. sed qualitates ipsius vel quemadmodum acquiri vel custodiri debeat. quod vel sit finis eius. patrum traditionibus explicare. vnam tantummodo ponam. beati apostoli sententiam. qua pateat qualiter illas thessalonicensibus scribens. et virtutibus pretulerit vniuersis. tali eam verbi nobilitate commendans.

Specialiter castitatis virtus ab apostolo sanctimonia nuncupetur. **Cap. xv.**

Hec est inquit voluntas dei sanctificatio vestra. Et ne forte dubium nobis relinqueret vel obscurum quod nam sanctificationem voluerit appellare. vtrum iusticiam. an charitatem. an humilitatem. an patientiam. in omnibus enim istis virtutibus creditur acquiri sanctificatio. infert et manifeste designat quod proprie sanctificationem voluerit appellare. Hec est voluntas dei sanctificatio vestra. ut abstineatis vos inquit a fornicatione. ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore. non in passionem desiderij sicut et gētes quae ignorant deum. Videtis quibus eam laudibus persequatur. honores vasis id est corporis nostri. et sanctificationem eam appellans. Igitur e contrario qui in passionem desiderij est. in ignominia et in immundicia consistit. et alienus a sanctificatione versatur. Tertio quod post pauca inferitur rursus sanctimoniam eam pronuncians. Non enim voca-

uit nos deus in ignominia. sed in sanctificationem. Itaque quod hec spernit. non homines spernit sed deum. quod etiam dedit spiritum suum sanctum in nobis. Auctoritate quoque precepto suo inuiolabile inquit. dicens. Qui hoc spernit id est quod de sanctimonia praefatur sum. non hominem spernit. hoc est me quod hoc praecipio. sed deum quod in me loquitur. qui etiam spiritui suo sancto cor nostrum habitaculum deputauit. Ternis simplicibus vestibus ac puris quibus eam preconis quantisque exultet laudibus. primum virtuti huius sanctificationem. proprie tribuendo. deinde per hanc asserens vas nostrum corporis ab immundicia liberandum. tertio quod abiecta ignominia et contumelia. in honore sit et sanctificatione mansurum. postremo quod summa est perfecti premij ac beatitudinis remuneratio. per hanc habitorem pectoris nostri sancti fore spiritum designauit.

De alio apostoli testimonio super eadem sanctimonia. Cap. xvi.

Et licet ad finem libelli tēdat oratio. aliud adhuc silebitur praetermissum eiusdem apostoli testimonium ponam. Ad hebreos namque scribens. Pacem inquit sectamini cum omnibus et sanctimonia. sine qua nemo videbit deum. Hic quoque cuius denter sine sanctimonia quam solet integritatem mentis vel puritatem corporis appellare. pronunciauit deus penitus videri non posse. Si quidem et hic similiter infert. eundem sensum explanans. Ne quis fornicator aut profanus ut esau.

Spes sublimioris premij debeat custodia castitatis augere. Cap. xvij.

Itaque quantum sublimis celestis est premium castitatis. tanto maioribus adversariis insidijs lacessitur. Et idcirco propensius nobis est. non solum continentia corporis verum etiam contritio cordis assiduis orationum gemitibus adhibenda. ut clibanus carnis neque rex babilonis incertinis suggestionum carnalium succendere non desistat. descendente in corda nostra rore sancti spiritus extinguatur.

De spiritu fornicationis

Quasiut absq; humilitate castitas obtineri non potest ita sine castitate scientia. **Lap. xvij**

Etenim hanc seniores aiunt ap-
prehendi non posse nisi prius hu-
militatis in corde fundamenta
fuerint collocata: ita ne ad fontem q̄dez
vere sciētię perueniri posse definiunt. to-
nec penetrabilibus animum nostrę radix vi-
tię huius infederit. et possibile quidem
esse integritatē sine sciētię gratia repiri.
impossibile vero scientiam spiritale sine
integritatis castimonia possideri. Quia
et diuersa sunt dona et nō omnib; vna g̃-
tia spūs sancti tribuit. sed ad quā se vn⁹
quisq; studio vel industria sua dignum
aptumq; prębuerit. Deniq; cū in omni-
bus ap̄lis sanctis virtus integritatē p̄se-
cta fuisse credat. abundantius tñ scien-
tię donum exuberant in paulo. q̄a se ad
hāc aptum solerti studio atq; industria
pręparauit

Sententia sancti basilij epi de
qualitate virginittatis sue. **Lap. xix**

Eritur sancti Basilij cesariensis
epi districta sententia. Et mul-
licem inquit ignoro. et xgo nō
sum. Intantū intellexit in corruptionem
carnis. nō tam in mulieris esse abstinen-
tia q̄ in integritate cordis. q̄ vere incor-
ruptam p̄petuo sanctimonia corpori vlti-
more dei vel amore castitatē custodiat.

Qui finis vere integritatis ac
puritatis sit. **Lap. xx**

Itaq; hic est integritatis finis
ac p̄fecta p̄batio. si quiescētib;
nobis titillatio voluptatē nul-
la s̄brepleat. ac p̄ necessitate nature no-
bis inconscis concrectiones egerant ob-
scene. Quas sicut abscondere p̄ oia et im-
p̄petuū amputare sup̄ naturā est ita re-
uocare ad inenitabile rarissimāq; natu-
re necessitate summe x̄tuq; est. q̄ pullare
monachū duob; interpoliq; mēlib; solet
Qd tñ dictum sit fm nostrā experiētiā
non fm sniam seniorū. a quib; etiam be-

memorati temporū indutię admodum iū-
dicabant anguste. quas si hoc mō q̄ ab
ipsis percepimus voluerimus exponere.
his forte qui p̄ negligentia sua vltimis
sore studiopuritatē hanc minus exp̄-
ti sunt. incredibilia vel impossibilia de-
scripsisse credemur.

Quemadmodū p̄fecte purita-
tis statū retinere possim? **Lap. xxi.**

Quem statū ita tenere perpetuo
poterim? ac nunq; naturalem
modū nec tēpus excedere sup̄?
p̄phensum. si deum non solū secretorum
actuū nostrorū verumetiā cogitationū
internarū diurnū parit nocturnūq; in-
spectorem esse et consciū cogitem? ac p̄
omnib; quę in nostro corde x̄sant sicut
p̄ factis et operibus nostris rationē nos
ei reddituros esse credamus

Usq; ad quem modū possit in-
tegritatis corporis nostri p̄du-
ci. vel qd̄ indicium sit ad puritatis
mentis excoctē. **Lap. xxij**

Hic vsq; igit festinandū est no-
bis. et eo vsq; adūsus animi mo-
tus vel carnis incētina pugnā-
dum. donec ista carnis p̄dicio necessita-
tem nature expleat. nō suscitet volupta-
tem. p̄creta exuberantia et sine vilo puri-
tu noxaq; p̄pellens. non pugnā suscitās
castitati. Letet mēs dū adhuc dormiē
imaginū visione deludat. non erit se nec
dū ad integrā p̄fectionē castitatē excoctā.

Remedia curationis quibus
p̄fecta possit cordis et corporis
nostri puritas p̄manere. **Lap. xxij.**

Sicut vt illusiones he ne dor-
mientibus quidem nobis sub-
reperere valeant. equale modera-
tumq; sp̄ tenendū est ieiuniū. Quisq; ei
mensurā districtiōis excedit. necesse est
vt modum q̄ remissionis excedat. Quia
inequalitate detentus ab hoc tranquilli-
tatis planissimo statu sine dubio reuoca-
bit. nunc qd̄ nimia inanitate defectus.
nūc aut cito p̄p̄iore distet. Cū imuta

Capitula

tionem siquidē refectionis. q̄litate q̄ puritatis nostre necesse est immutari. Deinde iugis humilitas ac patiētia cordis adhibenda perpetuo est. atq̄ intenta ad uersus iram vel ceteras passiones p̄dicantio. Abi enī furoris insederit virus libidinis q̄ necesse est incendium penetrare. Ante omnia vero per uigil necessaria est sollicitudo nocturna. Nam sicut puritas et custodia diei nocturnam preparant castitatem. ita nocturne vigilie cordi pariter et obseruationi diurne statum solidissimum roburq̄ premittunt.

Explicit de spiritu fornicationis liber sextus.

Incipiunt capitula libri septimi de spiritu philargyrie.

Cap. primum.

Roemium.

Dij **Q**uā perniciosus sit morbus philargyrie

ij **Q**uē nobis in uitijis naturalibus sit utilitas

iiij **Q**uē inesse nobis quedam naturalia uicia sine creatoris dicaminiuria

v **Q**uē uitijis quę ex naturalem motum nostro uicio contrahunt.

vi **R**ecceptus semel philargyrie morbus q̄ difficile pellatur.

vij **Q**uibus uitijis philargyria generetur. vel quantorum malorum sit eadem p̄creatrix.

viii **Q**uē philargyria omnes virtutes impediāt.

ix **Q**uē monachus habens pecunias in cenobio permanere nō possit

x **Q**uem philargyrie laborem subeat desertor monasterij. qui an p̄ lenissimis operibus murmurabat

xi **Q**uē occasione custodiēde pecunie feminarum contubernia requirantur

xij **E**xemplum cuiusdam tepidi monachi philargyrie laqueis obligati.

xij **Q**uid conferant seniores inniobus in denudatione uiciorum.

xiiij **Q**uibus exemplis morbus philargyrie triplex esse doceatur.

xv **M**ale renuncians a non renuncians ante quo differat

xvi **E**nus testimonij se colore tueantur qui exui facultatibus suis nolunt

xvij **D**e renunciatione apostolorum et ecclesie primitiue

xviii **S**i apostolos imitari uelimus non debeamus nostris definationibus uinere sed illorum exempla sectari

xix **S**ententia sancti Basilij epi aduersus syncretum

xx **D**ignominosum sit a philargyria superari.

xxi **Q**uemadmodum superanda sit philargyria

xxij **Q**uē possit quis etiam non habens pecunias philargyrie iudicari.

xxiiij **E**xemplum de iuda.

xxv **Q**uē philargyria nisi nuditate uinci non possit.

xxvi **D**e exitu ananie et saphire et iude quem philargyria impellente miserunt.

xxvii **Q**uē philargyria lepram anime inferat spiritalem

xxviii **T**estimonia de scripturij q̄b perfectionem desiderans edocet nō resumere que renuncians q̄b dicant

xxix **Q**uē aduersus philargyria victoria non aliter possit nisi nuditate conquiri.

xxx **Q**uemadmodum possit nuditas a monacho sustentari.

xxxi **R**emedia cōtra morbum philargyrie.

xxxii **Q**uē non possit quis philargyriam vincere nisi in cenobio perseuerans. et quemadmodum possit ibidem p̄manere.

Explicit capitula.

Liber VII. de spiritu philargyrie

Incipit liber septimus de spiritu philargyrie.

Cap. primum

Mertius nobis conflictus est aduersus philargyriam quam nos amorem periculi possumus appellare. peregrinum bellum et extra naturam. nec aliunde in monacho sumens principium. quam de corrupte ac torpide mentis ignavia. et plerumque initio abrenunciationis male arrepto. et erga deum tepido amore fundato. Cetera namque viciorum incitamenta humane inserta naturae. velut ingenua videntur in nobis habere principia. et quodammodo inuiserata carni. ipsique propemodum coena natiuitati discretionis boni malique praeueniunt. et licet prima arripiant hominem. longo tamen labore vincuntur.

Perniciosus sit morbus philargyrie **C**ap. ii.

Hic vero morbus posterius superueniens et extrinsecus accedens animae. quanto facilius cancri potest acrescere. tanto neglectus et intromissus semel cordi sit perniciosior cunctis difficiliusque repellitur. Malorum namque omnium efficitur radix. multiplices fructificans fomites vitiorum.

Que nobis in vitiis naturalibus sit utilitas **C**ap. iii.

Aputa carnis simplices motus. nonne videmus non solum in pueris in quibus adhuc innocentia boni malique praeuenit discretionem. verum et in parulis atque lactentibus. Qui cum ne initium quidem vilius libidinis in semetipsis habeant. motus carnis naturali incitamento sibi inesse designant. Ite quoque aculeos truces nonne similiter in parulis iam vigere conspiciamus. et antequam patientiae virtutem agnoscant. iniurijs eos cernimus commoueri. et verborum sentire etiam per iocum iniurias ir

rogatas. ac nonnunquam cum desint vires. voluntas tamen ultionis ira instigante non deest. Nec hoc dico quod vocem naturam conditionis in culpam. sed quod asseram motus hos qui praecedunt ex nobis quosdam quidem utilitatis causa nobis insertos. quosdam vero negligentiae vicio ac male voluntatis arbitrio extrinsecus introductos. Hi namque quos supra diximus motus carnales ob reparationem sobolis et posteritatis propaginem suscitandam. utiliter sunt corpori nostro praevidentia creatoris inserti. non ad perpetranda stuprorum flagitia et adulteria quae legem etiam auctoritate damnant. Ite etiam aculeos nonne saluberrime nobis intelligimus attributos. ut nostris vitijs et erroribus irascētes. virtutibus potius ac spiritualibus studiis occupemur. omnem charitatem deo. et patientiam nostris fratribus exhibētes. Tristitia quoque utilitas quanta sit nouimus. quae inter cetera vicia cum in contrarium affectum est mutata commutatur. Est enim et secundum dei timorem per necessaria. et secundum seculum ad modum pernicioiosa. ut docet apostolus dicens. Quae enim secundum deum est tristitia. penitentiam ad salutem stabilem operatur. seculi autem tristitia mortem operatur.

Non esset nobis quedam naturalia vicia sine creatoris dicamus iniuria **C**ap. iiii.

Non ergo si dixerimus hos motus a creatore insertos nobis ex eo culpabilis ille videbitur. si nequiter his abusi maluerimus eos ad noxia potius ministeria retorquere. et velimus per infructuosos et secularibus lucris. non per salutari penitentia et viciorum correctione tristari. vel certe si non nobismetipsis utiliter. sed contra interdictum domini nostris fratribus irascamur. velut si ferrum quis ad necessarium et utile ministerium contributum ad necem voluerit insontium retorquere. non ex hoc infamabit materiae proditor. si quod ille ad usum boni viuendi aptum ac necessarium praestitit. iste hoc usus est ad nocendum.

E

De vicijs que extra naturalem motum nostro vicio contrahuntur. **Cap. v.**

Dicimus tamen quedam vitia sine vlla prece debite naturali occasione condescere. s. soli? corrupte ac male voluntatis arbitrio. vt est inuidia ipsaq; etiam philargyria. q; cum nulla habeat in nobis de naturali instinctu principia. extrinsecus contrahuntur. Que tamē quantū facilia sunt ad canēdum et oportuna ad declinandum. tā tū occupatam mentem latq; possessam miseram faciūt. vixq; ad sanitatis concedūt remedia puenire. siue qd a dño nō meretur curari celeri medicina qui ab his sauciati sunt que vñ ignorare vel vitare vñ facillime vicere potuerūt. vel certe quod male fundati virtutum structuram et perfectionis suscipere culmen indigni sunt.

Receptus semel philargyrie morbus qz difficile pellatur. **Cap. vi.**

Quamobrem nulli vilis despectusq; videatur hic morbus. q; sicut potest per facile declinari. ita si quemq; possederit ad sanitatis remedia vix puenire concedit. Receptaculum nanq; est viciorū malorūq; omnium radix. et inextricabilis nequitie fomes efficitur dicente aplo. Radix oīm malorū est philargyria. id est amor pecunie.

Quibus vicijs philargyria generetur. vel quantoz malozum sit eadem pcreatrix. **Cap. vii.**

Hec igitur cū remissa tepidāq; possederit monachi mentē. primituseū in exigua summa sollicitās. in istos quosdam et velut rationabiles ei colores ob quos vel reseruare sibi aliquid pecunie debeat vel parare describit. Nam et ea que prebent in monasterio queritur non esse sufficientia. et sano robustoq; corpore vix posse tolerari. Quid faciendum si valitudo mala carnis emerferit. et reconditum nō fuerit aliquid peculiare quo sustentet infirmitas.

Prostitutionē mōa sterij eē ptenne. et negli genā erga egrotātes maximā. Si pūū aliquid non fuerit quo cura corpori valeat adhiberi misere esse moriendū. Ipū etiam vestimentū non sufficere qd pōt. nisi pcurauerit vnde sibi aliud valeat exhiberi. Postremo nec diu posse in eodē loco vel monasterio cōmorari. et nisi parauerit sibi viatici sumptus euectiōisq; transmarine mercedem. nō posse cum vō luerit transmigrare. et necessitate inopie coartatum. laboriosa et ac miserabile absq; vllō profectu vitam ingiter toleratum. inopem se qz semp ac nudum nō si ne imperio aliena substantia sustentandum. Itaq; cum huiusmodi cogitationibus laqueauerit mentem. qualiter vñ saltem denarium acquirere possit excogitat. Tunc peculiare opus quod exerceat abbate in scio sollicita mente perquirat. Qd vendens clam et optato tandem potitus nummo. qualiter eū duplicet acri? vehementiusq; torquetur. vbi reponat cui vñ illum credat ambiguus. Deinde quid ex eo coemere. qualiq; cum cōmercio valeat duplicare. cura granioze distenditur. Cumq; illi et hoc ex voto cesserit. auuidior fames accrescit auri. tātoq; vehementius suscitatur. quanto etiam summa lacri maior apponitur. Cum pecunie etenim incremento rabies cupiditatis angetur. Tum deinde vita longēna pmittitur. senectus incurua. infirmitates diuersę atq; prolixę que nisi maior summa in iuuentute fuerit preparata tolerabili in senecta non possint. Agitur itaq; infelix aīma serpentinis nexibus obligata. dum materiam male pcreta nequiore cura concupiscit augere pestem sibi q; diutius inflammetur ipa parturiens. totaq; lucri cogitatione possessa. nihil aliud respicit cordis intuitu qd vnde pecuniam parare valeat. p quā possit de monasterij disciplina qstotius euolare. nullam exhibens fidez vbi potuerit nummi spes aliqua resurgere. Pro hac nō mendacj. non periurj. non furti facinus ad

De spiritu philargyrie

mittere pborrescit. non fidem frangere. nō iracundię noxiō furore suppleri. Si quoq; a spe questus deciderit. nō honestatis nō humilitatis modū transcendere. ptimefcit. fitq; ei p oīa vt alijs venter. ita huic aurū z spes lucri. p deo **U**n beatus apłus huius morbi noxia venena p spiciens. nō solū eam radicē esse oīm maloꝝ. verū etiam idolorū seruitutē pronūciavit dicens. Et auaricia qđ in greco dī philargyria qđ est simulacroꝝ fuitus Lernis igit ad quantaz latem rabies h p gđus singulos crescat. vt etiā idolorū vel simulacroꝝ seruitus apli voce pnūciatur. eo qđ figura dei z imāgine pretermissa. quā deuote seruiens deo imacula tam in semetipso debuit custodire. hōim figuras impressas auro diligere. p deo maluit z tueri. **¶** **Q**uā philargyria oēs virtutes impediāt.

¶ **Ca. viij.**

T Alibi igitur recessionūz pfectibus in deterius crescēs. nullaz deinceps hūilitatē. nullā charitatē nullā obediētię. nō dicā virtutē s; ne vmbriā qđē virtutē retinere pteus. indigetur ad oīa. z ad singula opa murmurat atq; suspirat. Nulla q; iam reuerētia reseruata. velut equus durissimus ad picipitiū fert infrenis. nec victu qđidiano nec solito indumento ptentus. nō se diutius hęc toleraturū esse testat. Deū q; nō ibi solūmō eē pclamat. nec salutē suā in illo tm loco esse conclusā **U**n si q; se non celerius asportauerit. se piturū. p tinus grauiter ingemiscit

¶ **Q**uā monachus habens pecuniā si cenobio pmanere n̄ possit.

I Taq; instabilitatis **Ca. ix.** sue viaticū hīs nūmos. in q; pldio alaz sibi instar aptauit. iamq; ad trāsmigrandū paratus insolēter ad oīa precepta respōdet. z tāq; peregrinū extraneūq; se gerens. quēcūq; indigentia correctione perspexerit. negligat atq; contemnit **C**ūq; furtim possideat recōditā pecuniā. nec calciamenta q

tem ac vestimenta se habere pqueritur. dariq; sibi tardius indignat. Ac si forte dispensatione senior ei pus q; nihil penitus habere cognoscit. aliqd horū fuerit impartitū. maiorib; iŕe stimulis ardescit. seq; despici veluti extraneū putat. nec ad vllū opus manus suas accōmodare ptentus. rephendit oīa q; necessario fieri mōasterij compellit vtilitas. Deinde occasiones quib; offendi vel irasci debeat studiose pquirir. ne leuius motus de cenobij disciplina videat exire. Nec solus tm trāsmigrare ptentus. ne tāq; suo vicio deservisse credat. quātos potuerit susurrationib; clādesinis deprauare nō desinit. **Q**đ si etiā temporis asperitas itineris seu navigationis ei? intercluserit cōmeatum. p omne illud tps suspensio anxioq; residens corde tristitias ferere vel excitare nō cessat. discessus solatiū z excusationem leuitatis non se alit credens q; nō ta vel macula monasterij reperturum

¶ **Q**uē philargyrie laborem subeat desertorimo nasterij qui añ pro leuissimis opibus murmurabat.

¶ **Cap. x.**

A Si itaq; facib; pecuniaz suarū magis ac magis accēsus. q; possesse. nunq; monachū vel in monasterio residere vel viuere sub regle institutione pmittit. Cūq; exinde eū velut feral qđam bestia de cetū gregi segregans. pecus oportunū pcede destitutioe sodaliū fecerit. z deuotioni facile ptu. bernij priuatione reddiderit. eū qui pū opa mōasterij leuia exercere despxerat. die ac nocte spe questus infatigabilē laborare cōpellit. nō orationū solennia. nō ieiuniorū modū. nō vigilia z regulā custodire pmittit. nō honestaz intercessionūz explere officia sinit. dum mō vana ricię rabiem satiare vel quotidianis vlibus possit occurrere. cupiditatē ignē dū acquirendo extinguendum credit accēdens **¶** **Q**uā occasione custodiende pecunię feminarum contubernia requirantur **¶** **Ca. xi.**

E 2

Hinc iam nonnulli pabruptus precipitium lapsi irrevocabili ruina ferunt ad mortē. et non potēti soli possidere q̄s vel nūq̄ habuerant. vel initio malo reservauerāt pecunias inq̄runt p̄sternia seminarū. q̄ debeat ea q̄ male cōgesta vel retenta sunt custodire. Tāq̄q̄ se occupationibz noxijs ac p̄niciosi inuoluūt. vt vsq̄ ad profundū inferi deuoluti. dum acq̄scere illi aplice sentētie renuūt. vt habētes victū et vestimētū his p̄tēti sint q̄ mōasterij frugalitas exhibebat. s̄z volētes diuites fieri incidāt in temptationē et laqueū diaboli. et desideria mltā et inutilia et nociua q̄ mergūt hōiez ī iteritū et p̄ditionē. Radix enī oīm malorū est cupiditas. i. philargyria. quā q̄dam appetētes errauerunt a fide et inseruerunt se doloribus multis.

Exemplū cuiusdā tepidi monachi philargyrie laq̄is obligati.

Cap. xij.

Non ignoro quendā q̄ semetipsum autumat monachū. sibi q̄q̄ qd ē deterius de p̄fectiōe blādīt. q̄ receptū in cenobio. cū a suo moneretur abbate ne reuēteret ad illa q̄ renunciāns abdicarat. seq̄ d̄ malorū oīm radice philargyria terrenisq̄ laqueis eripe festinaret. ac si mallet p̄stinis passionibz emēdari. q̄bus enī gūissime singulū mōmentū viderbat vrgeri. cessaret affectare ea quē ne antea q̄dez possederat. quorū nexibz cōpedit ad purgationē vitiōz suorū sine dubio puenire n̄ possz. truculēto vultu eidē respondere n̄ hesitauit. Si tu habes vñ plūmos sustētes. me similit̄ habere cur p̄hibes. **Quid conferāt seniores iunioribz ī denudatiōe viciōrū.**

Ec aut̄ nemini vide La. xij.

Hanc sup̄flua vel molesta. Nisi enī pus exp̄posita fuerint genera vulnēz. et origines causēq̄ morborū fuerit indagatē. nec infirmis potit adhiberi cōgrua medicīne curatio. nec validis cōferri p̄fecte custodia sanitatis. Raz et hec et multo bis plura ad instructionem

iuniorū solent a senioribz q̄ innumeros diūsorū casus ac ruinas exp̄ti sunt ī collatiōe p̄ferri. Quorū multa sepe numero cognoscentes in nob̄ ita senioribz exp̄nentibz ac reuelantibz. velut q̄ isdē ip̄is q̄z passionibz pulsaret. absq̄ p̄fusiōis n̄e verecundia curabam. cuz et remedia pariter et causas infestantiū nos viciōrū taciti discere. q̄ nos n̄ frānitiā verū corp⁹ vel obtexim⁹ vel p̄teriuimus. s̄z ne forte delapsus liber in man⁹ eorūz q̄ in s̄ p̄posito min⁹ instituti vidēt. patefaciat in exp̄tē. q̄ deludantibz sol ac festinantibus culmen p̄fectionis attingere debent esse cōperta. **Quibus exemplis morbus philargyrie triplex esse doceatur**

Cap. xiiij.

Triplex itaq̄ est hui⁹ valitudinis morbo. q̄ ab vniūsis patribus eq̄li detestatione damnaē. Unus hic cui⁹ sup̄ius descripsim⁹ labē. q̄ decipiens miserabiles q̄sq̄ ea q̄ ne antea q̄dem cū in seculo degerent possidebant congregare p̄suadet. Ali⁹ q̄ s̄ q̄ in primordijs suz renūciationis abiecerāt. postea resumere ac rursuz desiderare cōpellit. Terti⁹ q̄ initio malo viciōsoq̄ cōtractus et ab imp̄fectione incipiens. eos q̄s semel hoc tepore mēt̄ infecerit. paup̄tatis ac diffidentie timore p̄territos. spoliare se cunctū mundi facultatibz non sinīt. eosq̄ pecunias vel substātiās quas vtiq̄ renūciātes abicere debuerant reseruantes. ad euangelicā p̄fectionēz nūq̄ puenire concedit. Quarū triū ruinarum exp̄pla. in scriptur̄ sanctis etiā inuenimus nō leui pena fuisse dānata. Raz gieci ea q̄ ne antea q̄dem possederat volens acquirere. nō mō grām p̄phetie nō meruit possidere. quā p̄ successionē velut hereditariā a suo habuit m̄grō suscipe. verum etiā ecōtrario eterna lepra sancti helice maledictiōe p̄fundit. Judas aut̄ volēs r̄sumere pecunias q̄s ātea ch̄istū secut⁹ abiecerat. nō solū ad p̄ditionē domini lapsus ap̄latus p̄didit gradū. sed etiā vitā ip̄am cōmuni exitu finire non

De spiritu philargyrie

meruit eāq; biathanati morte cōclufit. Ananias vero ⁊ saphira refuātes partem quandaz ex his q̄ possederāt aplico ore morte mltantur.

Male renuncians a nō renunciantes quo differat.

Cap. xv.

D E his igit qui dicentes renunciasse se huic mūdo. rursus in credulitate fracti nudari terre. nis opib; timēt in deuteronomio mistice p̄cipit. Si q̄s est hō formidolosus ⁊ cor de pauido nō egrediatur ad bellum. vadat ⁊ reūtat in domū suā. ne pauere faciat corda fratru suoz. sicut ⁊ ipse timore p̄teritus est. Hoc testimonio qd̄ euidētius queso. Nōne māifeste manult eos scriptura. p̄fessionis hō nec initū si bimet vsurpare nec nom̄. q̄ exhortatiōe exemploq; corrupto etiā alios ab euangelica perfectione reuocare. ⁊ infideli infirmare terrore. Iubet itaq; eis vt discedentes e pugna reuertant in domū suā. qz nō pōt quisq; duplici corde bella dñi p̄liari. Air enī duplex animo. incōstās est in oībus vijs suis. Et cogitantes fm illā euangelij parabolā eum q̄ cū decem milib; p̄gredit cōtra regē cum viginti milibus venientem. non posse cōfligere. ad buceo lōge posito postulet pacez. i. vt ne initium qdem renunciationis arripiāt potius q̄ tepide eam post exequentes maiori discrimine semetip̄os inuoluāt. Melius est ei nō vouere. q̄ vouere ⁊ nō reddere. Pulcre aut̄ hic cum decem milibus. ⁊ ille cū viginti venire describitur. Amplior enī vicioz nos impugnātus numer⁹ est q̄. Atutum. p nob̄ dimicantium. Nemo aut̄ pōt deo seruire ⁊ mamone. Nec ponens q̄sq; manū suā sup aratrū ⁊ respiciēs retro. ap̄ ē regno dei.

Quis testimonij se colore tueantur qui exui facultatib; suis nolunt.

Cap. xvi.

H ergo occasionem auaricie p̄stine sibi met inromittere quādam scripturę sanctę auctori.

tate conant. Quā viciofioze intellectu interpretantes. apli immo dñi sententiaz corrumpeatq; ad suū desiderū gestiūt deprauare. nō suā vitam vel intellectum scripturarū sensui coaptantes. sed vim scripturis. p̄ desiderio suę libidis inferētes. p̄sentire eas suis opinionib; volūt. aiūtq; scriptum esse. Beatius est magdare q̄ accipe. Cuius interpretatiōe prauissima eueruatam dñi putant illaz esse sniaz q̄ dī. Si vis p̄fect⁹ esse. vade ⁊ de oia quę habes ⁊ da pauperib;. ⁊ habebis thēaurū in celo. ⁊ veni seque me. Et arbitrant hoc colore diuitias suas se abijcere nō debere. beatiores scz semetip̄os p̄nunciantes. si pristinis suffulti substantijs. alijs qz de earū supabundantia largiantur. dñi erubescunt. p̄ christo gloriofam cū ap̄lo suscipe nuditatē. nec opere manū nec monasterij parsimonia volūt esse p̄tēti. Quib; supest vt aut semetip̄os circūuenire nouerint. ⁊ neq; renūciasse huic mūdo diuitijs pristinis incubantes. aut si. p̄fessionem monachi reatq; ope cupiūt expiri. disp̄sis atq; abieci oīb; nihilq; ex his q̄b; renunciauērūt reseruātes. cū ap̄lo gloriēt in fame ⁊ siti. i. frigore ⁊ nuditate.

De renunciatione apostolorū et ecclesie primitiue.

Cap. xvij.

Q uasi vero et ille similiter nō potuerit facultatib; p̄stinis sustentari. q̄ se non ignobilē etiam in huius mūdi ordine fuisse testat. cū se asserit a natiuitate ciuis romani dignitate prelatum. si hoc esse ad perfectionem cōmodius indicauisset. et illi qui hierosolimis cum essent possessores agrorū ⁊ vel domorū. vendentes omīa ⁊ nihil sibi penitus ex his reseruātes. afferebāt precia eorum. ⁊ ponebāt añ pedes discipulorū. non potuerint necessitatem corporis sui facultatibus p̄p̄ijs sustinere. si hoc perfectius fuisset ab apostolis indicatum. vel ip̄i esse vtilius probauissent. sed vniter sas simul abijcentes substantias maluerunt labore pro prio vel collatiōe gen

Liber. VII.

tium sustentari. De quorum sumptu sanctus apostolus ad Romanos scribens. summq; eis in hoc ministeriū pdicans. ac subtiliter eos ad hanc collationem p. uocans. ait. Nunc autēz proficiscar hierusalem ministrare sanctis. Complacuit enim macedonię z achaię collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt hierusalem. placuit enim eis et debitores sunt eorū. Quoniaz si spirituum eorū participes facte sunt gētes. debent z in carnalibus ministrare eis. Ad corinthios q; horum sollicitudinē similiter gerens. monet eos vt ante aduentū suū collationem quazad vsus eorum mittere disponebant sollicitius prepararent. De collectis autem quę fiunt in sanctis sicut ordinauit ecclesijs galathie. ita z vos facite. Unusquisq; vestrum per vnam sabbati thesauriget apud semetipsum recondens quod ei bene placuerit. vt. nō cū venero tūc collecte fiant. Cū autē venero quos probaueritis per epistolā hos transmittam pferre gratiā vestram in hierusalem Et vt eos ad largiorem collationem puocaret infert. Qd si dignum fuerit vt z ego eam mecū ibunt id est si talis fuerit oblatio vestra q̄ mea quoq; mereatur psecutione deferri. Ad galathas quoq; cū predicationis ministerium cum apostolis partiret. in hoc idē se destinatus a iacobo petro z iohāne testatur. vt licet pdicationem susciperet gētiū. pauperum tamen qui erant hierosolimis nequa q; sollicitudinem curāq; respiceret. qui ppter christū vniuersis rebus suis renunciantes. spontaneā subie rant egestatem. Et cum vidissent inquit Gratiam dei quę data est michi iacobus z cephas z iohannes qui videbant columine esse dexteras dederunt michi z bar nabę societatis. vt nos inter gentes predicarem. ipi autem in circūfusione tātū vt pauperes memores essemus. Quā rem omni sollicitudinē se testatur implese. dicens. Qd etiam sollicitus fui bociplūz facere. Qui igitur sunt beatores. vtrūz

nam hi qui nuper de numero gentiū congregati. nec puaientes euangelicā perfectionem cōscendere adhuc suis substantijs inherebant. in quibus magnus fructus ab aplo ducebat. si saltem ab idolorū cultura z fornicatione z suffocatis z sanguine reuocati. fidem christi cū suis facultatibus suscepissent. an illi qui euangelice satisfaciētes sententię crucez dñi quotidie portātes. nihil sibi de ppijs facultatibus supesse voluerunt. Lūq; ipse beatus apostolus vinculis z carceribus obligatus. seu vexatione itineris impeditus. z ob hoc consuetam victus substantiam parare vt erat solitus suis manibus non occurrens. a fratribus qui de macedonia venerunt supplementū suę necessitatis se offerit accepisse. nam quod mihi inquires dērat. suppleuerūt fratres q̄ venerunt a macedonia. et ad philippenses ipse referens. scitis eī z vos philippenses. quia in principio euangelij quando pfectus sum a macedonia. nulla ecclesia mihi cōmunicauit in ratione dati z accepti. nisi vos soli quia z thessalonicā z semel z bis in vsum mihi misistis. erūt finis illorū sententiā quam mente tepida conceperunt. z isti beatores a postolo. q̄a de suis inueniant ei substantijs impartisse.

Qd amens quilibet dicere nō audebit. **S**i apostolos imitari velim. non debeamus nostris defini. tiōibus viuere sed illorū exem.

Quia obre si euangelico pcepto volumus obedire. z aplos ac totū illi ecclesie pmitiue. seu patz q̄ virtutibus ac pfectiōi eorum nostris tēporibus succedunt imitatores existerē. nō nostris definitionibus acquiescamus. de hoc tepido ac miserabili statu perfectionem nob euangelicā pollicentes. sed illorum sectates vestigia circūuenire nosmetipsos minime studeamus. et ita monasterij disciplinaz institutionem q; parit expectamus. vt in veritate renunciemus huic mūdo. nihil ex his quę contempsimus infi.

De spū philargyrie

delitate nos retrahente seruantes, quoniam
dianum victum non recondita pecunia
sed opere proprio conquiramus.

Sententia sancti basilij epī ad
uersus syncretium plata. **Cap. lxi.**

Ertur sententia sancti Basilij
cesariensis epī ad quendam p
lata syncretium, tali quo diximus
tepeze torpentem, qui cum renunciaſſe ſe
diceret huic mundo, qdam ſibi de pro
prijs facultatibz reſeruauit, nolēs exerci
tio manuū ſuarū ſuſtentari, et humilita
tem verā nuditate et operis cōtritiōe mo
naſterijqz ſubiiectione conquirere, et ſer
uatore inquit ſyncreti pdidisti, et mōa
chum non feciſti.

**De ignominioſuz ſita philargy
ria ſuperari** **Cap. xx.**

Itaqz ſi agonem ſpiritualem cer
tare legitime cupimus, hūc qz
pernitioſum hoſtem a noſtri cor
dibz extrudamus. Quem quantum
ſupare non magne virtutis eſt, tantū ab
eo vinci ignominioſum plenumqz tede
coris. A potente enim elidi licet ſit in de
iectione dolor, et gemitus in amiſſiōe vi
ctorie, tamē quodammodo de aduerſarij
robore victis naſcitur cōſolatio. Sin ve
ro et inimicus exilis et genus colluctatio
nis infirmum, ultra deiectionis dolorem
confuſio turpior, et ignominia detrimen
to grauior inferitur.

**Quemadmodum ſuperanda
ſit philargyria.** **Cap. xxi.**

De quo hec erit ſumma victoria
triumphuſqz perpetuus, ut quē
admodum dicit, nec minuto q
dem nummo conſcientia mōachi pollu
atur. Impoſſibile nanqz eſt eū qui vict
in exigua ſtiſe, pcupiē ſemel in corde ſuo
radicē ſuſcepit, nō maioris deſiderij, pti
nus incēdio cōflagrari. Tādū nāqz mī
les chriſti victor, ac ſecur, cūcta qz cupi
ditatis impugnatione erit extern, donec
initia pcupiēbuz hic neqſſim, ſpūs in
eius corde nō ſeuerit. Quapp̄ cū in cun
ctis generibz vitioz generalit̄ ſpenē ca
put oporteat obſeruari in b̄ precipue dili

gentius puenit p̄caueri. Qd ſi fuerit in
tromiſſum, ſua materia pua leſcēs ipſū
ſibi met vehemētiōra ſuſcitabit incendia
Idoqz nō ſolū pecunia et cauenda poſ
ſeſſio, verū etiā voluntas ipſa ab aīmo pe
nitentis extrudēda. Qd ei tam effect? phi
laryrie vitandus eſt, qz affect? ipſius ra
dicitus amputandus. Nihil ei pderit pe
cunias non h̄re, ſi voluntas in nob̄ fue
rit poſſidendi. **Expoſit quis etiā
nō habēs pecunias philargy
rus iudicari.** **Cap. xxij.**

Poſſibile nāqz eſt etiā nō habē
tem pecunias neqz qz philargy
rie morbo carere, nihil qz ei pro
deſſe bñficiū nuditaqz, qz cupiditaqz vi
tium reſecare nō valuit, paup̄taqz bono
non x̄tut merito delectat, et neceſſitatis
onere nō ſine cordis languore content?
Quēadmodū etiā corpe nō pollutoſ
euāgelic? ſmo, pñciat corde mechatof
ita pecunie qz pōdere mīme ſarcinatos,
affectu ac mēte cū philargyris pdenari
poſſibile eſt. Occaſio enī eis habendi de
fuit nō voluntas, q̄ ſp̄ apud deum ſolet
magiſqz neceſſitas coronari. Itaqz feſti
nandū nob̄ eſt, ne inuacū laboz n̄roz
emolūmēta depeant. Miſabile nāqz eſt
paup̄taqz ac nuditaqz exitus toleraſſe fru
ct? x̄o eaz prauē volūtaqz vitio pdidiffe

Exemplum de iuda **Cap. xxij.**

Is noſſe qz pernicioſe qz noxię
fomes iſte niſi fuerit diligēt exci
ſus, ad ei? interitū q̄ eū cōcepit
fructificet, et om̄igenis pulluletram uſcu
lis vitioz. Reſpice iudā aploz numero
deputatuz, qz noluit ſerpent̄ hui? caput
letale p̄terere, q̄lit̄ euz ſuo veneno peme
rit, et pcupiē laqueis irretitum ad q̄ſar
rupti p̄cipitū crimē impegit, ut redem
ptorē mūdi et hūane ſaluē auctorē trigē
ta argenteis pſuaſerit vēdere. Qui neqz
qz eſſet ad tā ſceleſtū, p̄ditionis facin? de
uoluz, ſi nō philargyrie morbo fuiſſet i
fect, nec dñice negationis re? ſacrileg?
extituiſſet, niſi p? ſolit? fuiſſet creditos ſibi
loculos cōpilare. **Philargyria nī
ſi nuditate vici n̄ poſſit.** **Cap. xxiiij.**

Lib. VII.

Immane scilicet et euidentis tyrannidis huius exemplum. que semel (ut diximus) anime captiuam. te nullam permittit honestatis regulam custodire. nec vlla questus adiectione satuari. Finis enim rabiei huius non diuitijs. sed nuditate conquiritur. Denique cum hic ipse ob hoc loculos dispensationi pauperum deputatos sue potestati creditos accepisset. ut saltem pecuniarum abundantia satietis concupiscentie sue modum imponeret. intantum copia earum in abundantiozem fomitem cupiditatis exarsit. ut iam non loculos clanculo compilare sed ipsum dominum venundare maluerit. Vniuersas enim diuitiarum moles. cupiditatis huius exuperat magnitudo.

De exitu ananie et saphire et iude quem philargyria impellente subierunt.

Ca. xxv.

Denuo princeps apostolorum his eruditus exemplis. sciens habentem quippiam cupiditatis frena non posse moderari. nec finem eius in parua summa magna uel consistere. sed in sola virtute nuditatis. ananiam et saphiram quorum superius fecimus mentionem. quia sibi qui quippiam de sua facultate seruauerant. morte multauit. ut interitum quem ille ultro sibi pro reatu dominice prodicionis intulerat. hi pro mendacio cupiditatis exciperent. Quanta in hoc quoque facinoroso supplicij similitudo concurrat. Ibi namque philargyriam prodicio. hic falsitas subsequuta est. Ibi veritas prodit. hic mendacii crimen admittitur. Licet enim operis eorum dissimilis videatur effectus. vnus tamen finis in utroque concurrat. Ille namque refugiens paupertatem resumere que abiecerat concupiscit. hi ne fierent pauperes de substantia sua quam aut apostoli offerre fideliter. aut totam dispergere fratribus debuerant. quiddam retinere temptauerunt. Et ideo utrobique sequitur mortis damnatio.

quia utrumque crimen de philargyria radicibus pullulauit. Itaque si in eos qui non alienas concupierunt substantias. sed proprijs parcere temptauerunt. nec habuere desiderium acquirendi sed referendi tantummodo voluntatem. processit tanta seuera sententia. quid censendum de his qui nunquam possessas pecunias cupiunt congregare. et nuditatem coram hominibus preferentes. affectu concupiscentie coram deo diuites comprobantur.

Philargyria lepram anime inferat spiritalem. Ca. xxvi.

Qui secundum similitudinem Bieci spiritu ac mente leprosi esse noscuntur. qui mundi huius caducas pecunias concupiscens immunde lepre contagione respersus est. Per quas nobis euidentis reliquit exemplum. omnem animam cupiditatis late pollutam spiritali vicioz lepra respergi immundamque apud dominum perenni maledictione reputari.

Testimonia de scripturis quibus perfectione desiderans edocetur non resumere que renuncians abdicauit. Ca. xxvii.

Igitur si perfectionis desiderio dimittens omnia secutus es christum dicentem tibi. vade vende omnia que habes et da pauperibus. et habebis thesaurum in celo. et veni sequere me. quid missa super aratrum manu respicis retro. ut eiusdem voce domini pronuncieris non esse aptus regno celorum. Super tectum euangelici culminis stabilitus. quid descendis tollere aliquid de domo tua. ex his videlicet que antea contempsisti. Constitutus in agro atque operatione virtutum. substantia mundi quate renuncians spoliasti. quid recurrens niteris reuestiri. Si vero paupertate presentis uentus nihil quod dimitteres habuisti. multo magis acquirere non debes quod antea non possedisti. Ob id enim ita domini beneficio preparatus es. ut expeditior ad eum nullis pecuniarum laqueis impeditus accurreres.

Verum nullus in se egens frangat. neo
est eni qd non habeat qd dimittat. Anu-
sis renunciant facultatib mundi. quisq
affectu possidendi eas radicit apu tanit

Quaduersus philargyria victo-
ria non aliter possit nisi nudita-
te conqueri. **Cap. xxviii.**

Hec estigit de philargyria pfe-
cta victoria. vt paruissime cui-
libet stupis in corde nro residere
non sinam? igniculū. certi qd reslinguēdi
eum non habebim? vlti? facultatē. si qn
tulacū qz scintille hui? in nob materiam
fouerim? **Quemadmodū possit
nuditas a monacho sustentari**

Quam virtutē non alias **Cap. xxix.**
retinere valebim? illibata. nisi
in monasterio psistentes scdm
aplm. habentes victū et vestimentuz his
contēti fuerimus. **Remedia contra
morbum philargyrie. Cap. xxx.**

Damnationes gananie et saphi-
re memorie retinētes. horrescā?
aliqd ex his resuare q renūciā-
tes penit? abdicare deuouim?. Sicq qz
ptimescam? exempluz. q ob philargyrie
culpā eterne supplicio lepre multat. et ali-
qd ex his q nec an possedim? caueamus
acq̄rere. Nec nō etiā inde vl meritū vel
exitū formidātes. qz qz pecunie resumere
quā semel a nob abiecim? tota virtute vi-
temus. Sup hec oia psiderātes pditiōz
fragilis incerteqz nature nre caueamus
ne dies dñi sicut fur in nocte supueniēs
maculatā vl vno obolo nra z psiaz tēp
bendat. q oēs fructus nre renūciationis
enacuās. illud qd in euāgelio dñi di-
ctum est. ad nos qz faciat voce dñica di-
rigi. Stulte hac nocte aīam tuā repetūt
a te. q autē pparasti cui? erūt. Nihilqz
de crastino cogitantes. nūqz nos de mo-
nasterij disciplina patiamur euelli.

Quod non possit quis philargyria
vincere nisi in cenobio perseue-
rans. et quemadmodum possit
ibidem permanere.

Cap. xxxi.

Quod sine dubio neqz pmitte-
mur implere. sed ne sub institu-
tionis qdem regula pmanere.
nisi pus patie virt? que nō aliunde qz de
humilitat fonte pcedit. in nobis fuerit
firma soliditate fundata. Illa nāqz nul-
li cōmōtiones nouit inferre. hō sibi il-
latas magnanimit̄ tolerare.

**Explicit de spiritu philargyrie
liber septimus. Incipiūt capi-
tula libri octauī de spiritu ire**

Roemium. Cap. i.

Prius de his qui dicunt irāz nō
esse noxiā si delinquentibus
irascamur. qz ripe de? irāsci
dicatur.

ii De his qui in deo ex nostre natu-
re consuetudine nominantur

iii Qualit̄ de affectibz membrisqz
humanis q indemutabili et in-
corporeo deo ascribi legim? sen-
tiendum sit

iv Cuius placiditatis monachum
esse conueniat.

v De iniusta iracundie cōmōtiōe
vel iusta.

vi In quo tantum mō nobis ira sit
necessaria. vel qb beati dauid
exēplis ira salubrit̄ assumat

vii De ira aduersus nosmetipsos sus-
cipienda

ix De quo sole dicat̄ vt nō occidat
super iracundiam vestram.

x De his quoz iracundiē ne occa-
sus qdem sol isti? modū ponit.

xi De hic finis tristitie vel ire sit vt h
qd pualet vnusqzqz pficiat

xii Qne momentaneā qdem irā lice-
at retentari

xiii De reconciliatione fraterna

xiiii De vetus qz lex irā non tm̄ de effe-
ctu sz etiā d cogitatiōe puellat

xv De supflua secessiōe eoz q ab in-
emēdati moribz non recedunt

xvi De tranquillitas cordis nri non
in alterius arbitrio. sed in nra
debeat ditione consistere

Lib. VIII

xviij **Q**uo studio heremū debeamus
expetere ⁊ q̄lū inibi sit pfectus

xviij **Q**ua compatione estimādi sint
qui tunc tm̄ patientes sunt, cū
a nemine puocant

xix **D**e amputāda ira fm̄ euāgelii.

xx **I**n eo qd̄ in euangelio scriptum
est. qui irascit̄ fratri suo. vtrum
recipiendū sit qd̄ adiectum est
sine causa.

xxi **R**emedia quibz irā de cordibus
nostris eradicare possimus.

Explciunt capitula

Incipit liber octauus de spiri-
tu ire

Cap. primum.

Wartuz

Quā certamē est ire qd̄
mortiferū virus de re-
cessibz aīe nr̄e fundi-
tus est eruēdū. Hac

enim in cordibz nr̄is insidente ⁊ oculus
mentis noxijs tenebris occecante. nec in-
dicium recte discretionis acq̄rere. nec ho-
neste cōtemplationis intuitū. nec matu-
ritatē p̄siliij possidere. nec vite participes
nec iusticie tenaces sed ne spirital̄ quidē
ac veri lumis capaces poterim⁹ existere.
qz turbat⁹ est in q̄t p̄ ira ocul⁹ me⁹. Nec
sapie participes effici tam ⁊ si sapientes
oīm p̄nunciari opinione videam⁹. qz ira
in sinu insipientiū req̄escit Sed ne vitā
q̄dem immortalitatis p̄sequi poterimus.
q̄uis prudentes videamur definitione
hoīm iudicari. qz ira p̄dit etiā prudētes.
Nec iusticie moderamīa p̄spicaci discre-
tione cordis valebim⁹ obtinere. licz p̄fe-
cti sanctiqz cūctorz opinationibz estime-
mur. qz ira viri iusticiā dei nō operatur
Ipsaz qz honestatē granitatē q̄ etiaz viri
seculi hui⁹ solet familiarē existere. nullo
mō possidere poterim⁹. licz nobiles ⁊ ho-
nesti natalium p̄rogatiua putem⁹. qz vir
iracundus inhonestus est. Cōsiliū etiaz
maturitatez nullaten⁹ valebim⁹ obtine-
re. q̄uis grauel ⁊ summa scīa p̄diti vi-

deamur. qz vir iracundus agit sine cōsi-
lio. Sed nec quieti esse a p̄urbationibz
noxijs. nec poterim⁹ carere peccatis. tam
⁊ si nequa qz nob̄ inquietudines ab alijs
inferat⁹. qz vir animosus parit rixas. vir
autem iracundus effodit peccata.

De his qui dicunt iram nō esse
noriam si delinquentibus ira
scamur qz et ipse deus irasci di-
catur

Cap. ij.

Nonnullos audim⁹ hunc aīe
pnitiosum morbū ita excusare
temptātes. vt eum detestabilio
re interpretatione scripturarū extenuare
gestirent. dicentes nō esse noxiū si delin-
quētibz fr̄ibz irascam⁹. si q̄dem inq̄unt
ipe de⁹ p̄tra eos qui eū vel scire nolūt vl
scientes contemnūt f̄rere atqz irasci di-
catur. vt ibi. et iratus est furore dñs in
p̄p̄m suū. vel cū orat. p̄pheta dicens. dñe
ne in furore tuo arguas me. neqz in ira
tua corripas me. nō intelligentes quod
dum homibz occasionē pessiferi vitij vo-
lunt concedere. immēsitati diuine ac fō-
ti totius puritatis iniuriā carnal̄ passio-
nis admisceāt. **D**e his quē in deo
ex nostre nature consuetudine
nominantur

Cap. iij.

Seni hec cum dicuntur de deo
carnali ⁊ pingui sensu fm̄ lite.
re significationē accipiēda sūt.
ergo ⁊ dormit cum dicit⁹. exurge q̄re ob-
dormis dñe. de q̄ alibi dī. ecce non dor-
mitabit neqz dormiet q̄ custodit israel.
⁊ stat ac sedet cū dicit⁹. celuz in est sedes.
terra aut̄ scabellū pedum meoz. q̄ metit⁹
celū palmo ⁊ terrā pugillo concludit. et
crapulat⁹ a vino cū dī. et exurrexit sicut
dormiēs dñs potēs crapulat⁹ a vino. q̄
solus hz immortalitatē. et lucē habitat
iaccessibile. vt p̄mittā ignoratiōē ⁊
obliuionē q̄ de ipso legim⁹ in scripturā sā-
ctis frequēt̄ infra. deinde liniāmētā mē-
broz q̄ tanqz de hoīe figurali ⁊ cōposito
d̄scribūt capill̄scz capite ⁊ naribz. ocul⁹
ac facie. manibz ac brachijs. digiti vtero
pedibzsqz. quē oīa fm̄ vilē literē sonum

De spiritu ire

si voluerimus admittere deū iniamen-
tū membrorum et corpora figura cōpositum
quod dictū ē nefas est quodq; absit a nobis
neceſſe eſt eſtimari.

**Qualiter de affectibus mem-
brisq; humanis q̄ indemutabi-
liet incorporeo deo aſcribi legi-
mus ſentiendum ſit. Cap. iij.**

Itaq; ut hec ſm ſrām nō abſq;
neſando ſacrilegio poſſunt itel-
ligi ſup eo qui inuiſibilis inef-
fabilis incōprehenſibil inefſtimabil ſim-
plex et incōpoſitus ſanctarū ſcripturarū
auctoritate definit ita ne furoris quide-
et ire pturbatio illi indemutabili nature
ſine ingenti blaſphemia poterit coapta-
ri. Nam huiusmodi ſignificatiōe mem-
brorum diuinas efficientias dei et immen-
ſas operationes ei⁹ ſentire debem⁹. q̄ no-
bis niſi p hec vſitata vocabula mēbroz
nequeunt intimari. vtp̄ta ſignificatiōe
oris colloquutiones eius q̄ in archanos
aīne ſenſus ſolent clementer infundi. vlt
quod in patrib⁹ nris atq; p̄p̄etis idem locu-
tus ſit agnoſcam⁹. in oculis immenſita-
tem pſpicacie qua vniūſa pluſtrat ac p-
ſpicit et quod niſi eū ex his q̄ a nob gerūt
gerenda re ſūt ſeu cogitant lateat. ſcire
poſſimus manuū nuncupatione puidē-
tiam et operationē qua oīm ip̄e ſit crea-
tor et conditor ſentiamus. brachiū q̄z
tutis et gubernationis eius inſignia q̄ cū
cta ſuſtentat moderat ac regit. Et ut de
ceteris taceam. canities capitis quod aliud
q̄z lōgenitatem deitatis et antiq̄tatem ſigni-
ficat. qua ſine vllō pncipio eſt. et oīa tpa
et creaturas excedit vniuerſas. Ita igit
et de ira dei vel furore cum legimus non
androtathos. i. ſm humilitate humāe
pturbationis. ſed digne de deo qui oīm
pturbatione alienus eſt ſentire debem⁹.
ſciz quo p hec cum iudicē et vltorem oīm
que inique gerunt in hoc mūdo poſſim⁹
aduertere. et retribuitorē terribile actuum
nroꝝ his x̄toꝝ ſignificatiōibus formi-
dantes. p̄tra illius voluntatē timeam⁹
quodq; admittere. Illos etenim timere p̄ſue-

uit humana natura q̄s indignari nō vult
et vere offendere. ut in nonnull equiſſi-
mis iudicijs ſolet ab his qui aliq̄ reatu
ſue pſciētiē remordent. ira vltrix timeri.
nō ſciz q̄z in animis eoꝝ q̄ in ſte iudica-
turi ſūt pturbatio cōſiſtat. ſz quod ita me-
tuetib⁹ ille ſeriat affect⁹ q̄ p executionē le-
gum et examinatiōe iuſticię et eq̄libratiōe
pcedit. Quē tñ quātalibet animi fuerit
māſuetudine ac lenitate. plata. ab his q̄
p ſuo merito pena plectendi ſūt. furor q̄
uis et ira ſenſiſſima iudicat. Longum eſt
nec pſentis operi. ſi voluerim⁹ oīa q̄ de
deo humana ſignificatione figurali in-
ſcripturū dicta ſunt explanare. Nec ad
pſentem neceſſitatē q̄ p̄tra furorū vitioꝝ
ptinebant dixiſſe ſufficiat. ut null⁹ exin-
de ſibi met occaſionē morbi mortisq; per-
petue per ignorātiā trahat. vñ ſancti-
tas et immortalitas vite ſaluēq; mēdia
p̄q̄runt. **Quis placiditatis mo-
nachum eſſe conueniat. Cap. v.**

Itaq; monachus ad pfectionē
tendens. et agone ſpiritale legi-
time cupiens decertare. ab omī
ire furorisq; vitio alien⁹ exiſtat. et audi-
at quod ſibi vas electionis p̄cipiat. Omis
inquit ira et indignatio et clamor et blaſphe-
mia tollat a vobis. cū omī malicia. Cū
dicit oīs ira tollat a vobis. nullā penitē-
velut neceſſaria et vtilem nobis excipit
Delinquentēq; fratrem ſi neceſſe eſt ita cu-
rare feſtinet. ut dū medelā leuiori forſitā
febricula laborāt. pcurat inferre non ſe-
metipm irat⁹ d̄teriori morbo cecitatis in-
uoluat. Oportet nāq; illū q̄ alterius vul-
neri mederi cupit oī languorū morbo ali-
enum ſanūq; ſubſiſtere. ne illud euangeli-
licum dicat ei. medice p̄us cura teipſuz.
ac vidēs feſtucā in oculo fratris ſui trabē
in oculo ſuo nō videat. vel quomō vide-
bit eſcere feſtucā de oculo fratris ſui. q̄
trabem furoris geſtat in oculo ſuo

**De iniuſta iracundie commo-
tione vel iuſta. Cap. vi.**

Qualibz ex cauſa iracundię mor-
effemēs excecato cnlos cordis.

Liber VIII

et acumini visuum exitiale validioris morbi ingerēs trabem. solem iusticie nō finit intueri. Nihil interest. vtrū aurea lamina plumbea ve seu cuiuslibet metalli oculorum obtutibus imponatur. differentiā cecitatis non facit preciositas metallorum. Habemus sane ire ministeriū satis cōmode nobis insertum. ad quod solum eam recipere vtile nobis est ac salubre. cum contra lasciuientes cordis nostri motus indignātes infremimus. et ea que agere confundimur coram hominibus vel proloqui in latebras ascendisse nostri pectoris indignamur. angelorum scz ac dei ipsius p̄sentiam ubiqz et omnia penetrantis. oculum qz eius tota formidine tremiscētes. quem nequa qz possūt conscientię nostre latere secreta.

In quo tantum mō nobis ira sit necessaria vel quibus beati David exēplis ira salubriter assumatur.

Cap. vii

Uel certe cum contra hanc ipaz iram cur nobis aduersus frem irreperit cōmouemur. et irati letales instigationes eius extrudimus. nec in abditis pectoris nostri noxias eaz latebras habere permittimus. Talit nos irasci etiam ille propheta docet. qui intātum hāc e suis abegerat sensibus. vt ne inimicis quidem p̄p̄is et quidem a deo sibi traditis maluerit reddere talionem. Irascimini inquit et nolite peccare. Ille enim cum aquaz de cisterna bethleem ita concupisset. eam qz a viris fortibus p̄ medias hostium cateruas suscepisset. al latam p̄tinus effudit in terraz. et ita voluptuosam cōcupiscentię passionē iratus extinguens libauit eam dño. et cupiditatis sue desiderium non expleuit. dicens. Propitius sit mihi dñs ne faciaz hoc. Num sanguinem hominū istorū q̄ p̄fecti sunt. et animarū periculum bibā. Vel cum semei in regem dauid audiēte eo lapides et maledicta coram omnibz irrogaret. vellet qz ab isai filius sarnie p̄r.

ceps militum cōiūcti regalis vltionē trūcatione capitis eius explere. beatus Dauid aduersus diram suggestionem eius indignatione pia commotus. humilitatis modū et patientię rigorem incōcussa lenitate seruauit dicens. Quid michi et vobis filij sarnie. Dimittite euz vt male dicat. Dñs enim p̄cepit ei vt malediceret dauid. Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit. Ecce filius meus q̄ egresus est de vtero meo querit animā meā. quanto magis nūc filij gemini. Dimittite eū vt maledicat iuxta p̄ceptū dñi. si forte respiciat dñs afflictionem meam. et reddat mihi bonum p̄ maledictione hac hodierna.

De ira aduersus nosmetipsos suscipienda.

Cap. viij.

Itemur itaqz irasci salubriter. sed nobismetipsis ac suggestio. nibus accedentibus prauis. et non peccare ad effectum scz eas noxium pducētes. Deniqz hunc eundem sensū euidentius explanat versiculus sequēs. Que dicitis in cordibz vestris. in cubilibz vestris compugimini. id est quecūqz in cordibz vestris ingruentibus repētinis ac lubricis instigationibz cogitaqz. consiliū moderatione omnem strepitū et pturbationem furoris amouētes. velut in cubili quietis positi compunctione saluberrima emendate atqz corrigite. Deniqz beatus ap̄lus vsus huius versiculi testimonio. cum dixisset. irascimini et nolite peccare. subiunxit Sol non occidat sup iracundiam vestraz. neqz detis locū diabolo. Si noxium est sup iracundiaz nostrā occidere solem iusticie. et irati cōfestim. locuz diabolo damus in corde nostro. quomō superius p̄cipit vt irascimini dicēs. irascimini et nolite peccare. Nō. ne euidenter hoc dicit. irascimini vitis et furori vestro. ne conhibentibz vobis sol iusticie christus incipiat. p̄pter iracundiā vestram mentibus obscuratis occidere. et discedente illo locum diabolo in vestris cordibus prebeat.

De spiritu ire

De quo sole dicatur ut nō occi-
dat sup iracundiā vestrā. La. ix.

Quo sole ppheta? deus eni-
tentius cōmemorat ita dicens
Timētibz aut nomen meū orie-
tur sol iusticie. 7 sanitas in pennis eius.
Qui rursus peccatoribz 7 pseudo pro-
phetis illisqz qui irascunt occidere dicūt
in medio die. dicēte ppheta. Occidet eis
sol in meridie. Vel certe fm tropicū sen-
sum. mens id est nois siue ratio que pro
eo qd oēs cordis cogitationes discretio-
nesqz perlustret sol merito nuncupatur.
ire vitio nō extinguitur. ne eadem occi-
dente pturbationum tenebre cū auctore
suo diatolo vniuersum nostri cordis oc-
cupent sensum. 7 tenebris ire possessi. ve-
lut i nocte ceca. quid nō oporteat agere
ignoremus. Tali sensu hunc apli locuz
instituitis seniozū traditum nobis. qd ne-
cesse fuit quemadmodum de ira sentirēt
dicere. licet longiore sermone ptulimus.
qui eam nec ad momentum quidem cor-
nostrū penetrare permittunt. illud euan-
gelij omnimodis obseruantes. Qui ira-
scitur fratri suo reus erit iudicio. Ceterū
si vsqz ad occasum solis licitū sit irasci.
ante furoris satietatez 7 vltid ire cōmo-
tionē poterūt noxię pturbationes exple-
re. qd iste sol ad locū suū vergat occasus.

De his quozū iracūdiēne occa-
sus quidem solis istius moduz
ponit. Cap. x.

Quid vero dicam de his qd qd
dam dicere sine mea cōfusione
nō possum. quoz implacabili-
tati nec hic quidem sol occidens tminū
ponit. sed p dies eam plurimos. ptelātes
atqz aduersus eos i quos cōmoti fuerūt
rancorē animi referuātes. negant qdem
se verbis irasci. sz re ipsa 7 opere indigri
grauissime comprobant. Nā neqz eos
congruo sermone cōpellant. nec affabili-
tate eis solita colloquūt. 7 in eo se mini-
me delinquere putant. qd vindictā suę
cōmotiōnis non expetant. quam tñ qd
pferre palam 7 exercere aut non audent

aut certe nō possunt. in suam pnciem vi-
rus iracundie retorquentes cōcoquunt
eam in corde taciti. ac silentes in semetip-
sis consumunt. amaritudinē tristicie nō
xtute animi ptnus expellentes. sz dige-
rentes pcessu dierū. 7 vtcūqz p tpe miti-
gantes. **Hic finis tristicie vel**
ire sit ut hoc quod pualet vnus.
quisqz perficiat. La. xi.

Quasi xō non hic finis vnicui-
qz vindicte sit. 7 abunde qd fu-
rozi ppro vel tristicie satiffere
rit. si id qd pualet ira instigante cōple-
uerit. qd hi qz facere noscunt. q motus
suos non appetitu placiditatē. sz inopia
cohibent vltionis. nihil enim inferre am-
plius his qbus irati sunt pnt. nisi vt cuz
eis affabilitate solita mīme colloquāt.
aut quasi in effectu opis solūmō sit ira
cundia moderāda. 7 nō poti⁹ ab archa-
nis nostri pectoris eruenda. ne tenebril-
lius obscurati nec cōsiliū salubris nec sci-
entie lumen admittere. sed ne tēplū spūs
scti habitāte in nob spū iracūdiēneqz
valeam⁹ existere. Cohibit⁹ enī in corde
furoz affantes qdem hoies nō offendit.
sz eque spūsaniti splendidissimū iubar
ac si platus excludit. **Ne momē-**
taneam quidem iraz liceat retē-
tari. Cap. xij.

At quemadmodū vel ad mo-
mentū vult eā dñs retentari. q
nec sacrificia quidem spiritualia
orationū nostrarū pmittit offerri. si vel
aliū ptra nos aliqd rācor hēre cognosci-
mus. dicens. Si ergo offers mun⁹ tuū
ad altare. 7 ibi recordatus fueri qd frat-
tuus habet aliqd aduersum te. relinque
ibi munus tuū ad altare. 7 vade p̄us re-
cōciliari fratri tuo. 7 sic venies offer mu-
nus tuū. Quō ergo nō dicā vsqz i dies
plures. sed vel vsqz ad occasum sol istū
pmittim cōtra fratrem retinere tristiciaz.
qd ne illo quidem aliqd habente adūsum
nos orationes n̄as deo offerre pcedim⁹.
quibz precipit ab aplo. sine intermissiōe
orate. 7 i oī loco leuātes puras man⁹ sine
F

Liber. VIII.

ira et disceptatio. Superest igitur ut aut
numquam oremus huiusmodi viri retinentes
in cordibus nostris. et applico huic precepto si
ne euangelico quo indefinenter et ubique in-
temur orare sumus obnoxii. aut si nolimet
ipsum circumuenientes preceptum fundere quod est
interdictum presumimus. non oratione domino. sed
rebellionis spiritu contumacia nos ad id non
uerimus offerre. **Dereconcilia-
tione fraterna.** **Cap. xiiij.**

Et quia plerique seu lesos fratres et
peristatos contemnimus. vel cer-
te non vicio nostro dicentes eos offe-
sos despiciamus. animamque medicus et occul-
torum confessor. occasiones iracundie volens
radicare a cordibus nostris euellere. non solum
si lesi fuerimus iubet nos remittere. et reco-
ciliari fratribus nostris. nullamque aduersus eos
iniurie seu lesionis memoriam retinere. sed
etiam si illos aduersum nos seu iniuste seu in-
iuste habere aliquid nouerimus. similiter precipit
ut munus nostrum relinquentes. id est. compes-
centes orationes nostras. ad eorum prius satisfactio-
nem tendere festinemus. et ita fratris cura-
tione promissa orationum nostrarum munera illi
bata deferre. Non enim ita nostris obsequijs
communis omnium dominus delectatur. ut quod in uno
acquirat perdat in altero dominante tristitia.
In cuiuslibet namque dispendio unum pati-
tur detrimentum. quod eodem modo omnium famu-
lorum suorum salutem desiderat et expectat.
Et idcirco equum habente aduersum nos
fratre inefficax erit oratio nostra. ac si nos ad-
uersum eum tumentis spiritu indignationis
amaritudinem refuimus. **Quod vetus
quoque lex iram non tantum de effectu
sed etiam de cogitatione conuallat.**

Sed quod diutius preceptum. **Cap. xiiij.**
scriptis euangelicis atque apostolicis immo-
ramur. cum etiam veteris lex quod aliquid
habere remissionis videtur. hec eadem preceptaue-
at dicens. ne oderis fratrem tuum in corde
tuo. et iterum. non eris memor iniurie ci-
uium tuorum. et rursum. itinera eorum quod me-
moriam retinent malefacti in mortem. Ai-
des tibi nequicia non in opere tantum sed etiam
in archanis cogitationibus refecari. cum

de corde odium et ininrie non solum retribu-
tio. sed etiam ipsa memoria radicitus iubeat
euelli. **De superflua secessione eorum
qui ab inemendatis moribus
non recedunt.** **Cap. xv.**

Idem superbia vel ipsa superbia
tunc cum incoditos mores nostros atque
indiatos voluit emendare. solitu-
dinem nos desiderare conuersemus. tamquam ibi
nullis nos concitantibus illico virtutem pa-
tientie repturi. excusantes negligentiam
nostram. causaque commotionis non nostra dice-
tes impatiencia sed fratrum vicio generari.
Dumque in alios errorum nostrorum causas.
numquam ad patiem et perfectiouis calcem valebit
peruenire. **Tranquillitas cordis
nostri non in alterius arbitrio sed
in nostra debeat ditione consistere.**

Sed anima igitur emendationis ac tranquillitatis nostre non
est in alterius arbitrio collocanda
quod nequeque nostre subiaceret potestati. sed in nostra
potius ditione consistit. Itaque ut non
irascamur non debet ex alterius perfectione sed ex
nostra virtute descendere. quod non aliena potestate
sed propria longanimitate conquiratur.

**Quo studio heremum debeamus
expetere et quantum inibi sit perfectus.**

Porro heremum perfectos. **Cap. xvij.**
per omnes vicio curatos oportet expe-
tere. et excogitare ad purum in congre-
gatione fratrum virtutis. non pusillanimita-
tis profugio. sed diuine contemplationis obtinere.
et desiderio intuitus sublimioris intrare.
quod non nisi in solitudine a perfectis solummodo
poterit apprehendi. Quocumque enim vicia in
curata in heremum detulerimus. optata in no-
bis et non abolita sentient. Solitudo namque
quod sicut non vit emendatis moribus contem-
plationem purissimam referare. et intuitu sin-
cerissimo spiritualium sacramentorum sciam
reuelare. ita eorum quod minus emendati sunt vi-
tia non solum seruare. verum etiam exaggerare
persequitur. Tamen quod sibi patiens quod videtur
et humilis donec nullius hominum commiscetur
proportio. ad naturam perfectam morum reuersurus
cum interpellauerit cuiuslibet commotionis

De spiritu ire

ocasio. emergunt quippe ex eo confestim vitia que latebant. et velut equi infrenes certatim e suis repagulis ocio longiore nutriti acriter ad perniciem aurige proprii ferotiusque perripunt. Daggeni exercitio vsuque humano cessante efferant in nobis vitia. nisi fuerint ante purgata. Ipsamque umbram patie quam possidere imaginarie permixti fratribus saltim per eorum reuerentiam et nota publica videbamur. desidia securitatis amittimus.

Qua copatione estimandi sint qui tunc tamen patientes sunt cum a nemine puocantur. Cap. xviii.

Quasi homo vniuersa virulenta hyemum genera vel fera et cum in solitudine suisque cubilibus immoratur non noxia perseueret. nec tamen ex eo pronunciari possunt innoxia. quia nulli noceant. Hoc enim eis non affectus bonitatis sed necessitas solitudinis perfert. Que cum ledendi nacta fuerit copiam in semetipsis receditum virus et anime feritatem protinus egerunt atque demonstrant. Idque perfectione querentibus non sufficit sed hominem non irasci. Meminimus enim in solitudine comorantibus nobis sed calamum cuius aut grossitudo est aut exilitas displicet. Sed et scalpellum cum incidenda habet acie se griter execaret. propter quod silices si forte ex ea festinantibus nobis ad lectionem tardius scintilla ignis emicuit. ita indignationis irrepissile motum. ut non alias perturbatione mentis que vel confusibiles materias vel certe aduersus diabolum maledictione plena digerere atque euacuare possemus. Nobis ad perfectionis duntaxat rationem non satis perierit ab eis homines qui ira moueamur. cum si patientia per se frater non fuerit acquiescit. etiam erga res mutas speciesque minutas exerceri siliter iracundie possit affectus. qui residens in corde nostro. nec iugem nos possidere tranquillitatis statum. nec residuis vitis carere permittet. nisi forte in eo putemur commotionibus nostris lucrum aliquid vel remedium copari. quod maledictionibus vel iracundie nostre minime res inanimatas mutique respondeant. et intemperantiam cordis nostri ad maiorem nequeque puocent exardescere furoris insaniam.

De apputanda ira secundum euangelium.

Quapropter si illa sum. **Cap. xix.**
Quam diuini premij cupimus adipsi dei quod dicitur. beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. non solum enim actibus sed amputanda est. sed etiam de internis anime radicibus extirpanda. Non enim valde perierit iracundie cohibitus furor in verbo nec in effectum. platus si illum archanis peccatoris nostri deus quem secreta non latent cordium inesse perspexerit. Radices enim vitiorum potius excidi precipit euangelium. immo quod fructus. quod proculdubio euulsis fomitibus nequeque ulterius pullulabunt. atque ita mens poterit iugiter in omni patientia et sanctitate durare. cum si non de superficie operationis et actuum. sed de cogitationum fuerit euulsa penetralibus. Et ideo ne homicidium perpetretur. ira odiumque succidit. sine quibus homicidium crimen nullo modo valebit admitti. Qui irascitur enim fratri suo reus erit iudicio et qui odit fratrem suum homicida est. in eo scilicet quod eum corde cupiat interire. cuius cruorem propria manu vel telo apud homines minime fuisse cognoscit. affectu ire homicida pronunciat a domino. qui non solum per operationis effectum. sed etiam per voluntatem ac voti desiderio. unicuique aut premium reddit aut penam. secundum illud quod ipse loquitur per prophetam. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis. Et apostolus. Inter se inuicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus. in die qui indicabit de occultis hominum.

In eo quod in euangelio scriptum est. qui irascitur fratri suo. utrum recipiendum sit quod adiectum est sine causa. Cap. xx.

Sciendum tamen in eo quod in quibusdam exemplaribus inuenitur. qui irascitur fratri suo sine causa reus erit iudicio. superfluum esse sine causa. et adiectum esse ab his qui amputandam iram pro iustis causis minime putauerunt. cum utique nullus qualibet absque ratione commotus sine causa dicat se irasci. Nobis apparet ab eis adiectum quod propositum non intel

lexerūt scripturę volēt fomitē iracundię
omnimodis amputare.nullāq; idigna
tionis occasione penitus rebuare. nedū
intem irasci cū causa. etiā sine causa ira
scendi nobis intromittat occasio Finis
enim patientiēdō ī irascendo iuste. s; pe
nitus non irascendo cōsistit. Licet a qui
busdam hocipm quod dicit sine causa.
ita interpretari sciaz. q; scz sine causa ira
scatur is cui expetere vltionem irato non
liceat. Meli⁹ tñ est ita tenere. vt z nouel
la exemplaria multa z antiqua omia in
ueniunt esse pscripta.

**Remedia quibus iram de cor
dibus nostris eradicare possi
mus.**

Cap. xxi.

Quappter athletā chriſti legitie
decertantes iracundię mor⁹ ra
dicat⁹ oportet euellere. Cuius
morbi hec erit medicina pfecta. vt primi
tus credamus nullo mō siue iustis siue ī
iustis ex causis licere nobis irasci. scien
tes nos discretiōis lumen. rectiq; cōsiliū
firmitatem. ipam q; honestatē. z iusticie
moderamiā ptin⁹ amissuros. si pncipa
le cordis nrī lūm eius fuerit tenebris ob
scuratū. Tum deinde puritatē mentē no
stre mor pturbandā. templūq; eaz sācti
spūs effici omnino nō posse. iracūdię in
nobis spū cōmorante. Postremo vt co
gitemus nequa q; licere nobis orare. nec
iratos fundere preces ad deū. Et p om
nib; incertū statū cōditionis hūanę pre
oculis habentes. quodidie nos credamus
e corpore migraturos. nihilq; nobis cō
tinētia castitatē. nihil abrenūciatiōe oīz
facultatum. nihil diuitiarū contemptu.
nihil ieiuniorū vigiliarūq; laborib; con
ferendum. quib; ppter iracundiam solā
z odium ab vniuersitatis iudice suppli
cia promittuntur eterna.

Explicit de spū ure liber octau⁹.

**Incipiunt capitula libri noni
de spiritu tristicie.**

La. primū

P

**Qua cautio morbus tri
sticie sit curandus.**

**Quā cōparationē habeat aīa q
tristicie morſib; deuoratur**

**Unde vel quib; modis tristicia
gignatur**

**De non alioz sed nro vicio com
motiones excitentur in nobis.**

**De nullus repentino lapsu corru
at sed paulatim p longa zincu
riam recidens pereat.**

**De non sint fratrum deserēda cō
sortia vt perfectio conquiratur
sed patientia ingiter excolenda**

**De si mores nostros emendatos
habuerimus possit nobis cum
omnibus conuenire**

**De alio genere tristicie quod de
sperationem salutis importat.**

**In quo tantummodo sit nob tri
sticia vtilis**

**Quemadmodum discernatur q
sit vtilis ac fm deum tristicia
z que diabolica atq; mortifera**

**De absq; illa salutari tristicia que
tribus modis generatur omis
tristicia tanq; noxia repellēda
sit.**

**Remedia quibus tristiciā de cor
dibus nostris exterminare pos
simus.**

Expliciunt capitula.

**Incipit liber nonus de spiritu
tristicie.**

La. primū.

Winto

nobis certamie
edaq; tristicie sti
muli retundēdi
sūt. Que si pas
sim p singulos ī
cursus z icertol

ac varios casus obtinendi animū nrī
habuerit facultatē. ab oī nos p momen
ta singula separat diuine cōtēplatiōis
intuitu. ipamq; mentē ab vniūso puri
tatis statu deicta; funditus lalesactat
ac deprimat. Nō orationes eam explere
cuz solita cordis alacritate pmittit non

Lib. IX. de spiritu tristicie

sacrarum lectionum finit remedijs incubare. tranquilluz qz ac mitē fratribz esse non patit. 7 ad cuncta operationū vel religionis officia impatientē 7 asperū reddit. oīqz pdito salubri p̄silio 7 cordi p̄stātia p̄turbata velut amentē facit 7 ebrūz sensum. frangitqz et obruit desperatiōe penali. **Qua cautione morbus tristicie sit curandus.**

Quamobrem nō mi. **Ca. ij.** noze prospectu si spiritualis agonis certamina legitē cupimus desudare. hic qz nob curandus est morbus. Sicut enī tinea vestimēto et x̄mis ligno. ita tristicia viri nocet cordi. Sed evidēt ac p̄prie vim noxi hui⁹ ac perniciosi vitij spūs diuinus expressit.

Quaz cōparationē habeat aīa q̄ tristicie moribus deuoratur

Uitimentū nanqz ti **Cap. iij.** nearū esu attractum. nulli⁹ precij vel honesti vsus poterit vltius habere cōmerciū. itidem qz lignum amibz exaratum. nō iam ad ornatum vel mediocri edificij. sed ad cōbustionē ignis merebit⁹ deputari. Ita igit 7 aīa q̄ edacissimis tristicie moribz deuorat. iūtilis erit vel vestimento illi pontificali. qd vnguentū spūs sancti de celo descendet. p̄as in barbā aarō. deinde in orā suam solere suscipere sancti David vaticinio phibet. fm illud. sicut vnguentū in capite. quod descendit in barbā aaron. quod descendit in oram vestimenti eius. Sed nec ad structurā templi illius spirital atqz ornatū poterit p̄tinere. cui⁹ paulus architectus sapiens posuit fundamenta dicens. Vos estis templū dei. 7 spūs dei habitat in vob. Cuius q̄lia sint ligna. sponsa describit in cātico canticor. trates in q̄s n̄re cypr̄. tigna domorum nostraz cedri. Et idcirco huius. cēmodi ad templū dei lignoz genera de legūt. q̄ sunt 7 bonē fragrantē 7 imputribilia. q̄ nec corruptele vetustatis. nec esui x̄mīū valeant subiacere. **Uñ vel q̄b⁹ m̄dis tristicia gignat. L. iij**

Nonnunqz tñ ire p̄cedent vitio subseq seu p̄cupie lucire cui⁹ dam minus indepti generari solet. cū se harū rex quadā spe mēte concepta q̄s viderit excidisse. Interdū vero etiā nullis ep̄sistentibz causis q̄b⁹ ad hāc labem corruere. p̄uocem. inimici subtilis istictu. tāto repente merore dep̄mim. vt ne caroz q̄dē ac necessarioz n̄roz aduetuz solita suscipe affabilitate possimus. 7 q̄cqd ab eis cōpetenti fuerit cōfabulatione. platū. importunū nobis ac superfluum iudicet. nulla qz a nob reddat eis ḡta responsio. vniūsos cordis n̄ri recess⁹ felle amaritudinis occupante. **Q̄ nō alioz sed nostro vitio commotiones excitetur in nobis. L. v.**

Unde manifestissime cōpbat n̄ sp nobis alioz vitio cōmotio. num stimulos excitari. s̄z pot⁹ n̄ro. q̄ reconditas in nobismetip̄is habemus offensionū causas ac seminaria vitioz. q̄ cū mentē n̄ram temptationū imber alluerit. in germina cōfessi fructusqz prūmpūt. **Q̄ nullus repentino lapsu corruat. s̄z paulatim p̄ lozam incuriā recidēs peat. L. vi.**

Nunqz enī q̄s alter⁹ vitio lacessitus peccare cōpellit. si repositam materiē delictoz i suo corde non habeat. Nec tunc subito q̄spiaz decept⁹ esse credendus est. cum cōspecta mulier⁹ forma in baratrū p̄cupie turpis incidit. s̄z pot⁹ occultos ac latētes medullitus morbos occasione visus in sup̄ficiem tunc fuisse p̄ductos. **Q̄ non sint fratru deserenda consortia vt p̄fectio conquiratur s̄z patia iugiter excolenda. Ca. vij.**

Ideoqz creator oīm de⁹ opificij sui curationē p̄ oībz noscens. 7 qz nō in alijs s̄z in nobismet ip̄is offensionum radices causeqz p̄sisterent. nō deserenda p̄cepit frat̄z p̄sortia. nec vitari eos q̄s lesos a nob vel a quibz nos arbitram⁹ offesos. s̄z deliniri iubet. sciens p̄fectionē cordis nō tam sepatiōe

hūm q̄spatē & tute conquiri. Que fir-
me possella. sicut pōt nos etiā cū his qui
oderunt pacē pacificos p̄nuare ita si pa-
rata nō fuerit ab his q̄z q̄ perfecti ac me-
liores nobis sunt facit ingiter dissidere.
Occasionēs ei cōmotionū ob q̄seos q̄-
bus iungim̄ deserere festinam⁹. in cōuer-
satiōe hūana deesse nō poterunt. et idcir-
co tristitię causas ob q̄s a p̄orib⁹ separa-
mur nō euadim⁹? s̄ mutam⁹? **¶** Si mo-
res nostros emendatos habue-
rimus possit nobis cum omni-
bus conuenire. **¶** Cap. viij.

Procurādū ita q̄ nob̄ sit ut nra
p̄potius emēdare vitia. & mores
corrigere festinem⁹. Que p̄cul-
tubio si fuerint emēdata. non dicam cū
hoībo s̄ etiā cū ferj & beluis facillie nobis
p̄ueniet. fm̄ illud qd̄ in libro b̄ti iob d̄r.
Bestię enī terrę pacate erunt tibi. Extri-
sec⁹ q̄ppe venientia nō verebim̄ offendi.
cula. nec vlla poterūt scādala nob̄ deso-
ris inferri. si in nobis metip̄is intus radi-
ces eoz receptę insertęq̄ nō fuerūt. **¶** Pax
enī multa diligentib⁹ nomēnum dñe. &
non est illis scandaluz. De alio gene-
re tristitię quod desperationez
salutis importat. **¶** Cap. ix.

Est etiā aliud detestabilis tri-
stitię genus. qd̄ nō correptiōez
vitę nec emendationē vitiōz.
s̄ p̄niciōsissimā desperationē aīę inq̄cit
delinquēti. Qd̄ nec cayn fecit post fratri-
cidii penitere. nec iudā post traditionez
ad satisfactionis remedia festinare. sed
ad suspendiū laquei suę desperationē p-
traxit. **¶** In quo tā tūmō sit nobis
tristitia vtilis. **¶** Cap. x.

Ideo q̄z vtilis nob̄ vna re tātuz
tristitia iudicanda est. cū hanc
vel penitudine delictoz vel de-
siderio p̄fectiōis accēsi. vel futurę b̄tutu-
dinis p̄tēplatione cōcipim⁹. De qua et
b̄tūs ap̄ls. Que fm̄ deū est inq̄t tristitia
penitentiā ad salutē stabile opat⁹. seculi
aut̄ tristitia mortē opat⁹.

¶ Quemadmodum discerna-

tur q̄ sit vtilis ac fm̄ deum tristi-
tia & q̄ diabolica atz mortifera

Sed illa tristitia q̄ p̄ **La. xi.**
nitentiā ad salutē stabile opat⁹
obediens est. affabil⁹. hūil⁹. man-
sucta. suavis ac patiē. vtpote ex dei cha-
ritate descendens. & ad omnē dolorē cor-
poris ac spūs p̄titionē. infatigabilē se-
metip̄am desiderio p̄fectiōis extēdens.
& qd̄ammodō leta ac spe p̄uectus sui vege-
tata. cunctā affabilitatē & lōganimitatē
retinet suauitatem. h̄ns in semetip̄a oēs
fruct⁹ spūs sc̄i q̄s enumerat idē ap̄ls. Fru-
ctus aut̄ spūs est charitas. gaudiuz. pax
lōganimitas. bonitas. benignitas. fides.
mansuetudo. p̄tinentia. **¶** Nec h̄o asp̄ria.
impatiens. dura. plena rācore & merore
infructuoso ac desperatione penali. eum
quē cōplexa fuerit. ab industria ac salu-
tari dolore frāgēs ac renocās. vtpote ir-
rationabil⁹ & intercipientis nō solū oīs
efficaciā. verū etiā vniūsfos q̄s p̄dixim⁹
fruct⁹ spiritales euacuat. q̄s nouit illa
p̄ferre. **¶** Absq̄ illa salutarī tristi-
tia q̄ tribus modis generatur
omnis tristitia tanq̄z noxia re-
pellenda sit.

¶ Quia absq̄ illa q̄ **La. xi.**
q̄ vel p̄ salutarī p̄nia vel p̄ studio
p̄fectionis vel p̄ desiderio susci-
pitur futuroz. oīs tristitia tāq̄ seculi et
q̄ mortē inferat equalit̄ repellenda est. ac
sicut fornicatiōis spūs vel phylargyrie
v̄lire de n̄ris cordib⁹ penit⁹ extrudenda.
¶ Remedia quibus tristitiam de
cordibus nostris exterminare
possimus **¶** Cap. xij.

Hanc ergo p̄niciōsissimā passio-
nem ita de nob̄ expellere poteri-
mus. vt mentez n̄ram spirituali
meditatiōe ingit̄ occupatā futura spe &
p̄tēplatiōe rep̄missę b̄titudinis erigā⁹.
¶ Hoc ei mō vniūsa tristitiaz genera si-
ue q̄ ex p̄cedenti ira descendūt. siue q̄ a
milliōe lucri. vel detrimētī illatiōe nobis
adueniūt. siue de irrogata generat̄ iniu-
ria. siue q̄ de irrationabili mēq̄ p̄fusione

precedunt. seu q̄ letale desperationē nobis
inducūt. valebim⁹ supare. cū eternaz rex
ac futuraz intuitu sp̄leti atq; immobiles
pdurantes. nec casib⁹ deiecti p̄sentibus.
nec p̄speris fuerim⁹ elati. v̄q; velut cadu-
ca ⁊ mox transeuntia contemplantes.

ExPLICIT de sp̄u tristitie liber no-
nus **I**ncipiunt capitula libri
decimi de spiritu accidie. L. i.

Roemium.

Pri^o **E**xpositio accidie v̄lque
admodum serpat in corde
monachi. que ve inferat menti
dispendia

ii^o **Q**uibus generib⁹ monachū su-
peret accidia

iii^o **Q**uod accidia excecet mentē ab omī
contemplatione virtutū

v^o **Q**uod duplex accidia sit in pugna.

vi^o **H**ic qui ab accidia ceperint vinci
quatinus collabant

vii^o **T**estimonia apli p̄ sp̄m accidie

viii^o **Q**uod necesse sit inquietū esse euz qui
ope manū suaz non vult esse
contentus.

ix^o **Q**uod non solū apls sed etiā hi qui
cū illo erāt māib⁹ suis opati sūt

x^o **Q**uod ob h̄ manib⁹ suis apls opat⁹
sit vt nob opadi p̄teret exēplū.

xi^o **Q**uod non solū exēplo sed etiā verbis
p̄dicans monuerit operari.

xii^o **D**e eodem

xiii^o **D**e eo q̄ dicit audiuim⁹ enī int̄
vos quosdā ambulare inq̄ete.

xiiii^o **Q**uod multa vicia amputet opatio

xv^o **D**e humanitate etiā ociosis ⁊ ne-
gligentibus impartienda.

xvi^o **Q**uod non odij causa sed dilectiōis
eos q̄ delinquit corripere debeat⁹

xvii^o **D**iuersa testimonia quib⁹ aplus
precipit operari debere vel ipse
operatus fuisse monstrat

xviii^o **Q**uod tm̄ opatus sit aplus q̄tm̄ nō
sibi soli sed etiā his qui cum eo
erant posset sufficere

xix^o **Q**uod admodū itelligi debeat bea-
tius est magis dare q̄ accipere

xx^o **D**e fratre desidioso q̄ alios egre-
di de cenobio sollicitabat.

xxi^o **D**iuersa testimonia de salomo
ne contra accidiam.

xxii^o **Q**uod p̄ egyptū fratres ita suis ma-
nibus opant vt non solū pro
p̄ijs necessitatib⁹ satisfacciant.
sed etiā his qui in carceribus
sunt subministrent.

xxiii^o **Q**uod ocij causa faciat in partib⁹ oc-
cidentij nō eē cenobia mōachoꝝ

xxiiii^o **D**e abbate paulo q̄ singulannis
omne opus manū suarū igne
supposito concremauit

xxv^o **V**erba abbatis moysi q̄ dixerit
mibi de remedio accidie

ExPLICIUNT capitula. **I**ncipit li-
ber decimus de spiritu accidie.

Cap. primum

Sertus no-
bis certamen est qd
Breci akedian vo-
cāt. quā nos tedium
sine anxietatē cordis
possumus nuncupa-
re. Affinis h̄ esticie ē. ⁊ vagi maxie ac soli-
tarijs magi expta ⁊ i heremo cōmorantib⁹
ifestior hostij ac frequēs. maxie circa horā
sextam monachū inq̄etans. vt quēdā fe-
bris ingruens tpe prestituto. ardentissi-
mos estus accensionū suaz. solitis ac sta-
tutis horis aīe inferens egrotanti. Deni-
q; nonnulli senum hunc esse p̄nunciant
meridianū demonez. q̄ in psalmo nona-
gesimo nuncupat.

Expositio accidie vel quemad-
modum serpat in corde mona-
chi que ve inferat menti dispen-
dia.

Cap. ii.

Quod cū miserabile obsederit mē.
tem. horroꝝ loci. fastidiū cellę.
fratrū q̄z qui cū eo vel eminus
cōmorant. tanq̄ negligentiz ac minus
sp̄ritualium asp̄nationem gignit atq;
contemptum. Ad omne q̄z opus qd in-
tra septa sui cubilis est facit desideꝝ ⁊ in

ge

ertem. Nō cū in cella residere. nec operā
sinit impendere lectiōi. nihilq; se pficere
tanto tpe in eadē cōmorantē crebri? in-
gemiscit. nec habere se fructū aliquē spi-
ritalem. donec fuerit illi? consortio copu-
latus cōquerit atq; suspirat. z ab omni
se dolet spiritali questu inanē in loco va-
cuumq; cōsistere. vtpote q cū posset etiā
alios regere ac pdesse plurimis nullum
edificauerit. nec quēq; institutiōe sua do-
ctrina q; lucrā? sit. Absentia lōgeq; po-
sita magnificat monasteria. loca etiam
illa magis ad pfectū vtilia z saluti pgruē-
tiora describit. consortia q; ibidem frim-
suauia z plena spiritali cōsolatione de-
pingit. Ecōtra vniūsa q; habent in ma-
nib; aspera. z nō solū edificatiōē nullā
esse in fratrib; q; morant in loco. s; ne ip-
sum qdem victū corpori absq; ingēti la-
bore pgrū. Postremo nō posse se saluari
putat i eo loco durantē. nisi relictā cella.
cū q; sibi si adhuc in ea fuerit remora? p-
eundum erit. exinde semetipm q; totius
asportauerit. Deind; lassitudinē corpori
cibiq; esuriem. qnta sexta q; hora tantaz
suscitat. vt velut longo itinere gūissimo
q; labore pfectus sibi met lassusq; videat-
ur. aut q; si refectionē cibi biuano ieiunio
triduanō ve distulerit. Tūz preterea
huc illucq; anx? circūspectat. z nec frēm
sibi quēpiam aduentare suspirat. sepi-
usq; egredit z ingredit cellā. ac solē ve-
lut ad occasum tardū? pperatē crebri? in-
tuetur. Et ita qdam irrationabili men-
cōfusione velut tetra supplet caligie. om-
niq; actu spiritali reddit ociosus ac va-
cuis. vt nulla re alia tante oppugnatio-
nis remedium. q; visitatiōe fratri cuius-
piāz seu somni soli? solatio posse estimet
inueniri. Deinde honestas idem morbo
ac necessarias suggerit salutationes fra-
trib; exhibendas. visitatiōesq; infirmo-
rum vel emin? vel longi? positorū. Quē-
dam etiā pia ac religiosa dictat officia.
illos vel illas debere parentes inq;ri. z ad
salutandos eos crebri? pperari. illā reli-
giosam deuotāq; deo seminā. omni pre-

sertim parentū pldio destitutā. magnū
opus esse pietat; frequentius inuisere. ac
si qd ei sit necessariū q; a ppijs parentib;
negligit atq; despicit. sanctissimū pec-
rari. magisq; oportere in his operaz pie-
tatis impendi. q; infructuose ac sine vl-
lo pfectu in cellula residere.

**Quibus generibus monachū
superet accidia. Cap. iij.**

A Si itaq; infelix aia talib; ini-
micoz machinis impetita. do-
nec accidie spū velut ariete va-
lidissimo fatigata. aut in somnuz discat
pcedere. aut excussa claustris cellulę sue
cōsolationē impugntionis hui? visita-
tione fratris cōsuecat acq;re. hoc quo-
vnt ad p̄sens remedio. paulopost acri?
infirmāda. Frequētius enī ac durū? ad-
uersari? attemptabit. quē cōserto prelio
pbiturū cōmin? sibi terga cognoscit. sa-
lutēq; sibi nō de victoria nec de conflictu.
sed de fuga sperare peruidet. donec pan-
latum ptract? ecclia actū sue p̄fessiois in-
cipiat obliuisci. q nō est aliud q; intui?
z contēplatio diuine illius z excellentis
sup oia puritat; q non alibi pōt nīl i li-
lentio z ingi cellegenerantia ac medita-
tione pgrū. atq; ita militie sue fugitiuus
ac desertor chūsti miles effect? implicet
se negocijs secularib; ei cui se pbauit ni-
nime placiturus. **Accidia exce-**
cat mētem ab omni contēpla-
tione virtutum. Cap. iij.

Huius egritudis vniūsa incom-
moda vno xliculo beatus da-
uid eleganter exprellit. dormita-
uit in gens aia mea p tedio. i. pre accidia.
p̄tōpe saq; nō corpus dixit s; aiam dor-
mitasse. Vere enī ab oī p̄tēplatiōe vir-
tutū z intuitu spiritaliū sēluū dormitat
aia. q pturbatōis h? telo fuerit lauciata.

Duplex accidia sit in pugna.

Itaq; chūsti ver? athle. **L. v.**
ta q; agonē p̄fectiois cupit legi-
time decertare. hūc q; morboz
re latebris aīme sue festinet extrahere. z
ita p̄ hunc q; nequissimū accidie spūm

De spū accidie

utrobique cōtēdat. ut neq; somni telo eliuscidat. neq; de monasterij claustris expulsi. q̄uis sub p̄textu coloris p̄i fugitiu? abscedat. **H**i qui ab accidia ceperunt vinci q̄tinus collabar.

Quemcuq; enī in q̄libet **L. vi.** parte ceperit supare. aut tan q̄ inerte z deditu? sibi patietur absq; vllō p̄fectu spūs in cellula cōmōrari. aut excussū exinde instabilē de ceto reddet ac vagū. z ad omne op? desidē cellas f̄m ac mōas f̄ia ingit faciet circūire. nihilq; aliud p̄curare q̄ vbi q̄ve colore occasione refectionis future valeat p̄parare. Mēs enī ociosi nihil aliud cogitare nouit q̄ de escis ac ventre. donec in uēta q̄nq; sodalitate cuiusq; vini vel f̄mine equali tepore torpēd. rebz eorū ac necessitatibz innoluat. z ita paulatī redatur noxijs occupationibz irretitus. ut tanq; serpentinis spiris obstrictus. nunq; deinceps ad p̄fectionem p̄fessionis antique se valeat enodare. **Testimonia apli cōtra spūm accidie. L. vii.**

Hunc morbū q̄ de accidia spūtu nascit. beatus ap̄lus ut ver? ac spiritali medic? vel tūc iā cōspiciēs sp̄ere. vel emerfurū in mōachos scōspū f̄uelāte. p̄spiciens. salutaribz p̄ceptozū suoz medicamētū p̄uenire festinat. Thessalonicē sibi ei scribēs. z p̄mo ut pitissimus q̄dam p̄fectusq; medicus. infirmitatē susceptoz blāda leniq; xbi curatione fomētās ac de charitate incipiens eosq; in ea parte collaudās. quousq; letale vuln? leniore remedio delinitū. de posita tumoris indignatiōe facilius medicamina austeriora sustineat. ita ait. De charitate aut fraternitatē nō necesse habemus scribere vobis. Ip̄i enī a deo edocti estis. ut diligat inuicē. Etenī faciū illud in oēs fratres in vniūsa macedonia. Premisit laudis fomēta lenia. fecit eorū aures ad curā salutarj verbi placidas z paratas. Rursum infert. Rogam? autē vos fratres. ut abundet magis. Adhuc eos blanda xborū lenitate. temulcet.

ne forte nec dū aptos ad p̄ceptiōz p̄fecte curationis innueniat. Quid est quod rogas apostole aut i q̄ abundant magis. scz in charitate. de qua superius dixerat. de charitate autem fraternitatis nō necesse habemus scribere vobis. Et q̄d necesse est. ut dicas eis. rogamus autem vos ut abundetis magis. qui super hac re ne scribi quidem sibi aliquid indigent. cū p̄sertim z inferas causam. ob quā hoc ipso non egeant dicēs. ip̄i enim vos a deo docti estis ut diligatis inuicem. tertium q̄z maius adijcias. q̄d non soluz a deo edocti sint. verumetiam compleant opere q̄ docentur. Etenī facitis illud in q̄s non in vno tantū vel duobz sed in omēs fratres. nec in vestros tantū cūcines v̄l notos sed in vniūsa macedonia. Dicigit tandem. quid est q̄d tantopere h̄ p̄mitis? Itēz infert. Rogamus autē vos fratres. ut abundetis magis. Et vix aliqui in id quod olim moliebatur erumpit. Et operam detis. ut quieti sitis. Dixit p̄maz causam. deinde infert secūdam. Et ut vestra negocia agatis. Tertiam q̄z. Et operemini manibus vestris. sicut precepim? vobis. Quartā. Et ut honeste ambuletis ad eos q̄ foris sunt. foris sunt scilicet qui seculo viuunt. Quintam. Et nullius aliquid desideretis. Ecce illa cūctatio quā tantis p̄ferre. penijs differebat. q̄d i ci? pectore parturiebat agnosceat. Et op̄a detis. ut quieti sitis. id est in vestri cellul commorātes. nec diuersis rumoribz qui solent ociosoz votis vel fabulis generali. inquieti effecti. alijs q̄z inquietudines inferatis. Et ut vestra negocia agatis. n̄ vestra curiositate actus mundi reliq; inquirere. ac diuersoz puerlationes explorantes. opera vestra nō ad correctionem v̄raz seu xtu tū studia. sz ad detractiōes f̄m reliq; impēdere. Et opemini manibus vestris sicut precepimus vobis. Ut illa fieret quē monuerat superius ne agerent. id est ne inquieti essent. z aliena curarēt negocia. vel inhoneste ābulārēt ad eos qui foris sunt. vel alterius aliquid de.

Liber. x.

siderarent. nunc intulit dicēs. Et opere
mini māib⁹ vestris sicut pcepim⁹ vob⁹.
Atenī illa fierent q̄ supius resp̄ndit.
ociū cām esse euidētē exp̄ssit. Null⁹ enī
pōt vel inquiet⁹ esse. vel aliena curare ne
gocia. nisi q̄ operi manuū suarū nō acq̄e
scit insistere. Quartū q̄z ingulit morbu⁹
q̄ ex hoc ip̄o ocio nascit⁹. i. vt inhōeste nō
ambulet. dicens Et vt honeste ambulet⁹
ad eos q̄ foris sunt. Rūq̄z pōt nec ap̄d
eos q̄dē q̄ seclī hōies sūt honeste icedere.
qui neq̄q̄ claustris cellē z op̄i manuū
suarū inherere p̄tent⁹ est. sed necesse est
eū inhonestū esse dū necessaria victus re
q̄rit. adulatōi q̄z operā dare. nouitate
etiā rumorū sectari. causa z fabularūq̄z
occasiones cōqrere. p̄ q̄s libimetip̄i adi
tum paret ac facultatē qua diūforū do
mos veleat penetrare. Et null⁹ aliquid
desideret. Nō pōt n̄ alienis dōis z mu
nerib⁹ inhiare. q̄ nō delectat⁹ pio q̄eto q̄z
labore operis sui. q̄tidiani victus parare
s̄stantiā. Videq̄ tot cās tā ḡnel ac t̄pes
vni⁹ vitij. i. ociositatē late generari. De
niq̄z hōs ip̄os q̄s i eplā p̄ia molli fouerat
palpitationē hōz. q̄lī in sc̄da velut q̄
nō p̄fecissent ad molliora remedia. auste
riorib⁹ q̄busdam z causticis medicamēt
sanare aggredit⁹. nulla q̄z iam mitium
hōz fomenta p̄mittit. nō vllā teneram
vocē ac blandā. vt ibi. rogam⁹ autē vos
fratres. s̄z denunciam⁹ vobis fr̄es i noīe
dñi n̄rī iesu ch̄risti. vt subtrahat⁹ vos ab
oī fratre ambulante inordinate. Ibi ro
gat. h̄ denunciat. In illa blandienti affe
ct⁹. in hac obtestanti seueritas z mināq̄.
Denunciam⁹ vob fr̄es. Quia p̄us rogā
tez p̄tempistis audire. saltē nūc denun
ciatōib⁹ obedite. Ip̄azq̄z denūciatōez
n̄ nudo hō. s̄z cū obtestatiōe noīs dñi
n̄rī iesu ch̄risti terribilē ifert. ne forte sim
plicē velut hūana voce plataz rursum
p̄temnerent. nec magnop̄e ducerēt obser
uandā. Statūq̄z vt pitissim⁹ mediet⁹ pu
trib⁹ mēbris q̄b leni medicamēto reme
dium ferre nō potuit. mederi spiritali fer
ri inciōe p̄tēptat. vt subtrahat⁹ vos in

q̄ens ab oī fr̄e ambulāte inordinate z nō
h̄m ēditionē quā acceperūt a nob⁹ Itaq̄z
ab his q̄ vacare op̄i nolūt iubet s̄trahi.
z velut mēbra ocij corrupta putredie de
secari. ne inertie morbo velut letale cōta
gium. etiā sanas mēbroz p̄tes tabo sp̄e
te corrumpat. Dicturusq̄z de his q̄ opa
ri manuū suis nolunt z panē suū cū silē
tio māducare. a q̄b etiā p̄cipit s̄trahen
dum. q̄lib⁹ eos a p̄ncipio opprobrijs in
urat attendite. In primis inordinatos
dicit. nec fm suā traditionēz ambulare.
alijs h̄bis cōtumaces eos vtpote q̄ nol
lent in x̄ institutionē eius incedere. z ih̄
nestos esse designans. i. nō p̄cessiōis. nō
visitatiōis. non h̄bi. non r̄pis oportuni
tatem congruā honestaq̄z sectates Dico
enī istis vitij⁹ inordinatū quēq̄z necesse
est subiacere. Et nō fm traditionē quāz
acceperūt a nob⁹. Et in hoc rebelles eos q̄
dammō z p̄temptores notat. q̄ traditio
nem quā acceperūt ab eo tenere p̄temne
rent. nec imitari vellēt id q̄d m̄ḡm non
solū h̄bo docuisse meminerūt. s̄z etiā ope
nouerūt p̄fecisse Ipi ei sciūt quēadmodū
oporteat imitari nos. Immanē cumulū
reprehensionis exaggerat. cū h̄ eos asserit
nō obsuare q̄d z memoriē eorū ilxreat.
z ad imitandū non solūz h̄bo instruente
didicerint. s̄z etiā exēplo op̄ez puocāte
susceperint. **N**ecessē sit inquie
tum esse eū qui ope manuū sua
rum nō vult esse cōtentus **L viij**

Quia non inq̄eti fuim⁹ in⁹ vos.
Cū se vult inquietū inter eos
nō fuisse p̄operi exercitiūz com
pbare. eos qui operari nolunt abunde
notat ociositatis vitio inq̄etos sp̄ existe
re. Neq̄z gratis panem māducamus
ab aliquo. Per singula verba incre
pationis auxilin facit doctor gentium.
Predicator euangelij dicit se non gra
tis panem ab aliquo manducasse. q̄ no
uit dñm p̄cepisse. vt q̄ euangelij denun
ciant de euāgelio viuāt. z rursum dign⁹ ē
oparius cibo suo. Cū itaq̄z nō gratis q̄
euangelij p̄dicabat. tam sublime ac spi

De spū accidie

ritale op⁹ exercēs cibū sibi dñice iussiois
auctoritate psumeret. quid nos faciem⁹
q̄b nō solū nulla p̄dicatio xbi cōmissa
est. s; nec vlla q̄dem nisi aīēre soli⁹ cura
mandat: Quia fiducia ociosis manib⁹
ḡtis panē comedere audebim⁹. quē vas
electionis euāgelica sollicitudinē et p̄dica
tione p̄strictus. sine ope manū comedere
nō presumit: S; in labore in q̄t et fati
gatione nocte et die opantes. ne quē vīm
guaremus. Adhuc additamenta sue ca
stigationis exaggerat. Nō enī simplicitē
dixit. nō comedim⁹ panem gratiā ab aliq̄
vestrum. et stetit. Poterat enim videri
p̄prio ociosoq; sumptu ac recondita pe
cunia vel alioz. licet nō istoz collatione
seu munerib⁹ iussētar⁹ fuisse S; i labore
in q̄t et fatigatione nocte ac die opantes
id ē nō ope specialitē sustentati. Et h̄ in
q̄t nō p̄ nra voluntate perpetrabamus
nec p̄ delectationē vt req̄es et exercitiū cor
poris inuitabat. s; vt necessitas et inopia
vict⁹ nō sine ingenti fatigatione corporis
facere cōpellebat. Non solū nāq; per to
tum diei spaciū. s; etiā noctē tpe qd̄ q̄ti
corpori videt⁹ indultū. hoc op⁹ manūz
p̄ sece sollicitudine indefinēt⁹ vrgebaz

Quod nō solū apostolus sed etia;
hi qui cū illo erāt manibus suis
operati sunt. **Cap. ix.**

Nec tñ se solū talitē int̄ eos con
uersatū fuisse testat⁹. ne forte nō
magna nec general⁹ videret⁹ hec
forma. si ipi⁹ tñmō traderet⁹ exēplo. sed
etiā oēs q̄ erant secū ad mīsteriū euāge
lij deputati. i. siluanuz et thimothēū q̄ h̄
eadē cū eo scribūt. asserit sibi ope labora
se. In eo etiā qd̄ dicit ne quē vīm guare
mus. verēcundā eis inculcit magnā. Si
enī ille q̄ euāgeliū p̄dicabat signis illd̄
x̄tutib⁹ cōmendās. ne guaret quēpiā
ḡtis panē māducare nō audebat. quō
illi nō estimēt se grauare q̄ quotidie eū
ociosi vacatēsq; psumūt. **Ob hoc
manibus suis apostol⁹ opera
tus sit. vt nobis operandi pre
beret exemplum.** **Cap. x.**

Non quasi nō habueri⁹ ptatē. s;
vt nosmetip̄os formā darem⁹
vobis ad imitandū nos. **Pa**n
dit cām cur tñ sibi labori indixerit. **Et**
in q̄t formā darem⁹ vobis ad imitandū
nos. vt si forte doctrinaz x̄toz auribus
vestris frequentē ingētā obliuioi trade
retis. saltem p̄sationis exēpla sub ocu
loz fide vob tradita memoriē retinereq;
Haud lenis eoz et in h̄ reprehēssio. cum
dicit se nulla alia quā exēpli gratia labo
rem hunc et fatigationē die noctūq; cor
pori eregisse. et eos nihilominus erudiri
nolle. p̄pter quos ip̄e necessitatē nō h̄ns.
tñ sibi fatigationis indixerit. **Et quidē**
in q̄t cū haberem⁹ ptatē et pateret⁹ nob
facultatates oīm vīm atq; substantie. et
vtendi eis dñi nri nolles me h̄re pmissū.
nō suz tñ hac vsus potestate. ne qd̄ a me
bñ ac licito fieret. alijs ocij noxiū preberet
exēplū. **Et idcirco euāgeliū predicans**
meis manib⁹ atq; ope malui sustentari.
vt vob q̄z volentib⁹ iter x̄ntis incedere
viam perfectionis aperirem. et cōuersa
tionis formā meo labore preberem

Quod non solū exemplo. sed etia;
verbis p̄dicās monuerit opari
Cap. xi.

Sed ne forte tacit⁹ operās et eru
dire eos volens exemplis. mini
me illos etiā p̄ceptorū moniū
instruxisse videret. infert **Pa**m et cū esse
mus inquit apd̄ vos h̄ denuntiabam⁹
vob. qm̄ si quis nō vult opari nec man
ducat. Adhuc illorum delidiam qui sci
entes eum vt magistrū bonum doctrine
grā et institutionis obtentu suis manib⁹
operatū imitari contemnūt. et diligētiaz
cautionēq; suā exaggerat. dicens nō tā
tum se h̄ illis exemplo tradidisse p̄sentē.
sed etiam x̄bis ingit⁹ predicasse. vt si q̄s
scz non vult operari. nec manducet.

De eodem. **Cap. xij.**

Non iam doctori vel medici vtiē
ad eos p̄silio. s; districtione in
eos iudicialie. p̄nūciatōis ine
bitur. et apostolica potestate rescripta. vt

Lib. x.

lute tribunali in pemptores sniaz dic-
illa nepe ptate qua cū interminatōe scri-
bens ad Corinthios a dño sibi asseruit
datā. cū eos in delicto pñtos pmoneret
vt añ aduentū suūz semetipōs corrigere
festinarēt ita pñpiens. Rogo vos ne pñ-
sens cōpellar audere in qñdam ptate illa
q̄ data est mibi in vob. Et itez. Si enīz
voluero aliqd gloriari de ptate quā de-
dit mibi dñs in edificationē 7 nō in de-
structionē vñaz nō erubescā. Illa inquā
ptate pñnciat. si quis nō vult operari.
nec māducet. nō gladio carnali eos ad-
dicēs. s; autoritate spñscti. hui? vite eis
inēdicens substantiā. vt si forte penā fu-
turę mori mīme cogitantes. adhuc vel-
lent amore ocij existere cōtumaces. saltez
nccitate natali cōstricti 7 metu pñq̄ inte-
ritus. salutaria pcepta suscipe cogerēt.

**De eo qd dicit audiuimus enim
inter vos quosdam ambulare i
quiete.**

Cap. xiiij.

Post tñ igit rigore euāgelice di-
p strictionis. nūc iam causam ex-
ponit. cur h; vniuersa pñmiserit.
Audiuim? enī qñdam int̄ vos ambula-
re inquiete. nihil operātes s; curiose agē-
tes. Nusq̄ eos q̄ dedit esse operi nolūt.
vno tñm morbo corruptos. pñnciare pñt?
est. In pñor nanz epla inordinatos eos
appellat. nec fm traditionem ambulare
quam acceperant ab eo. In q̄etos etiam
esse definit. 7 q̄ panē māducare. Rur-
sum hic. Audiuim? in q̄t quosdam inter
vos ambulare in q̄ete. Et sbūgit statim
scdm languorē qui in q̄etudinis hui? est
radix. Nihil in q̄t opantes. Tertium q̄z
moribū. q̄ ex isto velut q̄dam ramuscul?
oriet. sed curiose agentes. **Multa vi-
cia amputet operatio. Ca. xiiij.**

Itaq; fomiti vicioz tantoz cō-
gruā nunc emendationē cōfer-
re festinat. 7 illa aplica q̄ vsus
fuerat paulo añ de posita ptate. iterū ad
viscera pñ pñs vel clemēti reuertit me-
dici. 7 velut filijs susceptisq; suis pñlio
salubri infert remedia sanitatis dicens.

His autē q̄ eiūsmodi sunt denunciam?
7 obsecim? in dño iesu. vt cū silentio ope-
rantes panem suū māducēt. Causas tā-
torum vlceꝝ q̄ de radice ociositatis emer-
gūt. vno operatiōis salutarī pcepto cu-
rauit vt peritissim? medicor. ceteras q̄z
valitudines malas eodē cespīte pullulā-
tes sciens. pñt? extinguedas. origie mor-
bi pñcipalis exempta. **De humani-
tate etiam ociosis et negligentibus
impartiēda. Ca. xv.**

Nihilomin? tñ vt pñspicacissim?
ac puidus medic? . nō soluz in-
firmantiūz cupit mederi vulne-
ribz. s; etiā sanis q̄bz eorū possit ppetua
sospitas custodiri. similiter pñgruetia pre-
cepta cōmēdat dicēs. Vos aut nolite de-
ficere bñfaciētes. Qui nos id est vias no-
stras sectātes. exempla vob tradita operi
imitatiōe cōplet. ac neq̄q̄ eorū desidiaz
inertiāq; sectamī. nolite deficere bñfaciē-
tes. i. hūanitatē vñaz erga eos si forte ne-
glexerint obsequare. q̄ dixim? sicut impite
At castigauit q̄ eos qui erāt infirmi. ne
ocio dissoluti inquietudini 7 curiositati
opam darēt. ita hos q̄ sani sunt pñmonet
vt hūanitatē quā bonis ac mal? impitire
dñi pcepto iubem. si forte q̄daz prauī ad
sanā doctrinā conūti noluerit. nō absci-
dāt ab eis. s; bñfacere 7 fouere eos tā cō-
solationis 7 correptiōis pñmone. q̄ bñfi-
ciis soliq; 7 hūanitate non desinant

**Non odij causa sed dilectio.
nis eos qui delinquit corripe-
re debeamus**

Ca. xvi.

Rursū tñ ne forte hac lenitate. p-
uocati q̄daz pceptū ei? obedire
pñtemnant. intermiscet aplicaz
seueritatē. Si q̄s nō obedit vbo nostro
p eplaz hūc notate. 7 nolite cōmisceri cū
illo. vt pfundatur. Monēs q̄z eos pro re-
uerentia sua et vtilitate communi quid
oporteat obseruari. quaq; cautione apo-
stolica mandata custodiant. subiūgit cō-
festim patris indulgentissimi lenitatem.
7 vt filios suos quē erga pñdictos. p cha-
ritate fraternitatis affectū debeāt retinere.

De spū accidie

similit̃ docet. Et nolite in q̃t q̃si inimicū
existimare. s̃ corripite vt fratrem. Seue-
ritati iudiciarie paternā itermiscuit pie-
tatem. 7 sententiā ap̃lico rigore prolata
clementi mā suetudine temperauit. Nam
7 notari iubet eū q̃ obedire precept̃ suis
contempserit. 7 cū illo non cōmisceri. et
tū hec fieri non odij vitio p̃cipit. sed fra-
terne dilectionis 7 eorū emendationis in-
tuitu. Nolite in q̃t commisceri cum illo.
vt confundat̃. vt q̃ non est meis p̃ceptis
mitibz emendatus. saltē publica omniū
vestrū segregatiōe confusus. ad tramitē
salutis incipiat aliquādo reuocari

Diuersa testimonia quibus
apostolus p̃cipit operari debe-
re vel ipse operatus fuisse mon-
stratur **Cap. xvij.**

In epistola q̃ ad eph̃sios d̃ b̃
ip̃o opere ita p̃cipit dices. Qui
furabat̃ iam nō furetur. magis
autē laboret operando manibz suis q̃
bonum est. vt habeat vñ tribuat neces-
sitate patiēti. In actibz etiā ap̃lorū hec
eadem nō solum docuisse eū. sed etiā ope-
re p̃fecisse similit̃ inuenimus. Nam cum
venisset corinthum. alibi se manere non
patit̃. nisi apud aquilā 7 p̃scillam. eo
q̃ eiusdem arq̃ essent opifices quaz ipse
erat solitus exercere. Ita ei habes Post
hec paulus egressus ab athenis venit co-
rinthum. et inueniens quendā iudeum
noīe aquilam ponticū genere. 7 p̃scillam
uxorē eius. accessit ad eos. eo q̃ eiusdem
essent arq̃. 7 manebat cū eis 7 operabat̃.
Erant enim scenofactorie artis.

Quā operatus sit apostolus
quantū non sibi soli. sed etiam
his qui cum eo erant posset suf-
ficere **Cap. xvij.**

Deinde p̃cedens miletū. 7 exin-
d mittens eph̃sum. conuocās q̃
ad se p̃biteros eph̃siorū eccl̃ie.
7 dans eis precepta quāmodū regere
eccl̃iā dei se absente deberent aut. Au-
7 argentum nullius concupiri. ip̃i sciū
q̃m ad omnia q̃mibi opus erat 7 his q̃

mecum sunt ministrauerunt manus iste
Dia ostendi vob q̃a sic laborantes opor-
tet suscipere infirmos. ac meminisse ver-
bi domini iesu. q̃m ipse dixit. Beati⁹ est
magis dare q̃ accipere. Graue nob̃ sue
conuersatiōis reliquit exemplū. cū senō
solū id operatum esse testat̃ q̃d necessita-
ti tantum mō sui corporis expediret. s̃ etiā
q̃d vsibz eorū q̃ secum erāt posset suffice-
re. his vicz q̃ quotidie necessarijs mīste-
rijs occupati. neq̃ q̃ sibi parare similit̃
victū suis manibz occurrerāt. Et sic ad
thessalonicenses operatū sese dixit. vt ill
formā daret ad imitandum eū. 7 hic tale
q̃d intulit dicens. Quemadmodū
intelligi debeat beatus est ma-

Ogis dare q̃ accipere. **L**ix
Dia ostendi vob. q̃a sic laborā-
tes oportet suscipere infirmos
scz vel mente vel corpe. id est vt nro poti⁹
labore sumptus operis sudore quesito.
7 nō de abundantie cumulo seu repoli-
ta pecunia. s̃ ne de aliena quidā largita-
te ac substantia eos reficere festinem⁹. Et
hoc ipsum dñi dicit esse mandatū. Qm̃
ipse in q̃t dixit. id ē dñs iesus. Beati⁹ est
magis dare q̃ accipere. Hoc est impiet̃
beatior largitas q̃ accipientis penuria.
quē nō de pecunia p̃ infidelitate vel diffi-
dentiā reſeruata. nec de recondit̃ auari-
cie thesauris impeditur. sed q̃ de fructu
operis p̃prij 7 pio sudore p̃fert. Et iō bea-
tius est magis dare q̃ accipere. q̃ cuz illius
q̃ accipit is q̃ tribuit habeat paupertatē
nihilomin⁹ labore p̃prio nō solū sue ne-
cessitati sufficientiam. verū etiam q̃d tri-
buat indigēti pia sollicitudinē parare fe-
stinat. duplici gratia decorat̃. q̃ 7 perfe-
ctam nuditatē christi vniūsa 7 rex suaz
abiectionē possideat. 7 munificentia diui-
tis labore suo exhibeat 7 affectu. Hic q̃
deh̃ honorās deū de suis in sū laboribz 7
delibās ei de fructibz iusticie sue. ille ho-
ocij torpore 7 inertia resolut⁹. indignus
se eē etiā cibo pãis apli pbat snia. contra
eius scz interdictum ociosus eum nō si-
nereatu peccati cōtumacia q̃ p̃sumens.

Liber . X .

De fratre desidioso qui alios egredi de cenobio sollicitabat.

Cap. xx.

Nuimus fratrem cui etiam nomen si amplius aliquid ex his instructio- nis accederet, perderem? quod cum in cenobio moraretur, etiam necessitas coartaret, ut statutu[m] operi pensum quotidie econo- mo traderet, ne in maiore operi modum alicuius propensius laborantem tenderet, vel co- funderet exemplo, cum in cenobio quempiam fratrum vidisset ingressum, quod ardore fidei vel aliquid amplius operi persigere, si claudesset eum persuasionibus revocare ab homini intentione minime potuisset, consiliis pravis ac susurrationibus ad transmigrationem exinde persuadebat. Et quod cum facilius asportaret, se quod iam olim multum ex causis offensum per- fectum velle discedere, si solatium itineris vel comitis reperisset. Cumque eum ad pensum occulte obrectationibus monasterii per- fectum dicens ei horam quod de monasterio deberet exire, vel locum quod se perveniens expectaret, ipse velut ilico subsecutus ibidem subsistebat. Illoque iam per discessum sui verecundia non audere ad monasterium de quo aufererat vel- terius aggregari, ille fugere ei in cenobio residebat. Hoc unum exemplum de istius mo- di genere hominum principientium cautione dixisse sufficiat, quod pateat evidenter quanta mala ociositas secundum scripture sententiam in monachi mente parturiat, vel quemadmodum corrumpat bonos mores colloquia mala.

Diversa testimonia de salomone contra accidiam. Cap. xxi.

Quod ociositasque vitium etiam sapientissimus salomon evidenter notat in multis ita dicens, Qui se- ctatur otium replebitur paupertate, vel visibili scilicet vel invisibili, quod necesse est ociosum quemque et diutius vitium involutum teneri, et alienum spiritum existere a contemplatione dei vel divinitus spiritualibus, de quibus beatus apostolus. Quia in omnibus in quibus divites facti estis in illo, in omni re et in omni scientia. De hac autem ociosi paupertate alibi quod ita scribit, Et vestietur pennis vestis et panno- sa omnis soni-

culosus. Sine dubio enim non merebitur illo in corruptionis vestimento ornari, de quo apostolus precipit, induite vos dominum iesum christum, et iterum, induti lorica insulcie et charitatis, et de quo etiam dominus ad hierusalem loquitur per prophetam, exurge exurge hierusalem induere vestimentum glorie tue, quod quod somno oculi vel accidie superat, non indu- strie sue labore sed inertie pannis opiri maluerit, quos abscondens de perfecta plenitudine et corpore scripturarum non vestimentum glorie nec decorum, sed ignominiosum excusatio- nis velamen sue coaptabit ignavie. Solent enim hi qui sunt hac segnicie dissolu- ti, nolentes opere manuum suarum sustentari, quod apostolus indefinenter exercuit vel nobis exercere precipit, quibusdam uti testimo- niis scripturarum, quibus quoddam iner- tie sue velamen imponant, dicentes scri- ptum esse Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam eternam. Et meus cibus est ut faciam voluntatem pa- tris mei. Sed hec testimonia panni qui- dam sunt de solida evangelice lectionis plenitudine abscessi, et ad hoc assuntur ut contegant potius ignominiam ocio- sitatis ac verecundie nostre, quam ut calefa- ciant et exornent nos illa preciosa veste per- fectaque virtutum quam in proverbiis mu- lier illa sapiens que fortitudine et decore induta est vel sibi vel viro suo fecisse de- scribitur, de qua etiam consequenter in- fert Fortitudine et decore induta est, et le- tata est in diebus novissimis. De hoc in- er- tie morbo rursus idem Salomon ita commemorat, Alienigenis operantibus strata sunt spinis, id est illis ac similibus vi- tiis que apostolus in superioribus de ocio pullulare prefatus est. Et iterum, In de- siderijs est omnis ociosus. De quibus apostolus commemoravit dicens, Et nul- lius aliquid desideretis. Et ad extremum, Multa mala enim docuit ociositas. Que evidenter apostolus in his que supra expo- suimus enumeravit dicens, Nihil ope- rantes, sed curiosi agentes. Huic quod vi- tio subiunxit aliud, Et opera deique ut que-

De spū accidie

Ad. Et deinde. vt vīa negocia agatis. et vt honeste ambuletis ad eos q̄ fori sunt. et nullius aliqd̄ desideretis. Quos etiā inordinatos ac rebelles notat. ab his studiosos q̄sq̄ segregari p̄cipiens. At subtrahat vos in q̄t ab oī fre ambulāte inordinate. et nō sūm traditionē quā acceperunt a nob. **¶** **Q**uod p̄ egyptū fratres ita suis manibus opatur vt nō solū p̄p̄iis necessitatib⁹ satisficiant s̄ etiā his qui in carcerib⁹ sunt subministrēt. **Cap. xxiij.**

His ita q̄ exēplis p̄ egyptū patres eruditi. nullomō ociosos esse monachos ac p̄cipue iuvenes sinūt. actū cordis ac p̄fectū patie et humilitatē sedulitate op̄is metiētes. et nō solū a nullo q̄cūq̄ ad vīum vict⁹ sui accipere patiūt. sed etiā de laborib⁹ suis non tū supueniētes ac pegrinos reficiūt f̄res verū etiā p̄ loca libye q̄ sterilitate ac fame laborāt. nec nō etiā p̄ ciuitates his qui squalore carcerū p̄talescunt. immanem p̄ferentes dirigūt alimonie victusq̄ substantiā. de fructu manū suarū rationabile ac verū sacrificiū dño tali oblatione se offerre credētes. **¶** **N**ocij causa faciat in paribus occidentis nō esse cenobia monachorū. **Cap. xxij.**

Hinc est q̄ in his regionib⁹ nlla videm⁹ monasteria tāta fratrum celebritate fūdata. q̄ nec op̄ū suorū facultatib⁹ fulciunt. vt possint i eis iugit̄ p̄durare. et si eis suppeditare quoq̄ mō valeat sufficiētia vict⁹ alteri largitate voluptas tū ocij et puagatio cordis diuiti⁹ eos in loco p̄seuerare nō patitur. **¶** **U**n̄ h̄est apud egyptū ab antiq̄s p̄rib⁹ sancta snia. operantē monachū demone vno pulsari. ociosum vno innumeris spiritib⁹ deuastari. **¶** **D**e abbate paulo qui singulis annis omne opus manuum suarum igne supposito concremabat. **La. xxij.**

Diq̄ abbas paul⁹ p̄batissim⁹ patz cū in heremo vastiore cōsistēs q̄ porphirio nuncupatur

palmarū fructib⁹ et horto modico secur⁹ haberet sufficientē alimonie suę vict⁹ q̄ substantiā. nec posset aliqd̄ aliō vīi sustinere. nec op̄i exercere. eo q̄ ab op̄idis et habitabilēra septē māsioib⁹ vī eo ampli⁹ desit illi⁹ separaretur habitatio. plusq̄ expeteretur p̄ mercede vecturę q̄ valere possz p̄ciū op̄i deludati. collectę palmarū folijs quotidianū pensū velut exin⁹ sustentā dus a semetip̄o iugit̄ exigebat. **¶** **U**n̄ q̄ ope tot⁹ anni antrū ei⁹ fuisset impletū. id qd̄ sollicita cura laborauerat si gulis annis supposito igne cremabat. int̄m. p̄bans sine opere manū nec in loco posse monachū p̄durare. nec ad perfectionis culmē aliq̄ cōscendere. vt euz b̄ fieri neq̄q̄ necessitas vict⁹ exigeret. p̄ sola purgatione cordis et cogitationū solitudine ac p̄seuerātia cellę. vel accidie ip̄i.

¶ **U**erba abbatis moysi q̄ dixerit mihi de remedio accidie. **La. xxv.**

Quam incipies in heremo cōmori. **¶** **Q**uam rari abbati moysi oīm s̄actorū sumo dixissē me egritudine accidie h̄estino die quissimē fuisse p̄fectū. nec ab ea potuisse alias libari. nisi ad abbātē paulū. p̄t̄n⁹ cucurrissem. ille. **¶** **N**on te ait ab ea liberaisti. s̄ magi ei te deditū ac lib̄ditū p̄buisi. **¶** **B**rani⁹ ei te vt desitorē ac fugitiuū deinceps adūsari⁹ impugbit. quē de p̄flictu supatū. p̄t̄i⁹ aufugisse p̄spexit. nisi de ceto cōmissa p̄gressionē nō desertioe cellę vel somni torpore ingruētēs ei⁹ ad hōrā euaporare maluer. s̄ tolerantia poti⁹ et p̄flictu didicer. **¶** **E**ūphare **¶** **U**n̄ expimēto p̄batū est accidie ip̄ugtiōz nō declinādo fugiēdā. s̄ flistēdo supandā.

¶ **E**xPLICIT de spū accidie liber decimus. **¶** **I**ncipiūt capitula libri vndecimi de spū cenodorie

¶ **R**oemium **¶** **La. i.**

¶ **Q**uod cenodoria nō solū i parte carnali sed etiā in spiritali monachū pulset.

¶ **Q**uod cenodoria multiplex sit ac mltiforimis

iiij **Q**uomodo monachum cenodoxia a dextris et a sinistris impugnet.

v **Q**ua compatione monstret natura cenodoxie

vi **Q**uoniam cenodoxia nec beneficio solitudinis extingatur

vij **Q**uoniam cenodoxia cum deiecta fuerit acius resurgat ad luctamen.

viii **Q**uoniam cenodoxia nec heremo nec etate deferueat

ix **Q**uoniam cenodoxia piculosior sit virtutibus mixta.

x **E**xemplum regis ezechie que ad modum telo cenodoxie deiectione fuerat.

xi **E**xemplum regis Dage eiusdem morbi late supati

xij **D**iuersa testimonia de cenodoxia

xij **I**n quibus modis cenodoxia monachum pulset

xiiij **Q**uemadmodum clericali gradu suggerat ambiendum.

xv **Q**uoniam cenodoxia mentem inebriet.

xvi **Q**ualiter vicia curari non possint nisi eorum radices et cause fuerint publicate

xvij **Q**uoniam monachus debet vitare mulieres et episcopos.

xviii **R**emedia quibus cenodoxia vitare possimus

Explicunt capitula Incipit liber undecimus de spiritu cenodoxie.

Cap. primum.

Sepetimū nobis certamen est contra spiritum cenodoxie. quia nos vanam sive inanem gloriam possumus appellare multiforme varium atque subtile. ita ut quibuslibet perspicacissimis oculis non dicam caneri sed prouideri reprehendi que vix possit. **C**enodoxia non solum in parte carnali sed etiam in spiritali monachum pulset. **C**ap. ij.

Non solum enim ut cetera vicia in parte carnali sed etiam in spiritali monachum pulset. subtiliore se nequitia ingerens menti. ita ut que non potuerint carnalibus vitiis decipi. spiritalibus successibus acriter laucient. tantoque est periculosior ad afflictum quanto obscurior ad cauendum. Quoniam namque vitiis manifestior aptiorque congressus est. et in vnoquoque eorum perditione rigida confutatur. incertior inualidior factus abscedet. victoremque suum deiectione aduersari deinceps infirmior attemptabit. **H**ic homo morbi cum per elationem carnali pulsauerit mentem. et fuerit in perditionis scuto repulsus. rursus ut quedam multiformis nequitia porre habitu personaque mutata sub virtutis specie victorem confodere et in gulare pertemptat. **C**enodoxia multiplex sit ac multiformis.

Etenim cetera vicia seu perturbationes vniiformes ac simplices esse dicuntur. hec vero multiplex et multiformis ac varia vndeque bellatori et ex omni parte victori occurrens. Nam et in habitu et in forma. in incessu. in voce. in opere. in vigiliis. in ieiuniis. in oratione. in remotione. in lectio. in scientia. in taciturnitate. in obedientia. in humilitate. in longanimitate. militem christi vulnerare conatur. et velut quidam perniciosissimus scopulus tumentibus vndis obtegetur. impulsus ac miserabile naufragium secundo nauigantibus vento dum non cauet nec prouidet importat.

Quomodo monachum cenodoxia a dextris et a sinistris impugnet. **I**taque via regia vnde **C**ap. iij. lente incedere per ardua iusticie que a dextris sunt et a sinistris oportet applica disciplina transire per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam. et tanta cautione inter tumetes temptationum fluctus gubernante discretione et flectere nobis spiritum domini. iter dirigere virtutis. ut dextra leuaque si paululum deflectamus. sciamus nos perniciosiis mox captibus illidendos. **I**dem per sapientissimum salomone.

De spiritu cenodorie

monem. Ne diſtar ad dexterā neq; ad ſiniſtrā. i. ne tibi de virtutib; blandiaris. ⁊ dextris ſucceſſib; ac ſpiritualib; extollaris. nec deſpectens ad ſiniſtrū tramitē vitiōrū. ſm apſum gloriā tibi ex eis ī tua pſuſione conqras. Nam cui ſub ſpecie ſuccinctę veſtis ac nitide cenodoria non potuit generari. p ſqualida ⁊ inculta ac vilioze conat inferri. Quē non potuit p honore dei cere. humilitate ſupplantat. Quē ſciē ⁊ elocutiōis ornatu nequit extollere. gravitate taciturnitaq; elidit. Si ieiunet in palā gla vanitaq; pulſat. Si illud cōtemnēde glorię cauſa cōtexerit. eodem vitiō elatiōis obtundit. Ne vanę glorię cōtagio maculet. orationes p lixas ſub frat; vitat celebrare cōſpectu. ⁊ quod eas latenter exerceat. nullum q; habeat pſciū facti nō effugit aculeos vanitatis. Quā cōparatione monſtretur natura cenodorię. L. v.

P Alce ſeniores hī naturā morbi hui; in modū cepe ſolbor; q; deſcribūt. quę vno decorticata tegmine. alio ruſum īnueniūt induta. totiensq; repiunt oblecta. quotiens fuerint expoliata. **C**enodoria nec bñficio ſolitudinis eringuat.

I ſolitudinē q; cū L. vi. ctoz mortalium conſortia glie cauſa fugientē. pſeq; nō deſiſtit. Quātoq; ampli; vniūſum q; vitane rit mundū. tanto eū acri; inſequit. Aliu; qd patientiſſimus ſit operi ac labori. aliū qd ad obediendū pmpriſſimū. aliū qd humilitate ceteros pponderet conat extollere. Alius ſciē. aliū lectionis. aliū vigiliaru; plixitate temptatur. Nec alias quēq; hic morbo niſi ſuis nitit virtutib; ſauciare. in his offendicula tendēs intritus. in quib; vitę ſtipendia conqrant. Volentib; quippe iter pietatis ac perfectiōis icedere. non alibi iūmici iſidiātes niſi in via q; ambulāt laqueos deceptionis abſcondūt. ſm illam beati dauid ſententiam. in via hac qua ambulabam abſconderūt laquei mibi. vt in hac ipa ſc;

virtutum via qua gradim; tendentes ad brauium ſupne vocatiōis nr̄is elati ſucceſſib; corruamus. obligatiſq; pedibus aīe nr̄e concidamus cenodorię laqueis cōpediti. Et ita ſit vt q; aduerſarij cōſlictu non potuimus ſupari. nr̄i triumphī ſublimate vincam; ſeu certē quod eſt etiā aliud deceptionis genus. vt excedētes continētē vel noſtre poſſibilitatē modum. pſeuerantia ⁊ nr̄i curſus infirmitate corporis intercedente perdamus.

Cenodoria cū deiecta fuerit acrius reſurgat ad luctamen.

O Mnia vitia ſupata L. vii. marceſcūt. ⁊ deuicta p ſingulos dies infirmiora reddunt. ⁊ vel loco vel tpe minuunt atq; deferunt. ſeu certe a contrarijs virtutib; diſſidentia vlcantur facilius vel vitantur. hoc xpo de iectum acrius reſurgit ad luctam. ⁊ cui; putat extinctū ſua morte viuacius conualeſcit. Cetera genera vitiōrū eos tātū impugnare ſolent q; in certamine ſuparint. hoc vero ſuos victores acri; infectantur. Quātoq; fuerit validius eluſum. tāto vehementius victorię ipius elatiōe cōgredit. Et hec eſt ſtilis inimici xſutia. vt militem chriſti. p prijs faciat tel occumbere. qnē hoſtilib; armis ſupare n̄ potuit. **C**enodoria nec heremo nec etate deferueat. L. viii.

A lia interdū vitia ſicut dixim; etiā locoꝝ beneficio conqueſcūt ⁊ materia peccati vel oportunitate eius ⁊ occasione ſubtracta lenteſcere ſolent ⁊ minui. hoc xpo cū fugiente deſerta penetrat. nec loco nouit excludi. nec extrinſecus materia ſubtracta marceſcere. Non enim aliunde q; virtutum eius quē impetit ſucceſſib; animat. Quēdā etiā pceſſu tps vt prefati ſumus in edū molliunt atq; vaneſcunt. huic longeuitas niſi fuerit induſtria ſolerti ac prudēti diſcretionē fundata. non ſolū nō officiū. verum etiā maiora nouit fomenta cōgerere vanitaq; **C**enodoria piculoſior ſit virtutib; mixta. L. ix.

B

Postremo ceterę pturbationes a contrarijs sibi virtutibus dissidentes. et ex apto tanq̃ die claro bellantes et superantur facilius et cauentur. hec autem virtutibus inserta et aciei permixta velut in nocte ceca dimicans. atrocius inopinatos decipit et incautos.

Exemplus regis ezechie quem admodum telo cenodorie deiectus fuerat.

Cap. x.

Ita namque ezechiam regem inde virum in omnibus consummate iusticie. et sanctarum scripturarum testimonio comprobatum. post innumera virtutum preconiia vno elationis telo legimus fuisse deiectum. et qui inter actionem centum octoginta quinq̃ milium de exercitu assyriorum. angelo sub nocte vastitate vna prece valuit impetrare. vanitatis gloriatione superatur. Cuius ut preteream virtutum tam prolixum catalogum quem replicare plangum est. hoc vnum dicam Qui post interdictum terminum vite mortisque diem domini sententia prefinitus. quindecim annis vite metas excedere vna oratione premeruit. sole per decem gradus quos ad occasum tendens iam illustrauerat reuertente. qui lineas quas abscessu eius umbra subsequens occuparat. suo rursus reditu fugas duplicatum diez vniuerso orbi perfixas nature leges inaudito miraculo prebuit. post tanta tamque incredibilia signa. post tam immania documenta virtutum. qualiter fuerit successibus suis elusus. audi scripturam narrante. In diebus inquit illis egrotauit ezechias usque ad mortem. et orauit dominum et exaudivit eum et dedit ei signum. illud scilicet quod legimus de solis datu esse reditu per ysaiam prophetam in quarto regum libro. sed non inquit secundum beneficia que acceperat retribuit ei. quia eleuatus est cor eius. et facta est contra eum ira. et contra iudam et hierusalem. humiliatusque est postea eo quod exaltatus esset cor eius. tamen ipse quod habitatores hierusalem. et idcirco non venit super eos ira domini in diebus ezechie.

periculosus quod grauis est elationis morbus. Tante iusticie tante virtutes tanta fides atque deuotio. que naturam ipsam ac totius mundi leges immutare meruerunt vna elatione deperunt. ita ut vniuersis virtutibus suis ac si non fuissent obliuioni traditis iram domini confestim suscepisset. nisi eam resumpta humilitate placasset. ut quod de tam excelso meritorum fastigio elatione impellente deciderat. non nisi per eosdem rursus humilitatis gradus ad amissum culmen ascenderet. Quis aliud quod exemplum similis ruine percipere.

Exemplum regis ozie eiusdem morbi labe superati.

Cap. xi.

Ozias huius que commemoramus regis attianus. in omnibus quod ipse scripture testimonio collaudatus. post ingentia virtutum suarum preconiia. post innumeros triumphos quod deuotionis ac fidei sue merito perpetravit. disce qualiter sit vane glorie elatione deiectus. Et egressum est inquit nomen ozie propter quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Et cum roboratus esset. eleuatum est cor eius in interitum suum. et neglexit dominum deum suum. Cernis aliud exemplum ruine grauissime. et conspicis duos viros ita iustos tamque perfectos triumphis suis atque victorijs fuisse confectos. An videtis quod periculosi rerum secundarum soleant esse successus. ita ut qui non potuerunt aduersis frangi. prosperis si incauti fuerint acriter elidantur. et qui in conflictu atque acie morientur aserunt discrimina. trophæis proprijs triumphisque succumbant.

Diuersa testimonia contra cenodoriam.

Cap. xij.

Ideo apostolus monet. Nolite fieri inanis glorie cupidi. Et dominus phariseos castigans. Quomodo inquit vos potestis credere quod gloriā ab inuicem accipitis. et gloriā que a solo deo est non queritis. De his et beatus dauid cum interminatione dicit. Quoniam deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placent.

De spiritu cenodorie

Quibus modis cenodoria monachum pulset. **Cap. xiiij.**

Solet etiam incipientium mentes et eorum qui minus adhuc vel virtute animi vel scientia profecerunt, aut propter sonum vocis extollere, quod scilicet modulatus psallat, aut quod sint exilis carnibus vel corpore launiores, aut quod parentes divites aut nobiles habeant, vel quod militiam honoresque contempserint. Interdum etiam dignitates et opes que forte nec apprehendi queque aliqui potuissent, persuadet quod empiam profacile fuisse adepturum si perseverasset in seculo, vana spe etiam de incertis inflans eum, et de his que nunquam possedit, velut qui ea contempserit gloria vanitatis extollens.

Quemadmodum clericatus gradum suggerat ambiendum

Donnumque vero clericum gradum et desiderium prebiterij vel diaconatus imittit. Quem si vel inuitus fuisset indeptus, tanta expleturum sanctitate ac rigore depigit, ut ceteris que sacerdotibus prebere potuerit sanctitatis exempla, deinde multos non solum consolationis forma, verum etiam doctrina sua sermoneque lucraturum. Facit etiam in solitudine vel in cellula commorantem, diu fororum domos ac monasteria mente atque animo circuire, et plurimorum conversiones sub incitamento imaginarie exhortationis acquirere. Agitur itaque infelix anima tali vanitate velut profundissimo sopore velut sa, ut plerumque huiusmodi cogitationum illecta dulcedine, et his oppleta simulacris, ne presentes quidem actus vel fratres valeat contemplari, dum his que cogitationum peruagatione vigilans somniauit, delectatur inherere quasi veris.

Quomodo cenodoria mentem inebriet. **Cap. xv.**

Memini cuiusdam senis cum in heremo scithorum commoraretur. Quicquid ad cellam cuiusdam fratris gratia visitationis adueniens ostio appropinquasset, audissetque eum quiddam obmurmurantes

intrinsecus paululum substitit, cognoscere volens quidnam de scripturis legeret, vel sicut est mori operas memorie recederet. Cumque proximis explorator aure diligenter applicita curiosius auscultaret, ita eum repperit huius spiritus impugnatione pellectum, ut in ecclesia facere se crederet exhortatorium plebi sermonem. Cumque subsistens se nex audisset eum finisse tractatum, et mutato rursum officio celebrare velut diaconum cathecumini missam, tunc demum pulsa nit ostium. Qui egressus occurrentem senem veneratorem solita, introducensque eum quam olim venerit cogitationum suarum conscientia remordente pergit, ne seque diuinitas ad ostium iniuriam pertulisset. Joculariter senex ergo teque respondit, modo inquires veni, quando tu missam cathecumini celebrabas.

Qualiter vicia curari non possint nisi eorum radices et cause fuerint publicate. **Cap. xvi.**

Hec idcirco inferere huic opusculo necessarium duxi, ut de impugnationum vi atque ordine vitiorum quibus miserabilis anima laceratur, non solum ratione sed etiam exemplis instructi, ad deuicandos laqueos et multiplices decipulas inimici cautiore esse possimus. Ita namque indifferet hec ab egyptijs prioribus perferuntur in medium, ut omnium vitiorum certamina vel illa que patiuntur vel illa que passuri sunt iuniores relatione sua tanquam que adhuc ea sustineant apud eos detegant atque denudent, quo exponitibus eis illusiones omnium passionum quecumque incipientium sunt ac feruentium spirituum colluctationum suarum archana cognoscant, et ea tanquam in speculo contemplantes, et causas vitiorum quibus pulsantur et remedia doceantur, futurorum que certaminum congressibus antequam superueniant eruditi, qualiter preuenire et occurrere eis vel confligere debeant instruatur. At solent pitissimi medicorum non solum maderi presentibus morbis, verum etiam futuris peritia sagaci occurrere, eosque preceptis vel poculis salutaribus peruenire, ita hi que venissimum animarum medici emerituras valde

indines cordiū spiritali collatiōe velut
q̄dam celesti antidoto p̄ueniētes. in iu-
niorum mentibz nō patiunt̄ adolescere.
apientes eis ⁊ causas imminētū passio-
num ⁊ remedia sanitati.

¶ Monachus debet vitare mu-
lieres et episcopos. **Ca. xvij.**

Quap̄pter hec est antiq̄ patrū
q̄ p̄manens nunc vsq̄ inia. quaz
p̄ferre sine mea cōfusione non
potero. q̄ nec germanā vitare potui nec
ep̄i euadere manus. omnimodis mona-
chū fugere debere m̄lires ⁊ ep̄os. Reu-
ter enim sinit eū quem semel sue familia-
ritati deuinxerit. vel quieti cellulę vlti-
operam dare. vel diuine theorie p̄ sctāz
rez intuitū purissimis oculis inherere.

¶ Remedia quibus cenodoriā
vitare possimus. **Ca. xviij.**

Ideoq̄ athleta ch̄isti q̄ verum
ac spiritalē agonē legit̄ cer-
tare desiderat. hāc multiformē
variāq̄ bestiam omnimodis supare fe-
stinet. Quā nobis ex oī parte velut mul-
tiplicem neq̄tiam occurrentem tali reme-
dio poterim̄ euadere. vt cogitātes illud
dauidicū eloq̄m. dñs dissipauit ossa eoz
q̄ homibz placent. p̄mitus nihil p̄posito
vanitā ⁊ inanis gl̄e capessēde ḡtia nos-
metip̄os facere p̄mittam̄. Deinde ea q̄
bono initio fecerim̄ obfuitiōe fili custo-
dire nitam̄. ne oēs laboz n̄roz fructus
post irrepens cenodoxie morbo euacuet.
Quicq̄d etiam in conuersatiōe fratrum
mīme cōmunis vsus recipit vel exercet.
oī studio vt iactātiḡ deditū declinem̄.
⁊ ea q̄ nos p̄nt̄ iter ceteros notabiles red-
dere ac veluti sol̄ facientibz laus ap̄d ho-
mines sit p̄q̄renda vitē. His enī vel
maxie indicijz cenodoxie letale p̄tagiuz
nob inherere monstrabit. Qd̄ facillime
poterim̄ effugere. si p̄siderem̄ non solū
fructū laboz n̄roz nos penit̄ amissuros
q̄scunq̄ cenodoxie p̄posito fecerim̄. sed
etiā reos magni criminis factos et̄na sup-
plicia velut sacrilegos soluturos. vtpote
q̄ ad iniuriā dei opus qd̄ ei obtētū nos

oportuit agere. hōim gr̄a malum exerce-
re. ab eo q̄ occultoz est p̄sci. hōies deo ⁊
gl̄am mūdi gl̄e dñi p̄tulisse conuicti.

¶ Explicit de spū cenodoxie li-
ber vndecimus. Incipiūt capi-
tula libri duodecimi de spiritu
superbie. **Cap. primum.**

¶ Roemum.

P supbie duo sint genera
iij **¶** Supbia omnes pariter
virtutes auferat.

iiij **¶** Ob supbiā lucifer ille de arch-
angelo factus est diabolus

v **¶** Omnes vitiozū omniū de su-
perbia pullulent.

vi **¶** Supbie vitium sit in ordie col-
lutationis extremū. tpe tamen
et origine primum sit.

vij **¶** Tm̄ sit maluz superbie vt ip̄m
deū aduersariū h̄re mereatur

vij **¶** Quemadmodū deus superbiaz
diaboli x̄tute humilitatē extirpe-
rit. ⁊ diuisa sup hoc testimonia.

ix **¶** Quemadmodū nos q̄z supbiā
supare possimus.

x **¶** Nemo possit p̄fectionem x̄tu-
tum vel p̄missam bt̄tudinē
suis tm̄ viribus obtinere

xi **¶** Exemplū latronis siue dauid vs̄
vocationis nostre ad dei gr̄am
demonstrandam

xij **¶** Nullus sit labor q̄ possit repro-
misse beatitudini compari.

xij **¶** Traditio seniorū de consequen-
da puritate

xij **¶** Adiutorij dei laborantibz tri-
buatur

xv **¶** A quibus p̄fectionis viam disce-
re debemus

xvi **¶** Nō possem̄ nos sine misericordia
⁊ inspiratione dei ad ip̄m labo-
rem obtinēde p̄fectionis acce-
dere.

xvij **¶** Testimonia diuersa quibus eni-
tenter ostendit̄ nihil posse nos
quod ad salutē nostrā pertinet
sine adiutorio dei perficere

Lib. XII. De spiritu superbie

xviii **Q** non solū in naturali cōditiōe
sed etiā in quotidiana dispen-
satione dei gratia muniamur.

xix **Q** hec fides ab antiq̃s patribus
sit tradita de gratia dei

xx **D**e eo q̃ ppter blasphemiam tradi-
tus est immundissimo spiritui.

xxi **E**xemplū ioab regis iude q̃ ostē-
ditur qd ppter supbiā mernerit.

xxii **O**mne aiā supbiam subdi spi-
ritalibus nequitijis illudēdam.

xxiii **Q** pfectio attingi nisi humilita-
tis virtute non possit.

xxiv **Q**uos spiritalis supbia pulset q̃s
q̃ carnalis.

xxv **D**escriptio carnalis supbie vel
q̃ mala in monachi mente par-
turiat.

xxvi **Q** male fundatus q̃s ad deterio-
rem statū quotidie plabatur.

xxvii **E**xpositio vitiōū quę p morbus
superbie generantur.

xxviii **D**e fratris cuiusdam superbia.

xxix **I**ndicia quibus supbia carnal-
is agnoscitur.

xxx **T**epefactus quis p supbiā alijs
quoq̃ preesse desideret.

xxxi **Q**uomō supbiam vincere vlad
pfectionē puenire possimus.

xxxii **Q**uomō depopulatrix omninū
virtutū superbia p veram hu-
militatem possit extingui.

xxxiii **R**emedia aduersus morbum su-
perbie.

Explacunt capitula. **I**ncipit
liber duodecimus de spiritu su-
perbie.

Cap. primum.

Ostium
quod et extremum
aduersus spūm su-
perbie nobis certa-
men est. Qui mor-
bus licet vltim⁹ sit
in conflictu vitiōū atq̃ in ordine po-
natur extremus origine tamē et tempore
primus est. Senissimā et superiorib⁹ cun-

ctis immanior bestia. perfectos maxime
temptans. et propemodum iam positos
in consummatione virtutum morsu di-
riore depascens.

Q superbie duo sint genera

Cap. ii.
Qui duo sunt genera. Unus
hoc quo diximus spirituales vi-
ros summosq̃ pulsari. aliud qd
etiam incipientes carnalesq̃ complecti-
tur. Et licet vtrūq̃ superbie genus tam
in deum q̃ in hoies noxia inflet elatio.
tamen illud primum specialiter refertur
ad deum. scdm ad homines pprie perti-
net. Cuius originem ac remedia in poste-
rioribus libelli hui⁹ donāte deo iqtum
possumus exequemur. Nunc de illo po-
re quo prefati sum⁹ pfectos p̃cipue tem-
ptari. ppositum nobis est pauca differe-
re.

Q superbia omnes pariter vir-
tutes auferat

Cap. iii.
Nallum est igitur vitium aliud
q̃ ita omnes virtutes exhauri-
at. cunctaq̃ iusticia et sanctita-
te hominem expoliet ac denudet vt sup-
bie malum. tanq̃ generalis quidā ac pe-
stifer morbus non vnum membrorū par-
tem v̄ eius debilitare contentus. sed so-
lidum corpus letali corrūpit exitio. et in
virtutum iam fastigio collocatos gūissi-
ma ruina deicere ac trucidare conatur.
Omne nanq̃ vitium suis est terminis et fi-
ne contentum. et licet contristet alias q̃s
virtutes. contra vnam tamen p̃ncipaliter
tendit. eam q̃ specialiter opprimit et im-
pugnat. Et vt hoc ipsum quod dicim⁹
clarius possit itelligi. castrimargia. i. ap-
petitus ventris seu concupiscentia gula
temperantie rigorem corrūpit. castita-
tem libido contaminat. ira patientiā va-
stat. vt nonnunq̃ vni quis deditus vi-
tio alijs virtutibus nō penitus destitua-
tur. sed illa tantum virtute trūcata quę
ediuerso emulo sibi vitio repugnāte suc-
cumbit. reliquas possit vel ex parte reti-
nere. hec vero cum infelicem possede-

Lib. XII.

rit mentem. vt quidam seuissimus tyrannus sublimissima capta arce virtutum vniuersam funditus ciuitatem diruit atq; subuertit. Excelsa quondā sanctitatis menia vitioꝝ solo coequās atq; permiscens nullam deinceps imaginem libertatis aīe sibi subditę superesse cōcedit. Quantoq; ceperit ditioꝝem. tanto graniori seruitutis iugo subditū vniuersis virtutum facultatibus crudelissima de predatione nudabit.

Nob superbiam lucifer ille de archangelo factus est diabolus

Cap. iij.

Et vt grauissime tyrannidis eius potentiam agnoscamus. angelum illum q̄ pze nimietate splendoris ac decoris sui lucifer nuncupatus est. nullo alio q̄ hoc vitio deiectum celi- tus inuenimus. et ex illa beata sublimitate angelozū telo superbię vulneratus ad inferna fuisse collapsum. Si igit̄ tāta virtute tantę potentię prerogatiua decoretur vna elatio cordis potuit de celestibus ad terrena deuoluere. qua nos obfuantia carnis fragilitate circūdatos cauere oporteat ipsi? ruine magnitudo demonstrat. Quemadmodū hō huius morbi virus pnciosissimum deuitemus instrui poterimus. si ruine ipsi? causas atq; originē persequamur. Nunq̄ enim curari languor. nec remedia poterunt mal' validudinibus exhiberi. nisi prius inquisitione sagaci origines earum inuestigent et cause. Hic namq; indutus diuina claritate. et inter ceteras supnas virtutes cōditoris largitate p̄fulgens. splendorē sapientię et virtutum pulchritudinem qua ornabatur gratia creatoris. nature sue potentia non munificentię illius beneficio se credidit obtinere. Et ob hoc elatus tanq̄ qui ad perseverantiā puritatē huius diuino nō egeret auxilio deo se similem indicauit. vtpote qui nullius indigeret quemadmodum deus. liberi scz arbitrii facultate confusus. pillam credēs affluenter omnia sibi met suppeditari. que

ad consummationē glutū vel perbenitatem summe beatitudinis pertinerent. Hec ei sola cogitatio facta p̄ma ruina ē. Ob quā desertus a deo q̄ se credidit nō egeret. instabilis repente et nutabundus effectus. et infirmitatē p̄prie nature p̄sensit. et beatitudinem qua dei munere fruebat' amisit. Et qz dilexit verba precipitatiois q̄ bus dixerat. in celum conscendam. et linguam dolosā qua vel de se dixerat. ero similis altissimo. vel de adam et eua. erig sicut dñi. p̄pterea deus destruet illū in fine. euellet eū et emigabit de tabernaculo suo. et radicem eius de terra viuentiū. Tūc ruina eius vidētes iusti timebūt. et super erum ridebunt dicentes qd etiā sine fine ad hōs q̄ se sine p̄tectione auxilioq; dei summū bonum p̄ficere posse cōfidunt. in finissime dirigetur. Ecce hō qui nō posuit deū adiutorē suū. sed sperauit in multitudine diuitiarū suarū. et p̄ualuit in vanitate sua.

Quoniam fomites vitioꝝum oīm de superbia pullulent. Cap. v.

Hec est primę ruine causa et origo pncipalis morbi. Qui rursum p̄ illū qui fuerat se deiectus in prothoplastum serpens. infirmitates oīm vitioꝝum et materias germinauit. Dñi enim gloriā deitatis arbitrii libertate et industria sua credidit se posse p̄quirere. etiam illā p̄didit quā adeptus fuerat. ḡtia conditoris. **Q**uoniam supbię vitium sit in ordine colluctationis extremum. tempore tñ et origine primum sit. Cap. vi.

Itaq; exemplis ac testimonijs scripturarū manifestissime cōprobatur. superbię labem cum posterior sit in ordine conflictuum. origine tamen anteriorem esse. oīm q; peccatorum et criminū esse principium. nec sicut cetera vitia solūmodo contrariam sibi virtutem. id est humilitatem tantum extinguere. verum etiam cunctarū simul interemptricem esse virtutū. nec medio cres tantum paruosq; temptare. sed maxime in fortitudinis culmine consistentes.

De spiritu superbie

Ita enim de hoc spiritu propheta cōme-
morat. Et elce eius electe. Ideo q̄ beat⁹
dauid licet tanta circumspectiōe cordis
sui custodiret archana. vt ad eum quem
secreta conscientie sue non latebant au-
denter proclamaret. domine non est exal-
tatum cor meū. neq̄ elati sunt oculi mei.
neq̄ ambulauī in magnis neq̄ in mira-
bilibus super me. nisi humiliter setiebā.
et iterum. non habitabit in medio do-
mus me faciens superbiam. sciens tamē
q̄ difficilis sit etiam perfectis ista custo-
dia. non de sua tantum presumit indu-
stria. sed orans domini implorat auxiliū
vt huius inimici telūz possit insanciat⁹
euadere dicens. non veniat mihi pes su-
perbie pauens ac metuēs ne in illud in-
cidat quod dicitur de superbis. De⁹ su-
perbis aduersatur. Et iterum. Imman-
dus est apud deum omīs qui exaltat cor
suum.

Quantum sit malum superbie
vt ipsum deum aduersariūz ha-
bere mereatur.

Cap. vii.

Quantum est malum superbie.
vt non angelum non alias vir-
tutes sibi contrarias. sed ipsūz
deum aduersarium habere mereat. No-
tandum siquidem est. q̄ nequa q̄ dix-
rit super his qui ceteris sunt vitijz inuo-
luti quod habeant sibi deum resistantē.
id est castrimargis. fornicarijs. iracūdis
seu philargyris aduersatur. sed solis su-
perbis. Illa nanq̄ vitia vel in vnūquē.
q̄ delinquētūz tantūmodo retorquēt.
vel in suos participes. id est in alios ho-
mines videntur admitti. hec vero pro-
prie pertingit ad deum. z idcirco eūz spe-
cialiter digna est habere contrarium.

Quemadmodum deus super-
biam diaboli virtute humilitat⁹
extinxerit. et diuersa super hoc
testimonia.

Ca. viii.

Ideoq̄ vnīuersitatis creator et
medicus deus. causam princi-
piūz morboz superbiaz esse

cognoscens. contrarijs sanare cōtraria
pcurauit. vt ea sc̄z que p superbiam cor-
ruerant. p humilitatem resurgerēt. Ille
nāq̄ dicit. In celum conscendā. Hic di-
cit. Humiliata est in terra aīa mea. Ille
dicit. Et ero similis altissimo. Hic cū es-
set in forma dei exinanīuit semetipm for-
mam serui accipiens. humiliāuitq̄ se fa-
ctus obediens vsq̄ ad mortem. Ille dic-
it. Sup astra dei exaltabo solium meum.
Iste dicit. Discite a me q̄ mitis sum et
humilis corde. Ille dicit. Nescio dñm.
z israel non dimittam. Iste dicit. Si dix-
ero quia non noui eum. ero similis vob⁹
mendax. sed noui eum. z mandata eius
seruo. Ille dicit. Mea sunt flumina. et
ego feci ea. Iste dicit. Nō possūz ego a
meipso facere quicq̄. sed pater me⁹ in me
manens ipse facit opera. Ille dic-
it. Mea sunt omīa regna mundi z gloria eorū. et
cui voluero do ea. Iste cum diues esset
pauper effectus est. vt ei⁹ inopia nos di-
uites redderemur. Ille dicit. Sicut col-
liguntur ona que derelicta sunt. sic vni-
uersam terraz ego congregaui. z nō fuit
qui moueret pennam z apiret os et gan-
niret. Iste dicit. Similis factus sum pel-
licano solitario. vigilaui z factus sum si-
cut passer solitarius in tecto. Ille dicit.
Exicaui vestigio pedum meorū omēs ri-
uos aggerum. Hic dicit. Nunquid nō
possum rogare patrem meū. z exhibe-
bit mō plusq̄ duodecī milia legiōes
angelorū. Si pncipalis ruiñe causam z
salutis nr̄e fundamēta pspeximus a quo
z qliter vel ista iacta sint. vel illa emerse-
rūt. quēadmodū deuitare tā atrocē mor-
tem supbie debeamus. vel illi⁹ ruina vel
huius doceamur exemplo.

Quemadmodū nos quoq̄ su-
perbiam supare possimus. Licet

Itaq̄ hūc nequissimi spiritus
laqueum taliter poterimus euā-
dere. si in singulis quibus sen-
serimus nos vitijz p̄fecisse. illd apo-
stolicum dixerimus. nō ego sed gr̄ia dei
mecum. et gratia dei sum id quod sum.

Liber. XII.

et deus esse qui opatur in nobis et velle et perficere. per bona voluntate. dicente etiam ipso auctore salutis nostre. Qui manet in me et ego in eo. hic fert fructum multum. quia sine me nihil potestis facere. Et nisi dominus edificauerit domum. in vanum laborauerit qui edificauit eam. Nisi dominus custodierit civitatem. frustra vigilat qui custodit eam. Et vanum est vobis ante lucem surgere. Quia non est volens neque currentis. sed miserentis dei.

¶ **Q**uoniam nemo possit perfectionem virtutum vel promissam beatitudinem suis tantum viribus obtinere. **Cap. x.**

Mullus namque quis volens et currentis tam idonea potest voluntas esse vel cursus. ut carne spiritui repugnante circumdatus valeat tantum perfectionis premium et palmam integritatis ac puritatis attingere. nisi fuerit diuina miseratione protectus. ut ad illud quod magnopere vult et quo currit peruenire mereatur. Omne enim datum bonum et omne donum perfectum de sursum est. descendens a patre luminum. Quid enim habes quod non accepisti? Quod si accepisti. quid gloriaris quasi non acceperis?

¶ **E**xemplum latronis siue dauid vel vocationis nostre ad dei gratiam demonstranda. **Cap. xi.**

Senim vel illum latronem ob unam confessionem introductum in paradysum recorderem. intelligimus eum non cursus sui merito tantam beatitudinem consecutum. sed dono dei miserentis indeptum. Vel si reminiscamur dauid regis duo tam grauiam tamque immania crimina uno penitudinis fomite deleta. nec hic videmus ad indulgentiam tantis criminis obtinendam laboris equiparasse merita. sed dei gratiam superabundasse. quod vere penitudinis occasione accepta tantam peccatorum materiam sub unius hominis plena professione consumpsit. Principiumque discutientes vocationis ac salutis huius

mane. quia non ex nobis nec ex operibus nostris. sed dei sumus dono gratiaque saluati. liquido poterimus adutere quod admodum perfectionis summa non volens neque currentis. sed miserentis est dei. qui nequaquam laborum vel cursus nostri merito compensante vitiorum nos facit esse victores. nec equiparante nostre voluntate industria. tam arduum integritatis culmen subingata qua utimur carne conscendere. Nulla siquidem corporis huius afflictio nullaque cordis contritio ad capeendam veram illam interioris hominis castitatem potest esse condigna. ut tantam puritatem virtutem angelis solis ingentem. celi quoque arcum. nudo humano labore. id est sine adiutorio dei valeat obtinere. quia totius bonitatis effectus ab illius perficitur gratia. quod tantam perpetuitatem beatitudinis et immensitatem glorie. exigue voluntati breuique ac paruo cursui nostro. multiplicata largitate donauit.

¶ **N**ullus sit labor qui possit repromissae beatitudini comparari. **Cap. xii.**

Omnis enim longeuitas vite presentis. cum ad illas future glorie perpetuitatem respexerit. euanescent. et dolores cuncti contemplatione illius immense beatitudinis effugantur. atque ut fumus ad nihil extenuati liquefunt. et nusquam ut fanilla comparent.

¶ **T**raditio seniorum de consequenda puritate. **Cap. xiii.**

Quapropter iam tempus est. ut ipsis quibus traduntur homines patrum sententias perferamus. eorum scilicet quod viam perfectionis et qualitatem eius non hominum iactantia depinxerunt. sed potius re et opere ac virtutis spiritus possidentes. experientiam earum propriis et exemplis certissimis tradiderunt. Aiuunt itaque non posse ad puritatem quae per carnalibus vitis emundari. nisi vniuersum laborem suum atque conatum ad tantae perfectionis finem intellexerit non posse sufficere. nec earum nisi miseratione dei et adiutorio. conspici non tam tradere institutione quam affectu atque

Despū superbie

virtute et expeririendū proprijs erudit. agnoscat. Ad capeſſenda namq; tam magnifica tamq; p̄cella puritatē et integritatē p̄mia. q̄siuſlibet ieiuniorum vigiliarum lectionis et solitudinis ac remotiōis labor fuerit impensuſ. cōdignuſ esse nō pōt. q̄ hęc industrie ſue merito vel labor obtineat. Nunq; enī diuinū mun⁹ labor p̄ prius humana re cōpenſabit industria. niſi deſideranti diuina fuerit miſeratiōe conſeſſum. **Adiutoriu dei laborantibus tribuatur. La. xiiij.**

Nec hoc dico. vt hūānos conatus euacuās ab industria et laboris intentione quēq; reuocare contendam. Sed plane p̄ſtantiffime non mea ſz ſenior et ſinia deſinio. p̄fectiōz q̄dez ſine his omnino capi nō poſſe. his aut ſolis ſine gratia dei poſſe eā a nemie cōſummari. Et enī dicim⁹ conat⁹ humanos app̄bēdere eā p̄ ſeipſos ſine adiutorio dei nō poſſe. ita p̄nunciam⁹ laborantib; tm̄ ac deſudantib; miſericordiā dei ḡtiamq; conſerri. et vt x̄bis ap̄li loquar volentib; et currentib; impartiri. ſm̄ illud qd̄ etiam in pſalmo octogefi mo octauo ex pſona dei cantat⁹. **Doſui adiutoriu in potente. et exaltavi electum de plebe mea.** Dicim⁹ enī ſm̄ ſaluatoris ſniam dari qd̄ dem petentib; et ap̄iri pulſantib; et a querentib; inueniri. ſed petitionē et inquisitionē et pulſationē nr̄am nō eſſe condignā. niſi miſericordia dei id qd̄ petimus dederit. vel aperuerit qd̄ pulſamus. vel illud qd̄ querim⁹ fecerit inueniri. **P̄reſto eſt nāq; occasione ſibi tātum mō a nobis bone voluntatis oblatā. ad hęc om̄ia conſerenda.** Ampli⁹ enī ille q̄ nos p̄fectionē ſalutemq; noſtram deſiderat et expectat. Et intm̄ beatus dauid puentz ſui operis ac laboris p̄pria tm̄ industria nō poſſe nouerat obtineri. vt a dño p̄mereri directionē ſuoz op̄z iterata p̄ce depoſceret dicens. Et opera manū nr̄arum dirige ſup nos. et opus manuum noſtrarum dirige. Et rurſum **Conſirma hoc deus qd̄ operat⁹ eſt in nob**

A quibus perfectionis viaz diſcere debeamus. **Cap. xv.**

Ideoq; ſi ad veram conſummationem virtutum volum⁹ effectū et opere peruenire. illis debemus acquieſcere magiſtris ac ducibus. qui hanc non vaniloqua diſputatione ſomniantes ſed re atq; experimentis app̄hendētes nos quoq; docere atq; ad eam dirigere ſimiliter poſſunt. et viā quē admodum perueniamus ad eaz certiffimo tramite demonſtrare. quiq; ad hanc fide ſe potius perueniſſe q̄ laborum merito teſta bantur. Quibus etiam hoc p̄cipuum ſui cordis acquiſita puritas cōferebat. vt magis magiſq; ſe de p̄mi peccatis agnoſcerent. Tanta namq; eis delictorum compunctio per dies ſingulos augebatur. quanta puritas animi profeciſſet. Trahebantq; iugiter intimo corde ſuſpiria. eo qd̄ ſemetipſos ſentirēt nequa q̄ poſſe delictorum neuos ac maculas deuitare. quē eis per multiplices cogitationum minutias ingerebantur. Et idcirco future vite ſtipendia nō operuz ſperare ſe merito. ſed miſericordia domini proclamabāt. nihil ſibi de tanta circūſpectione cordis aliorum compatiōe donātes. quippe qui hanc ipſam non ſue industrie ſed diuine gratiē aſcribebāt. nec blandientes ſibi de inferiorum ac tepitorum negligentia. ſed contemplatione potius illorū quos vere peccato carere atq; in regno celorum iam eterna beatitudine perfrui nouerant. humilitatē perpetuā conquirebant. atq; ita conſideratione hac et relationis ruinam pariter declinabant. et quo tenderēt vel quod doſerent ſemper inueniebant. intelligentes ſemetipſos ad illam puritatem cordis quam cupiunt. obſiſtēte carnis ſarcina peruenire non poſſe.

Non poſſe nos ſine miſericordia et inſpiratione dei ad ipſuz laborem obtinende perfectionis accedere.

Cap. xvi.

Libert XII.

Igitur scdm traditiones et institutiones eorum sic ad eas festinare debemus ieiunijs. vigilijs. orationibus. contritiōi cordis et corporis operam dantes. ne hec omnia merito hoc in flante euacuemus. Non solū nāq; ipas perfectiones oportet credere nostra industria nos vel labore nostro possidere non posse. sed ne ipsa q̄dez quę illius exerceamus obtinē. id est labores conatusq; nostros ac studia. sine diuine protectionis auxilio. inspirationisq; eius et castigationis atq; exhortationis gratia posse perficere. quā scz cordibus nris vel p aliū solet vlt p semetipm nos visitās clemēt infundere.

Testimonia diuersa quibus euidenter ostenditur nihil posse nos quod ad salutem nostrā pertinet sine adiutorio dei perficere

Cap. xvij.

Postremo instruat auctor salutē nostrę quid nos oporteat in singulis quibusq; q̄ gerimus. nō modo sentire sed etiā confiteri. Nō possum ego in q̄t a meipso facere quicq; poter autem in me manens ipse facit opera. Ille ex persona hominis assumpti dic. nihil a semetipso posse se facere. et nos cinis et terra in his quę ad nostram salutē pertinent arbitramur nos adiutorio domini non egere. Discamus itaq; et nos per singula nostrā simul infirmitatē et illius adiutoria sentiētes quotidie proclamare cum sanctis. Impulsus et latus sum ut caderem. et dñs suscepit me. Fortitudo mea et laudatio mea dñs. et factus est mī salutem. Et nisi quia dominus adiunxit me. paulominus habitauerat in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus. misericordia tua dñe adiuuabat me. Scdm multitudinem dolorū meorum in corde meo. consolationes tuę letificauerunt aīam meā. Videntes etiā cor nostrum in timore dñi et patientia roborari dicamus. Et factus est dñs firmamētū meū. et eduxit me in latitudine. Sciētiā quoq; pfectu operum intelligentes nob

augeri. dicamus Qm tu illuminas lucernam meam dñe. et meus illuminat tenebras meas. Quoniā in te eripiar a temptatione. et in deo meo transgrediar murmur. Dein sentientes etiā nosmetipsos fortitudinem tolerantie conquississe et in semita virtutum facilius ac sine labore dirigere dicamus. Deus qui pre cingis me virtute et posuisti immaculatam viā meam. Qui perficis pedes meos tan q̄ cerui. et super excelsa statuens me. Qui doces manus meas ad plium. Consecuti etiā discretionem p quam roborari possim aduersarios nostros elidere. proclamemus ad deū Disciplina tua correxit me in fine et disciplina tua ipa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me. et nō sunt infirmata vestigia mea Et quia taliter suz roboratus scientia tua atq; virtute. inferam confidenter ea quę sequuntur. et dicā Persequar inimicos meos. et comprehendam illos. et non conuertar donec deficiant. Conteram illos nec poterunt stare. cadent subtus pedes meos. Rursum infirmitatis nostrę memores nec posse nos tam acerbos vitorū hostes fragili carne circumdatos sine illius adiutorio superare dicamus. In te inimicos nostros ventilabimus cornu. et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enī in arcu meo sperabo. et gladius meus nō saluabit me. Saluasti enī nos de affligentibus nos. et odientes nos confudisti. Sed etiā precinxisti me virtute ad bellum. et supplantasti oēs insurgētes in me subtus me Et inimicos meos dedisti mihi dorsum. et odientes me disperdidisti. Sed nec armis nris posse nos vincere cogitātes dicam. Apprehende arma et scutum. et exurge in adiutorium mī. Effunde frameā. et percutede adulteros eos q̄ psequunt me. dic aīę meę salus tua ego sum Et posuisti ut arcum et crebra brachia mea. et dedisti mī ptectiōis salutē tuę. et dextera tua suscepit me. Nec presens nri in gladio suo possederit terram. et brachium eorum nō saluauit eos. sz dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui.

De spū superbie

quoniā complacuiſti in eis. Poſtremo vniuerſa beneficia eius cum gratiarum actione mente ſollicita pluſtantes. ſup his omnibus quod vel pugnaui⁹. vel illuminationem ſciētię vel diſciplinam diſcretionis ab eo conſecuti ſumus. vel quod ſuis nos armis inſtruxit. ⁊ virtutū cingulo cōmunivit. vel qđ inimicorum noſtroꝝ nobis p̄buit doctum. ⁊ tribuit virtutē cōminuendi eos vt puluerē an fa cieꝝ venti. intimo cordis affectu clameꝝ ad eum. Diligam te domine virtus mea. dñs firmamentum meū ⁊ refugiū meum et liberator me⁹. de⁹ me⁹ adiutor meus et ſperabo in eum. protector meus et cor. nu ſalutis mee ⁊ ſuſceptor meus. lau dans inuocabo dominuꝝ. ⁊ ab inimicis meis ſaluſ ero.

Quoniam non ſolum in naturali con ditione. ſed etiam in quotidiana diſpenſatiōe dei gratia mu niamur.

Cap. xviij.

Non ſolum pro hiſ ei gratias re ferentes quod vel rationabiles nos condidit. vel liberi arbitrii poteſtate donauit. vel baptiſmi largitus eſt gratiam. vel ſcientiam legis adiutori um qđ conceſſit. ſed etiaꝝ p hiſ que erga nos quotidiana eius p̄uidencia cōferū tur qđ ſcꝝ ab aduerſarioꝝ nos inſidijs liberat. qđ cooperatur nobis vt carnis vitia ſupare poſſimus. qđ a pericul⁹ nos etiam ignorātes protegit. qđ a lapſu pec cati communis. qđ adiuvat nos ⁊ illumi nat vt ipſm adiutoriu nrm qđ nō aliđ qđ dam interpretari volūt qđ legem intelli gere ⁊ agnoſcere valeamus. qđ pro negli gentijs delictiſqꝝ noſtris eius inſpiratio ne latenter compungimur. qđ dignatio ne ei⁹ viſitati ſaluſ terrime caſtigamur. qđ ab eo nonnunqꝝ etiaꝝ inuiti trahim⁹ ad ſalutem. poſtremo qđ ipſum liberum arbitriu noſtrum qđ proclini⁹ fertur ad vitia ad meliorem dirigit frugem. et ad virtutum viam inſtigationis ſue vi ſitatione contorquet.

Hec fides ab antiquis patri bus ſit tradita de gratia dei

Cap. xix.

Hec eſt p̄uie erga deum humili tas. hec eſt antiquiſſimorū pa trum ſincera fides. que penes ſucceſſores eorum intemerata nunc ſqꝝ perdurat. Cui fidei virtutes apoſtolice que ſepenumero p eos manifeſtate ſunt. non ſolum apud nos ſed etiam apud in fideles ⁊ incredulos. indubitatum teſti monium reddūt. Qui ſimplicem piſca torum fidem in corde ſimplici retinētes. non eaꝝ ſilogiſmis dialeticis ⁊ tulliana. facundia ſpiritu concepere mundano. ſꝝ experimento vite ſincere actūqꝝ puriſ ſimo. correctione quoqꝝ vitiorum. et vt verius dixerim in ipa perfectionis inelle naturam oculatis indi cijs deprehende runt. ſine qua nec pietas i deum. nec pur gatio vitioꝝ. nec emendatio morū. nec virtutum conſummatio poterit ap̄p̄hēdi.

De eo qui ppter blaſphemiam traditus eſt immundiſſimo ſpi ritui

Cap. xx.

Nui quendam de fratrum nu mero queꝝ vtinā minime ſciſſe. ſiquidem poſt hec ordinis mei gradu ſe paſſus eſt pregrauari. qui pba tiſſimo cuidaꝝ ſenum vitio carnis ſemet ipſm grauiffimo conſeſſus eſt impugna ri. nam contra vſum nature deſiderio patiendi magis qđ inferendi ignominiā intolerabili eſtu libidinis vrebatur. tū illum vt ſpiritalem verumqꝝ medicū. in teriozem cauſam morbi huius ⁊ origineꝝ protinus peruiſiſſe. Qui graniter ſuſpi rans. nequa qđ ait tam neqꝝ ſpiritui tra di te domin⁹ pmiſſiſſet. niſi aliquid blaſ phemaſſes in eum. Quo ille comperto. conſeſſim procidit ad pedes eius in ter ram. ſummaqꝝ admiratione percuſſus. tanqꝝ a deo cernens archana ſui pecto ris patefacta. conſeſſus eſt in dei ſe filiū cogitatiōe ipia blaſphemaſſe. An pſpi cuum eſt eū qui ſupbie ſpū poſſidet. vel qđ i deū blaſphem⁹ exiſtit. tāqꝝ qđ irroget

Liber • XII •

illi iniuriam a quo puritatis speranda sunt dona. perfectionis integritate priuati. et sanctificationem castimonie non mereri.

Exemplum iohannis regis iude quo ostenditur quid propter superbiam meruerit

Cap. xxi.

Legimus tale aliquid in paralipomenon libro. Iohannes enim rex iuda septem annorum ab ioiada pontifice ascitus in regnum. atque in omnibus quoadiunxit memoratus pontifex testimonio scripture laudatus est. De quo post obitum ioiade audi quid scriptura commemorat. et quemadmodum elatus superbia ignominiose fuerit traditus passioni. Postquam autem obiit ioiada. ingressi sunt principes iuda. et adorauerunt reges. Qui delinitus obsequiis eorum acquieuit. et dereliquerunt templum domini dei patrum suorum. seruieruntque lucis et sculptilibus. et facta est ira magna contra iudam et hierusalem propter hoc peccatum. Et post pauca. Cumque euolutus esset annus ascendit contra eum exercitus syrie. uenitque in iudam et hierusalem. et interfecit cunctos principes populi. atque uniuersam preda miserunt regi damascum. Et certe cum primo. datus uenisset numerus syrorum. tradidit dominus in manibus eorum infinitam multitudinem. eo quod dereliquissent dominum deum patrum suorum. In iohanne quoque ignominiosa exercuere iudicia. et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Uides quod flagitiosis ac sordidis passionibus tradi mereatur superbia. Qui enim elatus arrogantia ut deum se passus est adorari. traditur secundum apostolum in passionem ignominie et in reprobum sensum. ut patiat ea que non conueniunt. Et quod dicente scriptura. immundus est apud deum omnis qui exaltat cor suum. iste qui tumida cordis elatione inflatus est. turpissime confusione traditur deludendus. ut humiliatus taliter sentiret semetipsum esse vel immundicia carnis et conscia impure passionis immundum. quod animi

sui noluerat elatione sentire. et ut carnis ignominiosa contagio patefaceret iudicia cordis eius occultam quam superbie malo contraxerat ac manifesta pollutione corporis sui probaretur impurus. qui per elationem spiritus factum se non sentiebat immundum.

Omnem animam superbiam subditi spiritualibus nequitibus illudendam.

Cap. xxij.

Quibus manifeste probatur omnem animam que superbie fuerit tumore possessa. intellectualibus syris id est nequitibus spiritualibus tradi. eamque passionibus carnis inuolui. ut saltem uitiis humiliata terrenis. immunda seculariter polluamque cognoscat. que tempore mentis erecta immundam se in conspectu dei per elationem cordis effectam intelligere ante non potuit. quo uel sic humiliatur quis a pristino tempore discedat. et ignominia carnalium passionum deiectus atque profusus. ad spiritalem feruorem deinceps semetipsum ardentius conferre festinet.

Perfectio attingi nisi humilitatis uirtute non possit. Cap. xxij.

Evident itaque monstratur non posse se quemque perfectionis finem ac puritatis attingere nisi per humilitatem ueram. quam premitus fratribus reddens. deo quod in penetrabilibus cordis exhibeat. credens sine protectione eius atque auxilio per singula sibi momenta delato perfectio quam cupit et ad quam magnopere currit se penitus obtinere non posse.

Quos spiritualis superbia pulset quosque carnalis. Cap. xxij.

Hucusque de spirituali superbia que diximus perfectos quosque pulsari. quantum tenuitas ingenii nostri preueniuit donante deo dixisse sufficiat. Quod superbie genus non multis cognitum nec expertum est. quod nec plures studet perfectam cordis apprehendere puritatem. ut ad hos priorum gradus valeant peruenire. nec precedentiium uitiis quorum in singulis libellaturarum pariter remediaque premisimus. procurat.

De spū superbie

vlla purgatio. Sed illos solummodo pulsare solet. q̄ denictis superioribz vitijs iam p̄modum sunt in virtutibz culmine collocati. Quos qz lapsu carnali subtilissimus hostis supare non quinit. spiritali ruina deicere ac supplantare conatur. p̄ hanc illos vniuersis veteribz stipendiorum meritis multo labore quesitis spoliare contendens. Ceterū nos qui adhuc terrenis sumus passionibz inuoluti nequa q̄ hoc modo temptare dignatur. sed crassiore et vt ita dixerim carnali elatione supplantat. Et idcirco de hac quoqz qua maxime nos seu nostre mensure homines ac precipue iuniorū vel incipientium mentes piclitari solent. necessarius reor fm̄ p̄missionem nr̄am pauca de pro mere.

Descriptio carnalis superbie vel que mala in monachi mēte parturiat.

Cap. xxv.

Hec igitur quā diximus carnalis supbia. cum tepido ac male arrepto renunciationis p̄ncipio in monachi resederit mente. de pristino ac seculari eum tumore ad veraz christi humilitatem descendere nō p̄mittens. p̄mū inobediēte eum reddit et asperū. deinde mitem atqz affabilem esse non patitur. equalem qz fratribz fieri cōmunēqz non sinit. nec fm̄ dei ac saluatoris nr̄i mādātum spoliari terrenis opibz nudariqz cōcedit. et cuz renūciatio nihil aliud sit. nisi mortificationis et crucis indicium. nec valeat alijs inchoari vel consurgere fundamētū. q̄ vt se non solū actibz huius mundi spiritalit̄ nouerit interemptum. verum etiam corporalit̄ quotidie credat esse moriturum. e contrario facile eum vitam sperare longeuam. infirmitates proponite. p̄lixas et multas. confusione qz incutit ac pudorem. si nudus effectus alienis et nō p̄prijs facultatibus cepit sustinere. persuadet etiaz multo esse meli⁹ vitium indumentumqz sibi sua potius q̄ aliena substantia ministrari. scdm̄ illud

scilicet. quod quemadmodū dictum sit tali habitu die ac tepore cordis obtusi. ne intelligere quidem aliquādo potuerunt. Beatius est magis dare q̄ accipere.

Male fundatus quis ad deteriorē statum quotidie prolaba tur

Cap. xxvi.

T Alii igit diffidentia mentis obsessi. et a scintilla fidei qua visifuerant in primordijs sue confessionis accensi. diabolica infidelitate reuocati. incipiūt pecunias quas aū disp̄gere ceperant diligētius custodire. et eas velut qui semel p̄fligatas vltius reparare non possint. auaricia vehementiore cōseruant. seu qd̄ est deterius ea q̄ prius abiecerant resūmētes. vel certe qd̄ est tertium ac teterrimum nequitie genus que nec aū quidem possederant congregantes. nihil ampli⁹ egressi e seculo q̄ nomē acquisisse tantum mō ac vocabulū mōa chi p̄p̄bāt. Sup̄ hec igit initia male vitioleqz fundata necesse est vt vniūsa deinceps vitiorū structura consurgat. ne quicqz supponi pessimis valeat fudamētis. nisi qd̄ miserabiles aīam ruina lugubriorē p̄sternat. **Expositio vitiorū q̄ morbū supbie generantur.**

Cap. xxvii.

T Alii siqdem mēs passionibus obdurata. atqz a detestabili tepore incipiens. necesse est vt i⁹ deterius quotidie proficiat. et reliquaz qz vitam suam deformiore fine concludat. dum qz cupiditatibus pristinis oblectatur. ac fm̄ aplūm sacrilega phylargyria vincit. ita eodem p̄nūciāte de illa. et phylargyria q̄ est simulacrorū fuitus. et iterū. radix enī inquit omnium malorum est phylargyria. nunqz possit in corde suo humilitatem christi simplicem veramqz suscipere. cum vel de nobilitate natalium gloriatur. vel inflatur de seculi quā corpore non mente deseruit dignitate. vlt pecunijs q̄s ad ruinā suā retētat extollit. p̄ que iaz nō mō asterij ingū sustinere contentus est. non seniorū vlli⁹ institui disciplina. Quisqz enim super

Lib. XII.

bi morbo fuerit occupat. nō solū nullā subiectionis aut obedientie regulam custodire dignat. verum ne ipsam auribus quidem suis doctrinam pfectiōis admit. tantūq; concrevit in corde eius spiritalis vbi fastidiū. vt cu; forte talis fuerit oborta collatio. vno i loco stare nesciat eius obtutus. sed hic illucq; stupidus circumferatur intuitus. aliorū in obliquo qm moris est oculi defigant. Pro suspirijs enim salutaribus sputa de sicco guttore contrahunt. excreationes etiam sine vlla interpellatione flegmat. p. uocant. digitū ludunt et in modū quidam scribentis volitant atq; depingūt. et ita hic atq; illuc vniuersa membra corporis commouent. vt dum spiritalis agitur collatio. totum se vel scatenti. bus vmbibus vel acutissimis sudib; credat insidere. et quicqd simplex collatio ad edificationem. ptulerit audientiū. ob suā suggillationem estimet esse prolatū. Totoq; tempore quo spiritalis vite examinatio ventilatur suis suspicionib; occupatus. nō quid exinde ad profectum suū capere debeat aucupatur. sc; causas cur vnumquodq; sit dictū sollicita mente perquirat. vel quid eis possit obijcere tacita intra se cordis volutatione cōiectat. vt nihil ex his que saluberrime sunt digesta penitus apprehendere aut in aliquo valeat emendari. Et ita fit vt nō solum in nullo ei proficiat collatio spiritalis. verum etiam damnosa magis existat. efficiaturq; causa maioris peccati. Dū enim p conscientia sua totum contra se suspicatur esse platum. vehemētiore cordis obstinatione duratur. ire q; stimulus acius instigatur. Deinde post hec excelsa vox. sermo rigidus. amara et turbulenta responsio. iessus erectus ac mobilis. lingua facilis. procaz loquela. nec vnq; taciturnitasq; amica. nisi cum contra fratrem rancorē quēdā in suo corde pcepit. fitq; silentium eius non cōpunctiōis nec humilitatis vllius. sed supbię et indignationis indicium. ita vt quid in eo de

testabili? sit haud facile discernat. vtrū diffusa illa petulanq; leticia. an dira et virulentaq; serietas. In illa nanq; sūmo non opportunus. risus lenis ac fatuus. est. frenata ac idisciplinata cordis elatio. in ista vero ira plenum virulentūq; silentiū. et qd ob hoc tū concipitur. vt aduersus fratrem rancor taciturnitate seruatus. p. telari diutius possit. non vt ex eo virtus humilitatis ac patientię pbeat. Et cū ipse tumore possessus facile cunctis tristitias inferat. atq; ad satisfactionem lesi fratris semetipsum submittere dedignetur. etiam ab illo sibi met oblata respuit atq; contemnit. Et non solū nulla fratris satisfactione compungit atq; molitur. verum etiam cur ab eo sit in humilitate preuentus grauius indignat. Fitq; ei salutaris humilitas ac satisfactio. que finē diabolicis intimationibus solet inferre. causa vehemētiore incendij.

De fratris cuiusdam superbia. Cap. xxviii.

Adini in hac dumtaxat regione. qd horret pudetq; reuolue. re. quēdam iunior cū a suo in. creparet abbate. cur humilitatē quaz renuncians pmodico temperetentaret. cepisset excedere. ac diabolica inflari superbia. summa ptumacia respondisse. Qu. quid ob hoc memetipz humiliari. p. tpe. vt sp subditus sim. Ad qd eius tā effrenatum scelestūq; responsum. ita est senior obsupectus. omīsq; eius intercep. ptus est sermo. velut q ab illo ipso antiq; lucifero vba hec. plata non ab hoīe pcepisset. vt nullā vocem adūsus tantā p. uiam de ore suo prorsus emittere nisi gemitus de corde tantūmodo ac suspiria potuerit. illud solum tacitus intra semetipm volūēs qd de dño nro saluatore dī. qui cum in forma dei esset. humiliavit se factus obediens. nō vt ille ait diabolico spū actumore possessus. p. tpe. sc; vsq; ad mortem. **I**ndicia quibus superbia carnalis aime in esse cognoscitur. Cap. xxix.

De spū superbie

Et vt breuius ea que dicta sūt
de hoc supbie genere perstriga-
mus. quedam signa ei⁹ in quā-
tum possumus colligentes. vt his qui de
perfectione sitiunt erudiri. quodam mō
characteres ei⁹ de exterioris hominis mo-
tibus expmamus. necessariū puto pauc
eadem replicari. vt compediosius agno-
scamus qbus eā discernere ac dephēde-
re valeam⁹ indicij⁹ quo nudate atqz in
supficiem pducte passionis huius radi-
ces ⁊ oculatim deprehense atqz pspēcte.
vel conuelli facilius valeant vel vitari.
Tunc enī poterit pestifer morbus ad inte-
grum declinari. cui⁹ contra ipius pncipio
los estus ⁊ impetus noxios non sera ob-
seruantia cū iam dominant assumit. sed
cū precedentes ei⁹ (vt ita dixerim) lineas
agnoscētes. puida enim sagaci⁹ discre-
tione precurramus. De exterioris namqz
sicut prediximus hōis motu. interiori sta-
tus agnoscat. Hic igit⁹ indicij⁹ carnalis
ista quā prefati sumus supbia declarat.
Inest pmitus in loquela eius clamor. i
taciturnitate amaritudo. excelsus ⁊ ef-
fus⁹ in leticia risus. irrationabilis in se-
rietate tristitia. in responsione rancor. fa-
cilitas in sermone. verba passim sine vl-
la cordis gravitate erumpentia. Expers
patientie est. charitatis aliena. audax ad
ptumelias irrogandas. ad tolerandas
pusillanimitas. ad obediendum difficilis
nisi in quo eam desiderium suū ⁊ volun-
tasqz puenit. ad recipiendam exhorta-
tionem implacabilis. ad refecandas vo-
luntates suas infirma. ad succūbendum
alienis durissima. spqz suas diffinitōes
statuere contendens. ipa vero nequa qz
cedere alterius acquiescens. et ita fit vt
etiā incapax cōsiliij salubris effecta. i oī-
bus suo poti⁹ qz senior credat iudicio.

Tepefactus quis per supbiaz
alijs quoqz preesse desideret.

Cap. xxx.

Quibus descensu gradibus is
quez semel possidet deuolutus
iam ipam disciplinā cenobij p-

horrescit. ac veluti qui fratrum cōsortio
de perfectione retrahatur. ac de bono pa-
tientie atqz humilitatis aliorum vitio ⁊
impedimento reuocetur. habitationē so-
litarie vite desiderat. seu certe velut plu-
res alios lucraturus construere mona-
sterium. ⁊ quos docere atqz instituere de-
beat cōgregare festinat. ex discipulo ne-
qz detestabilior magister effectus. Nam
cum huiusmodi elatione cordis in per-
niciosissimum teporem noxiumqz corrū-
erit. ⁊ nec verus monachus nec secularis
effectus sit. quod est deterius etiam perfe-
ctionem sibi ex hoc ipso miserabili statu
⁊ conuersatione pmittit.

Quomodo superbia in vincere
vel ad perfectionem peruenire
possimus.

Cap. xxxi.

Quamobrem si edificij nostri fa-
stigia perfecta volumus ac pla-
centia deo consurgere. funda-
menta eius non scdm nostre libidinis
voluntates. sed scdm districtiōis euan-
gelice disciplinam iacere festinem⁹. que
alia esse non possunt qz timor dei atqz hu-
militas que de mansuetudine ⁊ cordis
simplicitate descendit. Humilitas vero
nullatenus poterit absqz nuditate con-
quiri. Qua peregrinante. nec obediētie
bonum. nec patientie obur. nec mansue-
tudinis tranquillitas. nec psummatio
charitatis ullaten⁹ possit apprehendi. sine q
bus cor nostrum habitaculum spūsan-
cti penit⁹ esse nō poterit. ita pnūciāte dño
per pphetam. Super quez requiescit spi-
ritus meus. nisi super humilem ⁊ quietū
⁊ tremētem verba mea. Siue scdm ex-
emplaria que hebraicam exprimunt ve-
ritatem. ad quem respiciam nisi ad pau-
perculum ⁊ contritum spiritū ⁊ tremē-
tem verba mea.

Quomodo depopulatrix om-
nium virtutum superbia per ve-
ram humilitatem possit extingui

Cap. xxxij.

Lib. XII. de spiritu superbie

Quapropter athleta christi qui spiritalem agonez legitime certans a domino desiderat coronari. hanc quoque ferocissimam bestiam ut deuoratricem cunctarum virtutum omnimodis festinet extingere. certus quod hac in suo pectore commorante. non solum omnigenis vitij carere non possit. verumetiam si quid virtutis habere videatur huius veneno deperat. Nullo enim modo poterit in anima nostra virtutum structura consurgere. nisi prius iacta fuerint vere humilitatis in nostro corde fundamenta. que firmissime collocata perfectionis et charitatis culmen valeant sustinere. ita scilicet ut quem admodum diximus primum fratribus nostris humilitatem veram intimo corde exhibeamus affectu. in nullo scilicet acquiescentes eos contristare vel ledere. Quod nullatenus poterimus implere. nisi abrenunciatio vera que in expoliatio ne omnium facultatum ac nuditate consistit in nobis fuerit christi amore fundata. deinde obedientie iugum et subiectio simplici corde ac sine vlla fuerit simulatione suscepta. ita ut preter abbas datum nulla penitus voluntas viuat in nobis. Quod non aliter observari poterit. nisi quis non solum se mortuum huic mundo. verumetiam insipientem iudicauerit ac stultum. vniuersa que sibi fuerint a senioribus imperata sine vlla discussione perficiens. sacrosancta ea credens ac diuinitus promulgata.

Remedia aduersus morbum superbie.

Cap. xxiiij.

In qua consistentibus qualitate proculdubio stat? ille humilitatis vere tranquillus atque immobilis subsequetur. ut nosmetipsos inferiores omnibus indicantes. vniuersa que nobis fuerint irrogata. tametsi iniuriosa sint tamquam a superioribus nostris illata patientissime toleremus. Que quidem a nobis non solum

facillime tolerabuntur. verum etiam parua iudicabuntur ac nulla. si metemagister recolamus vel domini nostri vel sanctorum omnium passiones. considerantes tanto leuiores nos iniurijs atque temptari. quanto longius a meritis eorum et conuersatione distamus. pariter etiam cogitantes in breui nos de hoc seculo migraturos. eorumque nos celeri vite huius fine morituros esse consortes. Peremtoriam namque est hec contemplatio non solum superbie. verumetiam generaliter omnium vitiorum. Deinde post hec hanc eandem humilitatem erga deum firmissime retentemus. Quod a nobis ita completur. ut nihil nosmetipsos absque illius opitulatione vel gratia quod ad virtutum summationem pertinet. posse perficere cognoscamus. sed et hoc ipsum quod intelligere meruimus eius esse munus. in veritate credamus.

Explicit de spiritu superbie liber duodecimus.

Prefatio

Incipit prefatio Cassiani i de-
cem collationes patrum.

Est Abbatie Florentine

Debitu quod

beatissimo pape castorii eo-
rum voluminum prefatione p-
missum est. q̄ de institutis cenobiorum: et
octo principaliu vicioꝝ remedijs. duode-
cim libellis dño adiunãte digesta sunt.
i q̄ tenuitas nostri sufficit ingenij vtiq̄
sarcitu est. Viderim sane: qd super hoc
vel illius. vel nostri fuerit examinis equi-
tate perpensum: vtrū in rebus taz pro-
fundis tamq̄ sublimibus. et q̄ in vsum
sili. vt arbitror antea nō venerit: dignū
aliquid cognitioni vestre. omniūq̄ san-
ctoꝝ fratru desiderio. pmpserim. Nūc
aut q̄ derelinquēs nos pontifex supra-
dictus migravit ad christum: has in-
terim decē collationes summorū patruꝝ
id ē anachoretaz. qui in hēremo schytic
morabantur. quas ille incomparabili
flagras studio sanctitatē: sicut sibi ins-
ferat h̄mone conscribi. nō ppendēs p-
multitudine charitatis. q̄to in firmas
cernices pōdere p̄grauaret: vobis po-
tissimū o beatissime papa leonti. et san-
cte frater belladi credidi cōsecrandas.
Alter siquidem vestru memorato viro
et germanitatis affectu. et sacerdotij di-
gnitate: et qd his mai⁹ ē sancti studij fer-
uore piunctus hereditario fraternū de-
bitū iure deposcit. Alter anachoretarū
instituta sublimia. nō vt qdaz p̄pria ag-
gressus est p̄sumptione sectari. s̄ legi-
timū doctrinē tramitem. sancto spiritu
suggerente. pene anteq̄ disceret apprehē-
dens. nō taz suis adiunctionibz: q̄ illo-
rum traditionibz maluit erudiri. In qui-
bus mihi nūc in portu silentij cōstituto
immensus pelagus apitur. vt scz de in-
stituto atq̄ doctrina tantoꝝ viroꝝum:
quēdaz tradere audeā memorię littera-
rū. Tanto enī pfundioris nauigatiōis
periculis fragilis ingenij cymba iactan-
da ē: q̄tū a cenobijs anachoretis. et ab

actuali vita q̄ in congregationibz exer-
cetur cōtēplatio dei. cui illi inestimabi-
les viri sp̄ intenti sunt. maior atq̄ subli-
mior est. Vestruz igitur est conat⁹ n̄ros
pijs orationibz adiunare. ne aut tā san-
cta materia imperito q̄dez s̄ fideli h̄mo.
ne p̄menda periclitet in nobis. aut rur-
sus eiusdem materie abyssis obruat no-
stra rusticitas. Proinde ab exteriorē ac
visibili monachorū cultu. quē prioribz
digessimus libris. ad inuisibilem interi-
oris hominis habituz transeamus. et de
canonicarū orationum modo. ad illius
quā aplūs p̄cipit oōnis perpetuē in-
gitatē ascendat eloq̄um. vt quisquis iaz
superioris operis lectionē Jacob illius
nomē intelligibilis carnaliū vicioꝝum
supplantatiōe pmeruit. Nūc etiā nō tā
mea q̄ patrū instituta suscipiēs. diuine
iam puritatis intuitu ad meritum (et vt
ita dixerim dignitatē) trāsienis israelis
quid in hoc quoq̄ perfectionis culmi-
ne debeat obſuare similiter instruat.
Obtineāt itaq̄ orationes vestre. ab eo
qui dignos nos: vel visu eorū. vel disci-
pularū. vel consortio iudicauit. vt nob̄
earundem traditionū memoriā plenaz
et h̄monē ad dicendum facilem conferre
dignetur. quo tam sancte eas tamq̄ in-
tegre qm ab ip̄is accepimus explicātes.
ip̄os quodāmodo suis institutis incor-
poratos. et qd est maius latino disputā-
tes eloq̄o vobis exhibere possim. Hoc
sane volumus autē om̄ia tam harū col-
lationū q̄ superiorū voluminū h̄moni-
tū esse lectorem. vt si qua forte in his pro-
status sui et p̄positi q̄litate. siue pro vsu
et cōuersatiōe cōmuni. vel impossibilia
putauerit esse. vel dura: nō ea h̄m sue fa-
cultatis modulū. s̄ h̄m dignitatē et per-
fectionē loquentiū metiatur. quorū pri⁹
studij atq̄ p̄positū mente concipiat. q̄
vere mortui huic cōuersationi munda-
ne. nullis affectionibz parētū carnaliū:
nullis actuū seculariū nexibz obligant.
Deinde locorū quoq̄ in quibz cōmorā-
tur. consideret qualitates. qua in solitu

Capitula.

dine vastissima constituti atq; ab vniū
forū mortaliū consortio separati. et per
hoc illuminationē sensuum possidentes
contēplantur vel ploquūtur. ea quē in
expertis atq; inruditis. p cōditione: et
mediocritate p̄suetudinis sue impossibi
lia forsitan videbuntur. De q̄b tñ si q̄s
voluerit verā p̄ferre sentētiā. z vtrū im
pleri queant dēsiderat experiri. festinet p̄
us eoz p̄positū simili studio z cōuersati
one suscipe. z tūc demū ea q̄ supra facul
tatē hoīs videbātur nō solū possibilia:
verūetiā suauissima dēp̄ndit. Sed
nūc iā ad collatiōes eoz z instituta p̄pe
remus.

ExPLICIT p̄fatio. Incipiūt ca
pitula collatiōis p̄mē Abba
tis Moysi. Cap. i.

DE habitatio
ne Schyti. z p̄posito Abbatis
Moysi.

i De interrogatiōe Abbatis
moysi querētis q̄ monacho
scopos vel q̄s sit finis.

ii De respōsiōe nostra.

iii De interrogatiōe Moysi sup
p̄positiōe p̄dicta.

iv De cōpatiōe eius q̄ destina
ta ferire contendat.

v De his q̄ abrenūciātes mūdo
ad p̄fectionē sine charitate
contendunt.

vi De appetenda tranquillitate
cordis.

vii De p̄ncipali conatu erga di
uinā rerū cōtēplatiōē z
similitudinē Marię z marthe.

viii Interrogatio quō efficientia
x̄ritū nō cū hoīe p̄fueret.

ix Respōsiō q̄ nō sit eaz merces
sed actio cessatura.

x De charitatis p̄petuitate.

xi Interrogatio de p̄senerantia
spiritualis th̄orie.

xii Respōsiō de directiōe cordis in
deū. z d̄ regno dei. z d̄ regno
diaboli.

Collatio prima

xiii De aīę perpetuitate.

xv De contēplando deo.

xvi Interrogatio de cogitationū
mobilitate.

xvii Respōsiō q̄d possit mēs sup co
gitationū statu q̄d ve n̄ possit

xviii Cōpatio aq̄rie mole z aīę.

ix De tribus cogitationū nostrarū
p̄ncipijs.

xx De discernēdis cogitationibz
ad similitudinē probabilis
trapezite.

xxi De illusiōe Abbatis Johānis.

xxii De q̄dripita discretiōis rōne

xxiii De h̄mone doctoris h̄m audie
tium meritū.

ExPLICIT capitula. Incipit col
latio Abbatis moysi prima. de
monachi destinatione vel sine.
Capitulum. primū.

Quoniam in
heremo Schyti
vbi monachoz
p̄batissimi p̄ces:
et oīs cōmoraba
tur p̄fectio: abba
te moysen q̄ v̄lētū inter illos egregi
os flores nō solū in actuali. verūetiā
th̄orica x̄tute flagrabat institutiōe ei?
fundari cupiēs expetissem: vna cum san
cto germano. cūz q̄ m̄ ab ip̄o tyrocinio
acrudis m̄itū spiritalis ita indui
dū d̄inceps p̄tuberniū. tā in cenobio
q̄ in heremo fuit. vt cūcti ad significan
dā sodalitatē ac p̄positi sensu s̄q̄ n̄ri pa
rilitatē p̄nūciarēt. vna mentē atq; aīam
duobz inesse corpibz. pariter q̄ ab eodez
abbate edificatiōis h̄mone fuis lachry
mis ābirem. Qui p̄pe cui? hūc animi ri
gorē manifestissime noueramus. vt nisi
fidelit̄ dēsiderātibz. z cū oī cordis cō
tritiōe q̄rētibz. neq̄q̄ penit? acq̄sceret
p̄fectionis ap̄ire doctrinā. ne se s̄li palliz
vel nolētibz eā vel tepide sitiētibz exhibe
ret. res necessarias et q̄ solis p̄fectionem
cupiētibz debēt esse cōp̄te. indignis et

Moisi de monachi destinatione

fastidiose suscipiētib; pandēs: aut iactā
tie viciū. aut pditionis crimē videret in
currere. tandē fatigat? precib; nr̄is. ita
exorsus est.

**De interrogatiōe abbatis mo
isi querētis qui monacho sco
pos. vel q̄s sit finis. Cap. ii.**

O Mnes inquit artes ac disci
pline scopon quendaz. i. de
stinationē. et telos h̄ finē. p̄pri
um h̄c noscūt. ad quē respiciēs vniū
cuiusq; arq; industri? appetitor. cūctos la
bores et pericula dispēdiaq; vniūsa eq̄
nimit̄ gratanterq; sustentat. Nam et
agricola flagrātes radios sol̄. pruinas
q̄z et glaciē nō declinās terrā infatigat?
exercet. et indomitas agri glebas frequē
ti vomere subigit. dū scopon h̄uat. vt eā
cūctis sentib; expurgatā vniūsisq; gra
minib; absolutā in modū solubilis ha
rene. fauileq; cōminuat. finē. i. p̄ceptio
nē copiosarū frugū. et exuberantiā segetū
nō alias adepturū se nisi hac opis. ac su
dor̄is sui rōne pfidēs. q̄ vel ip̄e deinceps
vitā secur? exigere. vel suā possit ampli
ficare s̄bam. Referta etiā frugib; horrea
libēt̄ exhaurit. easq; sulcis agri cōmē
dat instant̄. pr̄sentē diminutionē su
turarū messū p̄tēplatiōē nō sentiēs. Il
li etiā q̄ negociationū solēt exercere com
mertia nō incertos pelagi timēt casus.
nō vlla discrimina phor̄escūt. dū ad fi
nē questus spe p̄posita. puocātur. Nec
nō etiā hi q̄ milicię mūdiales ambitōe
inflāmāt. dū p̄spiciūt honoz ac potesta
tū finē peregrinationū exicia ac pericula
nō sentiūt. nec p̄sentib; erūnis. bellisq;
frāgūt. dū p̄positū sibi dignitatē sinez
cupiūt obtinere. Habet ergo et nostra
professio scopon propriū. ac finem su
um pro quo labores cunctos nō solum
infatigabiliter. verū etiā ḡtanter impen
dim? ob quē nos ieiunior̄ inedia nō fa
tigat. vigiliar̄ lassitudo delectat. lectio
ac meditatio scripturar̄ p̄tinuata n̄ sa
tiat. labor etiā incessabilis. nuditasq; et
oīm rerū p̄uatio iocūdissime sustinet̄.

nec horroz huius vastissime solitudinis
formidat. Ob quēz vosip̄si. p̄culdubio
pentū sprenistis affectū. et patriū solū ae
telicias mūdi tot pertrāsitis regionib;
despexistis. vt ad nos homīes rusticos et
idiotas in hoc heremi squalore degētes
peruenire possētis. Propter qd̄ respō.
dete inq̄t mibi q̄ sit destinatio v̄ra vel fi
nis. q̄ ad hec omnia libētissime sustinēda
vos puocat.

De responsione nostra. cap. iij.
E t̄ cuz peristeret nostrā elicere sup
inchoata disputatiōe sententiam.
respondimus. regni celoz causa hec cū
cta tolerari.

**De interrogatione moisi super
ppositione p̄dicta. Cap. iij.**

A Dquod ille. Bene inquit et ar
gute de fine dixistis. qui vero
debeat scopos noster esse. id ē
destinatio. cui ingiter inherētes finē va
leamus attingere. p̄ omib; nosse debetis.
Et cū ignoratiōē cōfessi simpliciter su
issemus. ait. In omni vt dixi arte ac disci
plina p̄cedit q̄dam scopos. i. aīe destina
tio. siue incessabilis mentis intētiō. quā
nisi q̄s omni studio perseneratiāq; sua.
uerit. nec ad finē desiderati fructus pote
rit peruenire. Nā vt dixi agricola finem
habens. secure copioseq; vinēdi in. puē
tu segetū secundariū. scopon. i. destinatio
nē gerit. agrū suū sentib; cūctis absolue
re. eūq; vniuersis infructuosis vacuare
graminib;. nec aliter se q̄ti finis opulē
tiā adepturū esse cōfidit. nisi id qd̄ vsu
obtinere desiderat q̄daz prius opis. ac
spei suę rōne possideat. Negociator q̄z
illud vel istud mercādi desiderū nō de
ponit. p̄ qd̄ possit q̄stuosius diuitias cō
gregare. q̄ frustra cōcupisceret lucrum.
nisi viā qua ad id tēderet. elegisset. Et
qui certis q̄busq; dignitatib; mūdi hu
ius cupiūt honorari. cui se officio vel or
dini debeāt mācipare. ante pponūt. vt
per legitimū spei tramitē. finem q̄z vale
ant desiderate dignitatē attingere. Itaq;
et vīe nostrę finis q̄dem est regnum dei.

Collatio prima Abbatis

qui vero sit scopos debet diligenter inquiri. Qui si nobis similiter cōptus nō fuerit frustra nitēdo fatigabimur. qz sine via tēdentibz labor est itineris nō pfectus. Ad qd obstupescētibz nob. senex intulit. Finis qdem nostre pfectionis vt diximus regnū dei seu regnū celoz est. Destinatio vero nostra. i. scopos puritas est cordis sine qd illū finē impossibile est quēpiā puenire. In hac enī destinatione defigētes nostre destinationis obtutus velut ad certā lineā cursum rectissimū dirigitur. At si paululum qd ab hac cogitatio nostra deflexerit ad cōtēplationē ei? ilico recurrētes: rursus eā velut quadā norma certissima corrigamus. q sp oēs conatus nostros ad vnū hoc reuocās si gnū arguet statim si a pposita directiōe mēs nra vel paululū deuariat.

De cōparatione eius qui destinata ferire contēdat. cap. v.

Quamodū hi quibz vsus ē bellica tela tractādi. cū ante regem mūdi huius artis sue cupiūt peritiā demōstrare in paruissima quadam scutula. q figurata in se continet premia. iacula sua. vel sagittas itoz. quere contendunt. certi q nō alias. nisi destinationis sue lineā ad finem possint desiderati premij peruenire. securi de illo. si modo ppositum scopon valuerint obtinere. Qui si forte ab eoz fuerit sibi tractus intuitu. nec īdeclinabiliter ei sagacissimoz obtutū pnicacia inheerit. q tūlibet recto tramite cassā imperitoz deerret intentio. excidisse se tamen a cōtēplatione nō sentient. et cū sibi efficacissimis telozum emissionibus videant inniti. frustrato inertie labore fallunt. qz illum subtilissimū destinationis limitez persequi oculis ac mente non norunt. et cū inutiles in aera vacuosqz iactū effuderint. in quo peccauerint. quo re cecepti sint diiudicare non possunt. quippe quos nulla mensura pposita arguit. quantū a directione discesserint. nec q deinceps corrigere vel reuocare debeant

lineam disciplinē docere potest passius obtutus. Ita igitur et nostri propoliti finis quidem. fm apostolum. vita eterna est. ita eodem pronunciantē. Habentes quidem fructum vestrū in sanctificatione finem vero vitaz eternā. Scopos vero est puritas cordis. Quā sanctificationem nō immerito nūcupauit. sine q predictus finis non poterit apprehendi. Ac si dixisset alijs verb. Habentes qd scopon vestrum in cordis puritate. sinez vero vitam eternā. De qua destinatione docens nos idem beatus apostolus. ipm nomen. id est scopon significanter exprimes. ita intulit. Quē posteriora sunt obliuiscens. ad ea vero quē priora sunt extendens me ad destinatum persequi. b. a. nū supne vocatiōis dñi. **Qd** euident? i greco ponit. i. fm destinationē persequor. Tanqz si dixisset. Hac destinatione. qua illa quē posteriora sunt obliuioni transmittit. id est anterioris hominis vicia. ad finem b. a. nū celestis peruenire cōtendo. Quicqd ergo nos ad hunc scopon. id est puritatē cordis potest dirigere. tota virtute sectādū est. quicquid aut ab hac retrahit. vt perniciosum ac noxium deuittandū. Pro hac enī vniuersa toleramus et agimus. pro hac parentes et patria. dignitates. diuitie. delicie mundi huius. et volūtas vniuersa cōtēnitur. vt scz puritas cordis ppetua valeat possideri. Hac itaqz nobis destinatione pposita. semp actus nostri et cogitationes ad eam obtinēdā rectissime diriguntur. Quē si pze oculis nostris ingiter statuta nō fuerit. nō solū cūctos labores nostros. varios pariter atqz instabiles reddens incassum eos ac sine vllō emolumēto faciet effundi. s. etiam cogitationes omnes diuersas sibi qz contrarias suscitabit. Necesse ē. n. mentem quo recurrat. cui ve principaliter inhereat nō habentē per singulas horas atqz momenta. p incursuum varietate mutari. atqz ex his quē extrinsecus accidunt. in illū statū continuo trāssor.

Roma. 6. d.

Philip. 3. x.

167

Moyſi de monachi deſtinatione

mari: q̄ ſibi p̄mus occurrerit.

De his qui abrenūciātes mundo ad perfectionē ſine charitate cōtendunt. **Cap. vi.**

Hinc nanq̄ eſt: q̄ nōnullos mūdi huius maximas facultates et nō ſoluꝫ multa auri atq̄ argenti talenta. verū etiam prediorū magnificentiā contemnentes. poſt hec vidimus pro ſcalpello. p̄ graphio. p̄ aculeo. pro calamo commoueri. Qui ſi cōtemplationē cordis mundi fixam tenerent. nunq̄ vtiq̄ pro paruis rebus admitterent. q̄d ne pro magnis ac precioſis incurrerent opibus. ealdeꝫ penitus abijcere maluerunt. Nā et plerūq̄ nōnulli tāto celo codicem ſeruant. vt eum ne leuiter legi quidem vel contingi ab aliquo patiantur. et inde furoris occaſiones. et impatientie ac mortis incurrant. vnde monentur ſtipendia patientie et charitatis acquirere. Cumq̄ omnes diuitias ſuas pro chriſti amore diſperſerint. priſtinū tamen cordis affectū in rebus p̄uis ac minimis retēntes. et p̄ ipſis nōnūq̄ mobiliter irascentes. veluti qui nō habeāt apoſtolicā charitatem ex omnibus infructuoſi ſterilesq̄ redduntur. Quod iſpiritu beatus apoſtolus p̄uidens. Et ſi diſtribuerō inquit in cibos pauperū omnes facultates meas. et tradiderō corp⁹ meum vt ardeam. charitatem autē nō habeam: nichil mihi prodeſt. Unde liq̄do comprobatur perfectionem nō ſtatim nuditate. nec priuatione omnium facultatum ſeu dignitatum abiectioe cōprehendi. niſi fuerit charitas illa cuius apoſtolus membra deſcribit in veritate poſſeſſa: que in ſola cordis puritate conſiſtit. Nam quid eſt aliud nō emulari. nō inſlari. nō irritari. nō agere perperā. nō querere que ſua ſunt. niſi proprias admodum res ſumma equitate cōtemnere. et ab auferēte nō querere. nō ſup̄ iniquitate gaudere. nō cogitare malum. et reliqua. niſi cor perfectum ac mundum mū deo offerre. ac vacuū illud a cunctis

perturbationibus exhibere.

De appetēda tranquillitate cordis. **Cap. vii.**

Omnia igitur huius gratia gerenda appetendaq̄ ſunt nobis pro hac ſolitudo ſectanda eſt. pro hac ieiunia. vigilias. labores. corporis nuditate lectionē ceteraſq̄ virtutes debere nos ſuſcipere nouerimus. vt ſc̄per illas ab vniuerſis paſſionibus noxiis illeſum parare cor noſtrum. et conſeruare poſſimus. et ad perfectionem charitatis iſtis gradibus innitendo conſcendere. et nō propter has obſeruātiās. ſi forte honeſta ac neceſſaria occupatione p̄ueni ſolennitatem īnite p̄ſuetudinis nō potuerimus implere. incidamus in triſticiam. vel iram. ſiue indignationē. ob que expugnanda illud q̄d p̄termiſſum eſt fueramus acturi. Non enī tantū eſt lucrū ieiunij. quantum ire diſpendiū. nec tantus lectione capitur fructus. q̄tū contemptu fratris incurritur detrimentum. Ea igitur que ſequentia ſunt. id ē ieiunia. vigilie. anachoreſis. meditatio ſcripturarū. propter principales ſcopos. id eſt puritatem cordis. q̄d eſt charitas nos conuenit exercere. et nō propter illa principalem hanc perturbare virtutem qua in nobis integra illibataq̄ durāte. nihil oberit ſi aliquid eorum que ſequentia ſunt pro neceſſitate fuerit p̄termiſſū. Siquidem nec proderit vniuerſa feciſſe. adempta hac quā dixim⁹ principali cā cuius obtentu ſunt oīa perpetranda. Ob hoc enī q̄s vt enſilia cuiuſlibet artū inſtituere ſibi met ac preparare feſtinat. nō vt ea poſſideat ocioſe. nec vt emolumentū illius fructū qui ſperat ex ipſis in nuda inſtrumentorum poſſeſſione conſtituat. ſed vt eorum miniſterio p̄iciam. ſinemq̄ illius diſcipline cuius hec adiumenta ſunt efficaſiter apprehendat. Igitur ieiunia. vigilie. meditatio ſcripturarum. nuditas ac priuatio omnium facultatum. nō perfectio. ſed perfectionis inſtrumenta ſunt. quia nō in ipſis conſiſtit

1. Cori. 13. b.

Collatio prima Abbatis

discipline illius finis. sed per illa peruenitur ad finem. Incassum igitur hec exercitia moliet. q̄sq; his velut fumo bono contentus. intentionē sui cordis hucusq; affixerit. n̄ ad capiendū fines. ppter quē h̄ appetēda sūt. oī conatu semet extēderit h̄is q̄ dē disciplinē illi? instrumēta. finē h̄o i q̄ oīs collocatus ē fruct? igrat. Quicq; d igit p̄ istā mēd n̄e puritatem. tñ q̄llitatēq; turbare. q̄uis vtile ac necessariū videat. vñoxiū deuitādū ē. hac enimz norma z errorz puagationūq; oīm disp̄siōes poterim? euadere. z desideratū finē linea certe directiōis attingere.

De principali conatu erga diuinorum rerū cōtemplationē. et similitudinē Marie z marthe.

Hic ḡ nob p̄nci. **Cap. viij.** pal' debet eē conat? h̄imobilis cessatio cordis ingit affectanda ē. z tenēda. vt d̄inis rebz ac deo mēs sp̄ ih̄reat. quicq; d ab hac diuisiō ē q̄uis magnū. scdm tñ aut etiā infer? seu certe noxiū iudicādū ē. hui? menq; v̄lactus figura. et i enāg p̄ marthā z mariā pulcherrie desiḡtur. Cū. n. martha scdō v̄l liq; mīsteriū defuīret. vtpote q̄ ipi dño eiusq; discipul' mīstrabat. et mariā spiritali tm̄modo itēta doctricē iesu pedibz ihereret. q̄s osculās bone p̄fessiōis lineabat vnguēto. p̄ferē tñ a dño q̄ z meliorē elegerit p̄tē z eā q̄ ab ea nō possit auferri. Nā cū laboraret martha pia sollicitudīe ac disp̄satiōe distēta. solā se vidēs ad tñ mīsteriū nō posse sufficere adiutorii sororja dño postulabat di. Nō tibi placet qz soror mea reliq̄t me solā mīstrare. Dic ḡ illi vt me adiunet. Aliq; n̄ ad vile op? s̄ ad laudabile eā mīsteriū. p̄uocabat. Et tñ qd audit a dño. Martha martha sollicita es. z turba? erga pluriā. Pauc? h̄o op? ē aut etiā vno. Maria bonā p̄tem elegit q̄ nō auferet ab ea. Uidet ḡ p̄ncipale bonū in theoria sola. id ē in p̄tēplatiōe dīna dñm posuisse. vñ ceteras virtutes licet nc̄cias z vtilēs bonasq; p̄nūciem? scdō. tñ ḡdu cēsendas

eē decerni? qz vniūse hui? vni? patrāl obtētū. Dices enī dñs. sollicita es. et t̄baris circa plūma. pauc? h̄o op? ē aut etiā vno sūmū bonū nō in actuali q̄uis laudabili ope z multq; fructibz habūdātī. s̄ in dīna p̄tēplatiōe. q̄ x̄e simplex z vna ē. collocauit pauc? op? eē p̄nūciās ad p̄fectā b̄ritudinē. id est illā theoriā q̄ p̄us in paucorū suat p̄sideratione sc̄tōrū. a q̄z p̄tēplatiōe p̄scēdes is q̄ adhuc in p̄fectu posīt? ē ad illd qz qd dī vñū. i. dei solī? intuitū. ip̄o adiuuāte pueniet vt. s̄. etiā sc̄oz act? ac mīsteria mirifica sup̄gressus. solī? deiā pulchritudinē sc̄ia qz pascat. Maria ḡ bonā p̄tē elegit q̄ n̄ auferet ab ea. Et h̄ diligēt? itūedū ē. Nā cū dic? Maria bonā p̄tē elegit. lz taceat de martha. et neq; eā vitupare videatur. illā tñ laudās hāc inferiorē p̄nūciat. Rursum cū dicat q̄ nō auferet ab ea. ostēdit q̄ ab hac sua porcio possit auferri. Nec enī mīsteriū corpale cū hoīe poterit ingit p̄manere. Illi? h̄o studiū nullo vltiore euo docet posse finiri.

Interrogatio quō efficiētia virtutū n̄ cū hoīe p̄seueret. **La. ix.**

German? Ad qd nos valde p̄moti. qd ḡ dixim? labor ieiuniorū. lectiōis istātia. opa mīsericordiē iusticiē pietatē. z hūanitātē auferēt a nob. z nō p̄manebūt cū auctoribz suis. p̄fū cū ip̄e dñs retributionē regni celoz ob h̄ p̄mittat se talibz redditur d. Acite b̄ndicti pa. m. possi. re. vo. patū a p̄stitutiōe mūdi. Esuriui enī z dedistis m̄ mādū. sitiui z de. m̄ bi. zc. Quō ḡ auferēt h̄ q̄ iroducūt factores suos in regna celoz.

Respōsio qnō sit earū merces s̄ actio cessatura.

Dyles. Nec ego dixi. **La. x.** mercedē boni op̄is auferēdam. dicēte eodē dño. q̄ potū dederit vni ex minimis istī calicē aq̄ frigide tñ i noīe discipuli. amē dico vob. nō perdet mercedē suā. s̄ actionē dico. qm fieri vel nc̄citas corpalis vel ipugnatio carnis. seu mūdi hui? ineqlitas exigit auferēdā

Royssi de monachi destinatione

Nā lectiōis istātia vīciunioꝝ afflictio
ad emūdatiōē cordis ⁊ castigationem
carnis q̄ si elata fuerit escāꝝ nimietate
seu mētis incuria p̄fessi luxurie atq; libi
dinis aculeis puritatē cordis infestat in
p̄nti t̄mmodo vtilit̄ exercēt. donec caro
p̄cupiscit adūsus sp̄m. q̄ nūq̄ ab his q̄
labore nimio seu egritudine corpis senio
re defessi sunt etiā i p̄nti videm⁹ auferri
nec ab hoīe posse iugit̄ exerceri. Q̄ntoma
gis q̄ si in fūto cessabūt. cū corruptibile
h̄ induerit icorruptiōē. corpusq; istud
q̄d nūc aīale ē surrexerit spiritale. ⁊ cepit
caro nō eē iā tal. vt adūsus sp̄m p̄cupi
scat. q̄ b̄ enī a b. apl's maieste p̄nūciat
corpalis in q̄ens exercitatio ad modicuꝝ
vtilit̄ est. pietas at̄ q̄ sine dubio charitas
itelligit̄ ad oīa vtilit̄ ē. p̄missiōz h̄ns vite
q̄ nūc ē ⁊ fūte. Que q̄ dīad modicuū esse
vtilit̄ maieste p̄nūciat nec p̄ oē tps exerce
ri posse. nec sūmā p̄fectiōis p̄ se solā labo
rātī p̄ferre. Modicuū q̄ppe ad vtrūq; res
ferri p̄t. i. vī ad breuitatē tps. q̄ scz hōi
tā i p̄nti q̄ i fūto exercitatio corpis coet̄
na eē nō possit vī certe ad p̄uitatē vtilita
tis. q̄ de carnali exercitatiōe cōq̄rit. eo q̄
afflictio corpis initia q̄dā p̄fectiō. n̄ ip̄az
p̄fectionē charitat̄ pariat. q̄ p̄missione
h̄z vite p̄ntis ⁊ fūte. Et idcirco eā exerci
tationē opm p̄dictoꝝ necīaz eē censem⁹.
q̄ sine ip̄a ad charitat̄ fastigia nō possit
ascēdi. H̄ec etiā q̄ dicit̄ opa pietatis ac
mīsericōdiēcia sūt in h̄ tpe. dū adhuc ine
q̄lis diuīlitas dīat. q̄m ne h̄ q̄dē expete
ret opatio. nisi in opū indigētū. infirmo
rūq; ps maxia redūdaret. q̄ in iqtate ho
minū facta ē. eoꝝ scz q̄ ea q̄ oīb; a cōmu
ni creatore p̄cessa sūt i liuos t̄m occupata
vīus. n̄ t̄m vtēda alijs tenuet. donec q̄ i
h̄ mūdo ieq̄litas ista grassat. erit h̄ actio
necīa ⁊ vtilit̄ exercētib; eā. f̄stitues q̄dē to
no affectui ⁊ pie volūtatī retributionem
hereditat̄ eterne. ip̄a h̄o in fūto secto pa
rilitate regnāte cessabit. cū iā nō fuerit in
eq̄litas. p̄p̄t q̄m debeāt h̄ exerceri. s̄ cūcū
ab hac multiplici. i. actuali opatiōe ad
charitatē dei ⁊ diuinariū rerū p̄teplatiōz
p̄petua cordis puritate tranlibūt. cui se

hi q̄b; cura ē vī scīe vī mēt̄ emūdatiōi
insistere. iā in h̄ seculo p̄stituti elegerūt oī
conatu ac virib; mācipare. illi scz semet
ip̄os officio adhuc i carne corruptionis
positi deputātes in q̄ erūt corruptiōe de
posita p̄māsurī. pueniētes ad illā. p̄missi
ōē dei saluatoris. q̄ dī. B̄tū mūdo cor
de q̄m ipsi deum videbunt.

De charitatis p̄petuitate. **xi.**

Et q̄d miramini. si illa officia su
peri⁹ cōphēsa trāsibūt. cū sancti
apls etiā h̄limioꝝa sp̄ūssacti ca
rismata trāsita describat. solā h̄o chari
tatē designet sine fine māsura. siue iqui
ens p̄phetie euacuabūt. siue ligūz cessa
būt. siue scīa destruet. Et p̄ h̄ isert. cha
ritas aut̄ nūq̄ excidet. Oīa nanq; dona
p̄ vīu ac necitate tribuūt ad tps. cōsum
mata dispensatiōe mox. p̄culdubio trā
situra. charitas h̄o nullo incipiet tpe.
nō solū. n̄ i p̄nti mūdo vtilit̄ opat̄ in no
bis. s̄ etiā in futurū sarcīa corporee neci
tat̄ abiecta. efficacior. mīto atq; excellēti
or p̄manebit. nullo vnq; corrūpēda defe
ctu. s̄ p̄ incorruptionē p̄petuā flagratī⁹
deo atq; intētius ad h̄esura.

Interrogatio de p̄seuerantia spi ritalis theorie. **Lap. xij.**

Germanus. Quisq; p̄t fragi
li carne circūdat. ita eē huic the
orie sp̄ affix⁹. vt nūq; cogitet de
fratris aduētū. de visitatiōe infirmī. vel
ope manuū. vī certe de hūanitate q̄ debe
at vī pegrinis vī aduenientib; exhiberi.
Postremo q̄s nō interpellet corpis ip̄i
p̄uisione vī cura. Aut quēadmodū mēs
vī in q̄ illi inuisibili ⁊ incōprehensibili deo
valeat coherere. cupimus edoceri.

R̄nsio d̄ directiōe cordis in de um ⁊ d̄ regno dei. ⁊ diaboli. **xij.**

Myses. Inherere q̄dē deo in
git̄ ⁊ p̄teplatiōi ē. quēadmodū
dicit̄ inseparabilē coplari. i. possi
bile est hōi ista carnis fragilitate circūda
to. Verū optet nos scire vbi mēt̄ n̄ ē itē
tionē debeam⁹ h̄re de fixa. et ad quā desli
nationē sp̄a iē n̄ ē renocem⁹ intuitū. q̄m

Collatio prima Abbatis

Lu. 17. c

R. 14. c

f. fac. 65. c

cū potuerit obtinere mēs gaudet. et aq̃
distracta ī se doleat. atq̃ suspirat. totiesq̃
se a sūmo bono sentiat recessisse. q̃tiēs se
ab illo ītuitu dephēderit sepatā. fornicā
tionē indicās. vlt̃ mōm̃tanē a christi cō
tēplatiōe discessū. a q̃ cū deuianerit pau
lulū n̄r obtulit. rursus ad eū cordis ocu
los retorquentes. velut rectissima linea
mēt̃ aciērenocem. Totū nāq̃ in aīe cō
sistit recessu. Vñ expulso diabolo. ac ne
q̃q̃ in ea iā regnātibz vicijz. psequenter
regnū dei fūdat ī nob. dicēte euāgelista
Regnū dei nō veniet cū obfūatiōe. neq̃
dicēt. ecce h̄. aut ecce illic ē. Amē amē di
co vob. qz regnū dei ītra vos ē. Inē nos
ho nihil aliud eēpt qm scia aut ignora
tio x̃itaz. et vlt̃ vicioz amicitia vlt̃ x̃itū.
p q̃ aut diabolo aut christo regnū pam?
in corde. Cuius etiā regni q̃litate descri
bit apls d. Nō enī regnū dei ē esca et po
tus. s̄ iusticia et pax et gaudiū in sp̃sctō.
Itaqz si r̃gnū dei inē nos ē. et ipm regnū
dei iusticia et pax et gaudiū est. g̃ q̃ ī illi cō
morat̃ sine dubio ī regno dei ē. Et ecōtra
rio illi q̃ ī iniusticia et discordia et tristitia
mortē operatē x̃sant. in r̃gno diaboli. et
in inferno ac morte sūt p̃stituti. H̄is. n. in
dicijz vlt̃ dei vlt̃ diaboli regnū discernit̃
vlt̃ scōz. Et reuera si mētē atqz aīo cōsi
derem? statū illū in q̃ degūt celestes sup.
neqz x̃itutes q̃ x̃e ī regno dei sūt. qd aliō
esse credendus ē qm perpetua in g̃qz leti
cia. Quid enī tā p̃p̃iū x̃e b̃titudini tan
qz p̃t eē pueniēs. qz trā q̃litas in g̃ et gau
diū sempitēnū. Et vt h̄ ipm qd dicimus
ita eē nō mea p̃iecta. s̄ ipi? dñi auctori
tate cerū? īstruam. audi eū q̃litate et statū
mūdi illi? aptissime describēt. Ecce in
q̃t ego creo celos nouos. et frā nouā. et n̄
erit in mēoria pora neqz ascēdēt sup cor. s̄
gaudebit et exultabit vlt̃qz in sempitēnū
in his q̃ ego creo. Et rursū. Gaudiū et le
ticia inueniet̃ in ea. gr̃atū actio et vox lau
dis. et erit mēs ex mēle. et sabbatū ex sabba
to. Et iterū. Gaudiū et leticia obtinebūt
fugiet dolor et gemit. Et si adhuc clari?
de illa p̃satiōe et ciuitate scōz vult q̃ ag.

noscere attēdite q̃ ad ipam hierusalē vo
ce dñi dirigātur. Et ponā in q̃t visitatio
nētūā pacē et p̃p̃ositos tuos iusticiā. Nō
audiet vlt̃ iniquitas in tra tua. vastitas et
p̃tritio ī terminis tuis. et occupabit sal?
muros tuos et portas tuas laudatio. Nō
erit t̃ apli? sol ad lucēdū p̃ diē. n̄ splēdor
lūe illūinabit te. s̄ erit tibi dñs ī lucē sem
piternā. et t̃ tu? in gloriā tuā. Nō occi
det vlt̃ sol tu? et lūa tua nō minuet. s̄
erit t̃ dñs in lucē sempiternā. et cōplebū
tur dies lucē tui. Et idcirco. b̃tūs ap̃lus
nō g̃nālī neqz simplici? oē gaudium re
gnū dei esse p̃nūciat. s̄ signāter ac spe
cialit̃ illud solū qd in sp̃sctō est. Ponit
enī aliud qz vituperabile gaudiū. d̄ q̃ dē
Mūdus iste gaudebit. et vlt̃ vob q̃ rideat
qz plorabit. Regnū sane celoz triplici?
accipiēdū est. aut q̃ regnaturi sunt celi.
id ē sc̃ti malis s̄bditis. fm̃ illud. Esto tu
sup qnqz ciuitates. et tu super decem. Il
lud qz qd dē ad discipulos. sedebit sup
sedes x̃i. iudicātes x̃i. t̃b̃ israel. l̄ certe q̃
sc̃ti ī cel̃ sint cū dño r̃gnaturi. aut certe q̃
ipi celi incipiāt a christo regnari. cu3 scz
oibz ei s̄b̃iect̃ cepit esse oīa in omibz dē?

De anime perpetuitate. xiiij.

Quamobrem in h̄ corpe p̃stitutus
iā nouerit vnusq̃sqz illi? se r̃gio
ni vlt̃ m̃isterio deputādū. cuius
in hac vita semetipm p̃cipē cultorēqz p
buerit. illiusqz se etiā in illo perenni seclō
p̃sortē fut̃m esse nō ābigat. cui nūc mini
strū se sociūqz maluerit exhibere. fm̃ sen
tentiā dñi ita dicēt. Si q̃s m̃ ministrat
me sequat̃. et vbi sū ego. illic et m̃ister me
us erit. Nā quēadmodū diaboli regnū
per p̃nūciā s̄s̄cipit̃ vicioz. ita regnūz
dei per exercitationē x̃itū. puritate cor
dis ac spiritali sc̃ia possidet̃. Vbi aut̃ re
gnū dei ē ibi. p̃culdubio et vita cōmorat̃
eterna. et vbi regnū diaboli est. ibi mors
atqz infernus esse cognoscit̃. in q̃ q̃ fue
rit. nec laudare dñm p̃t fm̃ ap̃hete sniaz
dicētis. Nō mortui laudabunt te. neqz
oēs q̃ descēdunt in infernū. sine dubio pec
cati. s̄ nos q̃ viuim? nō vicijz scz nec mū

Royli de monachi destinatiōe.

do huic s̄ deo. b̄ndicim⁹ dñm ex. Bñc et
 vsq; in seculū. Nō enī est in morte q̄ me
 morē dei. i. i. inferno aūtpcti q̄s cōfitebitur
 dño. i. nēo. Null⁹ enī etiā si milies semet
 ipm̄ v̄l christianū esse. p̄fiteat⁹ v̄l mona/
 chum. cū peccat p̄fiteat⁹ dño. Nullus ad/
 mittes ea q̄ domin⁹ execrat⁹ reminiscit⁹
 ei⁹. nec bñū se p̄fiteat⁹ illius cui⁹ p̄cepta
 p̄uacit tementate p̄tēnit. In q̄ morte il/
 lā viduā q̄ ē in delicijs b̄tis apls eē pro/
 nūciat. vidua inq̄s q̄ in delicijs ē viues
 mortua ē. Sūt ḡ multi q̄ viuetes in hoc
 corpe mortui sūt. ⁊ in inferno iacētes deū
 laudare nō possūt. Et ecōtrario sūt q̄ cū
 mortui sint corpe. deū spū b̄ndicūt atq;
 collaudāt. fm̄ illud. B̄ndicite spirit⁹ et
 aīe iustoz dñm. et oīs spūs laudet dñm.
 Et in Apocalipsi aīe occisoz nō solum
 laudare deū. S̄ etiā interpellare dicūtur.
 In euāḡ quoq; euident⁹ dñs ad saduce/
 os. nō legistis inq̄t qd̄ dictū est a deo di/
 cete vob. Ego sū de⁹ abrahā. et de⁹ ysa/
 ac. ⁊ de⁹ iacob. nō est de⁹ mortuoz s̄ vi/
 uētū. Dēs enī ei uiuūt. De q̄b⁹ ⁊ apls
 p̄ropt̄ qd̄ inq̄t nō p̄fundit de⁹ vocari
 de⁹ cor. pauit. n. illis ciuitatē. Rā q; nec
 ociose sint post se p̄ationē hui⁹ corpi aīe
 neq; nihil sentiāt. etiā euāgelij parabola
 q̄ de illo paup̄e la caro ⁊ diuite purpura
 to p̄fert ostēdit. q̄ vnus b̄tissimā sedem
 id ē sinus abrahe req̄ez. p̄meret. alius in
 tolerabili ardoze eterni ignis exurit. Si
 at illud ⁊ qd̄ d̄r ad latronez. Hodie eris
 mecū in paradiso. voluerim⁹ intēdere. qd̄
 aliud manifeste designat. q̄ p̄durare in
 aīab nō solū p̄stinos intellect⁹. S̄ etiā vi/
 cissitudie eas p̄grua p̄meritoz actūq;
 suoz p̄frui q̄litate. Hoc enim illi neq; q̄
 de⁹ p̄misisset si ei⁹ aīam nosset post sepa/
 rationē carnis. v̄l p̄uandā sensu. v̄l in ni/
 bilū resoluēdā. Nō enī caro ei⁹ in pari/
 so s̄ aīa erat ingressura cū christo. Canē
 da sane imo toto horroze est detestanda
 p̄uissima hereticoz illa distinctio. q̄ dñ
 nō credūt christū potuisse eodē die q̄ in
 ferna descendit. etiā in paradiso reperiri
 ita distinguūt. amē dico tibi hodie et int⁹

posita distinctione inferunt. mecū eris in
 paradiso. vt scilicet hec promissio nō sta/
 tim post transitum vite eius impleta. S̄
 post resurrectionis aduentum sit implē/
 da. non intelligentes illud quod ante re/
 surrectionis sue diem protulit ad inde/
 os qui eum vt semetip̄os credebant an/
 gustijs hūanis et carnali infirmitate cō/
 cludi. Nemo ascendit in celum nisi qui
 descendit de celo. filius hominis qui ē in
 celo. Quibus manifeste probatur aīas
 defunctorum nō solū suis sensibus nō
 p̄uiri. sed ne istis quidem affectibus. i.
 spē atq; tristitia. gaudio ac metu carere
 et ex eis que sibi illo generali examine re/
 seruantur quiddāz eas iam incipere p̄/
 gustare. nec fm̄ opinionem quorundam
 infidelium in nihilū eas resolui post hu/
 ius cōmorationis excessū. sed viuacius
 subsistere deiq; laudibz intentius inhe/
 rere. Et reuera vt sequestratis paulisper
 testimonijs scripturarum de ipsius ani/
 me natura fm̄ mediocritatez sensus no/
 stri paucis aliqua disputem. Nōne v̄l/
 tra omnis ineptie non dicam fatuitatem
 sed insaniam est vel leniter suspicari illā
 preciosiorem hominis porciōez. in qua
 etiam imago dei fm̄ beatum apostolum
 ac similitudo consistit. deposita hac qua
 reconditur in p̄senti sarcina corpora/
 li insensibilem fieri que omnem rationez
 in se continens etiam mutam atq; in/
 sensibilem materiam carnis participati/
 one sui facit esse sensibilez. cum vtiq; cō/
 sequens sit. et hoc rationis ipsius ordo
 contineat. vt exuta mēs ista carnali qua
 nunc hebetatur pinguedine. intellectua/
 les virtutes suas in melius reparet. ⁊ pu/
 riores eas ac subtiliores recipiat potius
 q̄ amittat. Intantum autem hoc quod
 dicimus beatus apostolus verū esse co/
 gnoscit. vt etiam optet ab hac carne dis/
 cedere. vt separatione eius enixius va/
 leat domino copulari dicēs. desiderūz
 habeo dissolui. ⁊ cū christo eē mltomagis
 qm̄ dñ sum⁹ in corpe p̄grīam a dño. et
 idcirco audem⁹ ⁊ bonā volūtātē habem⁹

Collatio prima Abbatis

magis pegrinaria corpe et pñtes eē ad dñz
ppter qđ etiā pñtēdīm? siue absentes siue
pñtes placere illi cōmorationē scz aīe qđ
in hac carne ē. sepationē atqz discessum
pñtiā eē ad christū tota credulitate cōsi-
dēs. Et euidentē itez sup hīpo viuacissi-
mo aīarū statu idē apls. Sz accessisti in-
qđ ad syon mōtē et ciuitatē dei viuēqz hie
rusalē celestē et ad mltorū miliū āgelorū
frequentia et ecclia et pñtūorū. qđ pscripti
sūt i cēl. et spūs iustorū pfectorū. De qbz
spiritibz i alio loco. Deinde pñsin qđ car-
nis nrē habuim? eruditores et reuerēba-
mur. nō mltomagis subiciem pñi spūz et
viuē. **De cōtēplādo deo. c. xv.**

Cōtēplatio xō dei mltisarie cō-
cipit. Nā dñs nō sola incōphē-
sibilillius sūz sūz āmiratiōe co-
gnoscit. qđ tñ adhuc i spē pmissiōis ab-
scōditū ē. Et etiā creatarū suarū magnitu-
dine vltēqz sūz pñsideratiōe vltēqz
ne dispēsatiōis auxilio puidet. qñ scz qđ
cū sancti suis p singulas gñatiōes egerit
mēte purissima plustram? cū potētiā ipi-
us qđ vniūsa gubnat moderatur ac regit
cū immēsitatē scīgei? et oclm quē secretū
cordiū latere nō possūt tremēti corde mi-
ram. cū harenā marj vndarū nūez dimē-
sū ei pgnitūqz pauidi cogitam? cū plu-
uiarū guttas cū seculorū horas ac dies cū
pñterita fura ve vniūsa obstupescim? sci-
entie ei? assistere. cū ineffabile clemētiā ei?
pñsideram? qđ inūera flagicia qđ singulis
momētj sibi pñtē cōmittunt aspectu inde-
fessa lōganimitate sustētat. cū intuemur
vocationē qđ nos null pñcedētibz meriti g-
tia sūz mīseratiōis ascinit. cū deniqz occa-
siones salutj tribuit adoptādis. cū qđā
āmiratiōis intuem? excessu. qđ ita nos na-
sci pñcepit. vt ab ipis cūabul grā nob le-
gisqz sūz noticia ifūderet. qđ ipe adūsarū
um vīcēs in nob. p solo bōe volūtātj as-
sēlu grā bñtūdie ac ppetuis nos pñiis
mūerat. cū postremo dispēsatiōis sūz car-
natiōis. p nra salute suscepit. ac mirabi-
lia misteriorū suorū i cūctj gētibz dilatauit.
Sūt at aliqz qđ huiusmodi pñtēplatiōes
innūere. qđ p qñtate vite ac puritate cor-

dis nrīs sensibz oriunt? qbz dñs vltē videt
mūdīs obtutibz vltē tenet. Quas pfecto
null? ppetuo retētabit in qđ adhuc aliqđ
carnaliū viuit affectuū. qz nō poterit ait
dñs videre faciē meā. nō enī videbit me
hō et viuet scz mundo huic affectibusqz
tremis dñt. **Interrogatio de cogi-
tationum mobilitate. cap. xvi.**

Germanus. Quid ē qđ eti-
am nolētibz imo xō etiā nescien-
tibz nob ita supflue cogitatio-
nes sūbit ac latēter irrepūt. vt nō solum
eas expellere. verū etiā itelligere ac depre-
hēdere difficultatj immodice sit. Pōt g-
mēs aliqñ ab ista vacua repiri. et nunqz
huiusmodi illusionibz incurfari.

Rnsio qđ possit mēs sup cogita-
tionū statu qđ veni possit. xvij.

Myles. Mentē qđ dñs nō inter-
pellari cogitatiōibz i possibile ē
suscipe xō eas siue respuere oī
studēti possibile ē. Quēadmodū igit or-
tus earū nō oīmodis pēdet a nob. ita re-
pbatio vltēlectio pñstet in nob. Nec tñ
ex eo qđ dixim? i possibile eē mēte cogitati-
onibz nādiri totū vltē i cursui vltē illi spū-
tibz tribuēdū ē. qđ eas nob nitūt ingerere
alioqñ nec libet in hoīe maneret arbitri-
um. nec i nob staret nrē correctiōis indu-
stria. Sz ē in qñ nīm magna ex pte vt co-
gitationū qñtitas emēdet. et vltē sancte ac
spiritalis oriāt i nob. vltē terrene carna-
lesqz decrescāt. Jō nāqz frequēs lectio
et iug adhibet meditatio scriptarū vt exi-
de nob spiritalis mēorie pñteat occasio.
Idcirco decātatio crebra psalmoz vt
assidua nob exinde sūbministrat cōpun-
ctio. Idcirco vigiliariū ac ieiuniorū oīo-
nūqz sedulitas adhibetur. vt extenuata
mēs nō trena sape sūcēlestia possit ac sū-
limia cōtēplari. Quibz rursū negligē-
tia irrepēte cessantibz. necē est vt mēs vi-
ciorū squalore pñtēta in carnalē pñtē cor-
ruat atqz declinet.

Cōpatio aqñe mole et aīe. xviii.

Quod exercitiū cordis nō incō-
grue molarū similitudini cōpat.
qđ meat? aqñ pñcepit i petu ro

Compositio
ex psalmodia

Moysi de monachi destinatiōe.

tate puoluit. Quē nullaten⁹ qdē cessa-
re possūt ab ope disposito aq̄rū impul-
sib⁹ circūacte in ei⁹. Ho q̄ p̄est sitū est po-
testate vtz nā triticū malit an ordeū lo-
liū ve cōminui. Illud nanq̄ est. pculdu-
bio cōmolēdū. qd ingestū ab illo fuerit.
cui opis illi⁹ cura cōmissa ē. Ita igit et i-
am mēs p vite p̄ntis incursus vndiq̄ i-
gruētib⁹ tēptationū torrētib⁹ q̄ spiritali-
b⁹ inflati neq̄tib⁹. indefinēter eā circūflu-
unt. Itaq̄ circūstrepūt vacua qdē cogi-
tationū estib⁹ esse nō poterit. quales ho-
vel admittere vel pare sibi debeat. studiū
ac diligētie sue p̄uidebit industria. Si
enī vt dixim⁹ ad sanctarū scripturarū
meditationē iugiter recurram⁹. ac mēo-
riā nrām ad recordationē spūaliū rerū
et desiderii p̄fectiōis. spemq̄ future bea-
titudinis erigam⁹. nccē est vt orite cogi-
tatiōes exinde spiritalēs in his q̄ medi-
tati sum⁹. mētē faciāt imorari. Sin. ho
desidia seu negligētia superati. vicijs et
ocio⁹ cōfabulatiōib⁹ occupem⁹. seu curi
mūdānis et supfluis sollicitudinib⁹ impli-
cemur. psequēter exinde velut qdā cica-
niorū species generata. opationē q̄z nro
cordi noxiā p̄beat. et fm inīam dñi sal-
uatori vbi fuerit thesaur⁹ opm seu intē-
tiōis nrē ibi et cor nrū nccō pmanebit.

De tribus cogitationū nostra- rū principijs. Cap. xix.

*Cogitationes qñ
nascuntur ex deo*

Illud sane p oib⁹ nosse debem⁹
tria cogitationū nrāū esse pn-
cipia. id est ex deo. ex diabolo. et
ex nob. Ex deo qdē sūt cū spū sancti illu-
stratiōe nos visitare dignat⁹. erigēs nos
ad sublimiorē p̄fectū. et in q̄b⁹ vltimū
acq̄simus. vel desidiōse agētes sup̄a-
ti sum⁹. saluberrīa cōpūctione castigat.
vt cū referat nob celestia sacramēta et p
positū nrām ad meliores act⁹. volūtateq̄
cōuertit. vt ibi cū rex assuer⁹ castigat⁹ a
dño. libros annales instigat inq̄rere. q̄-
bus mardochei bñficia recordat⁹. sūmi
cū gdu honoris exaltat ac p̄tinus crude-
lissimā sup nece gētis indec snīam reuo-
cat. Qel cū p̄p̄ta cōmēorat. audiā qd

loq̄t i me dñs de⁹. Ali⁹ q̄z et dixit. inq̄t
āgel⁹ q̄ loq̄bat i me. Al cū fili⁹ dei vē-
turū se vna cū p̄re et māsiōne apd nos
facturū esse p̄mittit. Et nō estis vos iqt
q̄ loq̄mini. s spūs p̄ris vñ q̄ loq̄t in vo-
bis. et vas electiōis. an exp̄imētū inq̄t e⁹
querit qui i me loq̄tur christ⁹. Ex diabo-
lo ho cogitationū nascit series. cū subū-
tere nos tā vicioz oblectatiōe. q̄z etiam
occult⁹ conat⁹ infidijs subtilissima calli-
ditate mala p̄tonis fraudulenter osten-
tās. et trāfigurās se nob in angelū lud-
el sic euāgelista refert. Et cena facta
cū diabol⁹ iaz misisset in cor iude symo-
nis scarioth vt traderet dñm. Et iterū
post bycellazin q̄t introiuit in illū satha-
nas. Petr⁹ q̄z ad ananiā. q̄re ait tēpta-
uit sathanas cor tuū mentiri te spiritui
sancto. Et illd qd mltō añ pecceliasien
p̄dictū legi⁹. si spūs p̄tātē hñq̄ ascēderit
sup te. locū tuū ne dimittas. Illd q̄z qd
dñs ad deū p̄tra achab i q̄rto regū libro
ex p̄sona spūs imūdi. egrediar et ero spi-
rit⁹ mēdax i ore oīm p̄p̄etarū ei⁹. Ex no-
bis aut oriūtur cū natālit ea q̄ gerimus
vt gessim⁹. vel audiūm⁹ recordam⁹. De
q̄b⁹ btīs dauid. Cogitavi iqt dies an-
tiq̄s et ānos eternos in mētē habui. et me-
ditat⁹ suz nocte cū corde meo. et exercita-
bar et scopebā spm meū. Et iterū. Dñs
scit cogitatiōes hoīm qm vane sunt. et
cogitatiōes iustoz iudicia. In euange-
lio q̄z dñs ad phariseos qd cogitat⁹ ma-
la in cordib⁹ vestris.

*qñ
ex diabolo*

*qñ
ex nobis*

De discernēdis cogitatiōibus ad similitudinem pbabilis tra- pezite. Cap. xx.

Hanc igit oportet tripliciter rationē
nos iugiter obsuare. et vniuer-
sas cogitatiōes q̄ emergunt in
corde nro sagaci discretōe discutere. ori-
gines earū et cās auctoresq̄ p̄mit⁹ in da-
gātes. vti q̄les nos eis p̄bere debeam⁹ ex
illoz merito q̄ eas suggerunt p̄siderare
possum⁹. vt efficiamur fm p̄ceptū dñi. p
babiles trapezite. Quoz summa pitia
est ac disciplina. pbare qd nam sit aurū

Collatio prima Abbatis

purissimū. et vt vulgo dīobricū. qđ ve
lit min⁹ purgatōe ignis excoctum. ereo
qđ viliqz denario. si p̄ciosū nūmisma s̄b
colore seu indumēto auri fulgēi imitet.
prudētissima discretiōe nō falli. et nō so
lū nūmismata tyrānoꝝ vultū expmētia
sapiēter agnoscere. s̄ etiā illa q̄ sunt veri
qđ dē regi imaginē s̄ nō legitime figurata.
pitia sagacioꝝ discernere. deinde ne qđ
ill' a legitiō pōdere diminuū sit cēlura
tūtime diligēter inq̄rere. Que oīa nos
qz debere spiritalit' obſuare s̄b figura et
exēplo noīs hui⁹ euāgelic⁹ s̄mo s̄ exem
plo. p̄posito docet. p̄mū ut qđ cordib⁹ no
stris t̄reſperit. vel si qđ nob̄ dogma fue
rit t̄romissū. vtrū nā sit diuino illo z ce
lesti spūss̄ acti igne purgatū. an ad iudai
cā sup̄stitōz ptinēs. seu de seculari p̄bie
tumore deſcēdēs vt sit ad integrū spiri
talis ignis examiatiōe decoctū. s̄ in sup
ficie t̄m p̄ferat pietatem diligētissime p̄
scrutem. Qđ ita poterim⁹ implere si illud
ap̄licū fecerim⁹. Nolite oī spūi credere.
s̄ p̄bate spūs si ex deo sint. Quo ḡne cre
dedi sūt illi qz decepti. q̄ post p̄fessiones
monachi nitore s̄mōis. et q̄busdā sunt
p̄hoꝝ dogmatib⁹ incitati. q̄ p̄ma fronte
pijs q̄busdā sensib⁹ ac religioni p̄sonis
audietes velut auri fulgore fallētia q̄s
semel sup̄ficie illexerāt. velut nūmisma
tib⁹ eris falsisqz deceptos. p̄petuo nu
dos ac miseros reddiderūt. vel ad seculi
eos strepitū reuocātes. v̄l ad hereticos
errores ac p̄sūptiōes tumidas p̄trahētes
Qđ etiā achān i libro iesu naue legim⁹
fuisse p̄pessū. qđ castri allophilōꝝ regu
lā aureā p̄cupiscēs. atqz furat⁹. anathe
mate illoꝝ p̄cuti atqz cēna morte mem
it ac maledictōe dānari. Secdo sollicitē
nos explorare cōueniet ne auro purissi
mo scripturarū. praua interpretatio coap
tata. metalli p̄ciositate nos fallat. In q̄
etiā dño saluatori collidissim⁹ diabolus
velut hōi simplici tēpauit i ponere. duz
ea q̄ generalit' sunt sup̄ oīm iustōꝝ p̄so
nis exposita malinola interpretatiōe cor
rūpēs specialit' hui⁹ q̄ angelōꝝ custodia

nō egebat conat' aptare dicēs. q̄ angel
suis mā. de te. vt custo. te i oib⁹ v̄ijs tuis
in mā. porta. te ne vnqz offē. ad la. pedē
tuū. Preciosa s̄z eloq̄a scripturarū cal
lida assūptiōe p̄tēs. z ad p̄riū noxiūqz
sensum detorquēs. vt imaginē tyrānici
vult⁹ sub colore nob̄ auri fallentis i por
tet. siue cū paracaraximis nos conat' il
ludere quoddā s̄z pietatē op⁹ amonēs
affectandū. qđ nō de legitiā senioꝝ p̄ce
dēs moneta. s̄b p̄textu x̄tutū ducit ad
vicia. vel immoderatū icōpetētib⁹ ieiū
nijs seu vigilijs nimijs. v̄l oīonib⁹ ipoꝝ
tunis. v̄l incōgruā lectiōe decipiens ad
noxiū p̄trahit finē. v̄l cū intercessiōes ac
visitatiōes p̄ias p̄suadet ip̄edere. q̄bus
nos ab spiritalib⁹ monasterij claustris.
et secreto aīce q̄e excutiat. sollicitudines
etiā curasqz suscipe religiosarū ac testi
tutaz suggerit feminarū. vt huiusmōi
laq̄is monachū inextricabilr viciat. ac
p̄niciosa sollicitudinū occupatiōe dis
tēdat. v̄l certe cū desiderare sanctū cleri
cat⁹ officiū s̄b p̄textu edificatiōis multo
rū et amore lucri spiritalis instigat. p̄ qđ
nos ab hūilitate. p̄positi hui⁹. ac distri
ctiōe diuellat. Que oīa cū sint n̄re salu
ti. p̄fessioniqz p̄ria. tū velamiē qđdam mi
sericordiē ac religiōis oblecta. facile ipe
ritos incautosqz decipiūt. Imitant' enī
nūmismata veri regis. quā vidētur ad
p̄sens plena pietatis. s̄ nō sunt a legi
timis monetarijs. id est probat⁹ z casto.
licis patrib⁹ figurata. nec de cardinali
ac de publica collatiōis eoꝝ. p̄deūt offi
cia. s̄ furti fraud' demonū fabricata. nō
sine detrimento ip̄i q̄busqz z ignorātib⁹
ingeruntur. Que q̄uis vtilia seu necia
videātur ad p̄sens. tū si soliditatib⁹ p̄
fessiois n̄re incipiāt post s̄ esse p̄ria. et to
tū quodāmodo corp⁹ n̄ri labefactare. p̄
positi. tanq̄s necessariū quidem. s̄ scāda
lizans membrū. et quod dextre manus
v̄l pedis agere videat' officiū. p̄jcia nob̄
atqz abscondi salubre est. Satius enim
est absqz vnius p̄cepti membro. id est
operatione vel fructu. in ceteris sanum

Moyſi de monachi deſtinatiōe.

firmumq; durare et tanq; debilem introire in regnum dei. q; cum ſoliditate mandati incidere in aliq; ſcandalum. q; pernicioſa conſuetudine ſeparans nos a diſtinctionis regula. atq; arrepti propoſiti diſciplina inducat in tale diſpendium. q; nequa q; futura tetrimēta compenſans. omnes preteritos fruct; totumq; operationis noſtre corpus gehenne faciat ignibus concremari. De generibus iſtiusmodi illuſionū etiā in p. uerbis eleganter exprimitur. Sunt vię que vidēt recte eſſe viro. nouiſſima enī earum venient in profundū inferni. Et iterū: Maligiū nocet cum ſecōmīſcu. erit iuſto. id eſt diabolus decipit cum ſit erit colore ſanctitatis obſect;. Quid aut ſonum tutele. i. diſcretionis vim. q; de ſeniorum verbis ac monitione pcedit.

De illuſiōe abbatis Johānis.

Cap. xxi.

In quo etiam abbatē nup; Jo. hannē. qui lyco cōmoratur cognouimus fuiſſe illuſum. Naz cum hauſto corpore atq; defecto. perceptione cibi biduano ieiunio diſtulſſet accedenti ei ad reſectionem die poſtero veniens diabolus in figura ethiopis terti pueri. atq; ad eius genua prouolu; indulge inquit mihi. q; ego tibi hunc latorem indixi. Itaq; ille vir tātus et diſcretionis ratioe perfectus ſub colore cōtinentię incongruenter exercitate intellexit ſe ob hoc calliditate diaboli circūuentum. taliq; diſtentum ieiunio. vt laſſitū. dinem nō neceſſariam. imo etiam ſpiritu nociturā. fatigato corpori ſupponeret. paracaraximo ſc; illuſus nūmiſmate. dum in illo veri regis imaginem veneratus. parum diſcutit nō illud eſſe leſgiūne figuratum. Ultima vero obſuatio huius probabilis trapecite. quā de inquisitione ponderis eſſe prediximus. taliter a nobis implebitur. ſi quicquid agendum cogitatio noſtra ſuggerit. omni ſcrupulo retractantes. atq; in noſtri pectoris trutina collocantes. equilibra-

tionē iuſtiſſima perpēdamus. an plenū ſit honeſtate cōmuni. an timore dei ſit q; ne. ſi integrum ſenſu. ſi humana oſtentatione. aut aliqua nouitatis inſolentieq; preſumptiōe non leue. ſi meriti eius pōdus inanis cenodoxie non imminuerit. vel arriferit gloria. Et ſic ea protin; ad publica appendentes examina. id eſt ad prophetarum et apoſtolorum actus. ac teſtimonia conferentes. illorumq; exemplis comparantes. et quodammodo contraria ea lance penſantes. vel tanq; integra atq; perfecta illisq; collibrantia ſuſcipiam;. vel tanq; imperfecta atq; dānoſa. nec illorum ponderi conſonantia omni cautione vitemus.

De quadripartita diſcretionis ratione.

Cap. xxii.

Erit ergo hoc quadripartito quo diximus modo neceſſaria nobis iſta diſcretio. id ē: vt primū materia nos auri veri ſeu fucati fallentisq; non lateat. ſecundo. vt has eaſdem cogitationes q; mentiuntur opera pietatis. tanq; adulterina nummiſmata et paracaraxima reprobemus. utpote que fallam imaginē regis non legitime ſignata contineant. v; illa que in auro precioſiſſimo ſcripturarum vicioſo et heretico ſenſu. non veri regis ſed tyrāni preferūt vultū. ſiliter diſcernētes refutare poſſim;. ſine illa q; pōd; ac p;ciū erugo vanitatis arrodes exagio ſeniorū cōgruere nō ſinit. vt nūmiſmata leuia atq; dānoſa. minusq; p;ſantia recuſemus. ne in illud incidentes q; obſuare tota ſtute p;cepto dñi comonemur. cūctis laboz noſtroz ſtipendijs meritisq; defraudemur. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra. vbi erugo et tinea demolit;. et vbi ſures effodiūt et furātur. Quicquid enī p;teplatiōe hūang glie fecerim;. in terra nos theſaurizare ſm dñi ſnīaz nouerim;. et p;ſequēter illud velut humi recōdim;. atq; i terrā deſoſſum; vel diuerſ; demonijs depulandū vel edaci cenodoxie erugie cō-

Collatio prima Moysi

sumendum: seu superbie tuncis deno-
randū: ut ad nullā recedentis utilitatē
lucrūve pficiat. Dēs igit cordis nrī res-
cessus iugiter pscrutādi sunt 7 ascēdēti-
um in eos vestigia indagatiōe sagacissi-
ma retractāda: ne qua forte intellectual
ibidē bestia. vñ leo. vel draco ptrāsiens
pniciosa vestigia latenter iresserit: q̄b
accessus etiā ceteris in abdita pectoris
nostri p cogitationū negligentia pbeatur
Et ita per singulas horas atq; momēta
terrā cordis nrī euāgelico aratro: hoc ē:
iugi dñicę crucis recordatiōe sulcātes:
vel noxianū ex nob ferarū cubilia: vel vi-
rulentorū sp̄entium examinare lanbula
atq; extrudere poterimus.

De sermone doctoris fm audi- entium meritū. Cap. xxiij.

Ahec ob stupefactos nos intin-
ens senex. 7 ad verba narratio-
nis sue inexplēbili ardoze suc-
censos. pro admiratiōe desiderij nostri
paulisp̄ sermone suspēso: rursus addidit
Quoniā nos o filij ad disputatiōē tā
lōgā vestra sedulitas. p̄uocauit. et ignis
q̄dam collationi nostrę feruētiores sen-
sus. p vestro desiderio subministrat. vt
ex hoc etiā ip̄o manifeste ptempler in ve-
ritate vos perfectiōis sitire doctrinā. vo-
lo vob adhuc sup discretiōis eximietate
vel gratia q̄ inter cūctas virtutes arcē
ac primatum tenet. pauca disserere. ex-
cellentiamq; eius 7 utilitatem nō soluz
quonidianis exemplis. sed etiā antiq̄s
patrum consultationibus ac sententijs
approbare. Frequēter nanq; memini nō
nullis huiusmodi sermonem cū gemitu
lachrymisq; poscentibus: me quoq; ali-
quid eis doctrine conferre cupientē nul-
latenus potuisse. et ita in me nō solū sen-
sus. verū etiam ip̄m eloquium defecisse.
vt nō inuenirez quē admodum eos. vel
cum leui cōsolatione dimitterem. Qui-
bus indicijs euidenter agnoscebat. domi-
ni gratiam pro merito ac desiderio au-
dientū disputatibus aspirare sermone.
Quē quia breuissimuz illud qd̄ superest.

noctis spaciū nō occurrit explere. indul-
gētes illud poti⁹ q̄eti corporez cui necē
est totū p̄solui. si id qd̄ modicū est fuerit
denegatū. plenū narratiōis ordinē inte-
gro futuri diei seu noctis examini refue-
mus. Decet nāq; discretiōis optimos
p̄sultores. in p̄ primū patefacere sue mā-
tis industriā. et utrū sint. vel queant ei⁹
capaces esse hoc iudicio ac patiētia com-
pbari. vt de illa q̄ moderatiōis genera-
trix est. p̄tute tractātes. neq; q̄ vicinū qd̄
ip̄i p̄trariū est nimietatē incurrāt vim ra-
tionis ac naturę eius. q̄ h̄bis excolunt:
effectū atq; opere violātes. In hoc ergo
nob discretiōis bonū de q̄ q̄tū dñs de-
terit adhuc idagare dispōnimus. p̄mi-
tus p̄sit. vt nos de ip̄i⁹ excellentia 7 mo-
deratiōe: q̄ p̄ma eidē x̄tus inesse cogno-
scitur differētes. disputatiōis q̄z vñ tem-
poris modū non p̄mittat excedere. His
itaq; b̄tīs moyses collatiōi nr̄e dans si-
nē adhuc nos auidos. ac de suo ore pen-
dentes degustare somnū paulisp̄ hor-
tatus est. his de ip̄is q̄bus insidebam⁹
p̄siath̄is amonens incūtere. embriūis
pariter capiti nostro cervicalium vice
suppositisq; grossiorib; papyris in lon-
gos gracilesq; fasciculos coactis. sex q̄
pedali intervallo molliē nexa. nūc qd̄
humilimū sedile ad scabelli vices. fratri-
bus in synaxi cōsedētib; prestāt. nūc
vero subiecta ceruicib; dormientū pre-
sent capiti nō nimie durū. s̄ tractabile
aptūq; fulcimentū. Ad quos monacho-
rū vsus h̄c idcirco. vel maxime oportūa
habentur 7 congrua. q̄ nō soluz sint ali-
quatenus mollia. paruoz et ope repa-
rentur et precio. vtp̄te passim papyro
emergente. p̄ nūli fluminis ripas. quam
cuiq; volenti in vsum assumere nemo p̄-
hibeat defecare. sed etiā quod ad remo-
uendū ea. seu cūz necesse fuerit ad mo-
uendū habilis materia est. fungide le-
uisq; naturę. Atq; ita precepto senis tā-
dem sumus ad degustationem somni
onerosa cōpositi q̄ete. tā digeste collati-
ōis inflāmati gaudio. q̄ p̄promisse dis-

Capitula

Collatio II

putationis expectatio de suspensi.

Explicit Collatio priua Abbatis Moysi de monachi destinatione vel fine. Incipiunt capitula secunde collationis eiusdem senis.

Cap. primu.

Proemiuz abbas moysi de discretiois gra.

i **Q**uid discretio sola pferat monacho et disputatio super bababais Antonij.

ii **D**e errore saulis et achab. qui per discretiois impitiam sunt decepti.

iii **Q**ue de bono discretiois in scripturis sanctis referatur.

v **D**e morte heronis senis.

vi **D**e ruina duorum fratrum ob discretiois imperitiam.

vii **D**e alterius illusione quam per impetritiam discretiois incurrit.

viii **D**elapsus et deceptio monachi mesopotameni.

ix **I**nterrogatio de acquirenda vera discretione.

x **R**esponsio quemadmodum possideatur vera discretio.

xi **V**erba abbatis serapionis et de marco patefactarii cogitationum et de periculo proprie fidelitatis.

xii **C**onfessio verecundig ob quam confunderem cogitationes nostras senioribus reuelare.

xiii **R**esponsio de confusione calcada et periculo non condolentis.

xiiii **D**e vocatioe samuelis.

xv **D**e vocatioe Pauli apostoli.

xvi **D**e appetenda discretione.

xvii **D**e imoderata ieiunijs et vigilijs.

xviii **I**nterrogatio de continentia vel refectionis mensura.

xix **D**e optio cibi quidiani modo.

xx **O**biectio de facilitate continentie quam duobus paximacis sustinetur.

xxi **R**esponsio de virtute et mensura ex parte continentie.

xxii **Q**uina generalis continentie et refectionis modus sit.

ctionis modus sit.

xxiii **Q**uemadmodum abundantie humorum genitalium castigantur.

xxiv **D**e labore equalis refectionis et de fratris beniamin edacitate.

xxv **I**nterrogatio quomodo una semper eademque mensura seruetur.

xxvi **R**esponsio de non excedendo refectionis modo.

Explicit capitula. Incipit secunda collatio Abbatis Moysi de discretione. Cap. i.

Degusta

to itaque matutino sopore cum ortu lucida nobis claruisse gaudentes. repmissa narratione repositum cepissemus. beatus moyses ita exoritur.

Cum videam vos tam desiderij ardore flammatos. ut ne ipsum quidem paruissimum qui

etis momentum quod spiritali collationi sub

trahens refectioni carnis malueris te

putare ad requiem credam vestri corporis profecisse. mihi quod hunc vestrum consideranti feruorem sollicitudo maior inuebitur.

Recesse est enim etiam me in soluendo debito tanto maiorem deuotionis curam gerere. quanto vos attentius video illud expectare. scilicet illam sententiam.

si sederis cenare ad mensam potentis. scilicet pieter intellige quam apponitur tibi et imitate manum tuam sciens. quia talia te oportet preparare.

Quamobrem de bono discretionis eiusque virtute dicturi. in qua sermo nocturne collationis ingressus finem nostre disputationi dedit. cupio vobis eius excellentiam patrum primo consignare sententias. ut cum patuerit. quid de illa senserint. vel pronunciauerint maiores nostri. tum prolati tam antiquis multorum quam recentibus ruminis et casibus qui pro eo quod minus eam fuerat assecuti perniciosa deiectione sunt lapsi in quantum possumus utilitates eius et comoda refectionem. quibus discussis quemadmodum

Collatio secūda Abbatis

excolere eam atq; expetere debeamus. cōsiderātes meriti eius. 7 gratie pōdus efficacius instruamur. Est enī nō mediocris qdā xpi. nec q̄ bñana passim valeat industria cōprehēdi nisi diuino fuerit munere gratiaq; collata. Siq; de inter nobilissima spū sancti dona: hāc q̄ ita legimus ab aplo numerari. Alij datur p spm bmo sapiē. Alij bmo sciē bmo eundē spiritū. Alij fides in eodem spiritū. Alij gratia sanitatuz in vno spiritu. Et post pauca. Alij discretio spiritunz. Deinde completo omī catalogo spiritū lūi charismatū infert: Omīa autē opatur vnus atq; idē spiritus. diuidēs singulis put vult. Vidēs ergo nō terrenū. nec parū esse discretiōis munus: s; diuine gratie largitatē. quā nisi monachus omī intētiōe fuerit assēcutus. 7 ascēdentiū in se se spiritū discretiōne certatione possederit. necesse est eū velut in nocte ceca ceterisq; tenebris oberrantē. nō solū in pñiciolis foueis p̄ruptisq; concidere. s; etiā in planis ac directis itinerib; frequēter offendere.

Quod discretio sola cōferat monacho. 7 disputatio sup hoc ab batis Antonii. Cap. ii.

Mimini igitur quondam in ānis adhuc puericie cōstitutus in partibus thebaidos vbi beatus Antonius morabatur: seniores ad eum p̄fectionis inquirende et collationis huius grā cōuenisse. Cūq; a vesp̄tinis horis vsq; ad lucem fuisset ptracta collatiō. q̄stionē hāc maximuz noctis spaciū psumpsit. Nā diutissime q̄rebat q̄ nā virtus vel obfuantia monachū possit a diaboli laq̄is ac deceptiōnib; custodire sp̄ illesū. v; certe recto tramite firmoq; gressu ad p̄fectiōis culmē pducere. Cūq; p captū mensū suę vnusq; s; suā pferret in mediū. et aliq; quidē hoc in ieiunioz. vigiliariq; studio collocarēt. q; his videlicet extenuata mens. ac puritatē cordis 7 corporis asse-

cuta. deo facilius vniret. Alij in nuditate 7 cōtēptu vniuersarū rerū. q̄b; mēs si penit? exueret. tāq; null' deiceps retinēti b' laq̄is ad deū expeditioz pueret. Alij anachoresin necessariā. i. remotionem 7 heremi secreta censerēt. in qua cōmanēs q̄s. familiarius interpellare deum: eiq; possit peculiari? inherere. Nōnulliq; in primis sectanda charitatis. i. hūanitatē officia definirēt. q̄ pio erga fratres et peregrinos studio susceptionis impendit. q; his dūtaxat officiis: regna celozū daturū se dñs in euāgelio. velut specialius repromittat dicēs: Venite benedicti patris mei. possidete paratū vob; regnū. a cōstitutiōe mūdi. Esurini enī 7 destituti mibi manducare. Sitiui 7 destitui mibi bibere &c. Cūq; in hūc modū diuersis x̄tutib; aditū certiorē ad deū parari posse decernerēt. essetq; noctis maximum tempus hac inquisitione consumptū. intulit demuz beatus Antonius: Omīa quidem hec q̄ dixistis necessaria sūt 7 vtilia sitiētib; deū. atq; ad deū cupiētib; puenire. s; his pñcipalem tribuere gratiā neq; nos innumeri multoz casus 7 exp̄imenta pmittunt. Nā quosdam sepe nūero acerrime ieiunij seu vigilijs incubātes. ac mirifice in solitudine secedentes. priuationē q̄s omnium facultatū ita sectantes. vt ex ipis ne vni? q̄dem diei victū sibi met. vnūq; de nariū superesse paterent. Humanitatē etiā studia tota deuotione cōplētes. ita vidimus repēte deceptos vt arreptum opus nō potuerint cōgruo exitu terminare. summūq; feruorē 7 cōuersationez laudabilem detestabili fine clauserint. Nobis quid pñcipaliter ducat ad deū manifeste poterimus agnoscere. si ruine ac deceptiōes illoz causa diligēt? a nobis fuerit indagata. Illis nanq; cū exuberaret predictarū opa x̄tutū. discretio sola deficiens vsq; ad finē ea durare nō sinit. Recenī alia lapsus eoz causa deprehenditur. nisi qd minus a seniorib; instituti. nequa q̄ potuerunt rationem

Moyſi de diſcretione

diſcretiōis huius adipiſci. que p̄termit-
tēs vtrāq; nimietatē. viaregia quēquaz
docet ſemper incedere. et nec dextera vir-
tutū permittit extolli. id eſt feruoris excel-
ſu cōtinentie iuſte modum tranſcende-
re. nec oblectatum remiſſione deſlectere
ad vicia ſiniſtra cōcedit. hoc eſt ſub pre-
textu gubernādi corporis cōtrario ſpiri-
tū tepore lentefcere. Hec nāq; eſt diſcre-
tio que oculū et lucerna corporis in eū
gelio nūcupatur ſim illam ſnāam ſalua-
toris. Lucerna corporis tui ē oculū tu-
us. q̄ ſi oculū tuus ſimplex fuerit totū
corpus tuū lucidum erit. ſi autē oculū tu-
us nequā fuerit. totū corpus tuum tene-
broſum erit. eo q̄ ipſas cogitationes ho-
minis vniuerſas actusq; diſcernēs. cun-
cta que gerenda ſunt peruideat atq; p̄-
luſtret. que ſi in homine neq; fuerit id eſt
nō vero iudicio et ſcīa cōmunita. ſeu q̄li-
bet errore ac preſumptiōe decepta. totū
corpus noſtrū faciet tenebroſum. hoc eſt
omnē aciem mentis actusq; noſtros red-
det obſcuros. cecitate ſc̄z viciōrū et per-
turbationū tenebris inuolutos. Si enī
inquit lumen qd̄ in te eſt tenebre ſunt. te-
nebre ipſe quante erunt. Nulli nāq; du-
biū eſt errante iudicio cordis et ignozati-
onis nocte poſſeſſo. cogitationes quoq;
et opera noſtra que ex diſcretiōis d̄libe-
ratione deſcendunt. maioribus peccato-
rum tenebris implicari.

De errore ſaulis et achab quo
p̄ diſcretionis imperitiā ſūt de-
cepti. Cap. iij.

Ueniq; ille qui p̄mus ad regnā-
dum populo iſrael iudicio dei
p̄electus eſt. quia hūc diſcre-
tionis oculum neq; q̄ habuit. velut to-
to corpore tenebroſus effectus. etiam ip-
ſo regno tradito ſibi meruit ſpoliari. dū
lucerne huius tenebris atq; errore dece-
ptus. acceptabiliora deo ſacrificia ſua
quam erga p̄ceptum ſamuelis obe-
dientiam credidit iudicanda. que enī ex
illa magis parte offenſionē incurrere fe-
cit. ex qua repropiciandam ſibi diuinā

ſperauerat maiestatem. Huius inqua
diſcretionis ignoratio achab regē iſra-
el poſt illius ſublimiſſimi triū p̄bi victo-
riam qui ei fuerat dei fauore conſeſſus.
credere perſuaſit meliorē eſſe miſericor-
diam ſuam quam executionem ſeueriſ-
ſimū p̄cepti. et quēadmodū ſibi vide-
bat crudelis ipey. Qua p̄ſideratione
mollitus dum manuult cruentam victo-
riam clementia tempore ob indiſcretaz
miſericordiam velut toto corpore reddit⁹ te-
nebroſus irreuocabili morte damnatur

Que de bono diſcretionis in
ſcripturis ſactis referatur. iij.

Hec eſt diſcretio que nō ſolum
lucerna corporis ſed etiam ſol
ab apoſtolo nūcupat. ſim illud
Sol nō occidat ſuper iracundiā veſtrā
Hec vitę noſtre gubernatio d̄. ſim illud
Quibus non eſt gubernatio cadunt vt
folia. Hec conſiliū rectiſſime nomina-
tur. ſine q̄nihil agere omnino ſcripture
auctoritate permittimur. ita vt ne ipſū
quidem ſpiritale vinum. id eſt gaudiū
quod letificat cor hominis ſine ipſius ſi-
namur moderatione percipere. ſim illud
Cum conſilio omnia fac. cū conſilio vi-
nū bibe. Et iterum. Sicut ciuitas mur-
diruta et nō circūdata. ſic eſt vir qui nō
cū conſilio aliquid agit. Cuius p̄uina-
tio q̄ pernicioſa ſit monacho. teſtioniū
huius exemplum ac figura declarat. di-
rute enim ac ſine muris cōparans ciuita-
ti. In hac ſapientia. in hac intellect⁹ ſen-
ſusq; conſiſtit. ſine quibus nec interior
noſtra edificari dom⁹ nec ſpirituales po-
terunt diuitie congregari. ſim illud. Cū
ſapientia edificatur domus. et cum intel-
lectu iterū erigitur. cū ſenſu implentur
cellaria omnib⁹ diuitiis p̄ciōſis et bo-
nis. Hec inquā eſt ſolidus cibus qui ni-
ſi a perfectis tantū ac robuſtis aſſumi nō
poterit. ſim illud. Perfectorū autē eſt ſoli-
dus cibus corū qui p̄ conſuetudinē ex-
ercitados hñt ſenſus ad diſcretionēz bo-
ni ac mali. Que in tantūz vtilis nob̄ ac
neceſſaria comprobatur. vt etia⁹ verbo
b

Collatio secūda Abbatis

dei eiusque virtutibus coaptetur. fm illud **U**nus est enī dei sermo et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et ptingens vsq; ad diuisionē anime ac spiritus. cōpagum quoq; et medullarū. et discretor cogitationum et intentionum cordis. Quibus manifestissime declaratur nullam sine discretionis gratia perfecte posse vel perfici vel stare virtutem. Et ita tam beati antonij q̄ vnīuersorū sententia diffinitū est discretionē esse q̄ fixo gradu intrepidū monachū perducat ad deum. predictasq; virtutes in gīt conseruet illesas. cū qua ad consummationis excelsa fastigia minore possit fatione conscendi. et sine qua multi etia; ppenius laborātes perfectionis nequiverit culmen attingere. Omnīū namq; virtutū generatrix. custos. moderatrix q; discretio est.

De morte heronis senis. C. v.

Et ut hāc eandem diffinitionē antiquitus a sancto antonio et ceteris patribus p̄mulgatā. recens q̄s sicut p̄misimus confirmet exēplū. recolite id quod nup̄ gestū oclorū v̄orū vidistis obtutibus. senem videlicet heronem āte paucos admodū dies illusiōe diabolica a summis ad ima deiectū. quē quīq̄ginta ānis in hac heremo cōmoratum. singulari districtione rigore continentie tenuisse cognoscimus. et solitudinis secreta vltra omnes h̄ comorantes miro seruoze sectatū. Hic igitur quo pacto qua ratione post tantos labores ab insidiatore delusus. grauissimō corruens lapsu cunctos in hac heremo p̄stitutos luctuoso dolore percussit. Rōne q; min⁹ discretionis x̄tute possessa suis diffinitionibus regi q̄ plūq; vel collationibus fratrum atq; institutū maiōz maluit obedire. Siquidem tanto rigore imutabilē ieiunij continentia; semp̄ exercuit. et solitudinis celleq; ita iugiter secreta sectatus est. vt ab eo participationē ineundi cum fraternitate cōiunij. nec veneratio quidem dici p̄sca-

lis aliquādo p̄tuerit obtinere. In qua fratribus cunctis p̄ annīuersaria solennitate in ecclesia retentis. solus nō potuit aggregari. ne quā tūcūq; perceptiōe leguminis parua suo videretur p̄posito relaxasse. Quā p̄sumptione deceptus. angelum sathane velut angelū lucis cum summa veneratione suscipiens. eiusq; p̄ceptis p̄ono obediens famulatu. semetip̄m in puteū. cuius p̄funditatē oculorum nō attigit intuitus p̄cipitem dedit. de āgeli videlicet sui sp̄sione nō dubitans. qui eum. p̄ merito x̄tutū ac laborū suorū nequa q̄ posse firmauerat vlli iam discrimini subiācere. Cuius rei fidem vt experimento sue sospitatis euidentissime comprobaret. supradicto se puteo nocte intempesta illusus iniecit. magnū scilicet virtutis sue meritū probaturus. cum inde exisset illusus. De quo ingenti fratrum labore euz pene iam exanguis fuisset extractus. vitam die tertia finiturus. qd̄ his deteri⁹ est. ita in deceptionis sue obstinatione p̄mansit. vt ei ne experimēto quidem mortis sue p̄tuerit persuaderi. q̄ fuisset demonū calliditate delusus. Quā obrem p̄meritis laborū tantorū et annorū numerositate qua in heremo perdurauit. hoc miserationē et hūanitate summa. ab his qui eius cōpatiebatur exitio. vix a p̄bitero abbate p̄asuncio potuit obtineri. vt non inter byathanatos reputatus. etiam memoria et oblatiōe pausan-tium iudicaretur indignus.

De ruina duorum fratrum ob discretionis iperitiā. Cap. vi.

Quid dicam de illis duob; fratribus qui habitantes vltra illam heremum thebaydos. vbi quondam fuerat beatus antonius comoratus. minus cauta discretionē p̄moti. euntes per extentam solitudinis vastitatem. nullā escam. penit⁹ sumere decreuerunt nisi quā per semetip̄m dominus illis p̄stūisset. Cūq; errantes eos per deserta et deficientes iā fame cōspexisset

Moyſi de diſcretione

a longema cices quidam que gens cum
etis pene nationibus feris immanior atq;
crudelior est: nō enī eos ad effuſionē san-
guinis vtnōnullas gentes deſiderium
predeſed ſola ferocitas mētis inſtigat.
eiſq; contra naturā feritatis ſug cū pa-
nibus occurriffent vnus ex eis ſubueniē-
te diſcretione velut a domino ſibi porre-
ctos cum gaudio et gratiarū actione ſu-
ſcepit reputās eſcā ſibi diuinitus mini-
ſtrari nec ſine deo factum vti bi qui ſem-
per hominū cruore gauderent deſicien-
tibus iam ac tabeſcentibus vite ſubſtā-
tiam largirētur alius vero recuſans ci-
bus velut ab homine ſibi oblatū in edie
deſectione conſumptus eſt. Quorum li-
cet initia ex reprehenſibili perſuaſiōe de-
ſcenderint vnus tñ ſubueniente diſcre-
tione id quod temere incauteq; cōcepe-
rat emēdaſſe agnoſcitur alius autez in-
ſtulta pſumptiōe perdurans ac penitus
diſcretionis ignarus morte quaz domi-
nus auertere voluit ſibi pſi conſciuit ne
qua q; credens diuino inſtinctu factuz
qd imitis populus pſe feritatis oblit⁹
panes eis p gladijs obtuliſſet.

De alterius illuſione quā peri- peritiā diſcretiōs incurrit. cap. vii.

Quid etiam de illo cōmemorez
cuius nominis quia adhuc ſu-
per eſt nolumus facere mentio-
nē. Qui dum longo tpe demonē in āge-
li ſuſcepit claritate reuelationibus eius
innumeris ſepe deceptus credidit inter-
nūcium eſſe iuſticie. Nam exceptis his
etiam per omnes noctes in cella eius lu-
men abſq; vllius lucerne pretebat offi-
cio. Ad extremū iubetur ab ipſo vt deo ſi-
liū ſuū qui cum eodem pariter cōmane-
bat tenor⁹ offerret vt hoc ſcilicet ſacri-
ficio abrahe patriarche meritū in nullo
inueniretur inferior. Cuius intantum ē
credulitate ſeductus vt hoc cōfeſſū par-
ricidiū opere perfeciffet niſi euz videns
puer cultrū extra conſuetudinē acuēdo
preparare et vincula quibus eum velut
oblaturus ad imolandum conſtringere

diſponebat inquirere preſagio ſceleri ſu-
turi perterritus e cella cōcit⁹ auſugiffet.

De lapſu et deceptione mona- chi meſopotameni. cap. viii.

Longū eſt deceptionē illi⁹ quo-
q; monachi meſopotameni p-
currere q̄ i illa puincia ppat-
tis imitabilem exhibens continentiam
quā per annos multos ſingulariter in
cella retruſus exegerat ita ē ad extremū
diabolis reuelationibz ſomniſq; de-
luſus vt poſt tantos labores atq; virtu-
tes quibus omnes monachos ibidez re-
ſidentes exceſſerat ad iudaismū z concū-
ſiones carnis lapſu miſerabili fuerit de-
uolutus eo q̄ illi ſolita viſione qua vo-
lens eum ad credulitatē future deceptio-
nis illicere veriffima queq; multo tēpo-
re diabolus velut veritatis nūcius reue-
larat oſtenderat demū chriſtianū popu-
lum vna cū pncipibus religionis ac ſi-
dei noſtre apoſtolis ſciz atq; martiribus
tenebroſum ac tetrū omniq; macie tabi-
dū atq; deformē et ecōtra iudeorū po-
pulū vna cum moyſe patriarchis atq;
pphetis ſumma tripudiātē leticia z ſplē-
didiffimo lumine choruſcantes ac pin-
de ſuadens ſi mallet meriti ac beatitudi-
nis illorum particeps fieri circūciſionē
quoq; ſuſcipere feſtinaret. Equibz pſe-
cto tam lugubriter nemo fuiſſet illuſus
ſi rationē diſcretionis huius aſſequi la-
toraiſſet. Quāobz in quātis pernicioſū
ſit diſcretionis gratiā nō habere multo-
rū caſus z experimenta declarant.

Interrogatio de acquirēda ve- ra diſcretione. cap. ix.

Sermanus. Et nouellis exē-
plis z testimonijs antiquorum
ſatis abunde ppatuit diſcre-
tionem fontē quodāmodo atq; radicez
cunctarū z eſſe virtutum. Quomodo ḡ
acq̄ri debeat cupim⁹ nobis exponi aut
quēadmodū vtrū vera z ex deo an falſa
et diabolica ſit poſſit agnoſci vt ſm illā
euāgelicā qm ſuperiore tractatu ſeru-
iſti parabolā q̄ intemur fieri p̄bables

Collatio secūda Abbatis

trapezite nūmismati impressā veri regi
imaginem peridentes. reprehēdere va
leamus q̄ n̄ desit in moneta legitima fi
guratū. atq; illud sicut vulgari vsus
bo hesternā collatione dixisti tanq; para
caraximū reprobemus. illa instructi peri
tia quā satis copiose ⁊ integre p̄secut⁹
habere spiritalem atq; euangelicū trape
zitā debere signasti. Quid enī p̄derit
tutis eius et gratie merita cognouisse. si
quēadmodum debeamus expetere eam
vel acquirere nesciamus.

Respōsio quēadmodum possi
deatur vera discretio. *Ca. x.*

Moyses. Vera inquit discre
tio nō nisi vera humilitate acq̄
ritur. Cuius humilitatis non
fictē hec erit prima probatio si vniuersa
nō solum quę agenda sunt sed etiā quę
cogitantur seniorū referuētur examini
vt nihil quis suo iudicio credens illorū
per omnia diffinitionibus acquiescat. ⁊
quid bonū vel malum debeat iudicare
eorum traditione cognoscat. Quę insti
tutio nō solum per verā discretionis vi
am inuenē recto tramite docebit incede
re. verū etiā cūctis fraudibus ⁊ insidijs
inimici seruabit illesum. Nullaten⁹ enī
decipi poterit quisq; nō suo iudicio sed
maiorum viuit exemplo. nec valebit ig
norationi eius callidus hostis illudere.
qui vniuersas cogitationes in corde na
scentes pernicioſa verecundia nescit ob
tegere. Beas maturo examine seniorū vt
reprobat vel admittis. Illico nanq; vt
patefacta fuerit cogitatio maligna mar
cescit. ⁊ anteq; discretionis iudiciū p̄fer
ratur. serpens deterrim⁹ velut e tenebro
so ac subterraneo specu virtute confelli
onis. p̄tractus ad lucem et traduct⁹ qđ
ammodo ac de honestatis abscedit. Tā
diu enī suggestiones eius noxie dñant
in nobis qđ diu celantur in corde. Et vt
virtutem sententie huius efficacius col
ligatis. referam vobis abbatis serapio
nis factū. quod ille iunioribus solebat
instructionis gratia frequēter inferre.

Verba Abbatis serapionis et
de marcoze patefactarū cogita
tionū. et de periculo pprie cōfi
dentie. *Ca. xi.*

Quam adhuc essem puerulus in
quit. et cūz abbate throne com
manerez. hec mihi fuerat inimi
ci impugnatione consuetudo feralis in
gesta. vt postq; refecisses hora nona cū se
ne vnū paximaciū quotidie in sinu meo
latenter abscondere qđ sero illo ignorāte
occulte edebā. Qđ furtūz licet conuiue
tia cogitationis et inoliti semel desiderij
incōtinentia sine cessatione cōmittere.
expleta tñ p̄cupiscentia fraudulenta ad
memetipm̄ reuertēs super admissio furti
crimie grau⁹ cruciabar qđ sup̄ esu eius
fueram iocundatus. Cūq; illud mole
stissimū opus velut ab exactorib; pha
raonis indictū mihi vice laterum singu
lis diebus explere nō sine dolore cordis
mei cōpellerer. nec tamen erui me possē
ab hac eorum seuissima tyrannide. ⁊ clā
destinum furtum seni manifestare p̄fun
derer. contigit dei nutu de hoc me capti
uitatis iugo volentis eripere. vt quidaz
fratres cellam senis obtentu edificatio
nis expeterent. Cūq; refectione trāſac
ta collatio spiritalis cepisset agitari. re
spondensq; senex propositis interrogati
onibus eorum cū de castrimargie vicio
et occultarū cogitationū dñatione disse
reret. earumq; naturaz et atrocissimam
vī quā haberent donec celaretur expone
ret. compunctus ego collationis huius
virtute et consciētie meę reatu perterrit⁹
velut qui crederem ob hoc ea fuisse pro
lata qđ seni fuerint secreta mei pectori pa
tefacta. in occultos primū gemitus exci
tatus. deinde cordis mei compunctione
crescente in apertos singult⁹ lachrymas
qđ prorumpens. paximaciū qđ cōsuetu
dine viciosa clancule paraueram. come
dendum. de sinu furti mei conscio ac su
sceptore produxi. ipm̄q; in medium pro
ferens. quemadmodum quotidie inuo
lans ipm̄ latenter ederem penitentiam.

Royssi de discretione

toram eo in terram submissus cum ve-
nię postulatione confessus sum. et vber-
tim profusis lachrymis absolutione di-
rissime captiuitatis huius intercessioni-
bus eorum atq; orationibus implora-
ui. Tunc senex. Confide ait o puer. ab-
soluit te a captiuitate. etiam me tacente
confessio tua. Victorem namq; aduer-
sarium tuum hodie triumphasti. validi-
us cum tua confessione elidens qm ipse
fueras ab eo tua taciturnitate deictus.
quem nequa q; vel tua vel alteri? respō-
sione confutans. in tenunc vsq; permi-
seras dominari. fm illaz salomonis sen-
tentiam. quia non fit contradictio ab his
qui faciunt malum cito. ideo repletū est
cor filiorum hominū in ipsis vt faciant
mala. Et idcirco iam te post hāc publi-
cationem suam nequissimus spiritus iste
nullatenus inquietabit vltius. nec in
te latibuluz sibi tetricim? spēs deiceps
vsurpabit de tenebrz tui cordis pfessioe
salutari. pfect? ad lucē. Nec dū senex hęc
vba cōpleuerat. et ecce lāpas accēsa de
meo sinu. pcedēs. tāto cellā rplēuit odo-
re sulphureo vt vextētia fetoris ipsius
vix in ea residere possemus. Refumēs q;
senex ammonitionem. ecce inquit domi-
nus tibi veritatem sermonum nieorū ex-
perimento probauit vt passionis incen-
tozem de corde tuo cōfessione salubri fu-
gatu? oculorum fide perciperes. patefa-
ctumq; hostem nequa q; locum in te vl-
terius habiturum aperta eius expulsio-
ne cognosceres. Ita q; fm sententiaz se-
nis. ita est inquit in me confessionis hu-
ius virtute dominatio diabolice illius
tyrannidis extincta atq; imperpetuum
consopita. vt nunq; mihi ne memoriaz
quidem concupiscentię huius vltius
tēptauerit inimicus ingerere. nec me p?
hęc aliquando pullatum furtiui illius
desiderij instigatione persenseriz. Quē
sensum in ecclesiaste quoq; pulcherrime
legimus figuratum. si momorderit in-
q; serpens nō in sibilo non est abundā.

tia incantatori. taciti serpentis mortu-
perniciosum esse designans. id est. si per
confessionē siue p̄sensum suggestio seu
cogitatio diabolica incantatori cuiquā
spirituali scilicet viro qui carminibz scri-
pturarum mederi protinus vulneri et
extrahere de corde viri consuevit noxia
venena serpentis patefacta non fuerint
succurrere periclitanti perituro ne non
poterit. Hoc igitur modo ad scientiaz
discretionis verē peruenire facillime po-
terimus vt seniorum vestigia subsequē-
tes neq; agere quicq; noui. neq; discer-
nere nostro iudicio presumamus. s; quē
admodum nos vel traditio illorum vel
vitę probitas informarit in omnibz gra-
diamur. Qua institutione firmatus nō
modo ad perfectam discretionis ratio-
nem quisq; perueniet. verumetiam mu-
nitus a cunctis insidijs inimici et tutis-
simus permanebit. Nullo namq; alio
vicio tam precipitem diabolus mona-
chum pertrahit ac perducit ad mortem
q; cum eum neglectis consilijs seniorū
in suo iudicio persuaserit ac diffinitioe
doctrina ve confidere. Etenim cum om-
nes artes ac discipline humano igenio
repertę. et quę nihil amplius q; vitę hu-
ius temporarie cōmodis profunt. lz ma-
nu palpari queant. et oculis peruideri.
recte tamen a quoq; sine instituentis do-
ctrina nequeant comprehendi. q; inep-
tum est credere hanc solam nō egere do-
ctore quę et inuisibilis et occulta est. et q;
non solum oculis sed ne animo quidez
nisi corde purissimo perspicui poterit. cu-
ius error non temporale damnum nec qd
facile reparatur. sed anime perditionem
parit mortemq; perpetuam. Habet enī
nō aduersus visibiles sed inuisibiles at-
q; immites hostes diurnuz nocturnūq;
conflictum. nec contra vnum seu duos
sed cōtra innumerabiles cateruas spi-
ritale certamē. cuius casus tanto perni-
ciosior cunctis quanto et infestior inimi-
cus. et congressus occultior. Et ideo sem-

no //

Collatio secunda Abbatis

per seniorum summa diligentia sunt sectanda vestigia atque ad eos cuncta que in nostris cordibus oriuntur sublato confusione velamine deferenda.

Confessio verecundie ob quam confunderemur cogitationes nostras senioribus revelare.

Cap. xij.

Mermanus. Occasionem nobis perniciose verecundie qua cogitationes malas studemus obtegere ac salutaris eas patefacere confessio ne vereamur illa precipue creat causa qua novimus quendam in syrie partibus ut credebatur precipuum seniorum cuidam fratri cogitationes suas simplici confessione proderunt postmodum qua dam indignatione commotum easdem graviter exprobrasse. Unde fit ut dum eas in nobis premimus ac senioribus erubescimus publicare curationum remedia consequi nequeamus.

Responsio de confusione calcanda et periculo non condolens.

Cap. xij.

Myses. Sicut non sunt omnes iuvenes pari modo vel ferventes spiritu vel disciplinis ac moribus optimis instituti ita ne senes quidem cuncti uno modo vel perfecti possunt vel probatissimi reperiri. Dicitur enim senum non sunt canicie capitis sed industria iuventutis ac preteritorum laborum stipendiis metiende. Que enim non congregasti inquit in iuventute quomodo invenies in senectute tua. Senectus enim venerabilis est non diuturna neque numero annorum computata. Cani enim sunt sensus hominis et senectus honorabilis vita immaculata. Et ideo non omnium seniorum quorum capita canicies tegit quosque vitelongenitas sola commendat nobis sunt imitanda vestigia vel sectanda seu traditiones ac monita suscipienda sed eo-

rum quos laudabiliter vitam suam ac probatissime comperimus in iuventute signasse nec presumptionibus propriis sed maiorum traditionibus institutos. Sunt enim nonnulli quorum etiam quod est lugubrius maior pars sine dubio reperitur qui in tempore suo quem ab adolescentia sua preceperunt atque ignavia senescentes auctoritatem sibi non maturitate morum sed annorum numero sitate conquirunt. De quibus exprobratio illa domini proprie satis dirigitur per prophetam. Et comederunt alieni robur eius et ipse nescivit sed et cani effusi sunt in eo et ipse ignoravit. Nos inquam in exemplum iunioribus non eorum vite probitas nec ulla propositi huius laudabilis atque imitanda districtio sed annositas sola prouexit. Quorum canicie callidissimi inimici ad deceptionem iuniorum in preiudicata auctoritate proponens etiam illos qui ad viam perfectionis vel suis vel aliorum potuerunt monitis incitari subvertere ac decipere exemplis eorum fraudulenta subtilitate festinat vel in temporem scilicet noxium vel in letales desperationem eorum doctrinis institutisque perducens. Cuius rei volens proferre vobis exemplum auctoris nomine pretermisso ne nos quoque illius qui patefacta sibi fratris vicia publicavit sile aliquid admittamus rem tantum gestam que instructionem necessariam vobis conferat paucis exponam. Cum igitur ad senem quendam nobis optime cognitum quidam non ignavissimorum iuvenum profectus sui et curationis gratia perrexisset et carnalibus incentiuis ac fornicationis spiritu semetipsum inquietari simpliciter perdidisset consolationem credens laboribus suis oratione senis et remedia conceptis vulneribus repertum ille amarissimis cum verbis excipiens ita suis e contrario correptionibus asperavit miserabilem pronuncians et indignum nec monachi nomine ac religione censen-

Moyſi de diſcretione

Dux qui potuerit huiusmodi vicio ⁊ cō
cupiſcentia titillari ita ſuis e contrario
correctionibus vulnerauit vt eum ſum
ma deſperatione deiectus meſtumq; ad
modum ac letali triſticia penitus obu
ptum e ſua dimitteret cella. Cūq; ei in
tali merore depreſſo nec iam de remedio
paſſionis ſed de explectione concepte cō
cupiſcentie profunda cogitatione tractā
ti abbas appollo protinus occurrifſet
et vim laboris eius et oppugnationis ve
hementiam que in corde eius tacite vol
uebatur de contemplatione vultus et
intuitus ipſius deiectione cōiectās cau
ſam tante perturbationis inquireret at
q; ille molliter ſe compellanti ſeni ne re
ſponſum quidem vllū poſſet referre ma
gis ac magis eum ſentiens ſenex non in
aniter cauſam tantetriſticie ſilentio vel
le contegere qm ne vultu quidem diſſi
mulare quiuiſſet intētius ab eo cauſas
occulti doloris cepit inquirere. Quib;
ille conſtrictus pergere ſe ad vicum con
ſitetur vt quia ſm ſententiam illius ſe
nis monachus eſſe non poſſet nec refre
nare ſtimulos carnis et impugnationis
remedia conſequi preualeret vxores du
ceret ac relicto monaſterio reuerteretur
ad ſeculum. Quem ſenex appollo blan
da conſolatione demulcens ſeſeq; aſſe
rens iſdem quotidie incentiuorū ſtimu
lis atq; eſtibus agitari et idcirco nō de
bere eum proxiſus in deſperationem con
cidere nec mirari ſuper impugnationis
ardore qui non tam laboris ſtudio qm
ſericordia dñi et gratia vinceretur vni
us tantum diei ſuper dilatiōe ruine diſ
poſite ab eodem popoſcit inducias ⁊ vt
reuerteretur ad ſuam cellulam deprecā
tur ad monaſterium predicti ſenis ilico
tota feſtinatione perrexit. Cumq; eidez
proximafſet expanſis manibus oratio
nem cum lachrymis fundens conuerſe

ait domine qui occultariū virtutum et in
firmitatis humane ſolus arbiter pius
ac ſecretus es medicus impugnationē
illius iuuenis in ſenem iſtum vt pdeſcē
dere infirmitatibus laborantium et cō
pati fragilitati iuniorum vel in ſenectū
te doceatur. Cumq; ille hanc precem cū
gemitu concluſiſſet cernit ethiopem te
trum contra illius cellulam ſtātem at
q; aduerſus eum ignita iacula dirigen
tem. Quibus cum fuiſſet ille protinus
ſauciatus progreſſus e cella ⁊ huc illuc
q; velut amens et ebrius curſitaret atq;
egrediens ⁊ ingrediens iam continere ſe
in ea non poſſet eadez via concitus per
gere cepit qua meſtus iuuenis ille diſceſ
ſerat. Quem abbas appollo velut amē
tem factum ac quibuſdam furij agita
ri conſpiciens intellexit ignitum diabo
li telum quod viderat ab illo directum
in eius corde fuiſſe deſixum illamq; in
eo conſuſionem mentis ac perturbationē
nem ſenſuum intolerandis eſtibus ope
rari accedenſq; ad eūz quo inquit pro
peras aut que naꝝ te cauſe ſenilis illius
atq; iolite grauitatis oblitum ita pueri
liter inquietat ac mobiliter curſitare cō
pellunt. Cumq; ille pro conſcientie ſug
reatu ac turpi exagitatione conſuſus
crederet ardorem ſui pectoris deprehen
ſus ac reſectis ſeni ſui cordis archanis
nullam reſponſionē percunctanti ſe red
dere proxiſus auderet reuereſcere iquit ad
cellaꝝ tandēq; te intellige vel ignoratū
hactenus a diabolo vel deſpectum nec
in eorum numero reputatū quibus il
le quotidie conſligere et colluctari pro
fectibus eorum ac ſtudijs inſtigatur q
vnum eius in te directū iaculū poſt tā
tam annorū ſeriem quā in hac profeſſio
ne triuiſti nō dicam reſpuere ſed ne diſ
ferre quidem vel vno die ac tolerare qui
uiſti q te ſauciari dominus idcirco per

Collatio secunda Abbatis

misit ut saltem in senecta disceres compati infirmitatibus alienis et fragilitati descendere iuniorum tuis exemplis atque experientia doceris qui suscipies iuvenem infestatione diabolica laborantem non modo nulla consolatione fouisti sed etiam perniciose desperatione deiectum inimici manibus tradidisti. quantum in te est ab eodem lugubriter tenorandum quem sine dubio nequaquam attempasset tam vehementi conflictu quotenunc usque est appetere dedignatus nisi forte profectui eius inuidens inimicus illam virtutem quam animis eius inesse cernebat anticipare ac pervertere suis ignitis iaculis festinasset. proculdubio iudicans fortiorē cui tanta vehementia configere opere precium iudicauit. Discite itaque tuis exemplis laborantibus condolere et periclitantes nequaquam perniciose desperatione deterrere nec durissimis sermonibus asperare sed potius leui blandaque consolatione resonare et secundum preceptum sapientissimi Salomonis erudire eos qui ducuntur ad mortem et redimere eos qui interficiuntur nostrique saluatoris exemplo harundinem quassatam non conterere et linum fumigas non extingui. illamque a domino gratiam postulare ut ipse quoque fiducialiter valeas opere ac veritate dicere dominus dedit mihi linguam eruditam ut sciam sustentare eum qui lapsus est verbo. Nullus enim posset insidias inimici sufferre seu carnales estus naturali quodammo igne flagrantēs vel extinguere vel reprimere nisi gratia dei vel iuuaret fragilitatem nostram vel protegeret vel sua misericordia comuniret. Et idcirco salutaris huius dispensationis rationem finita qua vel illum iuvenem perniciosissimis estibus dominus liberare vel de impugnationis vehementia et compatiendi as-

sectu te voluit erudire communibus eius precibus imploremus quo flagellum istud quod utilitatis gratia dominus inferre dignatus est hactenus inbeat temperari ipse enim dolorem facit et rursum medetur percutit et manus eius sanant ipse humiliat et exaltat ipse occidit et viuificat. deducit ad infernum et reducit et signata diaboli iacula que me arbitro tibi promissum infligi redundante diuino spiritus sui rore restinguat. Quam temptationem licet eade celeritate qua inferri eam dominus passus est ad unam senis orationem sua pietate rursus abstulerit hoc tamen euidenter experimento docuit non modo non exprobari patefacta cuiusque vicia debere sed ne dissimulare quidem laborantis dolorem seu leuiter pretereire. Et idcirco nequaquam nos unius senis siue paucorum vel imperitia vel leuitas ab illa salutari quam prediximus via et traditione maiorum deterreat et excludat quorum canicie ad deceptionem iuniorum callidissimum abutitur inimicus sed absque ullo confusionis operimento omnia debent senioribus reuelari atque ab eis vel remedia nostris vulneribus vel exempla conuersationis ac vite fiducialiter sumi in quibus parem opem et similem experiemur effectum si nihil penitus affectare nostro iudicio ac presumptione temptemus.

De uocatione Samaelis. Cap. xiiij.

Uenique instanti placita deo hec sententia comprobatur ut etiam scripturis sanctis hanc eandem institutionem non ociose reperiamus insertam ita ut puerum Samuelem iudicio domini pre-electum sua nollet per semetipsum diui-

Moyſi de discretione

ni colloqui disciplina dominus erudire
sed recurrere semel riteruz pateretur ad
senem. cumq; quem ad suum vocabat
alloquium. etiam illius qui offenderat
deum dummodo senioris doctrina vel
let institui. et que sua vocatio de dignissia
mū indicaret. seniori mallet institui de for
mari. vt scz et illi q ad diuinū misteriu
vocabatur probaretur humilitas. et in
rioribus forma subiectionis huius pro
poneretur exemplo.

De vocatione pauli apostoli. Cap. xv.

Paulum quoq; per semet
ipsum vocans et alloquens
christus. cum posset ei perfe
ctionis viam referare conse
nim. nequa q; facit. sed dirigit illum ad
Ananiam et ab eo inbet viam veritatis
agnoscere dicens. Surge et ingredere
ciuitatē. et ibi tibi dicetur quid te opor
teat facere. Mittit itaq; et hunc ad seni
orem. eūq; illius potius doctrina q; sua
cenſet institui ne scilicet qd recte gestum
fuiſſet in paulo. posteris malum presu
ptionis preberet exemplum. dum vnus
quisq; sibi met psuaderet. simili modo
se quoq; debere dei solius magisterio at
q; doctrina potius q; seniorum institu
tione formari. Quam presumptionem
omnimodis detestandam etiā ipse apo
stolus non solum literis sed etiam opere
atq; exemplo docet. ob hoc solummodo
se asserens hierosolimā pscēdisse. vt euā
gelium quod comitante gratia spiritus
sancti cum potestate signorum et prodi
giorum gentibus predicabat. cum suis
coapostolis et atecessoribus priuata qd
ammodo ac domestica examinatione
conferret. et contuli inquiring cum illis
euangelium quod predico inter gentes

ne forte inuacuum currerem aut cucur
rissem. Quis ergo tam presumptor et ce
cus sit qui se audeat suo iudicio ac dis
cretionis committere. cu; vas electionis
indiguisset coapostolorum suorum se col
latione testetur. Unde manifestissime
comprobatur. ne a domino quidem vi
am perfectionis que impiam promereri
qui habens vnde valeat erudiri. doctri
nam seniorum. vel instituta contempse
rit. parvipēdes illd eloquiū quod opor
tet diligentissime custodiri. Interroga
patrem tuum et annuntiabit tibi. senio
res tuos et dicent tibi.

De appetenda discretione.

Collatio secunda Abbatis

Cap. xvi.

IOmni igitur conatu debet discretionis bonum virtute humilitatis acquiri. quoniam nos illesos ab utraque potest nimietate seruare. Aetius namque sententia est.

pos id est. nimietates equales sunt. Ad unum enim finem nimietas ieiunij et voracitas peruenit. eodemque dispendio vigiliarum immoderata continuatio monachum. quo somni grauissimi torpor inuoluit. Nam per excessum continentie debilitatum quemque ad illam statum reuocari necesse est in quo negligens quisque per incuriam detinetur. ita ut frequenter quos per castitatem decipi non potuisse conspeximus. per immoderationem ieiuniorum viderimus fuisse deceptos. atque ad eandem quam vicerant passionem infirmitatis occasione fuisse lapsos. Vigilie quoque et pernoctationes irrationabiles deiecerunt. quos somnus superare non potuit. Quia propter finem apostolum per armam iusticie que a dextris sunt et a sinistris recto moderamine tractanda. secundum est. et ita inter utraque nimietates discretionem moderatam gradiendum est. ut nec traditum continentie tramite acquiescamus excedere. nec rursus remissione noxia in gulę ventrisque desideria concidamus.

De immoderatis ieiunijs et vigilijs.

Cap. xvij.

Etenim memini me frequenter ita appetitum cibi penitus respixisse. ut duobus diebus ac tribus refectione dilata. ne memoria quidem vilius edulij meam interpellauerit mentem. et rursus ab oculis meis ita somnum diaboli impugnatione subtractum

ut plures noctes ac dies paululum quid somni meis oculis a domino precarer. infundi. grauiusque me periclitatum somni cibique fastidio quam soporis et castitatis colluctatione persensi. Itaque sicut festinandum nobis est ne appetitum corporis voluptatis in dissolutionem noxiam delabamur. et ante prestatum tempus vel cibo. nos indulgere vel modum eius sinamus excedere. ita est et somni refectio hora legitima etiam si horreat ingerenda. Atque enim bellum aduersarij factione consurgit. et perniciosius continentia immoderata quam saturitas remissa supplantat. Ab hac namque ad mensuram distractionis intercedente computatione salubri concedi potest. ab illa non potest.

Interrogatio de continentia vel refectionis mensura.

Cap. xviij.

Germanus. Quis igitur est continentie modus quemque moderamine retinentes inter utramque nimietatem illi si transire possimus.

De optio cibi quotidiani modo.

Cap. xix.

Myses. Super hac re inter maiores nostros frequenter nouimus habitum fuisse sermonem atque magnopere tractatum. Nam discutientes continentias diuersorum qui vel solis leguminibus vel oleribus tantum vel pomis vitam iugiter exigebant. proposuerunt illis refectiones siccis panis cuius equissimum modum in duobus proximis statuerunt. quos paruulos panes vix libree unius pondus habere certissimum est.

Royssi de discretione

Obiectio 8 facilitate cōtinētie
quē duobus parimacūis sustie-
tur.

Cap. xx.

GErmanus. Quid nos gra-
tanter amplexi respondim?
hunc modum nos minime
pro cōtinētia reputare. q̄p
re qui integrum eum nequa q̄ possem?
infumere.

Responsio de virtute et mensu-
ra ex parte continētie.

Cap. xxi.

MDyses. Si vultis experiri
vim statuti huius. modum
istū in giter retinete. adiecti-
onem nullam die dominico
vel sabbato indulgentes. neq; interdū
quoddam coctionis pulmentū sub ali-
qua aduenientium fratrum occasione
sumentes. quibus refecta caro non solū
minore quantitate diebus residuis pote-
rit sustentari. verum etiam totam refecti-
ones sine labore differre. illorum scilicet
ciborum quos extrinsecus sumpserit ad-
iectione suffulta. Quod nullomodo
facere nec refectioem panis differre in
diem posterum praeualebit. quisq; fuerit
semper predictę mensurę quantitate con-
tentus. Etenim memini seniores nostros
q̄d nos quoq; retineo frequenter fuisse
perpessos. cu; tanto labore ac difficulta-
te hanc parsimoniam sustentasse. tanta
q; vi atq; inedia predictā custodisse mē-
suram. vt inuiti quodammodo nec sine
gemitu atq; tristitia hunc finem sibi re-
fectionis imponerēt.

Qui nam generalis continen-
tie ac refectionis modus sit.

Cap. xxii.

Generalis tamen hic con-
tinētie modus est vt fm ca-
pacitatem viriam vel corpo-
ris vel etatis tantū sibi met
cibi vnusquisq; concedat. quantum su-
stentatio carnis non quantum desiderii
um saturitatis exposcit. In vtraq; enī
parte sustinebit maximū detrimentum.

quisquis inequalitatem tenens nūc ven-
trem ieiuniorū ariditate constringit nūc
escarū nimietate distendit. At enī mēs
cibi inanitate lassata perdit orationum
vigorem. dum carnis lassitudine nimia
pregnata condormitare compellitur.
ita rursum nimietate voracitatis oppres-
sa emittere suas preces ad deum puras
leuesq; non poterit. Sed nec castimonie
quidem ipsius puritatez indurpta va-
lebit ingitate seruare. dum ei etiam die-
bus illis quibus carnem acriore videt
continentia castigare. preterita cibi ma-
teria quāuis ad presens defecto sit cor-
pore ignem carnis concupiscentię sub
ministrat.

Quemadmodum abundantie
humorum genitalium castigantur.

Cap. xxiii.

Iam quod semel per escarū
abundantiam concretūz fu-
erit in medullis. necesse ē ege-
ri atq; ab ipsa nature lege p-
pelli. quę exuberantiam cuiuslibet hūo-
ris superflui velut noxiam sibi atq; con-
trariam in semetipsa residere nō patitur.
Ideoq; rationalis semper et equalis
impedenda est castigatio. vt si naturali
hac necessitate cōmorantes in carne om-
nimodis carere non possumus. saltez ra-
rius nos et non amplius q̄ trina vice
resperfos isto deliquio totius anni cur-
sus inueniat. Quod tamē sine villo pru-
ritu quietus egerat sopor. nō fallax ima-
go index occultę voluptatē eliceat. Quā-
obrem h est t̄pata quā diximus cōtinētie
eq̄litas atq; m̄surata q̄ patrū q̄z iudicio
cōprobat. vt q̄tidiana panis refectioem
q̄tidiana comitez esurices. i vno eodēq;
statu aīam piter corpusq; p̄nuās. nec ie-
iunij fatigatiōe p̄cidere. nec ḡuari mētez
saturitate p̄mittens. Tanta nāq; fruga-
litate finitur vt interdū se post vesp̄as
nec sentiat aut meminere refecisse.

De labore equalis refectiōis et
de fratris beniamin edacitate.

Cap. xxiiii.

Collatio secūda Abbatis Moysi

Etantū hō sine labore per-
ficitur. vt malint hi q̄ perfectio-
nē discretionis ignorāt. etiā bi-
duo ptelare ieiunia. id q̄ qd̄ hodie sum-
pturi fuerāt i crastinū refuare. dūmodo
ad refectionē pueniētes desiderata satie
te potiāt. Qd̄ nup̄ benyamin ciuē vrm
ptinaciter tenuisse p̄gnosci. q̄ ne q̄tidie
paximacia duo percipiens equali casti-
gatione continuatam paritatem iugit̄
retentaret. maluit biduana ieiunia sem-
per continuare. dūmodo ad refectionem
ueniens duplicata mensura repletet vē-
tris ingluuiem. Nam id qd̄ biduo fue-
rat percepturus differēs. vno die abso-
lutionem ieiunij post biduū pariter in-
sumebat. vt quattuor paximacia come-
dens desiderata saturitate gauderet. et
expletionē ventris sui biduano ieiunio
quodāmodo compararet. Qui obstina-
tione et pertinacia mentis sue diffinitio-
nibus potius p̄p̄is qm̄ seniorū traditi-
onibus acquiescens. quali fine suum p̄-
positum terminaret. proculdubio memi-
nistis. Siquidem relicta heremo. rursus
ad inanem philosophiā mundi huius
ac vanitates seculi deuolutus. predictā
sententiam seniorum sui casus signet ex-
emplo. ruinaq̄ sua cūctos doceat. nemi-
nem suis moribus deditū. vlt̄ proprio iu-
dicio confidentē p̄fectionis culmen ali-
quando posse conscendere. sed nec dia-
boli quidē p̄nciosas illusiōes euadere.

Interrogatio quō vna semper
eademq̄ mensura seruetur.

Cap. xxv.

Germanus. Quomodo igit̄
a nobis hic modus indurp̄te
valebit custodiri. Nam nōnū-
q̄ hora nona soluta iam statione ieiunij
superuenientibus fratribus necesse ē eo-
rum obtentu. aut adijci aliquid ad statu-
ta solitamq̄ mensurā. aut certe huma-
nitatem qm̄ iubemur omnibus exhibe-
re penitus abdicari.

Responsio de nō excedendo re-
fectionis modo. c. xxvi.

Moyses. Vtraq̄ vno modo
ac sollicitudine pari conuenit
obseruari. Nam et mensuram
tibi causa continentie ac puritatis cu3
om̄i scrupulo custodire debemus. et hu-
manitatem atq̄ adhortationez adueni-
entibus fratribus charitatis obtentu si-
militer exhibere. quia satis absurdum ē
vt fratri imo christo mensam offerēs nō
cum eo cibum pariter sumas. aut ab ei⁹
refectione te facias alienū. Itaq̄ in neu-
tra parte reprehensibiles inueniemur. si
hęc a nobis consuetudo teneatur. vt ho-
ra nona de duobus paximacijs quę no-
bis canonica mēsurā iure debent. vno
paximacio prelibato. alium huius expe-
ctationis gratia in vesp̄ram reseruem⁹
quē si superuenerit quispiam fratru3 cu3
ip̄o pariter insumamus. nihil consuetu-
dini solite amplius adiungentes. et hac
dispensatiōe neq̄ q̄ fratri nos p̄tristabit
aduentus qui nobis debet esse gratula-
bilis. Siquidem ita humanitatis exhi-
bemus obsequelam. vt nihil a rigore
continentie relaxemus. Si vero nullus
aduenerit hunc quoq̄ velut de canoni-
co modo debitum nobis libere presume-
mus. qua paritate nec stomach⁹ vesp̄-
re poterit aggrauari. quippe hora nona
vno paximacto iam p̄missio. qd̄ plerū-
q̄ his qui districtiorem abstinentiaz se
tenere credentes. totam refectionem ad
vesp̄ram differunt. euenire consuevit.
Nam recens eseḡ perceptio tam in vesp̄-
tinis q̄ in nocturnis orationibus tenu-
em leuemq̄ sensum non sinit inueniri.
Ideoq̄ cōmodum satis et vtile hora no-
na refectionis tempus indultus est. in q̄
ifficiēs mōach⁹ n̄ solū i noct̄nis vigilijs
lenis ac vacu⁹ v̄petiā i ip̄is vesp̄tinis so-
lenitatib⁹ digesto iā cito in eis aptissim⁹.
Talibus nos beat⁹ moyses verbis eru-
diens hoc nobis precipiū gemina insti-
tutione p̄tulit vt nō solū discretionis
virtutem et gratias. sed ip̄ius quoq̄ ab-
renunciationis rationē quā penit⁹ igno-
rantes seruoze tantūmodo spiritus nr̄i

Capitula

Collatio III

ac celo dei arripuisse videbamur incipi-
entes agnoscere. Deinceps intelligerem?
quantū a puritate cordis et directionis
linea fuisset in id temporis enacuatū
absq; vlla duntaxat destinatione vlti-
ne tendentes. et quid pncipaliter tenere
nos oportet. qd vecanere similiter ecō-
trario debet? omnimodis ignorātes
illam q; p̄ omnibus definitionē senis
verissimāz cōprobauimus. nulli? artis
seu discipline periciam posse sine destina-
tiōis ratione subsistere. nec sine contem-
platione certi finis attingi.

Explicit collatio secūda Abba-
tis moysi de discretionē. Inci-
piūt capitula collationis abba-
tis pasuntij de tribus abrenū-
ciationibus. Cap. i.

De conuersatione ac vita abba-
tis pasuntij.

i **D**e sermone eius de senis ac re-
sponſione nra.

ii **P**ropositio abbat̄is pasuntij d̄
tribus vocationū generibus.
et de tribus renūciationibus.

iii **E**xpositio triū vocationū.

v **N**et desidiōso vocationē p̄ia non
proſit. et strenuo p̄stremā non
oblit.

vi **E**xpositio trium renūciationū.

vii **Q**uēadmodum singularum re-
nūciationum sit apprehēdē-
da perfectio.

viii **D**e p̄p̄is diuitijs in quibus cō-
stat animę pulchritudo vel fe-
ditas.

ix **D**e tripartito genere diuitiarum

x **N**on posse quēquaz primo tan-
tum renūciationis gradu cē-
perfectum.

xi **I**nterrogatio de libero arbitrio
hominis et gratia dei.

xii **R**esponſio de dispensatione di-
uine gratię manente arbitrij li-
bertate.

xiii **Q**uod directio vie nostre ex deo sit

xiiii **Q**uod scia legis magisterio et illi.

natione dñi conferatur.

xv **Q**uod intellectus quo mādata dei
possumus agnoscere et bone vo-
luntatis effect? a dño p̄donet.

xvi **Q**uod ip̄a fides a dño concedatur.

xvii **Q**uod moderatio et tolerātia tem-
p̄rationum nobis a domino tri-
buantur.

xviii **Q**uod perpetuitas timoris dñi no-
bis a dño conferat.

xix **Q**uod initium volūtatis bone et con-
summatio eius a dño sit

xx **Q**uod nihil in hoc mūdo sine deo
geratur.

xxi **O**biectio super liberi arbitrij po-
testate.

xxii **R**esponſio q; liberi arbitrij nrm
adiutorio dñi sp̄ indigeat.

Explicit capitula. Incipit
collatio Abbat̄is pasuntij de tri-
bus abrenūciationibus. ca. i.

In illo
choro sanctorū
qui velut astra
purissima in no-
ctemundi istius
refulgebant. vi-
dimus sanctūz

pasuntij vice luminaris magni clarita-
te sc̄ie chori scantē. Hic namq; p̄sbyter
congregationis nostre id est illius quē i
heremo schyti morabatur fuit. in q̄ ita
vsq; ad extremā durauit etatē vt nūq; e
cella quaz iunior ceperat habitare. q; q;
ab ecclesia milibus qnq; distabat. saltē
ad viciniora migrauerit. nec fessus ānis
tanti itineris spacio. die sabbati vel dñi
co venturus ad ecclesiā vexaret. sed nec
vacuus qdem reuerti exinde contentus
vas a q̄ quā p̄ totā erat ebdomadā sum-
pturus cervicib; suis onerans rep̄orta-
bat ad cellam. Cūq; nonagenariam
excessisset etatem. nūq; passus est eam
iuniorum sibi labore deferri. Hic itaq;
ab adolescētia sua scolę cenobij tanto
ardore se tradidit vt in ea paruo tem-

Collatio tertia Abbatis pasuntii

ore commoratus tam subiectionis bō,
no q̄ vnūſarū virtutū ſcā p̄t dītareſ.
Humilitatis nāq̄ 7 obediētię discipli
na omnes ſuas mortificans volūtates
et per hāc extinctis vniuerſis vicijſ cum
ciſq̄ virtutibus p̄ſummatas quas mo
naſterioꝝ inſtituta vel antiquiſſimoz
patrū doctrina fundauit. ſublimioris p̄
fectus ardore ſuccenſus. heremi feſtina
uit ſecreta penetrare. vt domino cui int̄
fratrum turbas poſitus ſitiebat in ſepa
rabiliter inherere. nullo deinceps ab ei⁹
cōtemplatione hūano conſortio vſ ima
gine ſe retrahente facilius vnireſ. Abi
rurſum tanto feruore etiā ipſoz anacho
retarū virtutes ſuperās. deſiderio 7 intē
tione iugis ac diuine illius theorie. cun
ctoꝝ deuotabat aſpectus. vaſtiora 7 in
acceſſibilia ſolitudinis penetrans loca.
multoq̄ in eis tpe deſiteſcens. vt ab ip
ſis quoq̄ anachoretis difficulter ac ra
riſſime deprehenſus. angeloz q̄tidiano
conſortio delectari ac perfrui crederetur
atq̄ ei merito virtutis huius ab ipſis in
ditū fuerit bubali cognomentū.

De ſermone eiꝯdem ſenſis. ac reſponſione noſtra. Cap. ij.

Quasiſ igitur magiſterio iſtitui
cupiētes cogitationū etiam ſti
mulis agitati. ad cellam ei⁹ iāz
die adueſperāſcēte peruenim⁹. Qui ha
bito aliquātiſper ſilentio cū p̄poſitū no
ſtrū predicare cepiſſet. qd ſc̄z patriā reli
quētes. tot p̄uincijſ. p̄ amore dñi perlu
ſtratis egeſtatez ac vaſtitate heremi tole
rare 7 imitari rigore cōuerſationis illoꝝ
tantoꝝ niterem⁹. quē vix ipſi qui ī eadē
neceſſitate atq̄ inopia nati educatiq̄
ſunt ſuſtinerēt. reſpondimus nos ob id
ad eius doctrinā ac magiſteriū petēdiſſe
vt imbui aliquatenus doctrina tāti vi
ri poſſimus quā innumeris documentis
ineſſe eidem ſenſeramus. nō. vt illi⁹ que
tamen in nobis non eſſent laudib⁹ gra
uaremur. aut in elatione animi. q̄ in no
ſtris quoq̄ cellulis nōnunq̄ ſuggeſtio
ne titillabamur inimici. ipſius quoq̄ ſer

monibus inflaremur. Quāobrem illa
nobis potius precabamur infundi. qui
bus cōpungi vel hūiliari. nō quib⁹ nob
metiſp̄ blandiri extolliq̄ poſſimus.

Propoſitio abbatis pasuntii de tribus vocationū generibus et de tribus abrenūciatioibus

Cap. iij.

Pasuntius. Tres iquit voca
tionū ſunt ordines. tres quoq̄
renūciationes monacho in q̄
cunq̄ vocationis ordine conſtituto ne
ceſſarias nouerimus. Et primā quidez
cauſam qua tres eſſe vocationū ordines
diximus. oportet nos diligenter inquire
re vt cū agnouerimus nos ad dei cultū
primo gradu vocationis aſciſos. ſim ei⁹
ſublimitatem conuerſationis q̄z noſtre
congruentiam temperemus. Nihil enīz
p̄derit ſublimiter inclouaſſe. ſi ſimile p̄
cipijſ nō exhibuerimus et finē. ^{no} Q̄ ſi eti
am vltimo ordine nos a p̄uerſatione ſe
culi extractos fuiſſe cognoviſcimus. quan
to min⁹ probabili ad religionē p̄ncipio
videmur innitī. tanto acrius noſmetip
ſos ad meliorē finem ſpiritali feruore in
citare curemus. Secundam q̄q̄ cauſam
triē abrenūciatōis om̄imodis noſ ſenſe
cōuenit. quia nullo modo perfectionem
poterimus attingere. ſi eam vel ignoraue
rimus. vel ſcientes nō p̄tenderimus ope
re conſumere.

Expoſitio triū vocationū. iij.

Ergo tres hi vocationum
modi ſpeciali diſtinctione pan
dantur. Primus ex deo eſt. ſe
cundus per hominē. tertius ex neceſſita
te. Ex deo quidem eſt. quotiens inſpira
tio quedam immiſſa in cor noſtrū nōnū
q̄ etiā dormientes nos ad deſideriū eter
nē vite ac ſalutis exuſcitāt. deumq̄ ſe
q̄ 7 ei⁹ inherere p̄ceptis cōpunctione ſa
luberrima colortatur. vt ī ſcriptur ſan
tis abraha voce dñica. de genitili ſolo
7 toti⁹ p̄gnatiōis ſue affectib⁹. p̄ſiſq̄ do
mo legim⁹ euocatū dicēte dño. Eri d̄ tra
tua. 7 d̄ p̄gnatiōe tua 7 d̄ domo p̄ſiſ tui

De tribus abrenunciationibus

Quo etiam modo beatū Antonium acci-
tus esse cognouimus. qui occasione sue
cōuersionis a sola diuinitate percepit.
Ingressus namque ecclesiam ibique audies in
euāg dñm p̄dicatē. q̄ nō odit p̄res et ma-
trē et filios et uxore et agros. insup et ani-
mā suā nō p̄t me esse discipulū. et si vis
p̄fect⁹ eē vade et v̄de q̄ habes. et da pau-
p̄ib⁹. et hēb t̄h̄zauz i celo et v̄i seq̄re me.
Preceptū hoc dñi velut specialiter ad
se directū cum summa cordis compun-
ctione suscepit. confestimq̄ renuncians
cunctis secutus est christum. nulla extor-
tatione neq̄ doctrina hominum prono-
catus. Secundus vocationis modus
est quē fieri per hominē diximus. cui⁹ v̄l
exemplis quorundam sanctorū vel mo-
nitis instigati ad desiderium salutis accē-
dimur. Quo nos q̄q̄ gratia domini re-
tinemus ascitos. qui predicti viri moni-
tis ac virtutib⁹ incitati huic nos studio
professioniq̄ tradidimus. quo ordine
etiā in scripturis sanctis per moysen fili-
os israel de afflictione egipti legimus li-
beratos. Tertius vero vocationis mod⁹
est qui ex necessitate descendit. cū nos di-
uitijs mūdi huius vel voluptatibus ob-
ligati. ingruentibus repente temptationi-
bus que vel mortis pericula cōminantur
vel amissione bonorum ac p̄scriptione p̄-
cutiūt vel carozū morte cōpungunt. ad
dñm quē sequi in rerū p̄speritate p̄tem-
psimus saltem inuiti p̄perare cōpellim⁹.
Cuius vocationis necessitatē in scriptu-
ris quoq̄ sepissime reperimus. cū filios
israel ob merita peccatorū suoz legim⁹
a domino traditos hostibus suis. ob q̄z
dñationem crudelitātēq̄ seuisimā rur-
sus conuersos ad dñm p̄clamasse et mi-
sit eis inquit dominus saluatōrē aoth
filiū gera. filium gemini. qui vtrāq̄ ma-
nu utebatur p̄ dextera. Et rursum Cla-
mauerunt inquit ad dominū qui susci-
tauit eis saluatōrē. et liberauit eos otho-
niel filiū cheneq̄ frat̄ caleph iuniorē. Et
de talibus in psalmo dicitur. Cum occi-
deret eos tūc querebāt eum et reuertebā-

tur. et diluculo veniebant ad eū. et recoz
dati sunt. quia deus adiutor eorum est.
et deus excelsus redemptor eorum ē. Rur-
sumq̄. Et clamauerūt ad dñm cum tri-
bularētur. et de necessitatibus eoz libera-
uit eos.

Q8 et desidioso vocatio priā n̄
psitet strenuo postrema n̄ obsit

Cap. v.

Et his itaq̄ tribus modis licet
priores duo melioribus inniti
p̄ncipijs videātur. nonnūq̄ ta-
men inuenimus etiam de tertio gradu
qui infimus videtur ac tepidus perfe-
ctos viros ac spiritu feruentissimos ex-
stitisse illisq̄ consimiles qui optimo p̄n-
cipio aggressi domini famulatū reliq̄m
quoq̄ vitam laudabili seruire spiritus
exegerunt. et iterum de illo superiori gra-
du plurimos tatesactos ad vituperabi-
lem finem sepissime recidisse. ac perinde
sicut illis nihil obfuit q̄ non suo viderē-
tur arbitrio sed necessitatis compulsiōe
conuersi. quippe quibus hāc ip̄am occa-
sionem qua compungerētur domini be-
nignitas procurauit. ita etiam istis om-
nino nihil profuit sublimiora conuersi-
onis habuisse principia. quia nō studu-
erunt reliquā vitam sine congruo termi-
nare. Nec enī abbatī moysi qui habita-
uit in loco istius heremi cui calam⁹ nū-
cupatio est. quicq̄ defuit ad perfectē be-
atitudinis meritum. q̄ metu mortis q̄
ei p̄pter homicidij crimē intentabatur i-
pull⁹ ad monasteriū decurrit. quā ita
necessitate p̄uersionis arripuit vteam ī
volūtate p̄mpta animi virtute conuer-
tens ad perfectionis fastigia summa per-
uenerit. sicut etia⁹ e contrario plurimis
quos nominatim memorare nō debeo
nihil profuit domini seruitutez meliore
arripuisse principio. qui deiceps cordis
ignauia ac duricia subsequente qua se-
niorū traditiōib⁹ acquiescere noluerūt. in te-
porēnoxii. ac in p̄fundū mortis baratz
concederunt. Quam rem in ap̄loz q̄z
vocatione videmus euidenter expressaz.

Collatio tertia Abbatis pasuntū

Quid enī p̄fuit inde aplar? sublimissi-
mū gradum eodem ordine quo petr? ce-
teriꝫ apostoli asciti sunt voluntarie su-
scipisse. qui vocationis sue preclara p̄n-
cipia cupiditatē ac filargirie pestifero fi-
ne cōsumās. vsq; ad traditionē domi-
ni crudelissim? parricida prupit. Aut
quid obfuit paulo q̄repēte cecatus ad
viā salutis velut inuictus videtur attra-
ctus. qui postea dñm tota animi deuoti-
one sectatus. initium necessitatis volun-
tate cōsummans. gloriosam tantis virtu-
tibus vitā inmutabili fine conclusit. To-
tū ergo in fine consistit in quo p̄t quis z
optime cōuersionis initijs dedicat? in-
ferior per negligētiā reperiri. et necessita-
te attractus ad nomē monachi profiten-
dum effici per timorem dei diligentiaꝫ
perfectus.

Tota z fine
consistit

Cap. vi.

Expositio triū abrenūciationū

Nunc de abrenūciationib; disse-
rendum est quas tres esse et pa-
trum traditio z scripturarum
sanctarū demōstrat autoritas. quasq;
vniūq; nostrū omni studio optet im-
plere. Prima est qua corporaliter vniū-
sas diuitias mundi facultatesq; cōtēni-
mus. secūda q̄ mores ac vicia affectusq;
p̄stinos animi carnisq; respuimus. ter-
tia qua mentē nostrā de presentib; vniū-
sis ac visibilibus euocātes. futura tan-
tūmodo p̄templamur. et ea quę sunt in-
uisibilia concupiscimus. Quę tria vt si-
mul perficiātur. ad abrahā legimus a
domino fuisse precepta cum dicit ad eū.
Exi de terra tua. et de cognatione tua. z
de domo patris tui. Primum dixit de
terra tua. id est de facultatibus mundi
huius. opib; q; terrenis. secūdo de co-
gnatione tua. id est de cōuersatiōe z mo-
rib; vicijq; priorib; q̄ nob a nostra
natūrate coherētia velut affinitate q̄da z
et consanguinitate videntur esse cogna-
ta. tertio de domo patris tui. id est omni
memoria mundi huius quę oculorū oc-
currit obtutibus. De duobus enī patri-
bus. id est sine de illo quē deserere sine d

eo quē desumus expetere. ita per David
ex persona dei caitur. Audi filia z vide.
et inclina aurē tuā z obliuiscere populū
tuū z domū patris tui. Nam qui dicit
audi filia pater vtiq; est. et illum cui? do-
mū vel populū monet obliuioni dari
patrem nihilominus sue filię fuisse te-
statur. Et ita fit cū mortificati cum chri-
sto ab elementis huius mundi p̄templa-
mur s̄m apostolum. Jam nō ea quę vi-
dentur. sed quę nō vidētur. quę enī vi-
dentur temporalia sunt. quę aut non vi-
dentur eterna. Et exeuntes corde de hac
tpali ac visibili domo in illā domū in q̄
iugiter erimus perman suri. nostros ocu-
los mentemq; dirigamus. Quod tunc im-
plebimus. cū in carne ambulantes non
s̄m carnē militare dño ceperimus. illam
beati apostoli sententiā opere ac virtute
nos quoq; clamātes. noster autē mūci-
patus in celis est. His tribus abrenun-
ciationib; p̄prie tres libri salomonis ap-
tantur. Nam proueria primę abrenū-
ciationi cōueniunt. quibus mores emē-
dantur incipientiū. aut terrena vicia re-
secātur. Secūde abrenūciatiōi ecclesia-
stes. vbi vniuersa quę aguntur sub sole
vanitas pronūciātur. Tertię canticū
cānticorū. in q̄ mēs visibilia cūcta trāscē-
dens verbo iam dei z celestīū rerū contē-
plationi coniūgitur.

Quēadmodū singularū renū- ciationū sit apprehendēda per- fectio.

Cap. vii.

Quapropter nō multū p̄derit
primā nos abrenūciationē ar-
dore fidei suscepisse. si secūda
nō eodem sermone ac studio festinaueri-
mus implere. Et ita cum etiam hāc sue-
rimus indepti. ad illam quoq; tertiā p-
uenire poterimus q̄ de domo prioris no-
stri parentis egressi. quē ab exordio nati-
uitatis nostre s̄m veterem hominē ac p̄i-
stinā conuersationē quādo eramus na-
tura filij irē sicut z ceteri. patrem nobis
fuisse meminimus. omnē mētis intuitū
ad celestia deflectem. De quo etiā pa-

De tribus abrenunciationibus

tre ad hierusalem que verum patrem
deum contempserat dicitur pater tuus
amore? et mater tua cethea. Et in euā-
gelio. Vos ex patre diabolo estis et de-
sideria patris vestri vultis facere. Que-
cū dimiserimus de visibilibus ad inuisi-
bilia transmigrantes. cū apostolo dice-
re poterimus. Scim⁹ autē qm̄ si terrestri
domus nostra huius habitationis dis-
soluatur. q̄ habitationem habeamus
a deo. domū non manufactā eternā in
celis. Et illud qd paulo ante cōmemora-
uimus. Nostra autē cōuersatio in celis ē
Unde et saluatōre expectamus dñm iē-
sum christū. qui reformabit corpus hūi-
latis nostre conforme corpori claritatē
sue. Et illud beati David. q̄ icola ego
sum in terra et peregrinus. sicut oēs pa-
tres mei. vt fm̄ dñi vocē tales efficiamur
quales illi de quibus hęc dñs ad patres
in euangelio loquebatur. De mūdo hoc
nō sunt. sicut et ego nō sum de hoc mun-
do. Et rursum ad ipsos apostolos. Si d
hoc mūdo essetis. mūdus qd suū est vti-
q̄ diligeret. sed quia de hoc mūdo non
estis sed ego elegi vos de hoc mundo. p̄-
pterea odit vos mūdus. Huius ergo re-
nūciationis tercię verā perfectionē tūc
merebimur obtinere. quādo mēs nostra
nullo carnis pinguedinis lebetata con-
tagio. sed peritissimis elimationibus ex-
polita ab omni affectu et qualitate terre-
na per indefinētē diuinorum meditati-
onem. spiritalē q̄ thēorias ad illa que ī-
uisibilia sunt eo vsq̄ transierit. vt circū-
data se fragilitate carnis ac situ corporis
supnis et icorpeis intenta non sentiat.
atq̄ in huiusmodi rapiatur excessus vt
nō solū nullas voces auditu corporali res-
cipiat. nec intēdendis pretereuntia homi-
nū imaginibus occupetur. sed ne astan-
tes quidem arborū moles. et ingētes ma-
terias subiectas oculis carnis aspiciat.
Cuius rei fidem atq̄ virtutē nemo nisi
is capiet solus qui hęc que dicuntur expe-
riētia magistra percepit. cuius videlicet
ita dñs oculos cordis de vniuersis pre-

sentibus auocarit vtea nō tanq̄ transi-
tura sed iā quasi nō existentia reputans
et velut inanē fumū in nihilū resoluta cō-
spiciat. ambulansq̄ vt enoch et ipse cū
deo. ac de hūana puerlatiōe moribusq̄
trāslatus. nullatenus possit a quoq̄ in
vanitate presentius reperiri. Qd in illo
etiā corporaliter factum. lectio geneleos
ita cōmemorat. Ambulauitq̄ enoch cū
deo et nō inueniebatur. q̄ transulit eū
deus. Apostolus quoq̄ ita cōmemorat
Fide enoch translatus ē vt nō videret
mortē. et nō inueniebat quia transulit
illum deus. De qua morte dñs in euā-
gelio. Qui viuit inquit et credit in me nō
moriētur in eternū. Quapropter festina-
re debemus si perfectionē verā desidera-
mus attingere vt quēadmodū corpe pa-
rentes patriā diuitias mundi. volunta-
tesq̄ despexim⁹. ita etiā corde hec omnia
reliquētes nlla rursus ad ea q̄ dimisim⁹
cōcupiscentia reuertamur. ne sicut de il-
lis scriptura cōmemorat. q̄ educi p mo-
ysen cū minime redisse corpore videātur
corde tamē reuerſi dicuntur ī egyptū. re-
licto scz deo. qui eos eduxerat cū tanta
virtute signorum. idola egypti que cōtem-
pserāt venerantes. sic scriptura cōmēo-
rat. Et reuerſi sunt cordibus suis in egyptū.
dicētes ad aaron. Fac nobis deos
qui precedant nos. cum illis etiam pari-
ter condemnemur. qui in heremo cōmo-
rantes. post escā manne celestis deside-
rauerūt vicioz fetidos. ac sordide vilita-
tios. nosq̄ cū eis similiter. pclamare
videamus. Bene nobis erat in egypto.
vbi sedebamus super ollas carniū et co-
medebamus cepas et allia. et cucumeres
et pepones. Que figura licet in illo pre-
cellerit p̄lo. tamē nūc quoq̄ eam quoti-
die in nostro ordine ac professione vide-
mus impleri. Omnis enī quicunq̄ post
renūciationē mūdi huius ad antiqua re-
uertitur studia. et ad pristina desideria
reuocatur. hęc eadem cum illis opere ac
virtute. pclamat dicēs. Bene mihi erat
in egypto. Quorum vereor ne tanta in-

Collatio tertia Abbatis pafuntū

uenienda sit multitudo. quantas tunc sub moysē preuaricantiū turbas legim⁹ extitisse. Nam cum sexcenta milia armatorum de egypto dinumerentur egressa. ex his nō sunt amplius qm̄ duo tantuz terram repromissionis ingressi. Unde festinandum nobis est. vt a paucis ac rarissimis sumamus exempla virtutū. quia sū illaz quā diximus figurā. in euangelio quoq; multi vocati. pauci autē dicuntur electi. Nihil ergo nobis poterit abrenūciatio corporalis et localis ex egypto transmigrationis. si renunciatio nem cordis quē sublimior et utilior ē nō valuerimus similiter obtinere. De illa enī qua diximus abrenūciatione corporali ita pronunciauit apostolus. Si distribuero omnes facultates meas i cibos pauperū. et tradidero corpus meum vt ardeam. charitatem autē nō habuero. nichil mihi prodest. Quod beatus apostolus nunq; dixisset nisi fieri hoc posse spū preuidisset. vt aliqui facultatibus vniūsis in pauperū alimenta disperfis. ad perfectionem euangelicam et charitatis arduū culmen peruenire nō possint. quia scilicet pristina vicia morumq; incontinentiā vel superbiam. vel impatientiaz dñantem in suis cordibus retinētes. nequa q; se ab illis expurgare curauerint. et ob id ad charitatem dei q̄ nunq; cadit minime valeant peruenire. quicq; inferioris effecti. hoc secūdo renūciationis gradu. multo minus illum tertiu qui pculdubio est sublimior. apprehendūt. Diligentius tamen etiam hoc mente perpendite q̄ nō simpliciter dixerit. si distribuero facultates meas. videret enī de illo forte dixisse qui nec dñ euangelicum implens mandatu. sibi ex eis sicut nōnulli tepidorum faciunt aliquid reseruasset. sed si distribuero inquit omnes facultates meas in cibos pauperū. id est etia si perfecte abrenūciauero diuitijs istis terrenis. Hūic quoq; renūciationi aliud maius adiunxit. et tradidero corp⁹ meū vt ardeam. charitatez vero nō habuero

nihil sum. Ac si alijs verbis dixisset. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates meas sū euangelicū illud mādatum quo dicit. si vis perfectus esse. vende omnia quē habes et da pauperibus. et habebis thesaurū in celo. et veni sequere me. ita scilicet abrenūciās vt ex his nihil penitus mihi refuem. et huic erogationi martiriū qd̄ quotidie sustineo. exustionē mee carnis adiunxero. ita vt corpus meū tradam pro christo. et tū vel impatiens. vel iracundus. vel inuid⁹. vel superbus sim. vel aliorum inflāmer iniurijs. vel queram quē mea sunt. vlt ea q̄ mala sunt cogitem. vel vniuersa q̄ mihi possunt inferri. nō patiēter libenterq; sustineam. nihil mihi proderit exterioris hominis abrenūciatio atq; cōbustio. in teriore adhuc vicij pristinis inuoluto. eo q̄ simplicē substantiam mūdi huius primę conuersionis feruore contemnēs. quę nec bona esse nec mala. s. media diffinit. viciosi cordis noxias facultates similiter abijcere nō curarim. nec attingi dominicam charitatem quę patiens q̄ benigna est. quę nō emulat. non inflamat. nō irritatur. nō agit perperaz. nō querit quē sua sunt. nō cogitat malū quē omnia suffert. omnia sustinet. postremo q̄ sectatorē suū nunq; cadere sinīt supplātatiōne peccati.

**De proprijs diuitijs in quibus cōstat anime pulcritudo vel fe-
ditas. Cap. viij.**

Astinare igitur debemus omni instantia vt interior quoq; noster homo viciozū suozum diuitias quas in anteriore conuersatione cōtraxit. vniūsas abijciat atq; dispergat. quę corpori atq; anime iugiter cōherentes. pprie nostre sunt. ac nisi adhuc in corpore constitutis nobis abiecte fuerit et absisq; etiā post excessum nos nō desinēt comitari. vt enī virtutes vel ipa charitas quę earum fons ē in hoc seculo cōquiescit. post finē quoq; huius vite pulchrum ac splendidū amatozem suū red.

De tribus abrenunciacionibus

dunt ita vicia obfuscatas qdammodo mentē coloribz tetrīs ad illaz perennem cōmorationē infectamqz transmittunt. Pulchritudo enī vel feditas aīe virtutum seu vicioz gignitur qualitate. Ex quibz quidā attractus color. aut splendor eā deo reddit ac pulchraz ita vt a ppheta mereat audire. Et cōcupiscet rex decorem tuū. Aut certe atrā fetidam atqz deformē ita vt ipm fetorē pprie fedtatis ipa consiteatur z dicat. Cōputruerūt et corrupte sunt cicatrices mee a facie īspiciēti mee. Ipeqz dñs ad eā. Quare inquit nō est obducta cicatrix filie populi mei. Et idcirco hī sunt pprie nostre diuitiē. q̄ euā aīa iugiter cōmōratur. q̄s nobis nullus regū. nullus hostiū nec cōferre poterit nec auferre. Hī sunt pprie diuitiē nostre quas ne ipa quidez mors valebit ab animo separe. quibus vel renūciantes ad perfectionē possumus puenire illigati. v̄ implicati eterna morte pcelli.

De tripartito genere diuitiarū.

Cap. ix.

Tripartito enī modo in scripturis sanctis intelligūtur diuitiē. id est. male. long. medio. Male quidez sunt de quibus dicitur. Diuites eguerūt z esurierunt. Et vobis diuites quia recepistis consolationē vestrā. Quas etiā diuitias peccatorum abiecit se summa perfectio est. Ad quarū distinctionē sunt paupes illi qui in euāgelio domini voce laudantur. Beati paupes spiritu. qm̄ ipoz est regnū celoz. Et in psalmo. Iste pauper clamauit. z dñs exaudivit eū. Et iterū. Pauper z inops laudabit nomē tuū. Sunt etiā long. q̄s acquisisse magne virtutis ac meriti ē. q̄s viriustus possidens collaudat. dicente David. Generatio rectorz benedicetur. Gloria z diuitiē in domo eius. z iusticia eius manet in seculum seculi. Et iterū. Redemptio anime viri. pprie diuitiē ei. De quibus diuitiē spiritualibz in apocalipsi dicit illi qui eas nō habēs vitupe-

rabiliter pauper z nudus est. Incipiāz te inquit enomere ex ore meo. quia dicis. q̄ diues sum z locuples. et nullius egeo. et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper z cecus et nudus. suadeo tibi a me emere aurū ignitū. pbatū vt locuples fias. et vestimentis albis induaris. et non appareat confusio nuditatis tuę. Sunt quoqz medię id ē que possunt vel longesse vel male. Ad vtrāqz enī ptem pro arbitrio vel qualitate vtentū transferunt. De quibz b. ap̄ls. Diuitibus ait mūdi huius precipe non sublime sapere nec sperare in incerto diuitiaz. sed in deo qui prestat nobis abunde omnia ad fruendum bene facere. facile tribuere. cōmunicare. thesaurizare sibi fundamentum bonū in futurū. vt apprehendāt veram vitā. Quas iterū diues ille in euāgelio retinēs ac neqz indigentibus sibi ministras. de cuius micis saturari pauper Lazārus ante fores eius exposuit. cu piebat. intolerandis gelētiē ignibus. et eterno deputatur ardoz.

Nō posse quēquā primo tantū renūciacionis gradu esse perfectū.

Cap. x.

Pasigitur visibiles mundi diuitias relinquētes. nō nras sed alienas abijcimus facultates. quiseas gloriemur vel nostro labore q̄ litas. vel parentū ad nos hereditate trāmissas. Nihil enī vt dixi nostruz est nisi hoc tantū qd̄ corde possessum. atqz animę nostre coherens. a nemine p̄t. prius auferri. De quibus visibilibus diuitiē ad eos qui illas tanqz pprias retentātes cōicare indigentibus nō sūt. increpās loquitur christus. Si in alienis fideles n̄ fuistis. qd̄ vestruz est quis dabit vobis. Evidenter igitur has diuitias alienas esse nō solum quotidiana experiētia docet. verū etiā sententia dñi ipa appellatiōne qua eas significauit expressit. De visibilibus verisqz diuitiē loquit petrus ad dñm. Ecce nos reliquimus omnia. z secuti sumus te. quid ergo erit nob. Qui

Collatio tertia Abbatis pafuntij

utiq; nihil apli? qm viliffia pciffa q; re
tia dimiffisse noscunt. Quo oia nifi in
hac abrenūciatione vicioz. q; vere mag
na 7 summa est fuerint intellecta. nec pre
ciosum aliquid inuenimus aplos reli
quiffe. nec dñm habuiffe. ppter qd illis
tantā btitudinis gloria 7 largiret. vt ab
eodē mereretur audire. in regnatiōe cu 7
federit filius hominis in sede maiestatis
fue. fedebitis et vos super sedes duode
cim. iudicātes duodecim tribu israel. Si
igit hī qui perfecte terrenas istas ac vi
sibiles abdicāt facultates. certis ex cau
sis ad illam aplicam charitatem perue
nire nō possunt. nec illū sublimiore pau
corumq; admodū renūciatiōis gradu 7
tertiū attingere queūt. quid illi de semet
ipfis iudicare debeāt. q; nec primā qdē q;
perfacilis est perfecte arripiētes. atq; an
tiquas pecuniarū suarū sordes cu 7 infi
delitate pristina retentātes. nudo tantū
libimet autumāt monachoz vocabulo
glorandū. Ergo prima quā dixim? ab
renūciatio rerū alienarū est. ideoq; per se
solam perfectionē renūciantī cōferre nō
sufficit nisi peruenierit ad scdā. q; vere
abrenūciatio rerū nostraz ē. qm adepti
expulsionē oīm vicioz. tertio quoq; ab
renūciationis fastigia conscendimus. p
quā nō solū oia q; in hoc mūdo gerūtur
vel particulatim ab hominibus posside
tur. verū etiā ipam cunctoz elementoz
plenitudinem. q; putatur esse magnifica
tanq; vanitati subiectam. et mox transi
turā transcendentes animo ac mēte de
spicimus. intuentes dum taxat fm apo
stolū nō ea que vident s; que nō vident
q; enī videntur tpalia sunt. que aut non
videntur eterna. vt ita demū illud sup
mū mercamur audire. qd dicit ad abra
hā. et veni in terrā quā tibi mōstrauero.
¶ Per qd euidenter ostenditur. q; nisi q; s
tres superiores illas abrenūciationes i
plenerit. ad quartū hoc puenire nō possit.
qd remūerationis ac premij vice taliter
renūciātī tribuitur. id est vt terrā repro
missionis mereatur intrare. nequa q; si.

bitiam vicioz spinas ac tribulos germi
nantē. q; post expulsionē passionū cūcta
rū puritate cordis in hoc corpe possidet
qm nō virtus vel industria laborantis
monstrabit ei. s; ipse dñs ostensurū se esse
pmittit. et veni in quies in terrā quā tibi
mōstrauero. ¶ Per qd manifeste probat
et initium nostrę salutis domini vocati
one fieri dicentis. exi de terra tua. et con
sumationē pfectiōis ac puritatē ab eodē
sibi tribui. cū dicit. et veni in terrā quā
tibi mōstrauero. id ē. nō quā tu extemet
ipso nosse. vel industria tua poteris repe
rire. s; quā ego tibi nō solum ignorātī. s;
etiā nīquireti mōstrauero. Ex quo ma
nifeste colligitur q; quēadmodū inspira
tione dñi. puocati ad viā salutis accu
rimus. ita etiā magisterio ipius 7 illumi
natione deducti. ad perfectionē summe
beatitudinis peruenimus.

Interrogatio 8 libero arbitrio
hominis et gratia dei. **Lap. xi.**

Germanus. In quo ergo li
berū cōsistit arbitriū. nřq; q;
laudabiles sumus reputat in
dustrię si deus in nobis oia q; ad nostrā
perfectionē tēdūt 7 icipit 7 cōlūmmat.
**Responsio de dispensatione di
uine gratie manente arbitriū li
bertate. Lap. xij.**

Pafuntius. Hoc vos recte mo
uisset si in oī ope vel discipli
na principiū tantū esset ac finis
et nō etiā quedā medietas interesset. Ita
q; sicut occasiones salutis diuersis mo
dis deū cognoscimus opari. ita nostrū
est occasiōib; a diuinitate concessis. vl
enixius vel remissius famulari. Nam si
cut dei fuit vocātis oblatio. exi de terra
tua. ita abrahe fuit exeūtis obedientia. et
quēadmodū illud qd dicit. et veni in ter
ram. vt faciat obteperantis est opus. ita
illud qd additur. qm tibi mōstrauero.
iubentis dei vel pmittentis est grā. Cer
tos tamen nos esse conuenit q; omnem
virtutē indefessis conatib; exercētes neq;
q; diligentia vl studio nostro pfectiōez

De tribus abrenunciacionibus

possimus attingere nec sufficiat humana
sedulitas laborum merito ad talem sublimia
beatitudinis premia puenire nisi ea do-
mino nobis cooperante et cor nostrum ad
id quod expedit dirigente fuerimus indep-
ti. ideoque debemus cum David orantes
momentis singulis dicere. Perfice gressus
meos in semitis tuis. ut non moueantur
vestigia mea. et statuit supra petram pe-
des meos. et direxit gressus meos. ut no-
strum arbitrium quod perclinis vel ignorati
one boni. vel oblectatione passionum ferat
ad vicia. ille inuisibilis rector mentis hu-
manae ad virtutum potius studia contor-
quere dignetur. Quod vno versiculo per
prophetam manifestissime legimus decan-
tari. Impulsus versatus sum ut caderem.
in quo liberi arbitrij infirmitas designa-
tur. et dominus suscepit me. rursum adiu-
torium domini iunctum eidem semper ostenditur
quo ne penitus libero collabamur arbi-
trio. cum titubasse nos viderit. perrectio-
ne quodammodo manuum suarum sustentat at-
que confirmat. Et iterum. Si dicebam motus
est pes meus. lubrica scilicet arbitrij faculta-
te misericordia tua domine adiunabat me. ite-
rum mobilitati suae dei coniungit auxilium
quo ne moueretur pes fidei suae. non indu-
strie propriae fuisse. sed misericordiae domini confite-
re. Et iterum. Secundum multitudinem dolorum
meorum in corde meo. quod libero utique mi-
hi nascebantur arbitrio. consolationes
tuae letificauerunt animam meam. per tuam
scilicet inspirationem venientes in cor me-
um. et reserantes contemplationem futu-
rorum bonorum. quae pro tuo nomine la-
borantibus preparasti. non solum abstu-
lerunt omnem anxietatem cordis mei. verum
etiam summam leticiam contulerunt. Et rursum
Nisi quia dominus adiunxit me paulominus
habitauerat in inferno anima mea. libe-
ro utique arbitrio. per quod se in inferno
habitaturum fuisse testatur. nisi dominum fuisset
adiutorio ac protectione saluat. Ad dominum enim
non a libero arbitrio gressus hominis di-
rigitur. Et cum ceciderit iustus libero domini
taxat arbitrio. non collidetur. Quare quod

dominus supponit manum suam. Hoc est aptissi-
me dicere. Nullus iustorum sibi sufficit ad
obtinendam iusticiam. nisi per momenta
singula titubanti eidem et corruenti ful-
cimenta manus suae supposuerit diuina
clementia. ne prostratus intereat penitus
cum fuerit liberi arbitrij infirmitate col-
lapsus.

Quod directio vie nostre ex deo
sit. **Cap. xiiij.**

Nec sane vniuersi viri sancti direc-
tionem vie quam gradiebantur ad per-
fectum virtutum consummationem
tendentes industria se propria obtinuisse
testati sunt. sed eam potius a domino conse-
qui precabantur dicentes. Dirige me in
veritate tua. et dirige in conspectu tuo
viam meam. Alius autem non solum fide. sed
etiam experimeto. et quodammodo in ipsa re
rum natura. hoc ipsum se deprehendisse pro-
clamat. Cognoui domine quia non est in ho-
mine via eius. nec viri est ut ambulet et
dirigat gressus suos. Et ipse dominus ad isra-
heles. Et dirige eum ego inquit ut abietem vi-
rentem ex me fructus tuus inuentus est.

Quod scientia legis magisterio et il-
luminatio domini conferatur. **Cap. xiiij.**

Legis quoque ipsius scientiam non
lectionis industria. sed magiste-
rio et illuminatione dei quoti-
die desiderant adipisci. dicentes ad eum.
Vias tuas domine demonstra mihi. et semi-
tas tuas edoce me. et reuela oculos me-
os. et considerabo mirabilia de lege tua
et doce me facere voluntatem tuam. quod de-
us meus es tu. Et iterum. Qui docet homi-
nem scientiam.

Quod intellectus quo mandata dei
possimus agnoscere et bone vo-
luntatis effectus a domino condo-
netur. **Cap. xv.**

Ipsum etiam intellectum beatus
david quo mandata dei possit
agnoscere. quae utique in libro le-
gis nouerat esse per scripta. a domino po-
stulat promereri dicens. Seruus tuus ego

Collatio tertia Abbatis pafuntij

sum. da mihi intellectum vt discas man-
data tua. Atq; et intellectū semel sibi p
naturam prestitum possidebat. noticiā
quoq; mandatorum dei que descripta
tenebant in lege. vtiq; habebat in pmi-
ptu. et tamen vt hanc plenius appren-
dat dominum deprecatur. sciens neq; qd
sibi met sufficere possit. id quod per natu-
ram conditionis insertum est. nisi quoti-
diana domini illuminatione ad intelli-
gendam spiritualiter legem ac manda-
ta eius apertius agnoscenda. sensus ip-
sius ab eodem fuerit illustratus. ipso eti-
am vase electionis. hoc qd dicimus cla-
rius predicante. deus est enī qui opera-
tur in nobis. et velle et perficere pro bōa
voluntate. Quid potuit apertius dici-
q; vt et bonā voluntatem nostram et ope-
ris consumationem a domino in nobis
pronunciaret impleri. Et iterum Quia
vobis donatum est. p christo non solum
vt in eum credatis. sed vt etiam pro illo
patiamini. Hic quoq; et initium consi-
lionis ac fidei nostrę et passionū tolerā-
tiā donari nobis a domino declarauit.
Quod intelligens dauid quoq; similie-
rat sibi hoc ipsum domini miseratione
concedi dicens. Confirma deus hoc qd
operatus es in nobis. ostendens nō sus-
ficere sibi salutis picipia dono dei gra-
tiaq; collata. nisi fuerint eadez misera-
tione ipsius et quotidiana opitulatione
perfecta. Non enim liberum arbitrium
sed dominus soluit compeditos. Non
nostra virtus. sed dominus erigit elisos
Non lectiois industria. sed dominus il-
luminat cecos. Qd grece dicitur.

id est dominus sapiē-
tes facit cecos. Non nostra cautio. s; do-
minus custodit aduenas. Non nostra
fortitudo. sed dominus alleuat siue sus-
fulcit omnes qui corruunt. Nec autem
dicimus non vt studium nostrum vella-
tozem atq; industriam quasi inaniter et
superfluo impendenda vacuemus. s; vt
nouerimus nos sine auxilio dei. nec ad-
niti posse. nec efficaces nostros esse cona-

tus ad capescendum tam immane pmi-
um puritatis. nisi nobis adiutorio do-
mini ac misericordia fuerit contributum. E-
quus enī paratur in diē belli. a domino
est adiutorium. quia nō est in fortitudine
sua potens vir. Oportet igitur nos sem-
per cum beato dauid canere. Fortitudo
mea et laudatio mea. non liberum arbi-
trii. sed dominus. et factus ē mihi in sa-
lutem. Qd doctor quoq; gentium non
ignorans. idoneum se factuz ministerio
noui testamenti. non suo merito nec su-
dore sed dei miseratione proclamatur. nō
p sim? iqt idonei cogitare aliqd a nob
qsi ex nobis. sed sufficiētia nra ex deo ē.
qd minus latine sed expressius dici pos-
test. idoneitas nostra ex deo est. Deniq;
sequitur. Qui et idoneos nos fecit mini-
stros noui testamenti.

Ipsa fides a domino conce-
datur.

Cap. xvi.

Intantum autē vniuersa q ad
salutem pertinent apli sibi met
a domino largita sēserūt. vt ip-
sam quoq; fidem prestari sibi a domino
postularent dicentes. Domine adde no-
bis fidem. Plenitudinem eius non libe-
ro arbitrio presumētes. sed dei sibi cre-
dentes munere conferenda. Deniq; do-
cet nos idem auctor salutis humanę q
ipa fides nostra lubrica sit et infirma. et
nequa q sibi sufficiens nisi fuerit auxi-
lio domini roborata. dicens ad petrum.
Simon. simon. ecce sathanas expetiuit
vos vt cūbraret vos tāq; triticū. s; ego
rogavi pte meū ne deficeret fides tua.
Quod aliis in semetipso sentiētes fieri
et quodāmodo fidem suam infidelitatē
fluctibus ad perniciosi naufragij vidēs
scopulos perurgeri. ad eundē dominū
auxilium fidei sue postulans dicit. Do-
mine adiuua infidelitatem meā. Intan-
tum itaq; sēserunt euangelici et aposto-
lici viri vniuersa q bona sunt. auxilio do-
mini consummari. vt ne ipsam quidem
fidem suam confisi sint illesam se posse

De tribus abrenunciationibus

suus viribus vel arbitrij libertate seruare ut hanc vel adiunari in se vel donari sibi a domino postularent. Quæ si in peccato ne desceret domini egebat auxilio: quis erit tam presumptor et cecus qui se erga huius custodiam quotidiano domino credat adiutorio non egere. Presertim cum ipse dominus in euangelio hoc ipsum enidenter expresserit dicens. Si cut palmes non potest fructum facere a semetipso nisi in vitem aserit ita et vos nisi in me manseritis. Et iterum. Quia si ne menibil potestis facere. Quod sit igitur ineptum ac sacrilegum quicquid de bonis actibus nostre industrie et non dei gratie vel adiutorio deputare manifeste probatur dominica protestante sententia. si ne sua opitulatione vel inspiratione spirituales fructus exhibere neminem posse. Omne enim datum bonum et omne donum perfectum desursum est: descendens a patre luminis. Zacharias quoque quia si quid boni ipsius est et si quid optatum ab ipso. Et ideo constanter beatus apostolus. Quid enim habes quod non acceperis. Quod si accepisti quod gloriaris quasi non acceperis.

Quod moderatio et tolerantia temptationum nobis a domino tribuatur.

Cap. xvij.

Sanimam quoque tolerantie quam temptationes illicitas sustinere possimus non tam in nostra virtute quam in dei misericordia et moderatione consistere beatus apostolus ita pronunciat. Temptatio vos non apprehendat nisi humana. fidelis autem deus qui non permittit vos temptari super id quod potestis sed faciet cum temptatione etiam exitum ut sustinere possitis. Deum quoque aptare siue confirmare animos nostros ad omne opus bonum et operari in nobis ea que sibi sunt placita idem apostolus docet. Deus autem pacis qui eduxit de tenebris pastorem magni ovium in sanguine testamenti eterni iesum christum aptet vos in omni bono facies

in vobis quod placeat coram se. Quod etiam thessalonicensibus ut eueniat ita precatur dicens. Ipse autem dominus iesus christus et deus pater noster qui dilexit nos et dedit consolationem eternam et spem bonam in gratia exhortetur corda vestra et confirmet in omni opere et sermone bono.

Quod perpetuitas timoris domini nobis a domino conferatur.

Cap. xvij.

Ipsam denique timorem dei quod firmiter eum tenere possimus a domino nobis infundi. Hieremias propheta ex persona dei manifeste testatur ita dicens. Et dabo eis cor unum et viam unam ut timeant me universis diebus et bene sit eis et filiis eorum post eos et faciam eis pactum sempiternum et non desinam eis benefacere et timorem meum dabo in corda eorum ut non recedant a me. Ezechiel quoque. Et dabo eis cor novum et spiritum novum tribuam in visceribus eorum et auferam cor lapideum de carne eorum et dabo eis cor carneum ut in preceptis meis ambulent et iudicia mea custodiant faciantque ea et sint mihi in populum et ego sim eis in deum.

Quod initium voluntatis bone et summatio eius a domino sit.

Cap. xix.

Quibus manifestissime perdocemur et initium voluntatis bone nobis domino inspirante concedi cum aut per se aut per exhortationem cuiuslibet hominis aut per necessitatem nos ad salutis attrahit viam et perfectionem virtutum ab eodem similiter condonari nostrum vero hoc esse ut exhortatione auxiliumque dei vel remissius vel enixius exequimur et propter nos vel remunerationem vel supplicia dignissima promereri quod ei dispensationi ac providentie circa nos benignè collatæ vel neglexim vel studuimus non ergo obediendo ut otem pergruere

Collatio tertia Abbatis pafuntij.

Qd euidenter in deuteronomio apteqz describitur. Cum inquit introduxerit te dñs deus tu in terrā quā possessor in gredieris. 7 deleuerit gentes multas corā te. et heu 7 gergeſeu 7 amorreu. chanaanu 7 phereſeu. eueu 7 iebuſeu. ſeptē gentes multo maioris nūeri 7 robuſtiores te dideritqz eas tibi. pcuties eos vſqz ad internationē nō inib cū eis fed. neqz ſociabis cū eis cōiugia. Q igitur intro ducūtur in terrā repromiſſionis. qz dele tur gentes multe corā eis. qz tradūtur in manus eorum nationes maioris numeri. 7 robuſtiores qz pplus iſrael. dei eſſe gtiā ſcriptura pñciat. Atrū aut percutiat eaſ iſrael vſqz ad internationē an re ſeruet eas 7 parcat. 7 nō ineat cū eis fedus. et vtrū nō ſociet cū eis cōiugia. an ſociet. ipſoz eſſe teſta. Quo teſtimonio manifeſte diſcernitur. quid libero arbitrio. quid de diſpenſationi vel quotidiana ad adiutorio dñi debeamus aſcribere. et qz diuine ſit gratie preſtare nobis puen tus ſecūdos atqz victoriā. nīm vero eſſe vt cōceſſa dei beneficia vel intentius vel ſegnius exequamur. Quā rōem etiā il loz cecoz curatiōe ſatis euidenter vide mus expreſſam. Q enī tranſiit ante eos ieſus. diuine puidētie et dignationis eſt gratia. Qz vociferātur 7 dicūt. miſe rere noſtri dñe fili dauid. fidei ipſorum 7 credulitatis eſt opus. Qz viſum recipi unt oculoz. diuine miſeratiōis ē mun? Qz autē etiā poſt perceptionē cuiuſlibet muneris tā gratia dei qm ratio liberi ar bitrij perſeueret. leproſoz quoqz decem qui pariter curati ſunt. declarat exēplū. Ex quibz dū vnus per arbitrij ſui bonū gratiarū reſtituit actionē. dñs nouē in qres vnūqz collaudās. ſollicitudinē ad intorij ſui etiā circa imemores bñficioz ſuoz ingēretinere ſe mōſtrat. Hoc ipſm enī viſitationis ſug donū eſt. qz vel ſuſci pit 7 approbat gratiū. vel requirit ac rep. hendit ingratos.

Qz nihil in hoc mūdo ſine deo geratur.

Cap. xx.

Q Redere tamen inconcuſſa fide nos cōuenit. nihil ſine deo prius in hoc mūdo geri. Aut enīz volūtate eius aut permiſſu agi vniūſa fatendū eſt. vt ſcī hīc q bona ſunt volū tate dei pſici auxilioqz credatur. q autē cōtraria ſunt pmiſſu. cum p neqtijs ac duricia cordis nrī deſerēs nos dina pte ctio. diabolū nob vſ ignomioſas corpis paſſiōes patit dñari. Qd et apli vocibz euidentiffime perdocem dicētis. Propter qd tradidit illos deus in paſſiones ignominie. Et iterū. Quia nō crediderūt deū habere in noticia. tradidit illos de in reprobu ſenſum. vt faciāt ea q nō cō uenit. Ipſe quoqz dñs per pphetam ait. Et nō audiuit ppls meus vocē meā. et iſrael nō intēdit m. Propter qd dimi ſi eos in qm adinuētiōes cordis eozū ambulabūt in adinuentionibz ſuis.

Obiectio ſup liberi arbitrij po teſtate.

Cap. xxi.

Germanus. Hoc teſtimoniū aptiſſime libez dñmōſtrat arbi triū q dī. Si ppls me? audiret me. 7 nō audiuit ppls me? vocē meā. Lū enī dicit. ſi audiret. oſſēdit in ptātē illi? fuiſſe vel acqſcendi vel nō acqſcēdi in diciū. Quomodo igit nō in nob nra ſa lus eſt collocāda. cū ſit in nob. vel audi endi. vel nō audiēdi facultas.

Responſio qz liberi arbitrij noſtruz adiutorio domini ſem per indigeat.

Cap. xxii.

Paſuntius. Acute quidez cō ſideraſtis hoc qd dicit. Si au diſſet me. 7 nō attēdiſt illū q ad audiēte vſ nō audiēte loq. nec illd qd ſe ſe q. Pro nibilo vtiqz iūmicos e? būliāſ ſem. et ſup tribulāteſcos miſiſſez manū meā. Nemo igit hīc q ptulim? vt nihil geri ſine dño pbaremus. praua interp. tatione detorquēs ad deſenſionez liberi arbitrij ita pertēptet aſſumere. vt ab ho mine gratia dei puiſionem qz quotidiana vel itaufferre per hoc qz dicitur. et non audiuit populus meus vocē meā. et ite.

Capitula.

rū. si p̄pulus meus audisset me israel si
in vīs meis ambulasset zc. s̄ respiciat q̄
sicut liberi arbitrij facultas populi iōbe
dientia cōprobat. ita quotidiana circa
eū p̄uissio dei clamantis q̄dammodo
et monētis ostenditur. Cum enī dicit. si
populus meus audisset me. priorē vtiq̄
se locutū eis euidenter ostēdit. q̄d fieri a
dño nō solū per legē p̄scriptā liter. ve
rūctiā quotidianis mōnitis solet. s̄m il.
lud q̄d per ysaiā dicit. tota die expandi
manus meas ad p̄p̄m nō credentē mi
hi sed contradicentem. Atruncq̄ ergo
p̄t hoc testimonio cōprobari quod di
citur. Si populus me⁹ audisset me. isra
el si in vīs meis ambulasset. pro nibilo
vtiq̄ inimicos eorū hūiliaſsem. et super
tribulātes eos misisſez manū meā. Nā
sicut liberum arbitrium per inobediēt
iam populi demōstratur. ita dispensatio
dei et auxiliū eius versiculi ipsius initio
declaturatur ac fine. cum se ⁊ priorē lo
cutū fuisse testatur. et postea inimicos e⁹
hūiliaturū si ab eodem fuisse auditus.
Nos enī per hęc q̄. ptulimus nō liberūz
arbitriū hominis volumus submouere
s̄ huic adiutorij ⁊ gratiā dei per singu
los dies ac momēta necessariā cōpbare
Hīs epul. nos saginatos pafunt. e sua
cella nō tam alacres q̄ cōpunctos cor
de ante mediū noctis emisit. hoc nobis
p̄cipuū sua collatione conferēs. vt cū
abrenūciationē primaz tota virtute ac
disciplina. s̄m omnia patrū instituta ex
equentes. per eandem solaz attingenda
nobis perfectionis culmina blandirent
inciperemus agnoscere nec dum nos cē
pisse monachorū fastigia somniare. quip
pe qui de scda abrenūciatione parū q̄d
in cenobijs eruditi. tertiā in qua omnis
perfectio continetur. queq̄ illas inferio
res duas multq̄ modis excedit. nē audis
se quidē nos antea penitus noscerem⁹.
Explicit collatio abbatis pasū
tij tribus abrenūciationibus
Incipiunt capitula collatōis
Abbatis danielis. Cap. i.

- D**e abbat danielis p̄uersatiōe.
ij **I**nquisitō vñ oriat repē
tina cōmutatio mentiū ab ines
fabili leticia in mestissimaz ani
mi deiectionem.
- iiij **R**esponsio sup̄ p̄posita q̄stioe.
iiij **D**ispensationis ac p̄bationis
dei duplex causa sit.
- v **S**tudij et industria nostra ni
hil sine adiutorio dei p̄ualeat.
- vi **V**tile nobis sit interdū ⁊ a do
mino derelinqui.
- vij **D**e vtilitate eius pugne q̄m apo
stolus ponit in colluctatiōe car
nis et spiritus
- vij **I**nterrogatio quid sit q̄d in ca
pitulo apli post aduersantes si
bi cōcupiscētiā carnis et spūs
tertia adijciatur voluntas.
- ix **R**esponsio de intellectu recte inter
rogantis.
- x **D**e vocabulū carnis nō in vna si
gnificatione ponatur.
- xi **Q**uid in hoc loco caro ab aposto
lo noietur. et q̄d sit cōcupiscen
tia spiritus.
- xij **Q**ue sit voluntas nostra q̄ inter
cōcupiscētiā carnis et spirit⁹
ponitur.
- xij **D**e vtilitate cūctationis q̄ ex col
luctatione oritur carnis ⁊ spūs
- xiiij **D**e inemēdabili malicia spiritali
um nequiciarū.
- xv **Q**uid nobis p̄sit carnis aduer
sus spiritū cōcupiscētiā.
- xvi **D**e incentiuis carnis quibus vt
humiliaremur q̄ui⁹ tenerem⁹.
- xvij **D**e eunuchorū tepore.
- xviiij **I**nterrogatio quid intersit inter
carnalem ⁊ aiālem.
- xix **D**e triplici aiārū statu.
- xx **D**e male abrenūciātibus.
- xxi **D**e his qui contemptis magnis
occupantur in paruis.
- E**xpliciūt capitula. Incipit col
latio Abbatis danielis de cō
cupia carnis et spiritus. La. i.

Collatio quarta Abbatis danielis

Intercete
ros christianę philo-
sophię viros abbate
quoq; vidimus Da-
nielem equalem q̄dez

in omni virtutum genere his qui in be-
remo scithi commanebant sed peculia-
rius gratia humilitatis ornatum q̄ me-
rito puritatis ac m̄asuetudinis sue a be-
ato pasuntio solitudinis eiusdem pres-
bitero et quidez cum multis iunior esset
etate in diaconij p̄fectus est gradu. In-
tm̄ enim eidē beatus pasuntius virtuti-
bus ip̄i adgaudebat vt quē vitę meri-
tis sibi et gratia parē nouerat coequare
sibi etiā sacerdotij ordine festinaret si q̄-
dem nequa q̄s ferens in inferiore eū m̄ste-
rio diutius immorari optansq; sibi met
successorem dignissimū prouidere sup-
stes cum presbiteralis gradus honore p-
uexit. Qui tamē prioris humilitatis cō-
suetudinem nō omittens nihil vnq; si-
bi illo presente de sublimiorj ordinis col-
latione donauit sed semper abbate pa-
suntio spirituales hostias offerente hic
velut diaconus in prioris ministerij per-
mansit officio. In quo tamen beatum
pasuntium cum talis vir esset actātus vt
in multis etiā pre scientię gratiā posside-
ret hęc spes substitutionis et electio val-
de fefellit. Nam non multo post tempo-
re hūc quem sibi parauerat successorem
decessorem premisit ad deum.

Inquisitio vnde oriatur repē-
tina cōmutatio mentis ab ines-
fabili leticia in mestissimaz ani-
mi deiectionem. Cap. ij.

Hic igitur beatus daniel inqui-
rentibus nobis cur interdū re-
sidentes in cellula tanta alacri-
tate cordis cum ineffabili quodam gau-
dio et exuberantia sacratissimorū sensuū
redundemus vt eam nō dicam sermōe
percurrere sed ne ip̄e quidem sensus oc-
currat oratio quoq; pinguis emittatur
ac p̄mpta et mens plena spiritualib; fru-

ctibus preces suas efficaces ac leues eti-
am per soporem supplicans ad deū senti-
at penetrare ac rursum nullis existētib;
causis tāta subito anxietate repleamur
et irrationabili quodam merore vt nō so-
lum nosmetipsos huiusmodi sensib; are-
scere sentiamus verū etiam horreat cella
sordeat lectio ip̄a quoq; instabilis ac nu-
tabunda et quodammodo ebria et gra-
uis emittatur oratio ita vt ingemiscen-
tibus et conantibus nobis ad directio-
nem pristinā reduci mēs nostra nō pos-
sit quantoq; intentius fuerit reuocata
tanto vehementius ad discursus insta-
biles lubrico rapiatur excessu et ita omni
spirituali fructu reddat effeta vt nec desi-
derio regni celozū nec metu gehennę p-
posito ab hoc letali quodam somno va-
leat suscitari ita respondit

Responsio super proposita que-
stione. Cap. iij.

Dipartita nobis sup hac qm̄
dicitis sterilitate mentis tradi-
ta ratio est. Autē de negligē-
tia nostra aut de impugnatione diabo-
li aut de dispensatiōe dñi ac probatiōe
descendit. Et de negligentia quidem cū
nostro vicio tepore precedente in differē-
ter nosmetipsos et remissius exhibem⁹ p-
quā desidia noxijs cogitationibus pa-
ssi terram cordis nostri spinas et tribu-
los facimus germinare q̄bus in ea pul-
lulantib; consequēter efficiamur steriles
atq; ab omni reddimur spirituali fructu
et cōtemplatione deserti. De impugna-
tione vero diaboli cū etiā bonis nōnūq;
studijs deditos callida stilitate mētez
nr̄am irrepēs vel ignorātes ab optimis
intentionib; abstrahit vel inuitos.

De dispensationis ac p̄batio-
nis dei duplex causa sit. Cap. iij.

Dispensatiōis aut ac p̄bationis
dñi duplex causa est. Prima
vt paulisp ab ip̄o derelicti et
mēs nr̄e sentiam⁹ infirmitatē et neq; sup-
pcedere puritate cordis q̄ nob illi ē vi-
sitatiōe donata possum⁹ extolli p̄batesq;

De concupiscētia carnis et spūs

nos ab eo derelictos: gemitibus nostris et industria illius leticie ac puritatis statum recuperare non posse intelligamus. et preterita cordis alacritatem non nostro studio sed illius dignatione nobis fuisse infusam et presentem de ipsius rursus gratia et illuminatione esse poscendam. Secunda vero probationis est causa ut per severantia nostra vel mentis constantia et desiderium comprobetur: quia quod intentio cordis et orationum instantia: derelictam nos visitationem sancti spiritus requiramus manifestetur in nobis: ac pariter agnoscant quanto labore amissum istud spiritale gaudium et puritatem leticie conquiratur: sollicitius inuentam custodire ac tenere attentius studeamus. Quodammodo enim negligentem custodiri solet: quicquid creditur facile posse reparari.

Questudium et industria nostra nihil sine adiutorio dei preualeat. **Cap. v.**

Derque euidenter probatur: gratiam dei ac misericordiam semper operari in nobis ea que bona sunt: Quia derelictum nihil valere studium laborantis: et quantalibet annitens industria sine ipsius iterum adiutorio statum pristinum recuperare non posse: illud quod iugiter in nobis impleri non volentis neque currentis sed miserentis est dei. Que gratia nonnumquam e contrario negligentes ac resolutos in inspiratione hac qua dicitur sancta: et abundantia spiritualium cogitationum visitare non despicit: sed inspirat indignos: exsuscitat dormientes: et illuminat obessos ignorantie cecitate: clementerque nos arguit atque castigat: insistentem secordibus nostris ut vel sic de inertis somno compunctione ipsius instigati consurgere prouocemur. Denique frequenter etiam odoribus ultra omnem suauitatem compositionis humanarum in his ipsis subito visitationibus adimplemur: ita ut mens hac oblectatione resoluta in quendam spiritus rapiatur excessum: se

que commorari obliuiscatur in carne.

Questile nobis sit interdum a domino derelinqui. **Cap. vi.**

In tantum vero illum quem diximus abscessum: et vitia loquar derelictionem dei: beatus David utilem esse cognouit: ut nequaquam maluerit orare ne a deo penitus in nullo relinqueretur. hoc enim sciebat incongruum esse vel sibi vel humane nature ad quam libet peruenienti perfectionem: sed temperari eam potius deprecatus sit dicens. Non me derelinquas usquequaque. Ac si diceret alijs verbis. Scio quod derelinquere soleas: ut iliter tuos sanctos ut probes. Aliter enim ab aduersario temptari non possunt: nisi a te paulisper fuerint derelicti: et ideo non rogo ut nunquam me derelinquas: quia non expedit mihi ut non vel mea infirmitate sentiens dicam Bonum mihi quia humiliasti me: vel exercitium non habeam prestandi: quod sine dubio habere non potero: si mihi semper et indurpente cohererit protectio tua. Suffultum namque me tua defensione temptare diabolus non audebit: illud obijciens et exprobrans: vel mihi vel tibi: quod aduersus athletas tuos solet calumniosa voce proferre. Nunquid gratias iob colit deum: nonne tu vallasti eum: ac domum eius: universamque substantiam eius per circumitum: sed magis peto ne me usquequaque derelinqas. Quod grece dicitur:

id est usquequaque ad nimietatem. Quantum enim mihi utile est si derelinquas me paulisper ad tempus ut desiderij mei constantia comprobetur: tantum noxius est si pro meritis ac delictis meis nimium me derelere volueris: quia nulla virtus humana si diutius in temptatione tuo derelatur auxilio: sua poterit constantia perdurare: et non protinus aduersarij vel potentia vel factione succumbere: nisi tu ipse qui es humanarum virium consilijs ac luctaminum moderator non permiseris temptari nos super id quod possumus: sed feceris cum temptatione et exitum ut sustinere possimus?

Collatio quarta Abbatis danielis

Tale qđ z in iudiciū libro sup exterminatione gētiū spiritaliū que aduersantur israeli mistice legimus designatū. Hec sunt gentes quas dñs dereliquit vt erudiret in eis israhelē et haberēt consuetudinem cum hostibus p̄liandi. Et iterum post pauca. Dimisit qz eos deus vt in ip̄is exp̄iretur israhelēz vtrū audirēt mādāta dñi que p̄ceperat patribz eorū per manū moyli an nō. Quaz vtiqz pugna nō inuidens deus quieti israhel nec male eidem consulens sed sciens esse vtilissimā reseruauit. vt duz gētiū semper istarū impugnatione dep̄imitur nūqz se sentiat auxilio dñi non egere. z ob id semper in eius meditatione z inuocatione persistens. nec inerti ocio dissoluitur. nec bellandi vsū z exercitia virtutis amittat. Frequenter enī quos superare nō potuerunt aduersa. securitas et res prosperę colliserunt.

De vtilitate eius pugne quam apostolus ponit in colluctatione carnis et spūs. **Cap. vii.**

Hanc pugna vtilē n̄ris qz mēbris insertam. etiā in ap̄lo ita legimus. Caro enī concupiscit aduersus spiritū. spiritus autē aduersus carnē. Hec autē inuicē aduersantur sibi. vt nō quecunqz vultis illa faciatis. Habet z hic pugna inuiscerata qđ ammodo corpori nostro. dispensatione domini pcurata. Quicqđ enī generalit̄ z sine alicuius exceptiōe om̄ibus inest. qđ aliud iudicari potest. nisi ip̄i humanę substantię post ruina z primi hominis velut naturaliter attributūz. et qđ vniuersis cōgenitū cōcretūqz dep̄ehenditur. quo modo nō credendū sit arbitrio dñi non nocentis sed consulentis insertūz. Causam vero huius belli. id est carnis et spiritus hāc esse describit. vt non inquit qđcunqz vultis illa faciatis. Ergo id qđ pcurauit deus vt nō posset a nobis impleri. id est vt nō quecunqz volumus faciamus. qđ aliud si impleatur credi potest esse qm̄ noxiū. Et est qđ ammodo vtilis

hec pugna dispensatiōe dei nobis inserta. et ad meliorē nos statū puocans atqz cōpellens. qua pugna sublata pculdus bio pax econtrario perniciofa succedet.

Interrogatio quid sit qđ in capitulo apostoli post aduersantes sibi concupiscentias carnis et spiritus tertia adiūciatur voluntas. **Cap. viii.**

Germanus. Licet nobis quedam intellectus lineę iam p̄lucere videātur. tamē quia nec dū possumus ap̄li sententiā ad liquidū peruidere. volumus hęc nobis ap̄tius explanari. Tres enī res hic indicari videntur. Prima carnis aduersus spiritum pugna. Secunda spiritus aduersus carnis concupiscentiā. Tertia voluntas nostra que velut media ponitur. de qua dicitur vt nō quecunqz vultis illa faciatis. Super qua re licet vt dixi suspiciones quasdam ex his que exposita sunt intelligentię colligamus. volumus tamen quia se huius collatiōis occasio dedit. aliquid nob lucidius disputari.

Responsio de intellectu recte interrogantis. **Cap. ix.**

Daniel. Discernere diuisiones et lineas quęstionū portio intellectus est. z maxima pars intelligentię est scire quod nescis. Prop̄ qđ dicitur. insipienti interroganti sapientia reputabitur. quia licet is qui interrogat vim. p̄posite quęstionis ignoret. tamē quia prudenter inquirat. et qđ nō intelligebat intellexit. hōc ip̄m illi reputatur ad sapientia z. eo qđ nesciret prudenter agnouit. Scđm diuisionē itaqz vestrā tres res ab apostolo notari videntur. cōcupiscentia carnis aduersus spiritū. et spūs adūs carnē. qz adūs se inuicē pugna hāc videtur habere causam atqz p̄uentū. vte ea que nolumus facere nequeam. Quarta igitur superest causa. qm̄ minime vidistis vos. vt illud scz qđ volumus faciamus. Nunc ergo opus est nob vt p̄s duarū concupiscentiarū vim

De cōcupiscētia carnis et spūs

id est carnis et spiritus agnoscamus. et ita demū q̄ voluntas sit nostra. que in vtrāq; posita est discutere valeam⁹. deinde quid possit voluntatis nostre nō eē similiter discernamus.

¶ Vocabulū carnis nō in vna significatione ponatur. **Lap. x.**

¶ Vocabulum carnis in scripturā sanctis multisarie legimus nominari. Nam nōnunq̄ significat hominē integrum. id est qui ex corpore constat et anima. vt ibi. Et x̄bū caro factum est. et videbit omnis caro salutare dei nostri. Nonnūq̄ homines peccatores atq; carnales. vt ibi. Non permanebit spiritus meus in hominibus istis. eo q̄ sint caro. Interdum p̄ ip̄is peccat⁹ ponitur. vt ibi. Vos autē nō estis in carne s̄ in spiritu. Et iterū. Caro et sanguis regnū dei nō possidebūt. Deniq; sequit⁹. Neq; corruptio incorruptelam possidebit. Nōnūq̄ pro agnatione et p̄p̄iquitate. vt ibi. Caro mea et ossa mea vos. Et apostolus. Si quomodo in emulationē inducā carnē meam. et saluos faciā aliquos ex illis. Querendū ergo nobis est. fm̄ quā significatione ex his quattuor carnes hic debeamus accipere. Manifestum namq; est fm̄ illud qd̄ posit⁹ est. Et verbū caro fact⁹ est. Vel illud. Et videbit omnis caro salutare dei. penit⁹ stare n̄ posse. s̄ neq; fm̄ illud qd̄ dicitur. Non permanebit spiritus meus in hominibus istis eo q̄ sint caro. quia nō sicut ibi abrupte de homine peccatore. ita et h̄ ponitur caro. cum dicit. Caro concupiscit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem. Neq; enī de rebus substantialibus loquitur. s̄ de actualibus. que in vno eodēq; hoīe vel pariter vel singillatim cum quadam temporis vicissitudine et mutatione luctantur.

¶ Quid in hoc loco caro ab apostolo nominetur et quid sit concupisus. **Lap. xi.**

¶ Quam obrem in hoc loco carnē nō hominē id est hominis s̄

stantiam. sed voluntatem carnis et desideria debemus pessima accipere. sicut nec spiritum quidē aliquā rez substantialem. s̄ anime desideria bona et spiritualia significare sentimus. Quem sensum idem beatus ap̄lus in superiorib; eiusdē sententię euidenter expressit. ita incipiēs. Dico autē. Spiritu ambulate et desideria carnis nō perficietis. Caro enī concupiscit aduersus spiritū. Spiritus vero aduersus carnem. Hec autē inuicē aduersantur sibi. vt non quēcūq; vultis illa faciat. Quę cū vtrāq; desideria. id est carnis et spiritus in vno eodēq; sint homine. intestinū quotidie intra nos geritur bellum. dum concupiscentia carnis que precipitater fertur ad vicia. his q̄ ad p̄sentem requiem pertinent. et temporalibus delicijs gaudet. Quibus ecōtra concupiscentia spiritus aduersata. ita desiderat tota spiritalibus studijs inherere. vt etiam necessarios carnis vsus optet excludere. sic illis iugiter occupari festinans. vt nullaz penitus fragilitati eius curam cupiat impartiri. Caro luxurijs ac libidine delectatur. Spiritus ne ipsis quidem naturalibus desiderijs acquiescat. Illa concupiscit satiari somno. repleri cibo. Hic vigilijs et ieiunijs ita saginatur vt ne ad ip̄m quidē necessariū vite vsus somnū cibumq; velit admittere. Illa cupit exuberare copijs vniuersis. hic ne ipsius quidem angustii panis quotidianaz s̄bam habere contētus est. Lauacris illa nitescere et quotidianis adulantijs turmis appetit constipari. Hic squalore inaccessibilis heremi pascitur. cunctoꝝq; mortaliū p̄ntiam perhorrescit. Honoribus illa et laudib; hominū confonetur. Hic irrogatis sibi ptumelijs iniurijsq; letatur.

¶ Que sit volūtas nostra q̄ inter concupiscentiam carnis et spiritus ponitur. **Lap. xij.**

¶ Inter has igitur vtrasq; concupiscentias anime voluntas in meditullio quodā vituperabi-

·N·T·

Collatio quarta Abbatis danielis

liore consistens. nec vicioꝝ flagitijs oblectatur. nec virtutu laboribꝫ acquiescit. sic quęres a passionibꝫ carnalibꝫ teperrari. vt nequa qꝫ velit dolores necessari os sustinere. sine quibꝫ virtutes spiritꝫ nequeunt possideri. absqꝫ castigatōe carnis castimoniam cupiens corporis obtinere. sine vigiliis laborē cordis acquirere puritatē. cū requie carnis spiritualibꝫ virtutibꝫ exuberare. absqꝫ vlliꝫ exasperatōe cōuictꝫ patientię gratiā possidere. humilitatē christi sine honorē mundi exercere. iactura. religionis simplicitatē cū seculi ambitione sectari. christo cū hominū laude ac feruore huire. districtioneꝝ veritatē sine cuiuspiā vel tenui offensione pferre. Postremo sic vult futura consequi bona. vt presentia nō amittat. Quę voluntas nūqꝫ nos ad perfectionē veram faceret peruenire. sꝫ in tepore quodam te terrimo collocaret. taleqꝫ faceret qꝫles illi sunt qꝫ i apocalipꝫ increpatōe dñi castigant. scio opera tua. quia neqꝫ calidꝫ es neqꝫ frigidꝫ. vtiā frigidꝫ es aut calidꝫ. nūc aut quia tepidꝫ es. incipiam teuomere de ore meo. nisi hunc tepidissimū statū altriuscus hęc insurgētia bella dirūpent. Quāz cū famulantes huic voluntati nostre ad hanc remissionē voluerimus nosmetipos paululū relaxare. confestim aculei carnis insurgūt. si isqꝫ nos vicijs ꝫ passionibꝫ sauciātes nequa qꝫ in illa qua delectamur puritatis qualitate stare pmittunt. atqꝫ ad illam quā horremꝫ frigidā voluptatē. plenā qꝫ sentibus pertrahunt viāz. Rursus si spiritus feruore succensi opa carnis volentes extinguere. sine vllō respectu fragilitatis hūang totos nosmetipos temptauerimus ad imoderata virtutum studia cordis elatione conferre. interpellās imbecillitas carnis ab illa reprehensibili nimietate spiritus reuocata retardat. et ita fit vt vtraqꝫ concupiscētia tali colluctatōe alterna libimet repugnāte. animę voluntas quę nec totā se carnalibus desiderijs cedere. nec virtutū vult labo

ribus desudare quodāmodo iusto moderamēte temperetur. dū hęc inter vtraqꝫ cōtentio. illam perniciosiorem excludēs animę voluntatē. vt quādam equitatis librā i statera nostri corporis collocat qꝫ spiritus carnisqꝫ cōfinia iusto discernit examine. nec a dextris mentē spūs ardo re succensam. nec a leua carnē vicioꝝ aculeis preponderare permittit. Dum hęc pugna quotidianis diebꝫ vtiliter exagitur in nobis. ad illud quartū qd nolimus salubriter venire cōpellimur. vt puritatē cordis nō ocio nec securitate. sꝫ iungi sudore et cōtritione spiritus acquiramus. castitatemqꝫ carnis districtis ieiunijs fame ꝫ siti ac vigilantia retētemus. directionē etiā cordis. lectione. vigilijs. oratione cōtinua. et solitudinis squalore capiamus. patientiā tribulationū exercitijs retentemus. cū blasphemijs ꝫ opprobrijs saturitate nostro huīamus auctori. veritatē cū inuidia mūdi istius ꝫ inimicijs si necesse fuerit exequamur. et tali colluctatione in nostro corpore militāte. praeactis nobis ab hac ignaua securitate atqꝫ ad istū quē volumus laborem ac virtutū studia puocatis. equitas optime media retineatur. et tepidū nřę voluntatis arbitrium. hinc spiritus feruor illinc carnis gelidissimus rigor moderatissimo calore cōtēperet. ac neqꝫ ad effrenata vicia mentē prabi concupiscētia spiritus sinat. nec rursus ad virtutū irrationabiles appetitꝫ fragilitas carnis spiritū patiatꝫ extolli. ne vel inde oīgenū pullulent fomites vicioꝝ. vñ hinc elatio morbi principalis emergens telo nos superbie granioꝝe cōfodiat. sꝫ pugne horū equa libratio iuste succedēs sanā ꝫ moderatā inter vtraqꝫ virtutū reseruet viā. itinere regio docēs militē christi semper incedere. atqꝫ ita fit vt cū p tepore huius quā diximus ignauissime voluntatis ppenius mēs ad desideria carnis fuerit deuoluta. spiritus concupiscētia refrēnetur. nequa qꝫ ea vicijs acquiescente teterimis. rursumqꝫ si immoderato feruore

De concupiscētia carnis et spūs

per excessum cordis ad impossibilia fuerit spiritus hostis et inconsiderata preceptus. infirmitate carnis ad iustum retrahatur examē et transcendens voluntatis non strepidissimū statū comodissima tepere planoque tramite cum sudoris industria viam perfectiōis incedat. Simile quid etiā illius turris extractiōe legimus a domino dispensatum in libro geneleos ubi linguarū oborta repente confusio sacrilegos ausus hominum nefandosque contempsit. Permansisset enī etiam ibi aduersus deū immo aduersus eos qui diuinā eius attēptare ceperāt maiestatem consensus noxius nisi eos dispensatiōe dei repugnās inter se diuersitas lingue per dissonantiā vocis in meliōre statum perficere compulisset et quos ad excidiū suū animauerat perniciofa cōsensio ad salutem reuocasset bona vtilisque discordia incipientes scilicet humanā fragilitatē intercedente diuisione sentire quā p̄noxiā conspiratiōē elati antea nesciebāt.

De vtilitate cunctationis quę ex colluctatiōe oritur carnis et spiritus. Cap. xiiij.

Intantum vero vtilis nobis ex huius pugne diuersitate cunctatio nascitur et salutaris ex hac p̄certatiōe dilatio. vt resistente soliditate corporea dum ab eorum effectu quę nequit mēte concipimus retardamur nonnunquam in meliorem statū seu penitudinem subsequēte seu emendatiōe quadam quę solet per crassinationem operis et recogitationem inueniente descendere corrigamur. Denique hos quos intelligimus ad voluntatū suarū desideria perficienda nullo carnis obstaculo retardari demones scilicet ac spirituales nequitias et quidē cum sint de eminentiore angelorum ordine deuolūti detestabiliores eē hominibus p̄templamur eo quod possibilitate eorum desiderijs a diacēte id quod nequiter semel p̄ceperint irreuocabili malo perficere non morētur quia sicut est animus velox ad excogitandū sic ad perficiendū pernix et absoluta substantia et

dū supeditat eis prona facilitas ea quę voluerit peragendi p̄ceptū malū nulla intercedens deliberatio salutaris emendat.

De inemendabili malicia spiritualium nequiciarū. Cap. xiiij.

Spiritualis namque ista nec vlla carnis soliditate deuicta vt excusationē exorte in se prauē non recipit voluntatis ita veniā malignitatis excludit quia nulla quemadmodum nos ad peccandū impugnatione carnis extrinsecus lacessita est. si vicio solū male voluntatis accensa et ob hoc sine venia peccatū et languor sine remedio est. Sicut enī nulla sollicitatē terrena materia corrumpit ita ne indulgentiā quidem aut locū penitudinis obtinere possit. Quibus ex rebus euidenter colligitur quod non solū noxia non sit hec quę contra se inuicē suscitatur in nobis carnis spiritusque contentio verū etiā multā p̄ferat vtilitates.

Quid nobis p̄sit carnis aduersus spiritū concupia. Cap. xv.

Primo quod desiderias ac negligēcias nostras statim arguit et vt quā diligētissimū pedagogus a districtiōis et discipline rectitudine nunquam nos deuicare cōcedens si paululū quod securitas nostra mensurā congrue serietatis districtiōisque excesserit flagellis incessantiuorum stimulat confestim et increpat atque ad cōpetentem reuocat parcitatem. Secundo quod pro castimonie ac puritatis integritate cum dei gratia concedente ita nos longo tpe genitali pollutione viderimus immunes vt ne ipsa quidem simplici cōmotione carnis ulterius nos inquietandos esse credamus et per hoc velut qui non gestemus corruptela carnis in secretis p̄scientie nostre fuerimus elati suo nos rursum quāuis queto ac simplici visitans fluxu humiliat ac retūdit nosque homines esse stimulis suis ammonet. Quodāmodo enī cum in ceteris generibus vicio et quidem grauioribus magisque noxijs indifferētius soleam incur-

Collatio quarta Abbatis Danielis

tere nec tā facile ī eorū cōpungamur admissu. in hoc peculiaris hūiliat consciētia nra. per q̄ hanc illusione neglectariū quoq̄ passionū recordatione mordet. euidenter intelligens immūda se factā naturalibus incentinis. que cū esset immūdiōz spiritalibz vicijis ignorabat. ⁊ recurrens p̄tinus ad emendationē anterioris ignauie. cōmonetur pariter ne sup successibz p̄terite puritatis debere confidere. quā se perspicit pusillūz quid declinantem a domino perdidisse. nec posse huius purificationis donū nisi per solius dei gratiā possidere. docentibus nos quodāmodo ipius rei expimētis. vt si integritatē cordis perpetuo p̄sequi delectamur. hūilitatis studeamus virtutē in giter obtinere.

De incētinis carnis quibus vt humiliaremur grauius tenere mur Cap. xvi.

Quā igitur puritatis elationem p̄uicioſiorē futurā cūctis sceleribus atq̄ flagitijs. et ob hanc nihil nos euolumēti cōsecuturos p̄ qualibet castitatis integritate. testatur ille virtutes quarū superius fecim⁹ mentionē. q̄ cū nullas huiusmodi titillatōes carnis habuisse credatur ob solā cordis elationē p̄petua ruina de sublimi cōlesti. q̄ statione deiecte sunt. Essemus itaq̄ penit⁹ absq̄ remedio tepidi. vt pote non habētes indicē negligentie nostre. vel in corpe nro aut in consciētijis p̄prijis insidētem. nec studeremus ad perfectionis p̄uenire feruorē. sed nec frugalitatis q̄ deꝝ districtiōne vel cōtinentiā tenerem⁹. nisi nos hec titillatio carnis increſcēs hūiliaret atq̄ retunderet. aduersus spiritaliū quoq̄ vicioꝝ purgationē sollicitos redderet ⁊ intentos.

De eunuchorum tepore.

Cap. xvij.

Ueniq̄ in his q̄ spadones sunt corpe idcirco hūc aīe teporem plerūq̄ inesse deprehēdim⁹. q̄ velut soluti ab hac necessitate carnali.

nec labore p̄tinentie corporalis. nec cōtitione cordis se estimant indigere. et hac securitate resoluti. nunq̄ perfectionē cordis sed nec spiritaliū quidē vicioꝝ purgationē vel querere in veritate vel possidere festinat. Qui status a carnali q̄litate descendens efficitur aīalis. qui est p̄culdubio deterior gradus. ipse est enī q̄ de frigido ad tepidum trāsiciens detestabilior dñi voce signatur.

Interrogatio quid intersit inter carnalem et animale. Cap. xvij.

Germanus. De vtilitate collocationis que inter carnem ⁊ spiritū suscitatur. quātūz videtur nobis euidenter expressum est. ita vt eam ipis quodāmodo manibz nris palpabilem factā esse credamus. Et idcirco hanc quoq̄ rationē nobis similiter cupimus aperiri. quid intersit inter carnalem ⁊ aīalem virū. vel quēadmodū aīalis carnali possit esse deterior.

De triplici aīarū statu. Cap. xix.

Daniel. Scdm diffinitionē scripture tres sunt aīarū status. Primus carnalis. Secundus aīalis. Tertius spiritalis. Quos in apostolo ita legimus designari. Nam d̄ carnali d̄. Lac vob potū dedi nō escā. nec dū ei poteraq̄. S̄n adhuc qdē potest. adhuc enī est carnalis. Et iterū. Abi ei est inter vos zelus ⁊ p̄tētiō. nonne carnalis estis. De aīali q̄z alit̄ cōmemorat. Anīa lis aut hō nō p̄cipit ea q̄ sunt spirit⁹ dei. Stultitia ei ē illi. De spiritali x̄o. Spirital̄ at exauiat oīa. ipse aut a nemine iudicatur. Et iterū. Vos aut q̄ spirituales estis instruite eos q̄ eiusmodi sunt in spū lenitatis. Itaq̄ festinādū est nob vt cū renūciātes desiderimus esse carnales. id ē a seculariū cepimus cōuersatiōe seungi. et ab illa manifesta carnis pollutione cessare. spiritalem sensum. p̄tinus apprehēdere tota p̄tute nitam̄. ne forte blandiētes nob q̄ videmur fm exteriorēz hominem huic renūciāsse mūdo. vel carnaliū fornicationū deseruisse cōtagia. tā q̄ q̄ sum.

De cōcupiscētia carnis et spūs

mā perfectionē p hoc apprehēderim? re-
missiores deinceps erga emūdatiōē ce-
terarū passionū lentioresq; reddamur.
z inter vtraq; detenti graduz spiritualis
pfectus asseq; neq; amur. existimātes ad
pfectionē nob; abūdesufficere. q; exte-
re hoīe videamur de puerlatiōe mundi
hui? ac voluptatib; segregari. vel q; im-
munes sumus a corruptela et cōmixtio-
ne carnali. et ita inuēti in illo tepido sta-
tu. q; deterrim? iudicā. enomendos nos
ex ore dñi fm eius sniaz nouerim? ita di-
centis. *Quinā calidus es* aut frigid?
nūc aut tepidus es? z incipiā te enomere
ex ore meo. Nec immerito eos dñs q; iam
viscerib; recepat charitatis. noxios z te-
pescos. cū qdā cōnulliōe pectoris sui
enomēdos eē. pñciat. q; cū salutarē qd.
āmōdo ei potuissent pretere s̄bam. euelli
ab eius viscerib; maluerūt. tāto deterio-
res effecti illis q; nūq; ori dñi illati sunt
cibis. q̄nto id qd nausea cōpellēte. pñci-
mus odibilis detestamur. Quicqd ei
frigidū est. etiā ore susceptū vertit in ca-
lores. z salutifera suauitate percipit. qd
aut semel vicio teporis abiectū est. nō di-
cā labijs ad mouere. s̄ etiā emin? ituri si-
ne ingenti horrore nō possumus. Rectis-
sime ergo. pñciatur esse deterior. q; faci-
lius ad salutarē puerlatiōē ac pfectio-
nis falligiū carnalis q; id est seculari v̄-
gētilis accedit. q; is q; profellius mona-
chi. nec tñ viā perfectionis arripies fm
regulaz discipline. ab illo semel spiritali
feruore segnis discessit. Ille nāq; corpo-
ralib; saltē vicijs hūiliatus atq; imūdū
se sentiēs ptagione carnali. ad fontē ve-
re purificatiōis ac perfectionis culmen.
qñq; cōpūct? accurrit. z horescēs illuz
in quo est infidelitatis gelidissimū statū
spiritus ardore succēsus ad perfectionē
facilius cōnolabit. *Quā q; semel vt dixi-*
mus tepido exorsus initio monachi ce-
pit abuti vocabulo. nec tñ hūilitate ac
feruore quo debuit iter huius pfellōis
arripuit. infectus semel hac miserabili
lue. z in ea qdāmōdo resolut? nec ex se

ulteri? pfecta s̄ape. nec alteri? poterit mo-
nitis erudiri. Dicit ei in corde suo fm il-
lā sniam. q; diues sum z locuples. z nul-
lius egeo. Cui illud q; qd s̄sequit? con-
sequēter aptabit. tñ autē miser z mise-
rabilis. z paup z cecus z nud? i eo fact?
etiā seculari deterior. q; nec miserū se nec
cecū ac nudū aut emēdatiōe dignū. vel
egere monitis alicuius aut institutiōe
cognoscit. et ob hoc nec exhortatiōē q;
dem vllaz verbi salutaris admittit. nō i-
telligēs ipse monachi se noīe p̄grauari
ac de p̄mi opinione cūctor. qua dū cre-
ditur ab oib; sanctus. et velut dei famu-
lus colit. necesse est vt in futuro vehemē-
tiori iudicio peneq; subdat. *Postremo*
qd diuti? immoramur i his q; nobis ex-
perimēto satis cōpta sunt ac pbata. Fre-
quēter enī vidimus de frigidis atq; car-
nalib; i d secularib; ac paganis. ad spi-
ritalē peruenisse feruorē de tepidis atq;
aialib; omnino nō vidim? Quos etiā p
p̄phetā ita legim? dñm detestari. vt sp̄i-
talib; viris atq; doctorib; p̄cipiatur. vt
ab eis monēdis docēdisq; discedāt. z ne
qua q; velut in sterili atq; infructuosa ter-
ra norisq; sentib; occupata. semē verbi
salutaris expendant. s̄ vt p̄tēntes eaz
nouā potius excolāt terrā. i erga paga-
nos ac seculares omnē doctrine culturā
ac verbi transferāt salutaris instantiaz.
qd ita legit. *Nec dicit dñs viro iuda et*
habitatorib; hierusalē. Nouate nouas
le. et nolite serere sup spinas.

De male abrenūciātib; . c. xx.

Uniq; qd pu det dicere ita ple-
rosq; abrenūciāsse cōspicimus
vt nihil āplius immutasse de
anterioribus vicijs ac mori-
b; cōprobētur. nisi ordinez tantūmodo
atq; habitū secularē. Nam z acquirere
pecunias gestiūt. q; nec ante possederūt
vel certe quas habuerūt retinere nō de-
sinūt. aut qd est lugubrius etiā amplifi-
care desiderāt. s̄ hoc pretextu. vel fami-
los sp̄ exinde vel fratres alere se debere iu-
stū esse contēdūt. vel certe obtētū congre-

Collatio quarta Abbatis Danielis

gadi cetus refuāt quos velut abbates
insituere se posse presumunt. Quod si in ve-
ritate viā pfectōis inq̄reret. hoc pōt⁹ to-
ta virtute p̄ficere niterent. vt scz exuti nō
solū pecunijs. s̄ etiā affectiōibz p̄stinis ⁊
distentionibz vniūsis. semetip̄os singu-
lares ac nudos ita s̄ seniorū imperio col-
locarēt. vt curā nō modo aliorū nullaz.
s̄ ne sui quidē gererēt. Ecōtrario autēz
euenit. vt dū fratribz p̄esse festināt. nū-
q̄ senioribz ip̄i subijciātur. ⁊ a superbia
inchoātes dū insituere cupiūt. nec disce-
re ip̄i nec agere ea que sunt deo agenda
mereātur. Quibz necesse est vt h̄m salua-
toris suam cecū duces cecoz effecti. pa-
riter in foueā cadant. Cuius sup̄bie licz
vnū sit genus. duplex t̄m eius est species.
vna q̄ serietate grauitatēqz iugiter im̄s-
tatur. alia q̄ effrenata libertate in cachibz
nos fatuos risusqz dissoluit. Et illa qui
dem taciturnitate congaudet. hec vero
dedignat silentio coartari. nec confun-
dit passim ploq̄. etiā res incognas ⁊ i-
eptas. dū erubescit vel inferior ceteris vl̄
indoctior indicari. Alia ob elationē cle-
ricatus ambit officiū. altera despicit. vt
pote indicās illud. aut dignitati p̄stie
aut vite ac nataliū suorū meritis incō-
gruū vel indignū. Quarū q̄ deterior. p̄-
nūcianda sit. vniūscuiusqz discutiat
ac p̄pendat examē. Vnū sane atqz idēz
inobediētie genus est. vl̄ p̄pter opatiōis
instantiā. vel p̄pter ocij desideriū seniori
violare mandatū. tanqz dispēdiosum ē
p̄ somno q̄z p̄ vigilantia monasterij sta-
tuta p̄uellere. Tantū deniqz est abbatif
transire p̄ceptū vt legas. q̄ntū si cōtem-
nas vt dormias. nec ali⁹ sup̄bie fomes
est. p̄iciūnio fratrē q̄z p̄ refectiōe p̄tēne-
re. nisi q̄ p̄niciōsiora et a remedijs longi
quiora sunt vicia que sub specie virtutū
⁊ imagine spiritaliū rerū vident emerge-
re. q̄ illa q̄ ex aperta carnali voluptate
gignūtur. Hec enī velut palaz expōiti
ac manifesti languores. et arguūtur co-
minus ⁊ sanātur. illa vero dū pretextu
virtutū tegūtur. incurata pdurāt. et dece-

ptos quosqz periculosius faciunt ac de-
speratius egrotare.

De his qui cōtēptis magnis oc-
cupātur in paruis. **Cap. xxi.**

Iam illud ridiculū q̄liter expri-
mat. q̄ nōnullos post prime re-
nūciatiōis ardorez. quo vel res
familiares vel opes plurimas ac militiz
am seculi relinquētes semetip̄os ad mo-
nasteria cōtulerūt. tāto cernim⁹ studio
in his que penitus abscondi nō possunt. ⁊
q̄ nequeūt in ordine nō haberi. q̄uis
parua viliaqz sint. esse deuinctos. vt ho-
rū cura p̄stinariū oīm facultatū superet
passionē. Quibz p̄fecto nō magne pro-
derit maiores opes ac sbas cōtēpisse. qz
affectus earū ob q̄s ille cōtēpte sunt in
res paruas atqz exiguas transulerunt.
Nā viciū cupiditatis ⁊ auaricie qd̄ er-
ga sp̄es preciosas exercere non possunt.
circa viliores materias retinētes. n̄ abs-
cidisse s̄ immutasse. p̄bāt p̄stinā passio-
nē. Nam nimia deuicti diligentia erga
curā p̄stibz. sportelle sagelli. codicū mat-
te aliarūqz similiū rerū. q̄uis vilissimā
rū eadē t̄m qua antea libidine detinētur.
Que etiā tanta emulatione custodiunt
atqz defendūt. vt p̄ ip̄is aduersus fratrē
cōmoueri. atqz litigare qd̄ etiā turpius
est nō pudeat. In quibz adhuc egritudi-
ne cupiditatis p̄stine laborātes. s̄ eadē
q̄ vltus corporis possidere monachum vel
necessitas cogit. h̄i scdm̄ numerū mensurā
qz cōmunē nō sūt h̄fē p̄tēti. in hoc qz
sui cordis auaritiā designātes. cū vel
ea quibz vti necesse est. p̄pensius student
habere q̄z ceteri. vel excedentes diligētie
modū peculiariū ea attētiūqz custodi-
unt. et ab aliorū p̄trectatione defendūt.
q̄ vniuersis fratribz debere cōmunia.
quasi x̄o differētia tātm̄ modo metallo-
rū. et nō ip̄a passio cupiditatis habeat
innoxia. ⁊ cū p̄ rebo quidem magnis ira-
sci nō liceat. p̄ vilioribz vero hoc ip̄m fe-
cisse sine culpa sit. et nō idcirco preciosio-
res abiecerim⁹ materias. vt facili⁹ dis-

Capitula

cerem⁹ viliora h⁹tenere. Quid enī differt
vtrū quis perturbationē cupiditatis er
ga opes amplas atq³ magnificas. an er
ga viliores exerceat species. nisi q³ i eo re
prehensibilior iudicādus est. q³ qui maxi
ma spreuerit in minimis obligetur. Itē
perfectionē cordis abrenūciatio ista nō
obtinetur q³ cū censum habeat pauperis.
nō abijcit diuitis voluntatem.

ExPLICIT collatio abbatis dani
elis de concupiscentia carnis z
spiritus. Incipiūt capitula col
lationis serapionis abbatis d
octo p³ncipalibus vicij. La. i.

Aduentus noster ad abbatis se
rapionis cellā. et inq³sitio de ge
nerib⁹ z impugnatione vicior⁹.

i **N**arratio abbatis serapiōis de
octo p³ncipalib⁹ vicij.

ii **D**e duob⁹ vicior⁹ generib⁹ z effi
cientia eor⁹ quadripartita.

iii **R**ecapitulatio de castrimargie z
fornicationis passiōe z curatio
necarum.

iv **Q**uō dñs n³ solus absq³ pecca
to temptatus sit.

v **D**e rōe tēptatiōis quia a diabolo
tēptatus est dñs.

vi **D**e cōsummatione cenodoxie et
supbie sine misterio corporali.

vii **D**e filargia q³ extra natam sit.
z qd intet sit inter ipam z natu
ralia vicia.

viii **D**e ira atq³ tristitia q³ inter acci
dentia vicia plerumq³ inueni
antur.

ix **D**e sex viciorū p³cordia z duorū
ab eis dissidentū cognatiōe.

x **D**e origine z qualitate vniuscū
iusq³ vicij.

xi **I**n q³ sit utilis cenodoxia.

xii **D**e varia oppugnatione oīz vicior⁹

xiii **D**e institutiōe a duersuz vicia cer
tamē fm ipor⁹ infestationē.

xv **N**ihil nos posse aduersum vicia

sine auxilio tēi nec debere nos. i
eor⁹ extolli victoria.

xvi **D**e significatiōe septē gentiū q³ is
rael accepit tras. z q³re alibi sep
tē alibi mltē gētes eē dicatur.

xvii **I**nterrogatio de cōpatiōe septēz
gentiū z octo vicior⁹.

xviii **R**espōsio quō fm octo vicia oc
to gentiū numerus impleat.

xix **C**ur vna gēs qdē tēseri septē ve
ro iubetur extingui.

xx **D**e natura castrimargie ad simi
litudinē aq³le cōparade.

xxi **D**e perseverantia castrimargie ad
ūsus philosophos disputata

xxii **C**ur abrahe predixerit deus tēcē
gentes expugnandas a p³lo is
rael.

xxiii **Q**uomodo vtilenobis sit vicio
rum terras possidere.

xxiiii **Q**uē terre de qb⁹ expulsi sunt pos
puli chananeor⁹ semini sem fir
est deputate.

xxv **T**estimonāia diuersa super signifi
catione octo vicior⁹.

xxvi **D**e deuicta passiōe gula ipendē
dus sit labor ad vtutes ceteras
obtinendas.

xxvii **Q**uō nō idē ordo p³eliorū sit q³ pos
nitur in cathalogo vicior⁹.

ExPLICIT capitula. Incipit col
latio serapionis de octo p³ncipalibus vicij. La. i.

In illo
cetu antiquiss
moz senu fuit
vir noie serapi
on adpme gra
tia discretioisoz
nat⁹ cui⁹ collati

onē ope p³ciū reoz lris ēdere. Ambienb⁹
eni nob vt de impugnatione vicior⁹ aliq³
disputaret. qb⁹ origines eor⁹ z cause ma
nifestius p³aderētur. ita exorsus est.

Narratio abbatis serapiōis de
octo p³ncipalibus vicij. La. ii.

Collatio quinta Abbatis Serapionis

Octo sunt principalia vicia quae hu-
manum infestant genus. i. primus
castrimargia quod sonat ventris
inglunies. Secundum fornicatio. Tertium si-
largiria. id est auaricia sine amor pecunie
Quartum ira. Quintum tristitia. Sextum acci-
dia. id est anxietas sine tediu cordis. Sep-
timum cenodoxia. id est iactantia seu vana
gloria. Octauum superbia.

**De duobus vicioz generibus
et efficietia eozum quadripartita**
Cap. iij.

Eorum igitur vicioz genera sunt
duo. Aut enim naturalia sunt vt
castrimargia. aut extra natura
vt filargiria. Efficientia vero quadrip-
tita est. Quaedam enim sine actioe carnali co-
summati non possunt vt est castrimargia
et fornicatio. quedam vero etiam sine vlla cor-
poris actioe complentur vt est superbia et ce-
nodoxia. nonnulla comotiois sue cas ex-
trifecus accipiunt vt est filargiria et ira.
alia vero intellus motibz excitant vt est
accidia atqz tristitia.

**Recapitulatio de castrimargie
et fornicationis passione et cu-
ratione earum.** Cap. iij.

Et vt hec eadem disputatio de qua
tum possumus non solum bene sed et
am scripturarum testimonijs ma-
nifestiora reddam. castrimargia et forni-
catio cum naturaliter nobis insint. nam non
numquam etiam sine vlla anime incitamento solius
instigatione ac pruritu carnis oriuntur.
materia tamen vt consummetur egent extrin-
secus. et ita in effectum corporali actione p-
ueniunt. Unusquisque et temptat propria
concupiscentia. deinde concupiscentia eius fuerit
concepta pariet peccatum. Peccatum vero cum
fuerit consummatum generat mortem. Nam
nec primus ad adam per castrimargias decipi
potuit nisi esse materiam habes in promptu
abusus ea fuisset illicito. nec secundus sine cu-
iusdam materie illicitatione temptatur cum
dicitur ei si filius dei es dic vt lapides isti
panes fiant. Fornicatio quae non nisi per

corpore proficiat omnibus patet. ita de spiritu dicit
te deo ad beatum iob. Et hoc eius in libris
et patet super vmbilicum ventris. Ideo quod
liber spiritus duo quod misterio carnis explet. ex-
tra illam spiritalem anime curam eget peculiani
etiam pertinencia corporali. Si quidem ad retiden-
dos horum stimulos non sufficit mentis inte-
tio. vt nonnumquam solet aduersus iram seu tristi-
ciam ceterasque fieri passiones. quas etiam sine
vlla carnis afflictione sola nouit expug-
nare mentis industria. nisi etiam castigatio
corporalis accesserit. quod ieiunijs. vigilijs et
opis peritione proficit. hisque fuerit remo-
tio localis adiuncta. quod sicut ab horum vicio.
id est anime et corporis generant. ita superari nisi
vtriusque labore non potest. Et licet beatus
apostolus omnia vicia generaliter pronunciat eesse
carnalia. si quidem inimicitias et iras atque he-
reses inter cetera carnis opera numerauerit.
nos tamen ad illorum curaciones atque nectas di-
ligenter colligendas duplici ea diuisione
distinguiamus. Nam ex his quedam dicimus esse
carnalia. quedam vero spiritalia. et illa quod de
carnalia quod spiritalia ad fortius et ad sensum p-
tinet carnis. quod illa ita delectat ac pasci-
tur. vt etiam quetas incitet mentes. inuitasque
eas nonnumquam pertrahat ad suam voluntatem al-
sensum. De quibus beatus apostolus. In quibus autem et
nos omnes aliquando pulsati sumus in desiderijs
carnis nostre facientes voluntatem carnis et co-
gitationum. et eramus natura filij ire sicut
et ceteri. Spiritalia vero dicimus quod in
stinctu anime solius orta. non solum nihil
voluptatis conferunt carni. sed etiam gra-
uissimis eam languoribus afficietia. mi-
serissime iocunditatis passu animam tantum
nutriunt egrotantem. Et idcirco hec quod
tam simplici cordis indigent medicina.
que autem carnalia sunt non nisi dupli-
ci quemadmodum diximus ad sanita-
tem curatione perueniunt. Unde puritas
testudentibus plurimum confert. vt harum
naturalium passionum ipsas materias sibi
primitus subtrahant quibus potest vel oc-
casio vel recordatio earundem passionum
egrotanti adhuc anime generari. Necesse
est enim vt morbo duplici duplex adhibe-

De octo principalibus vitijs

beatatur curatio. Nam corpore ne concupiscentia in effectum temptet. primum ne cessario effigies et materia illicita subtrahenda est. et anime nihilominus ne eam vel cogitatione concipiat. attentior meditatio scripturarum. et sollicitudo per vigiliam ac remotionem solitudinis apponenda. In ceteris autem vitijs humana consortia nihil obsunt. quinimo etiam plurimum conferunt his qui carere eis in veritate desiderant quia frequentia hominum magis arguuntur. et dum lassitas crebrius manifestatur. celeri medicina perveniunt ad salutem.

Quomodo dominus noster solus absque peccato temptatus sit.

Cap. v.

Ideoque dominus noster iesus christus cum apostoli pronunciet sententiam temptatus fuisse per omnia similitudines nostram. dicitur tamen absque peccato. id est absque huius passionis contagio. neque quod scilicet aculeos concupiscentie carnalis expertus. quibus nos necesse est etiam ignorantes inuitosque compungi. quippe cui nulla inerat similitudo seminationis vel conceptionis humane. ita rationem conceptus eius archangelo nuntiante. Spiritus sanctus superueniet in te. et virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque et quod nascetur ex te sanctum. vocabitur filius dei.

Deratione temptationis quam diabolus temptatus est dominus. **Cap. vi**

In illis enim passionibus etiam ipse temptari debuit. incorruptam imaginem dei ac similitudinem possidens. in quibus et adam temptatus est. cum adhuc in illa inuiolata dei imagine perduraret. hoc est castimargia. cenodoxia. superbia. non in quibus post prevaricationem mandati imagine dei ac similitudine violata. suo iam vicio deuolutus inuoluitur. Castimargia namque est qua interditi ligni presumit edulium. cenodoxia qua dicitur. aperietur oculi vestri. superbia. qua dicitur. erigam sicut dei scientes bonum et malum. In his tribus vitijs etiam dominus saluatore legimus fuisse temptatum. Castimargia cum dicitur ei a diabolo. Dic ut lapides isti panes fiant. Cenodoxia. Si filius dei es. mitte te deorsum. Superbia. cum ostendens illi omnia regna mundi et eorum gloriam dicit. Nec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. ut isdem quibus ille temptationum lineis est appetitus nos quoque quemadmodum temptatore vincere deberemus suo doceret exemplo. Ideoque et ille adam dicitur. et iste adam. Ille primus ad ruinam et mortem. Hic primus ad resurrectionem et vitam. Per illum omne genus hominum condemnatur. per illum omne genus hominum liberatur. Ille de ruina atque intacta fingitur terra. Hic de maria virgine preceatur. Huius ergo ut suscipere eum temptationes oportuit. ita excedere necessarium non fuit. Nec enim qui castimargiam vicerat. poterat fornicatione temptari. que ex illius abundantia ac raris dice procedit. quia ne ille quidem primus adam fuisset elusus. nisi ante genitricem passionem deceptus illecebris diaboli recepisset. Et ob hoc filius dei non absolute in carne peccati venisse dicitur. sed in similitudine carnis peccati. quia cum esset in eo vera caro manducans scilicet et bibens et dormiens. clauorum quoque confixione in veritate suscipiens. peccatum eius quod prevaricatione contraxit. verum non habuit sed imaginarium. Non enim ignitos aculeos concupiscentie carnalis expertus est. qui etiam nolentibus nobis natura iam amministrate consurgunt. sed huius quondam similitudinem naturam participando suscepit. Nam cum omnia que officij nostri sunt in veritate compleret. et vniuersas infirmitates gestaret humanas. consequenter huic quoque passioni putatus est subiacere. ut per has infirmitates etiam conditionem huius quoque vicii atque peccati videretur in sua carne portare. Denique in his eum tantummodo vitijs diabolus temptat. in quibus etiam illum primum deceptat. coniiciens hunc quoque velut

Collatio quinta Abbatis Serapionis

hominē sūt in ceteris illudendum. si enī
in illis quibz priore decebat sensisset eli
sum. Verū ei scdm iam morbz q̄ de ra
dice principalis vicij pullularat. primo
certamine cōfutatuz inferre nō potuit.
Videbat ei nullatenus eū initiale cau
sam egritudinis hui⁹ suscepisse. eratqz
superflūū sperari ab eo fructū peccati cu
ius eum semina vel radices nullomodo
recepisse cernebat. Licet fm lucam qui
postremā temptationē illam ponit. qua
dicitur. Si filius dei es mitte te deorūz
hec superbię passio possit intelligi. ita vt
illa supior quā mathens tertiā ponit. in
qua iuxta predictū lucam euangelistaz
omnia ei regna mūdi in pūcto temporis
ostendens diabolus reprimit. accipi
atur passio filargirie q̄ scilicet post castri
margie victoriā fornicatione eū tempta
re nō preualens ad filargiriā transierit
qm radicē maloz oīm nouerat. in q̄ itez
superatus. nullū ei viciū ex his q̄ seque
batur eam ausus ē ingerere. quippe que
nouerat de eius radice ac fomite pullu
lare. ad extremā superbię transierit pas
sione. qua nouerat etiā perfectos quos
qz denictis oīmbz vicijs posse pulsari
qua etiā vel seipm cum esset vt lucifer vl
cōplures alios absqz vllō incitamento
precedentiū passionū de celestibz memi
nerat corruisse. Juxta hūc ergo quē pre
diximus ordinē qui ab euangelista luca
describit. etiā ipa illa illicitatio ⁊ figura
temptationū quibz vel illū primū vlistū
scdm adam callidissim⁹ aggreditur in
imicus elegantissime cōgruit. Illi nāqz
dicit. aperiētur oculi vestri. huic ostēdit
oīia regna mūdi et gloriā eorū. Ibi di
cit. erit sicut dñj. hōiē. si filius dei es.

**De consummatione cenodox
ie et superbie sine misterio cor
porali.** Cap. vii.

Et vt de efficiētjs ceterarū qz
passionū quarū rōnem interci
dere nos expositio castrimargie
vel dñice temptationis necessario cōpu

lit. eodem quo pposueramus ordine dis
seramus. cenodoxia atqz superbia etia
sine vllō consummari solent ministerio
corporali. In quo enī egent actione car
nali. que p concupiscentia ⁊ voluntate
sola cōquirende laudis ⁊ hūane glorie
consequēde abunde ruinā generāt anie
captiuate. Aut quē effectū habuit cor
poralem predicti luciferi illius antiqua
superbia. nisi q̄ eam tantūmodo aīo et
cogitatione pcepit. ita. ppheta cōmemo
rāte. Qui dicebas i corde tuo. i celū cō
scendam super astra dei ponā solū meū
ascendam super altitudinē nubīū. ero si
milis altissimo. Qui sicut huius supbie
neminē habuit incentorem. ita ei psum
mationē criminis ruineqz perpetue co
gitatio sola perfecit. equidem cū affecta
te tyrannidis nulla fuerint opera subse
cuta.

**De filargiria q̄ extra naturā sit
et quid intersit iter ipsam et na
turalia vicia.** Cap. viii.

Filargiria ⁊ ira licet nō sint vni
us nature. nā prior extra natu
rā est. sequēs vero originale vi
detur in nobis seminariū possidere. simi
li tamē oriūtur modo. extrinsecus siqui
dem causas cōmotionis plerūqz cōcipi
unt. Etenī frequēter hi qui adhuc infir
miores sunt. vel irritatione. vel instinctu
quorundam. in hec se corruisse vicia con
querūtur. ac precipitados se vl ad iracū
diā. vel ad filargiriā alioz. puocatione
causantur. Qz extra naturam sit filargi
ria. hinc liquido puidetur. quia nec ori
ginale probatur in nobis habere prin
cipiū. nec de materia concipitur que per
tingit ad anime vel carnis participatio
nem. viteqz substantiam. Nihil enī ad
vsum ac necessitatē nature cōmunis pre
ter escam quotidianā ac potum certū est
peruenire. relique vero vniuerse materie
q̄ntolibet studio atqz amore seruentur.
aliene tñ ab hūana indigentia etia vlu
viteipius approbatur. ideoqz hoc velut
extra naturā existens nō nisi tepidos ac

De octo principalibus vitijis

male fundatos monachos pullsat. Que aut naturalia sunt etiam probatissimos monachorum equidem in solitudine commorantes attemptare non desinunt. Et in tantum hoc verissimum comprobatur. ut etiam gentes nonnullas ab hac passione id est filargiria liberas omnimodis agnoscamus. quia nequaquam vicij huius egritudinem usu et consuetudine receperunt. Illum quoque priorem mundum qui ante diluvium fuit. diutissime concupiscentie huius rabiem credimus ignorasse. Que etiam in unoquoque nostrum recte abrenunciant sine ulla labore probatur extingui. cuiusque universis quis facultatibus abiectis. ita experierit cenobij disciplinam. ut ex eis ne unum quidem denarium sibi met superesse patiatur. Cuius rei testes multa hominum milia possumus invenire. qui cum sub momento brevissimo dispersis omnibus substantijs suis ita hanc eradicaverunt passionem. ut ne tenuiter quidem ab ea pullent. ulterius. nihilominus omni tempore contra castrimargiam pugnantes. nisi ingenti circumspicione cordis et abstinence corporis dimicauerint securi esse non possunt.

De ira atque tristitia quod inter accidentia vicia plerumque inveniuntur. **Cap. ix.**

Tristitia et accidia nulla que ad modum superiora diximus accedente extrinsecus provocacione generari solent. Nam solitarios quoque et in heremo constitutos. nullique humano commixtos consortio. frequenter atque amarissime vexare noscuntur. quod esse verissimum quisque cum fuerit in solitudine commoratus. et pugnas hominis interioris expertus. ipsis experimentis perfacile comprobabit.

De sex viciorum concordia et duorum ab eis dissidentium cognatione. **Cap. x.**

Hec igitur octo vicia licet diversos ortus ac dissimiles efficientias habeant. sex tamen priora id est ca-

strimargia. fornicatio. filargiria. ira. tristitia. accidia. quadam inter se cognatione. et ut ita dixerim concatenatione conexas sunt. ita ut prioris exuberantia sequenti efficiatur exordium. Nam de abundantia castrimargie fornicatione. de fornicatione filargiria. de filargiria iram. de ira tristitia. de tristitia accidia necesse est pullulare. ideoque simili contra hec modo atque eadem ratione pugnandum est. et a precedentiibus semper adversus sequentes oportet nos inire certamina. Facilius enim cuiuslibet artorum noxia latitudo ac pericula exarescit. si antea radices eius quibus innititur vel nudate fuerint vel succise. Et infestantes humores aquarum continuo siccabuntur cum generator earum fons ac profluens vel ne sollerti industria fuerint obturate. Quod ut accidia vincat ante tristitia superanda est. ut tristitia propellatur. ira prius est extrudenda. ut extinguat ira. filargiria calcanda est. ut evellatur filargiria fornicatio compescenda est. ut fornicatio subtrahatur. castrimargie vitium est castigandum. Residua vero duo id est cenodoxia et superbia. sibi quidem similis illa qua de superioribus vicijis diximus ratione iunguntur. ita ut incrementum prioris ortus efficiatur alterius. Cenodoxie enim exuberantia superbie fomites parit. Sed ab illis sex prioribus vicijis penitus dissident. nec simili cum eis societate federantur. Siquidem non solum nulla ex illis occasione sue generationis accipiunt. sed etiam contrario modo atque ordine suscitantur. Nam illis evulsis vehementius fructificant. et illorum morte viracius pullulant atque succrescunt. Unde etiam diverso modo ab his duobus vicijis impugnamur. In unoquoque enim illorum sex viciorum tunc incidimus. cum a precedentibus eorum fuerimus elisi. in hec vero duo victores et maxime per triumphos periclitamur incurrere. Quia igitur vicia que ad modum incrementum generantur. ita illorum diminutione purgantur. Et hac ratione ut superbia

Collatio quinta Abbatis Serapionis

possit explodi cenodoxia est prefocanda. Et ita semp prioribz superatis sequētia cōquiescēt. et extinctione precedentium. residue passiōes absqz labore marcescēt. Et licet hec q̄ prediximus octo vicia illa q̄ cōmemorauimus rōne inuicem sibi cōnexa atqz permixta sint. spālius tñ in q̄ttuor cōiugationes 7 copulas diuidūtur. Castrimargie namqz fornicatio peculiari cōsortio federatur. filargirie ira tristitia accidia. cenodoxie supbia familiariter coniugatur.

De origine et qualitate vniū cuiusqz vicij. Cap. xi.

Et ut singillatim nūc de vniū cuiusqz vicij generibz disputemus. castrimargie genera sunt tria. Primū qd ad refectionē perurget monachū ante horā statutam ac legitimā festinare. Scdm qd expletōe ventri. 7 quarūlibet escarū voracitate letat. Tertiu qd accuratiores ac delicatissimos desiderat cibos. Que tria nō leui dispendio monachū feriūt. nisi ab omnibz illis pari studio atqz obsequantia semetipsuz expedire cōtenderit. Nam quēadmodū absolutio ieiunij ante horā canonicā. nullatenus presumēda est. ita et vētris ingluties et escarū sumptuosa atqz exq̄sita preparatio sibi amputāda. Ex his enī tribus causis diuerse ac pessime valitudines aīe pcreātur. Quāz de pma monasterij odiū gignit. atqz exinde horror. et intolerātia eiusdem cōcrescit habitaculi. quā sine dubio mox discessio aut fuga velocissima subsequetur. De secūda igniti luxurie et libidinis aculei suscitatur. Tertia etiā inextricabiles filargirie laq̄os neccit. ceruicibz captiuoz. nec aliquādo monachū sinit pfecta christi nuditate fundari. Cuius nobis passionis inesse vestigia. isto q̄qz deprehendimus indicio. cū forte ad refectionē detenti ab aliquo fratru. ptenti nō sumus eo sapore cibos sumere. quo ab exhibente conditi sunt. sed qddā superfundī eis vel adijci importuna atqz effrenata poscimus li-

bertate. Qd fieri penitus nō oportet. tribus de causis. Primo qz mēs monachi semper debet in omni tolerātie ac parciatatis exercitatione versari. et fm apostolū discere in quibz est sufficiens esse. nulla tenus enī poterit. vel occulta vel maiora corporis desideria refrenare. quisqz degustatione modice insuauitatis offensus. ne ad momentū quidē delicias gutturis sui valuerit castigare. Secūdo qd non nūq̄ euenit vt ad horāz desit illa spēs q̄ postulatur a nobis. et verecūdiā necessitati vel frugalitati suscipiētis incutim⁹. publicātes scz paupertatē eius quāz soli deo cognitā esse maluerat. Tertio qd interdū solet sapor ille quē nos adijci poscimus alijs displicere et inuenimur iniuriā multis dum nostre gule ac desiderio satiffacere cupimus irrogare. ppter quod omnimodis hec in nobis est castiganda libertas. Fornicationis genera sunt tria. Primū qd per cōmixtionē sexus vtriūqz pficitur. Secūdū qd absqz semineo tactu. pro quo her patriarche iude filius a dño pculsus legit. qd in scripturis sanctis immūdia nuncupatur. super quo apls. Dico autē innuptis 7 viduis. bonū est illis si sic permanserint sicut et ego. qd si se nō cōtinent nubant. melius est enī nubere q̄ vri. Tertium qd animo ac mēte cōcipit. De quo dñs in euangelio. qui viderit mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatur est eam in corde suo. Que tria genera beatissimus ap̄lus pari modo extinguēda pronūciāns. Mortificate inquit mēbra vestra que sunt super terrā. fornicationes immūdiā libidinē zc. Et iterū de duobus ad epheseos. Fornicatio et immūdiā nec noietur in vobis. Et itēz. Illud autē scitote qd omnis fornicator. aut imūdus. aut auarus qd est idolorū seruitus non habet hereditatē in regno christi et dei. Que tria vt a nobis pari obseruatione caueantur. simili nos eozū a regno christi atqz vna deterret exclusiōe. Filargirie genera sunt tria. Primū qd renūci-

De octo principalibus vitijs

antes diuitijs ac facultatibus suis spoliari non sinit. Secundum quia que a nobis dispensata sunt vel indigentibus distributa. resumere nos maiori cupiditate persuadet. Tertium quia que ne antea quidem possedimus desiderare acquiri nos compellit. Tre genera sunt tria. Unum quod exardescit intrinsecus quod greci ethimos dicunt. Aliud quod in habitu et operis effectibus praeipit quod ordo cenotupat. Tercium quod in apostolis. Nunc autem proponite inquit et vos omnia. ira indignationem. Tertium quod non ut illa seruens ad horam dirigat sed per dies et tempora fruat quod aleis dicitur. Quae omnia equalia sunt a nobis horrore dandanda. Tristitiae genera sunt duo. Unum quod vel iracundia desinente vel de illato danno ac desiderio praepedito cassatoque generatur. Aliud quod de irrationabili mentis anxietate seu desperatione descendit. Accidie genera sunt duo. Unum quod ad somnum precipitat effluantes aliud quod cellas delerere ac fugere colortat. Cenodoxia licet multiformis ac multiplex sit. et in diuersas species diuidatur. genera tamen eius sunt duo. Primum quod pro carnalibus ac manifestis extollimur rebus. secundum quod spiritalibus et occultis desiderio vane laudis inflamamur.

In quo sit utilis cenodoxia.

Cap. xij.

Una re tamen cenodoxia utilis ab incipientibus assumitur. ab his dicitur qui adhuc vitijs carnalibus instigantur. ut verbi gratia. si illo tempore quo fornicationis spiritu perurgentur mente conceperint vel sacerdotalis officij dignitate vel opinionem cunctorum qua sancti et immaculati esse credantur. et ita immundos concupiscentie stimulos quasi turpes atque indignos vel existiationi suae vel illi ordini iudicantes hac saltem contemplatione declinent. minorem malo id quod maius est retinentes. Satiatus est cenodoxie vicio quemque pulsari quod incidere in fornicationis ardore vnde reparari aut non valeat aut vix valeat per ruinam. Quae solum ex persona dei vnde prophetarum

eleganter expressit dicens. Propter me longe faciam furorem meum. et laudem meam. frenabo te ne intereas. id est. ut dum cenodoxie laudibus concupisces nequaquam ad inferni profunda prius. et irremocabiliter mortalius peccatorum consummatione mergaris. Nec mirum tantam passioni huic inesse virtutem. ut irruentem quempiam in fornicationis labem valeat refrenare. cum sit multorum experimentis sepiissime comprobatum. quia cum quiescit veneni sui peste corrumpit infatigabilem reddat. ut taceat ab eo nebiduana quidem ieiunia vel triduana sentiri. Quae etiam nonnullos in hac heremo frequenter nouimus fuisse praefatos. se in cenobijs syrie constitutos quinque diebus refectionem cibi sine labore tolerasse. se nunc cum tanta se fame ab hora tertia perurgeri. ut usque nona vix queant differre ieiunia quotidiana. Super qua re pulchre abbas macharius cuidam percunctati cur fame ab hora tertia in heremo pulsaretur. qui in cenobio ebdomadibus integris refectione sepe contemnens non sensisset esuriam. respondit. Quia nullus habet ieiunij tui testis qui te suis laudibus nutriet atque sustentet. ibi autem te digitus hominum et cenodoxie refectione saginabat. Quis autem rei figura qua diximus superueniente cenodoxia vicijs fornicationis excludi. pulchre in regum libro ac signanter exprimitur. ubi populum israel a necho rege egypti captiuatum ascendens nabuchodonosor rex assiriorum de finibus egypti ad suam transiit regionem. scilicet ut non eos libertate pristina et genitali restitueret regioni. sed ad suas abduceret terras. et longius asportandos quam fuerant in terra egypti captiuos. Quae figura in hoc quoque competenter aptabitur. licet enim tolerabilis sit cenodoxie quam fornicationis vicio deservire. difficilior tamen a cenodoxie dominatione discedit. Quodammodo enim longiore itineris spacio captiuus abductus laboriosius ad genitale solum et libertatem pristina reuertetur meritoque ad eum increpatio illa prophetica

Collatio quinta Abbatis Serapionis

dirigetur. Quare inueteratus es in terra aliena. Recte siquidem inueterat? dicitur in terra aliena. quisquis a terrenis vicij non inuouatur. Supbie genera sunt duo. Primum carnale. Secundum spiritale. quod etiam perniciosius est. Illos namque desperat? impugnat quos in quibusdam virtutibus profecisse repererit.

De varia oppugnatione omnium viciozum. **Cap. xiiij.**

Quod exigitur octo vicia cum omne hominum genus pulsant. non tamen vno modo impetunt cunctos. In alio namque spiritus fornicationis locum obtinet principalem. in alio superequitat furor. in alio cenodoxia vendicat tyrannidem. in alio arcem superbia tenet. Et cum constet omnes ab omnibus impugnari. diuerso tamen modo et ordine singuli laboramus.

Di instituendo aduersus vicia certamine secundum ipsorum infestacionem. **Cap. xiiij.**

Quod obrem ita nobis aduersus hec arripienda sunt prelia. ut vnusquisque vicium quo maxie infestatur explorans. aduersus illud arripiat principale certamen. omnes curam mentis ac sollicitudinem erga illius impugnationem obseruationemque defigens. aduersus illud quotidiana ieiuniorum dirigens spicula. pro illud cunctis momentis cordis suspiria crebraque gemituum tela contorquens. aduersus illud vigilanti laboris ac meditationem sui cordis impendens. indefinenter quoque orationum ad deum fletus fundens. et impugnationis sue extinctionem ab illo spiritualiter ac ingiter poscens. Impossibile namque est de qualibet passione triumphum quempiam promereri. priusquam intellexerit industria vel labore proprio victoriam certaminis semet obtinere non posse. cum tamen ut valeat emundari. necesse sit eum die noctuque in omni cura et sollicitudine permanere. Cumque se ab ea senserit absolutum. rursum latebras sui cordis simili intentione

perlustret. et excipiat sibi quam inter reliquas perspexerit duriozem. atque aduersus eam spiritualiter omnia spiritus arma commoueat. et ita semper validioribus superatis celerem de reliquiis habebit facilemque victoriam. quia et mens triumphorum processu redditur fortior. et infirmorum pugna succedens promptior ei. prout faciet preliorum. ut fieri solet ab his qui coram regibus mundi huius omnigenis congregati bestijs premiorum contemplatione consueuerunt. quod spectaculi genus vulgo pancarpium nuncupatur. Hi inquam feras quascunque fortiores robore vel feritatis rabie conspexerint diriores. aduersus eas prime congressionis certamen arripiunt. quibus extinctis reliquas qui minus terribiles minusque vehementes sunt exitu faciliore prosterunt. Ita et vicij semper robustioribus superatis. atque infirmioribus succedentibus. parabitur nobis absque villo discrimine perfecta victoria. Nec tamen putandum quod principaliter quis contra vnusquodque dimicans vicium. et velut incautus aliorum tela prospiciens. inopinato ictu facilius valeat lauciari. quod neque fiet. Impossibile namque est. eum qui pro cordis sui emendatione sollicitus erga impugnationem vicij cuiuslibet intentionem sue mentis armauerit. aduersus cetera quoque vitia generalem quandam horrorem et custodiam similem non habere. Quo enim modo vel illa qua absolui desiderat passione merbitur obtinere victoriam. que indignum purgationis premio aliorum facit contagio viciorum. Sed cum principalis cordis nostri intentio. velut specialem pugnam aduersus vnam exceperit passionem pro ipsa orabit attentius. peculiari sollicitudine ac studio supplicans. ut eam diligentius obseruare. et per hec celerem mereatur obtinere victoriam. Hunc namque nos ordinem preliorum exercere debemus. nec tamen de nostra virtute confidere. etiam legislator his docet verbis. Non timebis eos. quia dominus deus tuus in

De octo principalibus vitijs

medio tui est. deus magnus et terribilis. ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas pariter ne forte multiplicentur contra te testis terre. Dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo. et interficiet illos donec penitus deleantur.

Nihil nos posse aduersus vicia sine auxilio dei. nec debere nos in eorum extolli victoria. Cap. xv

Sed neque debere nos in eorum extolli victoria similiter ammonet. Ne postquam comederis inquit et satiatus fueris domos pulchras edificaueris et habitaueris in eis. habuerisque armenta et ouium greges. auri et argenti cunctarumque rerum copiam eleuetur cor tuum. et non reminiscaris domini dei tui qui eduxit te de terra egypti. domo fuitutis et ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili. Salomon quoque in pueribus. Si ceciderit inimicus tuus noli extolari in supplantatione autem eius non li extolli. ne videat dominus et non placeat ei. et auertat iram suam ab eo. id est. ne perspiciens elationem cordis tui ab eius impugnatione discedat. et incipias derelictus ab eo rursus illa quam per dei gratiam ante superaueras passione vexari. Non enim orasset propheta dicens. Ne tradas domine testibus animarum confitentem tibi nisi scisset. propter inflationem cordis quosdam ut humiliarentur eisdem rursus. vicia que vicerant tradi. Nobis certe nos esse conuenit. tam ipsorum rerum experimentis quam in numeris scripture testimoniis eruditos. nostris nos viribus nisi dei solius auxilio fulciamur. tantos hostes superare non posse. et ad ipsum quotidie summam victoriae nostre referre debere. Ita super his quoque per moysen domino commone. Ne dicas in corde tuo. cum deleuerit eas dominus deus tuus in conspectu tuo. propter iusticiam meam introduxit me dominus. ut terram hanc possiderem. cum propter impietates suas iste deleat sint nationes. Neque enim propter iusticias tuas et equitatem cordis tui tu

gredieris ut possideas terras earum. sed quia ille egerunt impietatem. te introeunte deleat sunt. Rogo quid apertius potuit dici contra perniciosam opinionem quam assumptionem quoque nostram. qua totum quod agimus. vel libero arbitrio vel nostre voluntatis industria deputare. Ne dicas inquit in corde tuo. cum deleuerit eas dominus deus tuus in conspectu tuo. propter iusticiam meam introduxit me dominus. ut terram hanc possiderem. Nonne his qui oculos anime resecatos et aures habet ad audiendum euidenter expressit. Cum tibi prospere viciorum carnalium bella successerint. et videris te de ipsorum ceno et conuersatione mundi istius liberatum. non tunc id virtuti nec sapientie prouentum pugne atque victoriae inflatus ascribas. credens te propter labores et studium tuum. et arbitrii libertatem de spiritalibus nequitibus vel carnalibus vitiis obtinuisse victoriam. Quibus proculdubio in nullo penitus prevalere potuisses nisi te domini communisset ac prexisset auxilium.

Designificatione septem gentium quarum israel accepit terras. et quare alibi septem et alibi multe gentes esse dicantur. Cap. xvi.

U sunt septem gentes quarum terras egressis ex egypto filiis israel daturum se dominus repro-mittit. Quae omnia secundum apostolum cum in figura contigerint illis. ad nostram comminationem scripta debemus accipere. Ita enim dicitur. Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris. et deleuerit gentes multas coram te. et theum et gergeum et amorreum et chananeum et feregeum et euenum et iebuseum. septem gentes multo maioris numeri quam tu es. et robustiores te tradideritque eas dominus tibi. percuties eas usque ad internecionem. Quae vero multo maioris numeri esse dicitur. haec est ratio. quia plura sunt vicia quam virtutes. Et ideo in cathalogo quidem diuini

Collatio quinta Abbatis Serapionis

merantur septē nationes in expugnati-
one vero earum sine numeri ascriptione
ponuntur. Ita enī dicitur et delenerit gē-
tes multas coram te. Numerosior enim
est q̄s israel carnaliū passionū populus.
De hoc septenario fomite viciozū ac ra-
dice procedens. Exinde enim pullulant
homicidia. contentiones. hereses. furta.
falsa testimonia. blasphemie. comesatiōes
ebrietates. detractioes. ludicra. turpilo-
quia. mēdacia. periuria. stultiloq̄a. scur-
rilitas. inquietudo. rapacitas. amaritu-
do. clamor. indignatio. cōtemptus. mur-
muratio. temptatio. desperatio. multa q̄
alia que cōmemorare plōgū ē. Que cū
a nobis leuia iudicent. quid de illis apo-
stolus senserit. vel qm̄ super his sententi-
am intulerit audiamus. Neq̄ murmur-
aueritis inquit. sicut quidam illorum
murmurauerūt. et ab exterminatore pe-
rierūt. Et de temptatiōe. Neq̄ tempte-
mus christum. sicut quidam illorum tē-
ptauerunt. et a serpentibus perierūt. De
detractiōe. Noli diligere detrachere ne
eradicet. Et de desperatione. Qui despe-
rantes semetipsos tradiderunt impudi-
cie. i opationē oīseror. in immundici-
am. De vero clamor. sicut ira et indigna-
tio et blasphemia condemnēt. eiusde ap-
stoli vocibus manifestissime perdocetur
ita precipientis. Omnis amaritudo et ira
et indignatio. et clamor. et blasphemia tol-
latur a vobis. cum omni malicia. aliaq̄
cōplura his similia. Que cum sint mul-
to maioris numeri q̄ virtutes. denictis
tamen illis octo principalibus vicij. ex
quorum natura eas certum est emanare
omnes protinus conualescunt. ac perpe-
tua pariter cum his interiectione delent.
De castimargia namq̄ nascunt. come-
sationes. ebrietates. De fornicatiōe tur-
piloquia. scurilitas. ludicra. ac stultilo-
q̄a. De silarigia. mēdaciū. fraudatio. fur-
ta. piuria. turpis lucri appetit. falsa testi-
monia. violētia. ihūanitas. ac rapacitas.
De ira. homicidiū. clamor. et indignatio.
De tristitia. rācor. pusillanimitas. ama-

ritudo. desperatio. De accidia. ociositas.
somnia. inptunitas. inquietudo. per-
uagatio. instabilitas mentis et corporis.
vertositas. curiositas. De cenodoxia cō-
tentiones. hereses. iactantia. ac presump-
tio nouitatum. De superbia. contemp-
tatio. inuidia. inobediētia. blasphemia. murmur-
atio. detractio. Quā autē he pestes etia z ro-
busiores sint. manifeste nature ipius im-
pugnatione sentimus. Fortior enī mili-
tat in membris nostris oblectatio carna-
liū passionū q̄ studia virtutum. q̄ nō
nisi summa contritione cordis et corpo-
ris acquirantur. Si autem et illas innu-
merabiles hostiū cateruas spiritualibus
oculis contempleris. quas beatus ap̄ls
enumerat dicens. nō est nobis collucta-
tio adūsus carnē et sanguinē. sed adūsus
pncipat. adūsus ptātes. adūsus mūdi
rectores tenebrarū har. cōtra spiritualia
nequitie in celestibus. et illud qd d viro
iusto i nonagesimo dicitur psalmo. La-
tent a latere tuo mille. et decem milia a
dextris tuis. liquido peruidebis. q̄ mul-
to maioris sint numeri et validiores q̄
nos carnales scz atq̄ terreni. quippe cū
illis spiritualis atq̄ acria concessa sub-
stātia sit.

Interrogatio de cōparatione
septē gētiū et octo viciozū.

Cap. xvij.

Germanus Quō igitur octo
sunt vicia que nos impugnat.
cum per moysen septē dinume-
rate sint gentes que aduersantur popu-
lo israel. vel que admodum terras vicio-
rum cōmodum nobis est possidere.

Respōsio quō fm octo vicia oc-
to gētiū numerus impleatur.

Cap. xviii.

Serapion. Octo esse pncipa-
lia vicia que impugnat mona-
chum. cunctozū absoluta sen-
tentia est. Que figuratiter sub gentium
vocabulo nominata. idcirco nūc omnia
nō ponuntur. eo q̄ egressis iaz de egypto
et liberatis ab vna gēte validissima. id ē

De octo principalibus vitijs

egyptiorum. moyses vel per ipsum dominum in deuteronomio loquebat. Que figura in nobis quoque rectissime stare reprehenditur qui de seculi laqueis expediti. castrimar gis id est ventris vel gulae vicio caruisse cognoscimus. Et habemus iam contra has residuas septem gentes simili ratione constitutum. prima scilicet quam iam devicta est minime computata. Cuius etiam terra in possessione israeli non datur. sed ut deserat eam perpetuo. et egrediatur ab ea. domini precepti one sancitur. Et idcirco ita sunt moderanda ieiunia. ut non necesse sit per immoderationem continere. quam defectione carnis vel infirmitate pertracta est. reuerti rursus ad egyptiorum terram. id est. pristina gulae et carnis concupiscentiam. quam cum mundo huic abrenunciaremus abiecerimus. Quod figuratiter illi perpeSSI sunt. qui egressi in solitudinem virtutis. rursus desiderauerunt ollas carnis super quas sedebant in egypto.

Lur vna gens quidem deseri se ptem vero iubetur extingui.

Cap. xix.

Quod autem illa gens in qua nati sunt filij israel non penitus extingui. sed tantummodo deseri eius terra precipit. hec vero septem usque ad iter nationem iubetur extingui. hec ratio est. quod quicquid libet ardore spiritus succelli heremum virtutis fuerimus ingressi. in civitate ac ministerio castrimargie. et quodammodo quotidiani eius commercio nequaquam carere poterimus. Semper enim in nobis edulij et escarum. ut ingentis ac naturalis vini affectus. licet amputare superfluos eius appetitus ac desideria festinemus. quam sicut per omnia deseri non possunt. ita debent quamdam declinatione vitari. De hac enim dicitur. Et carnis curam ne feceritis in desideriis. Dum huius ergo cure quam precipimur non per omnia abscondere. sed absque desiderijs exhibere retinemus affectum. euidenter egypti dominationem non extingui. sed ab ipsa quadam discretione separamus. non de superfluis seu lautioribus epulis cogitates. sed secundum apostolum. victu quotidi-

ano indumentoque contenti. Quod figuratiter etiam in legem datur. Non abominaberis egyptium. quia fuisti incola in terra eius. Nec cessari ei victus corpori non sine vltimo perniciem vel anime scelere denegatur. Illarum vero septem perturbationum velut omnimodis noxiarum. de recessibus anime nostre penitus exterminandi sunt motus. De his etiam ita dicitur. Omnis amaritudo ira et indignatio. et clamor et blasfemia. tollat a vobis cum omni malicia. Et iterum. Fornicatio autem et omnis immundicia et auaritia nec noceat in vobis. aut turpitudine. aut stultitia. aut scurrilitas. Possumus ergo horum quam nature superinducta sunt radices abscondere vicio. vsum vero castrimargie nequaquam valebimus amputare. Non enim possumus quantumlibet profecerimus. id non esse quod nascimur. Quod ita esse tam nostra quam sumus exigui. quam omnium perfectorum vita et conuersatione monstratur. quam cum reliquarum passionum reciderit stimulos. atque heremum toto mentis seruire et corporis expectat nuditate. nihilominus quotidiani victus prudentia et annui panis preparatione nequeunt liberari.

De natura Castrimargie ad similitudinem aquile comparade.

Cap. xx.

Quius passionis figura qua necesse est cuius spiritale summumque monachorum coartari. proprie satis aquile similitudine designat. Que cum excelssimo volatu ultra nubem fuerit altitudinem sublimata. seseque ab oculis cunctorum mortalium. ac a facie terre totius abscondit. rursus ad vallium ima submitti. et ad terrena descendere. ac morticinis cadaueribus implicari ventris necessitate compellitur. Quibus manifestissime comprobatur castrimargie spiritum nequaquam posse ut cetera vitia resecari. vel per omnia similiter extingui. sed aculeos eius ac superfluos appetitus virtute animi retundi tam atque cohiberi.

De perseuerantia Castrimargie aduersus philosophos disputata.

Cap. xxi.

Collatio quinta Abbatis Serapionis

In huius vitij naturā quidā senū cū philosophis disputās qui eum p simplicitate christiana velut rusticū crederēt fatigandū. sub hoc pblematis figurās colore elegāter expressit. Multis inq̄ creditoribz p̄ me us me dereliquit obnoxius. ceteris ad integritū solūēs. ab omī cōuentiōis eoz molestia liberatus sum. vni satisfacere quotidie soluendo nō possum. Cūq̄ illi ignorātes vim pposite questionis absolutionē eius precario postularēt. multū ait vitij sui naturali cōditiōe p̄strict⁹. sed inspirāte dño desiderij libertatis. cūq̄ illis tanq̄ molestissimis creditoribus renūciāns huic mūdo. et omnē s̄bam q̄ mihi successiōe patris obuenerat a me pariter abijciēs satisfeci. atq̄ ab eis sū omnimodis absolutus. castrimargie x̄o stī mulis nullo modo carere p̄ualui. Recenī q̄uis eā in parū modū vilissimāq̄ redigerem q̄titate vim quotidiane cōpulsionis euado. s̄ necesse est me perpetuis eius cōuentiōibz perurgeti. et iterminabile quandā solutionez iugi functiōe depēdere. atq̄ inexplēbile indictionibus eius inferre vectigal. Tum illi hūc quem velut ideotā ac rusticū ante despexerant p̄nūciauerūt primas philosophię p̄tes. id est ethicā disciplinā apprimē cōprehendisse. mirati admodū potuisse eū naturaliter assequi. q̄ nulla ei secularis eruditio p̄tulisset. cum ipi sudore multo lōgaq̄ doctrina hec attingere nequiuisset. Nec spālīter de castrimargia dixisse sufficiat. Nunc reuertamur ad disputatiōnē quā de generali vicioz cognitione ceperamus exponere.

Iurabz predixerit deus decē gentes expugnādas a populo israel. **Cap. xxiij.**

Quam ad abrahā dñs de futuris loqueret qd̄ vos minime requisitis. nō septē gentes legit dī numerasse s̄ decē. quarū terra semini ei⁹ danda p̄mittit. Qui numerus adiecta idolatria atq̄ blasfemia euidentē imple-

tur. q̄bus ante notitiā dei et gratiaz baptisimi vel impia gentiliuz vel blasfemia indeoz multitudo subiecta ē. donec in intellectuali egypto cōmorat⁹. Si autē abrenūciāns quis et egressus inde per dei gratiā deuicta pariter castrimargia ad heremū peruenerit spiritalem. de impugnatione triū gentiū liberatus p̄tra septem tantuz que per moysen dinumerant⁹ bella suscipiet.

Quō vtile nobis sit viciozū terras possidere. **Cap. xxiij.**

Quod vero istarū perniciosarū gentiū regiones salubriter possidere precipimur. ita intelligit. Habet vnūquodq̄ viciuz in corde nōo p̄p̄riā stationē. quā sibi vendicās in aīe nostre recessu exterminat israelēm. id est. contemplationē rerū summarū atq̄ sanctarū. eisq̄ semper aduersari nō desinit. Nō enī possunt vtutes cū vicijs paritē cōmorari. Que enī participatio iusticie cū iniquitate. aut q̄ societas luci ad tenebras. Sed cū ab israele p̄p̄o. id est. virtutibus contra se dimicantibz fuerit vicia superata. locuz quē sibi in corde nōo concupiscentie vel fornicationis spirit⁹ retentabat. deinceps castitas obtinebit. quē furor ceperat. patientia vendicabit. quē tristitia mortem operans occupauerat. salutaris et plena gaudio letitia possidebit. quē accidia vastabat. incipiet excolere fortitudo. quē superbia conculcabat. humilitas honestabit. et ita singul⁹ vicijs expulsis. eoz loca. id est. affectus virtutes contrarię possidebunt. Que fili⁹ israel. id est. aīe videntis deū. non immerito nūcupātur. q̄ cū vnīuersas cordis expulerint passionēs. nō taz alienas possessiones perualisse q̄ p̄p̄rias recuperasse credendi sunt.

Quē terre de quibus expulsi sunt populi chananeozū semini sem fuerint deputate. **Cap. xxiiij.**

Quēni quantus docet vetus traditio. has easdem terras chananeozū in quas introducūt filij

De octo principalibus vitijs

israel filij sem fuerunt quondam in orbis diuisione sortiti. quas deinceps per viz atq; potentia posteritas cham pualiois iniquitate possedit. In q; et dei iudiciu re/ctissimu cōprobatu. qui 7 illos de locis alienis q; male occupauerant expulit. et istis antiqua patrū possessione. q; prosapia eorū in diuisione orbis fuerat deputata restituit. Que figura in nobis q; stare certissima ratio cognoscit. Nam voluntas dñi possessione cordis nostri nō vicijs s; virtutib; naturaliter deputauit. Que post p̄uaricationē a de insolescentib; vicijs. i. p̄lis chananeis. a p̄pria regione depulsi. cū ei rursum per dei grā diligētia n̄ra ac labore fuerint restitute. n̄ tam alienas occupasse terras q; p̄prias credende sunt recepisse.

Testimonia diuersa super significatione octo viciozū. *La. rrv.*

His octo vicijs et in euangelio ita significatur. Cum autēz immūdu spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida. querēs requiē 7 nō inuenit. Tūc dicit. Reuertar i domū meā vnde exiui. Et veniens inuenit vacante scopis mundatā 7 ornataz. Tūc vadit 7 assumit alios septem nequiores se spiritus. 7 intrantes habitāt ibi. 7 fiunt nouissima hominis illius peiora p̄orib;. Ecce ut ibi septē gētes legim; exēpta egyptiozū. de q; egressi fuerāt filij israel. ita 7 hic septē reuertit spūs dicuntur immūdi. exēpto eo q; ab homine p̄us narratur egressus. De hoc septenario fomite viciozū salomon quoq; in prouerbijs ita describit. Si te rogauerit inimic; voce magna. ne consenseris ei. septē enī neq; tie sunt in aīa eius. id est. si superatus castrimargie spūs ceperit tibi sua būliatione blandiri. rogās quodāmodo ut aliqd relaxās a cepto feruore impetias ei. qd cōtinentie modū 7 mensurā iuste discretionis excedat. ne resoluaris ei? subiectione. nec arriidente impugnationis securitate. qua videris paulisper a carna

libus incentiuis factus quietior. ad p̄stinā remissionē vel preteritas gule concupiscētijs reuertaris. Per hēnī dīc spūs ille quē viceris. Reuertar in domū meā vnde exiui. Et procedentes ex eo p̄festim septem spiritus vicioz; erūt tibi acriorē. quā illa passio q; i p̄mordijs fuerat superata. q; te mox ad deteriora p̄trahēt grā peccatorum.

Quod de victa passione gule impēdendus sit labor ad virtutes ceteras obtinendas. *La. p. rrv.*

Quia propter ieiunijs et continētie incūbentibus nobis. festinādum est ut gule passione superata. protinus a iam nostram vacuā esse a necessarijs virtutibus non sinamus. s; eis vniuersos recessus cordis nostri studiosius occupemus. ne reuersus concupiscētie spiritus. inanes nos ab ip̄is vacantesq; reperiat. et non sibi iam soli adiutum parare contentus introducat. secus in animam nostram septenariam hunc fomitem viciozū. 7 faciat nostra nouissima peiora prioribus. Turpior enī erit post hēc 7 immūdiōz anima. ac supplicio grauiore plectetur. quē se renūciasse huic seculo gloriatur. dominātib; sibi octo vicijs. quā fuerat qndā i seculo p̄stituta. cum nec disciplinaz monachi fuisset professā nec nomen. Nam et nequiores bi septem spiritus illo priore qui egressus fuerat. idcirco dicuntur. quia desiderium gule. id est castrimargia per sese nō esset noxia. nisi intromitteret grauiorē res alias passiones. id est. fornicationis filarginē. irē. tristitię. siue supbię. q; p se met noxia aīę ac p̄ptoria eē nō dubiū ē. Et idcirco perfectionis puritatē numq; poterit obtinere. quisquis eam de hac sola continentia. id est ieiunio corporali sperauerit acq;rendaz. nisi nouerit ob id se hanc exercere debere. ut būliata carne ieiunijs facilius possit aduersus alia vicia inire certamen. nō insolescente carne

Collatio sexta Abbatis Theodori.

saturnitatis in glunie.

Quod idem ordo preliorum sit quod ponitur in cathalogo viciozum.

Cap. xxvij.

Sciendum tamen non eundem esse in omnibus ordinem preliorum. quod sicut diximus non uno modo impugnamur omnes et oportet unumquemque non solum secundum qualitatem belli quo principaliter infestatur concertationum luctamen arris perire ita ut aliud necesse sit aduersus vicium quod tertium ponitur primum exercere conflictum alium contra quartum seu quintum et ita prout ipsa vicia in nobis obtinent principatum. utque impugnatiois exigit modus. nos quoque oportet ordinem instituire preliorum. secundum quemque prouentus quod victoriae triumphique succedens faciet nos ad puritatem cordis et perfectionis plenitudinem peruenire. Hucusque abbas serapion de natura octo principalium viciozum nobis differens latentiuz in corde nostro passionum genera quarum causas atque affinitates cum ab ipsis quotidie vastarem. nec cognoscere poteram. ita lucide referauit. ut eas quodammodo ante oculos positas intueri nobis velut in speculo videremur.

Explicit collatio abbatis serapionis. Incipiunt capitula collationis theodori de nece sanctorum.

Cap. i.

Descriptio heremi et inquisitio de nece sanctorum.

i Responsio abbatis theodori ad propositam questionem.

ii De tribus que in hoc mundo sunt bonis et malis et medijs.

iii Quod malum nulli inuito ab alio possit inferri.

iv Obiectio que admodum ipse deus dicat creare mala.

v Responsio super interrogatione proposita.

vi Interrogatio an reus sit qui in isto intulit mortem. cum iustus habeat de morte mercedem.

vii Responsio ad precedentem interrogationem.

ix Exemplum beati iob a diabolo temptati et domini a iuda traditi. et qui iusto tam prospera quam aduersa perficiant ad salutem.

x De virtute viri perfecti qui ambidexter figuraliter nuncupatur.

xi De duplici genere temptationum. que triplici modo inferuntur.

xii Quod vir iustus non cernit adamantinum signatorium debeat esse consimilis.

xiii Interrogatio si possit mens iugiter in una atque eadem qualitate durare.

xiiii Responsio ad interrogantis propositionem.

xv Quod detrimentum sit discedetis e cella.

xvi De mutabilitate etiam supernarum celestiumque virtutum.

xvii Quod nemo ruina subitanea colabatur.

Explicit capitula. Incipit collatio theodori abbatis de nece sanctorum.

Cap. i.

De pale

stine partibus iuxta tecum vicum quem amos prophetam meruit procreare. solitudo vastissima.

Item usque arabiam ac mare mortuum. quem ingressa deficiunt fluenta iordanis et alphei sui faciunt finem. et cineres sodomorum amplissima extensione porrecta. In hac summe vite ac sanctitatis viri monachi diutissime commorantes repetere sunt a discurrentibus saracenozum latrunculis interempti. Quorum corpora licet sciremus tam a pontificibus regionis illius quam ab uniuersa plebe arabum tanta veneratione precepta. et inter reliquias martirum condita. ut innumeri populi e duobus opidis concurrentes grauissimum sibi certamen indixerint. et usque ad gladiozum conflictum pro-

De nece sanctorum

sancta rapina sit eorum progressa cōtentio: dum pia inter se deuotione decertāt qui nā iustius eorum sepulturam ac reliquias possiderent alijs scilicet de viciniā cōmorationis ipsorum alijs de originis propinquitate gloriāntibus nos tamen vel nostrorum vel quorundam nō mediocriter ex hac parte scādālizantiū fratrū offensione permoti inquirētesq; cur tanti meriti ac tantarū virtutū viri ita sint a latrunculis interfecti tantūq; dñs passus fuerit erga suos famulos facinus perpetrari vt viros cunctis mirabiles in manus traderet impiorū. merid ad sanctū theodorū singularem in cōuersatione actuali perrexiimus virum. Hic namq; morabatur in cellis qui locus inter nitriā ac scitibiaz situs et a monasterijs quidem nitrie quinq; milibus distans octoginta milibz solitudine ab heremo scitibi in qua cōmorabamur interueniente discernitur. Cui cū de p̄dictorū viroꝝ nece querimoniā fuisse mus ammirātes tantā dei patientiaz q; viros scz illius meriti taliter perimi permisisset vt qui alios quoq; sue sanctitatis pondere de huiusmodi liberare temptatione debuerint ne se ipsos quideꝝ pr̄ripuerint de manibz impioꝝ aut cur deus admitti in seruos suos tantūz facin? consensisset.

Respōsio abbatis theodori ad ppositam questionem. Cap. ij.

Beatus Theodorus respondit. Hec q̄stio illoꝝ solet animos permouere qui parūz fidei vel scientie possidentes merita sanctorū vel premia q̄ nō in presenti redduntur. s̄reposita sunt in futurūz arbitrātur in huius tēporalis vite breuitate restitui. Ceterū nos qui nō iumus in hac vita tantūz sperantes in christo ne fm apostolū miserabiliores simus omnibus hominibus quia scz in hoc mūdo nihil pmissio nū recipiētes etiam in futuro eas p hac incredulitate perdam? opinionibz eorū nō debemus errare ne ignorata vere dis-

initionis sententia titubantes ac tredi temptationibz moueamur cū eisdem nos quoq; traditos viderimus vel iniusticiā scz vel incuriā humanarū rex deo qd dictū quoq; nefas est ascribentes qz sanctos viros recteq; viuētes in temptatione nō protegat nec bonis ea que bōa sunt nec mala malis retribuatur in presenti et cū illis damnari mereamur quos sophonias ppheta castigat qui dicit in q̄t in cordibz suis nō faciet dñs bene sed neq; faciet male vel certe cum illis inueniamur q̄ huiusmodi querimonijs deū blasphemare dicuntur omīs qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales ei placent aut certe vbi ē deus iusticie illam quoq; blasfemiā que in subsecquentibz describitur similiter adiungentes van? ē q̄ seruit deo aut qd emolumētum quia custodimus p̄cepta eius et quia ambulauimus tristes coram domino ergo nūc beatos dicimus arrogātes siquidem ditati sunt facientes impietatem et temptauerunt deū et salui facti sunt. Nobrem vt hanc ignoratiōē que prauissimi huius erroris radix et cā est possimus euadere primūz nosse debemus quid vere sit bonū quid malum et ita demū super his nō fallam vulgi sed verā scripturaz diffinitionē tenētes minime infidelium hominū decipiēm erroze.

Detribus que in hoc mūdo sūt id est bonis et malis et medijs.

Cap. iij.

Tria sunt enī que in hoc mūdo sunt id est bonū malū mediū. Debemus itaq; nosse qd proprie bonū quid malum quid vel sit mediūz vt nostra fides vera scientia communita in cunctis temptationibus incōcussa perduret. Nihil igitur in rebus dumtaxat humanis principale bonum ēē credendūz est nisi virtus animi sola que si de sincera nos ad diuina perducens illi immutabili bono facit ingiū in herere Et eōꝝo nihil malū ēē dicēdū est nisi peccatū solum qd a bono deo nos separans.

Collatio sexta Abbatis Theodori.

malo facit diabolo coplari. Media sūt
que in vtramq; partem p affectu 7 arbi
trio vtentis diriuari possunt. vtputa di
uitie. potestas. honor. robur corporis. sani
tas. pulchritudo. vita ipsa vlt mors. pau
pertas. infirmitas carnis. iniurie. et cete
ra his similia. que p qualitate 7 affectu
vtentis. vel ad bonā possunt partē profi
cere vel ad malā. Nam 7 diuitie profici
unt frequēter ad bonū fm apostolū. qui
diuitiū huius mundi precipit vt facile
tribuāt. cōmunicēt indigētib. thesauri
zent sibi fundamentū bonū in futurū. vt
per has apprehendāt verā vitā. Et fm
euāgelii bone sunt illis qui faciunt sibi
amicos de iniquo māmona. Que rur
sum retorquentur ad malum. cū ad recō
tendū tantūmodo vel ad luxuriā cōge
runtur. et nō ad vsus indigentū dispen
santur. Potestas quoq; 7 honor. corpo
risq; robur ac sanitas. qz sint media et
vtrobiz cōueniētia. etiā ex hoc facile cō
probatur. q multi sanctorū i veteri testa
mento potiti his omnibus. 7 in summis
diuitijs 7 culmine dignitatū ac fortitu
dine corporis constituti. deo quoq; acces
sibilissimi fuisse noscūtur. Et ediuerso qui
his male abusi sunt et ea ad ministeriū
sue neq̄tie detorserūt. non immerito vel
puniti sunt vel extincti. qd frequenter re
gnorū lib indicat factū. De ipsa etiā mor
te ac vita quia medie sint. vel sancti Jo
hannis vel iude natiuitas protestatur.
Anius namq; intm sibi met vita pfuit.
vt alijs quoq; gaudiū ortus eius contu
lisse dicatur. fm illud. Et multi sup eius
natiuitate gaudebūt. De alterius ho di
cit vita. Bonū erat ei: si nat? nō fuisset
homo ille. De morte etiā Johānis om
niūq; sanctorū dicitur. Preciosa ē in cō
spectu dñi mors sanctorū eius. De iude
aut ac similiū. Mors peccatorū pessima.
Infirmitas etiā carnis interdum qz sit
cōmoda Lazari illius paupis vlcerosi
beatitudo demōstrat. Cuius cum nulla
alia virtutum merita scriptura comme
moret. pro hoc solo q egestatem 7 infirmi

tatem corporis patientissime tolerauit. si
nus abrahe possidere beatissima sorte p
meruit. Egestas quoq; ac persecutiōes
7 iniurie que mala esse totius vulgi opi
nione censentur. qz sint vtilis ac neces
sarie etiam ex hoc liquido cōprobatur.
q sancti viri non solum eas nunq; vita
re voluerunt. verum etiam in virtute sū
ma. vel appetentes. vel fortiter tolerantēs
amici dei effecti. eterne vite sunt stipen
dia consecuti. beato apostolo concinēte
Propter quod placeo mihi in infirmi
tatibus. in contumelijs. in necessitatib.
in persecutionibus. in agustijs pro chri
sto. Cum enī infirmor tūc potens sum.
quia xpus in infirmitate perficitur. Et
idcirco illi qui summis huius seculi di
uitijs 7 honoribus ac potestatibus extol
luntur. non ex his principale bonum ob
tinuisse credendi sunt. qd in solis esse vir
tutibus definitur. sed medium quiddā
qz sic iustis recte ac necessarie vtentibus
vtilia hec esse reperiūtur 7 cōmoda. occa
sionem namq; operis boni fructusq;
in illius vite eternitate parturiunt. ita il
lis qui male opibus abutuntur inutiles
sunt atq; incōmode 7 occasiones pecca
ti mortisq; concinant.

¶ Quod malum nulli inuito ab alio
possit inferri. **¶** Cap. iij.

PAs itaq; diuisiones fixas atq;
immobiles retinētes. scientesq;
nihil esse bonum nisi virtutem
solā. que ex timore dei ac dilectiōe descē
dit. nec malum quicq; esse nisi peccatum
solum et separationem a deo. diligenter
nunc discutiamus. vtrum deus vnq;
sanctis suis. aut per se. aut per aliū quē
piam inferri permiserit malum. quod
sine dubio nulq; omnino reperies. Nec
enī potuit aliquādo cuiq; nolenti ac re
sistenti malū peccati alter inferre. nisi il
li soli qui illud in se cordis ignavia et
corrupta voluntate suscepit. Deniq; cū
brō iob diabol? adhibiū vniūsis neq̄tie
sue machinis malū s peccati voluisset

De nece sanctorum

inferre ac nō solum cunctis eū facultati-
bus spoliasset. verū etiā post illū de mor-
te septem filiorū tam atrocē tamq̃ inspe-
ratiū orbitatis dolorē. vulnere enim pelli-
mo a capitis vertice vsq̃ ad plantā pe-
dum. ⁊ itolerādis cruciatibz onerasset.
neq̃q̃ ei peccati maculā quīuit inflige-
re. q̃ in cūctis imobilis perseverās. nul-
lū blāsemie accōmodauit assensum.

Obiectio quēadmodū ipse de-
us dicatur creare mala. Cap. v.

Germanus. Frequenter legi-
mus in scripturis sanctis deū
creasse mala. vel hominibz intu-
lisse. vt est illud. Qm̃ absq̃ me nō est de-
us. ego dñs ⁊ nō est alter. formās lucem
et creās tenebras. faciēs pacē ⁊ creās ma-
la. Et iterū Si ē malicia ī ciuitate quāz
dñs n̄ fecit. **R**espōsio super interro-
gatione pposita. Cap. vi.

Theodorus. Nōnq̃ so-
let scriptura dīna abusiue ma-
la pro afflictionibz ponere. non
quia per naturā pprie mala sint. s̄ fm̄ s̄
q̃ ab his sentiātur mala quibz vtilit̄ in-
ferūtur. Homīnibz etenī disputās dīni-
na censura. necesse est vt humanis x̄bis
et affectionibz eloquatur. Etenīz sectio
vel vltio salutaris quē illis qui vlceru
contagione putrefacti sunt pie infertur
a medico. mala a tolerantibz credit̄. nec
iniquo carcer. nec eq̃ calcar. nec emēda-
tio suauis est delinquētī. Omnes etiam
discipline his q̃ erudiūtur amare sentiū-
tur ad pñs. sicut apls dicit. Om̄s aut̄
disciplina ī pñi nō videt̄ esse gaudiū s̄
meror. postea at̄ fructū pacatissimū his
qui per se exercitati sunt reddet iusticie.
Et quē diligit dñs corripit. flagellat at̄
omnē filiū quē recipit. Quis ei est filiū
quē nō corripit pater. Itaq̃ mala non
nūq̃ poni pro afflictionibus solent. fm̄
illd. Et penituit deū super maliciā quā
locut⁹ est vt faceret eis ⁊ nō fecit. Et ite-
rū. Quia tu dñe misericors ⁊ miserator.
paties ⁊ multū misericors ⁊ penitens in
malicijs. id est super tribulationibus et

erūnis quē nobis pro peccatoz nostro-
rū meritis inferre cōpelleris. Quas sci-
ens vtilis esse nōnullis. ita alius pphe-
ta vtiq̃ nō inuidens saluti eoz s̄ cōsul-
lens imprecatur. Adde illis mala domi-
ne. adde mala gloriosis terre. Et ipse do-
minus. Ecce inquit inducam super eos
mala. id est dolores ac vilitates. q̃bus
in presenti salubrit̄ castigati ad me quē
in rebus prosperis contempserūt. reuer-
ti tandem ac festinare cogātur. Ideoq̃
hec principalia esse mala nō possumus
definire. multis enī ad bonū proficiunt
et causas eternozum pariūt gaudiorum.
Et idcirco vt ad questionem ppositā
recurramus. vniuersa quē putantur ma-
la nobis ab inimicis vel a quibuscunq̃
alijs irrogari. nō sūt credenda mala eē s̄
media. Non enī talia inueniuntur qua-
lia putat esse ille qui intulit animo furi-
bundo. s̄ qualia senserit ille qui sustinet.
Ideoq̃ cum illata fuerit mors viro san-
cto non ei malum illatum esse credendū
est. sed medium quiddā. Qd̄ cū pecca-
tori malū sit. iusto requies ⁊ absolutio
fit maloz. Mors enī viro iusto reges-
cui⁹ vita abscondita ē. Et iō n. c. vir iust⁹
ex hac aliqd̄ ppetit̄ detrimētū q̃ nihil p-
tulit noui. Sīd qd̄ ei accessurū fuerat ne-
cessitate nature. inimici neq̃tia non sine
pmio vitę pēnis excepit. ac debitū mor-
tis hūane qd̄ inexcusabili lege reddendū
est. cū fructu vberimo passionis. ac ma-
gne remuneratiōis mercede persoluit.

Interrogatio an reus sit qui iu-
sto intulit mortē cū iustus habe-
at de morte mercedē. Cap. vii.

Germanus. Ergo si iterēp-
iust⁹ nō solū nihil mali ppassus
est. s̄ etiā mercedē passiōis asse-
q̃tur. quō in reatū vocabit̄ q̃ nō nocu-
it mortē inferēdo s̄ profuit.

Respōsio ad precedentez inter-
rogationē. Cap. viii.

Theodorus. Nos de pprie-
tate boni maliq̃ vlti⁹ qd̄ dixi⁹
eē mediū disputam⁹. nō de affectu eozū

Collatio sexta Abbatis Theodori.

qui ista committunt. Nec enim quis impius vel iniquus idcirco impunitus erit. quia malicia sua iusto nocere non potuit. Tolerantia enim etustus iusti non illi qui mortem vel supplicia intulit. sed illi proficit ad mercedem qui illata sibi patienter excepit. Ideoque et hic merito punietur pro crudelitate sue vicio qua malum voluit inferre. et ille nihilominus nihil mali perpassus est. quia virtute animi sui patienter temptationes doloresque sustinens. ea quae malo proposito illata sunt ad profectum melioris status. et eterne vite fecit beatitudinem pervenire vel pertinere.

Exemplum beati iob a diabolo temptati. et domini a iuda traditi et quod iusto tam prospera quam adversa proficiat ad salutem. **Cap. ix.**

Nec enim patientia iob mercedem diabolo quod eum illustrioris suis temptationibus reddidit. Illi ipsi quod eas viriliter pertulit acquisivit. nec iudas gigni supplicij immunitate donabitur. quia perditionis eius ad salutem generis profecit humani. Non enim pueritius considerandus est operis operantis affectus. Quia propter hec debet in nobis diffinitio immobiliter custodiri. quod nulli malum ab alio possit inferri. nisi qui illud ignavia sui cordis ac pusillanimitate praxerit. habere eandem sententiam beato apostolo quod diligentibus deum omnia cooperantur ad bonum. Dices enim omnia cooperantur ad bonum. universa non solum quod prospera. verum etiam quod putantur adversa pariter comprehendit. Proderit quod et in alio loco idem apostolus se transisse describit. cum dicit. Proderit arma iusticie quod a dextris sunt et a sinistris. id est per gloriam et ignobilitatem per infamiam et bonam famam. ut seductores et veraces. ut tristes. semper autem gaudentes. ut egentes. multos autem locupletantes et cetera. Omnia ergo quod prospera reputantur et dextre dicuntur parvis. quod sanctus apostolus glorie et bonae fame vocabulo designavit. illa etiam quod existimantur adversa. quod per ignobilitatem et infamiam evident ex-

pressit. quod a sinistris esse describit. efficiuntur viro perfecto arma iusticie si illa sibi magnanimiter sustinuerit. quod videlicet per hec dimicias et in istis ipsis quibus impugnari putatur adversis tamquam armis utendo eisque velut arcu et gladio scutoque validissimo contra illos qui hec ingerunt communitus. profectus sue patientie ac virtutis acquirat. gloriosissimum constanter triumphum ex ipsis quod letaliter inferuntur capiens hostium telis. nec prosperis dumtaxat elatus. nec deiectus adversis. sit inere plano ac via regia semper incedens. ab illo tranquillitatis statu nequaquam leticia superveniente quasi in dextram motus. nec ingruentibus adversis tristitia quod dominare velut ad leuam rursus impulsus. Proderit enim multa diligentibus nomen tuum. et non est illis scandalum. De illis vero qui per singulos incurrentes casus peorum qualitate ac varietate mutantur ita dicit. Stultus autem sicut luna mutatur. Et de perfectis ac sapientibus dicitur. diligentibus deum omnia cooperantur ad bonum. ita et infirmis pronunciat ac stultis. Omnia adversa viro insipienti. nec enim prosperis rebus proficit nec emendatur adversis. Eius scdenamque virtutis est tristitia fortiter tolerare cuius etiam scda moderari. et eum qui in vno eorum superatur neutrum sufferre certissimum est. Facilius tamen quis elidi potest prosperis quam adversis. Nec enim interdum etiam inuitos retinent atque humiliant. et copulatione saluterrima vel minus peccare faciunt vel emendant. illa vero mollium mentem ac perniciosam extollentia blandimentis. securos felicitatis sue puentum ruina maiore prosternunt.

De virtute viri perfecti qui ab idexter figuraliter nuncupatur.

Cap. x
In sunt quod figuraliter in scripturis sanctis amfoterodexioi id est ab idexteri nuncupatur. ut ille a oth in libro iudicum fuisse describitur. quod utraque manu utebatur pro dextera. Quia virtute

De nece sanctorum

ita poterim⁹ nos quoq³ intellectualit⁹
possidere si ea q³ p⁹spera sunt dexteraq³
censent⁹ et ea que aduersa sunt ac sini-
stra dicunt⁹ bono rectoq³ vsu ad parte^m
fecerim⁹ dextera p⁹tinere vt q³cūq³ fue-
rint illata fiant nob⁹ h⁹m aplm arma iu-
sticie. Quabo nāq³ partib⁹ (z vt ita dix-
erim manib⁹) interiorē hōiem nostrū
subsistere p⁹uidemus: nec q³sq³ sanctorū
carere hac sinistra quā dicim⁹ pōt. s⁹ in
hoc x⁹tus p⁹fecta discernit⁹ si vtrāq³ in
dextrā h⁹m vtendo cōuertat. Et vt ma-
nifestius hoc quod dicimus possit itel-
ligi: habet vir sanct⁹ dextera successus
videlicet spirituales in qua tunc cōsistit⁹
q³n feruens spū desiderijs et p⁹cupiscen-
tijs omib⁹ dñatur. q³n ab omi diaboli-
ca impugnatione securus absq³ vllō la-
lore ac difficultate vicia carnis vel re-
spuit vel abscidit cū sublimat⁹ a terra
vniuersa p⁹sentia atq³ terrena: velut
inanem fumū vmbra^mq³ vacuā p⁹tepla-
tur et mox transitura contemnit cū fu-
tura p⁹ excessum mentis nō solū arden-
tissime concupiscit: verū etiā clari⁹ in-
tuetur cū efficacius spiritualib⁹ pascitur
theorijis cum lucidius sibi referari con-
spicit celestia sacramenta: cū orationes
purius atq³ alacrius emittit ad dñm.
cū ita spū ardore succensus ad ea que
inuisibilia sunt et eterna tota animi ala-
critate transmigra⁹ vt nequa q³ se iam
credat in carne cōsistere. Habet sicut
et sinistra cum temptatōum turbinib⁹
implicatur: cū ad desideria carnis incē-
tiuorum g⁹stib⁹ inflammat⁹ cū ad iracū-
dię feruorem p⁹turbationū igne succen-
ditur. cū superbię seu cenodoxię elatōe
pullatur cū tristitia mortē operāte de-
pmitur cū machinis accidię et ipugna-
tione p⁹cutit⁹ cūq³ oī spiritali feruore s⁹
fcto q³dā tepore atq³ irrationabili mero-
re torpescit: vt nō solū cogitatōib⁹ recti
ac feruentib⁹ deseratur: sed etiā psalm⁹
oīo lectio remotio cellę siml⁹ horeant z
itolerabili quodā terrore fastidio vni-
uersa sordeant instrumēta virtutum: q³

b⁹us cū pulsar⁹ monachus sinistris p⁹ti-
bus se cognoscat vrgeri. Quisq³ igit⁹
in ill⁹ que dextre parq³ esse p⁹dicim⁹ mime
fuerit subintrāte glia vanitatis elatus
z in istis que sinistre p⁹tis sunt viriliter
dimicās: nulla desperatōe p⁹ciderit ac
potius de cōtrarijs arma quedā patie
ad exercitiū x⁹tutis assumpserit. vtrāq³
manu vtetur p⁹ dextra z in vtroq³ actu
triūphator effect⁹ tam de sinistro statu
q³ de dextro palmā victorię consequet⁹
Qualē b⁹tm iob legi⁹ mervisse q³ vtiq³
p⁹ dextrā coronabat⁹ q³n septē filioz p⁹
opulentus ac diues incedens quotidiana
p⁹ eozū purificatōe sacrificia dño of-
ferebat: nō tā sibi eos q³ deo susceptos
ac familiares cupiēs exhibere q³n ianua
eius oī aduenienti patebat. q³n erat pes
claudoz: et oculus cecoz. q³n de velleri-
bus ouiu^m eius humeri calefiebat infir-
morum. q³n erat orphanoz pater et vir
viduarū. q³n nec in corde quidē suo sup
inimici sui ruina ganius est. Idēq³ rur-
sus p⁹ sinistra partem sublimiore x⁹tute
de aduersitatib⁹ triūphabat. cū septem
filijs vno orbat⁹us momēto: non vt pa-
ter acerboluctu cōficiebat⁹ sed vt verus
dei famulus sup creatoris sui volūtate
gaudebat cū ex locuplete pauperrim⁹:
nudus ex diuiter ex valido tepidus: ex
inclito et glorioso ignobilis atq³ despe-
ctus incorruptam animi fortitudinē re-
tentabat. Cū deniq³ omi substantia atq³
opib⁹ destitutus sterquilini⁹ erat factus
habitor: z velut q³daz corpori sui sene-
rissimus carnifex testa radebat sanie p⁹-
fluentem atq³ ex omi parte mēbroz gle-
bas x⁹mium mersis in p⁹sunda vulnēz
digitis detraxebat. In q³bus cuncq³ in
nullā desperando plapsus est blasphē-
miam nec aduersus creatorē suū in ali-
quo murmurauit quinimo neq³q³ tan-
ta temptationum mole atq³ acerbitate
cōterritus ipm quoq³ q³d ex oī p⁹stina
facultate suo corpori sup fuerat indumē-
tum q³dq³ solū q³ ipso vestiebat⁹ a diabo-
li potuerat vastatōe saluari rescidens

Collatio VI abbatis Theodori

atq; abijciens adiecit sup illaz quā dū
rissimus p̄do intulerat ip̄ontaneā nu
ditatem. Romā quoq; capitis: quē so
la de prior glorię reliquijs intacta remā
serat: vxatori suo. piecit absisam. et am
putans etiā id qđ senies reliquerat ini
micus illa celesti aduersus eum voce tri
pudiat et insultat. Si bona suscepim?
de manu domini: mala nō sustinebimus:
Nudus egressus sum de utero matris
mee: nudus reuertar illuc. Dominus de
dit dñs abstulit: quō dño placuit sic fa
ctum est. sit nomen domini benedictum.
Ambidextrū merito dixerim et ioseph.
q̄ in p̄speris gratior patri: religiosior fra
tribus: acceptor deo. in aduersis causis
domino fidelis. carceri mississimus vincē.
iniuriarū immemor. beneficis inimicis
inuidis. et q̄tum in ip̄is fuit interfectori
bus fratrib; nō solū pius: s; etiā muni
ficus inuenit. Hi ergo eorūq; consimi
les recte .i. ambidex
tri nuncupāt. vtraq; em̄ manu vtiūtur
p̄ dextra. et inter hec quę a plius dinume
rat transeuntes parit̄ dicūt. Per arma
iusticię quę a dextris sunt et a sinistris. p̄
gloriā et ignobilitatem. p̄ infamiam et
bonam famam zc. De qua dextra vel si
nistra ita salomon ex p̄sona sponse loq̄
tur in cantico canticorū. Leua eius s; ca
pite meo. et dextera eius amplexabit me
Quas licet vtrasq; vtilēs esse significet
tū illam sub capite suo ponit. q̄ subiace
re debent aduersę p̄tes p̄ncipalitati cor
dis. Ad hoc siquidem tū vtilēs sunt: vt
p̄ tempore nos exerceant et erudiāt ad sa
lutem. ac p̄fectos ad patientiā reddant
dexterā vero ad confouendam se ac p̄pe
tuo conservandā salutari amplexu ip̄o.
si sibi met coerere: atq; insolubiliter ei
optat innecti. Erimus igitur ambidex
tri. qñ nos quoq; rerū p̄sentiu; copia
v̄l inopia non mutarit. et nec illa nos ad
voluptates noxię remissionis impulerit
nec ista ad desperatōem attraxerit et que
relaz. sed similiter deo grates in vtroq; re
ferentes parem fructum de scđis aduer

sifq; capiamus. qualem seisse ver? am
bidexter doctor gentiū fuisse cōsecutum
testatur dicens. Ego em̄ didici in quib;
sum sufficiens esse. scio et humiliari. scio
et abū dare. vbiq; et in omnibus institu
tus sum. et saturari et esurire: et abū dare
et penuriam pati. omnia possum in eo q̄
me confortat.

De duplici genere tēptationū q̄ triplici mō inferuntur. Ca. xi.

Ergo licet dixerim? bipartitam
esse tēptatōnem. id est in rebo
vel p̄sper vel aduersis. sciendū
est tñ omēs hoies triplici rōne tēptari
Plerūq; ob p̄batōnem: nonnunq; ob
emendatōem. interdū ob merita delicto
rum. Et ob p̄batōz qđ ē. vt bt̄m ab aīā
vt iob multosq; sanctorū tribulatōnes
innumeras legim? p̄uulisse. vel illud qđ
in deuteronomio dicit̄ ad populum per
moisen. Et recordaberis cūcti itineris illi?
p̄ quod adduxit te dñs deus tuus q̄ dra
ginta annis p̄ desertum: vt affligeret te
atq; tēptaret. et nota fierent quę i tuo
animo x̄labantur. virū custodires mā
data illius an nō. et illud quod in ps̄ dī
p̄bauit te apud aquam contradictōnis.
Ad iob q̄z. An putas me tibi aliter locu
tum: q̄ vt appareres iustus. Ob emēda
tōem vero cū iustos suos p̄ paruis qui
bus dāz leuibusq; peccat̄. seu pro elatōe
sue puritatis humilians diuersis tē
ptatōnibus tradit: vt omnem sordē co
gitatōnum. et vt x̄bis p̄p̄etę dicaz: sco
riam quā in occultis eorū p̄uidet esse cō
cretā excoquēs in p̄senti: velut aux pu
rum futuro trāsmittat examini. nihil in
eis residere p̄mittēs qđ scrutās. post hec
iudicij ignis penali cruciatu expurgatu
rus inueniat. fm̄ illud. multe tribulatō
nes iustorū. et fili. noli negligere discipli
nam dñi: neq; fatigeris dñ ab eo increpa
ris. quę em̄ diligit dñs corripit. flagel
lat aut omne filiū quē recipit. q̄s enī est
fili? quęz nō corripit p̄r: q̄ si ex discipli
nam estis cui? participes facti sunt oēs.
ergo adulterini et nō filij estis. et in apodē

De nece sanctorum

ego q̄s amo arguo ⁊ castigo Ad q̄s etiā
 s̄b figura hierlm ex p̄sōa dei p̄ hieremiā
 fmo dirigit. Faciā enī p̄sumationē in
 oibz gentibz in quibz disp̄si te te aut nō
 faciā in p̄sumationē: sed castigabo te in
 iudicō: vt nō tibi videar̄ innox̄. Pro
 qua salutarī emendatōe orat dauid di-
 cens. Proba me dñe ⁊ tēpta me: vrere
 nes meos ⁊ cor meū. Ysaías q̄z vtilitatē
 hui⁹ temptatōnis intelligēs. corripe in-
 quit nos dñe. verūm in iudicio ⁊ nō in
 furore tuo. Et iter. Cōfitebor tibi domi-
 ne qm̄ irat⁹ es mibi: conuersus est furor
 tu⁹ ⁊ cōsolatus es me. Pro merito autē
 peccatorz plaga temptatōnis infert: vt
 ibi plagas p̄p̄lo israeli immisitur se do-
 min⁹ cōminat⁹ dicens. dentes bestiarū
 immitā in eos cu⁹ furore trahentiū sup
 terrā. ⁊ frustra p̄cussi filios vestros disci-
 plinā nō recepistis. In psalmis quoq̄z
 Multa flagella peccatorz Et in euang.
 Ecce sanus factus es. iam noli peccare
 ne deteri⁹ tibi aliqd contingat. Inueni-
 mus sane et q̄rtam ratōz: qua ob mani-
 festandā solūmō glām ⁊ opa dei inferri
 quibusdā aliquas passiones scriptura-
 rum auctoritate cognoscim⁹. fm̄ illud
 euang. Neq̄ hic peccauit neq̄ parētēs
 eius: sed vt manifestent̄ opa dei in ipso.
 Et iter. Infirmitas hec nō est ad mortē
 sed p̄ glā dei: vt glorificet̄ filius dei per
 ipam. Sunt autē ⁊ alia vltionū genera:
 quibz nōnulli q̄ maliciē supgressi sūt cu-
 mulū p̄cutiunt ad p̄ns. vt dathā ⁊ abi-
 ron siue chore legim⁹ fuisse damnatos.
 ⁊ vlt maxime illos de quibz aptus dicit.
 Propter qd tradidit illos de⁹ i passio-
 nes ignominie: ⁊ in rep̄bum sensum. qd
 etiā ceteris penis grauius iudicādū est.
 De ip̄is nāq̄ psalmista. In laboribz in-
 quit hōim non sunt. ⁊ cū hoibz non fla-
 gellabunt. Non enī merent̄ salutarī vi-
 sitatōe dñi: nec temporalibz plagz conse-
 qui medicinā: q̄ desperātes semetip̄os
 tradiderūt impudiciē: in opatōez ois
 erroris in immundiciāz. quiq̄z obdura-
 tione cordis. ⁊ vsu ac frequētia deliquē

di purgationē breuissimī hui⁹ cui ⁊ vlti-
 tionē vite presenq̄ excedūt. Quibz p̄ pro-
 phetā sermo diuinus exp̄brat. subuerti
 vos sicut subuertit deus sodomā ⁊ go-
 morā. ⁊ facti estis sicut tori rap⁹ de incē-
 dio. ⁊ nec sic redistis ad me: dicit domi⁹.
 Et hieremi. In feci ⁊ pdidi p̄p̄m meū
 ⁊ tñ a v̄is suis nō sunt reūsi. Et iterum
 Percussisti eos ⁊ nō doluerūt. attriūisti
 eos ⁊ renuerunt accipe disciplinā. indu-
 rauerūt facies suas sup petrā: noluerūt
 reūti. Erga quoz curatōz oēs t̄pis isti⁹
 medicinā vidēs. p̄pheta incassum fuisse
 p̄sumptā: desperās qdāmmō iā de eozū
 salute p̄clamat. Defecit sufflatoriūz in
 igne: frustra p̄flauit p̄flator. maliciē enī
 v̄g nō sunt p̄supte. argentū rep̄bz vo-
 cate eos. qz dñs. piecit illos. Hāc salu-
 tarē ignis purgatōz circa eos q̄ p̄dura-
 ti sunt sceleribz suis inanit̄ se dñs adhi-
 buisse sub p̄sōa hierlm p̄crete. p̄fūda ru-
 bigine pctōz ita conq̄rit. Done in q̄s
 ollā eneā sup prunas vacuam vt icale-
 scat. ⁊ liquefiat es ei⁹. ⁊ cōflet̄ in medio
 ei⁹ inquinamentū ei⁹. mltō labore suda-
 tum est. ⁊ non exiuit de ea nimia rubi-
 go ei⁹ neq̄ per ignē immūdicia tua ex-
 crabil⁹. qz mūdare te volui: ⁊ nō es mun-
 data a sordibz tuis. Nobrem vt pitissi-
 mus medic⁹ expensis oibz salutaribz cu-
 ris: nec vlluz iam remediū gen⁹ qd̄ infir-
 mitati eoz possit aptari dñs supesse cō-
 spiciēs: quodāmmō iniquitatū magni-
 tudie superat. ac discedere ab illa clemē-
 ti sua castigatione p̄pellit. itaq̄ ei tenū-
 ciat dices. Jam nō irascear tibi. ⁊ celus
 me⁹ recessit a te. De alijs ho quozū non
 predurauit cor frequētia pctōz. nec illa
 seuerissima (⁊ vt ita dixerim) caustica ig-
 nis idigēt medicina: sed eruditō saluta-
 ris h̄bi sufficit ad salutē dicit. Emēda-
 bo eos in auditu tribulatiōis sue. Non
 ignoramus alias q̄z animaduersiones
 siue vltionū causas quē inferunt̄ his q̄
 gūissime deliquerūt. nō ad expianda eo-
 rum crimīa: nec ad abolenda merita pec-
 catoz. s̄z ad emendatōz metūq̄ viuētiū

Collatio VI abbatis Theodori

¶ Euidenē iu hieroboā filiū nabath ba-
ala q̄s filiū achia z achab atq̄ iezebel.
illata cognoscim⁹. ita p̄nūciāte diuina
cēlura Ecce ego iducā sup te malū z de
metā posteriora tua. z iterficiā d achab
mingentē ad pietē. z clausū z nouissimū
in isrl. z dabo domū tuā sicut domū hie
roboā filij nabath. z sic domū baasa fi-
lij achia. q̄ egilū vt me ad iracundiam
puocares. z peccare fecisti isrl. canes etiā
comedēt iezebel in agro iezebel. si mor-
tu⁹ fuerit achab in ciuitate. comedent
eū canes. si aut mortu⁹ fuerit in agro. co-
medent eū volucres celi. Et illud qd p̄
genti cōminatōe denūciat. Nō infere-
tur cadauer tuū in sepulchrū patrū tuo-
rum. nō quo vel illius tā pfana cōmēta
qui vitulos aureos ad p̄petuā p̄uarica-
tionem pleb impiamq̄ a dño sepatōnē
p̄mus instituit. vel illoz tam innumera-
tāq̄ nepharia sacrilegioz crimia h̄ ex-
coquere breuis ac momētanea pena suf-
ficeret. s̄ vt ceteris q̄s q̄ futura v̄l negli-
gentes vel penit⁹ nō credentes. p̄sidera-
tione t̄mō p̄sentii frangebant. terror
istarū q̄s metuebant vltionū incutere
exemplo. nec apud illā sūmī noīs maie-
statem esse humanarū rex et quotidiae
dispensatōis incuriā documēto hui⁹ se-
ueritatis agnosceret. ac retributorē deū
cunctorū actiūz p̄ hēc q̄ grauissime for-
midabāt manifestius peruideret. Inue-
nimus sane etiā. plenioribz culpis non
nullos eandē mortis ad p̄sens excepisse
sentētiāz q̄ sunt z illi puniū q̄s p̄dixim⁹
extitisse sacrilege p̄uaricatōis auctores
vt factū est in illo qui sabbato ligna col-
legerat. vel in anania et saphira qui pa-
rum quidem de substantia sua infideli-
tatē errore seruauerant. nou q̄ equalia
fuerint pōdera peccatoz. s̄ q̄ repti no-
ue transgressionis p̄sumptores debue-
runt p̄bere ceteris quemadmodū pecca-
ti. ita etiā pene ac terroris exemplum. vt
q̄s eadē deinceps affectare tempta-
set. nosset sibi s̄m eandem formā qua il-
li damnati sunt. etia z si in p̄senti suppli-

cium differat in futurū iudicij examina-
tione reddendū. Et q̄ videm excessum
quendā dū genera temptationū vel vlti-
onū p̄currere volumus a p̄posita nar-
ratione fecisse. q̄ dicebam⁹ virū p̄fectū z
in vtraq̄ temptatōe manere semper im-
mobilez. ad eandem nunc iterū reuertam̄

**¶ Quomō vir iustus non cere s̄
adamantino signatorio debeat
esse consimilis. Cap. xij.**

Itaq̄ mens viri iusti nō debet
esse similis cere vel alteri. cuiusq̄
materie mollior. q̄ sp̄ caracte-
ri signatū cedēs. p̄ eius forma atq̄ ima-
gie figurat. quāq̄ in se tam diu retinet
donec alio rursus sup impresso signacu-
lo reformet. atq̄ ita fiet vt nunq̄ in sua
q̄litate persistens ad formā eoz que in
p̄munt sp̄ conūtat ac transeat. q̄n pot⁹
debet velut qdā esse adamantinū si-
gnatoriū vt inuolabile mens n̄ra figu-
ram sui sp̄ custodiens caracterē vniuer-
sa q̄ incurrerint sibi ad q̄litate sui stat⁹
signet atq̄ trāformet. ipsa vero insigni-
ri nullis incurribus possit. **¶ Interro-
gatō si possit mens in vna atq̄
eadē qualitate iugiter durare**

Cap. xij.

Germanus. Potest ne mens
nostra vnū statū iugiter retine-
re. z in eadez sp̄ q̄litate persiste-
re. **¶ Responsio ad interrogan-
tis propositionem. Cap. xiiij.**

Theodoros. Recesse est vt
s̄m aplm. aut renouat⁹ q̄s sp̄
mentē sue p̄ singulos dies. pfici-
at ad ea se q̄ in ante sunt sp̄ extendens
aut si neglexerit cōsequens est vt retro
redeat atq̄ in dēteri⁹ relabatur. Et idcir-
co nullo mō mēs poterit in vna atq̄ ea-
dez q̄litate durare. velut si q̄s p̄ aquas
flumis violenti nauē subigere remozū
impulsione conet. necesse est eū aut vtu-
te brachioz torrens aluē impetū desecā-
tē ad supiora cōdescēdere. aut remissis
manibz ad p̄ceps prono amne renocari.
Qua p̄pter istud erit euidēs n̄ri iudiciū

De nece sanctorum

detrimētū si intellexerim? nos nihil amplius acquisisse. nec dubitem? retro sursum nos omnimodis reuocatos q̄ die nō senserim? ad supiora progressos. q̄ vt dixi nec in eodē statu mens hōis pōt iugiter permanere. nec in hac carne cōsistēs ita x̄tutū apicē possidebit q̄sq̄ ille s̄ctoꝝ vt immobilis p̄seneret. Recesse est enī aut aliqd̄ adijci illis sp̄ aut minui. nulla q̄ i oī creatura talis poterit esse p̄fectio q̄ mutabilitatē nō subiaceat passioni. fm̄ illd̄ qd̄ in libro beati iob legit. Quid est hō vt immaculatus sit et iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos ei? nemo immutabilis. et celi nō sunt mūdi in p̄spectu ei? Solū nāq̄ deū immutabilem confitemi quē tūmō sancti illius p̄phete ita p̄pellat oīo Tu aut idē ip̄ees. Et ip̄e d̄ se Ego sū in q̄t dē? et nū mutor. q̄ se ip̄se sit solus naturalit̄ sp̄ bonus. sp̄ plen⁹ sp̄q̄ p̄fect⁹. cui nihil nec adijci possit aliq̄ nec minui. Ideo q̄ debem⁹ ad x̄tutū studia irremissa cura ac sollicitudine nosmetipsos sp̄ extendere. ip̄sq̄ nos iugit̄ exercitijs occupare. ne cessante p̄fectu p̄festini diminutō subsequatur. At enī diximus: in vno mēs eodemq̄ statu manere non p̄ualet. i. vt nec augmenta x̄tutū capi. at nec detrimenta sustineat. Nō acq̄sisse enī eius minuisse est. q̄ desinēs p̄ficiēdi appetit⁹ nō abierit a piculo recedendi.

Qd̄ detrimentū sit discedentis eccl̄a. **Cap. xv.**
Ideo q̄ iugis celle cōmoratio retentanda est. Totiēs ei etiāz reuēsus q̄s velut nouus in ea et incipiens habitator titubabit atq̄ turbabit. quotiēs ab eadem fuerit euasus? Illā nanq̄ quā in cella residens acquisierat animi intētiōz si fuerit relaxata: recuperare rursus non sine labore poterit ac dolore. et p̄ductus retro non deamisso cogitabit p̄fectu quē supadijcere potuit. si e cella non fuisset excursus. sed gaudebit potius si illū statū de quo recidit semetip̄m senserit recepisse. Nam sic amissum ac p̄teritū tps̄ vltim⁹ reuoca-

ri non pōt: ita ne illa q̄dem q̄ pierūt possunt emolumenta restitui. Quātm̄ libz enī post hēc animi intentio fuerit opata. instansq̄ diei p̄fectus et p̄sens tps̄is questus est. non lucri semel perditū reparatio.

De mutabilitate etiā supnarū celestiumq̄ virtutū. Cap. xvi.

Mutabilitati aut etiā supernas potestates vt dixim⁹ subiaccere declarāt illi qui de eoz nūmerō corrupte voluntatis vicio corruerūt. An neq̄ illi immutabilis nature esse putandi sunt q̄ in illa qua creati sunt beatitudine p̄senerāt. eo q̄ in contrariā p̄tem nō fuerit similit̄ depuati. Aliud nāq̄ ē immutabilis nature esse. aliud x̄tutū industria boniq̄ custodia p̄ immutabilis dei grām nō mutari. Quicq̄d enī per diuinitatē vel acq̄rit vel tenet: pōt etiā per negligentia depire. Ideo q̄ dicit. ne beatifices hōiem an̄ exitū suū. q̄ videlicet adhuc in colluctatōne q̄s (et vt ita dixerim) scemate cōstitut⁹. quis vincere soleat: ac frequētes palmas victorię cōsequat. nō pōt tū a metu ac suspitōne incerti p̄uentus esse secur⁹. Et idcirco dē? solus immutabilis vel bonus dē: qui bonitatem nō industrie studio s̄ naturalit̄ possidēs nō pōt aliud qd̄ esse q̄ bonus. Nulla igit̄ x̄tus pōt immobilit̄ ab homine possideri sed vt parta iugit̄ teneatur. necesse est eā sp̄ illa qua acquisita est sedulitate atq̄ industria custodiri.

Qd̄ nemo ruina subitanea colabatur. Cap. xvij.

Quāplurim⁹ quispiā neq̄q̄ subitanea ruina corruisse credē? est. s̄ aut p̄ue institutōnis deceptus exordio aut per longā mentis incuriam paulatim x̄tute animi decedēte. et p̄ sensim vicis incrementibz casu misera. bili p̄cidisse. An p̄tritionē enī p̄cedit iniuria et an̄ ruinā mala cogitatio: quē ad modū dom⁹ nūq̄ subitaneo ad ruinam p̄cūbit impulsu. nisi aut antiq̄ viciō fundamētū aut lōga inhabitantiū desidia stillicidijs p̄mum paruissimis penetrari

Capitula

Ab corrupta sensum fuerit munimenta
 tector. q̄b p̄ vetustā negligentia i ma-
 iorem modū patefaciatq̄ collapsis ri-
 natim post h̄ influet pluuia imbrūq̄
 tempestas. In pigricijs enī būiliabit cō-
 tignatio. 7 in segnicie manuum stillabit
 domus. Qd̄ aīe spiritalit̄ euenire idē sa-
 lomon alijs x̄bis ita designat. Stillici-
 dia inq̄ens eiciūt hōiem in die hyemali
 de domo sua. Elegante ḡ menq̄ incuriaz
 domati p̄pauit tecto q̄ neglecto. p̄ quaz
 p̄mo q̄dem velut minutissima quedam
 penetrāt ad aīaz stillicidia passionum.
 q̄ si velut parua ac lenia negligant cor-
 rūpunt tigna x̄tutū. 7 post h̄ influūt im-
 bz̄elargissimo viciorū p̄ quē in die hye-
 mali. i. in tpe tēptatiōis ingruētē impu-
 gnatione dialoli expellet mens de habi-
 tatione x̄tutū in q̄ sc̄z aliq̄n̄ circūspectā
 diligentia retinens velut in domo p̄prie
 possessionis regēnerat. H̄is itaq̄ cōp̄
 ifinita spiritali cibi p̄cepim̄ voluptatē.
 ita vt ex hac collatōe maiore animi gau-
 dio replerem̄ q̄ ante tristitia super nece
 sanctorū fueram̄ affecti. Nō solū enim
 de q̄bus hesitabam̄ edocti sum̄: verū
 etiā illa q̄ p̄ tenuitate sensus nostri mi-
 nus inq̄rere noueram̄: sub illius que-
 stionis interrogatione cognouimus

ExPLICIT collatio abbatis theo-
 dori. Incipiūt capitula collatō-
 nis p̄ime abbatis Sereni.

Capitulum primum.

De castitate abbatis Sereni.
 ij **I**nterrogatio predicti se-
 nis sup̄ statu cogitatōnū n̄raz
 iij **R**esponsio n̄ra sup̄ aīe mobilitate.
 iij **D**isputatio senis de statu aīe
 ac virtute eius.
 v **D**e perfectione aīe ad similitudi-
 nem euangelici centurionis assumpte.
 vi **D**e p̄seuerantia erga cogitatio-
 num custodiam.
 viij **I**nterrogatio de mobilitate ani-
 me 7 impugnatione nequitiaz celestiu.
 viij **R**esponsio super adiutorio dei 7
 liberi arbitrij potestate

ix **I**nterrogatio super anime ac de-
 monum coniunctione.

x **R**esponsio in quez modum spūs
 immūdi humanis mentibz̄ copulantur

xi **O**biectio vtrū possint spūs imū-
 dieoz q̄s suppleuerit aīabz̄ inseri l' vniri

xij **R**esponsio quemadmodum ener-
 guminis immundi spiritus dominant̄.

xij **D**e spiritus spiritui penetrabilis
 esse non possit sed incorporeo soli deo.

xij **O**biectio qua demones credi de-
 beant cogitationes hominum peruidere

xv **R**esponsio quid possint demones
 in cogitationibz̄ hōim qd̄ v̄nō possint.

xvi **S**imilitudo qua spūs immundi
 cogitationes hōim doceant agnoscere.

xvij **D**e eo q̄ nō singuli qui q̄ demo-
 nes vniuersas homibz̄ ingerāt passiōes

xvij **I**nterrogatio an inter demones
 impugnationis ordo ac vicissitudis di-
 sciplina seruetur.

xix **R**esponsio in quēmodū p̄cio de-
 monū sup̄ vicissitudis ipuḡtōe s̄sistat

xx **D**e eo quon sint vniū fortitudi-
 nis contrarie potestates nec temptandi
 facultas in eorum sit arbitrio collocata

xxi **D**e eo q̄ demones cum hominī-
 bus non sine suo labore confligant

xxij **D**e eo q̄ non sit potestas nocēdi
 in arbitrio demonum collocata.

xxij **D**e imminuta demonū potestate

xxij **Q**ua rōne demones sibi in eorū
 corpora q̄s arrepturi sunt aditū parent

xxv **D**e eo q̄ miserabiliores sint hi q̄
 vicis q̄ qui ip̄is demonibus possidēt.

xxvi **D**e nece p̄phet̄e seducti 7 infirmi-
 tate abbat̄ pauli quā p̄ sua emūdatiōe
 promeruit.

xxvij **D**e temptatione abbatis moysi

xxvij **D**e eo q̄ sperni non debeant hi q̄
 spiritibus traduntur immundis

xxix **O**biectio cur hi qui spiritibz̄ vex-
 antur imūdis a cōmuniōe dñica sep̄at̄.

xxx **R**esponsio sup̄ p̄posita questōe

xxx **D**e eo q̄ miseri sint hi qui subdi-
 temporalibz̄ istis temptatōibz̄ nō merēt̄

xxxij **D**e diuersitate studiorū ac volū-

Collatio VII abbatis Sereni

tatū que in aeris potestatibz exercetur.
 xxxij Interrogatio unde differētia ne
 quitiarum celestium tanta processerit.
 xxxij Dilatō sup absolutōne proposi
 te questionis.

**Expliciunt capitula. Incipit
 collatio prima abbatis Sere
 ni de anime mobilitate et spiri
 talibus nequitijs. Cap. i.**

Sanctitatis et con
 tinētie viri nomi
 nisqz sui speculuz
 abbatē Serenūz
 quē singulari su
 mus veneratione p ceteri ammirati. stu
 diosoꝝ mentibz insinuare cupiētes. aliē
 arbitrami desiderii nrm nos explere nō
 posse. quā si collatōes ei? nris libellē tem
 ptauerim? inserere. Cui sup oēs virtutes
 q nō solū in ei? actu vel moribz. s; etiam
 in ipso vultu p dei grām refulgebāt. ita
 est peculiari bñficio donū castitatis infu
 sum. vti etiā se ne ipis q dez naturalibus
 incētibus inqētari vel in sopore sentiret.
 Ad quā tñ carnis p̄cipuā puritatē quē
 admodū grā dei ammiculante peruene
 rit. qm sup pditionez nature videt esse
 hūane. necessariū reor p̄mit? explicare.

**Interrogatio p̄dicti senis sup
 statu cogitationū nostrarum.**

Hic igit p̄ interna cor. Ca. ij.
 dis atqz aīe castitate nocturnis
 diurnisqz p̄ciis. ieiunijs qz ac
 vigilijs infatigabiliē insistens. cū vidis
 set oīonū suaz obtinuisse se vota. cun
 ctosqz est? in cord suo p̄cupie carnal ex
 tictos. velut suauissimo gustu puritatē
 accēsus. in maiore s̄ti celo castitatis exar
 sit. et intentionibz cepit ieiunijs atqz ob
 secratōibz incubare. vt mortificatō pas
 sionis b? q interiori hōi suo dono dei su
 erat attributa. ad exteriori hōis etiā pu
 ritatē eaten? pueniret. vt ne ipse qdē vel
 illo simplici ac naturali motu q etiā in
 p̄nit atqz lactētibz excitat vkeri? pulla

ret. indepti scz munerē exp̄mito qd se no
 uerat nō laboz merito s; dei grā p̄secu
 tū ardēt? aimat? ad b qz siliē obtinēdā
 credēs mltō facili? hos stimulos carnis ra
 dicat? deū posse puellere q̄s etiā humāe
 arqz industria nōnūqz solet qbusdā po
 cul? vel medicamētū seu ferri sectōe tetra
 here. qnqdem illā spūs puritatē q subli
 mior est. quāqz i possibile est būano labo
 re vel studio p̄phēdi suo munere p̄tulit
 set. Cūqz petitōi cepte sup p̄plicationē iugi
 ac lachrymis idēfessus insisteret. adueni
 ens ad eū angel? in visiōe nocturna ei? qz
 velut apiens vter? qndam ignitā carnis
 strumā de ei? visceribz euellēs ac p̄ficiēs
 suisqz oīa vt fuerāt locis intestina resitu
 ens. ecce inq̄t incontinua carnis tue absci
 sa sunt. et obtinuisse te nouer? hodierna
 die p̄petuā corpori puritatē quā fidelit
 poposcisti. Hec de grā dei q mēorato
 viro peculiarit attributa est breuiter dix
 isse sufficiat. Ceterz de ill? virtutibz q̄s cū
 reliqs sumis viri cōit possidebat. aliqd
 cōmemorari supflūū puto. ne spēal sup
 noīe hui? ista narratio alijs temere vi
 deat id qd de ipso singularit p̄dicatum
 fuerit. Hūc igit summo desiderio colla
 tōis ei? atqz institutōis. accēsi diebqz
 dragelime videre curauim? Qui cū a
 nob de q̄litate cogitationū n̄raz et inte
 rior hōis statu trāsq̄lissima cōpellatiōe
 q̄silet. vel qd nob ad ei? puritatē tantū
 t̄pis heremi habitatio p̄tulisset. his enī
 q̄rimonijs ador si sum? **Respōsio no
 stra sup aīe mobilitate Cap. iij.**

Sapientia t̄pm ac solitudinis
 habitatio cui? p̄tēplatiōe con
 cis interiori hōis p̄fectōez nos
 p̄seq debuisse b solūmō p̄tulit nob vt di
 scerem? qd esse neq̄am? nō tñ fecit eē qd
 esse p̄tēdim? nec tñ aut desideratē puri
 tatē fixā stabilitatem aut robur aliqd fir
 mitatē nos hac scia nouim? affecutos.
 s; tñmō p̄fusionis aut pudor augmēta
 Ete cū oīm disciplinarū meditatio ad
 b q̄tidianis studijs exerceat atqz p̄ficiat
 vt a trepidis rudimentis ad p̄itiā certam

Collatio VII abbatis Sereni de mo

stabileq; pueniens incipiat nosse q̄ pri-
mitus vel ambiguenonerat vel penitus
ignorabat. 7 firmo (vt ita dixerim) gdu
discipline qlitate. pcedēs. pfecte in ea ac
sine vlla iam difficultate pser. e contra
rio mem hui? puritatē studio laborātem
id solūmō. pfectissereperio. vt sciā qd eē
nō possum. nō tñ apprehendere valeā qd
me esse debere cognoni. exq; nihil michi
aliud sentio q̄ laborē tñ cordis contri-
tione pferri. Aideo nāq; me hac obser-
uātia nihil acq̄rere nisi dolorē inutilem
vt nūq; scz desit materia lachrymarum
nec tñ esse desinā qd esse nō debeat. Et id
circo qd. pfuit didicisse qd summū est. si
cognitū nequeat apprehēdi. Nam cum
directionē cordis ad destinātā ptempla-
tionē ptendere senserim? insensibiliter
mēs inde reuoluta ad pores euagatōes
impetu vehēmētiori plabit. 7 ita quoti-
dianis discentōib; occupata innume-
ris captiuitatib; incessantē abducit. vt
ppemodū iam desperet a nob; desidera-
ta correctio 7 supflua h; obfuitatio videat-
ur. Si qdem p momēta singula lubriq;
discursib; anim? euagat. cū ad timores
dei vel ad pteplatōz reducit spiritalē. 7
pūsq; firmet i ea rurs? fugaci? euanesceat
Lūq; eū velut exp̄gefacti deplēderi?
ab intentiōe pposita deniasse atq; ad il-
lam theoniā vñ discesserat reducētes vo-
luerim? eū tenacissima cordis intentiōe
velut qbusdā vinculū obligare. in ipso co-
natu nro ocius q̄ anguilla de recessib;
mentē elabit. ita vt hac intentiōe mentis
laborē solūmō nō pfectū nos arbitrem;
aliquē esse consecutos. Ob quā rem q̄ti-
dianis hmōi obfuitatiōib; estuātes. nec
tñ ex ipis aliqd nro cordi stabilitatis ro-
bur accessisse cernētes. ad hāc opiniōē
fracti desperatōe trāsducim; vt n nro iā
sz natē vicō has aīe puagatōes hūano
generi inesse credam? **Disputatio**
senis de statu aīe ac virtute eius
Erenus. Periculose Lūij
p̄sumptōis est nec dū reb; recte
discursis nec certa rōe collecta.

de natura cuiuslibz rei ppropere defini-
re ac de fragilitatis sue consideratione
cape plecturā. nō de statu 7 qlitate ipi?
discipline vel de alio? exp̄ientia. pferre
sententiā. Nec em̄ si q̄s ignar? natandi
sciens pondus corpori sui ferri a qruz le-
uitate ac liquore nō posse. exp̄ientia sue
voluerit impitē definire. neminē penit?
posse liq̄dis elemēq; solida carne circū-
datū sustineri. idcirco vera eius opinio
iudicanda est quā hm exp̄ientiā suā vi-
sus est. ptulisse. cū h; non solū esse impos-
sibile. sz etiā pfacile ab alijs fieri rōe cer-
tissima 7 oculor; fide nō dubia cōp̄et.

i. mēs

semp mobil? 7 multū mobilis definitur.
Unde etiā in sapia q̄ dī salomonis scri-
ptum est. Terrenū habitaculū agguat
mentē multa cogitatē. Nec igit p cōdi-
tione nature nūq; pōt oclōsa consistere.
sz necesse est eā nisi pūfū habuerit vbi
suos exerceat mor? 7 in q̄b; iugit occu-
pet. ppria mobilitate discurrere. 7 poia
volitare donec lōgo exercitio vsuq; as-
suefacta diuturno q̄nos incassus dicit;
laborare exp̄iat 7 discat q̄s mēorie sue
materias debeat pparare. erga q̄s circū-
agat indefessos volat? 7 immorandi ro-
bur acq̄rat. zita p̄ualeat adūsus inimi-
ci suggestiones q̄b; terralēbat extrude-
reatq; in illo quē desiderat statu 7 qlita-
te durare. Nō g hāc euagatiōē cordis
nri vel nature hūane. vel deo creatori?
debem? ascribere. Vera est enī scriptu-
re snia. qz dñs hoīez fecit rectū. 7 ipi que-
sierūt cogitatōes multas. A nob; g carū
qlitas pender. qz cogitatio bona inquit
sciētib; eā a p̄pinquat. vir aut prudēs
inueniet eā. Quicqd enim inueniri pōt
nre prudēcie industriq; subiectum est.
Si nō fuerit inuentū. sine dubio nre de-
sidiē vsiprudēcie nō nature vicio repu-
tandū est. Cui sensui psalmista qz p̄gru-
it dicēs. Beat? vir cui? est auxiliū abs te
dñe. a scēlōes i corde suo disposuit. Ai-
de? ergo in nra ditione cōsistere. vt sine
ascēsus. i. ptingētes ad deū cogitatōes

bilitate aīe et spiritalib⁹ nequitiis

siue descensus ad terrena scz ⁊ carnalia
corruētes in nris cordib⁹ disponamus.
Que si non in nra ptate p̄sisterent: nec
phariseos dñs increpasset. Quid cogi-
taq̄ mala ī cordib⁹ vris. Nec p̄phetā p̄-
cepisset dicens. Auferte malā cogitatio-
num v̄raz ab ocul⁹ meis. Et vsq̄q̄ mo-
rabunt ī te cogitatōes noxie. Nec ī die
iudicij eaz q̄litas quēadmodū op̄ez ex-
igeret a nob⁹ ita p̄ysaiā dño cōminante
Ecce ego inquit venio vt cōgregez opa
⁊ cogitatōes eorū cū oib⁹ gentib⁹ et lin-
guis. Sznec cōdemnari q̄dem eaz testi-
monio vel defendi in illo terribili atq̄
metuendo examīe fm bti apli sentētia ⁊
mererem ita dicendū. In se innicē cogi-
tatōib⁹ accusantib⁹ aut etiā defenden-
tib⁹ in die q̄ iudicabit de⁹ occulta hōim
fm euangelij meū. **De p̄fectione
anime ad similitudinem euāge-
lici centurionis assumpte.**

Capitulū. v.

Quis ergo p̄fecte mentis figura
p̄ illū euangelicū centurionem
pulcherrīe designat. cui⁹ x̄tus
atq̄ p̄stantia. q̄ nō q̄buslib⁹ ingruenti-
bus cogitatōib⁹ abducebat. sz p̄ suo iu-
dicio vel adittebat bonas vel cōtrarias
absq̄ vlla difficultate pellebat. hac per
spicua significatōe descripta est. Quaz
ego hō sum sub ptate cōstitut⁹ hīs sub
me milites. ⁊ dico huic vade ⁊ vadit. et
alio veni ⁊ venit. ⁊ seruo meo fac b⁹ ⁊ fa-
cit. Siciq̄ nos q̄z virilē adūsus ptur-
bationes ⁊ vicia dimicātes poterimus
ea dicioni n̄re discretōniq̄z subijcere. ac
milites in carne n̄ra extinguere passio-
nes. v̄l instabile cogitationū n̄raz co-
hortem ratōis impio subingare. ac do-
mice cruc⁹ salutari vexillo dirissimas ad-
uersariarū potestati turbas a termis no-
stri pectoris ppulsare. si pro tantoz me-
ritis triūphoz ad spiritalis huius cētū-
rionis ordinē. p̄uehem⁹. quē in exodo q̄z
p̄ moysen misticē legimus designatum.
Constitue tibi tribunos ⁊ centuriones.
⁊ quicūq̄ genarios ⁊ decanos. Et ita nos

q̄z dignitatis hui⁹ apice sublimati. ha-
bemus hanc impandi potestātē atq̄ vir-
tutem qua non quib⁹ nolumus cogita-
tionib⁹ abducamur. sed his q̄bus sp̄iri-
taliter delectamur immorari vel inhēre
possimus. malis q̄dem suggestiōib⁹
impantes abite ⁊ ibūt. bonis vero dice-
re v̄raite ⁊ venient. Seruo quoq̄z nostro
id est corpori ea que castitatis vel conti-
nentie sunt similē inuigemus. ⁊ sine vl-
la cōtradictōe deserviet. non iam susci-
tans nobis aduersus sp̄m concupiscē-
tie stimulos. sed omnez exhibens sp̄m fa-
mulatum. Quis centurionis q̄lia ar-
ma sint vel ad que p̄liorum exercicia p̄-
parent. audi beatū aplūm predicanter.
Arma inq̄t militie n̄re nō carnalia sunt
sed spiritalia Dixit q̄lia sint. i. nō carna-
lia nec īfirma sz spiritalia ⁊ potētia deo
Dein de ad q̄s sint exercenda p̄flicte cō-
sequēter insinuat. Ad destructionē mu-
nitionū cogitatōes purgātes. ⁊ omnez
altitudinem extollentē se aduersus scien-
tiaz dei. ⁊ captiuantes oēm intellectum
in obedientiā christi p̄pati vlcisci omnē
inobedientiā cū impleta fuerit p̄mu⁹ ve-
stra obedientia. Que oīa singillatim p̄cur-
rere sicut necessariū ita etiā alterius t̄pis
ē. Armoz t̄mō volo vob genera p̄pe-
tatesq̄ patefacere. q̄bus nos q̄z si volu-
mus bella dñi p̄liari. ⁊ inter cēturiones
euangelicos militare accincti iugiter de-
bemus incedere. Sumite inq̄t scūtū fi-
dei in quo possitis omīa tela nequissimi
ignea extinguere Ergo fides est que exci-
piens ardentissima libidinum tela. me-
tu futuri iudicij ⁊ celestis regni creduli-
tatem mortificat. Et loriceam inquit chari-
tatis. Ipsa nempe est que vitalia pecto-
ris nostri circūdans atq̄ cōmunēs. le-
talibus perturbationū obiecta vulneri-
bus contrarios retūdit ictus. nec ad in-
teriozem hominē nostrū iacula diaboli
penetrare permittit. Omnia enim suffert
omnia patitur. omnia sustinet. Et ga-
leam sp̄m salutis. Galea capitis est mu-
nimen. Quia ergo caput nostrum est

Collatio VII abbatis Serenide mo

christus. debe^{re} istd sp spe futuroz bono
rū velut in expugnabili galea in cuiq^{ue} tē
ptatōibz ac psecutōibz cōmunire z pnci
paliter fidē ei^{us} illesam atqz integraz cu
stodire. Alijs em̄ mēbris trūcatū quem
piā licet debile possibile tñ est. vti qz su
peresse. Sine capite xō nemi vel brevis
vite spaciū. progat. Et gladiū spūs qd
est xhū dei. Penetrabili^{us} nāqz est omī
gladio ancipiti z ptingēs vsqz ad diui
sionē aīe ac spūs. cōpagū qz z medulla
rum. z discretor cogitationū z intentio
num cordis. diuidēs scz z absidēs qd
qd in nob carnale terrenum repererit
Quibz armis qsqz fuerit cōmunis^{us} ab
hostiū telac depopulatōe defensus. non
vt captiuus ac subdit^{us} ad hostilē cogi
tationū terram cōstrict^{us} depredantium
vincul^{us} abducit. nec audiet per pphētā.
Quare inueterat^{us} es in terra aliēa. sed
qsi triūphator ac victor i illa quā volue
rit cogitationū regione p̄sistet. Aīe etiā
ipm robur ac fortitudinē cēturionis hu
ius qbz hec arma quē p̄dixim^{us} nō carna
lia sz potentia deo gestat agnoscere. au
di ipm regē viros fortes ad spitalē mi
litiam p̄gregantem. qmō dilectos signet
ac p̄bet. Infirm^{us} inqt dicat. qz fort^{is} suz
ego. z qz patiēs est sit pugnator. Videq
bella dñi p̄liari. nisi patiētes ifirmosqz
nō posse. Illa pculdubio infirmitate q
fundat^{us} ille nī euangelic^{us} centurio cū fi
ducia loquebat^{us}. Cū em̄ infirmoz tūc po
tens sum. Et itez. Air^{us} aut in infirmi
tate pfici^{us}. De q infirmitate vn^{us} pphēta
rum. Et erit q infirmat^{us} inter eos sic co
mus dauid. Patiēs etiā h bella p̄liabi
tur. Rempe illa patia de q dī. Patiē
tia vobis necessaria est. vt voluntatem
dei facientes recipiatis remuneratōem.

**De p̄seuerantia erga cogitatio
num custodiam** Cap. vi.

Debere tñ ac posse nos deo col
tere. z exp̄ientia p̄pria dep̄ehen
dim^{us}. si mortificatas volunta
tes ac desideria mūdi hui^{us} habeam^{us} ab
scissa. z illoz anctē dacebim^{us} qui dño col

loquētes fiducialit^{er} dicunt. Adhesit aīa
mea post te. z adhesi testimonijs tuis do
mine. Et. Mibi aut adherere deo bonū
est. Et. qadheret dño vn^{us} spūs est cū eo
Nō ergo debem^{us} his euagatōnibz ani
me fatigati ab hoc studio relaxari. Qui
eni colit terrā suā satiabit^{ur} panibz. q au
tem sectat^{ur} ociū replebitur egestate. Rec
ab intentōne hui^{us} observatiē p̄niciosā
desperatōe frangam^{us}. qz in omni sollici
to inest ampli^{us}. Nam q suavis z sine la
bore est in egestate erit. Et itez. Air i do
loribz laborat sibi. z vim facit p̄ditioni
sue. Recnō etiā regnū celoꝝ vim patit^{ur}
z violenti rapiūt illud. Nulla nāqz vir
tus sine labore pficit^{ur}. nec vlli possibile est
ad istā quā cupitis stabilitatē men^{te} si
ne ingenti p̄ritōe cordis p̄cedere. Nō
enī ad laborē nascit^{ur}. Qui vt in viruz p
fectū possit occurrere in mensuraz etatis
plenitudinis christi. maiori eu^{us} intētiōe
necesse est sp esse puigilem. iugiqz sollici
tudine desudare. Ad cui^{us} tñ mēsurę ple
nitudinē nemo pueniet alias in futurū.
nisi q p̄meditat^{ur} z imbut^{us} ea fuerit in p
senti. eāqz adhuc in seculo possit^{ur} p̄liba
nerite. bustiqz mēbzū preciosissimū desi
gnatus arrā p̄paginis illi^{us} p quā corpo
ri ei^{us} valeat copulari in hac carne posse
derit. vnū dūtaxat desiderās. vnū litēs
ad vnū oēs nō solū actus suos. vep̄etiā
cogitatōes sp intendēs. vt illud qd i fu
turum dicet^{ur} de brā p̄satiōe sanctorum
iam subarratuz teneat in p̄nti. id ē sit ei
de^{us} oīa in oībus. Interrogatio de
mobilitate anime et impugna
tione nequitiarum celestium.

Germanus. Poss^{us} La. vii
forsitan h volubilitas mentis
aliq̄ten^{us} coerceri. si eaz nō tan
tus adūsarioꝝ numer^{us} circūallens ad
ea q nō vult imo q illam qz sue nature
mobilitas rapit indefinēte impelleret.
Quam cum tam innumerabiles tam
potentes tamqz terribiles circumagant
inimici. resisti illis ab hac p̄sertim
fragili carne impossibile crederemus.

bilitate aīe et spiritalib⁹ nequitūis

nisi ad hanc opinionē vestris sententijs
velut celestibus animaremur oraculis.

Responsio sup adiutorio dei et
liberi arbitrij pte. Cap. viij.

Serenus. Aduersarios nobis
qdem ingit insidari qcuq; in
teriorib⁹ hoīs experti sūt pugnās
dubitare nō pūt. S; ita dicimus hos
nō pfectib⁹ adūsari: vt eos tūmō incē
tores maloz nō etiā impulsores esse cre
dā. Ceterz null⁹ hoīm posset oīno vita
re peccatū qdēq; illi in cordib⁹ nostris
ingerere voluissent. si eis quēadmodū
ad suggerendū vita et ad cōpellendū fa
cultas violēta suppetet. Obrem sic
ill⁹ est instigationis copia: ita et in nob⁹
tus respuendi sine acq̄scendi libtas est
attributa. Quorū tū potentia et ipugna
tōnes si ptimescim⁹ etiā pteciōes atq;
adiutoria dei cōtrario pferam⁹. de quo
dī. Maior est enī q in nobis est q̄ q in
h mūdo. Qui⁹ auxilia multo vehemen
tiorē militāt x̄tute p nobis q̄ aduerfū
nos eoz multitudo pfligit. Nā bonaz
rez nō tū suggestor s; etiā fautor atq;
ipulzor est d⁹: ita vt nōnū q̄ nos etiā
inuitos et ignorātes attrahat ad salutē
Constat ḡneiem posse a diabolo decipi
nisi illū q̄ p̄bere illi maluerit sue volūta
tis assensum. Qd ecclesiastes his x̄bis
evident⁹ exp̄ssit. Quia enī nō fit p̄dictio
ab his q̄ faciunt malū cito. iō repletum
est cor filioz hoīm in ip̄is vt faciant ma
lum. Ergo manifestū est hinc vnūq̄
q̄ delinq̄re q̄ ingruentib⁹ cogitatōni
bus p̄uis nō eis se confesum repulsa cō
tradictiōis obijciat. Nā resistite ei inq̄t
et fugiet a vob⁹. **I**nterrogatio sup
anime ac demonū cōiunctiōe.

Germanus. Qd. **C**ap. ix.
Istud queso est aīe cū istis spiri
tib⁹ neq; tam indiscretū pmix
tumq; p̄fortiū. q̄ sic eidem nō dicā iūgi
s; vniri possint. et alloq̄ eā insensibiliter
et inseri atq; inspirare illi q̄cunq; volue
rint. et ad ea q̄ placuerint eā valeāt insti
gare: eiusq; cogitatōes ac mot⁹ videant

atq; plustrēt: tantaq; int̄ ip̄os ac mētez
vnitas fiat vt sine dei grā qd ex illoz in
citamēto qd ex nra voluntate pcedat di
scerni pene nō possit. Responsio in
quē modum spūs immundi hu
manis mētib⁹ copulētur. **C**ap. x.

Serenus. Non mirū est posse
spūm spūi insensibilis p̄iugari
et occultā suadendi vim ad ea
q̄ libita fuerint exercere. Est enī int̄ eos
sicut inter homines quēdam substantie
silitudo atq; cognatio. Siq̄dez diffini
tio q̄ de natura aīe assumit etiā illorum
substantie similis coaptat. Altrinsc⁹ ho
eos sibi inseri vel vniri: ita vt capax alt
alteri⁹ esse possit. oīmodis impossibile ē
Hoc nāq; solūmō deitati q̄ sola incor
porea simplexq; natura est rectissime tri
buit. Obiectio vtrū possint spūs
immūdi eozū quos suppleue
rint aīmabus inseri vel vniri.

Germanus. Quia. **C**ap. xi.
ratōi saq; arbitram⁹ esse p̄rium
qd vidim⁹ i arreptiis fieri. cū
afflati spiritib⁹ immūdis loquūt⁹ et agūt
ea q̄ nesciūt. Quomō ḡaīas illoz spūi
tib⁹ illis nō credam⁹ vniri quorū vidē
illas velut organū factas. et derelicto na
turali statu ad illoz mot⁹ affectusq; trā
sire: ita vt iam nō suas: sed illoz voces
et gestum voluntatesq; depromant.

Responsio quēadmodum ener
gumis immūdi spūs dñentur.

Serenus. **P**redictē. **C**ap. xij.
diffinitōni nre non est p̄trariū
id quod dicit⁹ in energuminis
fieri. cū spiritibus immūdis arrepti lo
quūt⁹ vel agūt ea q̄ nolūt vl q̄ ea que
ignorāt pferre cogunt. Nō enī vno mō
do istam eos infusiōē spūm sustinere
certissimū est. Quidā enī sic afflantur:
vt nequa q̄ ea q̄ gerūt vel loquunt⁹ itel
ligāt. qdā ho tūc nō norunt et postea re
cordātur. Qd fieri p infusiōem spūs i
mundi non ita putandum est vt i aīe
ip̄ius penetrās substantiā et velut vniri⁹
ei et qdā mō indutus ea sermones ac

Collatio VII abbatis Berenidemo

Abba pospatienq̄ emittat. Nullo nāq̄
mō istud ab eis fieri credendū est. Rec
enī p̄ aliquā aīe diminutionē s̄z per cor
poris debilitatē h̄euenire manifesta rōe
dephendit. cū s̄z in illis mēbris in q̄b
vigor aīe cōtinet̄ immundus spūs in si
dens eisq̄ importabile atq̄ immensum
pondus imponēs obscuritate teterrima
intellectuales ei⁹ obruit et intercipit sen
sus instigans ea q̄ non vult vel q̄ igno
rat p̄loqui. quod nonnanq̄ etiā vini fe
brisq̄ vicio seu nimij frigori alijq̄ va
litudinib⁹ extrinsecus supuenientibus
videm⁹ accidere. Qd̄ ne beato iob dia
bolus q̄ carnis ei⁹ acceperat ptātem mo
liret inferre. p̄cepto dñi. p̄hibetur dicēq̄
Ecce rado eū in man⁹ tuas: tñ animaz
ei⁹ custodi. i. tñ modo eum amentem ne
facias debilitato aīe domicilio. z obui
as intellectū ac sapientiā resistēq̄ p̄nci
pali s̄z cordis ei⁹ tuo pondere p̄focato.

Q spūs spūi penetrabilis esse
non possit s̄z incorporeo soli deo

Capitulum. xiiij.

Hec enim si crasse hūc solideq̄
materie. i. carni spūs admisceat
qd̄ fieri facillime pōt. idcirco. z
aīe q̄ itidem spūs est ita vniri posse cre
ditur. vt eā quoq̄ similē suę naturę red
dat capace. Qd̄ soli est possibile trinita
ti q̄ sic vniuersę intellectualis naturę ef
ficatur penetratix. vt non solū circūple
cti eā atq̄ ambire sed etiā illabi ei. z ve
lut incorporea corpori possit infūdi. Li
cet enī. p̄nunciē nōnullas eē spirituales
nat̄as: vt sunt āgeli archāgeli ceteręq̄
vtutes. ipsa q̄z aīa n̄ra vel certe aer iste
s̄btil. tñ incorporeę nullaten⁹ estimande
sunt. Habet̄ ei⁹ h̄m se corp⁹ q̄ subsistūt.
licet m̄lto tenuius q̄ n̄ra sunt corpora.
h̄m apli sententiā ita dicentis. Et corpo
ra celestia z corpora terrestria. Et iterūz
Seminat corpus aīale. exurgit corpus
spiritalē. Quib⁹ manifeste colligit̄ nihil
esse incorporeū nisi solū deū. z idcirco ip
si tantūmō posse penetrabiles oēs spiri
tuales atq̄ intellectuales esse substantias

eo q̄ solus z tot⁹ z vbiq̄ z in oībus sit.
ita vt z cogitationes hoīz z inēnos mo⁹
atq̄ abdita mentē vniūsa īspiciat atq̄
plūstret. De ipso siq̄dem solo. p̄nūciavit
beatus apls dicens. Vni⁹ est enī h̄mo
dei z efficax. z acutior sup oēm gladiūz
ancipitē. z p̄tingens vsq̄ ad diuisionē
aīe z spūs. cōpagū q̄z ac medullarūz ac
discretor cogitationū z intentionūz cor
dis. z nō est creatura inuisibilis in conspe
ctu ei⁹. oīa aut̄ nuda z apta sunt oculis
ei⁹. Et beatus dauid iqt. Qui fingit sin
gillatim corda eoz. Et itez. Ipse enī no
uit occulta cordis. Job q̄z. Qui sol⁹ no
sti corda hoīm. **O**bjectio quia de
mones credi debeant cogitatio
nes hominū puidere. Cap. xiiij.

Germanus. Hacrōe qua di
cis nec cogitationes q̄dem no
stras intueri illi spūs p̄nt. Qd̄
existimare valde putam⁹ absurdū. dicē
te scriptura. Si spūs ptātem habent⁹ a
scenderit sup te. Et itez. Cū diabol⁹ mi
sisset in corde symonis scariothis vt tra
deret dñm. Quid ergo credi pōt nō pa
tere eis cogitationes n̄ras quaz semina
riū. p̄ parte maxia ip̄is immittentib⁹ at
q̄ instigantib⁹ sentimus oboziri.

Responsio quid possint demo
nes in cogitationibus hominū
quid ve non possint. Cap. xv.

Seren⁹. Nulli dubiū est q̄ pos
sint spūs immūdi cogitationūz
n̄raz attigere q̄litates. s̄z idicij
eas sensibilib⁹ forisec⁹ colligentes. i. aut
ex n̄ris dispositōib⁹ aut abis z studij
in q̄ p̄penli⁹ p̄spererūt nos inclinari. Ce
terū illas q̄ nec dñ de internis aīe p̄die
runt adire oīno nō p̄nt. Ip̄as q̄z cogita
tiones q̄s ingerūt vtrū susceptę vel quē
admodū susceptę sint. n̄ p̄ ip̄is aīe nat̄az
i. p̄ illū interiore motū q̄ in abdiq̄ ei⁹ ab
scōdit. z vt manifesti aliqd̄ exp̄mā ī me
dull⁹ (z vt ita dixerī) ip̄ius latitante. sed
ex motib⁹ atq̄ indicij⁹ exterioris homis
dephendūt. vtp̄ta cū suggererit castri
margiā. si viderūt monachū ad fenestrā

bilitate aie et spiritalib⁹ nequitiiis

aut ad solē oculū erexisse vel de hōra soli
cicius inq̄sisse cognoscūt desiderū gule
fuisse susceptū. Si fornicatiōz ingeren
tes senserit eū patientē telū libidinis susce
pisse seu viderit carnē cōmotā aut certe
nō vt oportuit aduersus suggestiones
immūdicie suspirasse lasciniā intelli
gūt in penetrabilib⁹ aie libidinis iaculū
fuisse desitum. Si incitāmēta tristitie si
ire si furor ad mouerint. vtrū nam cor
di infederit gestu corpori et sensibili cō
mōtione dinoscūt scz cū vel infremuisse
tacitū vel q̄dam indignatiōe suspirasse
seu vulsū considerauerint q̄dam pallo
re aut rubore mutasse. et ita subtilit⁹ quis
nam cui sit vicio dedit⁹ deprehendunt.
Illo nāqz vnūquēqz nrm delectari cer
ta ratōe cognoscūt ad cui⁹ instigationē
mox quodā nutu vel motu corpori con
sensem cōnuentiāqz ab eo p̄stitā fuisse
puiderint. Quē ab ill⁹ aereis virtutib⁹
ita deprehendi nō mirū est cū s̄ a prudē
tibus qz viris sepiissime fieri videmus.
vt scz interiori hōis statū de figura et vul
tu seu q̄litate exteriori agnoscāt. Quan
to ḡ certi⁹ hec ab eis poterūt deprehendi:
quos vtiqz vt spiritalis nature multo s̄
tiliores ac sagaciores hōibus esse nō di
bium est. **Similitudo qua spi
ritus immūdi cogitatōnes ho
minū doceantur agnoscere**

Quemadmodū enī **Ca. xvi**
nonnulli latrones in his domi
bus quas furti aggredi cupiūt
occultas hōim solent explorare substatū
as q̄ p̄ tetras nocqz tenebras caute spar
gentes manu minutias harenarū reco
ditas opes qz visu puiderenō possunt.
tinnitu q̄dam vel strepitu ad earum lap
sum respōdente deprehendūt. ac sic ad
certissimam rei vel metalli cuiusqz noti
ciam q̄dam elicite vocis p̄ditōne perue
niunt: ita hi qz vt thesaurū nostri corpo
ris explorēt velut harenas quas dā sug
gestionēs nobis noxias inspargētes: cū
p̄m earū q̄litate affectū corporeum vi
derint emersisse. velut q̄dam de intimis

cōclauib⁹ p̄deūte tinnitu qd sit recon
ditum in abditis interiori hōminis reco
gnoscūt. **De eo q̄ non singuli
quiqz demones vniuersas ho
minibus ingerant passionēs.**

Hoc tū nosse debet. **Ca. xvii:**
mus non oēs demones vniuer
sas homib⁹ inurere passionēs.
sed vnicuiqz vicio tertos spūs incubare
et alios q̄dem immūdicis ac libidinum
sordib⁹ oblectari. alios blasphemis ali
os ire furorūqz peculiari⁹ imminere. ali
os pasci tristitia. alios cenodoxia super
biaqz mulceri. et vnūquēqz illud viciū
humanis cordib⁹ quo ipse gaudet infe
rere. sed nec cunctos pariter suas inge
rere prauitates. s̄ vicissim. put temporū
vel loci vel suscipientis oportunitas p
uocauerit. **Interrogatio an in
ter demones impugnatōis or
do ac vicissitudinis disciplina
seruetur. Cap. xviii.**

Germanus. Ergo credendū
est inter eos ordinatā (et vt ita
dixerim) disciplinatā esse neq
tiam. vt q̄dam vicissitudinis ab eis or
do seruet⁹ ac ratōabilis gerat⁹ impugna
tōnis incurisio. cū cōstet nec modū nec
ratiōem nisi inter bonos atqz honestos
posse subsistere. s̄m illam scripturē sentē
tiam. quere sapientiā ap̄d malos: et nō
inuenies. et inimici nostri insensati. illud
etiam. non est sapiētia: non est fortitudo
nec est consiliū apud impios.

**Responsio in quem modū cō
cio demonū sup vicissitudinis
impugnatione subsistat Ca. xix**

Serenus. Nō esse int⁹ malos
p̄petuā in oib⁹ p̄sensionē. nec
posse p̄fectā stare p̄cordiā etiā
in ill⁹ ipis viciis q̄b⁹ cōmunit⁹ oblectant⁹
certa diffinitio ē. Nō ei poterit quemad
modū dixisti in reb⁹ indisciplina⁹. di
sciplina modūqz seruari. In nōnull⁹ tñ
vbi scz vel operatōnis cōmūio vel ne
cessitas exigit seu cuiusdam lucri inui
tat cōfortiū necesse est eos temporales

Collatio VII abbatis Berenide mo

cōmodare p̄sensuz. Quod esse i hac mi-
litia nequicie spirital manifestissime p̄-
uidemus. vt nō solū tpa inter se vicissi-
tudinesq; custodiāt sed etiā locis q̄bus
dam specialit̄ inherere: ea q; iugit̄ obli-
dere noscant. Nam qz necesse sit eos im-
mutat̄ temptatiōib; certisq; vicis atq;
tpib; exercere impugnatōes suas. hīc li-
quido p̄pbam⁹. qz nullus pōt s̄l cenō
doxie vanitate deludi 7 concupiscentia
fornicatōis exuri: nec pōt tumida infla-
ri elatiōe supbie spirital 7 carnal castri-
margie parit̄ humilitati submitti. Nec
pōt q̄s cachinis fatuis risuq; dissolui.
7 iracūdie sub eodē tpe stimulis incita-
ri. seu certe edacis tristicie merore supple-
ri. sed necesse est vnūquēq; spūm ita sin-
gillatim impugnationē menē arripere.
vt cuz aut vict⁹ abscēsserit aliq̄ eam spūi
cedat acius impugnandā. aut certe si
victor extiterit aliq̄ nihilominus tradat
siliē illudendā. **De eo q̄ non sunt
vnius fortitudinis cōtrarie po-
testates: nec tēptandi facultas
in eorum sit arbitrio collocata.**

Illud etiā nequaquā **Cap. xx.**
ignorare debem⁹ nō esse omēs
eiusdē ferocitatē 7 desiderij. sed
ne vni⁹ q̄dem fortitudis atq; nequitie.
7 incipientib; q̄dem atq; infirmis non
nisi infirmiores spūs incertamē p̄pari.
7 his neq̄tīs spiritalib; supat̄ q̄datim
sp̄ adūsus athletā christi robustior pu-
gna succedet. Pro p̄pationē si q̄dem vi-
rium ac p̄fect⁹ hūani etiam difficultas
colluctatōis auget. Nullo enī mō quili-
bet sanctorū sufficeret taliz tātōz q̄ ho-
stium sufferre neq̄tiā. vel insidijs eorum
posset occurrere. s; nec crudelitātē q̄dez
ac seniciā sustinere. si nō certamī nostro
clemētissim⁹ arbit̄ atq; agonitheta p̄sē-
dens christ⁹. 7 exeq̄ret colluctatiū vires
7 imoderatos eoz repelleret ac refrena-
ret incursum. faceretq; cum temptatōne
exitum vt sustinere possumus.

**De eo q̄ demones cū hoibus
nō sine suo labore confligant.**

Anciūt colluctatōz **Cap. xxi.**
illos nō sine suo credim⁹ labo-
re p̄ficere. Habet nanq; etiam
ip̄i in suo p̄flictu q̄ndam anxietatem et
tristiciā. 7 maxie cū fuerint validiorib;
emul. i. viris sanctis perfectisq; congressi.
Alio q̄n iam nō p̄flictus nec luctatio: s;
simplex tm̄ 7 vt ita dixerī securā ill' esset
hoim attributa deceptio. Et quō staret
illd apli qd dicit. Nō est nob collucta-
tio adūsus carnē 7 sanguinem s; aduer-
sus p̄ncipat⁹ 7 adūsus potestates: adū-
sus mūdi rectores tenebrarū harū: con-
tra spiritalia neq̄tīs in celestib; Et illud
Sic pugno nō q̄si aerē. Hēra s. Et itez
Bonū agonem certavi. Ubi enī agon
indiciē: 7 certamē 7 pugna seu collucta-
tio. necesse ē vtrorūq; sudor 7 labor 7 sol-
licitudo subeat. 7 eq̄lit̄ illos vel sup de-
iectōe maneat dolor atq; cōfusio: vel de
victoria gaudium consequat̄ 7 palma.
Ubi hō alio cū sudore luctatē: ali⁹ cuz
ocio ac securitate cōfligit. 7 ad deicien-
dum emulū sola p̄ virib; vtiē volūtate.
nō pugna dicēda ē nec colluctatio neq;
certamē sed iniqua quedaz 7 irrationa-
bil' oppugnatōis opp̄ssio. S; plane la-
borant 7 ip̄i nō min⁹ impugnātes hūa-
num gen⁹. 7 desudāt vt p̄ualeāt de vno
q̄z illā q̄a cupiūt obtinere victoriā. et
retorquet̄ in eos illa p̄fusio q̄ nos mane-
bat si ab ip̄is fuisset⁹ elisē. fm̄ illud Ca-
put circuit⁹ eoz: labor labioz 7 ip̄orū op̄e-
riet eos. et p̄ūtet̄ dolor ei⁹ in caput eius.
Et itez. Veniat illi laq̄us quē ignorat.
7 captio quā abscondit ap̄phendat eum
7 i laqueū cadat i ip̄o. sc; quē sup hoim
deceptōe molit̄. Dolēt igit̄ etiā ip̄i non
min⁹ 7 quēadmodum nos elidūt ip̄i q̄z
siliē elidunt. nec victi sine p̄fusioe disce-
dūt. Quas eoz ruinas atq; p̄flic⁹: ille
q̄ sanos interiori hois oculos possidet q̄
tidie cernens vidensq; eos sup gaudere
ruinis 7 casib; singulorū ac timēs ne de
se quoq; euenire eis valeat ista leticia.
dominum deprecatur Illumina inquis
oculos meos ne vnq; obdormiā in mor-

bilitate aie et spiritalibus nequitiiis

te: nequā dicat inimicus meus: pignoralui
aduersus eū. q̄ tribulant me exultabunt
si motus fuero. ⁊ deus meus ne sup̄gan
deant mihi: ne dicant in cordibus suis
euge euge aīme nostrę. nec dicant deo
rabimus eū. ⁊ frenduerūt sup̄ me denti
bus suis. dñe qñ respicies: insidiat enī
in abscondito vt leo in cubili suo: insidia
tur vt rapiat pauperem. ⁊ querat a deo
p̄scā sibi. Qui rursus cunctis conatibz
expensis: cū deceptōnem nostrā non po
tuerint obtinere sup̄ casso labore suo ne
cesse est vt p̄fundant ⁊ erubescāt q̄ que
rūt aīas nostras vt auferāt eas: induan
tur confusione ⁊ pudore qui cogitāt no
bis mala. Hieremias q̄z Confundant
inquit illi ⁊ non cōfundar ego. paueāt
illi ⁊ nō paueā ego. induc sup̄ eos iram
furorū tui. ⁊ duplici p̄tritōne p̄tere eos.
Nulli etenī dubiū est: cū a nobis fuerit
sup̄pati cōtritōe eos duplici p̄terēdos. p̄
mum q̄ homībus expetentibz sanctita
tem illi eā possidētes amiserint causaqz
extiterit p̄ditōis humane: deinde q̄ spi
ritales substātie fuerint a carnalibz ter
renisqz deuictę. Has igit ruinas hostiū
suasqz victorias intuens vnusqz san
ctorū cū exultatōe p̄clamat dicens. Per
sequar inimicos meos ⁊ cōprehendam
eos: ⁊ nō conuertar donec deficiant: con
fringam eos nec poterunt stare: cadent
subtus pedes meos. Cōtra quos etiā
orās idem p̄pheta. Iudica in q̄t dñe no
centes me: expugna impugnātes me ap
prehende arma et scutū: ⁊ exurge in ad
intorium michi: effunde frameā: et con
clude aduersus eos q̄ persequuntur me
dic aīme meę salus tua ego sum. Quos
cū subditis ⁊ extinctis vniuersis passio
nibus vicerimus: merebimur illā bñdi
ctōnis vocem consequentē audire. Exal
tetur manus tua sup̄ hostes tuos: ⁊ om
nes inimici tui p̄ibunt. Hec igit omīa
⁊ his similia sacris inserta volumībus
legentes siue canentes: nisi contra istas
nequicias spiritales que nob insidian
tur diebz ac noctibz acceperimus fuis

se conscripta: non mō ex eis edificatio
nem vllam lenitatis ac patientię conse
quemur sed etiā dirum quendā atqz cō
trarium euangelicę p̄fectōi concipiem⁹
affectum. Non soluz enī docebim⁹ non
orare p̄ inimicis nostris: nec diligere eos
sed etiā detestari illos implacabili odio
p̄uocabimur et maledicere eis: atqz ora
tōnem aduersus eos indefinēt effūde
re. Que tali spū. p̄locutos fuisse viros
sanctos ⁊ amicos dei intelligere sceleritū
est ac prophānuz: q̄b an aduentū chri
sti idcirco nō est lex posita eo q̄ transcen
dētes mādāta eius euāgelicis parere p̄
ceptis. ⁊ apostolicę p̄fectōi studere p̄e
uenientes dispensatōem t̄pis maluerūt
De eo q̄ non sit potestas nocē
di in arbitrio demonum collo
cata. **Cap. xxiij.**

Non habere aut eos potestatem
quēqz hominū ledēdi exēpluz
beati iob manifesta rōe demon
strat: vbi nō amplius euz tēptare audet
inimic⁹ q̄ diuina ei dispensatōe cōcedi
tur. ⁊ p̄fessio eorūdem spūum euāgelicę
monimentis inserta testatur dicentīuz.
Si eijcis nos: mitte nos in gregem por
corum. Qui multo magis credendi sunt
in nullo hōim q̄ ad imagines dei creati
sunt introire p̄ arbitrio suo posse cū an
malia imūda ac muta ingrediēdi absqz
dei p̄missu nō habuerūt p̄tatem. Ceterū
nemo posset: nō dicā iuuenū q̄s videm⁹
in hac heremo constantissime cōmorari
sed nec p̄fectoz quidem tantis taliūqz
hostiū agminibz circūseptus in heremo
singularis habitare: si in ipis essz. p̄ vo
luntate sua nocendi vel attemptandi fa
cultas atqz libertas. **Q**uod euidentē etiā
dñi ac saluatoris nostri cōfirmat sentē
tia quā p̄ hūilitate hōis assumpti p̄u
lit ad pilatū ita dicenq. Nō haberes in
me vllā p̄tatem: nisi datū tibi fuisset de
super.

De imminuta demo
num p̄tate. **Cap. xxiij.**

Satis tamen nobis experientia
nra ⁊ senioz relatōe p̄pertū est

Collatio VII abbatis Bereni

non eandem vim habere nunc demones
quā antea tpe inter anachoretarū dū
taxat principia: in quibz adhuc raritas
monachorū in heremo cōmanebat. Tā
ta nanqz erat eorū feritas: vt vix pauci
et ad modum stabiles atqz etate prone
cti tolerare habitatōnem solitudinis pos
sent. Siquidem in ipīs cenobijs in qui
bus cōmorabantur octo vel decem: ita eo
rum atrocitas grassabatur: et frequētes
ac visibiles sentiebant aggressus vt nō
auderent omnes pariter noctibz obdor
mire sed vicissim alijs degustatibz som
num: alijs vigilias celebrantes: psalmis
et oratōnibus seu lectōnibus inhērebāt
Cumqz illos ad soporem nature necessi
tas inuitaret expgefactis ad eorū q̄ dor
mituri erāt custodiam similiter excubie
tra debantur. Unde dubitari non po
test vnum e duobz hanc nunc securita
tem vel confidentiā non solū nobis qui
videmur p̄ expientia senectutis aliqua
tenus roborati: sed etiam iunioribz etā
te conferre. Aut em̄ virtute crucis etiam
deserta penetrante: et vbiqz eius gratia
coruscante: retusa est nequicia demo
num: aut negligentia nostra illos ab im
pugnātōne nostra pristina reddidit len
tiores: dum dedignant aduersum nos
illa intentōne configere: quā tunc con
tra illos probatissimos christi milites se
uiebant: hac scz fraudulentia visibiliū
temptatōnum sine cessatōne durius eli
dentes. Intantō em̄ tepōrem videmus
corruisse nōnullos: vt necesse sit eos eti
am remissioribz monitis appalpari mo
do: ne desertis cellulis suis ad pernicio
siores inq̄tūdines reuoluant: et circū
euntes ac vagi crassioribus vt ita dixe
rimus vicijs implicentur: magnusqz fru
ctus ab eis obtineri credatur: si solum
modo se etia cū quibet ignauia valeāt
in solitudine continere: ac pro ingēti re
medio soleat eis a senioribz dici: sedete
in cellulis vris: et q̄tum libitum fuerit
māducate atqz bibite et dormite dum
modo in eis ingiter perduretis.

Quare demones sibi in eorū
corpa quos arrepturi sunt adi
tum parent. **Cap. xliij.**

Quoniam ergo immundos spīri
tus nō alit̄ posse in illos quorū
obtēturī sunt corpa penetrare:
nisi prius eorū mentes cogitatōesqz posse
derinē. Quos cū timore ac memoria dei
vel spiritali meditātōe nudauerit velut
exarmatos oī p̄sidio ac munitōe diuina
nudatos facile vincēdos audent inua
dunt: domiciliū deinceps in eis velut in
possessione sibi tradita p̄sumentes

**De eo qm miserabiliores sunt hi
qui vicijs qz qui ab ipīs demo
nibus possidentur. Cap. xlv.**

Iacet multo grauius constet ve
hementiusqz vexari hos q̄ cum
corporalit̄ ab ipīs suppleri mi
nime videantur: animo tamen pernicio
sius possidentur: eorum scz vicijs vel vo
luptatibz inuoluti. Scdm apli nanqz
sententiā: a q̄ q̄sqz supat̄ eius finis effi
citur. Nisi q̄ in h̄ isti desperatius egro
tant: q̄ cū sint eorū mancipia: nec impu
gnari se ab illis nec dominatū eorū ferre
cognoscūt. Ceterz corporalit̄ traditos sa
thane vel infirmitatibz magnis etiā vi
ros sanctos nouim? p̄ lenissimis q̄bz
delictis cum in illis ne tenuissimū q̄dez
neum aut maculam in illo iudicij die
patiat̄ inueniri diuina clemētia omnes
sordis eorū sordā fm̄ p̄p̄ter: imo dei sen
tentiam excoquēs in p̄senti: vt eos tāqz
aurū vel argentū ignitū ad illā p̄petuita
tem: nulla indigentes penali purgatiōe
trāsmittat. Et excoquā inq̄t ad purum
sordā tuā: et auferā omne stannū tuū: et
post h̄ vocaberis ciuitas iusti: vrbs fidel.
Et itez. Sicut pbat̄ argentū et aurū in
camio: ita eligit corda dñs Et itez. Au
rum et argentū probat ignis: vir autem
pbat̄ in fornace hūiliatōnis Et illd̄ qz.
Quez em̄ diligit dñs corripit: flagellat
autem omnem filium quem recipit.
**De nece prophete seducti et in
firmitate abbatis pauli: qz pro**

De mobi. aīe et spiritalib⁹ nequiciis

sua emēdatōe pmeruit. Lxxvi

Quod in illo propheta atq; homine dei: in tertio regū li bro maieste videm⁹ impletū. qui p culpa vni⁹ iobediētie quā tñ nō de idustria nec vico pprie voluntatē s; alteri⁹ circūuentōe ptraxit cōfessū a leone pterit⁹: ita de eo scripta narrante. Vir dei est: q; inobediens fuit ori dñi: tradidit eū dñs leoni ⁊ pfregit eum iux verbū dñi qd locut⁹ est. In q; facto ⁊ solutōz delicti pñtis atq; error incantū ⁊ iusticie merita p q; b; pphetam suūz dñs tpalīe tradidit veratori: parcitas ipa ⁊ cōtinētia veratoris atq; p̄datoris ostēdit: q; nichil penit⁹ audet voracillima bestia de tradito sibi caduere degustare. Cui⁹ rei nñs q; q; tpib; satq; euidentē cōtigit et apta pbatō in abbate paulo vel moysē q; habitauit locū hui⁹ solitu: dinis: q; calam⁹ nuncupat. Nam prior cōmorat⁹ est in heremo q; adiacet panep̄hisi ciuitati: quā solitudinē nūc olī facta ⁊ aq; salissimē inundatōe cognouit. Que q̄uens flauerit spiritus aqlonis: de stagnis ipulsa ac supfusa adiacētib; terris: ita omnē illi⁹ supficiē regionis ptegit. vt antiq; ibidem vicos q; olim hac ipa de causa oī sunt habitatore deserti faciat velut insulas apparere. Hic igit⁹ abbas paulus in tantā cordis puritatē q̄ete solitudinis silencioq; pfecerat: vt nō dicā vultū famineū: sed ne vestimēta q; dem serus illius p̄spectui suo pateretur offerri. Nam cū eidē pgenti ad cuiusdā seniori cellaz vna cum abbate archebio eiusdē solitudinis accola: casu mulier obuiasset: offensus occursum: tanta fuga ad suū rursus mōasteriū p̄termisso qd arripuerat pie visitatōis officio recucurrit: quanta nullus a facie leonis vel immanissimi draconis auferet: ita vt ne memorati quidē abbatē archebiū reuocantis eum clamore ac p̄cib; flecteretur: vt ad requirendum senem quemadmodum proposuerat cepto itinere perenderent. Quod licet celo castitatis et

puritatis ardore sit factū. tñ q; non fm scientiā p̄sumptum est: sed obseruantia discipline iusticie excessus ē mod⁹. Nō em̄ solā familiaritatē que vere est noxia feminariū: sed ipam quoq; figurā serus illius credidit execrandam: tali p̄festim cor̄ptōe p̄cussus est: vt eius vniuersūz corpus paraliseos valitudine solueret nullum q; in eo membrū penitus exple re suū p̄ualeret officiu. Siquidem non solū pedes ac manus: sed etiā lingue motus: quo elocutō vocis exp̄mitur: ipseq; aures ita auditus propriū amiserūt sensum: vt in eo nihil amplius ex homine: q; immobilis tantū atq; insensibilis figurā remaneret. Eo autē redactus est: vt infirmitati eius nullo mō virozū diligētia deservire sufficeret: nisi sola ei mulieris sedulitas mīstrass; . S; delato ad cenobiū sacriū x̄ginū cib; ac pot⁹ quē ne nutu q̄dez petere poterat: femineo ingerebatur obsequio: explendisq; omib; nature necessitatib; eadem illi diligētia p annos ferme q̄ttuor .i. vsq; ad vitē suę terminū seruebat. Qui cum tanta esset oīm mēbzorū debilitate constrictus: vt nulli in eo artus viuacemotū ac sensibilem retentarent. Inihilominus tanta ex eo virtutum gratia pcedebat: vt cū de oleo quod de caduere suo potius q; corpore contigisset vngerent infirmi: confestim cunctis valitudinibus curarent: ita vt sup hac eius valitudie etiam ipis infidelib; euidenter aperteq; claresceret: ⁊ debilitatem mēbzorū oīm dispensatōe atq; amore dñi contributam: ⁊ sanitatū gratiā p testimonio puritatis ac manifestatōe meritorū eius spūs sancti virtute p̄stari.

De temptatōe abbatē moysi

Capitulū. xxvij.

Secundus vero quez diximus in hac heremo cōmoratū cum ipse quoq; singularis et incomparabilis vir esset ob reprehensionē vnius sermonis quem contra abbatez macharium disputās paulo durius ptulit q;

Collatio VII abbatris Bereni de mo

dam scz opinione puentus tā diro cō-
festum est tradit? demoni: vt humanas
egestiones ori suo ab eo suppletus inge-
reret. Quod flagellū purgatōis gratia
se dñs intulisse. ne scz i eo vel momēta-
nei delicti macula resideret: velocitate cu-
ratōis ei? atq; aucto remedio demon-
strauit. Nam p̄tinuo abbate machario
in oratōe submisso dicto citi? neq; sp̄ri-
tus ab eo fugatus abscessit.

De eo q̄ sperni nō debeant hi
qui spiritibus traduntur immū-
dis

Cap. xxviii

Ex quo manifeste penditur
nō debere eos a tominari vlt? de-
spici q̄s videmus diuersis tem-
ptatōib; siue istis nequitie spiritib; tra-
di. qz duo hec credere immobiliter nos
oportet: pmo q̄ siue dei pmissu null? ab
eis oīno temptet. scdo q̄ oīa que a deo
nobis inferunt: siue tristitia ad p̄sens seu
leta videant. velut a p̄ssimo patre cle-
mentissimozq; medico p̄ nostris vtilita-
tibus irrogent. z idcirco eos velut peda-
gogis traditos humiliari. vt disceden-
tes ex h̄ mūdo. vel purgatōres ad vitaz
aliā transferāt. vel pena leuiore plectāt
qui fm aplm traditi sunt in p̄nti satha-
ne in interitū carnis: vt spū salui fiant i
die domini nostri iesu christi.

Obiectio cur hi qui spiritibus
verantur immūdis a comuniōe
dnica sepantur.

Cap. xxix.

German? Et quomō nō solū
eos despici ab hoib; vlt? horeri
sed etiā a comuniōe dominica
in n̄ris p̄uincijs p̄petuo videm? abstine-
re fm illā euangelij sententiam. Nolite
sanctū dare canib; neq; mittat̄ marga-
ritas vestras an̄ porcos. cū de ill? quē ad
modū dicis ita credendū sit q̄ eis pur-
gatōis vel vtilitatis obtentu hui? tem-
ptatōis humiliatō tribuatur.

Responsio sup̄ p̄posita q̄stioe.

Seren? Si habue-
rimus hanc sententiā imo fidē
quā sup̄ cōprehendi: vt z om-

nia p̄ dñm fieri z p̄ vtilitate aīarū di-
spensari vniuersa credam? non solū ne-
qua q̄ despiciemus eos sz etiā p̄ eis tan-
q̄ p̄ mēbris nostris incessanter orabim?
eisq; totis viscerib; ac pleno cōpatiēti
affectu. cū enī patitur vnū membrū cō-
patiunt̄ oīa mēbra. scientes nos absq; il-
lis vtpote mēbris nostris omnimodis cō-
sumari nō posse: quemadmodū legim?
ne anteriores q̄dem n̄ros sine nobis re-
p̄missionis summā conseq̄ potuisse. ita
de illis ap̄lo p̄nunciantē. Et hi omēs te-
stimonio fidei cōp̄bati nō acceperūt re-
p̄missionē deo p̄ nobis melius aliquid
p̄vidente: ne sine nob̄ cōsumerent. Cō-
munionē vero eis sacrosanctā a seniori-
bus n̄ris nu n̄q; meminim? interdictaz
quinimo si possibile esset etiā q̄die eis
impartire eam debere censebāt. Nec ei-
fm euāgelij sententiā quā incōgrue huic
sensui coaptatis. Nolite sanctū dare ca-
nib; ad demonis escā sacrosancta com-
muniō. z nō potius ad purgatōz ac tu-
telam corpori aīeq; peruenire credenda
est: que ab hoīe percepta enī qui in mem-
bris ei? insidet spūm: seu in ip̄is latitare
conat̄ velut q̄dam exurens fugat incen-
dio. Hoc nāq; mō curatū z abbatē an-
dronicū nup̄ aspeximus aliosq; q̄ plu-
res. Magis nāq; ac magis inimicus in-
sultabit offenso. cū enī a celesti medicina
viderit segregatū. tantoq; duri? ac fre-
quentius attemptabit q̄to enī ab sp̄ri-
tali remedio longius senserit abdicatū.

De eo q̄ miseri sint hi qui sub
di temporalibus istis tempta-
tionibus nō merentur

La. xxxi.

Terum illi sunt vere miseri ac
miserabiles iudicandi q̄ cum
se vniuersis crimib; flagicijsq;
ptaminēt: nō solū nullūz visibilē in eis
signū diabolice suppletōis ostendit: sed
nec aliq̄ q̄dem opib; eoz p̄digna tēpta-
tio: nec vllū flagellū correptōis inferitur
Non enī merent̄ celerē ip̄is isti? expedi-
tamq; medicinā quoz duricia z impe-
nitens cor penaz vite p̄sens excedēs the-

bilitate aīe et spiritalib⁹ nequiciis

fauricāt sibi ipī iram et indignationem in dieire et reuelatōis iusti iudicij dei. in q̄ h̄mes eorū nō moriēt et ignis eorū nō extinguet. Cōt̄ quos ppheta velut anni⁹ p afflictōne sanctorū videns eos erūnis varijs ac tēptationib⁹ subiacere. et contra peccatores nō solū absq³ vllō humiliatōis flagello cursū mūdi isti⁹ p̄trā. s̄ et iā affluentia diuitia⁹ ac summa rex oīm p̄speritate gaudere. intolerabli celo ac spūs sui feruore succensus exclamat. Mei autē penē moti sūt pedes. paulomin⁹ effusi sūt gressus mei. q̄ celauī sup iniq̄s: pacez peccatorū vidēs. q̄ non est respect⁹ morti eorū. et firmamentū in plaga eorū. in labore hōīm nō sunt. et cūz homib⁹ nō flagellabūt. s̄ in futuro cū demonib⁹ puniendi. q̄ in p̄nti nō meruerunt in sorte ac disciplina filiorū cū hōib⁹ flagellari. H̄icemias q̄z cū deo super hac impiorū p̄speritate disceptās. licet neq̄q̄ dubitare se de iusticia dñi. p̄fiteat⁹ dicēs. Iust⁹ q̄dē tu es dñe. si disputem tecū. Causaz tñ hū⁹ tāte ineq̄litas iqrēs s̄biūgit et dicit. Aerūt si ita iusta loqr̄ ad te. Quare via impiorū p̄sperat bñ est omib⁹ q̄ p̄uaricant⁹ et iniq̄ agunt. plātaſti eos et radice miserūt. p̄ficiunt et faciūt fructū. Prope esto oīe eorū. et longe a renib⁹ eorū. Quorū ruinā deflēt domio p ppheta. et ad eorū curationē medicos atq³ doctores sollicitē dirigente. et q̄dam mō eos ad planctū silem. puocate ac dicere subito cecidit babilō p̄trita est vlulate sup eā. tollite resinā ad dolorē. si forte sanet⁹ respōdēt vt desperātes angelī. q̄b⁹ saluū humane cura cōmissa est vel certe ppheta ex p̄sona ap̄loz seu spiritaliū viroz atq³ docto⁹ videtiū duriciam mēq̄ eorū et impenitēs cor. Curamus babilonē et nō est sanata. reliq̄m⁹ eā. et eam⁹ vnusq̄sq³ in terrā suā. qm̄ peruenit vsq³ ad celos iudiciū ei⁹. et elcūatum est vsq³ ad nubes. De istoz igit⁹ despatō lāguore ex p̄sona dei loqr̄ ysaias ad hierlm̄. A plāta pedis vsq³ ad h̄nicē nō est in ea sanitas. vuln⁹ et liuor et pla-

ga tumēs nō est circūligata nec curatā medicamē neq³ fota oleo. De diuersitate studioz n̄ ac voluntatū q̄ inaereis p̄t̄ib⁹ exercentur.

Capitulū .xxxij.

Quātū esse immūdos spūs q̄t i hōib⁹ studia nō dubie cōprobant⁹. Nam nōnullos eorū q̄s et iaz faunos vulg⁹ appellat ita seductores et ioculatores eē manifestū est. vt certa q̄q³ loca seu vias ingit⁹ obsidētes nequa q̄s tormentū eorū q̄s p̄tereūtes potuerint decipe delectent⁹. s̄ de risu tñmō et illusionē p̄tenti fatigare eos potius studeant q̄s nocere. q̄sdam hō solūmō i hōcuius incubatōib⁹ hōīm p̄noctare. alios ita esse furorū ac truculentie deditōs. vt nō sint p̄tēti illoz tñmō corpora quos suppleuerint atroci dilaceratōe vexare. s̄ et iā irruere supemin⁹ trāseuntes atq³ affligere illos senissima cede festinent. q̄les illi in euāgelio describunt⁹. ob quoz metū p̄ viam illā trāsire iam nullus audebat. q̄s eorūq³ p̄siles bell⁹ sanguis q̄s effusione p̄ insatiabili ferocitate gaudere nō dubiū est. Alios ita eorū corda q̄s ceperāt inani q̄dam timore videm⁹ infecisse. q̄s et iā bacuceos. vulg⁹ appellat. vt semetip̄os vltra p̄ceritatē corporis erigētes. nunc q̄dem se in q̄sdam fast⁹ gutturq³ sustollerēt. nūc velut acclines ad quēdā se tranquillitā et ad familiaritatis statū cōmunes blādosq³ s̄mitterēt esse velut illustres et circūspectabiles oībus estimātes. nunc q̄dē adorare se potestates sublimiores corporis inflexione monstrarēt. nunc hō ab alijs se crederēt adorari. et oēs mot⁹ q̄b⁹ h̄a officia aut supbe aut hūilit⁹ pagunt⁹ explerēt. Alios repim⁹ nō solū studere mēdacijs. s̄ et iā blasphemias hōib⁹ inspirare. Cui⁹ rei et iā nos testes sum⁹ q̄ audiuim⁹ aptissimē demonem p̄fidentē p̄ arrium et uno min⁹ se impietate sacrilegi dogmat⁹ edidisse. Qd et iā in q̄rto regū libro vnum ex isdem ip̄is manifeste legim⁹ p̄dicāte. Egrediar inq̄t. et ero spūs mēdax in ore

Collatio VII abbatis Sereni de mo

oim pphetar ei⁹. De q⁹ apl's arguēs illos q⁹ ab ipis decipiunt ita ifert. Atten-
dentes spiritib⁹ seductorib⁹ z doctrinis
demonior⁹ in ypocriti loquentiū mēda-
cium. Esse aut⁹ z alia demonum genera
id est mutoz atq⁹ surdoz euangelia te-
stant. Incentores etiā libidinū atq⁹ lux-
urie q⁹sdam spūs ppheta commemorat.
spūs inquis fornicatōis decepit eos. z
fornicati sunt a deo suo. Nocēnos q⁹ si
ne diurnos ac meridianos demones si-
militer scripturarū auctoritas docet. De
quoz diuersitate plonū est si volum⁹
oia scripturarū volumia pferutātes sin-
gillati pcurrere. q⁹ per pphetam onocen-
tauri. qui pilosi. q⁹ sirene. q⁹ lamie. q⁹ vlu-
le. qui itrutōnes. qui erici⁹ designant. q⁹
aspis. q⁹ basiliscus in psalmo. qui leo. q⁹
draco. quiue scorpis in euāgelio nun-
cupet. q⁹ pnceps mundi hui⁹. q⁹ rectores
tenebrarū harū. q⁹ spiritualia nequitiē ab
aplo nominent. *Que* vocabula non ca-
su nec fortuitu indita illis debem⁹ acci-
pere. sz significatōne istarū ferarum que
apud nos vel min⁹ noxie vel magis pui-
ciose sunt. illoz ferocitates rabiesq⁹ di-
stingui. z ex similitudine nequitiē virulē-
te seu pncipatus. quē istis int⁹ ceteras fe-
ras siue serpentes q⁹dam excellētia mali-
ciē suē pferit. illos q⁹ eo⁹ vocabulū nūcu-
pari. vt scz alius q⁹dem ob vehemētiam
furois z rabiem ferocitatē suē. p quam
pncipatum inter ceteras spirituales neq-
tias obtinuit leonis appellatōne. Ali⁹
basilisci ob illud mortiferū virus quod
pulsq⁹ sentiat⁹ interimit. Ali⁹ vero ob te-
porem maliciē suē onocentauri aut eri-
ci⁹ nomen strutionis sue sortitus sit

Interrogatio vnde differētia
nequitiarū celestiu⁹ tanta pro-
cesserit. *Cap. xxiiij.*

Germanus. Nō q⁹dez ambi-
gimus illos q⁹ ordines quos
apls dinumerat ad illos refer-
ri. qz nō est nobis colluctatio aduersus
carnē z sanguinem. sed aduersus pncipa-
tus aduersus pates aduersus mūdi re-

ctores tenebrarū harum. contra spirita-
lia nequitiē in celestib⁹. *Volum⁹ tñ nosse*
vñ sit hęc tanta inter eos differētia. vel
quemadmodū tāte nequitiē exiterit gra-
dus. An ad hoc creati sint. vt hos ordi-
nes malitię sortirent⁹. et quemadmodū
huic nequitiē militaret. *Dilatio sup*
absolutione pposite qstionis.

Serenus. *De q⁹. La. xxiiij.*
ppositiones vestre totū tps no-
cturne quies ita nris furentur
obtutib⁹. vt appropinquanē aurore ne
qua q⁹ viciniā sentiamus. z vsq⁹ ad or-
tum solis insatiabiliter collationis hui⁹
vba contexere. puocem⁹. tñ qm absol-
tio pposite questionis cū ceperit iada-
gari. in q⁹dam amplissimū ac pfundis-
simū nos educet pelagus questionū
q⁹ pntis hōre breuitas nō sinit trāsmeari.
cōmodius reor vt eā future noctē in-
dagini reseruem⁹. q⁹ z mihi sibi hui⁹ que-
stionis occasione de vō pensiori collo-
quio leticia spiritali ac fruct⁹ vberior cō-
ferat. z ppositarū questionū sinus pbe-
te nobis spūsancto psperos flatus libe-
ri⁹ penetrare possim⁹. *Vobrez soporis*
modicū degustātes discutiamus ob re-
pentem oculis nris vicina iam luce tor-
porem. ac deinceps piter ad ecclesiā pro-
cedentes qm hoc facere dñice dici solē-
nitas cōmonet. reuñsi post synaxin. ea q⁹
dñs ad instructionē cōmunē p deside-
rio vestro largitus fuerit duplicato gau-
dio conferamus.

ExPLICIT collatio p⁹ia abbatis
Sereni de anime mobilitate et
spiritualibus nequitis. **I**nci-
piunt capitula secūde collatio-
nis eiusdem senis. *Cap. primū.*

De humanitate abba⁹ Sereni
ij **S**ecunda ppositio de di-
uersitate nequitiarū celestium

ij **R**esponsio de multiplici esca scri-
pturarum sanctarum.

iiij **D**e gemina sententia super intel-
lectu scripturarum sanctarum

v **D**e eo q⁹ pposita questio int⁹ illa

- vi **Q**uæ media sunt tenenda debeat accipi
De eo quod nihil malum a deo crea-
tum sit
- vii **D**e inicio principatuum seu patrum
viii **D**e lapsu diaboli et angelorum
ix **O**biectio quod ruina diaboli ad re-
ceptionem eius principium supererit.
x **R**esponsio dicitur lapsus diaboli
xi **D**ee quod dicitur siue quod dicitur per
xii **D**e constipatione demonum et in-
quietudine quam in hunc aere spiritus exercet.
xiii **D**e eo quod impugnationem quam er-
ga homines impendunt etiam ad-
uersum se commoueant
- xiiii **A**n factum sit ut patrum seu prin-
cipatuum nomina spiritualium nequi-
tie sortirentur
- xv **D**e eo quod non sine causa sancti celesti-
busque virtutibus angelorum siue
archangelorum nomina sint idita.
- xvi **D**e subiectione demonum quam suis
principibus prebent fratris visione
perspecta.
- xvii **D**e eo quod singulis hominibus duo
semper angeli adhaereant
- xviii **D**ifferentia nequitie quam aduersis
spiritibus inest per duos philo-
sophos approbata.
- xix **D**e eo quod demones nihil aduersus
homines preualeant nisi eorum prae-
mentes obsederint.
- xx **I**nterrogatio de apostatis ange-
lis qui in genesi cum filiabus ho-
minum concubuisse dicuntur.
- xxi **S**olutio propositae questionis.
- xxii **O**biectio quemadmodum generi
seth cum filiabus cayn prophana com-
mixtio ante interdictum legis po-
tuerit imputari
- xxiii **R**esponsio quod naturali legi ab ini-
tio homines indicio seu pene fue-
rint obnoxii.
- xxiiii **Q**uod iuste puniti sunt hi qui ante di-
lunium peccauerunt.
- xxv **D**e diabolo quod dicitur in euange-
lio quomodo intelligendum sit quod me-
dax est et pater eius
- E**xplacunt capitula

Incipit collatio secunda abba-
tis sereni de principatibus seu
potestatibus Capitulum i.

Quoniam diei solennitas
exigebat. et ecclesie con-
gregatio dimissa: re-
uersi ad cellam senis re-
fecti primum lautissime sumus. Nam per murie-
ram superiecta olei gutta quotidie refectio-
ni solebat apponi modicum liquaminis mi-
scuit. et olei quiddam solito propensius superfu-
dit. Nam illa olei guttae ob hoc unusquisque
quotidiane refectio in instillat. non ut ei
ex hoc gutte quando accipiat suauitatem. quod
per cuius tantum est modum. ut vix ipsius gut-
turis faucibus quod meatum non dicam ungere. sed
pertransire sufficiat. sed ut hoc visu iactantiam
cordis quam per abstinentiam districtiore blandie
solet ac latenter irripere. et stimulos elatio-
nis obtundat. quam quanto occultius exercetur
nulloque hominum teste perficitur. tanto subtilius
occultatore suum temptare non desinit.
Deinde apposuit sale frictum. oliuas ter-
nas. quibus post hoc superintulit canistrum ha-
bens cicer frictum quod illi trogalia vocant.
ex quibus quanta tamen sumpsimus grana. mixta
ria bina. caricas singulas. hunc enim nu-
merum in illa heremo quoniam excessisse
culpabile est. Quia refectio et transacta re-
promissam questionis absolutionem cum re-
poscere cepissem. proferte inquit senex inter-
rogationem vestram quam mature placita ad
huius horae distulleramus indaginem.

Secunda propositio de diuer-
sitate nequitiarum celestium Cap. ii.
Sermanus. An quiescentem tam
ta varietas aduersaria per patrum
per hominem ac diuersitas ista precessit
quod beatus apostolus ita dinumerat. Non est no-
bis colluctatio aduersus carnem et sangui-
nem. sed aduersus principatum et potestates. aduersus
mundi rectores tenebrarum et harum. per spiri-
talia nequitie in celestibus. Et iterum. Neque
angeli. neque principatum. neque virtutes. neque
creatura alia poterit nos separare a chari-

Collatio VIII abbatis Sereni

tate dei q̄ est in christo iesu dño nro. An
ergo tāta malicie diuinitas emula nobil
emerlit. An ad h̄ p̄tates istas a dño cō
ditas esse credendū est. vt his p̄ hominē
gradibz atqz ordinibz militarentur.

Responsio de multiplici esca scripturarū sanctarum. Cap. iij.

Serenus. Diuinarū scriptu
rarū auctoritas. de his in q̄b
nos voluit erudire. q̄dā tā luci
de etiā his q̄ acūmē ingenij min⁹ possi
dent eident effata est. vt nō solū nulla
occultioris sensus obscuritate velentur
sz nec vllō q̄dem patrociniō interpretatio
nis indigeāt in sup̄ficie vōqz ac lre suos
intellect⁹ ac snias p̄ferētia. q̄dam x̄o ita
cōtecta. 7 quibusdam obscurata misce
rijs edidit. vt in eorum discussione et in
tellectu imensum nob exercitij cāpum
ac sollicitudinis referuaret. Quā rē mltas
ob cās deū dispensasse manifestū est. p̄i
mum ne sacra diuina nullū habētia spi
rital̄ intellect⁹ velamē obductū cūctj ho
mibz id est tā fidelibz qz p̄fanis eq̄ū scia
7 noticia pateret. 7 per h̄ inter inertes ac
studiosos nulla esset virtutj prudētieqz
distantia. tū vt etiā inter ip̄os domesti
cos fidei dñi intellectū spacia coraz eis
immensa tendunt. esset in q̄b 7 desidio
forū argueretur ignauia. 7 diligētia stu
dio forū. ac puritas cordis eoz. mentj qz
industria p̄bare. Ideoqz saq. p̄p̄ scri
ptura diuina agro optio ac fertili p̄p̄at
q̄ cū multa gignat. ac p̄ferat q̄ ad hoim
victum sine aliqua ignis coctione. p̄fi
ciant. q̄dam nisi p̄us flāme calore miti
gata atqz mollita omnē asperitates sue
deposuerit cruditas. vel incōgrua erūt
vlibz humanis vel noxia. Nō nulla x̄o
ita in vtrūqz apta nascunt. vt nec inco
cta sua cruditate displiceāt vel offēdāt.
7 tñ ignis calore lenita salubriora red
dant. Plura qz ad escā tñmō irratio
nabiliū iumentoz 7 aialū mīnū. vel fe
rarū seu volatiliū oriunt. vsum cib ho
minū mīme pfutura. q̄ etiā i sua asperi
tate manentia absqz vlla ignis p̄fectiōe
vitalē iumentj cōferūt saturitatē. Quā

rationē saq. eident aspiciunt in h̄ vber
rimo spiritaliū scripturarū padiso con
tineri. in q̄ ita q̄dam significatiōe litte
re plana ac luculēta resplēdent. vt cum
sublimiore interpretatiōe nō egeāt. sim
plici tñ lre sono abūde pascāt ac nutri
ant audientes. vt est illd. Audi isrl̄ dñs
deus tuus de⁹ vn⁹ est. Et diliges dñm
deū tuū ex toto corde tuo. 7 ex tota aīma
tua. 7 ex tota x̄tute tua. Quēdā autē si
allegorie explanatiōe extenuata nō fue
runt. 7 spirital̄ ignis examinatiōe molli
ta. nullomō ad salutarē interiorj hoīs ci
bum sine corruptiōis labe pueniēt. ma
gisqz ex eo p̄ceptōe lesio qz vtilitas ali
qua subsequitur. vt est illud. Sit lumbi
vri p̄cincti. 7 lucerne ardētes. 7 q̄ nō h̄z
gladiū vendat tunicā suam 7 emat sibi
gladiū. 7 q̄ non accipit crucē suā 7 seq̄t
menō est me dign⁹. Qd q̄daz districtis
simi monachoz. habētes q̄dem celū dei
sz nō fm scientiā. simpliciē intelligētes.
fecerūt sibi cruces ligneas easqz iugiter
bumerj circūferentes. nō edificationem
sz n̄sum cūctj videntibz intulerūt. Nō
nulla vero ad vtrāqz p̄ceptionē. i. tā hi
storicā qz allegoricā ita cōmoda sunt
ac necessaria. vt vtrāqz explanatio vita
les aīe succos ipartiat. vt est illd. Si q̄s
te p̄cusserit in dextrā maxillā tuā p̄be il
li 7 alterā. 7 cū p̄sequūt vos in ciuitate
ista fugite in aliā. 7 si vis p̄fectus esse va
de vende oīa q̄ habes 7 da pauperibus
7 habebis thesaurū in celo. 7 veni sequere
me. Producit sane 7 fenū iumentj. q̄b
pabulis omnes scripturaz repleti sunt
campi. simplex scz pura qz narratio hi
storicēlectionis. q̄ simpliciores quiqz ac
min⁹ capaces p̄fecte 7 integre ratōis. de
q̄b dī. hoīes 7 iumenta saluab domie.
fm stat⁹ ac mensurē sue p̄ditionem. ad
op⁹ tñ 7 laborē actual̄ vite vegetiores
robustioresqz reddant.

De gemina snia super intelle ctu scripturarū scārū. Cap. iij.

Quamobrem de his que aperta
explanatiōe prolata sunt. nos
quoqz constanter possum⁹ de

De principatibus

finire audenterq; nostrā pferre sententiā
Ea hō que meditationi z exercitio nro
reſeruans obſecta ſanctis ſcripturis ſpi
ritus diuin⁹ inferuit q̄buſdā ea volens
indicis z opinionib⁹ colligi ita pedetē
tim debent cauteq; cōferri vt ſit eoz af
ſertio ſeu p̄firmatio in diſputat̄q; vel ſu
ſcipient̄ arbitrio collocata. Nōnunq̄
em cū ſup vna re diuſa p̄ma ſn̄a neu
tra eaz pōt abſurda iudicari z ſine de
trimēto fidei vel fixe vel medie ſuſcipi .i.
vt eis nec plena credulitas nec abſolu
ta reſutatio deputet⁹: poriq; ſequēs opi
nio derogare non debeat cum quolibet
earum fidei nō inueniat obſiſtere qua
le eſt illud q̄ helias venerit in iohanne z
itez ſit añ aduētū chriſti v̄etur⁹. z de ab
hominatiōe deſolationis q̄ ſteterit ī lo
co ſancto p̄ illud ſimulacrū iouis quod
hieroſolimis in tēplo poſitūz legim⁹. et
itez ſtare habeat in ecclā p̄ aduētū anti
chriſti illaq; oīa q̄ in euāgelio ſequunt⁹
q̄ z impleta ante captiuitatē hieroſoli
morū. z in fine mūdi iſtius intelligun
tur implenda. e quib⁹ neutra opinio im
pugnat aliam nec ſequētem prior intel
lectus euacuat.

**De eo q̄ propoſita queſtio in
ter illa que media tenēda ſunt
debeat accipi** **Cap. v.**

Et idcirco p̄poſita a nob̄ q̄ſtio
licz nō ſat̄ videat⁹ nec frequēt
inter hoīes ventilata nec apud
plurimos pateat. z ex hoc ipſo apd̄ aliq̄s
ea que p̄feremus forſitan videant⁹ am
bigua ita debem⁹ nram tempore ſn̄am
qm̄ fidei trinitatis nihil p̄iudicant vt
inter illa habeantur que medie ſunt te
nenda. quāq̄ non tali opinione qualis
ſuſpitionib⁹ tantū z coniecturis colligi
ſolet ſed manifeſtis ſcripturaz testimo
nijs oīa cōp̄tentur.

**De eo q̄ nihil a deo malum cre
atum ſit.** **Cap. vi.**

Alſit ergo vt deū q̄cūq; creaffe
cōfiteamur qd̄ ſubſtāntialit̄ ma
lum ſit dicente ſcriptura. Dīa
q̄ fecit deus bona ſunt valde Si enim a

deo tales iſti creati ſunt vel ad hoc facti
vt hoī malitie gradus teneāt. ac ſp̄ dece
ptōnib⁹ z ruinis hoīm vacent. p̄tra p̄di
ctę ſcripturę ſn̄am infamabim⁹ deū ve
lut creatorē atq; inuentorē malorum.
qd̄ ſc̄z peſſimas voluntates ac naturas
ipe p̄diderit ad hoc eas creās vt ſemp̄ ī
nequitia p̄ſeuerantes nunq̄ trāſire poſ
ſint in lone voluntatis affectū. Nō enī
q̄s fixas atq; immobiles natiuitatis ſeu
naturę ſuę conditōnes q̄libet industria
poterit immutare. nec vllomō valebit n̄
eſſe quod natus eſt. quemadmodum ne
nos quidem p̄ditionē mortis euadere q̄
ob ade peccatū mortales naſcim⁹. nec an
geli mortales effici qui ita creati ſunt vt
mori non poſſint. Hanc igit̄ rationē di
uerſitatis huius traditione patrū de
ſanctarum ſcripturarū fonte p̄cepimus

**De inicio principatūz ſeu po
teſtatum.** **Cap. vii.**

In te p̄ditionē hui⁹ viſibil⁹ cre
aturę ſpirituales celeſtesq; x̄tu
tes deū feciſſe. q̄ p̄ h̄ ipſo q̄ ſci
rēt ſe ad tātā b̄titudis gl̄az b̄nficio crea
toris ex nihilo fuiſſe p̄ductas. perpetuas
ei gr̄as referentes indefinēt ei⁹ laudib⁹
inhererent. nemo fidelīz dubitat. Nec
enī exiſtimare debem⁹ creatiōis z offici
ſui p̄ncipia ab hui⁹ mūdi p̄ſtitutiōe deū
p̄mitus inchoaſſe. q̄ ſi in illis anteriorib⁹
atq; innumeris ſeculis ab oī p̄uidētia et
diſpenſatione diuina fuerit ocioſus. ac
nō h̄is in quos bonitatē ſuę exerceret b̄n
ficia ſolus extiterit atq; ab oī ſolita pre
ſtandi munificētia fuerit alienus. qd̄ de
illa immenſa ac ſine p̄ncipio z incōp̄re
henſibili maiestate ſatis humile eſt incō
gruumq; ſentire ipſo dño de ill⁹ p̄tātib⁹
hec dicente. Qñ facta ſunt ſimul ſidera
laudauēnt me voce magna oēs boni an
geli mei. Qui igit̄ inter ſunt creatiōi ſyde
rum. aſi iſtud p̄ncipiū in quo factū ē ce
lum z terra. creati fuiſſe māſeſſime cō
p̄bant. quippe q̄ p̄ iſtis oib⁹ viſibilibus
creaturj videntes eas ex nihilo p̄ceſſiſſe
creatorē magna voce deſcribant z am
miratione laudaſſe. Ante iſtud ergo tē

Collatio VIII abbatis Bereni

praele pncipiū qđ a moyse ponit. qđ qđ
mūdo huic fm historicū imo iudaicum
sensum coeum esse describit. saluo scz
nō sensu qđ nos interpretaim oīm reruz
christū esse pncipiū. i qđ oīa creauerit p
fm illud. Oīa p ipm facta sunt. 7 sine ip
so factū est nihil. An istud in qđ geneſe
os tpale pncipiū. omēs illas ptates cele
stesq; vtutes deū creasse nō dubium est
Quas apłs p ordinē dinumerās ita de
scribit. Quia in christo creata sunt oīa
sine qđ in celis sine qđ in terra sunt. visibi
lia 7 inuisibilia. sine angeli sine throni.
sine dñationes sine pncipat⁹ sine ptates

Delapsu diaboli 7 angeloruz.

D E istoz itaq; nūm⁹. La. viij.
ro nōnullos pncipes fuisse col
lapsos lamentatio ezechiel⁹ si
ue ysaie manifestissime docet. in quibus
pncipē tyri. aut illū luciferū qđ mane orie
batur. flebili plāctu ab eis cognoscim⁹
lamētari. Et de illo qđ ezita dñs ad eze
chiel. Fili hoīs leua planctū sup pncipē
tyri. 7 dices ei. Hec dicit dñs de⁹. Tu si
gculū similitudinis. plen⁹ sapia. pfect⁹ de
core. in delitijs padisi dei fuisti. Oīs la
pis pnciosus operimentū tuū. sardi⁹. tor
pasi⁹ 7 iaspis. chrisolit⁹ 7 onix 7 berill⁹.
saphir⁹ 7 carbūculus 7 smaragd⁹. Au
rum op⁹ decori tui. 7 foramiā tua in die
qđ condit⁹ es pparata sunt. Tu cherub
extent⁹ 7 pteges. 7 posui te in monte scō
dei in medio lapidū ignitoz. ambulasti
pfect⁹ in vjs tuis. a die pditōnis tue. do
nec inuenta est inq̄tas in te. In mltitu
dine negociationis tue repleta sunt in
teriora tua iniq̄tate. 7 peccasti. 7 eieci te
de mōte dei. 7 pdidi te o cherub. ptegens
in medio lapidū ignitoz. Eleuatum est
cor tuū in decore tuo. pdidisti sapientiā
tuā a decore tuo. in terrā pieci te. an fa
ciem regū dedi te. vt cernerēt te in multi
tudine iniquitatū tuaz. 7 iniq̄tate nego
ciatiōis tue polluisti sanctificatiōz tuā.
ysaias qđ de alio. Quomō cecidisti de
celo lucifer qđ mane oriebari. Corruisti i
terrā qđ vulnerabas gētes. qđ dicebas in

corde tuo. In celū pscēdā. sup astra dei
exaltabo solū meū. sedabo in mōte testa
menti in laterib⁹ aq̄lonis. ascenda 3 sup
altitudinē nubium. 7 ero siliis altissimo
Quos tñ nōnullos ex illa beatissima sta
tione fuisse scriptura cōmēorat. dicens
tertiā partē stellaz draconē illū secū pa
riter ptraisse. An⁹ qđ apłoz euidentius
dicit. Angelos vero qui nō seruauerūt
suū pncipatū sz dereliquerūt domiciliū
suū. in iudiciū magni diei vicul⁹ eternis
sub caligine seruauit. Illud etiā qđ ad
nos dī. vos aut sicut hoies moriemī. 7 si
cut vn⁹ de pncipib⁹ caderet. qđ aliud qđ
multos de pncipib⁹ cecidisse significat.
Quib⁹ indicijs h ratio diuſitat⁹ huius
colligit. has differētiā ordinū qđ istar
sanctaz celestīūq; virtutū adūse pote
states hīc dicunt. vel ex illi⁹ anterior or
dinis gdu in quo vnaq; creata fuerat
nūc etiā retentare. vel certe de celestibus
deuolutas ad similitudinē illaz vtutū
qđ ibidem pseruant. p neq̄tie suę merito
in qđ in malū vnaq; pfecit. hos inter se
gdu seu ordinū vocabula in parte cō
traria vendicasse. **O**biectio qđ
ruina diaboli a deceptione eue
pncipium sumpserit. La. ix.

Emanus. Nos hactenus
credebam⁹ causam initiumq;
ruine seu puaricationis diabo
lice. qđ de angelica statione deiectus est. i
uidiam extitisse. qñ adā dūtāxat et euā
liuida calliditate decepit. **R**esponsio
de inicio lapsus diaboli. La. x.

Serenus. Nō esse istd initū 3
puaricatōis illius seu deiectio
nis geneſeos lectio manifestat.
qđ an illoz deceptiōz serpētini noīs eum
nota iussit ita dicēs. Serpēs aut erat sa
piētior siue vt hebraici expmūt libri cal
lidior cunct⁹ bestijs terre quas fecit dñs
deus. In telligitis ergo qante illam cir
cūuentionem primi hominis de angeli
ca discesserat sanctitate. ita vt nō solū
noīs hui⁹ insigniri mereret ifamia. sed
etiā in neq̄tie terginersatōe ceteris pre

De principatibus

ferret bestijs terre. Nō enī tali vocablo scriptura bonū angelū designasset. nec de his q̄ in illa beatitudine perseverant diceret. Serpens autē erat sapientior oibz bestijs terre. Nam h̄ cognomē nō solū gabrieli siue michaeli nullo mō posset aptari. sed ne bono qdē cuiqz hōi cōueniret. Aptissime itaqz et serpentis vocabulum et p̄patio bestiarū non sonat angeli dignitatem. sed p̄uicatoris infamiam. Deniqz lūor et seductionis materia q̄ vt hoies deciperet instigat⁹ est. de anterioris ruine exitit causa. qd̄ scz de limo terre nū prime figuratū ad illā eum gloriā cerneret enocandū. vñ cū esset vn⁹ de p̄ncipibus se meminerat corruisse. Et idcirco p̄orem ei⁹ lapsum q̄ supbiendo corruerat. quo etiā serpens meruerat nū. cupari. scd̄a ruina p̄inuidiā subsecuta est. p̄ quā inueniens eū adhuc aliqd̄ in sese erectū habentē. ita vt etiā cuiusdaz colloquiū atqz cōsiliū cū hoīe haberet cōfortiū. sentētia dñi utilissime eū in ima decit. vt nō iam sicut añ sblime aliqd̄ intueus incederet. sed vt solo coherens repet potius et humiliatus sup ventrem terrenis viciōū elcis et opibz pasceretur occultū deinceps publicans inimicum. ac ponens inter ipm et hoīem viles inimicias salutarēqz discordiā. vt dñi cauetur tanqz hostis noxi⁹ amicitijs fraudulēqz vltorius homi nocere nō posset.

De eius qui decipit siue decipitur pena. Cap. xi.

In quo tñ et illud nos p̄cipue debet instruere. vt a mal⁹ consilijs declinem⁹. qd̄ licz receptio nis auctor p̄grua pena et p̄demnatione plectat⁹. ne ille qd̄dem q̄ seducit supplicio careat. licz aliquātulo leniore q̄ ille qui auctor receptōis extiterit. Qd̄ h̄ exp̄luz plenissime cernim⁹. Adā nāqz qui seductus est (imo vt apli verb eloqr) qui seductus nō est. scz seducte acq̄elcens. in excusationem videt accessisse cōsensum. sudore vult⁹ ac latore tñmō condemnat. q̄ tñ illi nō. per suā sed p̄ terre maledictiōz

sterilitatēqz decernitur. Mulier hō que hui⁹ rei p̄uasor extitit multiplicationē gemitū ac dolor⁹ atqz tristitie p̄meret. p̄petuo parit iugo subiectiōis addicta. Serpens autē q̄ p̄mus inceptor hui⁹ offense est perenni maledictione multatur. Nobrem sūma sollicitudine et circūsp̄ctione cauendū est a p̄silijs prauis. quia sicut auctorē puniūt ita deceptū nec peccato faciunt carere nec pena.

De constipatione demonū et inquietudine quam in hoc aere semper exercent. Cap. xij.

SAnta hō spūm densitate cōstipatus est aer iste q̄ inter celū terramqz diffundit. in quo nō quieti nec ociosi stant. vt saq̄ vtilit̄ ab humanis aspectibz eos. p̄uidētia diuina abscondit atqz subtrahit. Nam non solū terrore p̄cursus eoz vlt̄ terrore vultuum in q̄ se p̄ voluntate sua cum libit⁹ fuerit trāsfōmant atqz conūtunt. intolerabili formidine hoies cōsternarentur neqz valētes h̄ carnalibz oculis intueri. scz etiā in ampliorē neq̄tie modū quotidianō iugiqz eozū exemplo et imitatioe succensa gens hūana p̄ficeret. et p̄s in hoies et immūdas atqz aereas p̄tates fieret noxia qd̄a familiaritas atqz p̄nicio. sa p̄unctio. dñi h̄ flagicia q̄ cū int̄ hoies admittunt. vel parietū sep̄ vel locorū interuallo. et qdaz verecūdiē p̄fusio ceclant. apta visione iugit̄ intendentes ad maiore furorē incitarent. infantiā. nulla scz interueniēte quiete. qua ab istis sceleribus eos cerneret desinētes. qui p̄pe q̄s nulla lassitudo carnalis seu occupatio familiaris. ac dissentio quotidiani vict⁹ quemadmodum nos a cep̄ intentōnibus etiā inuitissimos nonnunqz cessare compellunt.

De eo q̄ impugnationem quam erga homines impendunt etiam aduersum se commoueant. Cap. xij.

As nāqz ipugnationes q̄b hoies impetūt neqz eos a flagicioz crimie purgere cessantes. etia

Collatio VIII abbatis Sereni

cōtra se inuicē ip̄os affectare certissimū est. Nā discordias atq; cōflict⁹ sup nō nullis gentib⁹ p qdā sibi neq̄tie x̄nacula familiaritate suscep̄q; indefesso certamine similiter exercere nō desinūt. Quod etiā in visione daniel pph̄etę manifestissimē legim⁹ figuratū: angelo gabriele ita narrante. Noli timere daniel. q̄ ex die p̄mo q̄ posuisti cor tuū ad intelligēdum ut te affligeres in p̄spectu dei tui. exaudita sunt x̄ba tua. et ego veni ppter h̄mōnes tuos. Princeps autē regni persarū restitit michi viginti et vno dieb⁹. et ecce michael vn⁹ de p̄ncipib⁹ p̄mis vēit ī adiutoriū meum. et ego remansi ibi iux regem persarū. Veni autē ut docerē te quę vētura sunt p̄plo tuo in nouissimis diebus. Quē p̄ncipem regni persarū adūsariam p̄tatem esse q̄ fauebat gēti persarū inimicanti p̄plo dei m̄ime dubitandū est. q̄q; ad impediendā utilitatē quā videbat p̄ absolutionē questionis p q̄ p̄ph̄eta dñm exorauerat. ab archangelo ministrandā: linens semetip̄m obijcere festinavit. ne oī ad danielē salutarī angeli p̄solatio puolās. dei q̄z p̄lm cui gabriel archangelus p̄erat p̄fortaret. Qui tñ dicit ne tunc q̄de ob impugnationis illius vehementiā se facere potuisse. sed ab eodē adhuc fuisse retinendū. nisi in adiutoriū sibi michael archangel⁹ aduenisset. q̄ occurrens p̄ncipi regni persarū seseq; cōflictui eius interferebat et opponens. eūq; ab ip̄ius ipugnatōe subripiens. ad instructionem pph̄ete post vicissimum et vnu diem cōmeare fecisset. Et post pauca. Et ait in q̄t angelus Nun. qd scis q̄re venerim ad te. Et nūc reu. tar ut p̄lier aduersus p̄ncipem persarū. Cū em ego egredere apparuit p̄nceps grecoz veniēs. Verūtāmē annūciabo tibi qd̄ expressum est in scriptura veritatē. Et nemo est adiutor me⁹ in his omib⁹ nisi michael p̄nceps v̄. Et itē. In tpe illo cōsurgēt michael p̄nceps magn⁹ q̄ stat p̄fili p̄p̄li tui. Legi⁹ ergo grecoz q̄z p̄ncipem similiter aliū nūcupari. q̄ vtiq;

fauens genti sibi subdite tā p̄plo israeli q̄z nationi persarū erat adūsus. Ex quo liquido puidet q̄ discordias gentiū et cōflict⁹ atq; simultates q̄s inter se istis instigantib⁹ gerunt. etiā p̄tra se aduersē exerceāt p̄tates. et illaz vel gaudere eas victoria vel diminutione trīstari. et ob h̄ nō posse illas inter se quietas aut cōcordes existere. dñi vnusq;sq; p his q̄b⁹ p̄est cōtra alteri⁹ gentē p̄sulē inquieta sp̄ emulatōe p̄tendit. Unde factum sit vt potestati seu principatū nomina spiritalium nequitie sortirentur. **Cap. xiiij.**

Nos ergo preter illas q̄s supius exposuimus opiniones. etiā idcirco dici p̄ncipat⁹ vel potestates euident⁹ possum⁹ rōne colligere. q̄ scz vel diuersis gentib⁹ dominant ac p̄sint. v̄l certe q̄ īferiores sp̄s atq; demonia de q̄bus etiā euangelia legiones esse p̄p̄ia ip̄ozū p̄fessione testant⁹. quęq; spiritalia nequitie ab ap̄lo nūcupant⁹. suos exerceant p̄ncipat⁹. Non enī dñatōnes dici possunt nisi habeant in q̄s suas dominationes exerceant. nec potestates aut p̄ncipat⁹ vocari queūt. nisi fuerit in q̄s potestates aut principatus suos agant. Qd̄ etiā in euangelio designari calūni. antib⁹ phariseis manifestissime repim⁹. in beelzebub p̄ncipe demoniorū h̄ eijcit demones. Nam et rectores tenebrarum legim⁹ appellari. et aliū mūdi hui⁹ p̄ncipem nūcupari. Quos tamē gradus beatus ap̄ls in futurū cū oīa christo fuerint subiecta asserit euacuandos. cū tradiderit inquit regnū deo et p̄f. cum euacuauerit omnem p̄ncipatū potestatem et dominationem. qd̄ vtiq; non aliter fiet nisi fuerint de ip̄ozū ditione sublati. in quib⁹ in hoc seculo potestates seu dominationes vel p̄ncipatus agere cognoscuntur.

De eo q̄ nō sine causa. sanctis celestibusq; virtutibus angelorum siue archangelorum nomina sint indita. **Cap. xv**

De principatibus

Iam q̄ in bonā partē horū or-
dinū vocabula nō sine ratōe
causae sint dīta. s̄ officiorū
vel meritorū seu dignitatū sint noīa. nul-
li dubiū est. Eteī de officio nūciandi an-
gelos. i. nūcios appellari manifestū est
et archangelos q̄ ipsis angelis p̄sint
noīs ipsius p̄prietas docet. dñatōes etiā
ab eo q̄ q̄busdā dominent. p̄ncipatus
q̄z q̄ habeāt quorū sint p̄ncipes atq̄ p̄-
ores. et sedes q̄ ita scilicet deo cohercant.
et domestice sint ei ac familiares: ut in ip-
sis velut in quadam sede diuina maie-
stas peculiariter requiescat. et quodam
modo sit in eis firmiter reclinata.

**De subiectione demonū quaz
suis principibus p̄bent fratris
visione p̄specta. Cap. xvi.**

REgi autē hos immūdos spūs a-
negoribz potestatibz eisq̄ ibi-
tos esse p̄ter illa scripturarū te-
stimonia q̄ in euangelis q̄z calūniant
bus phariseis dñi legimus respōsione
descripta. Si ego in beelzebub principe
demoniorū ej̄cio demones: etiā p̄spicue
visiones et exp̄imenta sanctorū multa
nos edocēt. Nam cū vnus ex fratribus
nostris in hac solitudine iter ageret ad
uersperascēte iam die templū quoddam
repiens: ibidē substitit: resp̄tinā volēs
in eo synaxim celebrare. Ubi dum psal-
mos ex more decantat: tps̄ medie noctis
excessit. Lūq̄ finita solēnitare refectur
lassum corp⁹ paululū reledisset: repente
cepit cateruas demonū vndiq̄ in vnū
p̄fluentū innumerabiles intueri. q̄ infi-
nita consūpatōe ac deiectione longissima
p̄cedentes. alie p̄ibant p̄ncipē suū. alie
suo agmine sequebant. Qui tandē ali-
qñ et magnitudine p̄eriorū cunctū et as-
pectu terribiliorū turmis infinitis circū-
septus aduenit: ac posito solio cū in tri-
bunali quodā sublimissimo consedit
vni cuiusq̄ actus diligētī cepit exami-
natōe discutere: illosq̄ q̄ nec dū se circū-
uenire emulos suos potuisse dicebant.
velut inertes ignauosq̄ a cōspectu suo

eum nota et iniuria summa intēbat ex-
pelli. spacia temporū tantū. et opus inani-
ter ab eis exp̄sūz cū fremitu et indigna-
tione furoris exp̄brans: illos vero qui se
nunciabāt cōsignatos sibi et deceptis
se. sumis laudibz cū exultatione ac fau-
ore cūctorū velut victores palmis remu-
neratos ac redimitos fertis. utq̄ fortissi-
mos bellatores ad exemplū cūctorū
gloriosissimos corā oībz emittebat. In
quorū numero cū q̄daz nequissim⁹ spūs
utpote quendā triumphū sublimissimū
delatur⁹ letior aduenisset: nomen mona-
chi optē cogniti designauit: asserens se
post quindecī annos quibz eum iugiter
obsedisset. tandē aliqñ p̄uenisse ut eū
eadem ip̄a nocte ruina fornicatōnis eli-
deret. nā cū quadā sacra puella nō solū
ipulisse ut stūp̄ crimē icurrerz dicebat.
s̄ etiā p̄suasisse ut eā p̄petuo sibi et iu-
re cōiugij retentaret. Sup̄ cuius hac p̄-
secutōne cū immane cūctorū gaudiū
fuiſset exortū. summis a p̄ncipe tenebra-
rum laudibz iste p̄latus: magnisq̄ p̄e-
conijs coronat⁹ abscellit. Aurora itaq̄
sup̄ueniēte cū oīs hec ab oculis euaniſſz
demonū multitudo. dubitans frater de
assertōe spūs immūdi: magisq̄ id rat⁹
q̄d in olita consuetudis sue fallacia sibi
voluisset illudere. et innocenti fratri in-
urere crimen incesti: memor euangelicę
sententię q̄ in veritate nō stetit: quia nō
est veritas in eo. cū loquit̄ mendaciū de
p̄p̄ijs loquit̄ q̄ mendax est et pater eius
p̄delusū petijt: vbi illuz quem spūs im-
mundus asseruit esse deiectum nouerat
cōmanere. Erat siquidem illi etiam no-
tissimus frater. Quem cum requisisset:
repperit q̄ eadē nocte qua deterrim⁹ ille
demon ruinā eius sue cohorti vel p̄nci-
pi nūciauerat monasterio p̄stio dereli-
cto vicum petisset. et cum designata pu-
ella fuiſset lapsu miserabili deuolutus.

**De eo q̄ singulis hominibus
duo semper angeli adhereant:**

Capitulū. xvij.

Collatio VIII abbatis Bereni

Nam quod unicuique nrm duo colereant angeli id est bonus et malus scriptura testatur. De bonis quidem saluator: ne contemnatis inquires unum ex pusillis istis. dico enim vobis quod angeli eorum in celis spiritus vident faciem patris mei qui in celis est. Illud quoque Immittet angelus domini in circuitu timetium eum et eripiet eos. Recnon etiam quod in actibus apostolorum de petro dicitur: quia angelus eius est. De vtriusque vero liber pastoris plenissime docet. Si autem consideremus et illum qui beatus iob expetit a peritissime instruemur illum fuisse qui spiritus insidiat ei nunquam enim ad peccatum potuerit incitare: et idcirco potestatem a domino poposcisse: velut qui non virtute illius sed domini defensio, ne qui illum spiritus pretererit viceret. De iuda quoque dicitur: et diabolus sicut a dextris eius.

Differetia nequicie que aduersis spiritibus inest per duos philosophos approbata Cap. xviii.

De differentijs sane demonum etiam pillos duos philosophos qui quodam magici artibus: vel inertia eorum vel fortitudine seu a quoque nequaquam fuerant frequenter experti: multum cognitio- nis accepimus. Hi autem despicientes beatum antonium velut christianum hominem et ipsum ac si nescis: volentesque eum (et si nihil amplius ledere potuissent) saltem de cella sua magis persequi et circuuenti de demonum perturbare. Spiritus ei nequissimos immiserunt ad impugnatum: morsu liuoris adducti eo quod maxime hominem turbat ad eum quotidie conueniret. Cumque illo nunc qui dem imprimente pectori suo fronti- que signaculum crucis: nunc homo ad orationem suppliciter incubante ne appropinquare quidem dirissimi demones eides prorsus auderent atque ad eos qui illos direxerat absque ullo reuenterent effectum: et alios illi in nequitia vehementiores rursus immitterent: inde quoque ipsis incassum suas expendentibus vires atque inaniter redeuntibus potentiores nihilominus aduersus militem christi victorem iterum destinati ni-

hil penitus preualerent: eo preceperunt tales etateque eorum insidie tota magica arte que sita ut per hec euidentissime comprobarer magnam professioni christianorum inesse virtutem: quibus ille tam sene tamque potentes umbræ quas estimabant sole lunaque si ad eas directe fuissent obducere potuisset hunc non solum nihil ledere: sed ne ad punctum quidem: de monasterio suo valuerint perturbare.

De eo quod demones nihil aduersus homines preualeant nisi obsederint eorum prius mentes. Cap. xix.

Quoniam per hac admiratione confestim venientes ad abbatem antonium impugnatum suarum magnitudinem: et causas atque insidias patefecissent liuoris occulti christianos se fieri potius poposcerunt. Recurso autem die vel tempore asseruit se beatus antonius amarissimis cogitationum stimulis tunc fuisse pulsatus. Quo expimento sententiam nostram quam hesterno die in collatione protulimus probauit ac definivit beatus antonius nullatenus demonem posse mentem cuiusque vel corpus inuadere: nec habere facultatem in cuiuslibet animam penitus irruendi: nisi eam primo destituerit omnibus cogitationibus sanctis: ac spiritali contemplatione vacuum nudamque reddiderit. Sciendum tamen duobus modis spiritus immundos hominibus obedire. Aut enim sanctitati fidelium diuina gratia ac virtute subduntur aut sacrificijs impiorum seu quibusdam carminibus deliniti velut familiaribus suis obtemperant. Qua opinione pharisei quoque decepti arbitrati sunt etiam dominum saluatorem hac arte demonibus impasse: dicentes In beelzebub principe demoniorum hic eijcit demones secundum illam scilicet consuetudinem qui norant suos magos vel maleficos per inuocatum nominis illius ac ritum sacrificiorum qui eum delectari et gaudere cognoscunt: velut domesticos eius effectos: habere etiam in demones ei subditos potestatem.

Interrogatio de apostatis angelis qui in genesi cum filiabus

De principatibus

hominū concubuisse dicuntur

Germanus. Quia La. rr. geneleos lectio paulo ante in medium dei dispensatione p^a lata est. que nos oportune commonuit. ut id quod semper discere cupiebamus. nunc possimus congrue sciscitari. quid etiam de illis apostatis angelis sentiendum sit optamus agnoscere. qui se cum filiabus hominum miscuisse dicunt. verū hoc possit spiritali nature secundum legem convenire. Illud quod evangeliste testimonium quod de diabolo paulo ante dixisti. quod mendax est et pater eius. similiter desideramus audire qui nā est? pater intelligendus sit.

Solutio ppositae questionis.

Capitulu. xxi.

Serenus. Quas questiones non mediocres pariter pposuistis. de quibus quantum possum eodem quo pposuistis ordine respondebo. Nullo modo credendum est spirituales naturas coire cum semine carnaliter posse. Quod si aliquando hoc secundum legem fieri potuisset: quod nunc quod vel frequenter vel raro idipsum non evenire contingeret. et absque semine vel coitu viri aliquos nasci similiter de mulieribus conceptu demonum cerneremus. cum presertim constet eos libidinum sordibus admodum delectari. quas procul dubio per semetipsum exercere plusquam per homines malent: si illud ullomodo potuisset impleri ecclesiaste quod idipsum pronūciat. Quid est quod fuit. idipsum quod est. et quid est quod factum est: idipsum quod fiet. et non est omnino reces sub sole quod loquat et dicat. ecce hoc novum est: iam fuerunt in seculis que fuerunt ante nos. Sed ita questio historie huius absolvitur. Post necem abel iusti. ne a fratricida et impio omne hominum genus exordium sumeret. in locum fratris extincti nascitur seth. qui non solum posteritati: sed etiam fraterne pietati succederet. Cuius progenies secuta patris iusticiam. a societate et coniunctione cognationis illius que ex cayn sacrilego descendebat: se diuina permansit: sicut etiam ge-

nealogie descriptio manifeste declarat ita dicens. Adam genuit seth. seth genuit enos. Enos genuit caynan. caynan autem genuit malalehel. Malalehel autem genuit iareth. iareth autem genuit enoch. Enoch autem genuit matusalā. Matusalā genuit lamech. lamech genuit noe. Item genealogia cayn ita diuina describit. Cayn genuit enoch. Enoch genuit yrath. Yrath genuit maniahel. maniahel genuit matusalabel. Matusalabel genuit lamech. lamech genuit tubal. Ita quod illa generatio que de seth iusti pagine descendebat. sue linee iugiter et agnatio permixta. in prius atque attani scitatis longa etate duravit: neque quod scilicet sacrilegiis ac malicia nequissime populi infecta. que in semet impietatis germen velut attani traditione retinebat insertum. Donec ergo pseueravit inter illos generationis eorum ista discretio semen illud seth utpote de optima radice procedens: per merito sanctitatis tamen sue quod patrum angeli dei siue ut diuersa exemplaria continent: filij dei vocati sunt. et contrario illi. propter impietatem vel suam vel patrum suorum et opera terrena filij hominum nuncupant. Cum esset ergo inter ipsos usque ad illud tempus huiusmodi bona quod diuisio. videntes post hec filij seth qui filij dei erant: filias eorum qui de cayn progenie nascebant. desiderio pulchritudinis earum accensi acceperunt sibimet de ipsis uxores. que viris suis infundentes nequias patrum suorum. ab illa eos ingenua sanctitate ac simplicitate paternam protinus corruerunt. Ad quos satis congrue directum est illud eloquium. Ego dixi dii estis et filij excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini. et sicut vniuersi de principibus cadetis. Quiaque ab illa vera philosophie disciplina tradita sibi a maioribus exciderunt. quam primum homo ille qui vniuersarum naturarum institutio et vestigio subleuitus est. potuit euidentem attingere: suisque posteris certa ratione transmittere. Quippe qui mundi ipsius infantiam adhuc teneram. et quodammodo pal-

b

Collatio VIII abbatis Sereni

pitantē rudemq; conspexerat. et in ques-
tanta est non soluz sapientie plenitudo.
sed etiam gratia prophetie: diuina illa in-
sufflatōe trāsfusa. vt vniuersis animan-
tibus nomia rudis adhuc mundi hui⁹
habitator imponeret ac non solū oīge-
num bestiariū atq; serpentū furores vi-
rusq; discerneret sed etiā virtutes herba-
rum arborū q; lapidumq; naturas ac
temporū necdū expertorū vicissitudines
partiret: ita poterat efficacitē dicere. Do-
minus dedit mihi bonorū horū que sunt
sciam veram. vt sciam dispositiōes orb-
terrariū. et virtutes elementorū. inīciū
et consummationē et medietatē temporū
annorū cursus et stellarū dispositiōes.
vim spūū. et cogitatiōes hoīm. differē-
tias arborū et virtutes radicū. et q̄ sūt ab-
scōdita et īpūisa cognoni. Hāc igit sciaz
oīm naturarū p successiōes generatio-
num semen seth paterna traditiōe susci-
piens. donec diuisum a sacrilega ppagi-
ne p durauit. quemadmodū sancte per-
ceperat: ita etiā vel ad dei cultū vlt ad pti-
litate m vīte cōmunis exercuit. Cū vero
fuisset impie generationi pmixtū. ad res
pfnas ac noxias que pie didicerat in-
stinctu q̄dem demonum diriuauit. curi-
ositasq; ex ea maleficiorū artes atq; prestī-
gias ac magicas supstitiōes audacter
instituit. docens posteros suos vt sacil-
la cultura diuini noīs derelicta. vel ele-
menta hec vel ignē vel aereos demones
veneraret et coleret. Hec igit quā dixi⁹
curiosarū rerum noticia quō diluuiū
non pient ac supueniētib; seculis inno-
tuerit. licet h̄ minime absolutio proposi-
te questionis exposcat. tñ q; nos occasio
hui⁹ expositionis admonuit pstringēdū
breuiter puto. Quāto itaq; antiquē tra-
ditiones ferunt. cham filius noe qui su-
perstitionib; istis et sacrilegis fuit artib;
ac pfnis infect⁹. sciēs nullū se posse sup-
his mēozialē libru; in arcā p̄lus īferre
in q̄ erat vna cū p̄re isto ac sanctis fra-
tribus ingressurus. scelestas artes ac p-
phana cōmenta diuersorū metallorū
laminis. que scz aquarū non corrumpē-

rentur iniuriā et durissimis lapidib; in-
sculpit. Quē diluuiū pacto eadez qua
illa celauerat curiositate pquirens. sacri-
legiorū ac perpetuē nequitie semina et
rium transmisit in posteros. Hāc itaq;
ratione illa opinio vulgi qua credit an-
gelos vel maleficia vlt diuersas artes ho-
minibus tradidisse. in veritate comple-
ta est. De illis ergo quemadmodū dixi-
mus filijs seth et filiabus cayn nequio-
res filij pcreati sunt. qui fuerunt robu-
sissimi venatores. violentissimi ac trucu-
lentissimi viri. qui p enormitate corporū
vel crudelitatis ac malicie gigantes nū-
cupati sunt. Hi namq; fines inuadere
ac rapinas inter homines agere p̄mi cepe-
runt. preda potius exigere vitā suam q̄
sudore operis sui ac labore contenti. Et
quorū vsq; adeo scelera supercreuerāt. vt
nisi inundatione diluuij alias mūdus
expiari non posset. Ita ergo filijs seth li-
bidinis instigatione trāsgressis. illd mā-
datum quod ab exordio mūdi hui⁹ na-
turali instinctu diuissime fuerat custo-
ditum. necesse fuerat p litterā legis pos-
tea repari. Filiam tuam nō dabis filio
eius vxorem. ne de filiabus eorū accipies
filio tuo. q; seducant corda vestra vt dis-
cedat a deo vestro et sequamini deos ea-
rum ac seruiatis eis.

Obiectio quemadmodū gene-
ri seth cuz filiabus cayn ppha-
na commixtio ante interdictū
legis potuerit imputari. L. xxiij.

Germanus Merito potuiss-
illis ex hac p̄sumptione vlt no-
uitate coniugij crimē trāsgres-
sionis ascribi. si data fuisset illis ista p̄e-
ceptio. At cum reinnctiōis istius obser-
uantia. nec dum aliqua fuisset p̄stitutio
ne p̄fixa. quemadmodū illis pmixtio ge-
neris ad noxam debuit imputari q̄ nul-
lo fuerat interdicta mandato. Lex enim
non p̄terita solet crimina sz futura dam-
nare.

Responsio q; naturali legi ab i-
ticio homines iudicio seu pene
fuerunt obnoxij. Cap. xxiij.

De principatibus

Serenus. De hominē creās
omnem naturalit̄ ei scientiam
legis iſeruit. quē si fuiſſet ab ho-
mie fm̄ ppoſitū dñi vt cepat custodita.
nō vtiq; neceſſariū fuiſſet aliā dari q̄ p-
lram poſtea p̄mulgata eſt. Erat enī ſup
fluū extrinſecus offerri remediū. qđ ad
huc intrinſec⁹ tenebat inſertū. S; qđ h̄
vt dixim⁹ corūpi cepit libertate vſuq;
peccādi. velut hui⁹ exactor ⁊ executor ac
vindex. ⁊ vti p̄is ſcripturę x̄bis eloq̄r.
adiutrix a ppoſita eſt moſayce legis ſeu
riſſima dira q; diſtrictio. vt vel metu pe-
ne p̄ntis non penit⁹ bonum ſciē natural
extingueret. fm̄ pphete ſn̄ia ⁊ legē dās in
adiutoriū. q̄ etiā fm̄ aplm̄ pedagog⁹ ve-
lut paruulis data fuiſſe deſcribit. erudi-
ens ſc; eos atq; custodiens. ne ab illa di-
ſciplina in qua naturalit̄ fuerāt inſtitu-
ti qđam obliuione diſcederēt. Nam qđ
ſit homi ois ſcia legis ab initio creatōis
inſuſa. hinc manifeſte pbat qđ mandata
legis ab ſq; ſe lectione añ legem imo añ
diluuiū oēs ſanctos obſeruallē cogno-
ſcimus. Quēadmodū enī ſcire potuit
abel nec dū lege mādante. qđ offerre deo
de p̄mitiuis onū ſuarū. ⁊ d̄ adipe ipariū
ad ſacrificiū debuiſſet. niſi p̄ ſitā ſibi le-
gē naturalit̄ fuiſſet edoct⁹. Quēadmodū
noe qđ mundū vel qđ immūdū eſſet ani-
mal decreuiſſet. non dum h̄ legali diſtin-
guente mādato. niſi ſcia naturali fuiſſet
inſtruct⁹. An̄ enoch didicit ambulare
cū deo. nullā legis illuminationē ab ali-
quo p̄ſecut⁹. Abi ſem ⁊ iafeth legerant
turpitudinem p̄ris tui nō reuelab. vt in-
cedentes retroſum p̄ris verenda velarēt
An̄ monit⁹ abraā ⁊ deuicq; hoſtib; nihil
accipe de eorū ſpolijs acquieſcit. ne retri-
butionem labori ſui cōſequeretur abſti-
nuit. vť decias ſacerdoti melchizedech
qđ moſayca lege p̄cipiunt exſoluit. An̄
idem ipe abraā vnde loth. tranſeuntib;
ac pegrinis humanitaq; iura ⁊ ablutio-
nem pedum. nec dū euāgelico chriſcā
te mandato ſupplicat obtulerūt. Unde
iob tantā deuotionē fidei. tantam caſti-

monie puritatē. tantā humilitatē man-
ſuetudinis mie humanitaq; ſciam conſe-
cutus eſt. quantā nūc ne ab illis quidez
qđ euangelia memoriē tenent videm⁹ im-
pleri. Quē ſanctorū legimus añ legē vl-
lum legis violallē mandātū. Quis illo-
rum nō custodiuit. Audi iſrl dñs deus
tuus dñs vn⁹ eſt. Quis nō impleuit il-
lorū. nō facies tibi ſculptile neq; vllā ſi-
militudinē eorū qđ in celo ſunt ſiue que i
terra. vel eorū que ſunt in aquis ſub ter-
ra. Quis eorū non obſeruauit. honora pa-
trem tuū ⁊ matrem tuā. vel illa qđ in de-
calogo ſubſequūt. nō occides. nō adul-
terabis. non facies furtū. non falſum te-
ſtimoniū dices. nō concupiſces vxorem
p̄xiui tui. aliaq; his multo maiora. qui-
bus non ſolū legis. ſed etiam euangelij
p̄uenere mandata. **De eo qđ iuſte
puniti ſunt hi qui ante diluuiū
peccauerunt.** **Cap. xxiiij**

Ita ergo intelligim⁹ ab initio
deum omnia creallē p̄fecta. nec
fuiſſe qđ ordinationi eius p̄nci-
pali velut impuide ⁊ imp̄fecte neceſſe eſ-
ſet ſupinduci. vel qđ ei addi poſſet opor-
teret. ſi in illo ſtatu ac diſpoſitōe qua ab
ipſo creata ſunt vniūſa mādallē. Et id-
circo in eos qđ añ legem imo añ diluuiū
peccauerūt. iuſto iudicio deū animadu-
tiſſe. p̄babimus. qz tranſgreſſi naturalē
legem ſine vlla meruerūt excuſatiōe pu-
niri. Nec in illorum incidemus blaſphe-
miam calūniamq; qđ ignorātes hāc ra-
tionē derogant deo veteri tēſtamenti. ac
detrahentes n̄ſe fidei ſubſannātesq; di-
cunt. Quid ergo placuit deo noſtro. vt
poſt tot annorū milia legem voluerit p̄-
mulgare. tāta ſecula paſſus homiez ſine
lege tranſire. Q; ſi poſtea melius aliqd
adinuenit. a p̄paret eū in p̄mordio mun-
di inferiora vel deteriora ſapuiſſe. ⁊ poſt
hec velut experimentū edoctum cepiſſe re-
ctiora p̄ſpicere. ac p̄ncipales ordinatio-
nes ſuas in melius emendare. Qđ im-
menſe p̄ſcie dei penitus cōuenire non
poterit. nec ſine ingenti blaſphemia hec

Collatio VIII abbatis Bereni

De ipsa heretica insania pferet dicite ecclesiaſte. Cognoui qm̄ om̄ia q̄ fecit de ab initio ip̄a erūt in eternū. Super illa nō est qd̄ addat̄. 7 ab illis nō est qd̄ auferatur. Et idcirco iustis nō est lex posita. iniustis aut̄ 7 nō subdiq̄. impijs 7 peccatoribz. sceleratq̄ 7 cōtaminaq̄. Illi nanq̄ habētes naturalillū atq̄ insite legis sanā atq̄ integram disciplinā. neq̄q̄ lege hac extrinsecus adhibita lris descripta q̄q̄ in adiutoriu illi naturali data ē indigebāt. Ex quibz aptissima ratioe colligit̄ nec legem istā pscriptam lris ab initio dari debuisse. erat enī hoc superfluu fieri stante adhuc naturali lege 7 ite pmanēte. nec euāgelicā pfectōz ēdi aū legis potuisse custodiā. Nō ei poterāt audire. q̄ te percussit in dextra maxilla tua pbe illi 7 alterā. q̄ contenti nō erāt tali. onis eq̄litate iurias. p̄prias vl̄cisci. sz letales calces ac teloz vulnera. p alapa leuissima rependebāt. 7 p minimo dēte pcutientium aīas expetebāt. Sz nec dici poterat illi. diligite inimicos v̄ros. in q̄bus magnus fructus 7 vtilitas ducebatur. ut amicos suos diligeret. declinarēt 7o inimicos. 7 solo ab eis odio desinerent. nec opprimere illos 7 inficere festinarēt.

De diabolo qd̄ dicitur in euangelio quomō intelligendum sit quia mendax est et pater eius.

Illud 7o qd̄ vos **Ca. xrv.** de diabolo mouerat. qz mēdax est 7 p̄r eius. qz videlicet tā ipse q̄ p̄r suus mendax p̄nunciari videatur a dño. sat̄ absurdū est h̄ vel leuiter opinari. At enī paulo aū dixim⁹. spūs spūm nō generat. sicut nec aīam q̄dem pōt aīa p̄ creare. licet cōcretionē carnis nō dubitemus hūano semīe coalescere. ita de v̄r. q̄ substantia. i. carnis 7 aīe ap̄lo. p̄nunciante. 7 que quo auctore pcedat mani. festius explanāte. Deinde p̄res in q̄t carnis n̄r habuim⁹ eruditores 7 reuerēbamur. nō mltomagis subijciē p̄r spūrituum 7 viuemus. Quid hac diuisione clari⁹ potuit definire. ut carnis q̄dez n̄r

patres hōies p̄nunciaret. aīam n̄r vero deū solū esse p̄rem p̄stantē exp̄meret. Qd̄ 7 in ipsa corporis hui⁹ cōcretionē ministerium tūmō homi sit ascribendū. summa vero conditiōis deo oīm creatori dicente dauid. Manus tue fecerunt me 7 plasmauerūt me. Et br̄s iob. Nōne sic lac in q̄t multisti me. 7 coagulasti me. ut caseum. ossibz 7 nervis inseruisti me. Et dñs ad hieremiā. P̄r⁹ q̄ te formare in vtero noui te. Ecclesiaſtes 7o vtriusq̄ substantiē naturā atq̄ originē. examinatione or̄. atq̄ inich ex quo vīz vna q̄q̄ p̄cessit 7 p̄sideratione finis ad quē vna queq̄ cōtendit. sat̄ euident ac p̄prie colligens pariterq̄ de corporis hui⁹ atz aīe sepatione disputans ita deservit. P̄r⁹ q̄ conuertat puluis in terraz sicut fuit. 7 spūs reuertat ad deū q̄ dedit eū. Quid aperta⁹ potuit dicere q̄ ut materiā carnis quā puluerem nominauit. qz de hominis semīe sumit exordiu eiusq̄ videt ministerio seminari. velut e terra sūptā iterū reuerti p̄nunciaret ad terram. spūrituz vero q̄ nō p̄ cōmixtiōē sexus vtriusq̄ p̄creat. sed specialit̄ a deo solo tribuitur. ad auctorem suū redire signaret. Qd̄ etiā per illam dei insufflationē q̄ adam p̄mit⁹ animauit. euident exp̄mit. Quibz testimonijs manifeste colligim⁹ p̄rem spūm neiez dici posse nisi deū solū. q̄ eos ex nihilo cū voluerit fac̄ s̄bistere. homines vero carnis nostre p̄res tātmō nominari. Itaq̄ et diabolus fm̄ h̄ qd̄ vel spūs vel angelus bonus creatus est. patres nemīem habuit nisi deum cōditores suū. Qui cum supbia fuisset elatus 7 dixisset in corde suo. ascendaz sup̄ altitudinē nubinz ero similis altissimo. factus est mendax. 7 in veritate nō stetit sed de p̄p̄o nequitie thesauro mēdaciū p̄ferens. non solū mendax sed etiā pater ip̄ius mēdaciū factus est. q̄ deitate hōi re p̄mittens ac dicens. eritis sicut dii. i. veritatenō stetit. sed ab initio factus est homicida. vel adam mortālē faciēs. vl̄ ab eis iustigatione sua p̄ manū fr̄is interimēs

Capitula

Sed iam disputationē nostrā duarum
fermenōctiū lucubratione pfectam diei
tertij subsequēs auroza cōcludit. ac de
pfundissimo questionū pelago nauicu
lam collationis hui⁹ ad tutissimū silen
tij portū cōpēdio nre rusticitatē attraxit.
In qd nos qdem pfundū q̄sto interius
flatus diuini spūs introduxit. tanto dif
fusior pcedens oculoꝝ acie sp̄ apiet im
mēlitas. ac fm sniam salomonis. longi⁹
fiet a nob magi q̄ erat. ⁊ alta pfunditas
q̄s iueniet eā. Nobre dñm de p̄cem vt i
nobis vltimor eius vl charitas q̄ cade
re nescit immobilis pseueret. q̄ nos et sa
pientes prudentesq̄ poterit conseruare
⁊ a diaboli telis ptegere ⁊ custodire sem
per illefos. His etenim custodibz impossi
bile est quēpiam laqueos eius incurrere
Inter pfectos aut ⁊ impfectos ista distā
tia est. q̄ in illis qdem fixa (⁊ vt ita dixe
rim) maturior charitas tenaci⁹ perseue
rans firmitus eos custodit ac facili⁹ facit
in sanctitate durare in illis vero velut i
firmitus collocata. ac facilius refrigescēs
citius facit eos peccatoꝝ laqueis ac se
pius implicari. Quibz auditis ita fmo
nibus eius accensi sumus. vt cū maiore
sitis ardore ad nostram cellam reuētere.
myr q̄ ad ipius veneramus.

ExPLICIT collatio secūda abba
tis sereni. **I**ncipiunt capitula
collationis prime abbatis ysa
ac de oratione. **C**api primum.

- P**roemium collationis.
ij **V**erba abbatis ysaac
sup oratōis qualitate
iij **Q**uemadmodum pura ac sence
ra paratur oratio
iiij **D**e mobilitate anime plume vel
pennule compate
v **D**e causis quibus mens nostra
aggrauatur.
vi **D**e visione cuiusdam senis quā
sup fratris i q̄ta opatōe p̄sperit.
vij **I**nterrogatio de eo q̄ maioris dif
ficultatis sit custodire cogitatio
nes bonas q̄ parare.

- vij **R**esponso de diuersis orationū
qualitatibus.
ix **D**e q̄ tripartita orationū specie
x **D**e ordine specieruz que sup ora
tionis qualitate ponuntur
xi **D**e obsecratione
xij **D**e oratione
xij **D**e postulatione
xiiij **D**e gratiarum actione.
xv **A**trū quattuor orationū spēs sūt
et omnibz an singillatim ⁊ vicis
sim vnicuiq̄ sint necessarię.
xvi **A**d quas orationum species nos
metip̄os tendere debeamus
xvij **D**e quattuor supplicationum ge
neribus a domino iniitāq̄
xviij **D**e oratione dominica.
xix **D**e eo q̄ dicit adueniat regnū tuū
xx **D**e eo q̄ dicit fiat voluntas tua.
xxi **D**e pane supersubstantiali siue
quotidiano.
xxij **D**e eo q̄ dicit dimitte nob debi
ta nostra. ⁊ reliqua
xxij **D**e eo q̄ dicit ⁊ nenos inducas i
temptationem.
xxiiij **D**e eo q̄ nō debeant alia postula
ri q̄ hec tantū q̄ orationis domi
nice modulo continentur
xxv **D**e q̄litate sublimioris oratiōis
xxvi **D**e diuisis cōpunctionū causis.
xxvij **D**e varijs cōpunctionū q̄litatibz.
xxviij **I**nterrogatio de eo q̄ non sit in
nostra ptate pfusio lachrymarū
xxix **R**esponso de diuersitate cōpun
ctionū q̄ p lachrymas digerūt.
xxx **D**e eo q̄ elici nō debeant lachry
me q̄ non spontanee pferunt
xxxi **S**ententia abbatis anthoni sup
orationis statu.
xxxiij **D**e exauditiōis indicio.
xxxiij **O**bjectio q̄ p̄dicte exauditiōis fi
ducia tantū sanctis conveniat.
xxxiiij **R**esponso de diuersis exauditiō
num causis
xxxv **D**e oratione intra cubiculum et
clauso ostio deferenda.
xxxvi **D**e vtilitate breuis ac tacite ora
tionis

Collatio IX abbatis ysaac

Incipit collatio pria abba-
tis ysaac de oratione.

Cap. primū

OE perpe-

tua orationis atqz
incessabili ingitate
qd in secdo institutō
nuz libro pmissū ē
est collatiōes senis
hui⁹ quē nunc in mediū pferim⁹ id ē ab-
batis ysaac dño fauente cōplebūt. Qui
bus explicat⁹. z pcep⁹ beatissime memo-
rie pape castoris. z desiderio vřo o bea-
tissime papa leonti z sancte frater ella di-
satiffecisse me credo. volum⁹s amplitu-
dine pmitus excusata. q̄ studentib⁹ nob
non solū sermone succincto narrāda p-
stringere. sz etiā plurima silentio pterire
in maiore modū q̄ disposueram⁹ exten-
sa est. Premissa nāqz sup diuisis institu-
tis disputatōe copiosa quā nos studio
breuitatē refecare maluimus. Is ad extre-
mam beatus ysaac intulit verba.

Verba abbatis ysaac sup ora-
tionis qualitate. **C**ap. ij.

Omnis monachi finis cordisqz
pfectio ad iugē atqz indurptā
orationis pseuerantiā tendit. z
q̄stā humane fragilitati cōcedit ad im-
mobilē tranquillitatē men⁹ ac pfectam
nitē puritatē. Ob quā possidendā om-
nem tā laborē corpor⁹ q̄ p̄tritionez spūs
indefesse q̄rim⁹ z iugē exercem⁹. z est in-
ter alterutrū recipiā q̄dam inseparabil⁹
coniunctio inuicē sibi mutua ratiōe cō-
nexa. Nam sicut ad oratiōis pfectionē
oīm tēdit structura virtutū. ita nisi hui⁹
culmine hēc oīa fuerint colligata atz cō-
pacta. nullomō firma poterūt vel stabi-
lia pdurare. Quemadmodū sine ill⁹ ac-
quiri vel cōsumari non pōt hē te qua lo-
quimur ppetua orationis iugisqz tran-
quillitas. ita ne ille q̄dem virtutes q̄ hāc
p̄sternūt absqz hui⁹ possunt assiduū
te cōpleri. Et ideo nec recte tractare de
orationis affectu. nec ad ei⁹ p̄ncipalē fi-

nem q̄ vniūsarū virtutū molitōe p̄ficiat.
subitanea disputatiōe poterim⁹ intrare
nisi p̄us vniūsa quē illi⁹ obtentu vel abs-
cidenda sunt vel parāda p ordinez di-
numerata fuerūt atqz discussa. z fm euā-
gelice p̄bole disciplinā ea q̄ ad spirita-
lis ac sublimissime illi⁹ extructionē p̄ti-
nēt turr⁹ supputata fuerūt ac diligēt an-
cōgesta. Quē tñ nec pderūt p̄pata nec
recte supponi sibi met excelsa culmīa p-
fectionis admittent. quia nec supposita
poterūt molē tāte celsitudis sustinere. ni-
si p̄us vt cōi vsus x̄bo p̄pū aliqd exp-
mam. diligēt egesto p̄us oī repurgio vi-
cior⁹ z effossis succiduis mortuisqz rude-
rib⁹ passionū viuē (vt aiūt) ac solide r̄ge-
pectoris nrī. imo illi euangelice p̄tre in-
sublime scanfura supiecta fuerūt simpli-
citatē z humilitatē firmissima fundamē-
ta. q̄b hēc turr⁹ spū aliū virtutū molitōi-
bus extruenda z immobiliē valeat sta-
biliri. z ad summa celoz fastigia p̄fidē-
tia p̄prie firmitatē attolli. Fundamentis
etenī talib⁹ innitentes. q̄uis passionum
imbres largissimi pfundant. q̄uis ei⁹ p-
secutionū violenti torrētes instar arctis
illidant. q̄uis irruat z incubat adūsā
riorū spūum sēna tēpestas. non solū rui-
na nō diruet sz nec ipa aliq̄ten⁹ verabit
impulsio.

Quemadmodum
paratur pura et sincera oratio.

Et idcirco vteo fer **C**ap. iij.
uore ac puritate q̄ debet emitti
possit oratio. hē sūt oīm modis ob-
fuanda. Primū sollicitudo rerū carna-
liū generalitē abscedēda est. deinde nulli⁹
negocij causene nō solū cura sz ne mēo-
ria q̄dem penit⁹ admittēda. detractōes
vaniloq̄a seu m̄tiloq̄a. scurrilitates q̄z
similitē amputāde ire p oīb⁹ siue tristitie
pturbatio fundit⁹ eruēda. concupie car-
nalis ac filarginie noxi⁹ fomes radicatus
euellēdus. z ita his ac similib⁹ vicij ex-
trusis penit⁹ et abscessis q̄ hōim q̄z p̄nt
patere ac notari p̄spectib⁹. taliqz vt dixi-
mus repurgij emūdatiōe p̄missa q̄ sim-
plicitatis z innocentie puritate p̄ficatur

De oratione

iacienda sunt p̄muꝝ p̄funde hūilitatē in
cōcussa fundamina. q̄ sc̄z turrē pullatu
ram celos valeāt sustinere. deinde sup̄
ponēda x̄tutū spirital' exstructio. ⁊ ab oī
discursu atq; euagatione lubrica aīm
inhibend'. vt ita paulatī ad p̄tēplatoꝝ
dei ac spiritalis intuit' icipiat s̄blimari.
Quicqd enī aī oratiois hōrā aīa n̄ra cō
cepit. necesse est vt orantib' nob p̄ inge
stione recordationis occurrat. Nobrem
q̄les orātes volum' inueniri. tales nos s̄an
orationis tps p̄pare debem'. Ex p̄cedē
ti enī statu mēs atq; anim' in supplica
tione format'. eorundēq; actū p̄cūben
tib' nob ad p̄cem. x̄toꝝ q̄z vel sensuum
aī oculos imago p̄ludēs. aut irasci nos
f̄m p̄cedentēz q̄litate faciet. aut tristari.
aut concupias causae p̄teritas retra
ctare aut risu fatuo qd' etiā p̄det dice
re cuiusq; scurrilis dicti vel facti titilla
tione pulsari. aut ad p̄ores faciet volita
re discursus. Et idcirco quicqd oranti
bus nobis nolum' vt irrepāt. aī oratio
nem de abdiq; n̄ri pector' extrudere festi
nemus. vt illud aplī possimus implere.
Sine intermissione orate. ⁊ in oī loco le
uantes puras man' sine ira ⁊ discepta
tione. Alias nāq; mandatu istud p̄fice
re nō valebim'. nisi mens n̄ra ab omī vi
ciorū purificata p̄tagio. x̄tutib' t̄m ve
lut naturalib' bonis dedita iugi omī po
tentis dei cōtemplatione pascatur

De mobilitate aīme plumę vel
pennule compate.

Capitulū. iiii.

Eleni qualitas aīme nō inepte
subtilissime plumę seu p̄ne le
uissime cōpat'. q̄ si humor' cui
piam ext̄nsecus accidenē corruptōne vi
ciata nō fuerit. vel infusa mobilitate s̄b
stantie s̄ue tenuissimi spūs adiumento.
velut naturaliter ad sublimia celestiaq;
sustollit'. Si x̄o humor' cuiusq; asper
gine vel infusione fuerit p̄guata. nō mō
in nullos aereos volat'. naturali mobili
tate raptabit'. sed etiā ad ima terre con
cepti humor' pondere depmet'. Ita mēs

q̄z n̄ra si accedentib' vicij's curisq; mun
danis aggrauata nō fuerit. noxiue libi
dinis hūore corrupta. velut nat'ali pu
ritatis sue b̄nficio subleuata. lenissimo
spiritalis meditationis afflatu s̄blima
bitur ad supna. ⁊ hūilia deseres atq; ter
rena ad celestia ⁊ inuisibilia transferet'.
An p̄prie s̄a p̄cept' dñicis ammone
mur. Videte neqñ ḡuent' corda v̄ra in
crapula ⁊ ebrietate ⁊ cur' secularib'. Et
idcirco si volum' orationes n̄ras nō so
lum celos s̄z etiā ea q̄ sup celos sunt pe
netrare. curem' mentē ab omibus terre
nis vicij's expurgatā cūctisq; emūdatā
fecib' passionū ad subtilitatem pducere
naturalē. vt ita ad deū vel ip̄a vel oratō
eius nullo vicior' pondere p̄guata. vl
tra celoz fastigia possit ascendere

De causis quibus mēs nostra
aggrauatur. **C**ap. v.

Notandū t̄m quib' ex causis gra
uari mentez dñs designauerit.
Nō enī adulteria. nō fornicā
tiones. nō homicidia. non blasphemias.
non rapinas q̄ mortalia esse ⁊ dānabi
lia nullus ignorat. s̄z crapulā posuit et
ebrietatē ⁊ curas siue sollicitudines secu
lares. Quicquid nemo hōim mūdi hui'
cauet aut damabilia iudicat. vt etiam
nōnulli qd' p̄det dicere semetip̄os mo
nachos nuncupātes hisdem ipsis distē
tionib' velut innoxij's ⁊ vtilibus impli
cent'. Quē tria licet f̄m l̄ram p̄p̄cta q̄
carnalē faciāt ⁊ aggrauēt aīam. atq; a
deo separēt ac dep̄māt ad terrena. dubi
tare non possum'. esset t̄m eoz facil' decli
natio si hucusq; p̄tugeret isti' p̄cepti ne
cessitas. ⁊ maxie nob qui tā longa remo
tione ab oī actuali hui' cōsatiōe disijū
gim'. ⁊ istis visibilib' cur' atq; ebrietatib'
⁊ crapul' penit' nulla occasione miscem'
Aex est alia q̄z crapula nō min' noxia
⁊ ebrietas spirital' difficil' emūda. cu
ra q̄z ac sollicitudo secular'. q̄ nos etiam
post oīm facultatū nostraz p̄fectā renū
ciationem ⁊ vini epularūq; cōtinētiā
cunctarū. equidem in solitudine consti

Collatie IX abbatis ysaac

tutos frequent' inuoluunt. de q̄b ppheta
expergiscimini inquit q̄ estis ebrj z non
a vino. Alius q̄s. Obsupescite z ammi
ramini. fluctuate z vacillate. inebriamini
z non a vino. monemini z nō ab ebrietate
Cuius ebrietatis z crapule vinū conse
quer' necesse est vt fm ppheta furor dra
conum sit. Ip̄m q̄ vinum de qua radice
pcedat aduerte. Ex vinea em sodo moꝝ
vitis eorū. z samentum eorū ex gomoz
ra. Cui etiam fructum vitis isti atz sar
menti germē agnoscere. Quia eorū vna
fellis. totus amaritudinis i ip̄is. Que
omnia nisi fuerimus cūctis vicys expur
gati. z ab oim passionū crapula sobrii.
absqz vsu z ebrietate vini epularūqz de
litis z affluētia. erit cor nostrū ebrieta
te z crapula magis noxia pregrauatum
Nam q̄ seculares cure etiā in nos qui
nullis actibus mundi isti admiscemur
cadere nonnūqz possint. manifesta rōe
monstrat fm regulā senioꝝ. q̄ q̄cqd ne
cessitatem vici quodidiani z inuitabi
lem vsu carnīs excedit. ad secularē de
finierūt curam z sollicitudinem p̄tinere.
vt verbi grā. si cū possit operatio vnius
solidi necessitatē nostri corporis expedire.
ad duorū vel triū solidorū acquisitōez
nosmetip̄os p̄pensione velim⁹ ope ac la
bore distendere. z cū duarū vel amē suf
ficiat tunicaz ad vsu z scz noctē ac diei.
triū vel quattuor fieri p̄curem⁹ domini.
cūqz vni siue duarū habitatio suffici
at cellaz. ambitōne seculari atqz ampli
tudine delectati quattuor seu q̄nqz cel
las. z has easdem exquisito ornatu. z ca
paciores q̄ vsus desiderat extruamus.
passionē libidinis mundialis in quibz
possumus preferentes.

De visione cuiusdaz senis quā
super fratris inquieta operatō
ne prosperit.

Capitulū. vi.

Quod non sine instinctu demo
num fieri manifestissima nos ex
perimenta docuerūt. Nam qui
dam pbatissimus senioꝝ cum transiret

iuxta cellam fratris cuiusdam hac ani
mi qua diximus egritudine laborantis.
vt pote qui in extruēdis reparādisqz su
perfluis inquietus quotidianis disten
sionibz desudaret. z eminus cōspexisset
eum graui malleo saxum durissimū cō
terentem. vidissetqz ethiopem quendam
astantem illi. z vna cum eodem ict⁹ mal
lei iunctis conseratisqz manibus illiden
tem. eumqz ad operis illi instantiā igni
tis facibz instigantem. diutissime substi
tit. vel impressionem dirissimi demonis
vel fraudem tante illusionis ammirās.
Cum enī nimia lassitudine fatigat⁹ frater
requiescere iam iāqz finem opi voluisset
imponere. instigatione spūs illius aīma
tus itez resumere malleum. nec desinere
ab intentione cepti operis vrgebat. ita
vt isdem eius incitamentis infatigabili
ter suscitatus tanti laboris non sentiret
iniuriam. Tandem igit senex tam dira
demonis ludificatione p̄motus ad cel
lam fratris diuertit. salutansqz eum. qd
inquit est frater istud opus quod agis.
At ille. Laboramus ait contra istud du
rissimum saxum. vixqz illud potuimus
aliqui contere. Ad hec senex. Benedixi
sti vix potuim⁹. Nō enī solus eras cū il
lud cederes. sed fuit alius tecu q̄ nō
vidisti. qui tibi in hoc opere non tam ad
iutorqz violentissimus impulsor astabat
Et idcirco morbi ambitus secularis no
stris mentibz non inesse. non vtiqz eorū
tū negotioꝝ abstinentia cōp̄babit. que
etia si velimus expetere vel explere non
possumus. neqz illarum rerum despe
ctus quas si affectauerim⁹ tam apd spi
ritales viros q̄ apud seculi homines no
tables prima fronte reddem⁹. sed cū etiā
illa que nostre suppetunt potestati z ho
nestate quadam videntur obnubi. nec
apud cunctos homines ex aperto repre
hensibiles faciunt rigida mentis distri
ctione respuimus. Et reuera non min⁹
hec que parua videtur z minima que
qz ab his qui nostre p̄fessionis sunt cer
nimus indifferenter admitti. pro quali.

De oratione

tate sua aggrauant monachi mentē. q̄ illa maiora quē sūm statum seu cōparationem secularium sensus inebriare consueverunt. non sinentes deposita fecerit terrena ad deum in quo semp̄ defixa esse debet intentio monachū respirare. cui ab illo summo bono vel parua separationis mors presens ac p̄niciosissim⁹ interitus est credendus. Cūq; mens tali fuerit tranquillitate fundata vel ab omniū carnalium passionum nexibus absoluta. 7 illi vni summoq; bono tenacissima adhaerit cordis intentio. apostolicū illud implebit. Sine intermissione orate et in omni loco leuantes puras manus. sine ira 7 disceptatione. Hac enim puritate si dici potest sensu mētis absorpto. ac de terreno situ ad spiritalem atq; angelicā similitudine reformato. quicq̄ in se receperit. quicq̄ tractauerit. quicq̄ egerit purissima ac sincerissima erit oratio.

Interrogatio de eo q̄ maioris difficultatis sit custodire cogitationes bonas q̄ parare

Capitulu. vii.

Germanus. Animā simili modo atq; eadem facilitate qua semina spiritaliū cogitationum plerūq; concipimus. etiam perpetuitatē earum possidere possimus. Cum enim fuerint siue p̄ memoriā scripturarum. seu p̄ recordationē spiritaliū quorūq; actū. vel certe per intuitum sacramentorū celestium nostro corde concepte. insensibili quadam fuga dilapsea nobis quanto. tūc euanescent atq; depereūt Cūq; alias quassibet occasiones spiritalium sensuum mens nostra repperit. rurs⁹ alijs casualiter irrepentibus. ipse q̄s quē ap̄prehensē fuerāt lubrica volubilitate diffugiunt. ita vt nullam constantiā sui retinens anim⁹. nec potestate p̄pria sanctarum cogitationū possidens firmitatem. etiam tūc cum eas videtur vtcunq; retinere. fortuitu illas. 7 nō de industria concepiisse credatur. Quomodo enim ortus earum nostro arbitrio putabitur a scri-

bendus. quarū perseverantia non consistit in nobis. Sed ne forte sub hui⁹ questionis indagie a cepto narrationis ordine longius euagantes expositionē p̄positam super orationis statu diutius retardemus. de qua principaliter sitimus institui. suo hanc tempore reservantes. de qualitate orationis instatissime quesi- mus informari. p̄sertim cum nullo tempore nos ab ea cessare beatus apostolus moneat dicens. Sine intermissione orate. Et ideo primum de qualitate eius consideramus institui. id est. qualis debeat emitti semper oratio. deinde qualis hanc eandem quēcunq; est possidere. vel exercere sine intermissione possimus. Non enim parua cordis intentione eam perfici posse. 7 experientia quotidiana. 7 p̄secutio tuę sanctitatis ostendit. q̄ finem monachi ac totius perfectionis culmen in orationis consummatione consistere diffinisti.

Responsio de diuersis orationum qualitatibus.

Capitulu. viii.

Isaac. Vniuersas orationū species absq; ingenti cordis atq; animi puritate 7 illuminatione sancti spiritus arbitror comprehendi non posse. Tot enim sunt quot in anima vna immo in cunctis animabus status quēcunq; qualitatesq; generari Et id licet sciamus nos p̄betudie cordis nostri vniuersas orationum species nō posse perspicere. tamen in quantum mediocritas experientie nostre assequi p̄ualuerit digerere eas vtcunq; temptabimus Scdm̄ mensuram namq; puritatis in qua mens vnaqueq; proficit. 7 qualitatem statum in quo vel ex accidentibus inclinatur vel per suam renouatur industriam. ipse quoq; momenti singul⁹ reformatur. et idcirco vniiformes orationes emitti semper a nemine posse certissimum est. Aliter enim quisq; supplicat cum alacer est. aliter cum tristitiae seu desperationis pondere pregranatur

Collatio IX abbatis Ysaac

aliter cum spiritualibus successibus viget
aliter cum impugnationum mole deprimitur.
aliter cum veniam peccatorum. aliter cum
acquisitionem gratie seu cuiuslibet vir-
tutis exposcit. vel certe extinctione cuius-
libet vicii deprecatur. aliter cum considera-
tione gehenne ac futuri iudicii timore
cōpungitur. aliter cum spe futuroꝝ honoꝝ
desiderioque inflammat. aliter cum in neces-
sitatibus ac periculis. aliter cum in securitate
ac tranquillitate. aliter cum sacramen-
torum celestium reuelationibus illustratur. aliter
cum sterilitate. et cum sensuum ariditate
cōstringitur. ¶ De quadripartita
orationum specie. ¶ Cap. ix.

Et idcirco his super orationum qua-
litate digestis. licet non quantum ex-
poscit materie magnitudo. sed
quantum vel temporis admittit angustia. vel cer-
te cape tenuitas ingenij nostri et cordis pre-
ualet habitudo. maior nobis nunc iminet
difficultas ut ipsas singillatim orationum
species exponamus. quas apostolus quadripartita
ratione distinguit ita dicens. De precor itaque
primo omnium fieri obsecrationes. orationes
postulationes gratiarum actiones. Que non
inane ab ipso ita fuisse diuisa mihi du-
bitandum est. Et primum indagandum quid
obsecratione. quid oratione. quid postula-
tione. quid gratiarum actione signetur. deinde per-
quirendum. utrum hee species ab oratione sint pa-
riter assumende. id est. ut omnes simul in vnaque
que supplicatione iungantur. an vicissim
singillatimque sint offerende. ut puta nunc
quidem obsecrationes. nunc vero orationes
nunc autem postulationes seu gratiarum actiones
oporteat primum. an certe aliter quidem obsec-
rationes. aliter vero orationes. aliter autem postu-
lationes. alius gratiarum actiones deo debeant
exhibere secundum mensuram scilicet etatis sue. in
qua vnaqueque mens per intentionis pro-
ficiat industriam. De ordine specie-
rum que super orationis quali-
tate ponuntur. ¶ Cap. x.

Et idcirco primum proprietates ip-
se sunt nominum horumque tractanda
de. ac discutiendum quid inter ora-

tionem et obsecrationem ac postulationes
inter sit. Deinde similiter perscrutandum utrum
singillatim sint an pariter exhibende. Ter-
tio indagandum. utrum etiam ipse sermo qui
ita est apostoli auctoritate dispositus aliquid
amplius instruat auditorem an simpliciter
accipienda sit ista distinctio. et indifferen-
ter putanda sit ab illo taliter fuisse digesta
quod mihi satis videtur absurdum. Non enim
credendum est aliquid transitorie ac sine ra-
tione spiritum sanctum per apostolum protulisse. Et
idcirco eodem quo cepimus ordine. put-
amus dominum conauerit singula retractemus.

¶ De obsecratione.

¶ Cap. xi.

Obscrationes itaque primum omnium fieri ob-
secrationes. Obsecratio est im-
ploratio seu petitio pro peccatis.
qua vel pro peccatis vel pro peccatis admissis
suis unusquisque compunctus veniam deprecatur.

¶ De oratione. ¶ Cap. xii.

Orationes sunt quibus aliud aliquid
offerimus seu vouemus deo. quod
grece dicitur id est votum

Nam ubi dicitur in greco

in latino legitur vota
mea domino reddam. Quod secundum proprietatem ubi
ita exprimi potest. orationes meas domino red-
dam. Et illud quod legimus in ecclesiaste
si voueris votum deo ne moram feceris redde
illud. in greco similiter scribitur

id est. si oraueris ora-
tionem domino. ne moram feceris redde-
re illam. Quod ita ab unoquoque nostrorum
implebitur. Oramus cum renunciamus
huic mundo spondemus nos mortifica-
tos cunctis actibus et conuersationi mun-
dane tota cordis intentione domino ser-
uituros. Oramus cum permittimus secu-
lari onere contempto ac terrenis opibus
spretis. in omni contritione cordis ac pau-
pertate spiritus nos domino coherentes. Ora-
mus cum pollicemur nos purissimam cor-
poris castitatem seu immobilem patientiam
exhibitueros esse perpetuo. vel cum de corde
nostro radices irae siue tristitie mortem ope-
rantis vouemus funditus eradicandas. que

De oratione

cū defidia resoluti. atq; ad antiq; vicia recurrentes mīme fecerim? erim? orationum nrarū ac votoꝝ rei. dicit q; de nobis. Meli? est nō vouere: q; vouere 7 nō reddere. Qd fm grecum dici pōt. meli? est non orare q; orare 7 non reddere.

De postulatione. Cap. xiiij.

Tertio loco ponunt postulationes q; p alijs q; dū sum? in feruore spūs pstituti solem? emitte. vel p caris scz nrīs. vel p toti? mundi pace poscentes. 7 vt ipius apli xbis eloquar. cū p oībus homib; p regibus 7 oīb; qui in sublimitate sunt supplicam?

De gratiarū actione. Cap. xiiij.

Quarto deinde loco grā actiones ponunt. q; mens vel cū pterita dei recolit bñficia. vel cū pntia cōtemplat. seu cū in futurū que 7 quāta preparauerit deus his q; diligūt euz. pspicit. p ineffabiles excessus deo refert. Quā etiā intentione nonnūq; preces vberiores emitti solent. dū illa q; reposita sunt in futuro sanctorū p̄mia purissimis oculis intūdo. ineffabiles deo gratias cū immēso gaudio spūs noster instigatur effundere.

Utrū quattuor orationū species simul et omnibus an singulati et vicissim vnicuiq; sint necessarie. **Cap. xv.**

Ex qbus quattuor speciebus licet nonnūq; soleant occasiones supplicationū pinguiū generari. naz 7 de obsecrationis specie q; de cōpunctione nascit peccatoꝝ. et de orationis statu q; de fiducia oblationū 7 psumatione votoꝝ. p p̄cie pfluit puritate 7 de postulatione q; de charitatē ardore pcedit. 7 de grārum actione q; de bñficioꝝ dei 7 magnitudis ac pietatē eius cōsideratione generat. feruentissimas sepiissime nouim? p̄ces ignitasq; prodire. ita vt cōstet oēs has q; p diximus spēs oīb; homib; vtilēs ac necessarias inueniri vt in vno eodēq; viro nunc qdem obsecrationū. nūc aut orationū. nūc postula

tionū puras ac feruentissimas supplicationes variat? emittat affect? tñ p̄ma ad incipientes videt? peculiari? p̄tinere. qui adhuc vicioꝝ suoz aculeis ac memoria remordēt. Scda ad illos q; in p̄fectu iā spiritali appetitu q; virtutū qdam mētis sublimitate p̄sistūt. Tertia ad eos qui pfectionē votoꝝ suozū opib; adimplētes incedere. p alijs q; p̄sideratiōe fragilitatis eoz 7 charitatē studio prouocatur. Quarta ad illos q; iam penal? p̄sciē spina de cordib; euulsa. securi iam munificētias dñi ac miserationes q; vel in p̄terito tribuit vel in p̄nti largit? vel p̄parat i futuro. mēte purissima retractātes ad illā ignitā 7 q; ore hōim cōp̄hendi nec ex p̄mi pōt orationē feruentissimo corde rapant. Qd nūq; tñ mens q; in illū veruz puritatē p̄ficat affectū. atq; in eo iam cēperit radicari. solet hōia hīl p̄icq; cōcipiens atq; in modū cuiusdā incōp̄hensibilis ac rapacissime flāmē cūcta puolitās ineffabiles ad deū p̄ces purissimi vigoris effundere. q; ipse spūs in p̄pellans gemitib; inenarrabilib; ignorantib; nobis emittit ad deum. tāta scz in illi? hōre mōmēto p̄cipiens. 7 ineffabilit in supplicationē p̄fundēs. q̄nta nō dicā ore p̄currere. sed ne ip̄a qdem mēte valeat alio tpe recordari. Et inde est q; in q̄libz mēsurā q; possit? nōnūq; puras intētasq; p̄ces inuenit? emittere. q; 7 de illo p̄mo et hūilifordine q; est sup recordatiōe futuri iudicij is q; adhuc sub terrorē pena ac metu examis p̄stitut? ē. ita ad hōrā p̄pūgit? vt non minore spūs alacritate de obsecrationis pinguedine repleat. q; ille q; per puritatē cordis sui munificentias dei p̄lustrans atq; p̄currēs ineffabili gaudio leticiaq; resoluūt. incipit enī fm sententiā dñi plus diligere. q; a sibimet ampliora cognoscit in dūlta.

Ad quas orationum spēs nos inueni p̄fios tendere valeamus. Cap. xvi.

Amen expetende sunt nobis per p̄fectū vite cōsumationemq; virtutum ille potius supplicatio

Collatio IX abbatis Ysaac

num spēs q̄ vel de cōtēplatiōe futuroz bonoz v̄l de charitatē ardore fūdūt. seu certe vt hūilī? z fm incipientiū mēsurā loquar. pro acquisitione quarūq; virtutū seu vicij cuiuslibet extinctiōe generant. Aliē enī ad illa sublimiora q̄ p̄diximus supplicationū genera pueire nūllaten? poterim? nisi p̄ ordinē postulationum istarū sensim mens n̄ra fuerit ḡdātiq; p̄necta. **De quattuor supplicationum generibus a domio iniciatis.** Cap. xvij.

Has q̄ttuor supplicationū species ita etiā dñs exēplo suo nob̄ iniciare dignat? est. vt in h̄ q̄z impleter illud qd̄ de ip̄o dī. **Q**ue cepit iesus facere z docere. Nam obsecrationis gen? assumit cū dicit. **P**ri si possibile est trāseat a me calix iste. vel illud qd̄ exp̄lo na ei? cātatur in ps̄. **D**eus deus me? respice in me q̄reme dereliq̄sti. aliaq; his similia. Oratio est cū dicit. ego te clarificauī sup̄ terrā. op? cōsumāui qd̄ dedisti mihi vt facerem. siue illd̄. z p̄ eis sc̄ifico meip̄m vt sint z ip̄i sanctificati in vitate. **P**ostulatio est cū dicit. **P**ri q̄s dedisti mihi volo vt vbi ego sum et ip̄i sint mecum vt videant gl̄az meā quam dedisti mihi. vel certe cū dicit. **P**ri ignosce eis. nō enī sciunt qd̄ faciūt. **G**ratia actio est cū dicit. **C**ōfiteor tibi dñe p̄ celi z t̄re. q̄ abscondisti h̄a sapientib; z prudentib;. z reuelasti ea paruul. ita p̄r q̄ sic fuit placitū a n̄. vel certe cū dicit. **P**ri gr̄as ago tibi qm̄ audisti me. ego autē sciebam q̄ sp̄ me audis. **Q**ue tñ q̄ttuor supplicationum genera licet singillatī ac diūso tpe fm illū quē p̄phēdimus modum idem dñs noster distinxerit offerenda. tñ etiā sil ea in supplicatiōe p̄fecta p̄phēdi posse identidē suis ostendit exēplis. p̄ illam sc̄z orationē quā ad finem euāgelij fm ioh̄em legim? eum copiosissime pfudisse. **E**x cui? textu q̄ longū est vniūsa p̄currere diligens in q̄sitor h̄ita esse lectōis ip̄i? serie poterit edoceri. **Q**uē sensū apls q̄z ī eplā ad philip̄. has q̄ttuor supplicatio-

num spēs aliquātū immutato ponēs ordine euident? exp̄ssit. ostēditq; debere eas nōnūq; sil sub ardore vni? supplicatōis offerri. ita dicēs. **S**z in oī orōne z obsecratione cū gratiarū actiōe petitiōes v̄re in notescāt ap̄ d̄. per quod voluit nos in h̄ speciali? erudire qd̄ z in oratione z obsecratiōe gr̄arū actio debeat cū postulatione misceri. **De oratiōe dñica.**

N Ecitaq; supplicatio. **L. xvij** nū genera sublimior adhuc stat? ac p̄cellior subsc̄q̄. q̄ p̄tēplatiōe dei solius z charitatē ardore formatur. p̄ quē mens illi? dilectione resoluta atq; delecta familiarissime deo velut patri. p̄prio peculiari pietate colloquitur. **Q**uē statū debere nos diligent? expectere formula dñice orōis instituit dicēs. **P**ri n̄. q̄ vniuersitatē deū ac dñm p̄rem esse voce. p̄pria p̄fiterēs. de cōditiōe seruili ī adoptionē filioz nos. p̄fitem? ascitos. ad iūcientes deinde. q̄ es in celis. vt cōmōratōz v̄te p̄ntis q̄ in hac degim? terra. velut pegrinā. atq; a n̄ro p̄re nos longiss. me sepantē toto horrore vitates. ad illaz poti? regionēz in q̄ p̄rem n̄m cōmōrari fatem? sūmo desiderio. p̄perem? n̄. nilq; admittam? eiusmodi qd̄ indignos nos hac n̄ra p̄fessione ac nobilitate tāte adoptionis efficiēs. z hereditate patna. velut degeneres p̄uet. z irā nos faciat iusticię ei? ac seueritatē incurrere. **I**n quem filioz ordinē gradūq; p̄fecti illa cōtinuo q̄ est in bonis filijs pietate flagrabim? z affectu. vt iam nō p̄ n̄ris v̄tilitatibus s; p̄ n̄ri patris gl̄a totūz īpendā? affectūz dicentes ei. Sanctificet nomē tuum. nostrum desiderii nostrū gaudiū gloriā nostri patris esse testantes. imitatores effecti illius qui dixit. **Q**ui a semē ip̄o loquitur gloriā p̄pria querit. q̄ aut querit gloriā ei? q̄ misit illū. hic verax est. z iniusticia in eo non est. **D**eniq; vas electio- nis hoc repletus affectu etiā anathe- ma fieri optat a christo. dummodo ei familia multiplex acquiratur. z ad gloriā sui patris salus toti? israeliticę pleb; ac

De oratione

crecat. Secur^{us} enī optat interire p^{ro} chri-
sto q^{ui} nouit neminē mori posse p^{ro} vita. Et
ite^{re}. Sandem^{us} in q^{ui} nos infirmi su-
mus. vos aut^{em} potentes estis. Et q^{ui}d mir-
si vas electōis p^{ro} christi gl^{ori}a et frat^{um} suor^{um}
pueris de gētib^{us} p^{ri}uilegio anathema fie-
ri optata christo. ch^{risto} micheas q^{ui} p^{ro}pheta
vellet se mendacē fieri. et ab inspiratōne
sancti spūs alienū. dū mō plagas illas et
captiuitatē exitia q^{ui} sua vaticinatiōe p^{ro}-
dixerat plebs iudaice nationis euadat.
utinā in q^{ui}ens nō essem vir habēs spūm
et mendaciū poti^{us} loq^{ui}rer. vt p^{ro}termitta-
mus illū legislator^{is} affectum. q^{ui} cum fra-
trib^{us} suis etiā pituris non renuit intire
dicēs. Obsecro dñe peccauit p^{ro}p^{ri}us iste pec-
catus magnū. aut dimitte eis hāc noxā
aut si nō facis dele me de libro tuo que^{re}
scripsisti. P^{ro}pt^{er} aut^{em} cōgrue saq^{ue} illud q^{ui}d
dicit. sanctificet nomē tuū. etiā talit^{er} ac-
cipi. Sanctificatio dei n^{ost}ra perfectio est
Itaq^{ue} dicētes ei. sanctificet nomē tuū.
alijs x^{risti}b^{us} h^{oc} dicimus. Tales nos facito
p^{ro} vt sanctificatione^m tuā vel intelligere
quāta sit vel cape meream^{ur}. vel certe vt i
n^{ost}ra p^{ro}uersione spirital^{is} act^{us} appareat.
Q^{ui}d tunc efficacit^{er} implet in nob^{is}. q^{ui}n vi-
dent homines opa n^{ost}ra bona. et glorificāt
patrem nostrū q^{ui} in celis est. **De eo q^{ui}
dicit adueniat regnum tuum**

Secūda petitio inen^{it}. **Ca. xix.**
purissime aduenire iam iamq^{ue}
regnū sui p^{ri}is exoptat. vt ist^{ud}
scz q^{ui} quotidie christus regnat in sanct^{is}.
q^{ui}d ita sit cū diaboli impio p^{ro} extinctionē
fotentium vicio^{rum} de n^{ost}ris cordib^{us} pulso
deus in nobis p^{ro} x^{risti} tuū bonā fragrantia^m
cepit dominari. et deuicta fornicatōe ca-
stitas. sup^{er}ato furore trāquillitas. calca-
ta sup^{er}bia hūilitas. in n^{ost}ra mente regna-
uerit. vel certe illud q^{ui}d p^{ro}stituto t^{em}p^{or}e omī
bus est p^{ro}fect^{us} ac dei fili^{us} generalit^{er} repro-
missum. in quo eis dicet a christo Veni-
te benedicti p^{ri}is mei. possidete paratum
vob^{is} regnum a p^{ro}stituto t^{em}p^{or}e mūdi. intentis
illud q^{ui}d ammō obtutib^{us} ac defixis desi-
derans et expectans dicensq^{ue} ad eum.

Veniat regnū tuum. Nouit enī testimo-
nio conscie sue. cū apparuerit. mor ei^{us} se
futurū esse cōsortem. Nec enī dicere vel
optare criminoso^{rum} null^{us} audebit. q^{ui} nec
videre tribunal iudicis volet. q^{ui}s q^{ui}s sub
aduētū ei^{us} non palmam nec p^{ri}mia suis
meritis. s^{ed} penā nouit. p^{ro}tin^{us} repēsandā.

De eo q^{ui} dicit fiat voluntas tua

Tertia sup^{er}plicatio **Ca. xx.**
filior^{um} est. Fiat volūtas tua sic
in celo et in terra. Non p^{ro}pt^{er} esse
iā maior oratio q^{ui} optare vt terrēna me-
reāt celestib^{us} coeq^{ui}ri. Nā q^{ui}d est ali^{ud} di-
cere. fiat volūtas tua sicut in celo et in ter-
ra. q^{ui} vt sint hoīes siles angelis. et sic vo-
lūtas dei ab illis implet^{ur} in celo. ita etiā
hi q^{ui} in terra sunt nō suā sed ei^{us} vnūuersi
faciāt voluntatē. Hoc q^{ui} nemo ex affe-
ctu dicere p^{ro}ualebit nisi is sol^{us}. q^{ui} dēū cre-
dit oīa que vident^{ur} vel adūsa vel p^{ro}spe-
ra. p^{ro} n^{ost}ris vtilitatib^{us} dispensare. magisq^{ue}
eū. p^{ro} suor^{um} salute et cōmodis p^{ro}uidēz at-
q^{ue} sollicitum q^{ui} nos ip^{so}s esse p^{ro} nob^{is}. Al-
terte ali^{ud} accipiendū. Volūtas dei sal^{us}
oīū est. h^{oc} illā beati pauli snām. q^{ui} oēs
hoīes vult saluos fieri et ad agnitionem
vritat^{is} venire. De q^{ui} etiā voluntate ysaias
p^{ro}pheta ex p^{ro}sona dei p^{ri}is. et oīs in q^{ui} vo-
luntas mea fiet. Dicētes ergo ei. Fiat vo-
luntas tua sicut in celo et in terra. h^{oc} cum
alijs oramus x^{risti}b^{us}. vt sicut hi q^{ui} in celo
sunt. ita oēs qui in terra cōsistūt tua pa-
ter agnitione saluent^{ur}. **De pane su-
per substantiali siue quotidiano**

Deinde panem n^{ost}rum **Ca. xxi.**
id ē sup^{er}stantialē da nob^{is}
hodie. Q^{ui}d ali^{ud} euāgelista quo-
tidianū dixit. Ill^{ud} nobilitat^{is} ac s^{ub}stātię
eius significat qualitatē. qua scz super
omnes s^{ub}stantias sit. atq^{ue} omēs creatu-
ras sublimitas magnificēt^{is} eius ac san-
ctificationis excedat. h^{oc} vero p^{ro}p^{ri}ietatem
v^{er}us ip^{so}s atq^{ue} vtilitat^{is} exp^{re}ssit. Nā cū
dicit quotidianū. ostēdit q^{ui} sine ip^{so} nul-
lō die spiritalem vitam cape valeamus
Cū dic^{it} hodie ostēdit eū q^{ui}tidie esse sumē-
dum et hesternā p^{ro}bitationē ei^{us} nō sufficere

Collatio IX abbatis Ysaac

nisi nob hodie qz similis fuerit attribu-
tus. omiqz nos tpe hanc oratione debe-
re perfundere indigentia ei? qtidiana co-
moneat. qz no est dies quo no opus sit
nobis huius esu ac pceptione cor interi-
oris nostri huius confirmare. Licet istud
qd dicit hodie. z ad pntem vita possit itel-
ligi. i. du in hoc seculo comoram. presta
nobis hunc panem. Nouim? ei eni bis q
meruerunt a te z in futuro esse pstandu.
sed rogamus vt eu nobis hodie largiar
qz nisi eu pcpere quis in hac vita meru-
erit. in alia eius piceps esse no poterit.

**De eo qd dicit dimitte nobis de-
bita nostra. et reliqua. Cap. xxiij.**

Et dimitte nob debita nra. sic
et nos dimittim? debitoribz no-
stris. O ineffabilis dei clemen-
tia. q non solu nobis oratiois tradidit
formam. z acceptabile sibi in nobis moru
nostroz instituit disciplinam. ac p neces-
sitate tradite formule qua se precepit a
nobis spozari. ire parit z tristitie euellit
radices. sed etia occasione rogantibus
tribuit. eisqz referat via qua clemens ac
pium pbent erga se dei iudiciu. pmulga-
ri vel pdire. z quodammodo pntem tri-
buit qua iudic nobis possim? sniam te-
perare ad veniam delictor nostroz. ex-
emplo eu nostre remissionis coartantes.
du dicim? ei. z dimitte nob sicut et nos
dimittim?. Itaqz secur? hui? oratiois fi-
ducia de suis admissis veniam postula-
bit. quisqz remissus erga suos dntaxat
no erga dnu sui extiterit debitores. So-
lem? nonnulli qd est deter? erga illa qui-
dem q admittunt ad iniurias dei qzuis
magno sint criminu. placidos nos z
clementissimos exhibere erga nostraru
vero vel paruissimarz offensionu debita
exatores immites atqz inexorabiles in-
ueniri. Quisqz igit in se delinqueti fri
no ex corde dimiserit. no indulgentia sz
condonationez deprecatione hac sibimet
impetrabit. sua qz pfessioe semetipm po-
scet diri? iudicari. dicēs. remitte mihi si-
cut z ego remisi. Qd cu illi fm sua peti-

tionē fuerit repensatū. qd aliud sbeqē
qz vt exēplo suo i placabili ira z irremis-
sa snia puniat. Ideoqz si clement volu-
mus iudicari. nos qz erga illos q i nos
deliqrunt oportet esse clemētes. Im eni
remittet nobis qstū nos remiserimus
eis. q nobis qcuqz malignitate nocuerit
Qd formidātes nonnulli cu in ecclesia
horatio ab vniūsa plebe pcinit. huc los
cum taciti ptermittūt. ne scz semetipso
obligare poti? qz excusare sua pfessione
videant. no intelligētes q frustra cauil-
lationes has iudici oim ptendere molia-
tur. q quemadmodū iudicatur? sit sup-
plicibz suis voluit demonstrare. Du eni
erga eos no vult immiq atqz inexorabi-
lis inueniri. formā sui iudiciu designauit
vt quēadmodū nos ab illo iudicari cu-
pim?. ita nros fratres si qd in nob deli-
qrint iudicem? qz iudiciu sine mīa fiet ei
q no fecerit misericordiā. **De eo qd di-
cit et ne nos inducas in tempta-
tionem. Cap. xxiij.**

Deinde sequit. Et ne nos indu-
cas in temptationē. De q non
mūna nascit questio. Si enim
oriam? ne pmittam temptari. vñ erit in
nob x? pstatie ppbāda. fm illā sniam
Dis vir q no est temptat? no est pbat?.
No q sonat. ne iducat nos in tempta-
tionē q si no pmittat nos aliquā tempta-
ri. sz ne pmittat in temptatōe positos su-
perari. Temptatus est eni iob. sz no est
duct? in temptationē. No eni dedit in-
sipientiā deo. nec ad illā ad quā trahēba-
tur temptator volūtate ore impio blas-
phem? itauit. Tēptat? est abraā. tēpta-
tus est ioseph. sz neuter illoz inductus
est in tēptationē. qz null? eoz cōsensum
pbuit tēptatoru. Deniqz seqt Sz libera-
nos a malo. i. ne pmittas nos a diabolo
temptari supra id qd possum?. sz fac cu
temptatiōe exitū vt sustinere possimus.
**De eo q non debeant alia po-
stulari qz hec tantū que oratio-
nis dominice modulo continē-
tur. Cap. xxiij.**

De oratione

Uidetis ergo qualis nobis ab ipso qui pillam exorandus est iudice orationis sit modulus et forma proposita. in qua nulla diuinarum petitio. nulla memoria dignitatum. nulla potentatus ac fortitudinis postulatio. nulla corporee sanitatis seu temporalis vite mentio continetur. Nihil enim caducū vult a se nihil vile nihil temporaliter eternitatem conditor implorari. Itaque magnificentie eius ac munificentie maximam irrogabit iniuriam. quisque his sempiternis petitionibus pretermisitis traistorum aliquid et caducū ab eo maluerit postulare et offensam potius quam propicia totius iudicis sui vilitate orationis incurret.

De qualitate sublimioris orationis.

Cap. xxv.

Hec igitur oratio licet omnem videatur perfectionis plenitudinem continere. ut potest que ipsius domini auctoritate vel iniciata sit vel statuta. puebit tamen domesticos suos ad illius precliosorem quem superius commemorauimus statum. eosque ad illam igneam ac perpaucis cognitam vel exptam (imo ut proprium dixerim) ineffabilem orationem gradu eminentiore perducit. que omnem transcendens humanum sensum. nullo non dicam sono vocis nec lingue motu nec ulla verborum pronuntiatione distinguitur. sed quam mens infusione celestis illius luminis illustrata. non humanis atque angustis designat eloquiis. sed cōglobatis sensibus velut de fonte quodam copiosissimo effundit vberim. atque ineffabiliter eructat ad dominum. tanta promens in illo breuissimo tempore puncto. quanta nec eloqui facile. nec mens percurrere in semetipsum reuerſa perualeat. Quem statum dominus quod inter illarum suarum applicationum formulas. quas vel solus in monte sedens vel tacite fuisse describit. similiter figurauit. cum in orationis agonia constituitur etiamque guttas sanguinis inimitabili intentionis perfudit exemplo. De diuersis compunctionum causis.

Capitulum. xxvi.

Quod vero possit diuersitates et causas ipsas atque origines compunctionum quantalibet experientia predictus sufficienter exponere. quibus inflammata mens atque succensa ad orationes puras ac feruentissimas incitat. Quam pauca quantum potuerim ad prius per illuminationem domini reminisci exempli gratia. proponemus. Nonnumquam etenim psalmi cuiuscunque versiculus occasionem orationis ignite decantantibus nobis prebuit. interdum canora fraterne vocis modulatio ad intetam supplicationem stupentium animos excitauit. Nonnumquam quod distinctione granitateque psallentis. etiamque astantibus plurimum contulisse feruoris. necnon exhortatio viri perfecti. et collatio spiritalis. frequenter ad vberimas preces iacentium erexit affectum. Scimus etiam fratris seu cari cuiuslibet interitu non minus nos ad plenam compunctionem fuisse raptatos. Recordatio quod temporis ac negligentie nostre nonnumquam nobis salutarem spiritus inuexit ardorem. Atque in hunc modum nulli dubium est occasiones innumeras non deesse quibus per dei gratiam temporis ac somnolentia nostrarum mentium valeat excitari.

De variis compunctionum qualitatibus.

Cap. xxvii.

Quemadmodum homo vel quod modis iste ipse compunctiones de intimis anime perclauibus perferat. non minor difficultas est indagare. Frequenter enim ineffabile gaudium et alacritatem spiritus saluberrime compunctionis fructus emergit. ita ut etiam in clamores quodammodo tolerabilis gaudij immensitate prorumpat. et cellam vicini iocunditas cordis et exultationis penetret magnitudo. Nonnumquam homo tanto silentio mens inter secretum perfunde taciturnitatem abscondit ut omnem penitus sonum vocis stupor subite illuminationis includat. oesque sensus attonit spiritus vel contineat intus se. vel emittat. ac desideria sua gemitibus inarrabilibus effundat ad deum. In eodem modo tanta compunctionis abundantia ac dolore supplet. ut alias eam digerere non lacrimarum evaporatione non possit.

Collatio IX abbatis Ysaac

Interrogatio de eo quid sit in
nostra potestate p[er]fusio lachry-
marum. **Cap. xxvii.**

Ermanus. Hunc quidem co-
punctios affectu ex p[ar]te aliq[ui] mea
q[uod] exiguus non ignorat. Fre-
quenter eni[m] recordatione delictor[um] meo-
rum obortis lachrymis ita sum hoc in-
effabili ut p[re]fatus es gaudio visitante
d[omi]no vegetatus ut des[er]ere me illorum
veniam no[n] debere leticie ip[s]ius magni-
tudo dictaret. Quo statu nihil reor esse
sublimius si reparatio eius nostro sub-
iaceret arbitrio. Nam nonnu[m]q[ue] cupies
ad simile me lachrymaru[m] co[m]punctione[m]
totis viribus excitare omnesq[ue] errores
meos atq[ue] peccata ante oculos statuens
v[er]tate[m] illam fletu[m] reuocare non pos-
sum. Ita oculi mei in modu[m] cuiusdam
durissime silicis p[re]durantur ut nulla
proflus ex eis humoris gutta distillet.
et ideo quatu[m] michi in illa lachrymar[um]
p[er]fusione congaudeo. t[ame]n doleo q[uod] illa cu[m]
voluero recuperare non valeam

Responsio de diuersitate co[m]pu-
ctionum que per lachrymas di-
geruntur. **Cap. xxix.**

Isaac. No[n] omis lachryma-
rum p[er]fusio vno affectu v[el] vir-
tute depromit. Aliter enim ille
emanat fletus q[ui] peccator[um] spina cor no-
strum co[m]pungente p[er]fertur de quo dici-
tur. Laboravi in gemitu meo lauabo p[er]
singulas noctes lectum meu[m] lachrymis
meis stratu[m] meum rigabo. Et iteru[m]. De-
duc quasi torrentem lachrymas p[er] diem
et p[er] nocte[m] et no[n] des[er]es requiem tibi neq[ue] ta-
ceat pupilla oculi tui. Aliter q[ui] de p[re]sen-
tatione eterno[rum] bonoru[m] et desiderio il-
lius future claritatis exoritur p[er] qua[m] etia[m]
v[er]iores lachrymaru[m] fontes de intole-
rantia gaudij et alacritatis immensitate
prumpunt du[m] sitit a[n]i[m]a nostra ad dei
fontem viuum. dicens. Qu[on]iam venia[m] et ap-
parebo ante co[m]spectu[m] dei fueru[n]t michi la-
chryme mee panes die ac nocte cum ei[us]
latu[m] quotidie et lamentatione p[re]clamans

heu michi q[uon]iam incolatus meus plonga-
tus est et multu[m] incolatus fuit anima mea.
Aliter p[er]fluunt lachryme que absq[ue] vi-
la quidem taliu[m] criminu[m] consciencia sed
t[ame]n de metu gehenne et horribilis illi iudi-
cij recordatione p[re]cedunt. cuius terrore
p[ro]pheta p[er]cussus orat ad deum. no[n] intres
inquiens in iudicio cum seruo tuo quia
non iustificabit in conspectu tuo omis
viuens. Est etia[m] aliud lachrymaru[m] ge-
nus q[uod] no[n] p[er] sua consciencia sed p[er] alie[n]a
duricia peccato[rum] generat. q[ui] samuel sau-
lem quo illa q[ui] bieru[n]t vel in p[re]terit[is] hie-
remias vel in euangelio d[omi]nus fuisse de-
scribitur ita dicens. Quis dabit capiti
meo aqua[m] et oculis meis fontem lachry-
marum et plorabo in die et in nocte in-
fectos filie populi mei. Vel certe quales
ille sunt lachryme de quib[us] in psalmo ce-
tesimo p[er]mo canit. Quia cinere sicut pa-
nem manducaui et po- me cu[m] fletu misce-
bam. Quas certu[m] est no[n] illo affectu p[er]-
mi quo in sexto psalmo ex p[er]sona penite[n]-
tis emergunt sed p[er] anxietatib[us] vite hui[us]
atq[ue] angustijs et erumnis quib[us] iusti in
hoc mundo positi deprimunt. Q[uod] etia[m]
psalmi ip[s]ius non solu[m] textus sed etia[m] ti-
tulus euident[er] ostendit. q[ui] ex p[er]sona pau-
peris illius de quo in euangelio dicitur
Beati paupes sp[irit]us q[uon]iam ip[s]oru[m] est regnu[m]
celoru[m] ita describit. Oratio pauperis
cum anxietas fuerit et coram deo effude-
rit precem sua[m]. Ab his g[en]tibus lachrymis m[ul]-
tum distat ille q[ui] obdurato corde d[omi]n[u]m sicq[ue]
oculis exp[er]iunt. quas scilicet no[n] penite[n]-
infructuosas esse credamus. bono enim
p[ro]posito earu[m] att[em]ptatur emissio ab his
p[re]sertim q[ui] nec du[m] vel ad scientia[m] per-
uenire p[er]fectam vel p[er]finitu[m] seu p[er]sen-
tium vicio[rum] potuerunt ad purum labe-
mundari. **De eo q[uod] pelici non de-
beant lachryme quado no[n] sp[irit]o-
tane p[ro]feruntur. **Cap. xxx.****

Ab his tamen qui in affectu iam
transiere virtutum nequaq[ue] de-
bet hoc modo extorqueri profu-
sio lachrymarum nec exterioris hominis

De oratione

magnopere affectandi sunt fletus. q̄ etiaꝝ
si fuerint vtcunqꝫ pducti. nūqꝫ ptinge
re ad illam spontanearū lachrymarum
poterunt vbertatem. Magis enī suppli
cantis animum suis conatibꝫ distrahen
tes humiliabūt atqꝫ ad ima demergent
7 ab illa celesti sublimitate deponēt. in
qua attonita mens orantis indeclinabi
liter debet esse defixa. eamqꝫ compellent
precum suarū intentione laxata erga ste
riles 7 coacticias lachrymarū guttulas
egrotare. **Sententia abbatis an
tonij super orationis statu.**

Ert orationis vere **Ca. xxri**
picipiat affectū. nō meā vob
sed beati antonij suā. pferā
Quem ita nonnunqꝫ in oratione nomi
mus perstitisse. vteodem in excessu men
tis frequenter orante. cum solis ortus ce
pisset infundi. audierimus eum in feruo
re spūs. pclamantē. Quid me impedis
sol. qui ad hoc iam oris. vt me ab huiꝫ
veri luminis abstrahas claritate. Cuiꝫ
etiam hec q̄z est sup orationis fine cele
stis 7 plusqꝫ humana sentētia. Non est
inquit pfecta oratio in qua se monachꝫ
vel hoc ip̄m quod orat intelligit. Et vt
nos q̄z fm mensuram tenuitatis nostre
huic ammirādē sentētie sup adicere ali
quid audeamus. orationis que exaudiet
a dño in q̄tum experti sumus indicia p
feremꝫ. **De exauditionis indicio**

Quam orantes nos **Ca. xxrii**
nulla interpellauerit hesitatio.
7 fiduciam petitionis nr̄e qua
dam desperatione deiecerit. 7 obtinui
se nos hora ip̄a oratōis effusione quod
poscimus senserimus. non ambigamus
preces nostras ad deū efficacit̄ penetras
se. Tm̄ enim quis exaudiri atqꝫ obtine
re merebitur. quantū vel inspicere se a deo
vel deum crediderit posse p̄stare. Irretra
ctabilis nanqꝫ est dñi nostri illa sentētia
que cunqꝫ orantes petitis. credite qz acci
pietis 7 venient vobis. **Obiectio q̄
predicte exauditionis fiducia
tantū sanctis cōueniat. L. xxrii**

Germanus. Hāc exauditiō
nis fiduciam nimirū de p̄scien
tie puritate credimꝫ emanare.
Ceterū nos qz cor adhuc peccatorū spi
na compungit. quemadmodū eam ha
bere possumus nullis patrociniatibꝫ me
ritis quibus exaudiendas oratiōes no
stras fiducialiter presumamus.

Responsio de diuersis exaudi
tionum causis. **Cap. xxriiij.**

Isaac. Diuersas exauditiō
num causas esse fm animarū
diuersum ac varium statū euā
gelica sine pphetica testat̄ eloquia. Ha
bes enī in du orū cōsensione fructum ex
auditionis dñica voce signatum. fm il
lud. Si duo ex vobis consenserint sup
terram. de omni re quācūqꝫ petierit fiet
illis a patre meo qui in celis est. Habes
aliā in fidei plenitudine que grano sy
napis cōpatur. Si enim in q̄t habueri
tis fidem sicut granum synapis. dicetis
monti huic. transi hinc 7 transibit. et ni
hil impossibile erit vobis. Habes in assi
duitate orationū quā ppter indefessā pe
titionum pseuerantiā importunitatē
sermo dominicꝫ nominauit. Amen enī
dico vobis. qz si non. ppter amicitia. vel
ppter importunitatem eius surget 7 da
bit ei quantū opus habuerit. Habes in
elemosinarum fructu. Include in q̄t ele
mosinam ī corde pauperis. 7 ip̄a orabit
p te in tpe tribulationis. Habes in emē
datione vite 7 operibꝫ misericordie. fm
illud. Dissolue colligationes impietatis.
solue fasciculos dep̄mentes. Et pꝫ pau
ca quibus infructuosa ieiunij sterilitas
castigatur. Tunc inquit inuocabis 7 do
minus exaudiet te. 7 clamabis et dicet.
Ecce assum. Nonnunqꝫ sane exaudiri
etiā tribulationum nimietas facit. fm il
lud. Ad dñm cum tribularer clamaui 7
exaudiuit me. Et iterū. Ne affligerit ad
uenam. qui si clamauerit exaudiam euz
qz misericors sum. Videtis ergo q̄t mo
dis obtineat exauditiōis gratia. vt nul
lus ad impetrāda ea que salutaria sunt

Collatio IX abbatis ysaac

eterna conscientie sue desperatio est fra-
gatur. At enim miseriarum nostrarum
contemplatione concedamus nos omni-
bus illis quas supra memoravimus pe-
nitentibus deservire esse debitis. et nec illam
nos habere laudabilem duorum consen-
sionem. nec illam fidem grano synapis
compatam. nec illa opera pietatis quam pro-
pheta describit. num vel importunitate
que omni volenti supeditat habere non
possumus. Per quam etiam sola si non per
amiciciarum merito atque virtutum. inter-
pellationis assiduitate daturum se dominus
quicquid oratus fuerit remittit. Et id
circo absque hesitationis infidelitate pre-
cibus insistendum est. obtentur osque nos
earum iugitate cuncta que secundum dei poposcimus
minime dubitandum. Hortatur enim
nos dominus. volens ea que sunt eterna cele-
stiaque preestare. ut eum importunitate nostra
quodammodo coarctemus. qui importunos nos
non modo non despiciat nec refutat. sed etiam
inuitat et laudat. eisque prestiturum se quic-
quid perseveranter speraverint benignissi-
me pollicetur dicens. Petite et accipietis
querite et invenient. pulsate et aperiet vo-
bis. Omnis enim qui petit accipit. et qui que-
rit inuenit. et pulsanti aperiet. Et iterum
Dicitur quicquid petieritis in oratione credentes
accipietis. et nihil impossibile erit vobis
Et idcirco si cuncte nos exauditionum
quas prediximus cause omnino deficiunt.
saltem animi importunitatis instantia.
que absque ulla vel meriti vel laboris dif-
ficultate in cuiuscunque volentis sita est po-
testate. Pro certo autem non exaudiendum
se supplicans quisque non dubitet cum se
dubitaverit exaudiri. Sic dilucide ma-
nifestat quod infatigabiliter deum debemus
orare et non deficere. Quod autem infatigabi-
liter domino supplicandum sit. etiam illo beati
daniel docemur exemplo. quod non exaudire a pri-
ma die qua cepit orare. post primam et vi-
cesimam diem consequi sue petitionis
effectum. Unde non debemus nos quodam-
modo accepta orationum nostrarum intentione ces-
sare. si nos exaudiri tardius senserimus

ne forte aut exauditionis gratia dispensatio
domini utiliter differat. aut angelus divinus
ad nos beneficius delaturus. a facie om-
nipotentis egressus resistente diabolo re-
moretur. quem certum est transmissum mu-
neris desiderium ingerere non posse. si
nos a propolite petitionis intentione cessas-
se reppererit. Quod etiam supradicto pro-
pheta. proculdubio accidere potuisset. nisi
virtute incompabili in primum atque vice-
simum diem orationum suarum perseverantiam
protelasset. Ab huius igitur fidei
confidentia nulla penitus desperatione
frangamur. cum orationem nostram nos
obtinuisse minime senserimus. nec hesite-
mus super domini sponcione dicentis. Om-
nia quecunque petieritis in oratione cre-
dentes accipietis. Retractare namque nos
prevenit illa beati iohannis evangeliste senten-
tiam. qua ambiguitas huius questionis
evidenter absoluit. Nec est inquit fidu-
cia quam habemus ad deum. quia quic-
quid petierimus secundum voluntatem eius au-
dit nos. Ergo super his tamen plenam nos
et indubitabilem iussit exauditionis ha-
bere fiduciam. que non nostris commo-
dis nec solacijs temporalibus. sed domini
congruit voluntati. Quod etiam in ora-
tione dominica admiscere precipimur di-
centes. Fiat voluntas tua scilicet non nostra
Si enim et illud apostoli recordemur. quoniam
quid oremus secundum quod oportet nescimus.
intelligimus nos nonnullis salutis nostre
contraria postulare. et commodissime nobis
ab eo qui utilitates nostras rectius quam nos
ac veracius intuetur. ea que poscimus de-
negari. Quod illi quod magistro gentium acci-
disse non dubium est. cum oraret auferri a
se angelum sathane qui utiliter ad cola-
phandum eum appositus fuerat domi-
ni voluntate dicens. Propter quod ter
dominum rogaui ut discederet a me. et dixit
mibi. Sufficit tibi gratia mea. namque vir-
tus in infirmitate perficit. Quod sensum etiam
dominus orans ex persona hominis assumpti.
ut formam quoque orandi nobis que ad
modum et cetera suo preberet exemplo. im-

De oratione

cū oraret expressit. **¶** Si possibile est trā
seat a me calix iste. verū tū non sicut ego
volo sed sicut tu. cū utiq; eius a p̄ris vo
luntate non discreparet voluntas. **¶** Nes
nerat enī saluare qđ pierat. ⁊ dare aīam.
suam redemptionem p multis. de q̄ ip̄e
dicit. Nemo tollit aīam meam a me. s; ego
pono eam a meip̄o. **¶** Potestatem ha
beo ponendi eā. ⁊ potestātē habeo iterū
sumendi eam. **¶** Ex cui? persona sup vni
tate voluntatē sue quāz cum p̄re iugiter
possidebat. p̄ beatum qđ david ī psalmo
tricesimonono ita cantatur. **¶** Et facere
voluntatem tuam deus me? volui. **¶** Nā
⁊ si de patre legim? Sic enī deus dilex
it mundū vt vnigenitū filium suum da
ret. ⁊ de filio nichilominus inuenimus.
qđ dedit semetip̄m p peccatū nr̄is. Et quē
admodum de illo refertur. qui etiāz pro
prio filio suo nō pepercit sed p nobis oī
bus tradidit eum. ita de isto narrat. ob
latus est qz ip̄e voluit. Et ita patris ⁊ fi
lij voluntas vna p omnia designat. vt
etiam in ip̄o resurrectionis dñice sacro
opatio non dissona fuisse doceat. **¶** Nam
sicut resurrectionem corporis eius patres
operatum beatus ap̄lus predicat dicēs.
Et deum patres qui suscitauit eū a mor
tuis. ita filius suscitaturum se templū
sui corporis. p̄testatur. Soluite in quies
templum hoc. ⁊ ego in tribus dieb; susci
tato illud. Et idcirco his que predixim?
exemplis dominicis eruditi. cunctas ob
secrationes nostras simili nos qđ debe
mus oratione concludere. ⁊ hanc voces
cunctis petitionib; nostris semp adiun
gere. verū tamen non sicut ego volo s; si
cut tu. Satis vero constat illū trine cur
uationis numerū qđ solet in cōgregatiōe
fratrum ad concludendam synaxim cele
brari. eum qui intento animo nō suppli
cat obseruare non posse.

De oratione intra cubiculū ⁊ clauso ostio deferenda. Ca. xxxv

Ad te omnia sane illud euange
licum p̄ceptum diligentius ob
seruandum est. vt intrantes in

cubiculum nostrum clauso ostio nostro
oremus patrem nostrum. quod a nobis
ita implebitur. Intra nostrum cubiculū
supplicam? cū ab omniū cogitationū
sine sollicitudinū strepitu cor nostrū
penitus amouētes. secreto quodam mō
ac familiariter preces nostras dño rese
ramus. Clauso oramus ostio. cum stric
tis labijs omniq; silentio supplicam?
non vocum sed cordium scrutatori. In
abscondito oramus qñ corde tantū ⁊ in
tenta mente petitiones nostras soli pan
dimus deo. ita vt ne ip̄e quidem aduer
se valeant potestates genus nostre peti
tionis agnoscere. **¶** Propter quod cū sū
mo est orandum silentio. non solum ne
fratres astantes nostris susurrjs vel cla
moribus auocemus. ⁊ orantium sensus
obstrepamus. sed vt ip̄os qđ inimicos
nostros qui orantibus nobis maxie in
sidiuntur lateat nostre petitionis inten
tio. Ita enim p̄ceptū illud implebim?
ab ea que dormit ī sinu tuo custodi clau
stra oris tui.

De utilitate breuis et tacite ora tionis. Cap. xxxvi.

Ad qđ frequenter quidē s; bre
uiter est orandum. ne immorā
tibus nobis locum vel temp? i
serere aliquid nostro cordi insidiator pos
sit inimicus. Istud nanq; est sacrificiū
verum. qz sacrificiū deo spūs p̄tritus.
Nec salutaris oblatio. ista sunt pura li
bamina. istud sacrificiū iusticie. istud
sacrificiū laudis. hē sunt vere ac p̄gues
hostie. ista sunt holocaustomata medul
lata. que contritis ⁊ humiliatis cordib;
offerunt. queq; hac qua diximus disci
plina ⁊ intētiōe spūs exhibentes. effica
ci poterimus virtute cantare. Dirigat
oratio mea sicut incensum in conspectu
tuo. eleuatio manuum mearū sacrificiū
vespertinum. Quod etiam nos oportu
na cōmonet deuotione persolvere. hore
ip̄ius ac noctis aduentus. de quo qđ dem
licet p tenuitatis nostre mensura multa
prolata videantur. diuq; sit protracta

collatio. p sublimitate tñ ac difficultate materie pauc admodū credi? disputatū. His scī ysaac hmonibz stupefci poti? q̄s repleti. vespertina synaxi celebrata sopore paululū mēbra laxauim? primoq; diluculo sub placito plenior tractat? itez reūsuri ad nostra discessim? tam de preceptoz acquisitione q̄s de pmissoz satietate gaudentes. Excellentia siquidez orationis nobis tñmō premonstratam ordinē vero atq; x̄tutem qua etiam perpetuitas eius vel acquirenda est vltendā. nec dum nos integre pcepisse illi? disputationibus senseramus.

Explicit collatio priā abbatis ysaac de oratione. Cap. primum.

De consuetudine q̄ sup significatione pasce intra egipti puinciam retentatur

ii De abbate serapione z anthro. pomoritarū heresi quā simplicitatis errore contraxit

iii De reditu nostro ad abbatē ysaac z inquisitione erroris quem senex predictus incurrit

v Responsio de origine hereseos superius comprehense

vi Quibz ex causis vnicuiq; nostrz aut humil christus iesus. aut glorificatus appareat

vii In quo noster finis seu perfecta beatitudo consistat

viii Interrogatio sup eruditioē pfectionis. per quam possimus ad perpetuā dei memoriā puenire.

ix Responsio de efficacia intellect? q̄ per experientiam colligitur

x De institutione orōnis perpetue

xi De pfectione orationis ad quas predicta traditioē cōscenditur

xii Interrogatio quemadmodū spiritalis cogitationes immobiliter teneantur

xiii De mutabilitate cogitationum.

xiii Responsio quemadmodū stabilitas cordis seu cogitationum possit acquiri.

Explicit capitula. Incipit collatio secunda abbatis ysaac de oratione. Cap. primum.

Iter hec anachoretarū instituta sublimia. que vtcūq; donante deo licet i perito digesta sunt sti

lo. quiddam nos interferere atq; cōtere. re. quod velut pulchro corpori neuū qñdam videatur apponere. narratiōis ipsius ordo compellit. q̄s q̄s non dubitem? ex h̄ ipso nō minimaz instructionē su per omnipotentis dei que in genesi legitur imagine. quibusq; simplicioribus conferendam. p̄sertim cum tanti dogmatis causa x̄tatur. vt error seu ignoratio eius sine ingenti blasphemia. z catholice fidei detrimento esse non possit.

De consuetudine que sup significatione pasce intra egipti puinciam retentatur. Cap. ii.

Intra egipti regione mos iste antiq̄ traditione h̄nat. vt peracto epiphaniorū die. que pūcie illius sacerdotes vel dñici baptisimi. vel fm carnē natiuitatē esse definiūt. z idcirco vtriusq; sacri solennitatē nō bifarie vt in occiduis puītis. s; s; vna diei hui? festiuitate p̄celebrat. ep̄le pontificis alexadrini p̄ vniūsas dirigātur egipti ecclesias. q̄bz z initū q̄dragēsimē z dies pasce n̄ solū p̄ cinitates oēs s; et p̄ vniūsa mōasteria designēt. Scdm hūcigit moxē p̄ dies admodū paucos q̄s supior cū abbate ysaac fuerat agitata collatio theophili p̄dicti vrb̄ ep̄i solēnes ep̄le cōmearunt. q̄bz cū denūciatioē pascali p̄ ineptam q̄z antropomorphitarum heresim longa disputatiōe disserruit. eāq; copioso sermone destruxit. Qd̄ tanta est amaritudine ab vniuerso p̄p̄modū genere monachoz. q̄ p̄ totam puinciam

abbatis ysaac de oratione

egipti morabant. p simplicitatis errore susceptū. vt ecōtrario memoratū pontificē velut heresi grauissima deprauatū. pars maxima senioꝝ ab vniūso fraternitatis corpore decerneret detestandū. qđ scz impugnare scripture sancte sententiā videret. negās omnipotentē deū hūane figure cōpositione formatū. cū ad eius imaginē creatū adam scriptura manifestissime testaret. Deniqz ab his q̄ erāt in heremo scithi cōmorantes. quiqz pfectione ac scia omibz q̄ erant in egipti monasterijs pminebant. ita est hęc epla refutata. vt pter abbatem pasuntū nre congregationis presbiter nullus eā ceteroꝝ psbiteroꝝ qui in eadem heremo alijs tribus ecclesijs psidebāt. nec legi qđ dem ac recitari in suis cōuentibz p̄sus admitteret. **De abbate serapione et antropomorphitarum heresi quā simplicitatis errore contraxit.**

Cap. iij.

Inter hos ergo q̄ h detinebāt errore fuit antiquissime distributionis atqz in actuali disciplina poia consumat? noie serapion. cui? impitia sup p̄dicti dogmatis opinione tm̄ p̄iudicabat cunctā veram tenētibz fidem. q̄sum ipse vel vite merito vel antiq̄tate p̄is omēs fere monachos anteibat. Cūqz hic sancti psbiteri pasuntū multqz adhortationibz ad tramitē recte fidei nō posset adduci. eo qđ nouella ei h̄ psuasio nec ab anterioribz aliquā p̄perta v̄l edita videret. accidit vt qđam dyacon? sum. me scie vir noie phorinus desiderio v̄tendi fratres q̄ in heremo eadem cōmanebant de capadocie partibz adueniret. Quē btūs pasuntū summa ḡtulatione suscipiens. ad confirmationē fidei q̄ fuerat p̄dicti pontifici h̄is cōprehensa. pducens in mediū. corā cūctis fratribz sciscitatur. quemadmodū illud qđ in genesi d̄r. Faciamus hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē nrām. catholice toti? orienti interpretarent ecclesie. Cūqz ille nō fm hūmitem l̄e sonum h̄ spiritualit̄ imaginem

dei ac similitudinē tradi ab vniūsis ecclesiarū p̄ncipibz explanaret. idqz copioso sermone ac plimis scripturarū testimonijs appbaret. nec posse in illā immensam ⁊ incōp̄hensibilem atqz inuisibilem maiestatem aliqd h̄mōi cadere qđ hūana cōpositiōe valeat ac similitudine circūferi. bi. quippe q̄ incorporea ⁊ incōposita simplexqz natura sit. q̄qz sicut oculis deprehendi ita mente nō valeat estimari. tandem senex multis ac validissimis doctisimi viri assertionibz motus. ad fidei catholicę traditionis attract? est. Cūqz sup h̄ eius assensu. infinita vel abbatem pasuncium vel nos oēs leticia r̄pleuissz qđ scz virū tante antiquitatē tanqz x̄tutibus p̄summatū. impitia sola ⁊ simplicitate rusticitatis errantem. neqz vsqz ad finem deuiare dñs a tramite recte si dei p̄misset. et pro gratiarū actione surgentes p̄ces dño parit? funderem? ita ē in oratione senex mente p̄fusus. eo qđ illā antropomorphon imaginez deitatis quā pponere sibi in oratione p̄sueuerat aboleri de suo corde sentiret. vt in amarissimos fletus crebrosqz singultus repente prumpens. in terrāqz p̄stratus. cū ciulatu validissimo p̄clamarēt. Heu me nū. serap. tulerunt a me deū meum. ⁊ quem nunc teneam nō habeo. vel quē adorem aut interpellem iā nescio. Sup q̄ re valde p̄moti. nec non etiā p̄terite collatiōis x̄tute adhuc in nr̄is cordibz insidente. ad abbatē ysaac rediim? quē comin? intuentes his smonibus adorosi sumus

De reditu nostro ad abbatem ysaac et inquisitione erroris quē senex p̄dictus incurrit. Ca. iij.

Occet nos etiā citra eius rei quē nū per oborta est nouitatē. p̄terite collationis quē super orationis statu digesta est. desiderii recurrere ad tuam beatitudinē postpositū omibz inuitaret. adiecit tñ aliquid huic cupiditati etiam abbatis serapionis tam gūis error. nequissimoꝝ vt arbitramur demonū calliditate p̄ceptus. Non enīz

Collatio x abbatis ysaac

parua desperatione deiqum. consideran-
tes eum labores tantos q's per quinquaginta annos in hac heremo laudabiliter
exegit. ignorantie huius vitio non solum pe-
nitens perdidisse. sed etiam perpetue mortis
incurrisse discrimen. Tu ergo vel cur ei
hictas grauis error irrepserit. p'mu' desi-
deramus agnoscere. deinde q'sum? sed o-
ceri. quemadmodum ad illam orationis q'li-
tatem de qua p'dem non solum copiose sed
etiam magnifice disputasti puenire possi-
mus. In hoc eni' p'fecit in nobis ammi-
rabilis illa collatio vt supore t'mmō me-
tis inuenteret. non quemadmodum eam per-
ficere vel apprehendere valerem? ostende-
ret.

Responsio de origine hereseos supius cōphēse. La. v

Isaac. Non est mirandū ho-
minem simplicissimū. et de sub-
stantia ac natura diuinitatis
nunq' penit' eruditū. rusticitat' vicio et
cōsuetudine erroris antiqui vsq' nūc de-
tineri vel decipi potuisse. et vt veri? dicā
in errore pristino perdurare. q' nō recen-
ti sicut putat' demonum illusione. sed
ignorantia p'stine gentilitatis infert'. dū
fm̄ consuetudinem erroris illi? quo de-
mones hōim figura cōpositos excolebat
nūc q's illā incōphēnsibile atq' ineffabi-
lez veri numinis maiestātē sub circūscri-
ptione alicui? imaginationis existiment
adorandā. nihil se tenere vel habere cre-
dentes. si p'politā non habuerit imagi-
nem quardā quā in supplicatione posi-
ti iugiter interpellēt. eamq' circūferant
mente ac p'ie oculis teneāt semp affixas
Sup quorū hoc errore cōpetenter diri-
gitur illa sentētia. Et mutauerūt gl'iam
in corruptibilis dei in similitudinē ima-
ginis hōis corruptibilis Hieremias q's
Populus inquit meus mutauit gl'iam
suam in ydolum Qui error licet origine
hac qua diximus quorūdam sensib' sit
inolutus. nihilominus tū in illorum q's
animis qui nunq' gentili superstitione
polluti sunt. s' colore testimonij huius
quo dicit'. Faciamus hōiez ad imaginē

et similitudinem nr̄am. impit'ia seu rusti-
citate faciēte cōtract' est. ita vt etiā here-
sis que dicit' antropomorphitarū et sub
occasione detestande huius interpreta-
tionis emerferit. q' immensam illam ac
simplicē diuinitatis substantiā liniāmē-
tis nostris et humana figuratione cōpo-
sitam. pertinaci peruersitate contendit.
quā tū si quis fuerit catholici dogmati.
bus institutus vt gentilē blasphemiam
detestabit'. et ita ad illā orationis purissi-
mam perueniet q'litatem. q' nō solum nul-
lam diuinitatis effigiem. nec liniāmēta
corporea (q'd dictū q's nefas est) in sua
supplicatione miscebit. sed nec vllā q'dez
in se memoriam dicti cuiusquā vel facti
speciē seu formā cuiuslibet characteris ad-
mittet. Quibus ex causis vnicui
q's nostrū aut humilis christus
iesus aut glorificatus appare-
at.

Lap. vi.

Sdm mensurā namq' puritat' suę
sicut supiore collatione p'p-
fatus sum vnaqueq' mens in
oratione sua vel erigit' vel format'. tātu
sc' a terrenarū ac materialū rez cōtem-
platione discedens quātum eā stat' sue
puerit puritat'. feceritq' iesum vel hu-
mitem adhuc et carneū. vel glorificatū
et in maiestatis sue gl'a venientem inter-
nis obtutib' aīe p'videri. Nō enim pote-
runt iesū intueri veniētē in regno suo. qui
adhuc sub illa quodam mō iudaica in-
firmitate detenti. non queunt dicere cu'z
apostolo. Et si cognouimus fm̄ carnem
christum. sed nunc iā nō nouim' S; il-
li soli purissimis oculis diuinitates ipi?
speculātur. q' de humilibus ac terrenis
operibus et cogitationibus ascendētes
cū illo secedūt ī excelsō solitudinis mōte.
q' liber ab oīem terrenarū cogitationū ac
pturbationum tumultu. et a cunctorum
viciozū permixtione secretus. fide puris-
sima ac x̄tutūz eminentia sublimatus.
gloriā vult' eius ac claritatis ei' reue-
lat imaginem his qui merent' eum mū-
dis aīe obtutib' intueri. Ceterū videt'

De oratione

Iesus etiā ab his q̄ in ciuitatibz et castellis ac viculis cōmorantē. i. qui in actuali cōuersatione sunt atq; in opibus p̄stituti. sed nō in illa claritate qua illis apparuit qui cū ip̄o possunt in p̄dicto x̄tu tū mō. te cōscendere. i. petro iacobo et iohanni Ita enī in solitudine et moysi apparuit et helye locutus est. Quid volens n̄r dñs cōfirmare ac p̄fecte nobis relinquere puritatis exempla. et q̄dem cum ip̄e fons inuolabilis sanctitatis ad obtinendā puritatem secessionis adiutorio ac solitudinis bñficio extrinsecus nō egeret. nō enī poterat vllis turbārū sordibus puritas plenitudo maculari. nec contaminari humano consortio q̄ vniuersa polluta mūdat atq; sanctificat. secessit tñ solus in montē orare. p̄ hoc scz nos instruens sue secessionis exemplo. vt si iter pellare nos quoq; voluerim? deum puro et integro cordis affectu. ab omī inquietudīe et cōfusione turbārū similis secedamus. vt i hoc corpore cōmorātes ad similitudinē quandam illius beatitudinis q̄ in futuro reppromittit sanctis. vel ex parte aliq̄ nos aptare possimus. sitq; nobis omīa et in omnibz deus.

In quo noster finis seu p̄fecta beatitudo consistat. Cap. vii.

Tunc enī p̄fecte cōsummabit i nobis illa nostri saluatoris oīo q̄ pro suis discipulis orauit ad patrem dicens. vt dilectio qua dilexisti me i eis sit et ip̄i i nob. et itez. vt oēs vnū sint. sicut tu pater in me et ego in te. vt et ip̄i in nobis vnū sint. qñ illa dei p̄fecta dilectio qua prior nos ille dilexit. in nostri qz transierit cordis affectum. hac dñica oratione completa quā credimus nullomodo posse cassari. Quid ita fiet cuz omnis amor. omne desiderii. omne studium. omis conatus. oīs cogitatio n̄ra omne quod videmus. quod loquimur. quod speramus deus erit. illa qz vnitas que nunc est patris cum filio et filij cum patre in nostrum fuerit sensum mētesq; transfusa. i. vt quemadmodum nos ille

sincera et pura atq; indissolubili diligit charitate nos qz ei perpetua et inseparabili charitate inungamur. ita scz eidem copulati. vt quicq; d speram. quicq; d intelligim. q̄c quid loquimur deus sit. in illum inquā peruenientes quem p̄diximus finem. quem idem dñs orans i nobis optat impleri. vt omnes sint vnū sicut nos vnū sumus. ego in eis et tu i me. vt sint et ip̄i consummati in vnū Et iterū. Pater quos dedisti mihi volo vt vbi ego sum et ip̄i sint mecum. Nec igit destinatio solitarij. hec debet esse oīs intentio. vt imaginem future beatitudinis in hoc corpore possidere mereatur. et quodammodo arram celestis illius cōuersationis et glorię incipiat in hoc vasculo preguſtare. Hic inq; finis totius perfectionis est. vt eo vsq; extenuata mēs ab omni situ carnali ad spiritalia quotidie sublimetur. donec omnis eius conuersatio omnis volutatio cordis vna et iugis efficiatur oratio. Interrogatio super eruditione perfectionis p̄ quam possimus ad perpetua dei memoriam peruenire. Cap. viij.

Germanus. Maior nob ad p̄terite collationis illius ammi rationem ob quā huc recurri. mus magnitudo stupor et accrescit Quātū enī incitamento doctrine huius ad desiderium p̄fecte beatitudinis inflammamur. tñ maiore desperatione cōcidi mus. ignorantes quemadmodum disciplinam tante sublimitatis expetere vel obtinere possimus Quā p̄pter quē in cella positi diutina meditatione voluere ceperamus. quia necesse est loquaci forsitā p̄secutione p̄ferri. q̄sum? vt explicari ea a nobis patienter admittas. Quid sciamus beatitudinem tuā nullis offendi solere ineptijs infirmorum. q̄ vel ob h̄ sunt in medium p̄ferēde. vt quē in eis absurda sunt corrigantur Quātū itaq; opinio n̄ra sese habet. cuiuslibet artis seu discipline perfectio. necesse est vt a quibusdam mollibz incipiens rudimēq; facilio

Collatio x abbatis ysaac

ribus primo ac tenerrimis initijs ibuat. ut quodā rationabili lacte nutrita paulatim educataque succrescat. atque ita ab imis ad summa sensim gradatimque conascendat. quibus cum fuerit planiora principia et quodammodo ianuas arrepte perfectionis ingressa. ad penetraliaque perfectionis et excelsa fastigia consequentur et absque labore pueniat. Nam quoadmodum pronuntiare puerozū quispiam simpliciter poterit copulas syllabarū nisi prius elementorū characteres diligenter agnouerit. Vel quō citatam legendi peritiā cōsequetur. qui breues et pangustas descriptiones nomīnū nec dum est ydoneus cōiungere. Quā autē ratioe is qui peritiā gēmmatice discipline minus instructus ē. vel rhetoricam facundiam vel philosophicā scientiam consequetur. Quā propter hūc quod sublimissime discipline quam instrui mur deo iugiter inherere. nō dubito quēdam institutionis inesse fundamētā. quibus prius firmissime collocatis. post hāc supposita extollant perfectionis excelsa fastigia. Cuius necesse principia tenuiter suspicamur. ut prius nō uerimur quā meditatione teneatur vel cogitet deus. Deinde hanc eandem quācumque est materiā quem admodum ualeamus immobiliter custodire. quod etiam nō ambigimur culmen totius perfectionis existere. Et idcirco quandam memorię huius materiā qua de mente cōcipitur vel perpetuo teneatur nobis cupimur demonstrari. ut eam per oculos retentātes cum elapsos nos ab eadez senserimus. habeamus in promptu quo resipiscentes ilico reuertamur ac resumere illā sine ulla circuitus mora et inquisitionis difficultate possimur. Euenit namque ut cum de theoricis spiritualibus euagati ad nosmetipsos uelut de letali sopore conuertimur. et tanquam expergefati materiā querimus qua illā que obruta est spiritalem memoriā resuscitare possimus. retardati ipsius inquisitionis mora. priusquam reperiamur eā a nostro conatu iterū deuoluamur. et antequam spiritualis quodam pariat intuitus precepta cor

dis euanescat intentio. Quā cōfusione idcirco nobis accidere satis certum est. quod speciale aliqd per oculos propositū uelut formulam quandam stabilitur non teneamus. ad quā possit uagus animus per multos anfractus ac discursus varios reuocari. et post longa naufragia uelut portū quietis intrare. Ita quod sit ut hac ignorantia ac difficultate mēs iugiter preperditā. errabunda semper et uelut ebria per diuersa iactetur. et ne illud quod dem quod casu potius quam industria sibi met occurrerit spirituale diu ac firmiter teneatur. dum aliud ex alio semper recipiens sicut introitus eorū atque principia ita etiam finem discessūque non sentiat.

Responsio de efficacia intellectus qui per experientiam colligitur.

Capitulum ix.

Isaac. Inquisitio uestra tam minuta atque subtilis precepti puritatis presignat indicium. Nec enim de his saltem interrogare. non dicā intro aspicere atque discernere quispiam preualebit. nisi quem diligens et efficax mentis industria ac sollicitudo per uigil ad perscrutandam istarū profunditatem pro ueritatem questionū. castigatque uite iugis intentio per experientiam fecerit actualē. attēptare puritatis huius limina ianuasque pulsare. Et idcirco quoniam uideo uos nō dicam per foribus orationis illius uere de qua differimus astutisse. sed ipsis quodāmodo experientie manibus penetralia eius et interiora palpare. et quēdam membra iam iamque contingere. nec me laboraturum credo. ut iam intra aulam quodammodo ipsius oberrantes in abdita quod inquam dñs direxerit introducā. nec uos ad introspiciendā hāc quod demonstranda sunt ullo difficultatē obstaculo retardados. Proximus ei cognitioni est qui quod inquirere debet. at prudenter agnoscit. nec a scientia longe est quod cepit intelligere quod ignoret. Et idcirco nō uereor notā perditionis uel leuitatē incurrere si ea quod in superiore tractatu de perfectione orationis differēs disputa

De oratione

tionis subtraherā p̄palerō. quoz x̄tu-
tem vob ī B̄ exercitio ac studio colloca-
etia sine misterio n̄rī sermonis p̄ dei gra-
tiam arbitroz fuisse referendam

De institutione orationis p̄petue

Quap̄pter fm illā insti. **Ca. x.**
tutionē quā paruuloz erudi-
tioni prudentissime p̄patis. q̄
alias elementoz traditionē p̄mu p̄cipe
nō p̄nt. nec eoz vel agnoscere lineas. vel
intrepida māu queūt describere caracte-
res. q̄ p̄tipis quibusdam z formul cere
diligent impressis. effigies eoz exp̄mere
contemplatione ingi z quotidiana imi-
tatione cōsuefcāt. hui⁹ q̄z spirital theoz
rie tradenda vob est formula. ad quā sp̄
tenacissime v̄m intuituz defigentes. vel
eandē salubrit̄ voluere in disrupta ingi-
tate discat. vel sublimiores intuit⁹ scan-
dere illi⁹ vsu ac meditatione possit. Hec
igit vob huius quā gr̄itis disciplic atz
orationis formula p̄ponet. quā vnusq̄s
q̄ monachus ad iugē dei memoriā ten-
dens incessabili cordis volutatione me-
ditari. expulsa oīm cogitationū varieta-
te psuefcāt. q̄z nec alias eā v̄llo mō pote-
rit retentare. nisi ab oībus fuerit corp⁹
ralibz curi ac sollicitudinibz absolutus.
Que sicut nob a pauc q̄ antiquissimo.
rum p̄m residui erant edita est. ita a no-
bis q̄z nō nisi rarissimis ac vere sitietibz
intimat. Erit nāq̄ ad p̄petuā dei mēo-
riam possidendā. hec inseparabiliter p̄po-
sita vobis formula pietatis. Deus in
adiutorium meum intende. domine
ad adiuvandum me festina. Hic nanq̄
x̄scl⁹ nō immerito de toto scripturaz
excerptus est instrumēt⁹. Recipit ei oēs
affect⁹ q̄cūq̄ inferri hūane p̄nt nature.
z ad oēm statum atq̄ vniūsos incursus
p̄prie saḡ z cōpetent aptatur. Habet siq̄
tem adūsus vniūsa discrimina inuoca-
tionem dei. habet hūilitatē pie p̄fessio-
nis. habz sollicitudis ac timoris p̄petui
vigilantiā. habet p̄siderationē fragili-
tatē sue. exauditionis fiduciā. p̄fidētiā
p̄ntis sp̄s astantē p̄sidiū. Qui enī in

giter suū inuocat p̄rectorē. certū est eum
esse sp̄p̄ntem. Habet amoris z charitatē
ardorē. habet insidiarū p̄templationem
inimicorūq̄z formidinē. quibz p̄spiciens
semetip̄m die noctuq̄ vallatū. p̄fitef. se
nō posse sine sui defensori auxilio libera-
ri. Hic x̄scl⁹ oībus infestatione de-
monum laborantibz inexpugnabil mu-
rus est. īpenetrabilis lorica ac munitissi-
mus clipeus. Iste in accidia z anxietate
animi collocatos. seu tristitia v̄l cogita-
tionibz q̄buscūq̄z depressos. saluū reme-
dia desperare nō patit. ostēdēs illū quē
inuocat inspicere iugē n̄rā certamiā. at
q̄z a suis supplicibz nō abesse. Iste nos ī
spiritalibz successibz cordisq̄z leticia cō-
stitutos āmonet extolli penitus nō debe-
re. nec inflari de p̄spero statu quē sine p̄-
tectoore deo retineri non posse testat. duz
non soluz eū sp̄ sed etiā velociter vt sibi
auxilietur implorat. Iste inquā versicu-
lus vnicuiq̄z nostrum in qualibet quali-
tate degenti necessarius z vtilis innēit.
Nam qui semper z in omnibus deside-
rat adiuuari. manifestat q̄ non tantum
in rebus duris ac tristibus sed etiam in
secūdis ac letis parimodo deo egeat ad-
iutore. vt quemadmodum ex illis erui-
ta in istis eum faciat immorari. ī neu-
tro sciens humanam fragilitatem sine il-
lius opitulatione subsistere. Castrimar-
gie passione perstringor. citos quos he-
remus ignorat inquiror. z in squalida so-
litudine ingeruntur mibi odores rega-
lium ferculorum. atq̄z ad illorum deside-
ria sentio me inuitissimū trahi. dicēdū
subinde mibi est. Deus in ad. m. in. dñe
ad adiu. me se. Anticipare horā statute
refectionis instigor. seu modum iuste ac
solite parcitātē retinere cū magno cordis
mei dolore contendo. cum gemitu mibi
est proclamandum. Deus in adiutorium
meum intende. domine ad adiuvandum
me festina. Ieiunijs me ob impugna-
tionem carnis distractionibz indigentes
stomachi. phibet lassitudo seu ventri ari-
ditas constrictioq̄z deterret. vt effectus

Collatio x abbatis Ysaac

meo desiderio tribuatur. vel certe ut est
carnalis concupiscentie absque temperamen-
to distractionis ieiunij coalescat. orandum
mihi est. *Deus in adiutorium meum intende. Domine ad ad-*
me festina. Accedens ad refectionem hora le-
gitima suggerente perceptionem panis ex
horreo. atque ab omni esu naturalis neces-
situdinis excludor. cum eiulatu proclamandum
est mihi. *Deus in adiutorium meum intende. Domine ad ad-*
me festina. Volentem me ob stabilitatem cor-
dis insistere lectioni. interpellas capitis
prohibet dolor. horaque tertia faciem meam
ad sacram paginam somnus allidit. de-
putatum quieti tempus vel transgre-
di vel pervenire compellor. ipsum denique ca-
nonicum synaxeos psalmorumque modum
itercidere me gravissima somni cogit i-
psio. similiter proclamandum est mihi. *Deus*
in adiutorium meum intende. Domine ad ad-
me festina. Subla-
to ab oculis meis sopore. multum me nocti-
bus diabolicis artibus in somnis video fa-
tigatum. omnemque a palpebris meis refectionem
nocturne quietis exclusam. cum suspirijs
orandum est mihi. *Deus in adiutorium meum in-*
tende. Domine ad adiuvandum me festina. Adhuc
me in colluctatione positum viciorum titil-
latio carnis repente compungit. et ad pen-
sum pertrahere dormientem blanda oblecta-
tione conatur. ne ignis alienus exestuans
vrat suave olentes flosculos castitatis.
clamandum mihi est. *Deus in adiutorium meum in-*
tende. Domine ad ad-
me festina. Per extincta sentio libi.
divinis incentiva. genitalem membrum meis
intepuisse feruorem. ut parva hec virtus
imo gratia dei in me diutius vel perpe-
tuo perseveret. intente dicendum est mihi
Deus in adiutorium meum intende. Domine ad ad-
me festina. Interphilarginie. tristitiae. simul inque
etor. cogorque propositam atque amicam mi-
chi interrompere lenitatem. ne in amari-
tudinem secliturbatione furor abducatur
cum summo mihi gemitu proclamandum est. *Deus*
in adiutorium meum intende. Domine ad ad-
me festina. Accidit. ce-
nodoxie. superbie elatione preceptor. ac de
aliorum negligentia vel tepore quiddam si-
bi mens subtili cogitatione blandit. ne
me prevaleat hec inimici perniciosa suggestio

stio. cum omni contritione cordis orandum
est mihi. *Deus in adiutorium meum intende. Domine ad ad-*
me festina. Humilitatis et simplicitatis gratiam
superbie tumore deposita. inque compunctione
spiritus acquisivi. nerursus veniat mihi
pes superbie. et manus peccatoris move-
at me. graviusque de victoria mee elatione
confodiar. totis michi proclamandum est
viribus. *Deus in adiutorium meum intende. Domine ad ad-*
me festina. Evagationibus autem innumeris ac di-
versis. et instabilitate cordis exestu. nec
cogitationum dispersiones valeo coer-
cere. ipsamque orationem meam fundere abs-
que interpellatione atque fantasmatum ianuum
figuram sermonumque et actuum retractatione
non possum. tantaque me sentio sterilitate
huius ariditate costrictum. ut nullas om-
nino spiritualium sensuum generationes
perturire me sentiam. ut de hoc animi squa-
lore merear liberari. unde me gemitibus
multis atque suspirijs expedire non possum.
necessarie proclamabo. *Deus in adiutorium meum in-*
tende. Domine ad ad-
me festina. Directiones rursus ani-
me stabilitate cogitationum. alacritatem
cordis. cum ineffabili gaudio et me-
tis excessu visitatione sancti spiritus me se-
ntio consecutum. exuberantiaque spirita-
lium sensuum reducere. revelationem sa-
cratissimorum intellectuum. et antea pe-
nitens mihi occultorum. repentina domini
illustratione precepti. ut in his merear diu-
tius immorari. sollicitum michi est frequen-
terque clamandum. *Deus in adiutorium meum in-*
tende. Domine ad adiuvandum me festina.
Nocturnis demonum terroribus circum-
vallantibus exagitor. et immundorum
spirituum fantasmatibus inquietor. spes
ipsa michi salutis ac vite trepidationis
horrore subtrahitur. ad salutarem versi-
culi huius portum confugiens totis vi-
ribus exclamabo. *Deus in adiutorium meum in-*
tende. Domine ad adiuvandum me festina.
Rursus cum fuero consolati-
one domini reparatus. et ipsius ani-
matus adventu. velut innumeris ange-
lorum milibus me sensero circumsep-
tum. ita ut eorum quos morte gravius

De oratione

antea tremiscebam. et quorum tactu et modo
viciniam horrore mentis et corporis sentie-
bam. repente congressus expetere audeas.
ac provocare conflictus. ut in me constantie
huius vigor per dei gratiam diutius imoretur.
tunc mihi est viribus proclamandum. **De** in
adiuvantem. in. dñe ad ad. m. fe. **Huius** igitur
officuli oratio in adultis ut eruat. in p.
speris ut servemur ne extollamur. inces-
sabili ingrate fundenda est. **Huius** in quibus
officuli meditatio in tuo pectore indiru-
pta voluat. **Hunc** in ope quilibet seu mi-
nisterio vel itinere constitutus decantare
non desinas. **Hunc** et dormiens et reficiens
et in ultimis nature necessitatibus medita-
re. **Hec** voluntas cordis velut formula
tibi salutaris effecta. non solum illesum ab
omni demonum incurusione custodiet. sed et
am cunctis te vitis terrene contagionis
expurgans. ad illas inuisibiles theozias
celestes perducet. atque ad illam ineffabi-
lem ac perpaucam expertum. puehet orationis
ardorem. **Hunc** officulum meditationi tibi
somnia irrepant. donec incessabili et exer-
citatione formatus etiam per soporem eundem
cantare consuecas. **Hic** tibi expergef-
cto primo occurrat. iste vigilantis cogita-
tiones anticipet. vniuersas. iste te de tuo co-
surgente cubili curationi genuum tra-
dat. atque illinc deinceps ad omne opus
actusque deducat. hic te omni tempore psequatur.
hunc meditere. secundum precepta legislatoris
sedens in domo et ambulans in itinere.
dormiens atque consurgens. hunc scribes
in limine et ianuam oris tui. hunc in parie-
tibus domus tue ac penetrabilibus tui pe-
ctoris collocabis. ita ut hec ad orationem
precumbenti sit tibi acclinis decantatio.
et exinde consurgenti. atque ad omnes usus
vitę necessarios incedenti. fiat erecta et in-
gis oratio. **De perfectione orationis
ad quam predicta traditione con-**
scenditur

Cap. xi.

Istam mens indefinenter for-
mulam teneat. donec usu eius
incessabili et ingi meditatione
firmata. cunctarum cogitationum diui-

tias amplasque substantias abijciat et re-
fuerit. atque ita per seculi huius paupertatem
reconstruit. ad illam angelicam beatitudinem
quę inter ceteras beatitudines pri-
matum tenet prona facilitate perueniat.
Beati enim inquit pauperes spiritui. quoniam
iporum est regnum celorum. Et ita quis per
istiusmodi paupertatem egregius pau-
per existens illud prophetici implebit elo-
quium. **Pauper** et inops laudabit nomen
domini. Et reuera quę maior aut sanctior potest
esse paupertas quę illius qui nihil se pre-
sidij nihil virium habere cognoscens. de
aliena largitate quotidianum poscit auxi-
lium. et vitam suam atque substantiam singu-
lis quibusque momentis diuina ope intel-
ligens sustentari. verum se mendicum domini
non immerito profitetur. suppliciter ad eum
quotidie clamans. Ego autem mendicor et
pauper sum. de adiuvam me. Et sic ad illam
quę multiforme scientiam dei ipso illuminata
te conscendens incipiet deinceps subli-
mioribus ac sacrationibus misterijs sa-
ginari. secundum illud quod dicitur per prophetam.
Montes excelsi cervis. petra refugium
erinacis. Quod satis proprie huic quem
diximus sensui coaptatur. eo quod quisque
in simplicitate atque innocentia perseue-
rans nulli est noxius vel molestus. sed sua
tamen simplicitate contentus solummodo se ab
insidiantium preda desiderat contuta-
ri. velut erinacis spiritualis effectus ingi etiam
gelice illius petre velamine protegatur.
id est memoria dominice passionis. pre-
dictique versiculi incessabili meditatione
munitus. infestis inimici declinet insidias.
De his spiritualibus erinacis et in prouer-
bijs ita dicitur. Et erinacis gens invalida
qui fecerunt in petris domus suas. Et
reuera quid invalidius christiano. quod
infirmius monacho. cui non solum nul-
la iniuriarum vindicta suppeditat. sed ne
levis quidem tacitaque commotio saltem
intrinsecus pullulare concedit. Quisque
autem ex his proficiens statu. non solum in-
nocentie simplicitatem possidet. sed etiam
am discretionis virtute munitus. viru-

Collatio x abbatis Ysaac

lentoꝝ serpentiuꝝ exterminatoꝝ effectus est. hñs contritū sathanam sub pedibus suis. ⁊ ad figurā rationabilis cerui mentis alacritate puenit. pascet in pphetid atqꝫ apostolid montibꝫ. i. excellētissimis eoꝝ ac sublimissimis sacramentꝫ. quozū ingi pascua vegetatus. oēs qꝫ psalmoz affectus in se recipiēs. ita incipiet decantare. vt eos non tam qꝫ a ppheta cōpositos sꝫ velut a se editos. quasi orationez ppriā fundens cordis cōpunctiōe deprobat. vt certe ad suā psona estimet eos fuisse directos. eoꝝqꝫ sentētiās nō tunc tm̃mō p pphetam aut in ppheta fuisse cōpletas. sed in se quotidie geri impleriqꝫ cognoscat. Lūc enī scripture diuine nob clarius ppatescūt. ⁊ quodam mō eazꝫ uenēdulleqꝫ pādunt. qñ xpientia nostra earū nō tm̃mō pcepit sed etiā puenit notationem. sensusqꝫ xtoꝝ nō p expositionē nobis sꝫ p documēta referant. Eundem nanqꝫ recipientes cordis affectum qꝫ qꝫ decantatus vel conscriptꝫ est psalmꝫ velut auctores eiꝫ facti pcedemꝫ magis intellectum ipius qꝫ sequemꝫ. i. vt prius dictozū xrtutem qꝫ noticiā colligentes. qd in nobis gestum sit vel quotidianis geratur incur sibi supueniente eoꝝ meditatione quodam mō recorderemꝫ. ⁊ quid ī nobis vel negligentia nra pierit. vel diligentia cōquisierit. vel puidētia diuina contulerit. vel instigatio fraudauerit inimici. vel subtraxerit lubrica ac subtil obliuio. vel imulerit humana fragilitas. seu impuida sefellerit ignoratio. decantātes reminiscamur. Qēs nanqꝫ hos affectus in psalmis inuenimꝫ expressos. vteā qñ currebant velut in speculo purissimo per uidentes efficacius agnoscamus. et ita mgtis affectibꝫ eruditi. nō vt audita. sꝫ tanqꝫ pfecta palpemꝫ. nec tāqꝫ memoriē cōmendata. sed velut ipi rex nature insita. de interno cordis parturiamꝫ affectu. vt eoꝝ sensus non textu lectionis. sꝫ xpientiā pcedente penetremꝫ. atqꝫ ita ad illā oratiōis incorruptionē mēs nra pueniat. ad quā in supioꝝ tractatu qꝫ

tum dñs dñare dignatꝫ est ordo collationis ascēdit. qñ non solū nulliꝫ imagis occupat intuitu. sꝫ etiā nlla vōq nulla xtoꝝ psecutione distinguūt. ignita xto menqꝫ intentione p ineffabilem cordis excessum inexplēbili spūs alacritate pferē quāqꝫ mens extra oēs sensus ac visibiles effecta materias. gemitibꝫ iēnarrabilibus atqꝫ suspirijs profundit ad deum

Interrogatio quemadmodū spiritales cogitationes immobilitate teneantur. **Cap. xij.**

Ermanus. Non solū nobis traditionē spiritali huiꝫ quam poposcimꝫ discipline. sed ipsam plane pfectionē satis apte atqꝫ dilucide putamꝫ expressam. Quid enī pōt esse pfectiꝫ quidue sublimiꝫ. qꝫ dei memoriā tam cōpendiosa meditatiōe cōplectat. qꝫ vnius xsticuli volutatione a cunctis visibiliū termis emigrare. ⁊ quodā mō affectꝫ orationū cunctazꝫ breui fmo cōcludere. Et idcirco vnum qd supēst ad huc nobis pcamur exponi. quemadmodum hūc eundē xsticulū quē nobis vice formule tradidisti. stabiliter retinere possimꝫ. vt sicut p dei grām sumꝫ a secularium cogitationū ineptijs liberati. ita spiritales qꝫqꝫ immobiliter retentemꝫ assequi valeamꝫ. **Demutabilitate cogitationum. Cap. xij.**

Quam enī capitulum cuiuslibet psalmi mens nra cōceperit. in sensibili eo subtrahit ad alterius scripture textū nesciens stupensqꝫ deuoluūt. Lūqꝫ illud in semetipsa cepit volutare. nec dū illo ad integrū ventila to. oborta alterius testimoniꝫ memoria meditationē materiē poris excludit. de hac qꝫ ad alterā subintrante alia meditatione transferē. ⁊ ita animꝫ sp de psalmo rotatꝫ ad psalmū. de euangelij textu ad apli transiliens lectionem. de hac qꝫ ad pphetica deuolutꝫ eloquia. ⁊ exinde ad quasdam spiritales delatus histori as. poē scripturazꝫ corpꝫ instabil vagꝫqꝫ iactat. nihil p arbitrio suo pualens vel

De oratione

abijcere vel tenere nec plēo quicq̃ iudi-
cio et examinatione finire. palpator tñ
modo spiritaliū sensuum ac degustator
non generator nec possessor effect⁹. atq̃
ita mens mobilis sp̃ ac vaga in tpe q̃z sy-
naxeos velut ebria p̃ diuisa distrahī. nō
lum officiū cōpetenter exoluens. Verbi
grā. Cū orat psalmū aut aliquā recolit
lectionez. cū decantat aliud quid vel me-
ditat q̃z textus ipsius cōtinet psalmi. cū
lectionem recitat. faciendū aliqd voluit
factum ueremiscit. atq̃ in hunc modū
nihil disciplinate nec oportune recipies
vel emittens. velut fortuitis agi videtur
incurribus. retinendi ea q̃bus delectat.
vel immorādi in eis non habens ptatez.
Necessariū ergo nobis est p̃ oib⁹ nosse.
quēadmodum hęc spiritalia cōpetenter
explere possimus officia. vel certe hunc
eundem h̃siculum quem nobis vice for-
mule tradidisti immobilis custodire. vt
oīm sensuū ortus ac finis non in sua vo-
lubilitate fluctuent. sed in nostra ditiōe
consistant. Respōsio quemadmo-
dum stabilitas cordis seu cogi-
tationūz possit acquiri. Ca. xiiij

Isaac. Licet p̃dem super hac
re disputantibus nobis de ora-
tionis statu quantū reor sit suf-
ficienter expressū. tñ q̃z vobis hęc eadē
poscitis iterari. de confirmatione cordis
breuiter intimato. Tria sunt que vagā
mentem stabilem faciūt. vigilie. medita-
tio. ⁊ oratio. Quarū assiduitas ⁊ iugis
intentio conferunt aīe stabilem firmi-
tatē. Que tñ alias nullo mō poterit ap-
prehendi nisi p̃ operis nō filargirie s̃z sa-
cri cenobij vsibus dedicati. infatigabile
iugitatē omnes omnino sollicitudines
⁊ cure vite p̃ntis prius fuerint abdicare
vt ita illud apostolicū mandatū. sine in-
termissione orate. possim⁹ implere. Per
parū nanq̃ orat. quisq̃s illo tñ tpe q̃ ge-
nua flectunt orare consuevit. Nunq̃s
vero orat. quisq̃s etiā flexis genib⁹ eua-
gatione cordis q̃licūq̃ distrahī. Et id-
circo quales orantes volumus inueniri

tales nos esse oportet añ tps orandi. Ne-
cesse est enī mentem in tpe supplicatōis
sue de statu p̃cedenti formari. illq̃z eam
cogitationib⁹ orantem vel ad celestia s̃-
limari vel ad terrena demergi. quib⁹ aīe
orationē fuerit immorata. Hucusq̃ ab
bas ysaac attoniq̃ nobis scdaz collatio-
nem de orationis q̃litate digessit. Cui⁹
doctrinā sup illius p̃dicti h̃siculi medi-
tatione. quā velut informatiōis loco ab
incipientib⁹ tradiderat retinendā. āmi-
rātes admodū. ⁊ excolere tenacissime cu-
piētes. vtpote quā cōpendiosam ac faci-
lem credebamus. difficiliorē satis ad
obseruandum experti sum⁹. quā illd stu-
dium ñm quo solebamus antea p̃ om-
ne scripturarum corp⁹ absq̃z vllius ob-
seruantie vinculo varia passim medita-
tione discurrere. Constat igit̃ neminem
p̃sus ob impitiā litteraz. a p̃fectiōe cor-
dis excludi. nec rusticitatē obesse ad ca-
pescendam aīe puritatē. q̃ compendio-
sissime adiacet cunctis si mō sanam ⁊ in-
tegram mentis intentionē ingi ad deū
h̃siculi huius meditatione seruauerit.

ExPLICIT collatio secūda abba-
tis ysaac de oratione.

Explciunt decem colla-
tiones Cassiani.

Incipit prefatio cassiani in se-
ptem alias collationes.

Quoniam vir-
tutem perfectionis ve-
stre qua velut magis
quedam lumina
in hoc mundo admi-
rabili claritate ful-
getis etiam multi sanctorum qui vestro eru-
diuntur exemplo vix queant emulari. tamen
vos o sancti fratres honorate et eucherii.
tanta illorum sublimitate viros a quibus pri-
ma anachoreseos instituta suscepimus
laude flammam. ut unus quidem ve-
strum ingenti fratrum cenobio presides
aggregationem suam quam quotidiano sancte
conuersationis vestre docet intuitu. illorum
quod patrum preceptis optet institui. alter vero
ut etiam corporali eorumdem edificaret aspe-
ctu egyptum penetrare voluerit. ut hanc quam
si frigoris gallicani rigore torpentem. pui-
ciam derelinquens. ad illas quas solius iusticie
proximus respicit terras. maturum fructum fru-
ctibus redundantes. velut turtur castissi-
mus transuolaret. necessario sibi mibi vir-
tus charitatis extorsit. ut vni desiderio
alteri etiam labori consulens. tam abruptum
scribendi periculum non vitaret. dum modo
et poro apud filios adderet auctoritas. et
secundo tam picuiose navigationis necessi-
tas temeret. Proinde quod fidei vestre atque
feruori. nec illa instituta cenobiorum quam xii
libellis ad beate memorie episcopi castorem
quo potuimus sermone conscripsimus
nec decem collationes in scythiote be-
remo comorantium patrum quas precipienti-
bus sanctis elladio et leontio episcopis vtrum-
que digessimus. satisfacere potuerunt. nunc
etiam ut itineris nostri ratio et ordo cognosca-
tur. trium in alia heremo consistentium quas
primos vidimus patrum septem collationes
pari conscriptas stilo vobis credidi con-
secrandas. quibus ea que de perfectione in-
preteritis opusculis nostris obscurius for-
sitan comprehensa vel pretermissa sunt sup-
pleantur. Si vero sanctam studii vestri si-
tim etiam hec satiare non quiverint. septem

alig collationes. que ad sanctos qui in
stoechadibus consistunt insulis emitten-
te sunt fratres. desiderium vtarbitror ve-
stri ardoris explebunt. **Explicit prefatio.**
Incipiunt capitula colla-
tionis prime abbatis cheremo-
nis de perfectione. **Cap. primum**

- D**escriptio thenneseos oppidi.
ii **D**escriptio archiepis.
iii **D**escriptio heremi qui mora-
batur cheremone nesteros et ioseph
v **D**e abbate cheremone et excusa-
tione eius super postulata doctrina
vi **D**e responsione nostra contra ex-
cusationem eius.
vii **P**ropositio abbatis cheremonis.
viii **Q**uibus gradibus ad sublimitatem
charitatis possit ascendere et que
sit in ea stabilitas
ix **Q**uantum excellant qui per charita-
tis affectum declinant a vitis
x **Q**ue charitas non solum de seruis fi-
lios faciat. sed etiam imaginez
dei ac similitudinem conferat.
xi **Q**ue perfectio charitatis sit pro ini-
micis orare. et quo indicio ani-
ma necdum purgata noscat
xii **I**nterrogatio cur affectum timo-
ris et spei dixerit imperfectum
xiii **R**esponsio de diuersitate perfectionis
xiiii **D**e timore qui charitatem magni-
tudine generatur.
xv **I**nterrogatio de consummatione
castitatis.

Explicit capitula. Incipit
collatio prima abbatis Chere-
monis de perfectione. Cap. i.

Quoniam in ceno-
bio syrie persistentes per primam
fidei rudimenta succedentibus
aliquatenus incrementum. maio-
rem perfectionis desiderare gratiam cepisse
mus. statuimus confestim egyptum petere
ac remotissima etiam thebaydos heremo
penetrata. sanctorum plurimos quorum

Collatio XI cheremonis de perfectōe

gloriam fama p̄ vn̄uersa diffuderat. si non emulādi saltem agnoscendi studio inuiscere. Igitur ad oppidum egipti cui thennesus nomen est. emensa nauigatio ne puenimus. Cuius accole ita vel mari vel stagnis salis vndiq; circūluunt. vt sol quia terra deest negociationibus redditi opes atq; substantiā nauali commercio parēt. ita vt edificijs cum voluerint extruendis terra non suppetat. nisi de longinquo nauigijs apportetur.

De episcopo archebio. Cap. ij.

Ubi cum aduenientibus nobis fanens desiderijs nostris diuinitas beatissimi atq; p̄cipui viri archebij episcopi prestitit aduentum. qui raptus de anachoretarū cetū. et ep̄us panephisi oppido dat. tanta districtio ne omni eno suo ppositum solitudinis curā nodiuit. vt nihil de p̄terite humilitate te noze laxauerit. aut de adiecto sibi honore blanditus sit. Non enim tanq; ydoneum se ad istud officium testabat ascitum. sed velut indignum ab illa anachoreseos disciplina querebatur expulsū. eo qd triginta et septem annis in eadem cōmoratus. ad puritatem tante p̄fessionis nequa q̄ puenire potuisset. Sic igitur cum in supradicta thenneso quo eū eligēdi illic ep̄i causa pduxerat. pie nos atq; humanissime suscepisset. agnito de siderio nostro quo sanctos patres etiā in vltiorib; egipti partib; inq̄rere de siderabamus. Venite inquit et videte interim senes haud longe a nostro monasterio consistētes. quoz uita et antiq̄tas in corporib; iam curuatis. et sanctitas in ip̄o etiā fulget a spectu. vt vel sola contemplatio eoz magnā intuitib; possit conferre doctrinā. a quib; id qd ego amissum doleo. quodq; tradere iam p̄ditum nequeo. non tam h̄bis q̄ ip̄o sancte uite discat exēplo. Credo aut inopiā meā hoc studio aliq̄tenus subleuandā. si inq̄rentib; vobis illā euangelicā margaritam quā ip̄e nō habeo saltem puidero vbi eam cōmodius comparetis.

Descriptio heremi in qua comorabatur cheremō nesteros et ioseph. Cap. iij.

Quampto ita q̄ baculo et pera. vt illic cunctis viam ingredierentibus mōachis moris est. ad ciuitatem nos suaz. id est panephisim itineris dux ip̄e perduxit. Cuius terras immo etiam contigue regionis plurimam partem quondam opulentissimā. siquidem ex ea cuncta vt fama est in regiones ceteras subministrabantur. repentino terremoto excussum mare transgressis limitibus occupauit. atq; ita collapsis ferme oib; vicis opimas olim terras salis paludibus supertexit. vt illud qd in psalmo spūali ter decantat. Posuit flumina in desertum. et exitus aquarum in sitim. terram fructiferam in salsuginem a malicia inhabitantiū in ea. Scdm litteram de illa putent regione predictum. In his igitur locis multa in hunc modum oppida eminentioribus tumulū collocata. fugatis habitatorib; eluuiēs illa velut in insulas fecit. quę desideratam fecerunt sanctis solitudinem p̄sent. i qui bus tres senes. id est cheremon nesteros et ioseph anachorete antiquissimi consistebant. **De abbate cheremone et excusa tōne eius sup postulata doctrina. Cap. iij.**

Itaq; b̄tus archebi? p̄mū nos pducere ad cheremonē maluit. qd et mōasterio ei? p̄pior et duobus alijs p̄uectior esset etate. Nā cū centenariū uite annū spū t̄m alacer excessisset. ita torsum ei? tēpis fuerat vetustate atq; orationū iugitate curuātū. vt q̄si i p̄mēa redact? infantiā. submissis ac p̄tentē terraten? manib; p̄gredere. Hui? igit? et vultū mirabilē et incessū p̄f̄ itūētes. si qdē defectū mortificatisq; iā oib; mēbris. neq; celsuraz p̄terite districtio nis amiserat. cū p̄monē atq; doctrinā sup pliciter p̄scere. ac d̄sideriū t̄m spūaliū i s̄tutionū cām fu ille aduēt? n̄r. p̄stare mur. graui ille suspirā. Quid vob ait

Collatio XI abbatis Cheremonis

possum conferre doctrinam cum imbecillitas senectutis utrigorem pristinum relaxavit ita loquedi quod ademit fiduciam. Quod admodum enim docere presumam quod ipse non facio. aut alium in eo instruam quod me iam vel minus vel tepidius exercere cognosco. Ob quam rem nullum iuniorum mihi in hac usque etate cohabitare permisi ne exemplo meo alterius districtio laxaretur. Nunquam enim erit efficax institutio auctoritas nisi eam effectum operis sui coram di affixerit audientis.

De responsione nostra contra excusationem eius. Cap. v.

A hoc nos non mediocri consilio compuncti ita respondimus. Licet sufficere nobis ad omnem instructionem debeat. vel loci istius difficultas. vel ipsa etiam solitaria adhuc vita. quam iuuentus quod robusta vix possit tolerare. que nos etiam te tacente. satis abundeque instruit atque compungit. rogamus tamen ut taciturnitate paululum pretermissa. ea nobis potius dignanter infundas. per que hanc quam videmus in te virtutem non tam imitatione complecti quam admiratione possimus. Nam etiam si reuelatus tibi temporis noster impetrare id quod expectamus non meretur. debet hoc saltem labor tanti itineris obtinere quod huc de bethleem itici cenobii rudimentis institutionis vestre desiderio et perfectus nostri amore propinquamus.

Propositio abbatis cheremonis quod tribus modis vicia vincantur. Cap. vi.

Tunc beatus Cheremon. Tria sunt inquit que faciunt homines a viciis temperare. id est aut metus gehenne siue presentium legum. aut spes atque desiderium regni celorum. aut affectus boni ipsius amoris virtutum. Nam timor ita mali contagium legitur execrari. Timor domini odit malitiam. Spes etiam viciorum omnium excludit incursum. Non enim delinquent omnes qui sperant in eum. Amor quod ruinam non metuit peccatorum

quod charitas nunquam cadit. Et iterum. Charitas operit multitudinem peccatorum. Et idcirco beatus apostolus omnem salutem summam in istarum trium virtutum consummatione concludens. Nunc inquit manent fides. spes. charitas. tria hec. Fides namque est que futuri iudicii ac suppliciorum metu viciorum facit contagia declinari. Spes que mentem nostram de presentibus auocans vniuersas corporum voluptates celestium promissionum expectatione continet. Charitas que nos ad amorem christi et spiritualium virtutum fructum mentis ardore succendens. quicquid illis contrarium est toto facit odio detestari. Que tria licet ad vnum finem tendere videantur. prouocant enim nos a rebus illicitis abstinere. magnis tamen excellentie sue gradibus ab invicem disparant. Duo namque superiora proprie hominum sunt eorum qui ad perfectum tendentes nec dum affectum concipere virtutum. Tertium specialiter dei est et eorum qui in sese imaginem dei ac similitudinem receperunt. Ille namque solus ea que bona sunt nullo metu nulla remuneratiois gratia. prouocante. sed solo bonitatis affectu operatur. Omnia enim ut ait salomon operatus est dominus propter semetipsum. Sive namque bonitatis obtentu omnem bonorum copiam dignis indignisque largitur. quod nec fatigari iniurijs potest nec iniquitatibus hominum passibiliter commoueri. semper se manens perfecta bonitas immutabilisque natura. Quibus gradibus ad sublimitatem charitatis possit ascendendi. et que sit in ea stabilitas.

S quis igitur ad perfectionem tendit. de illo primo timoris gradu quem proprie diximus esse seruilem. de quo dicitur. Cum omnia feceritis. dicite quia serui inutiles sumus. Ad altioris spei tramitem gradu perficiente conscendet. qui iam non seruo sed mercenario comparatur. quia mercedem retributionis expectat. et quasi de peccatorum absolutione et penali timore securus ac bonorum sibi operum conscius. licet placiti

De perfectione

premiū videatur excedere. tñ ad affectū illū filij q̄ de paterne indulgentie libertate p̄fides. om̄ia quę patris sunt sua esse nō ambigit. p̄uenire non potuit. Ad quem etiā ille p̄dignus. qui cū substantia p̄ris etiā filij nomen amiserat. aspirare non audet dicēs. Jam nō sum dignus vocari filius tuus. fac me sicut vnus de mercennarijs tuis. Post illas enī porcorum siliquas quarum ei satietas negabatur. id est vitiorum sordidos cibos. quia in semetipm̄ reuersus. et saluari timore compunctus. immundiciam porcorum horreieā ceperat. ac dire famis supplicia formidabat. velut iam seruus effectus etiā mercennarij statum de mercede iam cogitans concupiscit ac dicit. Quanti mercennarij in domo p̄ris mei abundant panibus. et ego hic fame p̄eo. Reuertar ergo ad patrem meum. et dicā illi. Pater. peccauī in celum et coram te iam non sum dignus vocari filiū tuum. fac me sicut vnum de mercennarijs tuis.

Quantum excellant qui p̄ charitatis affectum declinant a vitijs.

Cap. viij.

Sed ad istam humilis penitentię vocem in occursum eius pater p̄siliens. maiore q̄ amissa fuerat pietate suscepit. eū q̄ non contentus minora concedere. vtroq̄ gradu sine dilatione transcurso. p̄sine filiorum restituit dignitati. Festinandum pinde etiā nobis est. vt ad tertium filiorum gradum qui om̄ia quę patris sunt sua esse credunt p̄ indissolubilem charitatis gratiam conscendentes. celestis illi patris imaginem ac similitudinē recipere mereamur. et ad imitationē veri illius filij proclamare possimus. Om̄ia quę habet pater mea sunt. Quod etiā de nobis beatus apostolus p̄fitetur dicens. Om̄ia vestra sunt. siue paulus. siue apollo. siue cephas. siue mundus. siue vita. siue mors. siue p̄sentia. siue futura. om̄ia vestra sunt. Ad quam similitudinē etiā saluatoris p̄cepta nos p̄uocant. Estote

inquit et vos perfecti sicut et pater vester celestis p̄fectus est. In illis enim non nū. q̄ solet interrumpi bonitatis affectus. cū aliquo vel tepore vel leticia vel oblectatione vigor animi relaxatur. aut metū ad p̄sens gehenne aut desiderij subtrahit futurorum. Et est q̄dem in illis gradus cuiusdam p̄fectus imbuens nos. vt dū vel penarū metu vel premiorū spe incipimus vicia declinare. ad charitatis gradum transire possimus. q̄ timor inquit non est in charitate. sed p̄fecta charitas foras mittit timorem. qm̄ timor penam habet. Qui autē timet non est p̄fectus in charitate. Nos ergo diligamus. q̄a de prior dilexit nos. Non ergo aliter ad illam veram p̄fectionem conscendere poterimus. nisi quemadmodum nullius alterius nisi nostre salutis gratia. prior nos ille dilexit. ita eum nos q̄ nulli aliterius rei nisi sui tantū amoris dilexerimus obtentu. Vobis nobis studēdū est vt de h̄ timore ad spem. de spe ad charitatem dei. vel ip̄arum virtutū amorē. p̄fecto mentis cōscendamus ardore. vt transmigrantes in affectum boni ip̄ius immobiliter. quantū humane possibile est naturę quod bonum est retentemus.

Charitas non solum de se suis filios faciat sed etiā imaginem dei ac similitudinē cōferat

Ultum nanq̄ differt. **L. ix.** inter eum qui metu gehenne vel spe retributionis future vicioz in se extinguit incendia. et eum qui diuine charitatis affectu ip̄am maliciam et immundiciam perhorrescit. ac puritatē possidet bonum amore tantū et desiderio cauitatē. nec iam remunerationē future p̄missionis aspiciens. sed p̄sentis boni delectatus conscientia agit om̄ia. nec contemplatione penarū sed delectatiōe virtutum. Hic nanq̄ status nec submotis cunctorū hominū testimonijs abuti occasione peccati. nec oculū cogitationū violari oblectationibus potest. dum affectum virtutis ip̄ius medullitus retinet.

k

Collatio XI abbatis Cheremonis

nens quicquid illi contrarium est non solum corde non recipit. verum etiam summo detestatur horrore. Aliud namque est presenti bono quicquam delectatum odio habere vicioz carnis ve contagia. aliud future remunerationis intuitu illicitas concupiscentias refrenare aliudque est per sensum metuere detrimentum. et aliud futurum formidare supplicium. Postremo multo maius est propter bonum ipsum a bono nolle discedere. quam propter metum mali malis non pretere consentium. In illo enim voluntarium bonum est. in isto vero velut coactum et tamquam nolenti violenter extortum. vel metu supplicij vel cupiditate proximorum. Nam qui timoris obtentu a vicioz abstinet blandimentis. adempto timore obstaculo rursus ad illud quod diligit reuertetur. et ob id nec stabilitatem boni ingerit obtinebit. sed nec ab impugnatioe quidem aliquam requiescet. quia nec firmam ac perpetuam pacem castimonie possidebit. Ubi est enim inquietudo bellorum. non possunt non etiam vulnerum interuenire discrimina. Necesse est enim quempiam in conflictu situm. quous bellator sit ac fortiter dimicet et letalia adversarij vulnera frequenter infligat. nonnumquam tamen hostili mucrone perfringi. Qui vero superata impugnatione vicioz pacis iam securitate perfruitur. et transit in ipsius virtutis affectum. iugem statum illius boni cui iam totus est retentabit. quia damnosissime castitatis nihil credit esse damnosius. Nec enim carius ac preciosius quicquam presenti iudicat puritate. cui pena gravis est. vel virtutum perniciosa transgressio. vel ipsius vicij virulenta contagio. Huic inquam nec reuerentia humane presentie quicquam adijcet honestatis. nec minuet solitum. sed ubique secum semper circumferens arbitram non solum actuum sed etiam cogitationum suarum conscientiam. illi potissimum studere contendit. quem nec circumveniri nec falli. nec subterfugere se posse cognoscit.

Quod perfectio charitatis sit per inimicos orare et quo indicio anima nec dum purgata noscatur.

Capitulum x.

Quem statum si quis de adiutorio dei non de studio sui laboris presumens meruerit possidere. de conditione servili in quo timor est. et mercedennaria spei cupiditate in qua non tam bonitas largientis quam premium retributionis expetitur in adoptione incipiet transire filiorum. ubi iam non timor non cupiditas sed illa charitas que nunquam cadit iugiter perseverat. De quo timore et charitate quidam increpans dominus quid cuius persone conveniret ostendit. Filius honorat patrem. et servus dominum suum timet. Et si per ego sum. ubi est honor meus. Et si dominus ego sum. ubi est timor meus. Necesse est enim esse timere qui servus est. quia servus sciens voluntatem domini sui et non faciens digne vapulabit plagis multis. Per hanc itaque charitatem quisque ad imaginem dei similitudinemque pervenerit bonitatem. ac similem quodammodo possidens patientie ac lenitatis affectum. nullis deinceps peccantium vicijis irascetur. sed veniam potius infirmitatibus eorum condoles atque compatiens implorabit. seque reminiscens tam diu simili passio. num stimulis impugnatum. donec misericordie domini saluaretur. nec suo erutu studio ab impugnatione carnali. sed dei protectione saluatum. non iracundiam sed misericordiam errantibus intelliget impendendam. illum versiculum ad deum cum omni cordis tranquillitate decantans. Tu dirupisti vincula mea. tibi sacrificabo hostiam laudis. Et nisi quia dominus adiunxit me paulominus habitauerat in inferno anima mea. Et in hac mentis humilitate consistens. poterit etiam euangelicum illud perfectionis explere mandatum. Diligite inimicos vestros. et benefacite his qui oderunt vos. et orate persequentibus et calumniantibus vos. et ita ad il

De perfectione

lud premiū quod subiungit merebitur
peruenire per quod nō solum imaginez
dei et similitudinem preferamus. verum
etiam filij dei nuncupemur. vt siq̄ inquit
filij patris vestri qui in celis est. qui solē
suum oriri facit super bonos et malos. et
pluit super iustos et iniustos. Quem af-
fectum beatus iohannes affectum se ef-
se cognoscens ait. Et fiduciam habea-
mus i die iudicij. quia sicut ille est et nos
sumus in hoc mundo. In quo enī infir-
ma et fragilis humana natura esse sicut
ille est pōt. nisi sei bonos et malos iustos
et iniustos ad imitationem dei placida
semper sui cordis extenderit. charitate.
Et vt bonum. ppter boni ipsius. operetur
affectus. pueniēs ad illam veram adop-
tionem filioz dei. de qua idē bt̄s apls
ita pronūciat. Omnis q̄ natus est ex deo
peccatū non facit. quia semē ipsius in eo
est. et non potest peccare. qm̄ ex deo nat⁹
est. Et iterum. Scimus q̄ omnis q̄ na-
tus est ex deo non peccat. sed generatio
dei conseruat eum et malignus non tan-
git eum. Quod intelligendum est nō de
omni genere peccatorū. sed de capitali-
bus tantū criminibus dici. A quibus se
quisq̄ extrahere atq̄ emundare nolue-
rit. p illo in alio loco p̄dictus apostol⁹
ne orari quidem debere pronūciat. Qui
scit inquit fratrem suum peccare pec-
catum non ad mortem. petat et dabitur
ei vita peccati non ad mortem. Est pec-
catum ad mortem. non p illo dico vt ro-
get quis. Ceterū de illis que p̄nuncian-
tur non esse ad mortem. a quibus etiam
hi qui fideliter christo deseruiunt. quā-
talibet semetipsos circūsp̄ctione custo-
diant. immunes esse non possunt. ita di-
citur. Si dixerimus quoniā peccatum
non habemus ipi nos seducimus et ve-
ritas in nobis non est. Et iterum. Si di-
xerimus quia nō peccauimus. mendacē
facimus eum. et verbum eius non est in
nobis. Impossibile nanq̄ est quemlibet
sanctorū non in istis minutis que per ser-
monem. per cogitationem. per ignoran-

tiam. p obliuionem. per necessitatem. per
voluntatem. p obreptionem. admittun-
tur incurrere. Quę licet ab illo peccato
quod ad mortem esse dicitur aliena sint
culpa tamen ac reprehensione carere nō
possunt. Cum ergo quis hunc quē p̄e-
diximus bonitatis affectum et imitatio-
nem dei fuerit affectus. tunc viscerib⁹
dominice lōganimitatis indutus p per-
secutoribus quoq̄ suis orabit similiter
dicens. Pater ignosce eis. non eī sciunt
quid faciunt. Ceterum euident indicij
est anime nec dum viciozū fecibus eliq̄-
te in criminibus alienis non affectu mi-
sericordie cōdoletur. sed rigidam iudicā-
tis tenere censuram. Nam quemadmo-
dum pfectionem cordis poterit obtine-
re is qui non habet illud quod apostol⁹
plenitudinem legis consummare posse si-
gnauit. Alterutrū inquit onera vestra
portate. et sic implebitis legem christi. sz
nec illam virtutem possidet charitatis.
que non irritatur. non inflatur. non co-
gitat malum. que omnia suffert. omnia
sustinet. Iustus enī misereat animas pe-
corum suozū. viscera autem impiozū si-
ne misericordia. Ideo q̄ isdē vicijs mo-
nachum subiacere certissimū est. que in
alio inclemēti atq̄ inhumana seuerita-
te condemnat. Rex enim rigidus incur-
rit mala. et q̄ obturat aures suas ne au-
diat infirmum. et ipse inuocabit et non
erit qui exaudiat eum.

Interrogatio cur affectū timo-
ris et spei dixerit imperfectum.

Sermonius. Do. **C**ari-
tenter quidem atq̄ magnifice
de pfecta dei charitate dissertū
est. verūtamen illud nos permouet quod
cum eā tanta laude pretuleris. timorem
dei et spem retributionis eterne imperfecta
esse dixisti. cum utiq̄ multo aliud videat⁹
de eis. p̄pheta sensisse dicens. Time-
te dominū omnes sancti eius. quia nihil
deest timentibus eū. Et iterum in obser-
uandis iustificatiōibus dei. retributio-
nis se contemplatione fateat⁹ exercitū

Collatio XI abbatis Cheremonis

Inclinavi inquam cor meum ad faci-
endas iustificationes tuas in eternum.
propter retributionem. Et apostolus. Fi-
de inquit moyses grandis factus nega-
uit se esse filium filie pharaonis. magis
eligens affligi cum populo dei quam tem-
poralis peccati habere iocunditatem. ma-
iores diuitias existimans thesauris egi-
ptiorum imperium christi. Aspiciebat enim
in remunerationem. Quomodo ergo imper-
fecta esse credenda est. cum et beatus da-
uid retributionis obtentu iustificationes
domini se fecisse gloriatur. et legislator prima
futura prospiciens. spreuisse adoptionem
regie dignitatis. et afflictionem dirissi-
mam egiptiorum thesauris pretulisse di-
catur.

Responsio de diuersitate per- fectionum Cap. xij.

Cheremon. Pro statu atque
mensura vniuersarumque mentis
scriptura diuina ad diuersos per-
fectionum gradus arbitrii nostri prouocat liber-
tatem. Nec enim poterat vniuersis om-
nibus perfectionis corona proponi. quia
nec omnium vna virtus aut voluntas aut
feruor est. et ideo iparum quodammodo
perfectionum diuersos ordines diuersasque
mensuras sermo diuinus instituit. Quod
ita esse euangelicarum quoque beatitudi-
num varietas euidenter ostendit. Licet
enim beati dicantur quorum sunt regna ce-
lorum. et beati qui possidebunt terram. et
beati qui consolationem recipiunt. et beati
qui saturitate potiuntur. tamen multum cre-
dimus interesse inter habitationem re-
gni celorum et possessionem illius quecum-
que est terre. et inter perceptionem consola-
tionis et plenitudinem saturitatem quam in-
sticit. multumque distare inter illos qui mi-
sericordiam consequuntur. et illos qui glo-
riofissima visione dei perfrui merebuntur.
Alia enim gloria solis. et alia gloria lune.
et alia gloria stellarum. Stella enim a stella
differt gloria. ita et resurrectio mortuo-
rum. Cum igitur iuxta hunc modum scri-
ptura diuina timentes deum laudet et di-

cat. Beati omnes qui timent dominum. et ple-
nam pro hoc illis beatitudinem re promit-
tat. iterum tamen dicit. Timor non est in
charitate. sed perfecta charitas foras mit-
tit timorem. quam timor pena habet. Qui
autem timet. non est perfectus in charitate.
Et rursus. cum seruire deo gloriosum sit
et dicatur. Seruite domino in timore. et
magnum tibi est. vocari seruum meum.
et beatus seruus ille quem cum venerit dominus
suus inuenerit sic facientem. tamen ad apo-
stolos dicit. Jam non dicam vos suos
quia seruus nescit quid faciat dominus
suus. Vos autem dico amicos. quia omnia
quecumque audiui a patre meo nota feci
vobis. Et iterum. Vos amici mei estis. si
feceritis ea que precipio vobis. Videtis ergo
perfectionum gradus esse diuersos. et
de excelsis ad excelsiora nos a domino prouocari. ita ut is qui in timore dei beatus et
perfectus extiterit. ambulans sicut scriptum
est. de virtute in virtutem. et de perfectione
ad aliam perfectionem. id est de timore ad
spem mentis a laetitia conscendens. ad
beatiorum de nouo statu. quod est charitas.
inuitetur. Et qui fuerit fidelis seruus ac
prudens. ad amicitie sodalitate et adop-
tionem transeat filiorum. Secundum ergo hunc
sensum nostra quoque est intelligenda senten-
tia. non quo contemplatione prepetuam illam
pene vel beatissime retributionis que pre-
mittitur sanctis. nullius pronuncemus
esse momenti. sed quia cum sint utiles et se-
ctatores suos ad initia beatitudinis in-
troducant. charitas rursus in qua ple-
nior fiducia perpetuumque iam gaudium est
assumens eos de timore serui et mercen-
naria spe. ad dilectionem dei et adoptio-
nem transferet filiorum. et quodammodo per-
fectiores faciet de perfectis. Multe enim
ait saluator mansiones sunt apud patrem
meum. Et licet omnia astra esse videantur
in celo. inter claritatem tamen solis et lu-
ne atque luciferi ceterarumque stellarum mul-
ta distantia est. Et ideo beatus apostolus.
non solum timori ac spei. sed etiam cumque caris-
simis quibus magna ac mirifica habetur

De perfectione

eam pferens supra modum excellentio-
rem omnibus viam charitatis ostendit.
Nam cum vellet expleto omni catalo-
go spiritalium carismatum virtutum ei-
us membra describere ita prefatus est. Et
adhuc supra modum excellentiore via
vobis demonstro. Si linguis hominum
loquar et angelorum et si habuero prophe-
tiam et nouerim misteria omnia et omne
sciam et si habuero oem fidei ita ut mo-
tes transferam et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas. et si
tradidero corpus meum ita ut ardeam
charitatem autem non habuero nihil mi-
hi prodest. Videtis ergo nihil preciosi
nihil perfecti nichilque sublimius (et ut
ita dixerim) nihil charitate perennius i-
ueniri. Siue enim prophetie euacuabun-
tur siue lingue cessabunt siue scientia de-
struetur charitas autem nunquam excidet si-
ne qua non solum illa precellentissima ca-
rismatum genera sed etiam martirij ipsi
gloria vacuatur.

**De timore qui charitatis ma-
gnitudine generatur. Ca. xiiij.**

Quisquis igitur in huius fuerit
charitatis perfectione fundatus
necesse est ut ad illum sublimio-
rem charitatis timorem gradu excellentio-
re conscendat. quem non penarum ter-
ror nec cupido primorum sed amoris ge-
nerat magnitudo. quo vel filius indul-
gentissimum patrem vel fratrem frater vel
amicum amicus vel coniugem coniunx
solicite reueretur affectu. dum eius non ver-
bera neque conuicia sed vel tenuem amo-
ris formidat offensam atque in omnibus
non solum actibus verum etiam verbis
attonita semper pietate distenditur. ne er-
ga se quantumcumque seruorum dilectionis
illius intepescat. Cuius timor magnifi-
centiam ysaias vnus prophetarum eleganter
expressit. Diuitie inquit salutis sapientia
et scientia timor domini ipse thesaurus eius.
Non potuit timoris istius dignitatez ac-
meritum magis euidenter exprimere quam ut di-
uitias salutis nostre que in vera sapien-

tia dei scientiaque consistunt diceret nisi a
timore domini non posse seruari. Ad hunc igitur
metum non peccatores sed sancti prophetique
inuitant eloquijs dicente psalmi propheta.
Time domine omnes sancti eius quia nihil de-
est timentibus eius. Qui enim hoc timore do-
mini metuit perfectioni eius certum est ni-
hil deesse. Nam de illo timore penali cui
denter iohannes apostolus dicit. Qui timet
non est perfectus in charitate quia timor pe-
nam habet. Multa ergo distantia est in-
ter istum timorem cui nihil deest qui sapi-
entie scientieque thesaurus est et illam imp-
fectum qui principium sapientie nuncupat. qui-
que penam in se continens de perfectorum cor-
dibus superueniente plenitudine chari-
tatis extrudit. Timor enim non est in cha-
ritate sed perfecta charitas foras mittit ti-
morem. Et reuera si principium sapientie
in timore consistit. quod erit eius nisi in chri-
sti charitate perfectio. que illud in se ip-
se perfecte dilectionis continens metum non iam
principium sed thesaurus sapientie et sci-
entie nuncupatur. Et idcirco duplex timor
moris est gradus vnus incipientium id
est eorum qui adhuc sub iugo et terrore
seruili sunt. de quo dicitur. Et seruus do-
mini suum timebit. Et in euangelio. Jam
non dico vos seruos quia seruus nescit
quid faciat dominus eius. Et ideo ser-
uus inquit non manet in domo in eter-
num filius manet in eternum. Imbuit enim
nos ut ab illo penali metu ad charita-
tis plenissimam libertatem et amicorum fi-
liorumque dei fiduciam transeamus. Denique
beatus apostolus qui seruilem illum timo-
ris gradum olim charitatis dominice vo-
lute transcendit inferiora despiciens
maioribus se ditatum donis a domino sic proficit.
Non enim inquit dedit nobis deus spi-
ritum timoris sed virtutis et dilectionis
et sobrietatis. Eos etiam qui perfecta celestis
illius patris dilectione flagrabant quosque
ex suis filios adoptionis diuina iam fecerat
hoc adhortatur eloquio. Non enim accepistis
spiritum seruitutis iterum in timore sed accepistis
spiritum adoptionis filiorum in quo cla-

Collatio XII abbatis Cheremonis

manus abba pater. De hoc etiam metum illam septiformem spiritus sancti gratiam propheta describeret quem in homine illo dominico secundum incarnationis dispensationem descendisse non dubium est dixissetque. Et requiescet super eum spiritus domini spiritus sapientie et intellectus spiritus consilii et fortitudinis spiritus scientie et pietatis nonissime velut quiddam proprium intulit dicens. Et replebit eum spiritus timoris domini. In quo primitus illud diligentius est intuendum quod non dixerit et requiescet super eum spiritus timoris domini sicut de illis prioribus dixerat sed replebit inquit eum spiritus timoris domini. Tanta enim veritatis eius est magnitudo ut queque semel sua virtute possederit non parum sed totam eius occupet mentem. Nec immerito. Illi etenim que nunquam excidet coherens charitati non solum replet sed etiam perpetua et inseparabili eum quem ceperit possidet iugitate nullis leticie temporalis vel voluptatum oblectationibus imminutus. Quod nonnunquam illi qui fors raras mittat timori evenire consuevit. Hic estigitur perfectio timoris quo homo ille dominicus qui non solum redimere humanum genus sed etiam prebere venerat perfectionis formas atque exempla virtutum repletus fuisse narratur. Illum enim servilem suppliciorum timorem verus dei filius qui peccatum non fecit nec dolus inuentus est in ore eius habere non potuit.

Interrogatio de consummatione castitatis. Cap. xiiij.

Germanus. Quia de perfectione charitatis sermo digestus est volumus etiam de castitatis fine aliqua liberius sciscitari. Non enim ambigimus illud precesum fastigium charitatis per quam sicut huc usque disertus est ad imaginem dei similitudinemque descenditur line castitatis perfectione subsistere omnino non posse sed utrum ita ei possit perpetuitas obtineri ut nunquam libidinis titillatio integritatem nostri cordis infesteret et ita valeamus ab hac passio-

ne carnali regentes in corpore regenerari ut nunquam incentiuorum esibus aduramur volumus edoceri.

Dilatio expositionis postulate. Capitulum xv.

Cheremon. Summe quidem beatitudinis ac singularis est meriti ita istum per quem domino coheremus affectum vel discere in giter vel docere ut meditatio eius secundum psalmigraphi sententiam omnes vite nostre dies noceatque consumat et mentem nostram insatiabiliter elurientem sitientemque iusticia celestis huius cibi perpetua ruminatione sustentet. Sed consulendum est etiam in mento corporis nostri secundum benignissimam saluatoris nostri providentiam ne deficiat in via. Spiritus enim peremptorio caro autem infirma que etiam nunc vel exigui cibi perceptione curanda est ut post refectionem eius etiam ad ea que desideratis diligentius indaganda mentis quoque addatur intentio. **Explicit collatio prima abbatis cheremonis de perfectione. Incipiunt capitula collationis secunde eius de abbatibus de castitate. Cap. primum.**

Verba abbatis cheremonis de castitate

- i De corpore peccati et membris eius
- ii De mortificatione fornicationis et immundicie
- iii De ad obtinendam castimonie puritate non sufficiat humani laboris intentio
- iv De utilitate impugnationis que nobis de incentiuorum esibus generatur
- vi De patientia ardorem fornicationis extinguat.
- vii De differentiis et gradibus castitatis
- viii De natura castitatis et effectibus eius in experti tractare non possint
- ix Interrogatio an corpori motus etiam dormientes possim evadere.
- x Responsio quod somnum accidens carnis commotio non officiat ca-

De castitate

xi **Q** multum intersit inter continentiam et castitatem

xii **D**e mirabilibus que peculiariter in sanctis suis dominis operatur

xiii **Q** soli qui experiunt agnoscant dulcedinem castitatis

xiiii **I**nterrogatio de continentie qualitate et temporis modo in quo castitas perfici possit

xv **R**esponsio intra quod tempus possibilitas castitatis possit agnosci

xvi **D**e fine ac remedio castitatis.

Explacunt capitula **I**ncipit collatio secunda abbatis chere monis de castitate. Cap. primum

Reflectione

transacta. que doctrine cibum desiderantibus nobis onerosa magis vis est quam iocunda. cum illico nos promissi sermonis debitorum senex expectare sensisset. grata est inquit mihi non solum attonita ad discendum vestre mentis intentio. sed etiam disciplina proposita questionis. Rationabilis enim reuera interrogationis a vobis ordo seruatus est. Necesse est enim ut tam excelsa plenitudinem charitatis immensa illa perfecte atque perpetue castimonie premia consequantur. parum sit gaudium in tanta parilitate palmarum. Tanta enim sibi societate federant. ut vna absque altera nequeat possideri. Hoc igitur propositio vestra completa est. ut vix ignis ille percipiscens. cuius hinc caro velut insitum sentit ardorem ad plenum possit extingui. disputatione simili panderem. De quo primum quod beatus apostolus senserit diligenter inquiramus. Mortificate inquit membra vestra que sunt super terram. Primum ergo que cetera perscrutemur. que ista sint membra que mortificari preceperit indagemus. Neque enim beatus apostolus ad abscissionem manuum aut pedum aut genitalium imitari nos preceptione compellit. sed corpus peccati quod utique consistat ex membris. quotiens destrui celo perfecte de-

siderat sanctitatis. de quo corpore alibi. ut destruat inquit corpus peccati. Et que sit eius destructio consequenter exponit. ut iam inquit non seruiamus peccato. A quo etiam se liberari cum euulsa postulat dicens. Infelix ego homo. quod me liberabit de corpore mortis huius.

De corpore peccati et membris eius. Cap. ii.

Hoc itaque peccati corpus multis vicioz membris probatur extrinsecum. et ad eius attingere portionem quicquid vel facto vel dicto vel cogitatione peccat. cuius membra rectissime super terram esse dicuntur. Non enim possunt hi qui eorum utuntur ministerio veridice profiteri. nostra autem conuersatio in celis est. Huius igitur corporis in hoc loco apostolus membra describens. Mortificate inquit membra vestra que sunt super terram. fornicationem. immundiciam. libidinem. concupiscentiam malam et auariciam que est simulacrum finitus. Primum itaque loco fornicationem credidit inferendam. que carnali coniunctio perficitur. Secundum etiam membrum immundiciam nuncupauit. que nonnullis absque ullo mulier tactu vel dormientibus vel vigilantibus per incuriam incircumspecte mentis obrepit. et ideo notat ac prohibet in lege. que immundos quosque non solum sacrarum carniuz participatione prauit. verum etiam ne contactu suo sancta pollueret. a castrorum insit congregatione secerni dicens. Aia que cumque comederit de carnibus sacrificij salutari (quod est domini) in qua est immundicia bibit coram domino. et quicquid tetigerit immundus immundus erit. In deuteronomio quoque Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus est somnio. egredietur extra castra. et non reuertetur priusquam ad vesperam. lauet aqua. et post solis occasum regredietur in castra. Deinde tertium peccati membrum libidinem ponit. que in recessibus coalescens anime accidere quippiam etiam sine corporis passione potest. Libidinem enim ab eo quod libeat dictam esse non dubium

Collatio XII abbatis Cheremonis

est. Post hæc de maioribus peccatis ad
minora descendens. quartū intulit mem
brum. concupiscentiā malam. quæ nō so
lum ad prædictam impudicię passionē
verū etiā ad omnes noxias cupiditates
generaliter trāferri potest. quę corrupte tā
tum mō voluptatis est egritudo. De q̄
dñs in euangelio. Qui viderit mulierē
ad concupiscendū eam. iam mechatur est
eam in corde suo. Multo enī maius est
etiā tunc mentis lubrici desiderii con
tinere. cum ei illecebrosi aspectus offerat
ocasio. Quibus manifestissime cōpro
batur. ad pfectionem puritatis castimo
niam continentie corporalis solam non
posse sufficere. nisi ei etiā mentis adda
tur integritas. Post quę omnia nouis
simum illius corporis membrū. et auari
ciam inquit. pculdubio ostendens non
solum ab appetitu rerū alienarū animū
continēdū. verū etiā p̄pria magna
nimit̄ contemnēda. Hoc enī et in acti
bus apostolorum fecisse legitur creden
tium mltitudo. de q̄ dicit. Multitudis
aut̄ credentium erat cor vnum et aīa vna.
nec quisq̄ eorū quę possidebāt aliquid
suum esse dicebat. sed erant illis oīa cō
munia. Quotq̄ enim possessores agro
rum aut domorū erant. vendentes affe
rebant precia eorū quę vendebant. et po
nebant ante pedes apostolorū. Diuide
batur autē singulis. put cuiq̄ op̄ erat.
Et ne ad paucos p̄tinere videretur ista
perfectio. auariciam simulachrorū serui
tutem esse testat̄ est. Nec imerito. Quis
quis enī non cōmunicat necessitatibus
egenorum. et pecunię suę quā infideli te
nacitate conseruat. christi precepta post
ponit. ydolatrię crimen incurrit. amores
sc̄z materię mundialis diuine preferens
charitati.

De mortificatione fornicationis et immundicie. Cap. iij.

Sergo multos ita pro christo su
as videmus abieciisse substan
tias. vt non solum possessiones
pecuniarum. verū etiā desiderii de cor

dibus eorum imp̄petuum proleimus
abscisum. consequens est vt eodem mo
do etiā fornicationis ardorem extingui
posse credam. Neq̄ enī rem impossibilē
ap̄ls cum possibili coniunxisset. sc̄z vtra
q̄ sciēs esse possibilia. pari modo morti
ficanda decreuit. Et intantū bñs ap̄ls
fornicationem sine immundiciā de no
stris mēbris extirpari posse cōfidit. vt nō
solum mortificari ea. sed ne nominari
quidem in nobis debere. p̄nunciet. For
nicatio inquit. et omnis immundicia
aut auaricia nec nomine in vobis. aut
turpitudor. aut stultiloquiū. aut scurrili
tas. quę ad rem non pertinet. Que etiā
pari modo p̄nicioſa esse. et equali nos a
regno dei exclusionē repellere. edocet di
cens. Illud autē scitote. qm̄ omnis for
nicator aut immundus aut auarus qd̄
est ydolorū seruitus. non habet heredita
tem in regno christi et dei. Et iterū. Noli
te errare. neq̄ fornicarij. neq̄ ydolis ser
uientes. neq̄ adulteri. neq̄ molles. neq̄
masculorum concubitores. neq̄ fures.
neq̄ auari. neq̄ ebriosi. neq̄ maledici.
neq̄ rapaces regnum dei possidebunt.
Dubium p̄inde esse non debet. fornica
tionis et immundicie de membris nostris
aboleri posse contagium. qm̄ quidem nō
aliter ea q̄ auariciā stultiloquiū scur
rilitatē ebrietatē ac furta quorum facili
amputatio est. mādauerit abscidēda.

Ad obtinendam castimonie puritatem non sufficit humani laboris intentio. Cap. iij.

Certos tamen esse nos cōuenit.
q̄ licet omnem continentie di
strictionem. famem sc̄z ac sitim
vigilias quoq̄ et operis iugitatē atq̄ i
cessabile subeamus studium lectionis.
perpetuam tamē castimonie puritatem
horum laborum merito contingere. neq̄
amus. nisi in his iugiter desudantes ex
perientie magisterio doceamur incorru
ptionem eius diuine gratię largitate cō
cedi. Ob hoc sane solum mō se vnusq̄sq̄
infatigabiliter in his exercitijs perdura

De castitate

re debere cognoscat. ut p illor afflictio /
nem misericordiaz domini consecutus.
De impugnatione carnis ac dominatõe
prepotentiũ viciorũ diuino mereat mu /
nere liberari. non quo adepturũ se per il /
la confidat istam quam cupit inuoluta
corporis castitate. Tanto autẽ erga ac /
quisitionem castimonie desiderio atqz
amore inflammemur. quãto quis pecu /
niarum cupidissimus appetitor. vel qui
summa honorũ ambitõe distendit. vñ q
intolerabili pulchre mulieris amore ra /
ptatur. desideriu suum impatiẽtissimo
ardore optat expleri. z ita fiet vt dñ pro
integritatis perpetuitate insatiabili cu /
piditate succedimur. desiderabil despi /
ciatur cibus. necessarius horreat potus.
somnia deniqz ipse nature debet. spua /
tur. vel certe vt deceptor fraudulentissi /
mus puritatis z emulus atqz cõtrarius
castitati. attonita atqz suspecta mète ca /
piatur. z ita vnusquisqz quotidie inte /
gritatis sue matutinus explorator effe /
ctus. De collata sibi purificatione pgaui /
deat. eamqz se non suo studio nec vigilã /
tia sed protectione dñi sentiat consecu /
tum. ac tamdiu illius pseuerantiam suo
corpori intelligat cohesuraz. qñdiu eam
dominus sua fuerit miseratione largi /
tus. Qui enim hanc stabiliter obtinet
fidem. nequaquã superbum sapiens de
sua virtute confidet. neqz seductus lon /
gis obsceni liquoris indutijs blandissi /
ma securitate soluet. sciẽs impurissime
colluisionis aspergine se ptinus macu /
landum. si vel paululum quid ab eo p /
tectio diuina discesserit. ac pinde p per /
petuitate eius cum omni contritione et
humilitate cordis. indefessis est oratio /
nibus excubandum

**De utilitate impugnationis q̃
nobis de incẽnuorum estibus
generatur. Cap. v.**

Ultis autẽ capere per hui rei
quam dicimus veritatem cui
dens argumentũ. per quod z h
que dicta sunt approbetis. et istam cor

poris pugnam que inimica vobis puta /
tur ac noxia vtiliter membris nostris in /
sertam esse doceamini. Considerate que
so illos qui corpore sunt spadones. que
precipue causa in virtutibus appetẽdis
desides reddat ac tepidos. Nonne q̃a
corrumpe de castitatis credunt se peri /
culum nõ habere. Quod tamen nemo
ita pposuisse me credat. vt neminẽ eorũ
penitus inueniri posse confirmem. perfe /
cta abrenunciatione flagrantẽ. sed quia
naturam quodãmodo suam vincant. si
qui forte eorũ ad ppositam perfectionis
palmam summa animi districtione con /
tendunt. cuius ardor ac desiderium eũ
quem semel accenderit. famem. suum. vi /
gilias. nuditatem. cunctosqz labores cor /
poris. non solum patient. verum etia z li /
benter sustinere cõpellit. Vir enim in to /
loribus laborat sibi. z vim facit pditioni
sue. Et iterum. Animẽ autẽ egentẽ etiam
amara dulcia videtur. Alias nanqz nõ
poterunt desideria p̃sentium rerũ vel re /
primi vel auelli. nisi pro istis affectibus
noxijs quos cupimus amputari. alijs sa /
lutares fuerint intromissi. Pallatenus
enim valet viuacitas mentis. absqz ali /
cui? desiderij vel timorj. gaudij vel me /
rois affectione subsistere. nisi hec eadez
in bonam partem fuerint immutata. Et
idcirco si carnales concupiscentias de
cordibus nostris desideramus extrude /
re. spirituales in earum locis plantemus
ptinus voluntates. vt his anim? noster
semp innexus z habeat quibus iugiter
immoret. z illecebras p̃sentium ac tem /
poralium respuat gaudiorũ. Cũqz in
hunc statum mens nostra quotidianis
exercitijs erudita pfecerit. tunc versiculi
illius affectum experientia docente conci /
piet. quẽ oẽs quidem solita psallẽdi mo /
dulatione concinimus. virtutem xõ ei?
non nisi pauci expertiqz p̃cipiunt. p̃pro
uidebam dñm in cõspectu meo sp. qm a
dextris est mihi ne cõmouear. Ille etenĩ
sol? vim atqz intellectum hui? carminis
efficaciter assequit. qui pueniẽs ad istaz

Collatio XII abbatis Cheremonis

de qua loquimur corporis atque anime puritatem intelligit se cunctis momentis nerursus ab eadem deuoluatur a domino conseruari. dextraque suas id est operationes sanctas ab eodem iugiter communiri. Dominus enim sanctis suis non a sinistris (quia nihil habet sinistrum vir sanctus) sed a dextris semper assistit a peccatoribus vero et impijs non videtur. quia non habent illas dexteris quibus dominus conuenit assistere nec possunt dicere cum propheta. Oculi mei semper ad dominum. quoniam ipse euelleret de laqueo pedes meos. Quod nullus poterit veridice profiteri nisi qui vniuersa que in hoc mundo sunt aut noxia aut superflua aut certe inferiora summis virtutibus indicans omnem intuitum suum omne studium omnem curam erga cultum sui cordis et castimonie defixerit puritatem atque ita mens istis exercitijs eliminata et perfectibus expoliata ad perfectam corporis atque anime perueniet sanctitatem.

¶ Patientia ardozem fornicationis extinguat.

Cap. vi.

Quantum enim quis in lenitate ac patientia cordis tantum in corporis puritate proficiet quantum longius iracundie populerit passionem tanto castitatem tenacius obtinebit. Non enim estus corporis declinabit nisi qui animi motus ante compresserit. Quod apertissime saluatoris nostri ore laudata beatitudo declarat. Beati milites quoniam ipsi possidebunt terram. Non ergo aliter nostram possidebimus terram id est non alias ditioni nostre rebellis huius corporis terra subdetur nisi mens nostra prius fuerit patientie lenitate fundata nec poterit quis aduersus carnem suam insurgentia libidinis bella comprimere nisi prius armis mansuetudinis instruat. Mansueti enim possidebunt terram et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Hanc inquam terram quemadmodum obtinere possumus idem propheta

in consequentibus psalmi ipsius edocet. Expecta dominum et custodi viam eius et exaltabit te. ut hereditate capias terram. Constat ergo ad possessionem terre istius firmiter obtinendam neminem posse descendere nisi illos tantum qui per immobiles patientie lenitatem vias domini duras ac precepta seruantes de ceno carnalium passionum extrahente eodem fuerint exaltati. Mansueti ergo possidebunt terram et non solum possidebunt eam sed etiam delectabuntur in multitudine pacis qua nemo in cuius carne adhuc bella concupiscentie suscitant stabili perfruetur. Recesse est enim infestari cum dirissimis demonum prelijs et ignitis luxurie iaculis sauciatur a terre sue possessione deuolui donec dominus auferat bella usque ad fines terre eius arcum conterat et confringat arma et scuta comburat igni illo scilicet quem venit dominus mittere super terram arcus etiam et arma confringat quibus aduersus eum nequitie spiritales diebus ac noctibus dimicantes ignitis confgebant cor eius iaculis passionum. Et ita cum cum dominus conterens bella ab omnibus incentiuorum estibus liberarit ad illum puritatem perueniet statum ut deposita confusione qua semet ipsum id est carnem suam dum impugnaretur horrebat incipiat ea velut purissimo tabernaculo delectari. Non enim accedent ad eum mala et flagellum non appropinquabit tabernaculo eius ad illud scilicet propheticum patientie virtute perueniens ut mansuetudinis merito non modo suam hereditet terram verum etiam delectetur in multitudine pacis. Ubi autem adhuc superest sollicitudo certaminis pacis esse non potest multitudo. Non enim ait delectabuntur in pace sed in multitudine pacis. Per quod euident ostenditur ita efficacissimam medicinam cordis esse patientiam. Sim illud salomonis Mansuetus vir cordis est medicus. et non solum ire tristitie accidie cenodoxie superbie verum etiam libidis omnique parit extirpet

De castitate

fomitum viciōrū. In longanimitate enī
(vt ait salomon) prosperitas regibus.
Nam qui mitis semp atq; tranquillus
est. nec iracundie p̄uptione succendit
nec accidit atq; tristitie angore consu
mitur. nec cenodoxie vanitate dissendit
nec superbie tumore sustollit. Pax enī
multa diligentibus nomen dñi. et non
est illis scandalum. Et ideo non immeri
to pronunciat melior patiens forte. et q̄
continet iram capite vr̄tem. Hanc igitur
pacem donec firmam atq; perpetuā
obtinere mereamur. m̄q; necesse est nos
impugnationibus attemptari. Frequē
terq; nobis est h̄sclulus iste cum gemi
tu lachrymisq; repetēd⁹. Miser fac⁹ suz
z afflic⁹ sum vsq; q̄q; tota die tristat⁹
ingrediebar. quoniā lūbi mei impleti sūt
illusionibus. z non est sanitas in carne
mea. a facie ire tue nō est pax ossib⁹ meis
a facie insipientie mee. Tunc enim com
petēter h̄c z in veritate deflebitur. qñ
post longam puritatem corporis nostri
sperātes iam carnalia nos omnimodis
euasisse cōtagia. stimulos carnis ob elationem
cordis adūsum nos rursus sentimus
insurgere. vel certe ad fallaciam
somniazū impuritas nos pristinae collu
uionis aspergit. Cum ergo ceperit quis
diuturna cordis z corporis puritate gau
dere. necesse est vt dum se credit vltius
iam nō posse ab illa sinceritate deuolui.
intra semetipm quodāmodo gloriē et
dicat. Ego dixi in abundantia mea. nō
moueboz in eternum. Sed cum vtiliter
a dōmō subrelictus illum puritatis sta
tum in quo sibimet confidebat senserit
p̄turbari. seseq; i illo spiritali viderit ti
tubare successu. recurrat protin⁹ ad illi⁹
integritatis auctorem. z agnosces infir
mitatem suam. confiteatur z dicat. Do
mine non in mea sed in tua voluntate p̄
stitisti decori meo virtutem. Auertisti fa
ciem tuam a me et factus sum conturba
tus. Illud quoq; beati iob. Si lot⁹ fue
ro quasi aquis niuis. z fulserint velut
mundissime manus mee. tamen sordib⁹

intinges me. z abominabūtur me vesti
menta mea. Quod tamen is qui suo vi
cio se in sordibus tingit. non potest dice
re suo creatori. Donec ergo ad p̄fectum
puritatis statum pueniat. necesse est euz
inequalitatibus istis frequentius erudi
ri. quoadusq; per dei gratiam confirma
tus in illa quam appetit puritate effica
citer dicere mereat. Expectans expecta
ui dominū. z respexit me. z exaudiuit pre
cem meam. z eduxit me de lacu miserie z
de luto fecis. z statuit supra petram pe
des meos. z direxit gressus meos.

De differentiis et gradibus ca stitatis.

Cap. vii.

Multi sunt enim castimonie gra
dus. quibus ad illā inuiolabi
lem cōscendit puritatez. quos
licet nec perspicere nec enunciare vt di
gnum est virtus nostra sufficiat. tamen
quia series narrationis exposcit. fm me
diocritatem expientie nostre vtcūq; pro
ferre temptabim⁹. reseruantes p̄fectiora
perfectis. nec preiudicantes his qui fer
uentiore studio puriorem castimoniam
possidētes. quāto maioris industrie sūt
tanto etiam p̄spicacie vigore p̄cellunt
Proinde sex gradibus licet m̄lta a se in
uicem sublimitate distantibus. fastigia
castitatis p̄cella distinguam. ita vt me
dia quedam que tamen multa sunt pre
termittam. quorū subtilitas ita huma
nos subterfugit sensus. vt eā nec mens
inspicere neq; p̄loqui lingua p̄ualeat. q̄
bus sensim castitatis ipius p̄fectio quo
tidianis p̄fectibus adolefcit. Scdm
similitudinem namq; corporū terrenorū
que singulis diebus insensibiliter sui ca
piunt incrementa. z ita dum nesciūt ad
p̄fectum habituz p̄uehantur. anime q̄z
robur ac maturitas castitatis acquirūt.
Primus itaq; pudicie gradus est. ne
vigilans impugnatione carnali mona
chus elidatur. Secundus. ne mens illi⁹
voluptarijs cogitationib⁹ immoretur.
Tertius. ne femineo nec tenuit⁹ ad cōcu
piscentiā moueatur aspectu. Quartus

Collatio XII abbatis Cheremonis

ne vigilans vel simplicem carnis perfectum motum. Quintus ne cum memoriam generationis humane vel tractatus ratio vel necessitas lectionis ingesserit. Stultissimus mentem voluptarie actionis perstringat assensus sed velut opus quoddam simplex ac ministerium humano generi necessario contributum. tranquillo ac puro cordis contemplatur intuitu. nihilque amplius de eius recordatione concipiat. quam si operatione lateat vel cuiuslibet alterius officine mente pertractet. Sextus castimonie gradus est. ne illecebrosus fantasmatibus feminarum vel dormiens illudatur. Licet enim hanc ludificationem peccato esse obnoxiam non credamus. concupiscentie tamen adhuc medullitus latitantis indicium est. Quam tamen illusionem diversis modis constat accidere. Nam secundum illum usum quem vigilans exercere vel cogitare pluerat. etiam dormiens unusquisque temptatur. Aliter enim falluntur hi qui carnalem copulam norunt. aliter qui femine sunt commixtionis expertes. Hi enim simplicioribus ac purioribus somniis inquietari solent. ita etiam faciliore diligentia ac minore possunt labore purgari. Illi autem sordidioribus magisque expressis fantasmatibus illuduntur. donec paulatim secundum mensuram castitatis. ad quam unusquisque contendit. in odium illius rei quam voluptariam ante sentiebat. mens etiam somno sopita vertatur. illudque ei quod fortibus viris per summo laborum stipendio re promittitur per prophetam concedat a domino. et arcum et gladium et bellum conteram de terra vestra. et dormire vos faciam fiducialiter. et ita tamen quis ad illam beati sereni paucorumque similium virorum perveniet puritatem. Quam idcirco a predictis sex castimonie gradibus sequestravi. quia non solum possideri sed etiam credi non nisi a rarissimis potest. Et quia id quod illi specialiter dominini muneris largitate collatum est. proponi ad generalis precepti non potest formam. sed vte vos usque mens nostra castitatem

ipsius puritate formetur. ut etiam ipso naturali motu carnis emortuo. illud obscenum liquorem omnino non proferat. Opinionem sane quorundam quam super hac carnis colluvione definiunt. silere non debeat. qui dicunt non idcirco eam dormientibus evenire. eo quod eam producat fallacia somniorum. sed potius quia redundantia humoris illius aliquas in egro. tanti corde fingat illecebras. Denique aiunt quod illo tempore quo non inquietat illa concocretio. quemadmodum fluxus eius ita etiam illusio conquiescat.

De natura castitatis et effectui eius in experti tractare non possint. Cap. vii

Sed hec suscipere et probare utrumque possibile an impossibile sint certo examine definire poterit nemo. nisi per experientiam longam et puritatem cordis ad confinia carnis ac spiritus verbo domini dirigente pervenerit. De quo beatus apostolus. Vivus est inquit sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. et pertransiens usque ad divisionem anime ac spiritus. compagumque ac medullarum. et discretorum cogitationum et intentionum cordis. Et ita inter illorum quodammodo terminos collocatus. quid humane conditioni necessarium sit atque inevitabiliter attributum. quidque consuetudine viciosa et incuria iuventutis innectum. velut inspector et arbiter iusta trinatione discernet. ac super eorum effectum atque naturam non falsis vulgi opinionibus abducat. nec preiudicatis inexpertorum diffinitionibus acquiescat. sed puritatis modum certa experientie sue libra et iusta examinatione perpendens. nequaquam illorum decipietur errore. qui negligentie sue vitio crebrioribus quam natura concipit egestionibus sordidati. de naturali conditione causantur. Cumque eos constet inferre potius vim nature. et extorqueri ab ea pollutionem quam ipsa non ingerit. intemperantiam suam ad necessitatem carnis immo ad eius referunt creaturam.

De castitate

tozem. proprias culpas ad naturę ifamiã transferentes. De quibz in puerbijs eleganter exprimitur. In sapientia viri cor-
rumpit vias suas. deu aut causatur in corde suo. Postremo quis huic assertioni nostre fidem terrogare voluerit. q̃so vt non ante p̃iudicata nobiscuz opinione disceptet. q̃s disciplinę huius suscipiat instituta. Cumq; hec per paucis mē-
sibus illa qua traditur moderatiōe seruauerit. p̃fecto hec que diximus verop-
terit probare iudicio. Ceterum frustra de cuiuslibet artis ac discipline fine con-
tendit. quisq; non prius omnia que ad consummationem eius pertinent. sum-
mo fuerit studio ac virtute sectatus. ve-
lut si verbi gratia similitudinem mellis ex tritico. aut rursus ex eo sicut etiã ex ra-
fani liniq; semibus lenissimi olei liquo-
rem p̃duci posse p̃firmem. Si quis hoc
penit? ignarus assilat. nonne cōtra rez
naturã hoc eē cōclamās. me velut ap̃t̃
simiauctorem mendacię deridebit. Cui
si ego testes innumeros qui hec se et vidis-
se et gustasse et fecisse testentur exhibeam.
rationem insup atq; ordinem q̃ ille spe-
cies. vel in olei pinguedinem. vel in mell
dulcedinem transformēt edisseraz. ille
autē in stultissime persuationis obstina-
tione persistens. neget ab illis seminibz q̃c
q̃s vel dulcedinis vel vnguedis posse p̃-
duci. Nonne magis notanda est irratio-
nabilis eius puicatz contentio. q̃s ser-
monis mei veritas irridenda. q̃ multoz
ac fidelium testium granitate. et euidentibus
documentis. et q̃d his amplius est expien-
tie. p̃batione fulcitur. Et ideo quisquis
ad illuz puritatis statū iungi cordis intē-
tione puenit. vt iam mēte ab huius pas-
sionis titillatione penitus absoluta. per
soporem caro eius velut redundantiam
superflui humoris expellat. conditionez
modumq; naturę certissime deprehendit.
et ita cuq; exp̃geat. inuenerit carnē suā
post longa tēp̃a se in scio atq; ignoran-
te pollutam. tū demū de naturali necessi-
tate causet. ad illū sine dubio perueniēs

statum. vt talis inueniat in nocte qualis
in die. talis in lecto qualis in oratiōe. ta-
lis solus qualis turbis hominum circūseptus.
Postremo vt nunq; se talē secret? aspi-
ciat. qualis videri ab hominibus erubescit.
nec in eo tale aliqd̃ inenitabilis ille ocul?
deprehendat. q̃d ab humanis aspectibz ve-
luisse celatum. et ita cum ceperit suauissi-
mo lumine castitatis iugiter delectari. di-
cere poterit cū p̃pheta. Et nox illuminatio
mea in delitijs meis. q̃ tenebre nō obscu-
rabuntur a te. et nox sicut dies illumina-
bitur. sicut tenebre eius ita et lumen ei?
Deniq; hoc ip̃m. q̃ supra conditionem
naturę videtur humane. qualiter obtinue-
rit idem. p̃pheta subiungit dicēs. Quia
tu possedisti renes meos. id est non indu-
stria mea neq; virtute hanc p̃merui pu-
ritatem. sed q̃ tu mortificasti insituz re-
nibus meis libidinose voluntatē ardore
Interrogatio an corporis mo-
tum etiã dormientes possumus
evadere

Cap. ix.

Sermonius. Perpetuam qui-
dem corporis puritatem ex par-
te aliqua experti sumus. a vigi-
lantibus posse per dei gratiaz possideri.
et cōmotionem carnis distractionis rigo-
re atq; iudicio resistente. vigilantibz pos-
se non cōtingere non negamus. Utruz
autē et dormientes hac inquietudine ca-
rere possumus. volumus edoceri. Quabz
namq; de causis possibile hoc esse nō cre-
dimus. q̃s licet absq; verecundia nega-
m? effari. tū qm̃ h̃ medicine ip̃ius necessi-
tas cogit. quesumus vt cum venia tui si
q̃ forte inuerecūdius fuerint tenudata
suscipias. Primum ergo est q̃d p̃ som-
ni quietem mentis vigore laxato. obser-
uari nequa q̃ illius valeat cōmotionis
obreptio. Secundo q̃ etiam vrine colle-
ctio cum vesice capacitatem quiescenti-
bus nobis indefinēti confluxu. interni
humoris oplerit. excitet mēbra mar-
cescentia. quod etiam paruulis vel spa-
donibus eadem nihilominus lege p̃tin-
git. Unde fit vt si non oblectatio libidi-

Collatio XII abbatis Cheremonis

nis vulnerat mentis assensum confusio
netamen eam humiliet turpitudine mem
brorum.

Responsio q̄ per somnum acci
dens carnis commotio non of
ficiat castitati. **Lap. x.**

Cheremō. Apparet vos nec
dum vere castitatis agnouisse
virtutem. q̄nquidem districtio
nis auxilio eam a vigilantibus tm̄ cre
ditis retentari. Et inde est q̄ putat̄ a tor
mentibus quasi rigore animi resoluti. I
tegritatem non posse seruari. Porro ca
stitas nō vt arbitramini districtiōis p̄
sidio. sed amore sui & pprie puritat̄ dele
ctatione subsistit. Non enī castitas sed
p̄tinētia dicit̄. vbi adhuc ei aliq̄ resistit
aduersitas voluptatis. Aides ergo his
qui castitatis affectū p̄ dei gratiam me
dullitus receperūt. districtiōis cessatio
nem cū dormiunt nō obesse. q̄ īfida etiā
vigilantibus ratione certissima cōpro
batur. Quicquid enim cū labore cōpmi
tar. temporales dimicanti p̄stat induti
as non tamē p̄petuam securitatis quie
tem tribuit post laborem. Quicquid autē
p̄funda fuerit virtute deuictū. absq̄ vl
la inquietudinis suspitione compositū.
iugem pacis victori conferet firmitatez.
Vobrem donec pulsari nos carnis cō
motione sentimus. nouerim⁹ nos ad ca
stitatis necdum puenisse fastigia. sed ad
huc sub infirmitate continentie cōstitu
tos p̄zelis fatigari. in quibus necesse est
dubios semp̄ esse euētus. Qd̄ aut̄ inēui
tabilem esse cōmotionem carnis. Astru
ere voluistis indicio. q̄ ea ne ip̄i quidem
eunuchi carere temptis genitalib⁹ p̄nt.
Sciendum est non eis carnales estus nec
affectum libidinis. sed solā satine gene
rationis deesse virtutem. Unde manife
stum est ne illos q̄dem si ad hāc ad quā
nos nitimur castitatem cupiunt pueni
re. ab humilitate et cōtritione cordis &
continentie districtiōne debere laxari. li
cet nequa q̄ sit discredendum. minore ab
eis castimoniaz posse labore ac studio cō

prehendi.

Multum interfit inter casti
tatem & continentiam. **Lap. xi.**

Quāobrem p̄fectio castitat̄ a la
toriosis continentierudimentis
p̄petua tranquillitate discerni
tur. Nec est enī vere consummatio casti
tatis. quē non impugnans carnal' cōcu
piscētie mor⁹ sed toto horrore detestā
iugem atq̄ inuolabilē sui retinet puri
tatem. nec potest aliud quid esse q̄ sacri
tas. Hoc autem fiet q̄n iam desinens ca
ro aduersus sp̄m concupiscere. deside
rijs eius virtutis cōsenserit. ceperintq̄
libi inuicem pace firmissima federari. et
fm̄ psalmigraphi. sentētiam. habitauē
rint fratres in vnum. illam repromissam
a dño beatitudinem possidentes. de qua
ait Si duo ex vobis consenserint super
terram. de omī re quācūq̄ petierūt fiet
ill' a patre meo qui in cel' est. Quisq̄s er
go intellectualis illius iacob. id est sup
plātatoris transcendit gradum. ab il
la continentie colluctatione ac su pplan
tatione viciōz. abstuspefacto femor' ner
uo. ad israhelis meritum p̄petua cordis
directiōe cōscēdet. Quē ordinem etiam
beatus dauid ita sp̄s sancti vaticinatio
ne distingit. in primis inquit. Notus
in iudea deus. id est in aīma quē adhuc
sub peccatorū confessione retinetur. in
iudea enim confessio interpretat̄. in israel
autē id est in eo qui videt deum. siue vt
quidam interpretatur. rectissimus dei est.
non solum notus sed etiam magnus est
nomē eius. Deinde ad sublimiora nos
puocans. ac volens etiam locum ipsuz
quo dñs delectatur ostendere. Et fac⁹
est inquit in pace loc⁹ ei⁹. id est nō in con
flictu certaminis & colluctatiōe viciōz.
sed in castimonie pace & in cordis tran
quillitate perpetua. Hunc igitur pacis
locum extinctione carnaliū passionum
si quis meruerit obtinere. ex hoc q̄z pro
ficiens gradu. ac syon iheritalis. id est
specula dei consequenter effectus. erit
etiā habitatio eius. Nō enim in confli.

De castitate

etiā continentie sed in iugi virtutum specula dominus comoratur. ubi iam non retinet non comprimit sed imperat. Confrigit potentias arcuum. ex quibus fideliter aduersum nos libidinis quondam iacula dirigebantur ignita. Videtis ergo quia sicut non est in colluctatione continentie sed in castitatis pace locus domini. ita etiam habitatio eius in specula sit et contemplatione virtutum. Unde non immerito porte syon cunctis tabernaculis iacob preferuntur. Diligit enim dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Quod autem per hoc inuitabilem esse commotionem carnis asserit. quod urina cum vesica iugi instillatione repleuerit. quæ etiam suscitaret membra. licet vere sectatoribus puritatis ad obtinendam eam nihil preiudicet ista commotio. quæ hæc sola interdum et tamen per soporem necessitas excitaret. sciendum tamen est. quia si commota fuerint ad quietem propria reducuntur castitatis imperio. ut non modo cum nullo pruritu sed ne cum minima quidem libidinis recordatione sedent. Et ideo ut cum lege animi. lex quæ congruat corporalis etiam in ipsius aque potu ita est nimietas castiganda. ut humoris quotidiana illa collectio pigri arefactis infuens membris. illum quæ inuitabiles putatis corporis motum. non solum rarissimum. verum etiam lentum reddat ac tepidum frigidumque (ut ita dixerim) ignem. et absque ullius adustionis ardore rorentem suscitaret flammam. instar admirabilis illius mosaice visionis. ut carnis nostre rubus innoxio igne circumdatus non vratur. vel sicut illorum trium inueniunt quibus ita rorent spiritu fornacis chaldayce flamma discussa est. ut nec capillos eorum aut simbras odor ignis afflaret. ut illud quodammodo quod sanctis repprobitur per prophetam. incipiamus iam in hoc corpore possidere cum ambulaueris per ignem non combureris. et flamma non ardebit in te.

De mirabilibus quæ peculiari-
ter in sanctis suis deus opera-
tur.

Cap. xij.

Magna enim vere atque mirifica sunt nec ulli hominum penitus nisi his tantum qui experti sunt nota. quæ dominus fidelibus suis adhuc in isto corruptionis vasculo constitutis ineffabili largitur liberalitate. Quæ propheta mentis puritate perlustrans. ta ex sua quæ ex illorum persona qui in hunc statum affectumque perueniunt exclamauit. Mira opera tua. et anima mea cognoscet nimis. Alioquin nihil noni nec magni intelligitur propheta dixisse. si alio cordis affectu vel de alijs operibus dei hæc pronunciasse credatur. Nullus etenim est hominum qui mira esse opera dei etiam ex ipsi creaturæ magnitudine non agnoscat. Ceterum illa quæ in sanctis suis quotidiana operatione dispensat. ac speciali munificentia affluenter effundit. nullus alius nisi animam perfruens agnoscit. quæ in se creto conscientie sue ita est beneficiorum eius arbitra singularis. ut ea non solum nullo valeat sermone differere. sed ne sensu quidem et cogitatione complecti. cum ab illo ignito seruire discedens ad istos materiales ac terrenos intuitus fuerit deuoluta. Quis enim in se opera domini non miretur. cum insatiabiles ventris ingluuiem. et sumptuosam gule pniciosamque luxuriam. ita in se viderit fuisse compressam. ut vix ipsam exiguum ac vilissimum cibum raro inuitusque percipiat. Quis non obstupescat opera dei. cum illum ignem libidinis quem naturalem antea et velut inextinguibilem esse crederet. ita refriguisse perlenferit. ut ne simplici quidem se corporis motu sentiat incitari. Quomodo non pietatem domini premiscat quisque. cum homines quodam diros atque truculentos qui ad summum iracundie furorem etiam blandissimis subditorum irritabatur obsequijs. ad tantam transisse lenitatem. ut non solum nullis iam commoueantur iniurijs. sed etiam cum illate fuerint

Collatio XII abbatis Cheremonis

summa magnanimitate congaudeant: Quis plane non miretur opera dei. ac toto proclamet affectu. quia ego cognoui quod magnus est dominus. cum vel se vel alium quempiam ex rapacissimo liberalem. ex prodigio continentem. ex superbo humilem. ex delicato ac tenero squalidum hirsutumque perspexerit. et egestate atque angustia presentium rerum etiam voluntarie profuerint: Ista sunt profecto mira opera dei. que peculiariter anima propter te similitudinemque eius minime contemplationis intuitu stupefacta cognoscit. Ista sunt prodigia que posuit super terram. que idem propheta considerans. ad admirationem eorum cunctos populos adducit. dicens. Venite et videte opera dei. que posuit prodigia super terram. auferens bella usque ad fines terre. arcum coteret et confringeret arma et scuta combureret igni. Quod enim maius potest esse prodigium quam sub momento brevissimo ex rapacissimis publicanis apostolos fieri. ex persecutoribus truculentis predatores euangelii patientissimos reddi. ita ut eam que perlequebantur fidem etiam effusione sui sanguinis propagarent: Ista sunt opera dei que se quotidie vna cum patre operari filius protestatur dicens. Pater meus usque hodie operatur et ego operor. De istis operibus dei beatus david in spiritu canens. Benedictus inquit dominus deus israel qui facit mirabilia magis sol. De istis etiam propheta Qui facit inquit omnia. et convertitea et transmutat in matutinam umbram mortis. Hec est nempe immutatio tectere. excelsi. De hac salutaris operatione dei orat propheta dominum dicens. Confirma deus hoc quod operatus es in nobis. Et pretermittam illas secretas atque absconditas dispensationes dei. quas intra se peculiariter exerceri mens sanctorum omnium momentis singulis intuetur. illam celestem infusionem leticie spiritualis. qua delectus animus desperati gaudij alacritate sustollitur ad illos ignitos cordis excessus. et tam inef-

fabilia quam inaudita solatia gaudiorum. quibus nonnunquam ignavissimo stupore torquetur. ad orationem ferventissimam vel ludum domino profundissimo suscitatur. Hoc inquam est gaudium de quo beatus apostolus. Quod oculus inquit non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. eius scilicet qui terrenis vitis beatatus adhuc homo est et humanis inheret affectibus. nihilque de istis dei munusculis intuetur. Denique idem apostolus. Iam de se quam de similibus sibi que iam de humana conversatione discesserat. subiecit dicens. Nobis autem revelavit deus per spiritum suum.

Noli qui experiuntur agnoscant dulcedinem castitatis.

Cap. xii.

In his igitur omnibus quantum mens ad subtiliorem profecerit puritatem. tanto sublimius intuebitur deum. et admirationis intra semetipsum potius capiet incrementum. quam loquendi facultatem aut sermonem narrationis inveniet. At enim vim leticie huius inexpertus mente percipere. ita explicare sermonem non valebit expertus. tanquam si quis dulcedinem mellis ei qui nunquam quicquam dulce gustaverit velit sermonibus enarrare. profecto nec ille saporis illius suavitatem quam nunquam ore percepit auribus capiet. nec ille dulcedinem quam gustus voluptate cognovit. verbis poterit indicare. sed propria tantum agnitione suavitatis illectus. necesse est ut experti saporis iocunditatem intra semetipsum solummodo tacite admiretur. Ita igitur quisquis in hunc quem prediximus virtutum statum meruerit pervenire. his omnia que in suis peculiari gratia dominus operatur. tacita mente perlustrans. horumque omnium attonita consideratione flammatus. cum intimo cordis exclamabit affectu. Mira opera tua deus. et anima mea cognoscat nimis. Istud ergo est mirabile opus dei. hominem carnem carnales affectus in carne positum respuis

De castitate

se. 7 in tanta rerum atq; incursum va-
rietate vnum tenere a iuni statu. atq; i-
mobilem in omni accidenti. Quia
tatione durare. Quia virtute fine. Quis
senex qdā. cū apud alexandriā turb in-
fidelium circūsus. Non solum maledi-
ctis verumetiam grauissimis impellen-
tiū vrgeretur iniurijs. eiq; a subfannan-
tibus diceretur. Quid miraculi christi
vester quem colitis fecit. Ille inq̃t. Et
his ac maioribus si intuleriq; non moue-
ar nec offendar iniurijs

Interrogatio de continentie
qualitate et temporis modo
quo castitas perfici possit.

Capitulū. xiiij.

Germanus. Quoniā nos ad-
miratio nō humane huius ne-
q; terrene. sed plane celestis at-
q; angelice castitatis. ita subito stupore
confudit. vt terrorem magis despera-
nis incuteret. q̃ ad expetendam se nros
animos prouocaret. quesumus vt nos
de obseruantie qualitate ac temporis
modo. quo acquiri vel perfici valeat. do-
ctrina plenissime disputatōis insitias.
quatinus 7 consummari eā posse creda-
mus. 7 ad expetendam. teinceps spacio
constituti temporis animemur. Incōp-
hensibilem nanq; eam in carne hac po-
sitis quodāmodo iudicamus. nisi nob
ordo quidam ac via qua ad illam vale-
at perueniri. certa ratione pandatur

Responsio intra quod tempus
possibilitas castitatis possit a-
gnosci.

Cap. xv.

Aheremon. Temerarium sa-
tis est super consumatione hu-
ius de qua loquimur castitatis.
in tanta presertim vel voluptatū diuer-
sitate vel viriū. certam temporis defini-
re mensurā. non facile etiā in istis ma-
terialibus atq; visibilibus disci-

plinis decerni potest. scdm intentionem
nanq; animi atq; ingenij qualitates. ne-
cesse est eas ab vnoquoq; vel celeri? vel
tardius apprehendi. rationē tamē obser-
nantie 7 temporis modum intra quē ei?
possibilitas agnoscat. constantissime
possumus definire. Quisquis igit extra-
ctus a cunctis confabulationibus ocio-
sis. 7 mortificatus ab omni ira ac sollici-
tudine cura q; mundana. duobus tantū
proximacis fuerit quotidiana refectione
contentus. 7 aq; satietate sstractus. q;
eterni somnii tritum sine (vt aliq; statuerit)
quattuor horarū spacio terminarit. nec
tamen laborum aut continentie hui? me-
rito sed miseratione dñi eam se crediderit
adepturum. quia sine hac fide vana
est omnis humani laboris intentio. non
amplius q̃ sex mensibus. pfectionē isti?
impossibilem sibi nō esse cognoscet. Eui-
dens tamen est iam. pprime puritatis in-
diciū. incipere eam de ppij laboris indu-
stria non sperare. Si enim vim versiculi
illius vnusquisq; in veritate cōceperit.
Nisi dñs edificauerit domum. inuanum
laborant qui edificant eam. sequitur. vt
nec de puritate suę meritis extollat. intel-
ligens eam se non sua diligentia. sed do-
mini misericordia consecutum. nec ptra
alios immiti rigore moneatur. sciens hu-
manam nihil esse virtutem. si eam virt?
diuina non inuerit

De fine ac remedio castitatis

Capitulū. xvi.

Proinde vniciq; nostrum ad-
uersus spiritum fornicationis
totis viribus desudanti. victo-
ria singularis est. de merito conatus sui
remedium non sperare. quę fides licet fa-
cilis ac plana omnibus videatur. tñtaz
difficile ab incipientibus q̃ ipsius casti-
tatis perfectio possidet. Nam cuz eis
vel particula puritatis arriserit. p̃tinuo
in conscientie sue secretis elatione qdaz
subtiliter illatente sibimet blādiuntur.
credentesq; eam se diligentie sue studio

consecutos. necesse est ut super perno illo p
sidio paululum denudati. tamdiu illis
quas diuina virtus extinxerat passioni
bus opprimantur. quod diu experientia do
cente cognoscant se viribus atque indu
stria sua puritatis bonum obtinere non
posse. Et ut disputationem nostram de
fine plenissime castitatis longa lucubra
tione confectam breuiter concludamus.
in unum omnia que copiose sparsimus
digesta sunt colligentes. hec est consum
matio castitatis. ut vigilantes in oia ch
oblectatio libidinis nulla perstringat.
ut quiescentem somniorum non fallat il
lusio. sed cum dormienti tantum per so
pite mentis incuriam commotio carnis
obrepserit. quemadmodum sine ulla ti
tillatione voluptatis excitata est. ita eti
am sine ullo pruritu corporis conquie
scat. Hec de castitatis fine quantum po
tuimus non verbis sed experientia ma
gisfrante digestimus. Que licet a desi
diosis ac negligentibus arbitrer impos
sibilia forsitan iudicanda. certus tamen
sum a studiosis ac spiritualibus viris a
gnosceda pariter ac probanda. Tan
tum namque inter hominem distat et ho
minem. quantum et illa in quibus animi
eorum tendit intentio ab inuicem dispa
rantur. id est vel celum ab inferno. vel chu
stus a belial. secundum sententiam domini sal
uatoris. Si quis mihi ministrat me se
quat. et ubi ego sum illic et minister me
erit. Et iterum. Ubi est thesaurus tuus
ibi erit et cor tuum. Hucusque beatus che
remon de castitatis perfectione disseru
it. admirabilemque doctrinam sublimis
sime puritatis tali sermone conclusit. sua
dens stupentibus atque anxius nobis. ut
quia iam noctis pars maior effluerat.
tradita quieti paululum membra natura
li soporis cibo minime fraudaremus. ne
languens torpore corporis sui etiam mens
vigorem sancte intentionis amitteret.

ExPLICIT collatio secunda abba
tis Cheremonis de castitate

De protectione dei

ExPLICIT collatio tertia abbatis
ceremonie & protectione dei.
Incipiunt capitula collationis
prime abbatis nesterotis & spi-
ritali scientia. **C**ap. i.

Verba abbatis nesterotis de re-
ligiosorum scientia.

i **D**e apprehendenda spiritalium
rerum cognitione

ii **Q**uod actualis perfectio duplici
ratione subsistat.

iii **Q**uod actualis vita erga multas
professiones ac studia dirinetur.

v **D**e professionis arrepte perse-
uerantia.

vi **D**e infirmorum mobilitate.

vii **E**xemplum castitatis quo do-
cetur non omnia ab omnibus
emulanda.

viii **D**e spiritali scientia.

ix **Q**uod de actuali scientia proficia-
tur ad spiritalem.

x **D**e apprehendenda vere sciens-
tie disciplina.

xi **D**e multiplici intellectu divina-
rum scripturarum.

xii **I**nterrogatio quomodo pos-
sit ad oblivionem secularium
carminum perveniri.

xiii **R**esponsio quo pacto memori-
am eorum possimus abluere.

xiiii **Q**uod immunda anima neque trade-
m 3

Collatio XIIII abbatis Nesterotis

re neq; percipere possit scientiam spiritalem.

xv **O**biectio de eo q; multi immun-
di scientiam habeant. et sanc-
ti non habeant.

xvi **R**esponsio q; mali scientiam ve-
ram habere non possint.

xvii **Q**uibus ratio perfectionis de-
beat aperiri.

xviii **Q**uibus d; causis spiritualis do-
ctrina infructuosa sit.

xix **Q**uod plerumq; etiam indigni
gratiam salutiferi sermonis ac-
cipiant.

Expliciunt capitula.

Incipit collatio prima Abba-
tis nesterotis de spiritali scien-
tia.

Cap. i.

Responsio

nis nostre et itineris
ordo compellit. ut
abbatis Nesteroti
preclari in omnibus
summeq; scientie vi-
ri institutio subsequatur. Qui cum sac-
rum scripturarum nos aliqua memorie
commendasse. et eorum intelligentiam de-
siderare sensisset. talibus nos adorsus e-
verbis. Multa quidem scientiarum in
hoc mundo sunt genera. tanta siquidem
earum quanta et artium disciplinarumq;
varietas est. Sed cum omnes. aut omni-
no inutiles sint. aut presentis tantum vi-
te comodis prosint. nulla est tamen. que
non habeat proprium doctrine sue ordi-
nem atq; rationem. per quam ab expecte-
tibus possit attingi. Si ergo ille artes ad
insinuationem sui certis ac propriis line-
is diriguntur. quanto magis religionis

nostre disciplina atq; professio. que ad co-
templandam inuisibilia sacramentorum
tenebra. et humana. nec presentis questus. sed
et eternorum retributionem expetit premi-
orum. certo ordine ac ratione subsistit.
Cuius quidem duplex est scientia. Pri-
ma practice. id est actualis. que immediati
one morum et vicioz in purgatione per-
ficitur. altera theoretice. id est. que in con-
templatione diuinarum rerum et sacratissi-
morum sensuum cognitione consistit.

De apprehendenda spiritualium
rerum cognitione. **C**ap. ii.

Quicquid igitur ad hanc theore-
tice voluerit pervenire. necesse est
ut omni studio atq; virtute ac-
tualis primam scientiam consequatur.
Nam si practice absq; theoretice posside-
ri potest. theoretice vero sine actuali omni-
ni apprehendi non potest. Gradus
enim quicquam ita ordinati atq; distincti
sunt. ut humana humilitas possit ad su-
lime conscendere. qui si invicem sibi ea que
diximus ratione succedant. potest ad al-
titudinem perveniri. ad quam sublato pri-
mo gradu non potest transuolari. Fru-
stra igitur ad conspectum dei tendit. qui
vicioz contagia non declinat. Spiritus
namque dei effugiet fictus. nec habitabit
in corpore subdito peccatis. **b**

Actualis perfectio duplici ra-
tione subsistat. **C**ap. iii.

Hec autem actualis perfectio du-
plici ratione subsistit. Nam pri-
mus eius modus est. ut omnium
natura vicioz et curationis ratio co-
gnoscat. Secundus ut ita discernat
ordo virtutum. earumque perfectione mens
nostra formetur. ut illis non iam velut co-
acta. et quasi violenter imperio subiecta
famuletur. sed tamquam naturali bono de-

De spiritali scientia

lectetur atq; pascatur. 7 ardua illa atq; angustam viam cum oblatione con-
scendat. Quo ei modo. vel ad rationem qui secundus in actuali disciplina gradus est. vel rerum spiritualium et cele-
stium sacramenta. q; in theorie gradu-
blimioze consistunt. valebit attingere. q; naturam viciorum suorum nec potuit in-
telligere nec niscus e extirpare. Consequenter enim pronuntiabitur progredi ad ex-
celliora non posse qui non euicerit plani-
ora. multoq; minus ea que sunt extrane-
cus apprehendit. quisq; intelligere ea q; sibi sunt inferta non quiuerit. Scienda tamen est. duplici nobis laboris inter-
one sudandum. tam in expellendis vicijs q; in virtutibus acquirendis. Et hoc n. nostra capimus cōiectura. sed illius sen-
tentia pdocemur. qui solus opificij sui vires rationemq; cognoscit. Ecce inqt constitui telodie super gentes 7 super re-
gna. vt euellas 7 destruas et diuisas et dissipas 7 edifices 7 plantes. In expul-
sione enim noxiarum reruz quattuor ee necessaria designauit. id est euellere. de-
struere. disperdere. dissipare. In pficien-
dis xō virtutibus. et his que ad iusticiā pertinent acquirendis. edificare tantuz modo atq; plantare. Unde liquido pa-
tet difficultas puellei atq; eradicari inolitas corporis atq; anime passionēs. q; spirita-
les extrui plantariq; virtutes.

De actualis vita erga multas p- fessiones ac studia diriuetur. Cap. iiii.

Hec igitur practice que duobus vt dictuz est subsistit modis. er-
ga multas professiones studia q; diuiditur. Quidam enī summā intē-
tōis sue erga heremi secreta 7 cordis cō-
stituant puritatem. vt in preteritis heli-
am 7 heliseum. nostrisq; temporibus be-
atum antonium. aliosq; eiusdem propo-

siti sectatores. familiarissime deo per silē-
tium solitudinis cohesisse cognoscimus. Quidam erga institutionem fratru. 7 per-
nigilem cenobiorum curam. omnem studij sui sollicitudinem dederūt. vt nu-
per abbatem Iohannem qui in vicinia ciuitatis cui nomen est thimius. grandī cenobio presuit. ac nōnullos eiusde me-
riti viros apostolicis etiam signis claru-
isse meminimus. Quosdaz xenodochij et susceptionis pium delectat obsequiū. per quod etiam in preteritis Abraham patriarcham 7 Loth domino placuisse scimus. et nuper beatum machariuz sin-
gularis mansuetudinis ac patientie vi-
rum. qui xenodochio ita apud alexandri-
am presuit. vt nulli eorum qui solitudi-
nis secreta sectati sunt. inferior sit creden-
dus. Quidam eligentes egrotantiū cu-
ram. alij intercessionem que pro miseris atq; oppressis impenditur exequentes. aut doctrine instantes. aut elemosynam pauperibus largiētes. inter magnos ac summos viros. pro affectu suo ac pietate vigerunt.

De professionis arrepte perse- uerantia. Cap. v.

Quia propter hoc vnicuiq; vtile atq; conueniens est. vt fm pro-
positum quod elegit. siue grati-
am quam accepit. summo studio ac dili-
gentia ad operis arrepti perfectionem p-
uenire festinet. et aliorū quidem laudās admirās q; virtutes. neq; q; a sua quā se-
mel elegit professione discedat. sciēs fm apostolum vnum quidem esse corpus ec-
clesie. multa autēz membra. 7 habere eā donationes fm gratiam que nobis da-
ta est differentes. siue prophetiaz fm ra-
tionem fidei. siue ministeriuz in ministrā-
do. siue q; docet i doctrina. siue q; exhortat in exhortatiōe. q; tribui tī simplicitate. q; pest i sollicitudine. q; miseret i hilaritate.

Collatio XIII Abbatis Resterotis

Decenim vlla membra aliorum sibi mē-
brozum possunt misteria vendicare. q̄a
nec oculi manuz nec nares auriū vtū-
tur officio. et idcirco non omnes aposto-
li. non omnes prophete. non omnes doc-
tores. non omnes gratias habent cura-
tionum. non omnes linguis loquūtur.
non omnes interpretantur.

De infirmorum mobilitate.

Cap. vi.

Solent enim hi qui nec dū sunt
in illa quā arripuerūt professio-
ne fundati. cum audierit quos-
dam in diuersis studijs ac virtutibus
predicari. ita eorum laude succendi. vt
imitari eorum protinus gestiāt discipli-
nam. in quo irritos necessario impendit
conatus humana fragilitas. Impossibi-
le nam q̄ est vnum eūdemq̄ hominez
simul vniuersis quas superius compre-
hendi fulgere virtutibus. Quas si quis
voluter pariter affectare. in id eum inci-
dere necesse est. vt dum omnes sequitur
nullam integram consequatur. magisq̄
ex hac mutatione ac varietate dispendi-
um capiat q̄ profectum. Multis enim
vijs ad deū tenditur. et ideo vnusq̄sq̄
illā quā semel arripuit irrevocabili cur-
sus sui intentiōe cōficiat. vt sit in q̄libet
professione perfectus.

Exempluz castitatis quo doce- tur nō omnia ab omnibus emu- landa.

Cap. vii.

Alsq̄ illo dispendio quo feriri
monachum diximus. qui mobi-
litate mētis ad studia cupit trās-
ire diuersa. etiam hinc periculum mori
incurritur. quod nōnunq̄ recte queda-
z ab alijs gesta. malo ab alijs presumunt
exemplo. et quę nōnullis bñ cesserant p-
niciosa ab alijs sentiuntur. Raz vt qd-
dam exempli gratia proferamus. velut
si quis illam viri illius imitari virtutem
velit. quā solet abbas Johannes. nō ad
imitationis formulam. sed tantūmodo

pro admiratione proferre. Nam quidā
veniens ad predictū senem habitu secu-
lari. cuius et quasdam frugum suarū pri-
mitias retulisset. ferocissimo quendam
demonio arreptum ibidē repperit. Qui
cum abbat̄ iohannis obtestatiōes ac p-
cepta despiciens. testaret se nunq̄ ad il-
lius imperium de corpore quod obsede-
rat migraturum. huius aduentu perter-
ritus. cum reuerentissima nominis illius
inclamatione discessit. Cuius taz euidē
de item gratiam senex non mediocriter
amiratus. eoq̄ amplius obstupescens
q̄ eum seculari cerneret habitu. cepit ab
eo vite ac p̄fessionis eius ordinez dilige-
ter inquirere. Cumq̄ ille secularem se at-
q̄ vxorio vinculo colligatum esse dixis-
set. beatus Johannes excellentiam vir-
tutis eius et gratie mente pertractans. q̄
nam illi esset conuersatio attētius explo-
rabat. Nec se rusticū. et quotidiano ma-
nuz opere victum querere. nec vlli bo-
ni esse se consciū testabatur. nisi q̄ nun-
q̄ ante ad ruris opera mane exerceāda. p-
cederet. neq̄ vespere domū reuenteretur.
nisi in ecclesia pro quotidiane vite cōme-
atu largitori eius deo gratias retulisset.
neq̄ se vnq̄ de fructibz suis aliqd vsur-
passe. nisi prius deo primitias eorum ac
decimas obtulisset. et nūq̄ se boues su-
os per alienę messis traduxisse confinīū.
nisi eorum prius ora clausisset. ne vel pa-
rum damni per incuriaz eius proximus
sustineret. Et cum hec quoq̄ abbati Jo-
hanni. necdum ad comparationem tan-
te gratie qua eum prelatum sibi esse cer-
nebat. idonea viderentur. atq̄ ab eo
quid nam esset illud quod tante gratie
meritis conferri posset. sciscitans scruta-
retur. ille reuerentia tam sollicitę inqui-
sitionis astrictus. vxorem se parentum
vi imperioq̄ compulsam cum profiteri
monachum vellet ante vndecim annos
accepisse confessus est. quā nemine etiā
nunc conscio sororis loco a se virginem

De spiritali scientia

custodiri testabatur. Quod factum cum
audisset senex tanta est admiratio
motus. ut coram ipso publice proclama
ret. Non immerito demonem qui se de
spererat. illius non tolerasse presentiam.
cuius ipse virtutem non solum in iuuen
tutis ardore. sed ne nunc quidem sine dis
crimine castitatis auderet appetere. Quod
factum abbas iohannes licet summa ad
miratione pretulerit. tamen neminem mo
nachorum ut experiretur hortatus est. sci
ens multa recte ab alijs gesta. magnam
alijs imitantibus intulisse perniciem. ne
usurpari ab omnibus posse. quod pau
cis dominus speciali munere contulisset.

De spiritali scientia Cap. viij.

Sed ad expositionem scientie de
qua sumptum est sermonis ex
ordium reuertamur. Itaque sic
superius diximus practice erga multas
professiones ac studia dirigitur. Theore
tice vero in duas diuidit partes. id est in
hystoricas interpretationem. et intelligē
tiam spiritalem. Unde etiam Salomō
cum ecclesie multiformem gratiam enume
rasset adiecit. Omnes enim qui apud eas
sunt vestiti sunt dupliciter. Spirituales
autem scientie genera sunt tria. tropolo
gia. allegoria. anagoge. de quibus in p.
uerbijs ita dicitur. Tu autem describe ti
bi ea tripliciter. super latitudinem cordis
tui. Itaque hystoria preteritarum ac visi
bilium agnitionem complectitur rerum.
que ita ab apostolo replicatur. Scriptum
est enim. quia abraham duos filios ha
buit. vnum de ancilla. et alium de libe
ra. sed qui de ancilla secundum carnem natus
est. qui autem de libera per repromissio
nem. Ad allegoriam autem pertinet que sequi
tur. quia ea que in veritate gesta sunt. al
terius sacramenti formam prefigurasse di
cuntur. Hec enim inquit sunt duo testa
menta. Vnum quidem de monte syna. in

seruitutem generans. quod est ager Sy
na enim mons est in arabia. qui compa
ratur huic que nunc est hierusalem. et fuit
cum filiis suis. Anagoge vero de spiritali
bus misterijs ad sublimiora quedam et
sacrariora celorum secreta conscendens.
ab apostolo ita subiicitur. Que autem sur
sum est hierusalem libera est. que est mater
nostra. Scriptum est enim. Letare steri
lis que non paris. erumpe et clama quia non
parturis. quia multi filij deserte magis quam
eius que habet virum. Tropologia est
moralis explanatio. ad emendationem vi
te et instructionem pertinens actualem.
velut si hec eadem duo testamenta intel
ga mus pratican et theoreticen disciplinam.
vel certe si hierusalem aut syon ante homi
nis velimus accipere secundum illud. Lau
da hierusalem dominum. lauda deum tu
um syon. Igitur predictae quattuor figu
re in vnum ita si volumus conflant. ut vna
atque eadem hierusalem quadrifariam pos
sit intelligi. secundum hystoriam ciuitas iude
orum. secundum allegoriam ecclesia christi. secundum
anagogen ciuitas dei illa celestis que est
mater omnium nostrum. secundum tropologiam
anima hominis que frequenter hoc nomine
aut increpatur aut laudatur a domi
no. De his quattuor interpretationum
generibus beatus Apostolus ita dicit.
Nunc autem fratres si venero ad vos li
guis loquens. quid vobis prodero. nisi
vobis loquar. aut in reuelatione aut in
scientia. aut in prophetia. aut in doc
trina. Reuelatio namque ad allegoriam
pertinet. per quam ea que tegit hystorica
narratio. spiritali sensu et expositione re
ferantur. ut verbi gratia. si illud aperire
temptemus. quemadmodum patres no
stri omnes sub nube fuerint. et omnes in mo
yse baptizati sint in nube et in mari. et quies
admodum omnes eandem escam spirita
lem manducauerint. et eundem spiritalem de
psequenti petra biberint potum. petra autem
erat christus. Que expositio figurati

Collatio XIII Abbatis Resterotis

corporis et sanguinis christi quem quoti-
die sumimus comparata allegorie con-
tinet rationem. Scientia vero que simi-
lit ab apostolo memorat tropologia e-
qua vniuersa que ad discretionem per-
tinent actualem. vtrum vtilia vel hones-
ta sint prudenti examinatione discerni-
mus. vt est illud. Cum apud nosmetip-
sos iudicare precipimur. vtrum deceat
mulierem non velato capite orare deus.
Queratio vt dictum e morales continet i-
tellectum. Ite prophetia qm tertio apo-
stolus intulit loco. anagogen sonat. per
qua ad inuisibilia ac futura sermo tras-
fertur. vt est illud. Nolumus autem vos
ignorare fratres de dormientibus. vt non con-
stemini sicut et ceteri qui spem non habent
Si enim credimus q christus mortuus est
et resurrexit. ita et deus eos qui dormie-
runt pie sum adducet cum eo. Hoc enim vobis di-
cimus in verbo domini. quia nos qui vi-
uimus. qui residui sumus. in aduentu do-
mini non preueniemus eos qui dormie-
runt in christo. qm ipse dominus in iussu et in
voce archangelii. et in tuba dei descendet
de celo. et mortui qui in christo sunt res-
surgent primi. Quia exhortationis specie
anagoges figura prefert. Doctrina ho-
simplicem hystorice expositionis ordine
pedit. in qua nullus occultior intellectus
nisi qui verbis resonat continetur. sicut
est illud. Tradidi enim vobis in primis
quod et accepi. qm christus mortuus est
pro peccatis nostris secundum scripturas. et q
sepultus est. et q resurrexit tertia die secundum scri-
pturas. et q visus est cephe. Et misit deus fili-
um suum factum ex muliere. factum sub le-
ge. vt eos qui sub lege erant redimeret. Si-
ne illud. Audi israel. dominus deus tuus
deus vnus est.

Quod de actuali scientia proficia-
tur ad spiritalem. **Cap. ix.**

Quia propter si vobis cura e ad
spiritalis scientie lumen. non

inanis iactantie vicio. sed emendatio-
nis gratia peruenire illius primum bea-
titudinis cupiditate flammamini. de qua
dictum est. Beati mundo corde. quoni-
am ipsi deum videbunt. vt etiam ad illam
de qua angelus ad danielis ait. perueni-
re possitis. qui autem docti fuerint fulge-
bunt sicut splendor firmamenti. et qui
ad iusticiam erudiunt multos. quasi stel-
le in perpetuas eternitates. Et in alio p-
pheta. Illuminate vobis lumen scientie
quoniam tempus est. Tenetes itaque illam quam
habere vos sentio diligenter lectiois om-
ni studio festinate actualis. id est ethica.
quod primum ad integrum comprehendere
disciplinam. Absque hac namque illa quam
diximus theoretica puritas non po-
test apprehendi. quam hi tantum qui non alio-
rum docentium verbis. sed propriorum
actuum virtute perfecti sunt. post multa
operum ac laborum stipendia. iam qua-
si in premio consequuntur. Non enim a me-
ditatione legis intelligentiam. sed de fru-
ctu operis acquirentes. cum psalmogra-
pho canunt. A mandatis tuis intellexi. Et
ex coctis passionibus vniuersis fiducia-
liter dicunt. Psallam et intelligam in via
immaculata. Ille enim psallens intelli-
git que canuntur. qui in via immacula-
ta gressu puri cordis innuitur. Et idcir-
co si scientie spiritalis sacrum in corde ve-
stro vultis tabernaculum preparare. ab
omnium vos vicioz contagione purga-
te. et curis seculi presentis exuite. Impos-
sibile namque est animarum que mundanis
vel tenuiter distentionibus occupatur.
donum scientie promereri. vel generatri-
cem spiritalium sensuum. aut tenacem sa-
crarum lectionum fieri. Obseruate igitur
in primis. et maxime tu iohannes. cui ma-
gis ad custodienda hec que dicturus su-
etas adhuc adolescentior suffragat. ne
studium lectiois ac desiderij tui labor va-
na elatione cassetur. vt inducas summum
ori tuo silentium. hic est enim primus

De spiritali scientia

discipline actualis ingressus omnis q̄p-
pe labor hoīs in ore ipius et q̄t omnium
seniorum instituta atq̄ sententias inten-
to corde et q̄si muto ore suscipias ac dili-
genter in pectore tuo p̄dens ad perfici-
enda ea potius q̄ ad docenda festines.
Ex hoc enim cenodoxie pernicioſa p̄sum-
ptio ex illo autem fructus spiritalis sciē-
tie pullulabunt. Nihil ita q̄ in collatio-
ne seniorum proferre audeas nisi qd̄ in-
terrogare te aut ignozatio nocitura aut
ratio necessarie cognitionis impulerit.
n̄ vt qdaz vane glorie amore dissentit. p̄-
ostētatōe doctrine ea que optime norit
interrogare se simulat. Impossibile ei
est eum qui proposito acquirēde laudis
humane studio lectionis insistit donū
vere scientie promereri. Nā qui hac pas-
sione deuictus est necesse est vt alijs q̄q̄
et maxime sup̄bie vicijs obligetur et ita i
actuali atq̄ ethica congressione prostra-
tus scientiam spiritalem que ex es nasci-
tur minime consequetur. Esto ergo per
omnia citus ad audiendum tardus au-
tem ad loquendum ne cadat in te illud
quod notatur a salomone. Si videris vi-
rum velocem in verbis scito quia spem
habet insipies maḡ q̄ ille. Nec quēq̄
verbis docere presumas quod opere an-
te non feceris. Hunc enim nos ordinem
tenere debere etiā exemplis suis domin⁹
noster instituit de quo ita dicitur que ce-
pit iesus facere et docere. Tunc ergo ne
ante actum prosiliens ad docendum in
illorum numero deputeris de quibus in
euāgelio dñs ad discipulos suos loq̄tur.
Que dicunt vobis seruate et facite fm
opera vero eorum nolite facere dicūt enī
et nō faciūt. Alligāt at onera grania et i
portabilia et imponunt ea super hūeros
hominum ipsi autem digito suo nolunt
ea mouere. Si enim ille qui vnum man-
datum minimū soluens docuerit sic ho-
mines minimus vocabitur in regno ce-
lorum qui multa et maiora negligēs do-
cere presumpserit consequēs profecto ē.

vt nō iam minimus in regno celorum s̄
in gehenne supplicio maxim⁹ habeatur.
Et ideo canēdū tibi est ne illorū ad docē-
dum inciteris exemplis qui peritiā dis-
putandi ac sermonis affluentiam cōse-
cuti quia possunt ea que voluerint orna-
te copioseq̄ differere scientiam spiritale
possidere credūtur ab his qui vim eius
et qualitatem discernere non nouerunt.
Aliud namq̄ est facilitatem oris et nito-
rem habere sermonis et aliud venas ac
medullas celestium intrare dictorū ac p̄-
funda et abscondita sacramenta purissi-
mo cordis oculo contemplari quod nul-
latenus humana doctrina nec eruditio
secularis sed sola puritas mentis per il-
luminatiōē sancti spiritus obtinebit.

De apprehendēda vere scien- tie disciplina. Cap. x.

Astinandū igitur tibi est si ad
veram scripturarum vis scien-
tiam peruenire vt humilitatez
cordis immobile p̄mitus consequaris
que te non ad illam que inflat sed ad eā
que illuminat scientiam charitatis con-
summatione perducatur. Impossibile nā
q̄ est immundam mentem donum scien-
tie spiritalis adipisci. Et idcirco oī cau-
tione deuota ne tibi per studiū lectiōis
nō scientie lumen nec illa perpetua que
per illuminationē doctrine promittitur
gloria sed instrumenta perditionis et ar-
rogantie vanitate nascantur. Deinde s̄
tibi est omnimodis enitendum vt expul-
sa oī sollicitudine et cogitatione terre-
na assiduū te ac potius iugem sacre pre-
beas lectioni donec continua meditatio
imbuat mentē tuam et quasi in similitu-
dinem sui formet archam quodam mo-
do ex ea faciens testamenti habentem in
se scilicet duas tabulas lapideas id est
duplicē instrumētū p̄petuā firmitatē vt
nā q̄q̄ aureaz s̄ est memoriā puram
atq̄ sincerā que reconditū in semanna

Collatio XIII Abbatibus Besterotis

perpetua tenacitate conseruet. spiritualium
sensuum. et angelici illius panis per-
enne celestemque dulcedinem. necnon etiam
virga aaron. id est summi verique ponti-
ficis nostri iesu christi salutare vexillum.
immortalis memorie semper viriditate
frondescent. Hec namque est virga que
postea quod radice yesse succisa est. vivaci
mortificata revirescit. Hec autem omnia
duobus cherubin. id est. hystorice et spi-
ritalis scientie plenitudine protegentur.
Cherubin enim interpretatur scientie mul-
titudine. que propiciatorium dei. id est pla-
ciditatem pectoris tui iugiter protegent.
et a cunctis spiritualium nequitiarum in-
cursibus obumbrabit. Et ita mens tua
non solum in archam divini testamenti
verumetiam in regnum sacerdotale pro-
necta. per indissolubilem puritatis affe-
ctum. quodammodo absorpta spiritualibus
disciplinis. illud implebit pontificalem
datum. quod a legislatore ita precipitur.
Et de sanctis non egredietur. ne polluat
sanctuarium dei. id est cor suum. in quo iu-
giter habitaturum se dominus repromittit
dicens. Inhabitabo in eis. et inter illos
ambulabo. Quamobrem diligenter memo-
rie commendanda est. et incessabiliter re-
sacrenda sacrarum series scripturarum. Hec
etenim meditationis iugitas duplicem
nobis conferet fructum. Primum quod dum in
legendis ac parandis lectionibus occu-
patur mentis intentio. necesse est ut nul-
lis noxiarum cogitationum laqueis capti-
vetur. deinde quod ea que creberrima repe-
titione percursa. dum memorie tradere
laboramus. intelligere id temporis obliga-
ta mente non quimus. postea ab omnium ac-
tuum ac visionum illecebris absoluti. pro-
cipueque nocturna meditatione taciti re-
voluentes. clarius intuemur. ita ut oculi-
tissimorum sensuum quos ne tenui quidem
vigilantes opinione percepimus. qui
escentibus nobis. et vel soporis stupore
temeris. intelligentia reveletur.
De multiplici intellectu divina

rum scripturarum.

Cap. xi.

Quod Rescente autem per hoc studium
innovatione mentis nostre. etiam
scripturarum facies incipiet in-
novari. et sacrationis intelligentie pulchri-
tudo quodammodo cum proficiente pro-
ficiet. Pro capacitate enim humanorum
sensuum. earumque quoque species coaptat.
et vel terrena carnalibus. vel divina spi-
ritalibus apparebit. ita ut hi quibus an-
tea videbatur crassis quibusdam nebulis
involuta. nec subtilitatem eius deprehendere.
nec fulgorem valeant sustinere.
Sed ut hoc ipsum quod asseruere nitimur
aliquo clarius pandatur exemplo.
vnum legis testimonium protulisse suf-
ficiat. per quod etiam omnia precepta ce-
lestia secundum mensuram status nostri ad om-
ne hominum genus problemus extendi.
Scriptum est in lege. Non fornicaberis. Hoc
ab homine carnalium adhuc obscenita-
tum passionibus obligato secundum sim-
plicem litterarum sonum salubriter custodi-
tur. Ab eo autem qui iam ab hac actione
nebululenta et impuro discessit affectu.
necesse est id ipsum spiritualiter observa-
ri. ut scilicet non solum a ceremoniarum ido-
lorum. sed etiam ab omni superstitione
gentilium et auguriorum. omniumque si-
gnorum et dierum ac temporum obser-
vatione discedat. vel certe ne quorundam
verborum aut nominum coniecturis. que
sinceritatem fidei nostre polluant impli-
cetur. Hac enim fornicatione etiam hieru-
salem dicitur conspurcata. que fornicata
est in omni colle sublimi. et sub omni li-
gno frondoso. Et quam dominus iterum in-
crepans per prophetam. Stent inquit
et saluet te augures celi qui contemplantur
sidera. et supputabant menses. ut ex
eis annuntiarent ventura tibi. De qua
fornicatione et alibi arguens eos domi-
nus ait. Spiritus fornicationis decepit eos.
et fornicati sunt a deo suo. Quisquis vero

De spiritali scientia

a gemina hac fornicatiōe discesserit habebit tertiam quā deuitet. quā in legē et iudaismi superstitionibz cōtinetur. De quibz apłus. Dies in q̄t obfūatis 7 mēses 7 tpa 7 annos. Et itez. Ne tetigeris neqz gustaueris neqz p̄trectaueris. Quē de superstitionibz legis dicta essenō dubiū ē in q̄s si q̄s iciderit pculdubio mechat? a christo. ab apło n̄ meret audire. Despōdi. n. vol vni viro x̄ginē castā exhibere christo. si illud ad eum qd̄ seq̄tur voce eiusdē apostoli diriger. Timeo at ne sicut h̄p̄s seduxit euā astutia sua. ita corūpanē sensus vestri a simplicitate q̄ est in christo iesu. Q̄ si immūdiā hui? q̄z fornicationis effugerit. habebit quartā q̄ heretici dogmatis adulterio perpetrāt. De qua idē b̄t̄s apłus. Ego in q̄t scio. quia post discessionē meā intrabūt lupi graues in vos. nō parcentes gregi. et ex vobis ip̄is surgēt viri loquētes peruersa. vt abducant discipulos post se. Hanc etiā qui potuerit declinare cauēat ne s̄t̄liore peccato i fornicationis vitii collabatur. q̄ scz in cogitationū peruatione consistit. qz om̄is cogitatio nō solū turp̄ s̄ etiā ociosa. et a deo q̄ntulū. cūqz discedens a perfecto viro immunissima fornicatio deputatur.

Interrogatio quō possit ad obliuionē seculariū carminū perueniri. **Cap. xij.**

Germanus. Ad h̄ ego occultata p̄mū cōpunctiōe per motus ac deinde graniter ingemiscēs. hec inquā om̄ia q̄ copiosissime digessim maiora mihi intulerūt desperatiōis angmēta quā hactenus sustinebā. Quippe cui p̄ter illas generales aīe captiuitates. q̄bus nō dubito infirmos quosqz pulsari extrinsecus sp̄ale impedimentū salutis accedit. per illā quā tenuiter videtor attigisse noticiā literaz. in qua me ita vel instantia pedagogi. vel cōtinue lectionis macerauit inētio. vt nūc mēs mea poenā velut illis infecta carminibz. illas fabularū nugas historiasqz belloz qui

bus a paruulo primis studiōz imbuta est rudimētis oratiōis etiā tpe meditet. psallentiqz vel p̄ peccatorū indulgentia supplicanti. aut impudens poematū memoria suggeratur. aut quali bellantium heroū aīe oculos imago verset. taliūqz me fantasmatū imaginatio sp̄ illudens ita mentē meā ad supernos intuit? aspi rare nō patitur. vt quotidianis fletibus nō possit expelli.

Responso quo pacto memoriā eorum possimus abluere.

Cap. xij.

Ulterius. De hac ip̄a re vnde tibi purgatiōis maxima nascitur desperatio. citū satis atqz efficacē remediū poterit oboriri. si eandē diligentia atqz instantia q̄ te in illis secularibz studiis habuisse dixisti. ad spiritaliū scripturarū volueris lectionē meditationēqz transferre. Necesse est enī mētē tuā tamdiu illis carminibus occupari. q̄diu sibi aliqua q̄ intra semetipsam recolat simili studio 7 assiduitate conq̄rat. ac p̄ illis infructuosas atqz terrenas spiritalia atqz dīna pturiat. Quē cū p̄funde atqz conceperit. atqz in illis fuerit nutrita. vel expelli p̄ores sensibz poterit vel penitus aboleri. Vacare enī cunctis cogitationibz hūana mēs nō potest. et ideo q̄diu sp̄alibz studiis non fuerit occupata. necesse est eā illis q̄ p̄ide didicit implicari. Q̄diu enī non habuerit q̄ recurrat. 7 indefessos exerceat motus. necesse est vt ad illa quibz ab infantia ibuta est collabatur. ea qz semp̄ renouat. q̄ longo vsu ac meditatiōe p̄cepit. At igitur h̄ in te scia spiritalis perpetua soliditater oboret. nec ea iam tēporarie perfruaris. sicut illi qui eā nō suo studio. s̄ aliena relatione p̄tingunt. et velut aerio vt ita dixerim odore percipiūt. sed vt sensibus tuis inuiscerata quodāmodo 7 perspecta atqz palpata cōdatur. illud om̄i obfuantia custodire te cōuenit. vt etia si ea q̄ optime nosti. forte audieris in collatione p̄ferri. nō ex hoc qd̄ tibi iam no-

Collatio XIII Abbatis Resterotis

ta sint aspernanter fastidioseque suscipi
as. Sea cordi tuo illa aniditate comen-
des. qua debent desiderabilia salutis ho-
ba. vel auribus nostris indefinenter infun-
di. vel de nostro ore iugiter proferri. Vi-
uis enim adhibeat sanctarum rerum crebra
narratio. nunquam tamen auge sitim vere scien-
tie sustineri. satietas generabit horrore.
sed ea quotidie velut noua ac desidera-
ta suscipiens. quanto frequentius hause-
rit. tanto anidius vel audiet vel loquetur.
et confirmationem potius percepte scien-
tie ex eorum repetitione quam vllum ex frequen-
ti capiet collatione fastidium. Euidens
namque est tepide ac superbe mentis indici-
cium. si verborum salutarium medicinarum
quous studio nimie assiduitatis ingestarum
fastidiose negligenterque suscipiat. Anima
enim que in satietate est fami illudit. anie
autem egenti etiam amara dulcia videntur.
Si itaque hec diligenter excepta. et in re-
cessu mentis condita atque indicta fuerint
taciturnitate signata. postea ut vina quod
da suauis olentia et letificatio cor hominis. cum
sensum canicie et patientie fuerit vetustate
decocta. cum magna sui fragrantia de va-
se tui pectoris proferentur. et tanquam pen-
nis fons de experientie venis et irriguis
virtutum meatibus redundabunt. fluen-
tesque continua velut de quadam abyssu
tui cordis effundent. Eueniet namque in
te illud quod in proverbis ad illum dicitur.
qui hec opere presumavit. Bibe aquas de
tuis vasis et de puteorum tuorum fonte. su-
pereffluant tibi aque de tuo fonte. in tu-
as autem plateas pertrahant aque tue ac
fons ysaia et propheta. eris quasi ortus
irriguus. et sicut fons aquarum cui non
deficient aque. et edificabuntur in te de-
serta a seculis. fundamenta generatiois
et generatiois suscitabis. et vocaberis edi-
ficator sepium. auertens semitas iniqui-
tatum. Illa etiam tibi beatitudo proue-
niet. quam idem propheta promittit. Et non
faciet dominus auolare a te ultra doctorem
tuum. et erunt oculi tui videntes precepto-
rem tuum. et aures tue audient verbum possi-

tergum monentis. Hec via ambulate in
ea. neque ad dexteram neque ad sinistram.
Atque ita fiet ut non solum omnis directio
ac meditatio cordis tui. verum etiam cum
cte euagationes atque discursus cogitati-
onum tuarum. sint tibi diuine legis san-
cta et incessabilis ruminatio.

Quoniam anima neque tradere
re neque percipere possit scientiam
spiritaalem. **Cap. xiiij.**

Impossibile est autem hec sicut pro-
fati sumus in expertis quoniam
vel agnoscere vel docere. Nam
qui ne ad percipiendum quidem capax
est. quomodo erit idoneus ad tradendum.
De quibus tamen etiam si aliquid doce-
re presumpserit. inefficax proculdubio et
inutilis usque ad aures tantummodo au-
dientium eius sermo perueniet. cor autem
eorum penetrare non poterit. inertia ope-
rum. et infructuositate sue proditus va-
nitatis. quia non de thesauro bone promi-
tur conscientie. sed de inani iactantie pro-
sumptione. Impossibile namque est inun-
dam animam quantalibet desudauerit le-
ctionis instantia. adipisci scientiam spi-
ritalem. Nemo enim in vas fetidum atque
putridum. siue corruptum. vngentum ali-
quod nobile aut melius optatum. aut precio-
sius quicquid liquoris infundit. Facilius enim
quous odoratissimum mirribus semel horre-
dis imbuta fetoribus testa contaminat-
ur. quam ut aliquid ex eo suauitatis aut gratie
ipsa concipiat. quia multo citius mun-
da corrumpuntur quam corrupta mundantur.
Ita igitur et vas pectoris nostri nisi prius fuerit
ab omni fetidissima viciozorum contagio-
ne purgatum. non merebitur suscipere il-
lud benedictionis vngentum. de quo dicitur
per prophetam. Sicut vngentum in capi-
te quod descendit in barbam aaron. quod
descendit in ornam vestimenti eius. nec il-
lam scientiam spiritalem et eloquia scri-
pturarumque dulciora sunt super mel et
fauum impolluta seruabit. Quoniam parti-
cipatio iusticie cum iniquitate. Aut que
societas luci cum tenebris. Quae autem puerio

De spiritali scientia

christi ad belial.

Obiectio de eo qd multi imūdi scientiam habeant et sancti nō habeāt. **Cap. xv.**

Germanus. Diffinitio ista nequa qd videtur nobis veritate fulciri aut probabili ratione subnixā. Cum enim omnes qui fidem christi aut nequa qd suscipiunt aut ipia dogmatum prauitate corrumpunt immūdi cordis esse manifestum sit. quō multi iudeorum atq; hereticorum. vel etiam catholicorum qui diuersis vicijs inuoluuntur. perfectam scripturarum scientiaz cōsecuti. de spiritalis doctrine magnitudie gloriantur. et contra sanctorum virōrum innumera multitudo. quorū cor ab omni peccatorum contagione purgātū est. simplicis fidei pietate contenta. profundioris scientie ignorat archana. Quemadmodū ergo stabit ista sententia. qd scientiam spiritalem soli cordis tribuit puritati.

Responsio qd mali sciam veram habere nō possunt. **Cap. xvi.**

Ulterius. Haud recte virtutem diffinitionis explorat. qui nō omnia diligenter plate sententie verba ppēdit. Prediximus nāq; huiusmodi homines disputandi tantū habere peritiam et elocutionis ornatu. ceterum scripturarum venas. et archana spiritalium sensuum intrare nō posse. Etenim vera scientia nō nisi a veris dei cultoribus possidetur. quā is utiq; non habet cui dicitur. Audi popule stulte qd nō habes cor. qui habetis oculos et nō videtis. et aures et nō auditis. Et iterū. Quid tu scientiam repulisti. et ego repellam. te ne mihi sacerdotio fungaris. Cum enim in christo omnes thesauri sapientie et scientie absconditi esse dicantur. quomodo is qui christum inuenire contempsit. aut inuentū sacrilego ore blasfemat. aut certe catholicam fidem immūdis operibus polluit. veram scientiam affecutus esse credendus est. Spiritus enim dei effu-

giēctum. nec habitabit in corpore subdito peccatis. Nō ergo alias ad scientiam spiritalem nisi hoc ordine peruenit. quem vnus prophetarum eleganter expressit d. Seminate vobis ad iustitiā. metite spes vite. illuminate vobis lumē sciē. Prīmū g; seminādū nobis ē ad iustitiā. h est vt actualement perfectionē operibus iustis spes propagemus. deinde metēda est nobis vite. id est virtutum spiritalium fructus. expulsiōne viciorum carnaliū congregandi. et ita illuminare nobis lumē scientie poterimus. Quem ordinē etiaz psalmigraphus tenere debere decernit. dicens. Beati immaculati in via. qui ambulāt in lege domini. beati qui scrutantur testimonia eius. Non enī prius dixit. beati qui scrutantur testimonia eius. et postea intulit. beati immaculati in via. spūs inquit. beati immaculati in via. per hoc euidenter ostendens neminē recte posse ad perscrutanda dei testimonia peruenire. nisi prius per actualement conuersationem in via christi immaculatus iaceat. Ad ergo quos dixistis nō istā quā imūdi hēre non possunt sed pseudonimon h est. falsi nominis scientiam possident. de qua beatus Apłus. o inquit thymotee. depositum custodi. deuotans profanas vocū nouitates. et oppositiones falsi nominis sciē. quod in greco dicitur. τὰς ἀνὴρ these istas pseudonimi gnoscis. De istis ergo qui imaginem quādam scientie vident. acquirere. vel de his qui cū sacrorū voluminū lectioni ac memorie scripturarum diligenter insistant. carnalia tamē vicia nō relinquūt. in prouerbijs eleganter exprimitur. Sicut in auris aurea in naribus suis. ita mulieris male morate species. Quid enī prodest quempiam ornamentū eloquiorū celestium et illam preciosissimā scripturarū specie consequi. si eam lutulentis operibus vel sensibus inhxendo quasi immūdisimā terrā subigendo confringat. aut cenosis libidinum suarū polluat volutabris. Fiet enim vt id qd recte vtentibus deo esse consuevit

Collatio XIII Abbatis Resterotis

nō soluz istos ornare nō possit. verū etiā maioris ceni collūdiōe sorescat. Ex ore ei peccatoris nō ē pulcra laudatio. Cui dicitur per pphetam. Quare tu enarras iustitias meas. et assumis testamentum meū per os tuū. De huiusmodi animabus. quę nequa q̄ stabiliter timorem domini possidentes. de quo dicitur. timor domini disciplina et sapia est. scripturarum acquirere sensum. de iuglearum meditatione conantur. satis p̄prie prouerbis memoratur. Et quid fūit diuitie insipienti. Possidere enī sapientiam ex cōis nō poterit. Intātū vero ab illa eruditione seculari q̄ carnaliū viciōrum forde polluitur. vera hec et spiritalis sciētia smouetur. vt eā in nonnullis elinguis ac penicilliteratis sciamus nō nunq̄ mirabiliter vigiuisse. Qd in aplis multisq̄ etiā sanctis viris euidentissime cōprobatur. quoniam non inani foliorum dilatabantur luxuria. sed veris spiritalis scientię fructibus curnabant. De quibus et in actibus apostolorū scriptū est. Videntes autē petri constantiā et iohannis. et cōperto qd homines essent sine literis et ideote admirabāt. Et idcirco si tibi curę est ad eius immarcescibilem flagrantia peruenire. cunctis primū conatibz elabora. vt a domino puritatē castitatis obtineas. Nullus enī in quo adhuc carnalium passionū et maxime fornicationis dominatur affectus. spiritalē poterit sciētiam possidere. In corde enī bono requiescet sapientia. et qui timet deum inueniet scientiam cum iustitia. Hoc autē q̄ prediximus ordine ad spiritalē scientiam perueniri. etiā beatus Apostolus docet. Nam cum vniuersarum virtutum suarum non solum catalogum texere. verū etiā ordinem earum vellet exponere. vt quę quam sequeretur. vel quę quam parturiret exprimeret. post aliā quātā intulit dicens. In vigiliis. in ieiuniis. in castitate. in sciētia. in longanimitate. in suauitate. in spiritu sancto. in charitate nō ficta. In qua cōiugatione vir-

tutum euidentissime nos voluit erudire. De vigiliis. atq̄ ieiuniis ad castitatem. de castitate ad scientiam. de scientia ad longanimitatem. de longanimitate ad suauitatem. de suauitate ad spiritū sanctū. de spiritu sancto ad charitatis non fictę premia peruenire. Cum igitur hac disciplina atq̄ hoc ordine tu quoq̄ perueniris ad scientiam spiritalē. habebis procul dubio sicut diximus. nec sterilem. nec inertem. sed viuā et fructuosā q̄ doctrinā. semēq̄ salutariū. verbi. qd cū a te fuerit audientū cordibz cōmendatū. subleuens spiritū sanctū imber largissimus fecundabit. ac fm id quod pollicitus est ppheta. dabitur pluuiā semini tuo. vbi cūq̄ seminaueris in terra. et panis frugum terre tue erit vberissimus et pinguis.

Quibus rō perfectionis debet aperiri. **Cap. xvij.**

Que etiam ne hec quę tam lectione q̄ experientie sudore didiceris. cū teetas maturior. puerit ad docendum. vane glorię seductus amore. immūdis hominibus passim ingeras. illudq̄ qd sapientissimus salomon interdixit incurras. Noli applicare ipiū ad pascua iusti. neq̄ seducaris saturitate ventris. Non enī expediunt stulto delicie. nec opus est sapientia vbi deest sensus. Magis enī dicitur insipientia. q̄ seruus durus nō emēdabitur verbis. Si ei et intellexerit nō obediet. Auribus impudentis noli quicq̄ dicere. ne forte irrideat sapientes sermones tuos. Et ne dede riā sanctū canibus. neq̄ miserā margaritas vestras ante porcos. ne forte cōculcent eas pedibz suis. et pueri dirūpant vos. Optet itaq̄ vt huiusmodi hominibus spiritaliū sensuū ptegēs sacramenta efficaciter canas. In corde meo abscondi eloquia tua. vt nō peccem tibi. S; dicas forsitan. Et quibz diuinarū scripturarū dispēdanda sunt sacramenta. Docet te sapientissim⁹ salomon. Date inq̄t ebrietatem his qui in tristitia sunt. et vinum bibere his qui in doloribus sunt. vt ob-

Capitula

liniscantur paupertatis. et dolor suorum
non meminerint amplius. id est. his qui
pro penitudine actuum pristino merore
atque tristitia deprimuntur. spiritualis scien-
tie iocunditate. velut vinum quod letificat
cor hominis affluenter infundite. eosque sa-
lutaris ubi crapula refouete. ne forte in-
gitate meroris. ac letali desperatione de-
mersi. abundantius absorbeantur tristi-
tia. qui eiusmodi sunt. De illis vero qui
in tepore ac negligentia constituti. nullo
cordis sui dolore mordentur. ita dicitur.
Nam qui suavis et sine dolore est. in ege-
state erit. Quanta potes igitur cautio de-
nita. ut ne vane glorie amore detentus.
illius quem propheta collaudat princeps
esse non possis. qui pecuniam suam non de-
dit ad usuram. Omnis enim qui eloquia
dei de quibus dicitur. eloquia domini
eloquia casta. argentum igne examina-
tum. probatur terre purgatum septuplum.
humane laudis amore dispensat. pecu-
niam suam erogat ad usuram. non solum nullam
per hoc laudem. sed etiam supplicia meretur.
Ob hoc enim pecunias domini maluit per-
fligare. ut ex ea temporalem consequere-
tur ipse mercedem. non ut dominus sicut scri-
ptum est veniens. reciperet quod suum est
cum usura.

**Quibus de causis spiritualis do-
ctrina infructuosa sit. Cap. xvii**

Debus autem ex causis ineffi-
cacem spiritualium rerum prestat
esse doctrinam. Nam aut ille qui
docet in experta commendans. vano verbo
sono instruere nititur auditor. aut
certe nequam ac vicij refertus auditor. sa-
lutares spiritualis viri sanctamque doctri-
nam obturato corde non recipit. De qui-
bus dicitur per prophetam. Excatus est enim
cor populi huius. et auribus grauiter
audierunt. et oculos suos concluderunt.
nequam videant oculis suis. et auribus suis
audiant. et corde intelligant. et conuertan-
tur et sanem illos.

Quplerumque etiam indigni gratia sa-

lutiferi sermonis accipiant. Cap. xix

Nonnulli tamen dispensatoris
nostri dei qui omnes homines
vult saluos fieri. et ad agnitio-
nem veritatis venire. munifica liberalitate
conceditur. ut is qui indignum se predi-
cationi euangelice reprehensibili conuer-
satione prebuit. pro salute multorum spi-
ritalis doctrine gratiam consequatur. Qui-
bus autem modis etiam carissimata cura-
tionum ad expellendos demones a domino
concedatur. consequens est ut simili dis-
putatione pandamus. quibus consergentes
ad refectionem in vesperam referuimus. quia
efficacius semper corde concipitur. quic-
quid sensum et absque nimio labore corpo-
ris intimatur.

**Explicit collatio prima abbatum
nesterotis de spirituali scientia. In-
cipiunt capitula secunde collationis
eiusdem abbatis de carissimati-
bus diuinis. Cap. i.**

Disputatio abbatum nesterotis de
tripartita carissimatum ratione

i **In quo quis sanctos viros debeat
admirari.**

ii **De suscitato mortuo ab Abbate
machario.**

iii **De miraculo quod abbas abra-
ham in mulieris fecit vberibus.**

iv **De claudi cuiusdam curatione
quam idem est operatus.**

vi **De meritum vniuscuiusque non ex
signis debeat estimari.**

vii **De carissimatum virtus non in mi-
rabilibus. sed in humilitate con-
sistat.**

viii **De mirabili sit de semetipso vicia
quibus de altero demones extrussisse.**

ix **Quantum precellat vite probitas
opera signorum.**

x **Reuelatio de perfecte castitatis ex
perimento.**

Expliciunt capitula.

Collatio xv Abbatis Nestorotis

Incipit collatio secunda abba-
tis nestorotis de carismatibus
diuinis.

Cap. i.

Est signa

rim vespertinae ad
repromissam narra-
tionez intenti. p̄s-
thys parit ex more
psedim? Eūq; silē-
tium aliquantisper pro senis reuerentia
preteremus. taciturnitatem verecundie
nostre tali preuenit eloq̄o. Usq; ad spi-
ritualiu rationem carismatum proferen-
dam. precedens disputatiōis ordo pue-
nerat. quā tripartitam esse maiorū tra-
ditione percepimus. Prima siquidem
curationū causa est. cum pro merito san-
ctitatis. electos quosq; ac iustos viros si-
gnorū gratia comitat. sicut apostolos.
multosq; sanctorum signa ac prodigia
sui auctoritatem dñi fecisse manifestum
est. ita dicentis. Infirmos curate. mortu-
os suscite. leprosos mūdare. demones
eijcite. gratis accepistis. gratis date. Se-
cunda cum ob edificationez ecclesie. vel
eorum qui infirmos suos ingerūt. vel eo-
rum qui curandi sunt. fidem. sanitatum
virtus etiam a peccatoribus indignisq;
procedit. De quibus saluator in euāge-
lio. Multi inquit dicēt mibi in illa die.
dñe dñe. nōne ī noīe tuo pphetam. et
ī noīe tuo demonia eiecim? et in tuo noīe
virtutes multas fecimus. et tūc confite-
bor illis. quia nūq; noui vos. Discedi-
te a me operari iniquitatis. Et contra-
rio si offerentiū vltimorum desit fides.
etiā illos qbus curationū dona collata
sunt. n̄ sinit sanitatū exercere x̄tutē. De
quā re lucas euangelista. Et nō poterat
inquit iesus facere inter eos virtutes. p̄-
pter incredulitatem illoz. Unde idem
dñs. Multi inquit leprosi erant in isra-
hel sub heliseo ppheta. et nemo eorum
mundatus est. nisi naaman syrus. Ter-
tius curationū modus. etiam colludis
demonum ac factione simulatur. vt dñ

homo manifestis criminibus obligatus
ppter admirationē signorū sanctus ac
dei famulus creditur. etiam vicioz eius
emulatio suadeatur. et per hoc obrecta-
tionis aditu referato. etiā religionis san-
ctitas infametur. vel certe. vt is qui cura-
tionū dona habere se credit. per superbi-
am cordis elatus grauius elidatur. In-
de est q̄ innocātes eorū nomina. quos
nulla merita sanctitatis. nec vltos spiri-
tales fructus habere cognoscunt. vti se
eorum meritis ac de obsessis simulāt cor-
poribus effugari. De quibus in deuterio
nomio. Si surrexerit iquit in medio tui
propheta. aut qui somniū se vidisse di-
cat. et predixerit signū atq; portentum. et
euenerit qd locutus est. et dixerit tibi. ea-
mus et sequamur deos alienos q̄s igno-
ras. et seruiamus eis. non audias verba
prophete illius aut somniatoris. q̄ tem-
ptat vos dominus deus v̄r vt palā fiat
vtrū diligatis eum an nō in toto corde.
et in tota anima vestra. Et in euangelio.
Exurgent inquit pseudo christi. et pseu-
do prophete. et dabunt signa magna et
pdigia. ita vt in errorem inducātur si fie-
ri potest etiam electi.

In quo quis sanctos viros de
beat admirari.

Cap. ii.

Quappter nūq; debem? eos q̄
affectāt in his virtutibz admi-
rari. s̄ potius intueri. vtrū vici-
orū oīm expulsiōe. et mox emēdatione
perfecti sint. Qd vtiq; nō pro alterius fi-
de. aut diuersitate causari. sed pro vni?
cuiusq; studio dei gratia dispensante cō-
ceditur. Nec nanq; est actualis scientia
que alio vocabulo charitas ab aposto-
lo nūcupat. et vniūsis linguis hominū
et āgeloz. et plenitudini fidei. q̄ etiā mō-
tes trasserat. et oīm scientie ac pphetie
et erogationi oīm facultatū. ipsiq; postre-
mo glorioso martirio apostolica aucto-
ritate prefertur. Nam euz dinumerasset
vniuersa carismatū genera atq; dixisset
Alij datur per spiritum s̄mo sapiē. alij
s̄mo scie. alij fides. alij grā sanitatū. alij

De carismatibus diuinis

operatio virtutū. et reliqua. de charitate dicturus. quēadmodum eam cunctis p̄tulerit carismatibus paucis aduertite. Et adhuc inquit supra modū excellentiorem vobis viam demonstrō. Per quod euidenter ostenditur perfectionis ac beatitudinis summā. nō in illorū mirabilius operatione. s̄ in charitatis puritate consistere. Nec immerito Omnia enī illa ena cūada ac destrūda sunt. charitas vero perpetuo permansura. Ideoq̄ a patribus nostris opera ista signorū nequa q̄ vidi mus affectata. quinimo. cū ea spiritus sancti gratia possiderent. nunq̄ exercere voluerunt. nisi forte extrema illos et inenitabilis necessitas coartasset.

De suscitato mortuo ab Abbate machario. Cap. iij.

Sicut et ab abbate machario q̄ habitationē schyritice solitudinis primus inuenit. mortuū suscitātū esse reminiscimur. Nam cū hereticus quidam qui eunomij perfidiam sectabatur. sinceritatē catholice fidei arte dyalectica subuertere conaretur. magnāq̄ iā hoīm multitudinē iā decepisset. rogatus a catholicis viris qui ruina tāte subuersionis grauissime mouebātur. beatus macharius. vt simplicitatē totius egipti ab infidelitatis naufragio liberaret. aduenit. Quem cū hereticus arte dyalectica fuisset aggressus. et ad aristotelicas ignorantē spinas vellet abducere. beatus macharius apostolica multiloquium eius breuitate concludens. non est inquit in verbo regnum dei. sed in virtute. Eamus igitur ad sepulchra. et nomē dñi super mortuū qui primus inuentus fuerit inuocemus. ac sic scriptū est. ostēdam⁹ ex opib⁹ fidei nr̄az. vt manifestissime recte fidei documēta eius testimonio declarētur. et perspicuā veritatē nō inani disputatione verborū sed virtute signorū. et illo qd nō potest falli iudicio cōprobem⁹. Quo audito. hereticus corā circūstanti plebe pudore constrictus. cū ad p̄s p̄bere se p̄ditiōi. p̄posite simulasset assensu

se q̄ affuturum in crastinū p̄misisset. postero die expectantib⁹ vniuersis qui studiosius ad conductū locū spectaculi huius cupiditate cōfluxerūt. exterritus cōscientia suę infidelitatis aufugit. ac prius ab vniuersa egipto transmigravit. Quē cū beatus macharius vsq̄ ad horam nonā cū p̄s p̄stolatus pro sua conscientia declinasse vidisset. assumēs plebē q̄ ab illo fuerat deprauata. ad cōdicta sepulchra perrexit. Hūc autē egiptijs morē nili fluminis inuexit a lue. vt qm vniuersa illius latitudo terre. instar immēsi pelagi. nō paruo anni tpe solita aquarū eruptiōe cōtegatur. ita vt nulla tūc cuiq̄ humādi copia humani corporis tribuat. nisi post transuersionem decursam. corpora mortuorum pigmentis condita redolentib⁹ in editionib⁹ celululis recondantur. Nam madens ebrietate contigua terre illius solū humani arcet officiū. Si qua enī cadauera defossa suscepit. euomere ad superficiē suā inūdationū nimietate cōpellitur. Cum igitur antiquissimo cuidā cadaueri beatus macharius astitisset ait. O homo inquit. si venisset huc mecum hereticus ille filius perditionis. et astante ip̄o nomen christi dei mei innocēs exclamasset. vtrūne corā his qui pene eius fuerant fraude subuersi. surrecturus fuisses edicto. Tū ille confurgens. annuentis voce respondit. Quē interrogans abbas macharius. quid nā fuisset aliquādo cū frueret hac vita. vel qua hominū fuisset etate. aut si nomē christi tūc t̄pis cōgnouisset. ille se sub antiquissimis regibus vixisse respondit. christiq̄ nomē asseruit illis se nec audisse tēporibus. Cui rursus abbas macharius. Dormi inquit in pace. cū ceteri in tuo ordine a christo in fine temporū suscitandus. Nec igitur eius x̄tus et gratia q̄tū in ip̄o fuit semper fortasse latuisset. nisi eum necessitas totius prouincie periclitantis. et erga christum plena deuotio amorq̄ sincerus istud exercere miraculum cōpulisset. Qd vtiq̄ vt ab eo

Collatio xv Abbatis Nestorotis

fieret non ostentatio glorie sed charitas christi et totius plebis extorsit utilitas. ut beatum quoque heliam fecisse regnorum letitio manifestat qui ignem de celo super hostias impositas pignora preidcirco descendere postulavit. ut perichlitanter pseudo prophetarum presigis fidem totius populi liberaret.

De miraculo quoque abbas abraham in mulieris fecit verberibus

Cap. iiii.

Quid si etiam abbas abrahe gesta commemorem. qui paupers id est simplex pro simplicitate morum et innocentia cognominatur. Qui cum metendi gratia ad egyptum de heremo diebus quinquagesime perrexisset. et a muliere quadam parvulum suum lactis inopia iam tabidum atque seminecem preferente. lacrymiosis precibus fuisse obstrictus. calicem ei aque potandus impreso crucis signaculo dedit. cuius haustu confestim mirum in modum arida iam penitus vera copia lactis redundante confluerunt.

De claudi cuiusdam curatione quaz idem est operatus.

Cap. v.

Uel cum idem ipse pergens ad vicum circumdatus est illudentium turbis. qui subsannantes ostendebant ei quendam hominem contracto genu. multis iam annis gressus officio destitutum. et antiqua debilitate reptantem. ac temptantes eum. ostende aiebant abba abraham si servus es dei. et restitue hunc pristinae sanitati. ut nomen christi quem colis vanum non esse credamus. Tunc ille confestim inuocato christi nomine. inclinans se et apprehendens aridum pedem hominis traxit. cuius tactu continuo sicum genu incurvumque directus est. ac recepto visu gressuum quem obliuioni iam tradiderat annosa debilitas letis abscessit.

De merito vniuscuiusque non ex signis debet estimari. **Cap. vi.**

Hitaque viri nihil sibi pro talium mirabilium virtute donabant. quia non hoc suo merito agi. sed domini misericordia fatebantur. apostolicis verbis in admiratione signorum humanam gloriam refutantes. Viri fratres inquit. quid admiramini in hoc. aut nos quid intuemini. quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare. Nec quemquam in donis ac mirabilibus dei. sed potius ex propriis virtutum fructibus predicandum esse censebant. qui industria mentis et operum virtute generantur. Plerumque enim ut supra iam dictum est homines mente corrupti. reprobi circa fidem. in nomine domini et demonia expellunt. et virtutes maximas operantur. De quibus cum apostoli causarentur et dicerent. preceptor. vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia. et prohibuimus eum. quia non sequitur nobis eum. licet eisdem ad presens responderet christus. nolite prohibere. qui enim non est aduersum vos. pro vobis est. tamen eis in fine dicentibus. domine domine. nonne in nomine tuo prophetauimus. et in tuo nomine demonia eiecimus. et in tuo nomine virtutes multas fecimus. respondurum se esse testatur. quia nunquam noni vos. discedite a me operari. inquit. Et idcirco etiam istos quibus hanc gloriam signorum atque virtutum pro merito sanctitatis ipse concessit. ne in his extollantur admonet dicens. Nolite gaudere quia demonia vobis subiiciuntur. gaudete autem. quia nomina vestra scripta sunt in celis.

De carismatum virtus non in mirabilibus sed in humilitate consistat. **Cap. vii.**

Denique ipse auctor signorum omnium atque virtutum. cum ad doctrinam suam magisterium discipulos aduocaret. quid ab eo veri atque electissimi sectatores peculiariter discere deberent. euidenter ostendit. Venite inquit

De carismatibus diuinis

et discite a me. nō utiq; vt demones celesti p̄tate pellatis. non vt leprosos emū detis. nō vt cecos illuminetis. nō vt mortuos suscitatis. Hec enim etiā si p̄ q̄dā seruos meos operor. non potest se inferre. re laudibus dei humana conditio. nec vllam sibi in hoc minister et famulus de cerpere portionem. vbi solius diuinitas est gloria. Vos autem inquit hoc discite a me. quia mitis sum et humilis corde. Hoc enī est qd cunctis generaliter discere et exercere possibile est. opera autē signorum atq; virtutum nec sp̄ necia. nec oib; cōmoda. nec omnib; cōcedunt. Humilitas est ergo omnīū magistra virtutū. ip̄a est celestis edificij firmissimū fundamentum. ip̄a est donum propriū atq; magnificū saluatoris. Ista etenī vniūsa miracula quę christus operatus est. si ne periculo elationis exerceat. qui mitem dominū. nō sublimitate signorum s̄ patientię atq; humilitatis virtute sectat. Qui vero immūdis spiritibus imperare. aut languentibus sanitatū dona cōferre. aut aliquod signū mirabile populi gessit ostendere. quāuis in ostentationibus suis christi inuocet nomē. tamē alienus a christo est. quia humilitatis magistrum superba mente nō sequitur. Quare etiā cū ad patrē remeās quoddā vt ita dixerim conderet testamentū. hoc discipulis dereliquit. Mādatū inq̄t nouū do vobis vt diligat̄ inuicē sicut dilexi vos vt et vos diligatis inuicem. Statimq; subiunxit. In hoc cognoscēt oēs q; mei estis discipuli. si dilectionē habuerit̄ ad inuicem. Non ait. si signa atq; virtutes similiter feceritis. sed si dignā dilectionē inuicem habueritis. qm certū est nisi mites atq; hūiles fuare nō posse. Quapp̄ nūq; monachos nostri maiores esse dixerūt. toxigē vacuos nostri maiores esse dixerūt. qui semetip̄os exorcistas corā hominib; p̄fiterentur. et inter admirantiū turbas hāc qm vel meruerūt vel presumpserūt grāz iactantissima ostentatiōe diffamāt. S; incassum. Qui enim innititur mēdacijs

hic pascet ventos. idem autē ip̄e seq̄tur aues volantes. Sine dubio enī eueniet eis illud quod in prouerbijs dicitur. Sicut venti et nubes et pluuie manifestissimę sunt. ita qui gloriatur in dato falso. Et ideo si quis coram nobis hōz aliqd fecerit. nō de amiratione signorum. s̄ de ornatu morum debet apud nos esse laudabilis. nec vtrum demonia ei subiecta sint. sed vtrum charitatis membra q̄ describit apostolus possideat inquirendū.

Mirabilius sit de semetipso vicia q̄ d' altero demones extrussisse. **Cap. viij.**

Et reuera maius miraculum ē de propria carne fomitem luxurie eradicare. q̄ expellere imundos spiritus d' corporibus alienis. et magnificētius signum est virtute patientię truculentos motus iracūdie cohibere. q̄ aereis principatib; imperare. plusq; est exclusisse edacissimos de corde proprio tristitie mortuos. q̄ valitūdines alterius febresq; corporeas expulsisse. Postremo multis modis preclarior virtus sublimiorq; profectus est anime proprie curare languores. q̄ corporis alieni. Quanto enīz hec sublimior carne est. tanto prestantior eius est salus. quantoq; preciosior excellentiorisq; est substantię. tanto grauioris ac perniciosioris est et ruine.

Quantum precellat vite probitas opera signorum. **Cap. ix.**

Et de illis quidem curationib; ita beatissimis aplis dī. Nolite gaudere quia demonia vobis subiiciuntur. Hoc enīz faciebat nō eorum potestas. sed virtus dominici nominis inuocati. et idcirco monētur vt ex hac parte nihil sibi beatitudinis aut glorie audeant vendicare. quę dei tantum potentia ac virtute perficitur. sed ex illa vite sue cordisq; iūta puritate. ob qm nomina eorum inscribi merētur in celis.

Collatio xv Abbatis Nesterotis.

Reuelatio d perfecte castitatis
experimento. **Cap. x.**

Et ut hoc ipsum quod diximus
vel testimonijs veter vel dñis
oracul approbem⁹. qd beatus
Pasanti⁹ vl d admiratiōe sigz. vel de
gra senserit puritatis immo quid āgeli
reuelatione cognouerit ipi⁹ verbis atqz
experimentis rectius proferemus. Hic
nanqz ita multis vicens annis districti
one precipua. vt crederet se etiam carna
lis cōcupiscentie laqueis penitus abso
lutū. eo q cunctis infestationibus demo
num. quibus diu aperteqz conflixerat.
superiorem se factū esse sentiret. dum ad
uenientibus viris sanctis pulmentū len
ticule qd illi attheran nomināt preparat.
manus eius in clibano vt assolet flāma
superuolitate combusta est. Quo facto
tristificatus magnū immodū cepit secuz
tacitus voluere. cur ignis inquires meū
nō habet pacē. cum duriora mihi demo
nū cesserint prelia. aut quēadmodū me
i illo metuendo examinis die per se tran
siturū ille ignis inextinguibilis. et in qui
sitor meritor omnium nō tenebit. cui nūc
extrinsecus hic tem poralis ac paruu⁹ n
pepercit. Tuncqz estuanti huiusmodi
cogitationibus atqz tristitia sopor subi
tus obrepisset. adueniēs angelus dñi.
cur inquit pasanti tristis es. qd nec duz
pacatus tibi sit ignis iste terrenus. cū ad
huc resideat in mēbris tuis carnalium
motuū necdum purū excocta cōmotio.
Quius radices donec in tuis viuūt me
dullis. ignē istum materialē nequa qz ti
bi pacificū esse permittēt. Quē vtiqz in
noxū alias sentire nō poteris. nisi omnes
internos motus his indicij in temenp
so experiaris extinctos. Vade ⁊ apprehē
de nudam et pulcherrimā virginē. et si il
lam tenens. tranquillitatem tui cordis i
mobilem. estusqz carnales pacificos i te
senseris perdurasse. huius quoqz visibi
lis flāme mitis atqz innoxius in modū
illoz triū i babilonia puerorū te allābet

attact⁹. Itaqz senex ex huiusmodi reuela
tiōe percussus. nō quidem experimēti di
uinitus demonstrati pericula consuluit
s interrogans pscientiā suam. ⁊ purita
tem sui cordis examinās. nec adhuc pō
dus castimonie sue huius probationis
ponderi cōpensare coniectans. nō mirū
est ait. si cedentibus mihi imāndorū spi
rituū prelijs. adustiones ignis quas di
rissimis cōgressibus demonū inferiores
esse credebam. adhuc aduersum me sen
serim sentientes. Maior quippe est. xpus
ac sublimior gratia. internā libidinē car
nis extinguere. qz nequitas demonū ex
trinsecus irruentes. signo dñi ac xtuqz
altissime potentia subiugare. vel de ob
sessis corporibus nois diuini inuocatio
ne pcellere. Hucusqz abbas nesteros
orationē de vera carismatū operatione
psummas. nos ad cellam senis ioseph q
sex ferme milibus ab ipso aberat prope
rantes. doctrine sue institutione proles
secutus est.

ExPLICIT collatio secunda abba
tis nesterotis de carismatibus
diuinis. Incipiūt capitula col
lationis prime abbatis ioseph
de amicitia. **Cap. i.**

Quid a nobis abbas Ioseph p
mitus inquisierit.

ij **D**isputatio eiusdem senis de in
fido amicitiarum genere.

iiij **A**nde indissolubilis amicitia
sit.

iiij **I**nterrogatio vtrum vtile aliqd
etiā contra votum fratris effici
debeat.

v **R**espōsio q perpetua amicitia
nisi inter perfectos stare n possit

vi **Q**uibus modis inuolabilis pos
sit societas retentari.

vij **N**ihil charitati preponendu
sit. nec iracūdie postponendū.

vij **Q**uibus de causis inter spirita
les nascatur dissensio.

- ix **D**e amputandis etiam spiritali-
bus causis discordiarum.
- x **D**e optimo examine veritatis.
- xi **I**mpossibile sit quicquam quod pro-
prio fidei iudicio diaboli illusi-
one non decipi.
- xii **D**e obcausam non debeant inferio-
res in collatione contemni.
- xiii **D**e charitas non solum res dei sed
etiam deus sit.
- xiiii **D**e gradibus charitatis.
- xv **D**e his qui vel suam vel fratrum
comotionem dissimulatione cor-
roborant.
- xvi **D**e eo quod si frater aduersum nos
aliquid habeat simultatis mu-
nera orationum nostrarum a domino
respuantur.
- xvii **D**e his qui patientiam secularibus
magis putant impendenda esse
quam fratribus.
- xviii **D**e his qui patientiam mentientes
ad iracundiam fratres silentio
accendunt.
- xix **D**e his qui ex indignatione ieiunant.
- xx **D**e quorundam simulata patien-
tia qui maxillam verberandam
alteram ingerunt.
- xxi **I**nterrogatio quemadmodum chris-
ti mandatis obtemperantes euan-
gelica perfectione fraudentur.
- xxii **R**esponsio quod christus non solum
facti sed etiam voluntatis inspec-
tor sit.
- xxiii **D**e ille sit fortis et sanus qui succu-
bit alterius voluntati.
- xxiiii **D**e infirmi iniuriosi sint et iniuri-
as ferre non possint.
- xxv **I**nterrogatio quod fortis sit qui non
sustentat infirmum.
- xxvi **R**esponsio quod infirmus non se si-
nat sustentari.
- xxvii **Q**uemadmodum sit iracundia
comprimenda.
- xxviii **A**micicias coniurationis einitas fir-
mas esse non posse.
- E**xplacunt capitula.

Incipit collatio prima Abba-
tis Ioseph et amicicia. Cap. i.

Etatus

Ioseph cui nunc
instituta ac pres-
cepta pandenda
sunt. vnus ex tri-
bus quorum in
prima collatione
fecimus mentionem. clare admodum fa-
milie ac primarius ciuitatis sue in egyptu
fuit qui appellatur thymnis et ita non so-
lum egyptia. sed etiam greca facundia di-
ligenter edoctus. vt vel nobis vel his qui
eloquentiam penitus ignorabant. non
vt ceteri per interpretem. sed per semetip-
sum elegantissime disputaret. Qui cum
institutionem suam nos desiderare sen-
sisset. percontatus primum. vtrum na esse-
mus germani fratres. audientem a nobis
quod non carnali sed spiritali essemus frat-
nitate deuincti. nosque ab exordio renun-
tationis nostre. tam in peregrinatione que
ab utroque nostrum fuerat obtentu mili-
tie spiritualis arrepta. quam in cenobii studio
indiuina semper coniunctione sociatos.
tali usus est sermonis exordio.

Disputatio eiusdem senis dei-
fido amiciciarum genere. Cap. ii.

Amiciciarum ac sodalitatibus mul-
ta sunt genera. que diuersis mo-
dis humanum genus dilectionis
societate connectunt. Quosdam enim pre-
cedens commendatio. primum noticie. post
etiam amicicie fecit inire commercia. In quibus
busdam vero contractus quidam seu da-
ti acceptive depactio. charitatis federa co-
pulant. Quosdam negociationis seu mili-
tie vel artis ac studij similitudo atque co-
munio amiciciarum vinculis nexuerunt.
per quem ita etiam effera sibi inuicem corda
mansuescunt. vt etiam hi qui in siluis ac
montibus latrocinij gaudent. et effusi-
one humani sanguinis delectantur. suorum
scelerum participes amplectantur ac fo-
ueant. Est etiam dilectionis aliud genus.

Collatio XVI Abbatis Joseph.

quod instinctu nature ipsi et sanguinitate lege connectitur. quia vel contribules vel coniuges. vel parentes seu fratres. ac filij. naturaliter ceteris preferuntur. quod non solum humano generi. verum etiam omnibus aliis atque animantibus inesse deprehenditur. Nam pullos vel catulos suos naturali affectu instigante sic protegunt ac defendunt. ut frequenter pro ipsis etiam obicere se picul mortis non metuunt. Denique etiam illa bestiarum vel serpentium vel aliorum genera. que intolerabilis feritas ac letale virus ab omnibus separata esse cernit. ut sunt basilisci vel monocerotes vel griphes. cum etiam visu ipso cunctis perniciose esse dicantur. inter se tamen pro originis ipsius affectionis consortio pacata et innoxia perseverant. Sed hec omnia que diximus genera charitatis. sicut malis ac bonis. feris etiam atque serpentibus videmus esse communia. ita etiam usque in finem certum est perseverare non posse. Etenim interrumpit ea frequenter ac dividit locorum discretio. et obliuio temporalis. et verbi vel cause negotiorumque contractus. At enim ex diversis. vel lucri. vel libidinis. vel consanguinitatis. ac necessitudinis variarum societatibus acquiri solent ita intercedente qualibet divortij occasione solvuntur.

Unde indissolubilis amicitia sit

Cap. iiij.

In his igitur cunctis unus genus est insolubile charitatis. quod nec commendationis gratia. nec officij vel munerum magnitudo contractusque cuiusque rationis. vel necessitatis iungit sed sola similitudo virtutum. Hec in qua que nullis unquam casibus scinditur. quam non solum dissociare vel delere locorum vel temporum intervalla non prevalent. sed ne mors quidem ipsa diuellit. Hec est vera et indissolupta dilectio. que gemina amicorum perfectione ac virtute conerescit. Cuius semel initum fedus. nec desideriorum varietas. nec contentiosa diruptio contrarietas voluntatum. Ceterum multos nos

numus in hoc proposito constitutos. que cum pro charitate christi flagrantissima essent soliditate devicti. non perpetuo eam. ne indurpse servare potuerunt. quia licet bono societate principio niteretur. non tamen uno nec pari studio arreptus propositum tenuerunt. fuitque inter eos quedam temporalis affectio. quia non equali utriusque virtute. sed unius patientia habebat. Que quamvis ab uno magnanimitate atque infatigabiliter retentetur. necesse est tamen eam alterius pusillanimitate dirumpi. Infirmitates namque eorum qui tepidius perfectionis expectant sanitatem. quantalibet fortius tolerantia sustententur. ab ipsis tamen qui infirmi sunt non feruntur. Habent enim sitas sibi commotionum causas que eos que tos esse non sinant. ut solent hi qui carnali egritudine detinentur. stomachi sui infirmitates et fastidia cocorum vel ministrantium negligentis imputare. et quam talibet eis obsequium sollicitudo deserviat. nihilominus tamen sanis causas sue commotionis ascribere. quas sibi utique vicio valitudinis suginesse non sentiunt. Quamobrem hec est amicitie ut diximus fida indissolubilisque coniunctio. que sola virtutum paritate federatur. Deus enim inhabitare facit unius moris in domo. Et idcirco in his tantum indurppta potest dilectio permanere. in quibus unum propositum ac voluntas. unum velle ac nolle consistit. Quam si vos quoque cupitis inviolabilem retentare. festinandum est vobis ut expulsi primitus vicij. mortificet proprias voluntates. et unito studio atque proposito. illud quo propheta ad modum delectatur. gnaniter impleatis. ecce que bonum et que iocundum habitare fratres in unum. Quod non localiter sed spiritualiter oportet intelligi. Nihil enim prodest. si moribus ac proposito dissidentes una habitatio inungantur. nec obest parili virtute fundatis. per locorum intervalla disiungi. Apud deum namque morum cohabitatio. non locorum unita fratres habitatio coniungit. nec potest unquam perfectas integritas custodiri.

De amicitia

vbi voluntatū diuersitas inuenit.

Interrogatio vtrū vtile aliqd etiā cōtra votū fratris effici debeat.

Cap. iij.

Germanus. Quid si vno volente perficere aliquid qd fm deū modū et salubre pspexit alijs nō prelet assensum. exequendum ne etiā contra votū fratris est an pro eius arbitrio negligendum.

Respōsio qd perpetua amicitia nisi iter perfectos stare nō possit.

Cap. v.

Ioseph. Idcirco dixim? plena atq; perfecta amicitie gratia nisi inter perfectos viros eiusdēq; virtutis perseverare non posse. quos eadem voluntas vnūq; ppositū et aut nūq; aut certe raro diuersā sentire. aut in his que ad profectū spiritualis pertinent vite patitur dissidere. Qd si animos ceperint pentionibus estuare. liqet vtiq; eos nūq; fm regulā qm pcedim? fuisse cōcordes. Sed qz nemo potest a pfectione habere principiū. nisi qui ab ipso eius ceperit fundamēto. et vos nō qnta eius sit magnitudo. sed quēadmodū ad eam perueniri possit inquiritis. necessarii reor. vt paucis regulaz vobis eius ac tramitē quendam. per quē gressus vestri dirigātur apiaz. vt patientie ac pad bonū facilius obtinere possitis.

Quibus modis inuiolabilis possit societas retēari. Cap. vi.

Prima igitur sunt vere amicitie in contemptu sbe mundialis et omniū quas habemus rerū de spectione fundamina. Quā enī iniustū atq; impium est. si post abrenūciatā mūdī et omnium que in eo sunt vanitatem. preciosissime fratris dilectiōi suppellex vilissima que superfluit pferatur. Secundum est. vt ita suas vnusquisq; resecet voluntates. ne se sapientem atq; consultum esse iudicans suis malit qd proximi diffinitionib; obedire. Tertium est vt sciat omnia etiā q vtilia ac necessaria

estimat. postponēda bono charitatis ac pacis. Quartū. vt credat nec iustis nec iustis de causis penitus irascendū. Quintū. vt aduersus se iracundiā fratris. etiā si ineratione conceptam. eodem modo q suam curare desideret. sciens equaliter si bi perniciosam alterius esse tristitiam ac si aduersus aliū ipse moueatur. nisi eā qm in se est etiā dffis mēte depulerit. Postremū illud est. qd generale vicioz omnium peremptorium esse non dubiū est. vt se de hoc mūdo credat quotidie migraturum. Quē persuasio non solū nullam in corde tristitiaz residere permittit. verum etiam vnuerfos concupiscentiarum ac peccatorum omnium cōprimet motus. Decigitur quicunq; tenuerit amaritudinem ire atq; discordie nec pati poterit nec inferre. His autem cessantibus cum primum ille emulus charitatis in cordibus amicorum tristitie sensus venena suffuderit. necesse est vt frequentibus iurgiis paulatim dilectione tepescata. amātium corda diu exulcerata quādoq; dissociet. Nam qui per callem pcedite directionis ingreditur. in quo ab amico vnq; suo poterit dissidere. qui pimum litium causam que ex paruulis rebus vilissimisq; materijs generari solet. nihil suum vendicans radicitus amputauerit. illud quod in actibus apostolorum legimus de vnitate credentiu omni virtute custodiēs. Multitudinis autē credentium erat cor vnum et anima vna. nec quisq; eorum que possidebat aliqd suum esse dicebat. sed erant illis omnia communia. Deinde quemadmodū ab eo seminariū dissensionis exurget. qui nō suę sed fratris seruiens voluntati. domini atq; auctoris sui fuerit imitator effectus. qui loquēs ex persona hominis quē gerebat. Non veni in qd vt facerez voluntatē meā s voluntatē ei? q me misit. Quo autem modo vllum contentionis fomitem suscitabit. qui de intelligentia ac sensu suo. nō tatz ppio iudicio qd fratri credere decreuit examini. p eius scz arbitrio. vel

Collatio XVI Abbatis Joseph.

probans sua inuenta. vel improbens. et
euangelicū illud p̄ cordis humilitate
consummans. verumtamē nō sicut ego
volo sed sicut tu vis. Aut qua ratiōe ali
qd quo frater mestificet admittet. q̄ lo
no pad̄ nihil indicat esse preciosius. dñi
ce illius sententię memoriā nō amittens
In hoc cognoscet oēs q̄ mei estis disci
puli. si dilectionez habueritis ad inuicē
per quā velut sp̄ali signaculo gregē om
niū suarum in hoc mundo voluit chris
tus agnosci. atq; hoc a ceteris vt ita di
xerim caractere discerni. Quia vero ex cā
vel in se recipere vel in alio residere rāco
rem tristitię sustinebit. cui summa diffi
nitio est iracundie quę perniciosa et illi
cita est iustas causas esse non posse.
eodemq; se modo succensente sibi fratre
orare nō posse. quo si fratri suo ipse succē
seat. illam domini saluatoris humili sp̄
retinens corde sententiaz. Si offers mu
nus tuum ad altare. et ibi recordatus fu
eris q̄ frater tuus habet aliquid adūsus
te. relinque ibi munus tuū ante altare. et
vade prius reconciliari fratri tuo. et sic
veniens offer munus tuū. Nihil enim
proderit si te quidem asseras nō irasci. et
credas te implere illud mādātū quo dicit
sol non occidat super iracundiā vestrā.
et qui irascitur fratri suo reuserit indi
cio. alterius vero tristitiā quā delinire
tua mansuetudine potuisti. contumaci
corde despicias. Eodem nāq; modo p̄
cepti dominici prevaricatione plecteris.
Qui enī te irasci aduersus alterū nō de
bere dixit. nec alterius p̄temni tristitiā
debere dixit. quia non interest apud deū
qui omnes hoīes vult saluos fieri. vtrū
te an alium quēpiā perdas. Unum si
quidem cuiuslibet interitū ei nascitur de
trimentum. itidemq; illi cui grata omni
um perditio est. vnū lucrum. vel tua. vel
fratris morte cōquiritur. Quemadmo
dū postremo poterit vel tenuēz p̄ fratres
retinere tristitiā. qui se credit quotidie
imo continuo ab hoc seculo migraturū.
Nihil charitati preponendū

sit. nec iracūdie postponendum.

Cap. vii.

Sicut ergo nihil preponendum
est charitati. ita furori vel iracū
die nihil est e contrario postpo
nendum. Omnia namq; q̄uis vtilia ac
necessaria videantur spernenda tamen
sunt. vt ire perturbatio deuittetur. et om
nia etiam quę putantur aduersa susci
pienda atq; toleranda sunt. vt dilectio
nis paci s̄q; tranquillitas illibata serue
tur. quia nec ira atq; tristitia perniciosi
us quicq; nec charitate vtilius creden
dum est.

Quibus de causis inter spirita
les nascatur dissēsiō. Cap. viii.

Nam quemadmodum carnales
ad huc et imbecilles fratres ob
vilem terrenamq; s̄bam cito in
imicus disiungit. ita etiā iter spirituales
gignit pro intellectūz diūsitāte discor
diam. Ex qua sine dubio contentiones
rixęq; verborum. quas apostolus dam
nat. plerumq; consurgunt. vnde conse
quent diuorcia inter vnanimos fratres
hostis inuidus ac malign⁹ iterferit. Ae
ra est namq; sapientissimi salomonis il
la sentētia. Odiū suscitāt contentio. vni
uersos vero qui non contendunt protes
git amicitia.

De amputandis etiam spiritali
bus causis discordiarū. Cap. ix.

Quia propter ad conseruandaz
perpetuam et indiuiduam cha
ritatē. nihil prodest primā cau
saz amputasse discidiū. quę nasci solet
de rebus caducis atq; terrenis. et vniuersa
despexisse carnalia. atq; omniū quibz no
ster vsus indiget rerum. indiscretam cō
munionem fratribus permisisse. nisi etiā
secundā q̄ sub specie spiritaliū sensuum
nasci solet similiter abscondentes. acqui
serimus in omnibz hūilem sensum. et con
sonas voluntates.

De optimo examine veritatis.

Cap. x.

De amicitia

Mimini namque cum me adhuc ad
herere portio etas in nior horta
ret huiusmodi nob intelligentiā
vel in moralibus disciplinis
vel in scripturis sacris frequēter infra. ut
nihil ea verius. nihilque rationabili⁹ cre
deremus. Sed cum in vnū conuenientes
finitas nostras pmer cepissemus. quedā
cōmuni exaiatiōe discussa. primum ab
altero falsa ac noxia notabātur. mox de
inde ut pniciosa cōmuni. pñunciata iu
dicio dānabātur. que intm prius infu
sa a diabolo luce clarius fulgebāt. ut fa
cile potuissent generare discordiā. nisi p
ceptū seniorū velut diuinū quoddā ora
culū custoditū ab omī nos pñtione re
uocasset. quo ab illis legali quada3 san
ctione pscriptū est. ut neuter nostrum
pl⁹ iudicio suo q3 fratri crederet. si nūq3
vellet diaboli calliditate deludi.

Quoniam impossibile sit quēq3 qui p
prio fidit iudicio diaboli illusi
one nō decipi. **Cap. xi.**

Etenim sepe illud qd apostol⁹ di
cit. pbatur est enenire. Ipe enī
sathanas transfiguratur se in an
gelū lucis. ut obscurā ac tetrā caliginem
sensuū. p vero lumine scientie fraudulē
ter effundat. Qui nisi humili 7 mansue
to corde suscepti. maturissimi fratris vel
pbatissimi senioris refuētur examini. et
eor iudicio diligēter excussi. aut abiciā
tur. aut recipiantur a nobis. sine dubio
venerātes in cogitatiōibus nostris pro
angelo lucis angelum tenebrarū gūissī
mo feriemur interitu. Quā perniciē im
possibile est euadere quēpiam iudicio p
prio confidentes. nisi hūilitatis de ama
tor 7 executor effectus. illud qd apls ma
gnopere deprecatur omī contritione cor
dis impleuerit. Si qua ergo inquit con
solatio in christo. si qd solatiū charita
tis. si qua viscera miserationis. implete
gaudiū meū ut ideo sapiatis. eandē cha
ritatē habentes. vnanimis idipm senti
entes. nihil per contentionē neq3 per ina
nē gloriā. s in humilitate superiores vos

bismetipis alterutrū arbitrares. 7 illud
honore alterutrū pueniētes. ut pl⁹ vn⁹
quisq3 consorti suo scientie 7 sanctita
tis ascribens. summā discretionis de in
alteri⁹ magl q3 i suo credat stare iudicio

Quā ob causam non debeant i
feriores in collatione contem
ni. **Cap. xij.**

Sepe autem accidit. siue illusiō
ne diaboli. siue intercessu errorū
humani. quo nullus est in hac
carne qui falli velut homo nō possit. ut
et ille interdum qui acrioris ingenij scie
tiq3 maioris est. aliquid falsum mēte cō
cipiat. et ille qui tardioris ingenij ac mi
noris est meriti. rectius aliquid veriusq3
persentiat. Et idcirco nullus sibi quūvis
scientia peditus inani tumore persuade
at. quod possit collatione alterius non
egere. Nam etiam si iudicium eius dia
bolica non fallat illusiō. elationis tamē
et superbie graniores laqueos non eua
det. Quis enim hoc sibi absq3 igenti po
terit vsurpare perniciē. cum vas electio
nis in quo christus ut ipse professus ē lo
quebatur. ob hoc solummodo se asserat
hierosolimā conscendisse. ut euz suis co
apostolis euangelium. qd gentibus re
uelante 7 cooperante domino predica
bat. secreta examinatione cōferret. ppter
quod ostēditur nō solum vnanimitatē
atq3 concordiam per hec precepta serua
ri. verum etiam cunctas diaboli aduer
santis insidias et illusionum eius laque
os non timeri.

Quoniam charitas non solum res dei
sed etiam deus sit. **Cap. xij.**

Eniq3 intantum virtus chari
tatis extollitur. ut eam beatus
Johannes apostolus. nō solū
re dei. sed etiā deum esse pronūciat dicens
Deus charitas est. et qui manet in cha
ritate in deo manet et deus in eo. Nam
vsq3 adeo illam diuinā esse perspicim⁹
ut illud apli manifestissime vigere senti
am⁹ i nob. qm charitas dei diffusa ē in
cordib nris p spm sanctū q3 bitat i nob

Collatio XVI Abbatis Joseph.

Qd tale ē ac si dicat. Qm̄ de⁹ diffusus est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui habitat in nobis. Qui etiā cū ignoremus quid debeamus orare. interpellat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. Qui aut̄ scrutatur corda scit qd desideret spiritus qz fm̄ deū postulat pro sanctis.

Degradibus charitatis.

Capitulum iij.

Illam igitur charitatē q̄ dicit agape. possibile est omnib⁹ exhibere. de qua beatus ap̄ls. Ergo dum tēpus habemus inquit operemur bonū ad oēs. maxime aut̄ ad domesticos fidei. Que intantū omnibus est generaliter exhibēda. vt eaz etiā inimicis nostris a dño iubeamur impendere. Nam diligite in q̄t̄ inimicos v̄ros. Diathesis aut̄ i affectio. paucis admodū et his q̄ v̄l paritate morū vel virtutū societate cōnexi sunt exhibetur. licet etiā ipsa diathesis multā in se differentiā habere videatur. Aliter enī parētes. aliter p̄iuges. alit̄ fratres. aliter filij diligūtur. et in ipsa quoqz horū affectuū necessitudie magna distātia est. nec vniformis parentū dilectio erga filios inuenitur. Qd etiā Jacob patriarche probatur exemplo. qui cuz esset duodecim filiorū pater. omnesqz parua charitatem diligeret. tñ p̄pensione Joseph dilexit affectu. vt de eo aperte scriptura cōmemoret. Inuidebant autē ei fratres sui. eo qd diligeret euz pater suus. scz nō q̄ vir iustus et pater nō valde diligeret etiā ceteram. plem. sed qd huius quia typum dñi preferbat affectui dulcius qd ammodo atqz indulgentius inhereret. Hoc etiā de Iohāne euāgelista legim⁹ euidentissime designari. cū de ipso dicit. Discipulus ille quē diligebat iesus. cuz vtiqz etiāz reliquos vñdecim similiter electos. ita precipua dilectiōe cōplexus sit. vt hoc etiā euangelica attestatiōe designet dicēs. Sicut dilexi vos et vos diligite inuicē. De quib⁹ et alibi dicit. Diligens suos qui erāt in mūdo vsqz in finē dilexit eos. s̄ hic vnus dilectio nō erga

reliquos discipulos teporem charitatis s̄ largiorē erga hūc superabundantiam amoris expressit. quā et agnitiō p̄uilegiū et carnis icorruptio cōferebat. Que idcirco velut s̄limior cū quadā exceptione signatur. quia nō eam odij cōparatio. s̄ affluentior gratia exuberantissimi amoris extollit. Tale quid etiā ex persona sponse legimus in cantico canticorū dicētis. Ordinate in me charitatē. Nec enī ē vere charitas ordinata. q̄ odio habens neminē. quosdā meritorū iure plus diligit. queqz cū generaliter diligit cunctos. excipit tamē sibi ex his quos debet at peculiari affectione complecti. et rursum inē ipsos qui in dilectiōe sūmi atqz precipui sunt. aliquos sibi qui ceterorū affectui superextollantur excerpit.

De his qui vel suā vel fratrū cōmotione dissimulatione corrobora.

Capitulum xv.

Contra nouimus. qd vtinā nesciremus. nō nullos fratrū tantē esse obstinationis atqz duricie. vt cū vel suos aduersus fratres. v̄l fratris aduersum se senserint animos excitatos. ad dissimulandā mentis sue tristitiam. q̄ ex indignatiōe alterutris cōmotionis exorta est. secedētes ab eis q̄s hūili satisfactione atqz colloq̄o lenire debuerāt. aliquos psalmorū incipiūt decantare versiculos. Qui dñi conceptā cordis amaritudinē delinire se putāt. insultando augent. qd statim extinguere potuerūt si magis anxij atqz humiles esse voluissent. vt oportuna cōpunctio et ipsoz cordib⁹ mederetur. et fratrū animos delineret. Nam illo vtiqz modo pusillanimitatis immo superbię sue viciū palpāt. et nutriūt poti⁹ q̄ extirpāt fomitē iurgiorū. dñice illius preceptiōis immemores. qua ait. Qui irascitur fratri suo re⁹ erit iudicio. et si recordatus fueris qd frater tuus habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuum ad altare. et vade p̄u recōciliari fratri tuo. et tūc veniens offeres munus tuū.

De amicicia

De eo q̄ si frater aduersum nos aliquid habeat simultatis mūera orationū nostrarū a domino respuatur. **Cap. xvi.**

Intantum igitur nō vult nos deus noster alteri⁹ respectui habere tristitiam: vt si aliquid aduersus nos frater habuerit: nec munera nostra suscipiat: id est: nō oratiōes sibi a nob̄ permittat offerri: donec de animo e⁹ tristitiam iuste iniusteve cōceptaz: celeris satisfactione tollamus. Neq̄ enī ait si habet veram querelam aduersum te frater tuus: relinque ibi munus tuū ad altare: et vade prius reconciliari fratri tuo: s̄ si recordatus fueris inquit: quia frater tuus habet aliquid aduersum te: id est: etiam si leue aliquid ac vile sit q̄ fratris in te fuerit excitata cōmotio: et hoc memoriā tuā subita recordatione pulsauerit: scias te offerre precum tuarū spiritualia munera nō debere: nisi prius qualibet ex causa orāam tristitiā de corde fratris benigna satisfactiōe depuleris. Si igitur euangelicus hmo etiā. p̄ preterita et minima similitate: ac de exiguis oborta causis: satisfacere nos irascētib̄ iubet: quid de nobis miseris fiet: qui recentes et maximas causas nostrasq̄ errore cōmissas: p̄tinaci dissimulatione cōtemnimus: et inflati tumore diabolico: dum humiliari erubescimus: auctores nos fraternae tristitiae denegamus: ac rebelles spiritu subiici p̄ceptū dñi dedignantes: neq̄q̄ ea vel obseruari debere: vel impleri posse contēdimus. Eoq̄ fit vt iudicantes eū impossibilia vel incōgrua p̄cepisse: efficiamur s̄m apostolū nō factores: s̄ iudices legē.

De his qui patientiam secularibus magis putāt impēdendaz esse q̄ fratribus. **Cap. xvii.**

Illud quoq̄ q̄bus lachrymis est tessendum: q̄ nō nulli fratrum fuerint contumelia cuiuslibet h̄monis accensī: si alterius cuiuspiā quieos lenire desiderat precibus fatigetur: cum audierint nequaq̄ debere adu-

sus fratrem cōcipere tenere: ve tristitiāz s̄m illud qd̄ scriptum est: qui irascit̄ fratri suo reus erit iudicio: et sol nō occidat super iracundiā vestrā: proclamāt illico: Si paganus aliquis: si secularis hoc fecisset: aut ita dixisset: recte debuit sustineri. Quis aut̄ ferat fratrē tam grauis cōscium culpe: aut tam insolens de ore cōuiciū proferentē: Quasi vero patia infidelibus tantū: atq̄ sacrilegis: et nō omībus sit generaliter adhibenda: aut iracundiā contra gentilem noxia contra fratrē utilis estimanda: cū utiq̄ p̄turbate mentis obstinata cōmotio: nō dissimile contra quēuis fuerit excitata sibi iferat detrimētū. Quante autem obstinationis: immo recordie est: vt nec ipam verborū p̄prietatē brute mentis stupore discernat. Quia ū dicitur: omīs qui irascitur alienigene reus erit iudicio: qd̄ fortasse poterat s̄m illorū sensus: cōtra consortes nostre fidei et cōsolationis excipere: s̄ si significanter expressit euāgelicus hmo dicens: Omīs qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Licet itaq̄ s̄m regulam veritatis omnē hōiem fratrē debeam⁹ accipere: tamē hoc loco magis fidelis ac nostre cōuersationis particeps q̄ ethnic⁹ fratris vocabulo designatur.

De his qui patientiā mentientes ad iracundiā fratres silentio accendunt. **Cap. xviii.**

Illud vero quale est: q̄ interdū patiētes esse nos credimus: q̄ respondere p̄temnimus: lacessiti: s̄ ita cōmotos fratres amara taciturnitate vel motu gestuq̄ irrisorio s̄blatnamus: vt eos magis ad iracundiāz vultu tacito prouocemus: quā tumida potuissent incitare cōiicia: i eo nos estimātes minime apud deū reos: q̄ nihil ore protulimus: qd̄ nos notare hominū iudicio aut condemnare potuisset: Quasi vero apud deū verba tantūmodo: et nō precipue volūtas vocetur in culpam: et opus solum peccati: et nō etiā votū accipit: ut habeatur in crimine: aut s̄ tū

Collatio XVI Abbatis Joseph

quod unusquisque fecerit per loquelam et non quod etiam per taciturnitatem facere studuerit in iudicio sit querendum. Non enim sola commotionis illate qualitas. Sed etiam propositum irritatis in noxa est. Et ideo non quemadmodum iurgium fuerit excitatum cuius conflagrauerit vicio. Verum iudicis nostri perquiret examen. Affectus enim peccati non ordo considerandus est admissi. Quid enim differt utrum quis gladio ipse peremerit fratrem an aliqua ad mortem fraude compulerit. cum ipsius enim dolo vel crimine constet extinctum. Quasi vero cecum in preceps manu propria non impigisse sufficiat. cum similiter reus sit qui prius et imminente iam fouee cum potuerit reuocare contempserit. aut ille solus in crimine sit qui manu sua quicquam laqueauerit. et non etiam is qui vel parauerit vel ingesserit laqueum. vel certe cum potuerit auferre noluerit. Ita igitur tacere nihil prodest. si ideo nobis indicamus silentium. ut quod agendum conuicio fuerat hoc taciturnitate faciamus. assimulantes quosdam gestus. quibus et ille quies curare nos oportuit vehementiori inardescat iracundia. et nos super hoc offusdamus illius ac perditione laudemur. quasi vero non etiam ex hoc ipso quis criminiosior sit. quod gloriam sibi de fratris voluerit perditione conquirere. Utrique enim tale silentium erit equaliter noxium. quia sicut ex aggerat in alterius corde tristitia. ita in suo non permittit extinguere. Contra quos illa propheta satis proprie est directa maledictio. Ne qui potat amicum suum. mittens selem suum. et inebrians ut aspiciat nuditatem eius. repletus est ignominia pro gloria. Illud quoque quod per alium de talibus dicitur. Quia omnis frater supplantans supplantabit. et omnis amicus fraudulenter incedet. et vir fratrem suum iridebit. et veritatem non loquetur. extenderunt enim linguas suas quasi arcum mendacium et non veritatis. Sepe autem ficta patientia etiam acriter ad iracundiam quod sermo succendit. et atrocissimas verborum transcendit iniurias. ma-

ligna taciturnitas. leuiusque tolerantur in amicorum vulnera quod iridentium subdola blandimenta. De quibus proprie dicitur per prophetam. Molliti sunt sermones eius super oleum. et ipsi sunt iacula. Et alibi. Verba callidorum mollia. hec autem ferunt impenetrabilia ventris. Quibus etiam illud potest eleganter aptari. In ore pacis cum amico suo loquitur. et occulte ponit ei insidias. quibus tamen magis decipitur ipse qui decipit. Nam qui preparat ante faciem amici sui rete. circumdat illud pedibus suis. et qui fodit foueam primo suo incidet in eam ipse. Denique cum magna ad comprehendendum dominum cum gladius et fistibus multitudo venisset. neo in auctoritate vite nostre illo cruentior extitit parricida. quod qui cunctos ficto salutatiois honore preueniens osculum subdole charitatis ingessit. Qui dominus. Iuda inquit osculo filium hominis tradidit. id est. amaritudo persequutiois atque odij tui. hoc regnum assumpsit. quo dulcedo vere amoris exprimitur. Apertius quoque ac vehementius per prophetam vis huius doloris exaggerat. Quia si inimicus inquit meus maledixisset mihi. sustinuissem utique. et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset. abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis dux meus et notus meus. qui simul mecum dulces capiebas cibos. in domino dei ambulauimus cum consensu.

De his qui ex indignatione ieiunant.

Cap. xix.

Aliud quoque profanum tristitie genus est. quod dignum commemoratione non fuerat. nisi id a nonnullis fratribus sciremus admitti. qui cum tristificati fuerint vel irati. ab ipso etiam pertinaciter abstinent cibo. ita ut quod etiam dicere absque pudore non possimus. illi qui dum placidi sunt refectionem cibi usque ad horam sextam. vel ut multum non negant se posse differre. cum fuerint tristitia vel furore suppleti. ieiunia etiam biduana non sentiunt. tantumque in edie defectiois iracundie satietate sustentent. In quo plane

De amicitia

facilegiu crimen euidenter incurrunt. ieiunia scz q̄ soli deo p̄ humiliatione cordis et purgatione vicioꝝ sunt specialit̄ offerenda. p̄ diabolico timore tolerantes. Qd̄ tale est. ac si orationes atq; sacrificia nō deo sed demonijs deferat. illaq; moſay. eam increpationē mereatur audire. Sacrificauerunt demonijs et nō deo. dijsq; ignorabant.

De quorundaz simulata patientia qua maxillas verberandam alteram ingerunt. **Cap. xx.**

Non ignoramus etiā aliud de mentie gentis. qd̄ s̄ colore fuce te patientie in nōnullis fratribz inuenitur. quibz parū est iurgia commouisse. nisi etiā infligatorijs verbis vt feriantur irritent. cum vtiq; vel leni fuerint impulsione cōtacti. aliā quoq; partem corporis ingerunt verberandā. quasi per hoc perfectionē mandati illius impleturi quo dicitur. si quis te percusserit in dextera maxillā tuā. prebe illi et alterā. scripturē vim ac ppositū penitus ignorātes. Euangelicā namq; patientiā per iracūdie viciū exercere se putant. Ob qd̄ radicitus excedendum. nō solum vicissitudo talionis. et pcertadi irritatio prohibet. setiam furores verberātis geminate inbeantur iniurie tolerantia mitigare.

Interrogatio quemadmoduz christi mandatis obtemperantes euangelica perfectioe fraudentur. **Cap. xxi.**

Germanus. Quomodo reprehendendus est is qui precepto satisfaciens euangelico nō soluz nō intulit talionē. s̄ etiā paratus ē vt si bi geminetur iniuria:

Responsio q̄ christus nō soluz facti sed etiā voluntatis inspectoz sit. **Cap. xxij.**

Ioseph. Sicut p̄ Paulo ante dictuz est. nō solum res ipsa que geritur. s̄ etiā qualitas mentis et ppositum facientis est intuemdum. Et ideo si id qd̄ ab vnoquoq; perfici

tur. quo animo fiat. vel quo procedat affectu. intimo perpēdat cordis examīe. videbitis patientie lenitatisq; virtutem nequa q̄ posse cōtrario spiritu. id ē impatientie ac furoris impleri. Si qd̄ dñs noster atq; saluator ad profundaz nos instruens patientie lenitatisq; futū. id est. nō vt labijs eā tantūmodo pferamus. s̄ vt intimis aīe nostrę abditis recondamus. istā nobis perfectiois euāgelice formulā dedit dicēs. Si quis te percusserit in dextera maxilla tuā. prebe illi et alterā. subauditur sine dubio dexteram. Quę alia dextera nisi interioris hominis vt ita dixerim facies potest accipi. Per hoc omnē penitus iracūdie fomites. p̄ fundis cū piens aīe penetralibz extirpare. Id est. vt si exterior dextera tua impetum ferientis exceperit. interior quoq; hō per humilitatis assensum dextera suā prebeat verberandā. cōpatiens exterioris hominis passioni. et qd̄ animo succubēs atq; subijciēs suum corpus ferientis iniurie. ne exterioris hominis cede vel tactus intra se moueatur interior. Videtis ergo longē eos ab euāgelica perfectioe distare. quę patientiā docet nō verbis. s̄ interiore cordis tranquillitate suandā. eamq; a nobis cū quid aduersi euenerit ita precipit custodiri. vt nō solū. nosmet ipsos alienos ab iracūdie perturbatioe fruamus. s̄ etiā illos qui suo cōmōti sūt vicio succubentes iniurijs eoz ad placiditatē expleta cedis satietate cogamus. furores eozum nostra lenitate vincentes. Et ita etiā illud apostolicū implebim? Noli vinci a malo. s̄ vince in bono. malum. Quod ab illis impleri nō posse certissimū est. qui illo spiritu ac timore verba lenitatis atq; humilitatis emittunt. vt nō solum nō mitigent pceptū furoris incendiū. sed magis illud tam in suo q̄ in fratris cōmōti sensu faciāt conflagrare. qui tamē etiā si possent aliquo modo ipi mites ac placidi permanere. nō sic q̄. tem aliquos inflicte fructus ea perēt. euz damno proximi patientie sibi gloriā vent

Collatio xvi Abbatis Joseph

dicantes. et per hoc ab illa apostolica charitate omnimodis alieni. que non querit que sua sunt. sed ea que aliorum. non enim ita diuitias concupiscit. ut lucrum sibi de proximi faciat detrimento. nec acquirere quicquid cum alterius desiderat nuditate.

¶ Ille sit fortis et sanus qui succumbit alterius voluntati

Cap. xxiij.

Sciendum sane generaliter illi partes agere fortiores. qui voluntati fratris suam subijcit voluntatem. quam cum qui in defendendis suis diffinitionibus ac tenendis pertinacior inuenitur. Ille enim sustentans ac tolerans proximum sani ac validi. hic autem infirmi et quodammodo egrotantis obtinet locum. quoniam ita palpari necesse est ac foueri. ut interdum etiam a rebus necessariis. pro eius quiete ac pace salubre sit aliquid relaxari. In quo quidem non se credat quod aliquid de sua perfectione minuisse. tam et si quiddam de posita discriptione contemnedo sumiserit. sed e contrario multo amplius se pro longanimitatis et patientie bono nouerit acquisisse. Apostolicum namque preceptum est. Vos qui fortes estis. inbecillitates infirmorum sustinete. et alterum rui onera vestra portate. et sic ad implebitur legem christi. Numquam enim infirmus sustentat infirmum nisi non tolerare poterit. aut curare languentem is qui similiter egrotat. sed ille medelam tribuit imbecillo. qui imbecillitati ipsi senon subiaceret. Merito enim ei dicit. Memento cura te ipsum.

¶ Infirmi iniuriosi sint et iniurias ferre non possint. **Cap. xxiiij.**

Notandum etiam illud est. infirmorum naturam esse semper eiusmodi. ut prompti quidem ac faciles sint ad contumelias ingerendas. et iniuria conferenda. ipsi vero ne minima quidem iniurie velint suspicionem contingi. cumque inferentes proterua conuicia inconsiderata se perequissent libertate. ne parua quidem etiam leuissima sustinere con-

tenti sunt. Ideoque secundum predictam seniorum sententiam. charitas stabilis atque indurpata non poterit perdurare. nisi inter viros eiusdem virtutis atque positi. Scindi etiam enim necesse est eam quocumque tempore quanta libet fuerit cautione ab altero custodita. **Interrogatio quoniam fortis sit qui non semper sustentat infirmum.**

Cap. xxv.

Germanus. In quo ergo laudabilis perfecti viri potest esse patientia. si tolerare non preuallet semper infirmum.

Responsio quoniam infirmus senon sustinetur. **Cap. xxvi.**

Ioseph. Nec ego dixi. quod illi qui fortis est ac robustus. Christus tolerantiaque vincenda sit. sed quod infirmi pessima validudo. illius qui sanus est sustentatione nutrita. atque in deterius quotidie plabes. generatura sit causas ob quas vel ipse ultra non debeat sustineri. vel certe patientiam proximi notam ac deformationem impatientie sue esse conueniens. abire quicquid mauult quam semper magnanimitate alterius sustineri. Nec ergo ab his qui sodalitate affectus cupiunt inuolabilem custodire. pro omnibus obsequanda censemus. ut primum quibus libet iniuriis laceffitus non solum labia sed etiam profunda pectoris sui monachus tranquilla custodiat. que tamen si senserit vel tenuiter fuisse turbata. omni semetipsum taciturnitate contineat. et illud quod psalmista commemorat diligenter obseruet. turbatus sum et non sum locutus. et dixi custodiam vias meas. ut non delinquam in lingua mea. posui ori meo custodiam dum confisteret peccator aduersus me. obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. nec penitentem considerans statum. ea proferat que ad horam turbulentus suggerit furor. dictatque animus asperatus. sed vel recolat gratiam preterite charitatis. vel reformande pacis redintegrationem mente perspicat. eamque velut continuo reuersuram etiam in ipso commotionis tempore contemplet.

De amicitia

Dūq; se ad dulcedineꝝ referuat concoꝝ
cordie moꝝ future amaritudinem pñtū
non sentiet iurgioꝝ. et ea potissimū re
spondebit e quibus vel a semetipso reus
fieri. vel ab alio reprehēdi restituta cha
ritate non possit. sicq; adimplebit. pꝑhe
ticū illud eloquiꝝ. In ira mēe memor
eris.

Quemadmodum sit iracundia comprimenda. **Cap. xxvij.**

Conhibere ergo nos oportet om̃s
iracundie motus. ⁊ gubernatri
ce discretioꝝ moderari. ne i illis
qđ a salomōe dānat. ꝑcipiti furoꝝ era
premi. Totā irā suā. ꝑfert ipiꝝ. sapiēs at
dispensat per partes. id est. stultus qđez
ad ultionē sui ire perturbatioꝝ succendi
tur. sapiens autem paulatim eam matu
ritate consilij ac moderationis extenuat
et expellit. Tale est illud qđ ab aposto
lo dicitur. Nō vosmetipsos vindicātes
charissimi. s; date locū ire. id ē neq; qđ ad
vindictam iracundia cogente tēdatis.
sed date locum ire. hoc est. non sint cor
da vestra sic impatientie ac pusillanimi
tatis angustijs coartata. vt violentā cō
motionis procellam cū irruerit sustinere
nō possint. sed dilatamini in cordib; ve
stris. suscipiētes aduersos iracundie flu
ctus in illis extentis sinibus charitatē. q̃
oīa suffert. oīa sustinet. ⁊ ita mēs ṽra am
plitudine longanimitatis ac patiētie di
latata. habeat in se consilioꝝ salutare
recessus. in quibus receptus quodāmo
do atq; diffusus terribilis iracūdie fir
mus ꝑtōtinus euanescat. Vel certe ita i
telligendum est. Damꝝ locum ire. quoti
ens cōmotiōi alterius humili atq; trā
quilla mente succūbimus. et quodāmo
do dignos nos qualiter iniuria ꝑfiteꝝ
tes. impatientie sementi obseqꝑmur. Le
terū hī qui ita sensu ⁊ apostolice ꝑfecti
onis inclināt. vt locū ire illos dare existi
ment. qui ab irascente discedunt. viden
tur mihi dissensionū fomītē nō abscede
re sed nutrire. Nisi enī iracundia ꝑxi
mi humili statim satisfactione vincatur.

pronocat eas fugiēs potius q̃ declinat
Illud quoq; huic simile est qđ salomō
ait. Noli festinare i spiritu tuo irasci. q̃a
ira in sinu insipientiꝝ requiescit. et noli
ꝑcurrere in rixam cito. ne peniteat te in
nouissimo. Neq; enī ita festinationē rixe
vel iracundie culpat. vt earundē appro
bet tarditatem. Similiter ⁊ illud suscipi
endum est. Stultus eadem ip̃a hora ꝑro
nūciat iram suā. occultat aut ignomini
am suā astutus. Non enī ignominioꝝ
iracundie passionem ita a sapientib; oc
cultari debere decernit. vt iracundie ve
locitatem culpās nō prohibeat tardita
tē. quā utiq; si ꝑ necessitatem humane
infirmittatis irruerit. ideo censuit occul
tandam. vt dū ad ꝑsens sapienter ob
tegitur impetuum delect. Nec enī na
tura est ire. vt dilata lāguēscat ⁊ pereat.
ꝑrolata vero magis magisq; cōflagret.
Dilatanda ergo atq; aplianda sunt ꝑe
ctora. ne angustijs pusillanimitatis ar
tata. iracundie turbulentis estibus op
pleantur. et recipere fm ꝑꝑhetam illd
nimis latum mādatum dei angusto cor
de nequeamus. nec dicere cū ꝑꝑheta. vi
am mādatoꝝ tuorꝝ cucurri cū dilatares
cor meum. Nam quia longanimitas sa
pientia sit. euidentissimis scripture testi
monijs edocemur. Longanimus enim
vir nimis in ꝑrudētia. pusillanimitas at
valde insipiens ē. Et idcirco de illo q̃ sa
pientie donū laudabiliter a dño ꝑstul
lauit. scriptura cōmemorat. Et dedit do
minus Salomoni sapientiaꝝ ꝑrudenti
amq; multam nimis. et latitudinem cor
dis quasi arenā maris innumerabilem.

**Amicitias coniurationē innitas
firmas esse non posse.**

Cap. xxviii.

Illud quoq; multis ē experimē
tis sepiissime cōꝑrobatur. nul
lo modo eos qui amicitiaꝝ fe
dus coniurationis iniere ꝑncipio. idē
ruptam potuisse fuare concordiaꝝ. sine
ꝑeam nō ꝑo desiderio ꝑfectionis nec
ꝑo apostolice charitatis imperio. s; ꝑo

Capitula

amore terreno. et per necessitate ac vincula
pacti retinere conati sunt. sine quo ille cal
lidissimus inimicus ut eos prevaricato
res sui faciat sacramenti. celerius ad irru
penda amicitiarum vincula precipitat. Ter
rissima ergo est prudentissimorum viro
rum illa sententia. vera concordia et indiuidua so
cietate nisi inter emendatos mores. ei
demque virtutis ac propositi viros stare
non posse. Hec de amicitia beatus ioseph
spirituali narratio de differuit. nosque ad cu
studendam sodalitates perpetua charita
tem ardentius incitauit.

**Explicit collatio prima abbatibus
Ioseph de amicitia. Incipiunt
capitula collationis secunde eius
de senis de definiendo. Cap. i.**

O vigilis quos pertulimus.

i De abbatibus germani anxietate su
per sponsionis nostre recordatione.

ii Quid in ad hoc visum sit.

iii Interrogatio abbatibus Ioseph no
straque responsio unde anxietas
emerisset.

v Expositio abbatibus germani cur
vel in egypto residere mallemus
vel retraheremur ad syriam.

vi Interrogatio abbatibus ioseph an
in egypto maior profectus nobis
quam in syria conferretur.

vii Responsio de differentia instituti
onum utriusque provincie.

viii Quod perfecti viri nihil absolute
debeat definire. vel utrum sine pec
cato possint definita rescindere

ix Quod plerumque utilius sit statuta ir
rumpere quam implere.

x Interrogatio nostra de metu per
bire in cenobio syrie sponsionis

xi Responsio quod propositum gerentis non
negocij sit considerandum effectus.

xii Quod boni puentus malignis auc
toribus non profuerint. nec bonis
mala gesta nocuerint.

xiii Responsio nostra quod causa a nobis
exegerit sacramentum sponsionis.

xiiii Disputatio senis quod sine culpa ac

tionis ordo mutetur dummodo
boni studij capiatur effectus.

xv Interrogatio an absque peccato
sit quod infirmis nostra scientia
occasionem ingerit metiendi.

xvi Responsio quod non propter infirmorum
scandalum scripturarum veritas
sit mutanda.

xvii Quod veniabiliter mendacio sancti tam
quam elletoro vli sint.

xviii Obiectio quod illi tantum impune
mendacio vli sint qui sub lege
vixerunt.

xix Responsio eo quod licentia menda
cium que ne in veteri quidem indul
ta est testamento veniabiliter a mul
tis fuerit usurpata.

xx Quod veniabile plerumque mendaci
um et noxiam veritatem etiam
apostoli esse censuerint.

xxi An interrogantibus occultam con
tinentiam sine mendacio oporteat
apparere et an suscipienda sint que
semel fuerint recusata.

xxii Obiectio quod oporteat quidem ab
scondi continentiam sed suscipi
pi recusata non debeant.

xxiii Responsio quod irrationabilis sit huius
diffinitionis pertinacia.

xxiiii Quomodo abbas pyamon suam
continentiam celare maluerit.

xxv Testimonia scripturarum de con
mutatis diffinitionibus.

xxvi Quod non secundum immensitatem presencie diuini
uina clementia. sed secundum preces actus
vel immueret unumquemque vel puniat

xxvii Quod sancti viri pertinaces ac du
res esse non possint.

xxviii Interrogatio an sit contrarium
predicte sententie illud quod dicitur
iurari et statui.

xxix Responsio in quibus immobilis
definitio sit tenenda. et in quibus si
oportuerit rescindenda.

xxx Quod admodum debeat celanda
committi.

xxxi Quod nihil super his que ad usum con

Collatio xvii Abbatis Joseph

munis vite attinent definiendū.

Explicuit capitula. Incipit collatio secunda abbatis Joseph de definiendo. Cap. i.

Recedē.

Te igitur collatiōe finita. piterq; nocturno intercedēte silentio. cū fuisset a sancto abbate ioseph ad sepositā cellulā in secreto causa quietis adducti. et s̄monib; ei; igne quodam in nostris cordibus excitato. totā noctē habuisset in somnium. egressi cellulā. et centū fere ab ea passib; secedētes. in loco remotiore confedim;. Cum itaq; secreti colloquij nobis familiariter etiā nocturnis tenebris oportuitas preberetur. ilico vt resedimus abbas germanus grauiter ingemiscēs.

De abbatis germani anxietate super sponsiois nostre recordatione. Cap. ii.

Quid agim; inq;: Ingenti nā. q; discrimine nos videm; et p quā miserabili cōditiōe p̄stric. tof. q; et ratio ip̄a conuersatioq; sancto rū qd salubris sit ad profectū vite spiritalis efficaciter docet. et eligere id qd expedit. data senioribus sponsio nō admittit. Etenim potuimus exēplis talium ac tantorum viroz ad perfectiōē vitā p̄positū q; formari. nisi nos instanter ad cenobium recurrere promissi pactio coartaret. Quo si reuerli fuerimus. copia nob; vlterius huc remeādi nulla tribuet. Sin vero hic residentes desiderium nostrū maluerimus explere. quid agimus responsionis fide. quā seniorib; nris velocissimuz reditū pollicētes. dedisse nos nouimus. vt vel cursim liceret nobis hui; p̄uincie sanctos ac monasteria circumire. Cumq; sic estuātes. quid super statu salutis nostre definiendū esset. nequa q; inuenire possemus. solo gemitu testabamur durissime cōditiōis necessitatē. accusantes teneritudinē frontis nostre et ingeni

tā nobis verecundiam detestantes. cui onere pregruati. etiā contrā vtilitatem nostrā ac p̄positum nostrū. retinentium precib; alias non potuisset obfistere. nisi maturissimo reditu. repromisso hac venissem; illi; scz nos pudor! vicio laborasse deslentes. de quo dē est pudor affrens peccatum.

Quid mihi ad hoc visum sit.

Cap. iii.

Quam ego cōpendium inq; angonibus afferat nostris p̄siliuz immo auctoritas senis. ad quē oportet vt nostras sollicitudines defera. mus. et quicqd fuerit eius sententia definitū. velut diuinū et celeste responsum cunctis estibus nostris terminuz ponat. Qd quidem nobis per os sancti huius a dño tribuendū. et ob illius meritū et ob nostrā fidē minime dubitem;. Ip̄; eniz munere salubre p̄siliū et creduli ab indignis. et increduli a sanctis frequēter acceperit dño id. vl. p̄pter meritū respōdētū. vel. p̄pter fidem consulentium largiente. His itaq; sermonibus a sancto abbate germano ea alacritate suscepit. ac si eos nō a memetipso s̄ instinctu domini protulisset. aduentum senis atq; instantē iam horā nocturne synaxeos paululū p̄stolati. postq; eū solita salutatiōe suscepimus. et legitimis oronum atq; psalmoz impletus est numerus. isdem rursus quib; ad quietē cōpositi fueramus p̄siliib; ex more confedimus.

Interrogatio abbatis Joseph nostraq; responsio vnde anxietas emerisset. Cap. iiii.

Tam venerabilis Joseph de. ctiores nos animo p̄templatur atq; hoc nobis non sine causa cōiūciēs. accidisse. illo nos patriarche ioseph s̄mone cōpellat. Cur itaq; vultus vestri tristes sunt hodie. Cui nos. non sicut vinculati illi pharaonis mistri. somnium vidimus. et q̄ interpretetur nō est. s̄ in somnē inquā duximus noctē. et q̄ estunz nroz moles s̄bleuet nō est. nisi eas dñs

Collatio xvii abbatis Joseph

ma discretionem submouerit. Tuz ille. q̄ patriarche virtutem ⁊ merito referret et nomine nōne per dominum inquit ē hūmanarum cogitationū curatio: profectus ratur in medium. potens est enim diuina clementia fm fidem vestram nō eis medelam pretere consilio.

Expositio abbatis germani cur veli egypto residere mallems vel retraberemur ad syriā. L.v.

AD hec germanus. Credebamus inquit nos vestre beatitudinis visione nō solum leticia spiritali. sed etiam profectu abunde repletos ad nostrum cenobium recursuros. et ea quę fuisset vestro magisterio psecuti a nobis post reditum vel tenui emulatione sectanda. Hoc enim ⁊ senior nōrū dilectio sibi spondere nos cōpulit. dum sublimitate vite vestre atq; doctrine possenōs aliquatenus imitari in illo cenobio crederemus. Unde cum ex hoc nobis omnē estimarems leticia ⁊ conferenda. intolerabili econtrario dolore conficimur. considerantes illo nos ordine id quod salutare nob esse cognoscimus obtinere non posse. Ex tūq; ergo nunc latere coartamur. Si enī. pmissioni quā seniorū charitate nos compellente coram cunctis fratribus in speleo i quo dominus noster ex aula vteri virginis effulsit. ipso teste deprompsimus. satisfacere voluerimus. summū spiritalē vite incurrimus detrimentum. Sin autē sponsonis immemores. et in his regionibus residentes. vtilitati perfectiōis nostre illam voluerimus postponere. pactio nem. abrupta mendaciū nō implete pmissionis pericula formidamus. Sed ne hoc quidem estus nostros possumus releuare consilio. vt postq; velocissimo reditu sponsonis fuerit impleta cōditio. hec tēno loca celeri repetam⁹ recursu. Nam q̄uis ad profectum spiritaliū rerum virtutemq; tendētib⁹. periculosa ac noxia sit etiam parua dilatio. tamen pollicitationem fidei nostre quāuis mo.

roso solueremus reditu. nisi nos non solum charitate verum etia ⁊ auctoritate seniorum nostrorum scirems inextolabiliter colligādos. ita vt remeandi ad hec loca nobis potestas deinceps nullomodo tribuatur.

Interrogatio abbatis Joseph an i egypto maior profectus nobis q̄ in syria conferretur.

Cap. vi.

AD hec beatus ioseph interposito aliquantisper silentio. certi iquit estis maiorem spiritalium rerum profectum in regione hac vobis posse conferri.

Responsio de differētia institutionum vtriusq; provincie.

Cap. vii.

Germanus. Quāuis etia illoz doctrine summas grates repēdere debeam⁹. q̄ nos docuerit a puulis magna conari. et dato bōi sui gustu. egregiā perfectionis sitim nr̄is visceribus indiderunt. si quid tamen iudicio nostro creditur. nullam ducimus comparisonem inter hec atq; illa quę illic percepimus instituta. vt si leam⁹ conuersationis vestre inimitabilem puritatem. quā vobis nō solum mentis ac ppositi distictione. sed etiam locorum credimus beneficio patrocināte conferri. An tēnō dubitamus ad imitandam perfectionis vestre magnificentiā hāc q̄ cursum traditur doctrinam nō posse sufficere. nisi nobis etia cōmorationis ipsius affuerint adiumenta. longiq; temporis eruditio quotidiana institutione torporem nostri cordis vtcūq; discusserit.

Perfecti viri nihil absolute debeant definire. vel vtruz sine pctō possint definita rescidere

Cap. viii.

Ioseph. Sanum quidem est atq; perfectum. nostreq; pfessione omnino cōueniens. vt ea q̄ ab aliqua sponsonē decernimus efficaci

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

ter impleam? Ob quā rez nihil oportet abrupte monachum diffinire ne aut id qd incaute promisit implere cogat. aut consideratione honestioris intuitus reuocatus sponsiois sue preuicator existat. Sed quia nūc ppositum nobis est non tam de sanitatis statu q̄ de infirmitatis curatione tractare nō quid priore loco a vobis fuerit actitandum sed quē admodum de scopulo hui⁹ perniciosi naufragij possitis euadere salubri est consilio requirendum. Quādo igitur nulluz nos coartat vinculum nec vlla conditio cōstringit de cōparatione secundarum rerum optione pposita id quod maioris ē cōmodi prelegatur. quando vero aliq̄ dispendiorum obliuit aduersitas in cōparatione damnozū illud est appetendū quod lenioribus subiacet detrimentū. vt quodam dictū est loco. De maximis malis minima deligas. Proinde q̄tū v̄ra patefacit assertio cū ad id vos loci spōsio incōsulta perduxerit vt ex vtroq; vobis grauis incōmodi subeunda iactura sit in eaz partem inclinandum est electionis arbitriū. que vel tolerabiliora dispendia inferat vel satisfactiois remedio facilius expietur. Si ergo maiora spiritui vestro lucra ex hac commoratione credatis conferenda q̄ illa sunt que vobis de cōuersione illius cenobij nascebantur neq; sine iactura ingentū cōmodorum potest conditio vestre sponsionis impleri satius est hoc vos mendaciū vel nō implete promissionis subire dispendium quod semel preteritum nec ipsis vltra iam repeti nec alia per semet poterit generare peccata q̄ in illud incidere per quod tepidioris vite vt dicitis stat⁹ q̄tū diuino vos atq; interminabili afficiat detrimento. Veniabiliter enī imo x̄o etiā laudabiliter definitio icauta mutabitur si ad salubriorem transeat partem nec cōstantie preuicatio esse credenda est q̄tū ens sponsio viciosa corrigitur sed temeritatis emendatio. Quē omnia scripturarū quoq; possunt testimonijs aptillū

me comprobati q̄ multis perniciosum fuerit definitionib; p̄p̄is inlexisse et ab eis ecōtrario desitisse cōmodum fuerit ac salubre.

¶ Q̄ plerūq; vtilius sit statuta irrupere q̄ implere. **¶** Ep̄. ix.

Quod liquidiſſime ſācti apoſtoli petri et inde traditoris exēpla teſtātur. Ille enī q̄ diſceſſit ab inconſulte diffinitionis ſn̄a qua dixerat non mihi lauabis pedes in eternū immortalē chriſti oīnq; ſanctorū pſortū promeretur abſcīdēdus pculdubio ab huius beatitudinis gr̄a. ſi in ſm̄ōis ſui obſtinatione manſiſſet. hic vero pertinaciā ſugretinēs ſpōſionis ppetua morte damnatur. q̄ fuiſſet pculdubio liberatus ſi definitionis ſug maluiſſet deſtitutor potius q̄ pertinax inueniri. Qd in illis quoq; duob; filiis q̄ in euangelio ad opationē vineę deſtinātur euidentīſſime perdocemur q̄ vnus p̄ris reſtitit imperio alius pna reſponſione pſenſit. Sed nec illi pſuit humilis obſequendaq; reſponſio quia pceptū patris opere tractauit implere nec illi obſuit refragatio inſſionis eo q̄ ſtatuti ſmonis obſtinatione mutata ſcopon patris operis executione cōplenit et id qd reſpreſenſibiliter ſtatuerat definitione correctā laudabiliter emendauit. Recnō et herodis cruentiſſimi regis exēplum qui fidem incōſulter retinens ſacramenti cruentiſſimus pcurſoris domini exiit interemptor vanoq; timore periurū damnationi ſemetipſum atq; ſupplicij perpetue mortis immerſit. Dumū etenī eſt optima ſtatueret q̄ et ſi aliter ceſſerit ſequēs eſt in melius ea q̄ ſunt ſtatuta mutare ordinatio nibusq; noſtris iam iacentibus vt ita dixerī manū dexterā porrigere. Abi p̄cipia p̄ſilij non approbantur prudentia ē vt vtili addita p̄uiſione reparent. Si claudicat ad p̄ma ſtatuta diſpoſitio adhibeat ad ſcda correctio. In oīmb; ergo rebus conſiderandus eſt ſinis et ſm̄ enī

Collatio xvii Abbatis Joseph.

propositi nostri dirigendus est cursus. quæ si superueniente salubrioris consilio ad deteriorē partē vergere viderim. rectius est incōgrua constitutione submotā ad meliorem transire sententiam. qm̄ statutis pertinaciter inherendo. peccatis grauioribus obligari.

Interrogatio nostra de meturbite in cenobio syrie sponsiōis

Cap. x.

Germanus. Quantū spectat ad desideriu nostrum quod a nobis pro spiritalis commodi utilitate susceptum est. optarem edificari vestri iugitate p̄sortij. Si. n. ad cenobium nostrum fuerimus reuersi. non solum nos ab hoc tam sublimi p̄posito relapsuros. sed etiam pro mediocritate conuersationis illius multis certū ē dispendijs quatiendos. Verum illud nos euangelicum mandatu vehementer abs terret. sit sermo vester est. nō nō. qd̄ aut̄ his abundanti? est. a malo ē. Credim? enim tanti transgressionem p̄cepti nulla posse compensari iusticia. nec in extremis recte cedere. quod malo initio semel fuerit inchoatum.

Responsio q̄ propositum gerētis nō negotij sit considerādus effectus.

Cap. xi.

Ioseph. In omnibus vt diximus causis non processus operis. sed voluntas operantis est intuenda. nec statim quis quid egerit. s; quo voto egerit inquirendu. ita vt nō. nullos pro his factis. de quibus bona postea orta sunt. reperiāmus fuisse damnatos. et e contrario quosdam per reprehensibiles actus ad summam peruenisse iusticiam. Et nec illi utilis rerū exitus. p. fuit. qui pessimo regressus proposito. nō illam que subsecuta est utilitatē. s; quid. dam contrarium voluit operari. nec huic nocuit reprehensibiliter inchoasse. qui nō pro contemptu dei nec delinquendi proposito. sed necessarij et sancti finis intuitu. vituperabilis initij sustinuit ne.

cessitatem. Et vt hæc eadem sanctarū scripturarū dilucidemus exemplis.

Oboni prouetus malignis auctoribus nō profuerint nec bonis mala gesta nocuerint.

Cap. xij.

Quid salubrius. quid vtili? vniuerso orbi potuit procurari. q̄s dominice passionis salutare remedium. Et tamen nō solum nō profuit. verum etiā intantuz illi obsuit traditori. cuius ministerio probatur impletuz. vt absolute pronuncietur d̄ illo. Bonū erat ei. si natus nō fuisset homo ille. Nō enim fm̄ hoc qd̄ euenit fructus illi est sui operis repensand? s; fm̄ id qd̄ facere voluit. vel qd̄ effecturū se esse credidit. Et rursum. Quid criminofius dolo atq; mēdacio. etiā in extraneū. ne dixerim in germanū patrēve cōmisso. Et tamē non solū nullam pro his dānationē aut reprehensionē Jacob patriarcha p̄traxit. verū etiā p̄petua b̄ndictiōis hereditate ditat? est. Nec immerito. qz̄ ille benedictionē primogenitū destinata. nō ex presens lucri auaricia. s; ex fide sanctificationis p̄petue p̄cupiuit. et ille nō hūane salutis obtentu. s; filargirie crimine morti tradidit oīm redēptorē. Et idcirco vtriq; eorum fructus operatiōis sue fm̄ destinationez mentis ac p̄positū volūtatis ascript? ē. qz̄ nec ille fraudē. nec ille salutem statuit opari. Illud enī p̄ retributione mercedis iuste vnicuiq; rep̄sar. qd̄ p̄ncipalr m̄te p̄cepit. nō q̄ exinde b̄n vel male s; votū op̄q̄ emerferit. Idq; iustissim? iudex excusabile imo laudabile tal̄ m̄dacij celsu it presumptorē. qz̄ sine eo ad b̄ndictionē p̄mituorū n̄ poterat puenire. Nec debuit in crimen vocari. qd̄ desiderio benedictiōis exortū ē. Alioquin nō modo iniqu? in fratrē p̄iarcha p̄dict? s; etiā circūuetor in p̄rem et sacrilegus extitisset. si h̄ns aliā viā qua ad benedictiōis illi? grām pueniret. hāc quē fratri damnosa esset ac noxia expetere maluisset. Aides ergo apud deum nō processum operis. s; desti

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

nationem mentis inquiri. His itaq; p-
structis. vt ad propositam questionē ob-
quam hec vniuersa premissa sunt reita-
mur. respondeatis mihi primitus velim
cuius rei causa vos illius sponsionis ne-
ribus vixeritis.

Responsio nostra. q̄ causa a no-
bis eregerit sacramentū sponsi-
onis.

Cap. xij.

Germanus. Prima vt dixi-
mus extitit causa. qua nostros
mestificare seniores ac preceptū
eorum obistere verebatur. Secūda q̄
siquid perfectum atq; magnificū vel vi-
su vel audita percepissemus a vobis. cū
reuerſi ad cenobium fuissetis exercere
nos posse inconsultissima persuasiōe cre-
didimus.

Disputatio senis q̄ sine culpa
actionis ordo mutetur dūmo-
do bōi studij capiatur effectus

Cap. xij.

Ioseph. Sicut prefati sumus
destinatio mētis vel remunerat
hominem vel condemnat. hinc il-
lud. Et inter seinuicem cogitationibus
accusantibus aut etiā defendētib; i die
qua indicabit deus occulta hominum.
illud etiā ego aut opera et cogitationes
eorum venio vt congregē cū omib; genti-
bus et linguis. Quāobrem desiderio p-
fectionis vt video. hoc vos sponsiōis vi-
culo colligastis. dūz credidistis illo eam
posse ordine comprehendere. quo nūc sup-
ueniente pleniorē iudicio. ad sublimita-
tem eius conscēdi nō posse respiciā. Nō
ergo preiudicat quicqd discrepās ab il-
la dispositione visum fuerit accidisse. si
modo nulla principalis illius ppositi di-
uersitas subsequatur. Neq; enī opificij
cuiusq; desertio est de mutatio ferramen-
ti. aut signicem arguit viatoris. vie cō-
pendiosioris ac directionis electio. Ita
igitur et in hac parte emendatio disposi-
tionis improuide. nō spirital' voti est in-
dicanda transgressio. Quicqd enim p
charitate dei et pietatē amore perficitur.

que promissiones habet vite que nunc ē
et future. tā et si duris atq; aduersis vide-
atur principijs inchoare. non solum nul-
la reprehensione. sed etiam laude dignis-
simū est. Et idcirco nihil pindicat refra-
gatio sponsionis incaute. si quolibet ge-
nere scopos tantum. id est. proposita pie-
tatis destinatio teneatur. Omnia nāq;
ob hāgim'. vt deo cor mūdum exhibere
possim'. cuius psumatio si i his loq; faci-
lior indicat. nihil vobis oberit extor-
tione mutatio pactiōis. dūmodo pncipal' illi p-
fectio puritatis. p q̄ sponsio v̄ra pcesse-
rat. hinc domini voluntatem matur'. ac-
quiratur. Nō enī ex hac immutatione
vllum potest iudicari mendacium. sed
inconsulte definitionis prudens saluta-
risq; correctio. Et vt etiā de phisicis qd
nodum propositę questionis absoluat
aliquid inferamus. natura ip̄a in nobis
opera sua de consilio diuine maiestatis
immutat. Quā ab infantia in puericiā.
de puericiā in iuuentā. de iuuentā in sene-
ctutis vltiora transferimur. atq; ita
hec in nobis p̄ditoris nostri consumma-
tio peregit. vt ex hac permutatiōe nullū
mendacium ascribatur etati. Ita etiam
interior homo noster ablactatus a p̄mor-
diorum tenerrimis institutis. cum per di-
uersas prouectus etates ad robustiores
de vnaqua q; profecerit. atq; exinde ad
caniciem sensuum ac virum perfectus. et
mensuram etatis plenitudinis christi p-
ueniens. de posuerit ea que erant paruuli.
nūquid varietatem incurrisse mēda-
cij. et non potius perfectionis plenitu-
dinem consecutus esse credendus est.
Sic erudimēta veteris instrumenti. dis-
pensatione legislatoris dei. ad perfectio-
nem beatitudinis euangelice transferūt.
nec tamen ex hoc immutatio aut di-
uersitas preterite sanctiōis interuenisse
credenda est. sed adimpletio et cumulus
sublimiorum et celestium preceptorum.
nec sacre promulgationis illius estiman-
da est abolitio sed ascensus. nec varie-
tas sed profectus. Unde et dñs noster.

Collatio XVII Abbatis Joseph.

Nolite inquit estimare quod veni solvere legem aut prophetas. non veni solvere sed adimplere. id est non antiquare priora. sed ad perfectionem perducere imperfecta.

Interrogatio an absque peccato sit quod infirmus nostra conscientia occasione igerit mentendi. Cap. xv.

Germanus. Quantum spectat ad vim sermonum qui rationabiliter prudenterque digesti sunt. haud difficile sponsonis nostre scrupulus a nobis potuisset extrahi. nisi illud nos vehementissime deterret. quod infirmioribus quibusque intromitti fortasse per hec videtur exempla occasio mentendi. si velomodo pacti fidem licito dissolui posse cognoverint. quippe cum tantis hocipsum et tam minacibus interdicatorum eloquiis propheta dicente. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. et os quod mentitur. occidit animam.

Responsio quod non propter infirmorum scandalum scripturarum veritas sit mutanda. Cap. xvi.

Ioseph. Occasiones causeque perditionum his qui perituri sunt. immo qui perepere desiderant deesse non possunt. Neque enim abijcienda sunt testimonia scripturarum. ac de suo corpore penitus abradenda. quibus vel hereticorum prauitas animatur. vel indeorum infidelitas obduratur. vel tumor sapientie gentilis offenditur. sed utique et pie credenda et immobiliter sunt tenenda. et secundum veritatis regulam predicanda. Et idcirco non debemus aliene infidelitatis obtentu conuersionis. id est dispensationes prophetarum atque sanctorum. quod scriptura commemorat abdicare. ne dum infirmitati eorum condescendere debere nos credimus. non solum mendacium. verum etiam sacrilegij crimine polluamur. si quod admodum diximus. oportet nos ea. et secundum byssoria perfiteri. et quod admodum pie gestata sunt explanare. Ceterum his qui pra-

ui. propositi sunt. non ex hoc mentendi aditus obstruatur. si earum rerum quas vel prolaturi sumus. vel protulimus veritate. aut penitus abnegare aut extenuare allegoricis interpretationibus laborem. Quid enim illis horum testimoniorum nocebit auctoritas. quibus etiam sola corruptio voluntatis sufficit.

Quod venialiter mendacio facti tantum celeberrimo vti sunt. Cap. xvij.

Itaque taliter de mendacio sentiendum atque ita eo utendum est quasi natura ei insit ellebori. Quod si imminente exitiali morbo sumptum fuerit fit salubre. ceterum absque summi discriminis necessitate perceptum presentis exitus est. Ita namque etiam sanctos ac probatissimos deo viros venialiter legimus videri fuisse mendacio. sicut raab. cuius cum non solum nulla virtutum sed etiam impudicie monumenta commemorat scriptura. pro tali mendacio quo exploratores maluit occultare quam prodere. ad miserum populo dei eterna benedictione promeruit. Quod si veritatem loqui. aut salutem civium consulere maluisset. nulli dubium. quod nec imminet cum vniuersa domo sua fugisset interitum. nec auctoribus dominice natiuitatis inserta. et in patriarcharum annumerata catalogo. per successionem suae proles edere meruisset omnium saluatorem. Denique dalila qui utilitati civium consulens. exploratam prodidit veritatem. perpetue perditionis vicissitudinem consecuta. solam criminis sui cunctis memoria dereliquit. Quando igitur graue aliquod imminet de veritatis confessione discrimen tunc mendaciorum sunt recipienda perfugia. ita tamen ut reatu humilis conscientie salubriter mordeamur. Ubi autem nulla condicio summe necessitatis incubit. omni cautione mendacium velut mortiferum vitandus est. quod admodum de ellebore diximus potius. quod salubre est quod si tunc

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

temum sumatur. cum inenitabilis atq; mortifera imminet egritudo. Sin vero integra & imperturbata corporis sanitate sumatur. statim ad preoccupanda vitalia vis pernicioſa pertendit. Quod de raab hierichōrina. & d iacob patriarcha euidenter ostensum est. e quibus nec illa mortem alias q̄ hoc remedio potuisset euadere. nec iste ad benedictionem p̄mo. geniti peruenire. Non enim deus verborum tantum actum q̄ nostrorū discussoz et iudex. sed etiam propositi ac destinati nationis inspector est. Qui si aliquid cā salutis eterne ac diuine contemplatiōis intuitu. ab vnoquoq; vel factum viderit vel promissum. tam & si hominib; durum atq; iniquū esse videatur. ille tamē intimā cordis inspicies pietatem. nō verborum sonum. sed votum diiudicat voluntatis. quia finis operis & affectus cōsiderandus est perpetrantis. quo potuerunt quidam vt supra dictum est. etiam per mendacium iustificari. et alij per veritatis assertionē peccatū perpetue mortis incurrere. Ad quem finem etiam Jacob patriarcha respiciens. hispidam fratris ni corporis specie obuolutione pellium simulare nō timuit. et instiganti ad hoc mendacium matri laudabiliter acquieuit. Videbat enim ex hoc maiora sibi luxa benedictiōis atq; iusticie. q̄ p simplicitatis obseruantia conferenda. Nō. n. dubitabat mendaciū huius maculā in undatione paterne benedictionis protinus abluendam. et velut nubeculā quādam statu spiritu sancti velociter auferendam. atq; vberiora sibi per hanc affectatiq; simulationē quā per illam ingentam veritatē meritorum premia conferenda.

Obiectio quilli tantuz impune mēdacio vli sint qui sub lege vixerunt. **Cap. xvij.**

Germanus. Non mirum est has dispensationes in veteri testamentō licentius vsurpatas. ac nōnūq; viros sanctos veniabiliter fu-

isse mentitos. cum multo maiora eis pro tempōz rudimentis licuisse videamus. Cur enī mirum sit. q̄ beatus David fagiēs saulem. per cōtanti achymelech sacerdoti atq; dicēti. quare tu solus & nullus est tecum. ita respondit. Rex inq̄t precepit mihi sermonem. et dixit. Nemo sci atrez ppter quā missus es. nam & pueris condixi in illū & in illū locū. Et iterū. Si habes hic ad manū hastam aut gladiū. quia gladium meū et arma mea nō tuli mecū. sermo enim regis vrgebat. Vel illud. Quz perductus ad achis regē gethisanū se furiosumq; simulauit. ac mutauit os suum coram eis. et collahebatur i manus eorum. & in pingebat in ostiū porte. defluebantq; saluē ei? in barbā. Cur etiam vxorū pcubinarūq; gregib; licito fruerentur. nec vlluz eis imputaretur ex hac parte peccatum. insuper etiā inimicorū sanguinē. ppria manu frequentē effuderēt. idq; nō solū nō reprehensibile. verum etiam laudabile crederet. Que ita nunc euangelio choruscante videm? omnimodis interdicta. vt sine ingēti crimine ac sacrilegio horū q̄cūq; nō possit admitti. In quēmodū nec mendaciū vlluz q̄libet pio colore contextum. nō dicā probabiliter. sed nec veniabiliter a quoq; credimus vsurpari. dicente dño. sit sermo vester. est est. nō nō. qd autē his abundantiū ē a malo est. Apostolo quoq; in eadem congruente. Nolite mentiri inuicē.

Responsio eo q̄ licentia mendaciū que ne i veteri quidē idulata ē testamento veniabiliter a multis fuerit vsurpata. **Cap. xix.**

Ioseph. Vxorū quidē pcubinarūq; multarū antiqua illa libertas instante iam temporū fine. et multiplicatione humane generationis expleta. nō immerito velut minus iam necessaria per euangelicā perfectionem debuit amputari. Nam vsq; ad aduentū christi oportuit benedictionē primordialis illi? vigere sine q̄ dictū ē. Crescite & multiplicamini & replete terrā.

Collatio XVII Abbatis Joseph.

Et idcirco iustissimū fuit vt ex illa radice fecunditatis hūane quę in synagoga pro dispensatiōe temporis vtiliter viguit angelice virginitatis flosculi germia rent ac suauē olentes continentie fructus in ecclesia gigneretur. Mendacia vero etiam tunc fuisse damnata totius veteris instrumenti textus euidenter ostendit dicens. Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Et iterum. Suavis est homini panis mendacij et postea replebitur os eius calculo. Et ipse legislator. mendaciū inquit fugies. Sed tunc temū id venialiter diximus usurpatum. cū ei necessitas aliqua seu dispensatio salutaris adiuncta est. ob quā nō debuerit cōdemnari. quale est illud quod commemorastis de Dauid rege. cum fugiens insectatione saulis iniustam. ad achimelech sacerdotem. non proposito cuiusq; lucri. nec studio ledendi quempiam. sed vt tantūmodo semetipsum ab impiissima eius insectatione saluaret. mendacibus vtitur verbis. quippe qui manus suas inimici regis sanguine. et quidem a deo sibi totiens traditū. contaminari noluerit dicēs. Propicius mihi sit deus. ne faciam re hanc domino meo christo dñi. vt mittā manum meam in eum. quia christus domini est. Et idcirco dispensationes has quas vel ob volūtatem dei. vel ob pfiguratiōem spiritalium sacramentorū. vel ob quorundam salutem sanctos viros i veteri testamento legim⁹ executos. intantum nos quoq; cum necessitas coartauerit nō possumus abdicare. vt ne ipos quidem apostolos. vbi consideratio alicui⁹ vtilitatis exegit. ab eis declinasse cernamus. Quę paulisper interim differētes. digestis primitus quę adhuc de veteri testamento proferre disponimus. p⁹ hec congruentius inferemus. vt facili⁹ approbetur viros iustos et sanctos. tam in nouo qm in veteri testamēto in his economijs sibi per omnia concordasse. Quid enī d illa chusi ad absalon pro salute regis dauid pia simulatione dicim⁹. quę

cum toto fallentis et circumuenientis. pmatur affectu. et vtilitatē consulendū impugnet. scripture diuine testimonio cōprobat ita dicendū. dñi autē nutu dissipatum est consiliū achitofel vtile. vt induceret dominus super absolō malū. Nec enī reprehendi poterat id qd recto pposito ac pio iudicio pro iustis partibus gerebatur. ac pro illius cui⁹ pietas deo placebat. salute atq; victoria. religiosa fuerat simulatione cōceptum. Quid etiam de illius femine pronūciabim⁹ facto. qd suscipiens illos. qui ad regē dauid a predicto chusi fuerāt destinati. abscondit i puteo. et expādēs velamen super os ei⁹. cū pisanas se torrere simulasset. transierunt inquit gustata paululum aqua. atq; hoc eos figmento. ab insequentium manib; liberauit. Qua ppter responde te queso mihi. qd fuissetis acturi. si quā vobis nunc sub euangelio constitutis similis fuisset exorta conditio. vtrū nā maluissetis eos simili celare mendacio dicētes eodez modo. transierūt gustata paululū aqua. et implere illud quod precipitur. erue eos qui ducuntur ad mortē. et redimere eos qui interficiuntur ne parcās. an veritatis confessione latitātes prode re perempturis. Et vbi illud apli. Reimo quod suum est querat. sed quod alterius. et charitas nō querit quę sua sunt. sed ea q aliorum. Ac de seipso. Qd qro inquit quod mihi vtile est. sed qd multū. vt salui fiant. Si enī ea quę nostra sunt querimus. et id quod nobis vtile est. pertinaciter volumus retentare. etiam in huiusmodi necessitatibus loqui nos necesse est veritatem. et reos fieri mortis aliene. Si vero ea quę alijs salutaria sunt. nrīs vtilitatibus preponētes. apostolico satisfecerimus imperio. sine dubio subeunda est nobis necessitas mentiendi. Et idcirco nec integra charitatis viscera possidere. nec ea quę aliorum sunt. sm apostolicam disciplinam querere poterim⁹. nisi his quę districtioni nostre perfecti. oniq; conueniunt paululum relaxatis

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

condescendere vilitatibus aliorum pro-
no maluerimus affectu. et ita cum aplo
infirmis efficiam infirmi. vt lucrari pos-
simus infirmos.

Veniabile plerūq; mendaci-
um et notiam veritatem etiam
apostoli esse censuerit. Cap. xx.

Quibus eruditus exemplis bea-
tus quoq; aplos Jacobus om-
nesq; illius ecclesie primitiue p-
cipui principes apostolorum Paulum ad
simulationis signēta descendere. p im-
becillitate infirmatum cohortant. enq;
purificari fm obfuantia legis. caput ra-
dere. vota offerre cōpellūt. pns illō dis-
pendiū. quod ex hac hypocrisi gigneba-
tur nibili reputātes. s cōtemplantes po-
tius lucra. q̄ erant ex illius diutina pdis-
catione parienda. Non enī tantū aplo
paulo lucrū ex hac eius fuerat districtio.
ne collatū. quātū celeri eius exicio vniū-
sis gentib; detrimētū. Quod sine dubio
vniuerse tunc euenisset ecclesie. nisi illuz
hec vtilis ac salubris hypocrisis predica-
tioni euangelice referuasset. Tunc enim
necessario ac veniabiliter acquiescit mē-
daciū detrimētū. quando maius vt dixi-
mus imminet de veritatis confessiōe dis-
pendiū. et vtilitas que nobis de veritate
confertur. cōpensare illa que generanda
sunt damna nō preualet. Qd tempera-
mentū etiā alijs verbis idem btūs aplos
vbiq; se sp tenuisse testatur. Nā cū dic-
factus sum iudeis tāq; iudeus. vt iude-
os lucrificerē his qui sub lege erāt. qua-
si sub lege essem. cum ipse sub lege nō essey
vt eos qui sub lege erāt lucrificerē. his
qui sine lege erant. tanq; sine lege essem.
cum sine lege dei nō essem. s in lege essem
christi. vt eos qui sine lege erant lucrifac-
cerem. factus sum infirmis infirmus. vt in-
firmos lucrificerē oībus omnia factus
sum vt omnes facerem saluos. quid ali-
ud ostendit. q̄ fm infirmitatem atq; mē-
suram eorum qui instituēbantur pdesce-
disse se semper. et a perfectiōis rigore ali-
quid relaxasse. nec tenuisse se id qd distri-

ctio rigida poscere videbatur. sed illud
magis preposuisse qd infirmantium vti-
litas exigebat. Et vt hec eadem attenti-
us indagantes. singillatim apostolicaz
virtutum insignia replicem. queret ali-
quis quomodo omnibus per omnia be-
atus apostolus suam probetur aptasse
personam. Vbi factus ē iudeis sicut iu-
deus. Profecto ibi. vbi illam sententiā
intimo corde custodiens. quā galathis
denunciauerat dicēs. ecce ego paulus di-
co vobis. qā si circūdamini christi vob
nihil proderit. in thimothēi tamen circū-
cisione imaginem quōdammodo iuday-
ce superstitionis assumpsit. Et rursum.
Vbi factus est eis qui sub lege erāt tāq;
sub lege esset. Nempe ibi. vbi Jacobus
omnesq; seniores ecclesie formidantes.
ne in eum illa irrueret Iudeorum crea-
dentium. immo christianorum iudayā-
tium multitudo. que pta fidem christi
receperat. vt adhuc ritu ceremoniarum
legalium teneretur. discrimini eius hoc
consilio ac persuasionē succurrerunt di-
centes. Aides frater. quot milia sint in
iudeis qui crediderunt. et hi omnes
emulatores legis sunt. Audierunt antez
de te. quia discessionem doceas a moyse
eorum qui per gentes sunt iudeorum. di-
cēs nō debere eos circumcidere filios su-
os. Et infra. Hoc ergo fac quod tibi di-
cimus. Sūt nobis viri quattuor votū
habentes super se. His assumptis san-
ctifica te cum illis. et impende in illis vt
radant capita. et scient omnes quoniam
ea que de te audierunt falsa sunt. s am-
bulas et ipse custodiens legem. Et ita p
illoz qui sub lege erāt salute. illā pau-
lis per districtiōem sententie sue calcās.
qua dixerat. ego enim per leges legi mor-
tuus sum vt deo viuam. caput radere.
purificari fm legem. atq; in templo mo-
layco ritu vota offerre cōpellitur. Que-
ris etiā vbi p salute eoz qui legē dñi pe-
nitūs ignorabāt. tāq; et ipse sine lege eēt
effectus sit sine lege. In atheniensi vrbe
vbi gentiliuz vigeat impietas. q vsus

Collatio xvii Abbatis Ioseph.

sit p̄dicatiōis exordio attēde. Præterit̄s
inquit vidi simulachra vestra 7 araz in q̄
erat scriptū. Ignorō deo. Cūq; de eo 7
superstitione h̄monē fuisset orditus. tan-
q̄ si 7 ip̄e sine lege esset. sub occasione p̄-
fani illius tituli fidem christi intulit di-
cens. Qd̄ ergo vos ignorātes colitis. H̄
ego annūcio vob̄. Et post pauca velut
si diuine lege penitus esset ignarus. gen-
tilis poetę versum potius q̄ moysi aut
christi maluit proferre sententiā. et sicut
quidam inquit vestrū poetarū dixerūt.
ip̄ius enī 7 genus sumus. Cum itaq; su-
is eos q̄ refutare nō possent testimonijs
fuisse aggressus. ita de falsis vera cōfir-
mans subdidit dicēs. Venero ergo cū si-
mus dei. nō debem⁹ estimare auro v̄l ar-
gēto aut lapidibus sculpture artis 7 co-
gitationi hominis. diuinitatē esse simile.
Infirmis aut̄ infirmus effectus est. cum
h̄m indulgentiā nō h̄m imperiū his q̄ se
continere nō poterant. in idip̄s redire
concessit. siue cum lacte nō esca corinthi-
os potans. in infirmitate 7 timore et tre-
more multo apud eos fuisse se dicit. Om-
niā aut̄ omib; factus est. vt omēs faceret
saluos. cum dicit. qui manducat nō mā-
ducantē nō spernat. 7 q̄ n̄ māducet mā-
ducantē nō iudicat. et qui matrimonio
iungit x̄ginē suā bene facit. et qui nō iū-
git melius facit. Et alibi. Quis inquit in-
firmatur 7 ego nō infirmor. quis scanda-
lizatur 7 ego nō vroz. Atq; hoc modo il-
lud qd̄ corinthijs preceperat adimpleuit
dicens. Sine offensione estote iudeis et
grecis 7 ecclesie christi. sicut 7 ego p̄ om-
nia omnib; placeo. nō querens qd̄ mi-
hi vtile est. s̄ qd̄ multis. vt salui fiāt. Ut
le enī sine dubio sibi fuerat thimothēū n̄
circūcidere. caput n̄ radere. purificatiōz
iudaicā nō assumere. nudipedalia nō ex-
ercere. vota legalia nō offerre. s̄ facit hęc
omnia dū illorū saluti plus consulit. qz
nō querit qd̄ sibi vtile est. s̄ qd̄ multis. vt
salui fiāt. Qd̄ quāuis cōtēplatiōe dei
sit factū. tñ simulatione nō caruit. Qui
enī per legem christi legi mortuus fuerat

vt deo viveret. quiq; illam iustitiā legis
in qua conuersatus fuerat sine querela
detrimētū fecerat. et arbitrabat̄ vt ster-
cora vt christū lucrificeret. ea que legis
erant. vero cordis affectu offerre nō pos-
tuit. nec fas est credi eū qui dixerat. si enī
q̄ destruxi. hęc itē reedifico. preuariato-
rem me constituo. in id incidere qd̄ ipse
damnauerat. Et intantū nō magis res
ipsa que geritur q̄ gerentis pensat̄ affe-
ctus. Et e contrario quibuscūq; reperia-
tur veritas nocuisse 7 profuisse mendaci-
um. Nā doech ydumeus. regi saul d̄ su-
ga dauid coram famulis conquerēt̄ ac
dicenti. nunquid omib; vobis dabit
filius iesse agros et vineas. et vnuerfos
vos faciet tribunos et centuriones. qm̄
coniurastis omnes aduersus me. et non
est qui mihi renūciat. quid nisi verū pro-
didit dicēs. Vidi filiū iesse in nobe apd̄
achymelech sacerdotē. qui cōsuluit p̄ eo
dñm 7 cibaria dedit ei. s̄ 7 gladiū. Boli-
ath philistei dedit ei. Pro qua veritate
eradicari de terra viuentiū meruit. ac de
eo dicitur per pphetam. Propterea de⁹
destruet te in finem. euellet te. et emigra-
bit te de tabernaculo. et radicē tuā d̄ ter-
ra viuentiū. Ex illa igitur terra hic p̄ in-
dicio veritatis perpetua eradicatione cō-
uellitur. in qua raab meretrix pro mēda-
cio cum sua cognatione plantatur. Sic
etiā s̄apson illā diu occultatā mēdacio ve-
ritatē impie coniugī perniciosissime pro-
didisse reminiscim⁹. cui p̄pterea deceptio-
nem intulit veritas inconsultissime pa-
tesfacta. quia illud mandatū p̄pheticum.
custodire neglexit. Ab ea que dormit i li-
nu tuo. custodi claustra oris tui.

**An interrogantibus occultam
continentia sine mēdacio opor-
teat propalari. et an suscipienda
sint que semel fuerint recusata.**

Cap. xxi.

Et vt exempla quedam de nr̄is
quoq; inenitabilibus ac pene
quotidianis necessitatib; profe-
ramus. q̄s quantalibet obfuantia nūq̄

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

ita possumus precauere. vt nō vel inuiti vel volentes cogamur in eas incurrere. Quid queso faciendū est. cum refectio. nem procrastinare disponentibus nob. vtrū refecerimus ad vesp̄as frater adueniens perconatur. celandum ne ieiunium est. et virtus parsimonie p̄tegēda an x̄itatis p̄fessione p̄dēda. Si celam⁹ vt dominico satisfaciamus ip̄erio quo dicitur non videaris hominib⁹ ieiunās sed patri tuo qui est in abscondito. et iterum. nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. p̄fecto mentimur. Si virtutes continentie p̄palamus. euangelica nos sententia iure percellit. Amē dico vobis receperunt mercedem suā. Quid si oblatū a fratre quispiā poculum cum definitione renuerit. absolute accepturū se esse denegans. qd̄ ille gaudens aduentu eius supplicet vt sumatur exorat. Rectū ne est vt fratri ad genua puoluto. in terram q̄ p̄strato. qui non nisi his officijs viscera charitatis expleturum esse se credit. etiam cū labore suo pareat. an in sermonis sui atq̄ propositi pertinacia perseueret.

Obiectio q̄ oporteat quidē abscondi continentiam sed suscipi recusata nō debeat. Cap. xxiij.

Germanus. In illo quidē superiore exemplo dubium vt credimus nō est. quin expediat abscondi continentiam nostrā potius q̄ per cōtantib⁹ prodi. ac super huiusmodi causis nos quoq̄ fatemur inenitabile esse mendaciū. In secundo autē nulla nobis incūbit necessitas mentiēdi. Primū quia possumus ea que fratrū ministerio porriguntur ita renuere vt nullo nos definitionis vinculo colligem⁹. deinde qd̄ semel renuētes possumus immobilē tenere sententiam.

Responsio q̄ irrationabilis sit huius diffinitionis pertinacia

Cap. xxiij.

Ioseph. Has diffinitiones illorum monasteriorum esse non dubium est. in quibus renunciationis vestre vt dicitis rudimenta formata sunt. quorū principes fratrū refectio. ni suas assolent preponere voluntates et obstinatissime id qd̄ semel mēte p̄ceperint exequūtur. Ceterū seniores nostri q̄rum fidei apostolicarū signa virtutū testimonium reddiderūt. quiq̄ vniversa iudicio potius ac discretionē spūs. quā rigida animi obstinatione gesserūt. eos q̄ alienis infirmitatibus acquiescerent. multo vteriores fruct⁹. q̄ eos q̄ in suis definitionibus perdurarent. capere cēsuerūt. sublimiorisq̄ pronūciauerunt esse virtutis. contegere potius continentiam necessario hoc vt dictum est humiliq̄ mēdacio q̄ patefacere superbo veritatis indicio.

Quomodo abbas pyamon suam continentiam celare maluerit. Cap. xxiij.

O Eniq̄ abbas pyamon post viginti et quinque annos oblatam sibi a quodam fratre vna ac vinum absq̄ hesitatione suscipiens. confestim ea que ingesta fuerant. contra cōsuetudinem degustare. quā ignote cunctis continentie maluit propalare virtutem. Nā si illud q̄z considerare velim⁹. qd̄ seniores nostros incūctanter fecisse meminimus. qui mirabilia virtutū suarū. vel p̄prios actus quos necesse erat ad instructionem iuniorum i collatione proferri. sub aliorū solebant colorare personis. quid aliud possumus q̄ apertū sup̄ his iudicare mēdaciū. Atq̄ vtinā nos q̄q̄ dignū aliquid haberemus. qd̄ ad incitandam fidem p̄poni iuniorib⁹ posset. p̄fecto minime vereremur huiusmodi illorum figmenta sectari. Rectius enī est sub talis figure colore mentiri. q̄. p̄ obsequantia irrationabili istius veritatē. aut ea que audientes edificare potuerant in congrua taciturnitate contegere. aut si ex nostra persona veraciter proferantur. iactantia noxie vanitatē. incurere. Ad qd̄

p

Collatio xvii abbatis Joseph

etiam nos magisterio suo doctor gētūz
euidēter instituit. qui reuelationū suarū
magnitudinē ex alteri⁹ maluit pferre p-
sona dicens. Scio hominē in christo. si
ue in corpore. siue extra corp⁹ nescio. de⁹
scit. raptū vsq; ad tertiu⁹ celum. et scio
huiusmodi hominē q̄a raptus est in pa-
radisum. et audiuit ineffabilia verba q̄
nō licet homini loqui.

Testimonia scripturarū de cō- mutatis definitiōibus

Cap. xxv.

Impossibile nobis est. breuiter
vniuersa pcurrere. Quis etenī
enumerare sufficiat omnes. p-
pmodūz patriarchas. sanctosq; in nu-
merabiles. alios pro vite tutamē. alios
pro benedictionis desiderio. alios p mi-
sericordia. alios p alicuius occultatiōe
mysterij. alios p celo dei. alios p exami-
natione veritatis. patrociniū vt ita dixeriz
assumpsisse mēdacij. Que sicut enume-
rari cuncta nō possūt. ita pretermitti pe-
nitus vniuersa nō debent. Nam beatū
ioseph pietas cōpulit vt fallū fratrib⁹
crimē etiam cū obtestatiōe regie salutis
impingeret dicēs. Exploratores estis. in-
firmiora terre venistis inspicere. Et iſra.
Mittite inquit ex vris vnū. et adducite
fratrē vestrū huc. vos autē custodiemini
hic. vsq; dum manifesta fiant verba ve-
stra. an verū dicatis. an nō. sin autē. per
salutē pharaonis exploratores estis. Si
enī nō eos hoc misericordi mendacio ter-
ruisset. nec patrē fratrēq; reuiscere. nec eos
in tantis inopie periculis alere. nec cōsci-
entiā postremo fratrū a reatu venditiōis
sue expurgare potuisset. Non ergo tam
reprehensibile fuit metuz fratrib⁹ incul-
sisse mendacio. q̄ sanctū atq; laudabile
occasione ficti periculi inimicos ac ven-
ditores suos ad salutarē pniām cōpul-
se. Deniq; cū grauissime in simulatiōis
vrgerēt inuidia. nō illius q̄ falso obij-
ciebatur. s̄ anterioris criminis pscientia
frangebatur. dicētes adinuicē. Merito
hec patimur. quia peccauimus in fratrē

nostrū. q̄ respexit tribulationē aīe
eius. cum rogaret nos et non audire-
mus eū. ppter hoc venit nobis omnis tri-
bulatio hec. Que quidez confessio. non
solum apud fratrē. in quē impia crudeli-
tate peccauerāt. verū etiā apud deū hūi-
litate saluterrima. tantū eorū facinus vt
credimus expiauit. Quid salomon qui
perceptū a deo sapie donū. in primo iu-
dicio suo nō nisi assumptione mendacij
declaranit. Nam vt veritatem q̄ mulie-
ris mendacio tegebatur exculperet. etiā
ipse mendacij vtiq; astutissime excogita-
ti vsurpauit auxiliū dicens. Afferte mi-
hi gladiū. et diuidite infantem viuūz in
duas partes. et date dimidiā partē vni
et dimidiā partē alteri. Que simulatio
crudelitatis. cūz vere matris viscera p-
monisset. ab ea autē que mater nō erat
laudaretur. tūc demū sagacissimo xita-
tis indicio illā sententia⁹ promulgauit.
quā nemo a deo inspiratam esse nō cre-
didit. date inquit huic infantē viuūz
et nō occidatur. hec est ei⁹ mater ei⁹. Pro-
inde nec debere nec posse nos vniuersa cō-
plere. que vel cū quiete animi vl cū cōm-
motione decernimus. etia⁹ alijs scriptur-
rarū testimonijs copiosius edocemur. q̄
bus vel viros sanctos vl angelos vl ip-
sum omīpotentē deū. ea que definitierant
frequēter legimus immutasse. Nam bea-
t⁹ david cū iurissurādi definitiōe decre-
uit dicēs. Hec faciat de⁹ inimic⁹ david.
et hec addat. si reliquero de omnib⁹ que
pertinent ad nabal vsq; mane mingētes
ad parietē. Et p̄tinuo intercedente abi-
gail vxore eius ac pro eodem supplicāte.
remittit minas. mollit sententiā. et ma-
i⁹ vult transgressor. ppositi iudicari. q̄ sa-
cramenti sui fidem cū crudelitatis executio-
ne suare dicens. Vinit dñs. nisi cito ve-
nisses in occursum mihi. nō remansisset
nabal vsq; ad lucem matutinā mingēs
ad parietē. Quis sicut illā precipitis sa-
cramenti facilitatem que de perturbate
mentē cōmotione descenderat nequa q̄
imitanda⁹ esse censemus. ita remissionē

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

atq; emendationē statuti sectandā esse
 decernimus. Electiōis vas Corinthiis
 scribens. reditū suū absoluta definitione
 pmittit dicens. Veniā aut ad vos cum
 macedoniā pertransiero. Macedoniā
 enī pertransibo. apud vos aut manebo
 vel etiā hyemabo. vt vos me deducatis
 quocunq; iero. Nolo enī vos modo in
 trāsitu videre. spero ē me aliquāto tēpo
 re manere apud vos. Cuius rei etiā in
 secunda epistola meminit ita. Et hac cō
 fidentia volui prius venire ad vos. vt se
 cundam gratiā habereitis. et p vos trās
 irez in macedoniā. et iterū a macedonia
 venire ad vos. et a vobis deduci in iude
 am. Sed supernueniēte salubriore consi
 lio. nequāq; se id qd pmisserat executum
 euidentissime confitetur. Cū s̄ in q̄t vo
 luissem. nūquid leuitate vsus sum. Aut
 quē cogito s̄m carnē cogito. vt sit apud
 me ē ē nō s̄. Deniq; cur maluerit defini
 tionē suī pterire s̄monis. q̄s aduētū suo
 onerosam discipulis inferre tristitiam.
 etiā cum sacramenti obtestatione decla
 rat. Ego aut teste deū in innoco in aīam
 aneā. qd parcēs vobis. nō veni vltra cor
 inthū. Statui enī hoc ipm apud me. vt
 n̄ in tristitia venire ad vos. Cum intra
 tuos se domū loth sodomis āgeli tene
 gassent. dicētes ad eū. nō intrabimus. s̄
 in platea manebimus. cōtinuo eius pre
 cibus. cōpellūtur statutū mutare s̄monē.
 sicut scriptura subiungit. Et coegit eos
 loth. et diuerterūt ad eum. Qui vtiq; si
 diuersuros se ad eū esse nouerāt. inuitā
 tis petitionē simulatoria excusatione re
 nnerunt. sin aut veraciter excusabāt cui
 denter immutasse suā cōprobantur.
 Quē vtiq; nō ob aliā credimus causā
 spū sanctū sacris voluminibus indi
 disse. nisi vt istis erudiamur exēplis. in
 definitionib; nris nō pertinaciter pma
 nere. s̄ eas arbitrio nro debere subicere.
 et ita iudiciū nostrū ab omni legis vicu
 lo liberū conseruare. vt promptus sit ad
 sequendum quocūq; vocauerit salubre
 cōsiliū. nec differat aut recuset ad id qd

utilius discretio salutaris innenerit abs
 q; vlla cūctatione transire. Et vt ad s̄
 limioza adhuc ascendamus exempla. de
 cūbentē in lecto regē ezechiam. grātiq;
 egritudine laborantē ex persona dei isa
 yas. ppheta adoratus est dicens. Hec dic
 dominus. Dispone domui tue. qz morier
 tu. et nō viues. Et conuēnit in q̄t ezechias
 faciē suā ad parietē et orauit ad dñm et
 dixit. Obsecro dñe. memento queso quō
 ambulauerim corā te i veritate. et corde
 perfecto. et qd bonū est in oculis tuis fece
 riz. Et fleuit ezechias fletu magno. P
 quē rursus dicit ad eundem. Reuertere
 et dic ezechie regi iuda dicens. Hec dic
 dñs deus dauid patris tui. Audiui ora
 tionē tuā. et vidi lachrymā tuā. et ecce
 adijciaz super dies tuos quindecim an
 nos. et de manu regis assyriorū libera bo
 te. et ciuitates hanc ptegam ppter me. et
 ppter dauid seruū meū. Quid euident
 hoc testimonio. quo misericōdie ac pietatē in
 tuitu manult dñs suum cassare s̄mo
 nē. et ad prestatute mortis terminos quī
 decim annis vitā precantis extendere.
 q̄s per immobilitātē decreti sui in exora
 bilis inueniri. Similiter etiā loquit ad
 nininitas censurā diuinā. Adhuc tridu
 um. et ninive subuerteret. Vixq; peniten
 tia eoz ieiunijq; molliuit. taz minax et
 abrupta snia. atq; ad partē misericōdie pro
 na pietate deflectitur. Qd si quis velut p
 sciū conuersionis eoz. s̄buerionem
 ciuitatis ad hoc eis dñm asserat cōmīa
 tum. vt eos ad salutare penitentiā. puo
 caret. cōsequēs ē vt hi q̄ fratrib; presunt.
 absq; reprehensione mendaci; bis qui i
 digent emēdari. aliqua etiā districtoria
 quā facturi sunt si opus fuerit cōminen
 tur. Sin vero dixerit deū seuerā illā sen
 tentiā suā penitentie eoz cōsideratiōe
 reuocasse. s̄m illud qd per ezechieles ait
 Si dixerō impio morte morieris. et ege
 rit penitentiā a peccato suo. feceritq; in
 diciū. et iusticiā. vita viuet. et nō moriet.
 quib; docemur exemplis nō debere nos
 obstinate in nostris definitionibus pda

Collatio xvii abbatis Joseph

rare sed cōminationem ex necessitate pō
positam clemēti miseratione mollire. Qd
ne solis specialiter niniuitis crederet do
minus prestitisse etiam generaliter erga
omnes eadem se esse facturum per biere
miā perpetuo protestatur. et cum necesse
fuerit incunctanter suā se sententiā mu
taturum pro nostris meritis repromittit
dicens. Repente loquar aduersus gentē
et aduersus regnū. vt enellā et destruiam
et disperdam illud. Si penitentiā egerit
gens illa a malo quod locutus sum ad
uersus eam.agam et ego penitentiā sup
malum qd cogitavi vt facerem ei. Et su
bito loquar de gente et regno. vt edificē
et plantē illud. Si fecerit malum in ocu
lis meis. vt nō audiat vocem meā. peni
tentiā agam super bonū qd locutus suz
vt facerem ei. Ad ezechiel quoqz ait. Nō
li subtrahere verbū. si forte audiāt. et cōū
tat. vnusquisqz a via sua mala. et penite
bit me mali. qd cogitavi facere eis. ppter
maliciā studiorum eorum. Quibus testi
monijs declaratur. nō oportere vt perti
naciter in nostris diffinitionibus herea
mus. s. ratione eas ac iudicio temperan
das semperqz pzelegenda ac pzeferēda
esse meliora. et ad illam que vtilior diu
dicata fuerit partem. sine cūctatione ali
qua transeundum.

Quōd fm immensitatē pzeſcien
tie diuina clementia sed fm pze
sentes actus vel remuneret vnū
quēqz vel puniat. **Cap. xxvi.**

Illud etiam pze omnibus inest
mabilis illa cēſura nos iſtruit.
qd cū ſitei aū ortū vniūſcuīqz
qz pze cognit. finis. ita ordine ac rōe cō
muni et humanis quodāmodo omnia
dispensat affectibus. vt nō pōtentialit
nec fm pzeſcientie ſue ineffabilem notici
am. sed fm pzeſentes hominū actus vni
uerſa diiudicās. vel reſpuat vnūquēqz
vel attrahat et vel infundat q̄tidie ſuaz
gratiam vel auertat. Qd ita eſſe etiam
illa ſaulis manifeſtat electio. cuius vti
qz cū viti perabilem finē pzeſcientia dei

ignorare nō poſſet. et tot milibus iſrael
elegit eū et vnxit in regem. pzeſentis in il
lo meritū vite remunerans. nō peccatū
future pzeuarcationis intendens. ita vt
poſtqz reprobis factus eſt. velut penitu
dinem gerens electionis ſue de. huma
nis quodāmodo de eodem vocabatqz
affectibus conqueratur dicēs. Penitet
me qz conſtituerim ſaul regem. quia de
reliquit me et xba mea opere nō iſpleuit.
Et itez. Verū tñ lugebat ſamuel ſaulē
qm̄ dominum penitebat qz conſtituiſſet
regem ſaul ſuper iſrael. Deniqz hoc quo
niā opere fuerat executus. poſtea etia3 p
ezechielem prophetam dñs proteſtatur
cum om̄ibus ſe hominibus quotidiano
geſturum eſſe iudicio. etiam ſi dixerō in
quiens iuſto qz vita viuat. et conſiſus in
iuſticia ſua fecerit iniquitatem. om̄es iu
ſticie eius obliuioni tradētur. et i iniquita
te quā operatus eſt in ipſa moriet. Sin
autem dixerō impio. morte moriet. et ege
rit penitentiā a peccato ſuo. feceritqz iu
diciū et iuſticiam. pignus reſtituerit il
le impius rapināqz reddiderit. in man
datis vite ambulauerit. nec fecerit q̄c̄qz
iniuſtū. vita viuet et nō morietur. om̄ia
peccata eius que peccauit nō imputabū
tur ei. Deniqz cum ab illo populo quem
ex om̄ibz gentibus dñs adoptauit. pro
pter ſubitam vituli pzeuarcationē miſe
ricordie ſue auertiſſet a ſpectum. interue
niens pro eo legiſlator exclamat. Obſe
cro dñe. peccauit populus iſte peccatum
magnū. fecerūt ſibi deos aureos. et nūc
ſi remittis peccatū eoz remitte ſin alias
dele me d libro tuo quem ſcripſiſti. Cui
reſpondit dominus. Si quis inquit pec
cauerit coram me. delebo eū de libro meo
Dauid quoqz dum de iuda et perſecuto
ribz chriſti prophētico ſpiritu querere
tur. deleantur inquit de libro viuētiū.
Et quia nō merebantur ad penitentiā
ſalutarem pro reatu tanti criminis pue
nire. ſubiungit. Et cum iuſtis nō ſcribā
tur. Deniqz i ipſo iuda viſ. pphētie ma
ledictionis euidenter impleta eſt. Nam

De diffiniēdo vel nō diffiniēdo

expleto proditiōis crimine suspendio se
necauit: ne si post illam relectionem nōis
sui conuersus ad penitentiam esset: itez
cum iustis scribi mereret in celo. Non igitur
est ambigendum: etiam inde nomen illo
tempore quo electus a christo apostolat?
sortitus est gradum: in libro uiuentium
fuisse conscriptum: ac pariter eum audis-
se cum ceteris. Nolite gaudere quia de-
monia uobis subiiciuntur: gaudete autē
quia nomina uestra scripta sunt in celis.
Sed quia filargirie peste corruptus: de
ascriptione celesti ad terrena reiectus ē:
cōpetenter de eo ac de similibus eius dī
per pphetam. Dñe omnes qui te derelin-
quunt confundentur: recedentes a te in
terra scribentur: quia dereliquerit uenaz
aquam uiuentium dñm. Et alibi. Jit cō-
silio populi mei nō erunt: et in scriptura
domus israel nō scribentur: et i terrā isra-
el nō ingredientur.

Quā sancti viri pertinaces ac du-
ri esse nō possunt. **Cap. xxvij**

N Ecce illius precepti utilitas est si
lenda: quētiā si instigante ira uel
qualibet alia passione sacramē-
to nos aliquo uinxerimus: qd a nemine
quidem monachorū fieri penitus debet:
utriusq; tamen rei causa integro mētis
est pensanda iudicio: et cōparanda est il-
la res qd statuimus huic ad quā trans-
ire cōpellimur: atq; ad eam sine cuncta-
tione est transeundum: quē supueniēte
saniorē tractatu infior fuerit indicata.
Rectius enī est nostrum nos preterire b-
monez: qd rei salubrioris ac pie subire i-
cturam. Deniq; nunq; rationabiles ac
probatos patres duos aut irremociabi-
les in huiusmodi diffinitionibus fuisse
reminiscimur: sed uelut cerā calore solis
ita eos ratione mollitos: et intercedente
salubriore consilio melioribus partib;
sine hēsitacione cessisse. Quoscuq; autē
uidimus definitionibus suis pertinacitē
inherere: irrationabiles semper probaui-
mus ac discretionis expertes.

Interrogatio an sit conerariuz

predicte sententie illud qd dictū
tur: iurauit et statui. **Cap. xxvij.**

Germanus. Quāntū ad hāc
rationem pertinet quē euidenter
copioseq; digesta est: nihil op-
tet monachuz definire: ne aut preuaria-
tor inueniatur aut pertinax. Et ubi illō
psalmiste ponim? eloquz. Iurauit et sta-
tuit custodire iudicia iusticie tue: Quid
ē ei aliud iurare et statuere qd definita im-
mobiliter custodire?

Responsio in quibus immobi-
lis definitio sit tenenda: et i qui-
bus si oportuerit rescindenda.

Cap. xxix.

Ioseph. Nos nō de principa-
libus mandatis sine quib; non
potest salus nostra omnino bsi-
stere: ista decernimus: sed d his quē line
periculo status nostri uel relaxare possu-
mus uel tenere: ut puta de irremisso rigo-
re ieiunij: de uini siue olei ppetua abiti-
nentia: de progressu cellule penitus cobi-
tendo: de lectionis seu meditationis in-
cessabili ingitate: quē sine iactura profes-
sionis ac propositi nostri et exerceri cū li-
buerit possunt et cum necesse fuerit irrep-
tensibiliter pretermitti. Ceterum super
obseruantia illorum principalium man-
datorum cōstantissime definienduz est:
ac p his etiā mors si necesse fuerit non ui-
tanda: pro quibus immobiliter est dicē-
dum: iurauit et statui. Qd fieri debet pro
custodia charitatis: pro qua spernenda
sunt uniuersa: ne bonū tranquillitatis il-
lius perfectioq; maculetur. Similitēq;
iurandum est: p castimonie puritate: nec
aliud facere nos oportet pro fide pro so-
brietate atq; iusticia: quē omnia indemu-
tabili persuerantia sunt tenenda: et a q-
bus paululum recessisse damnable est.
De illis uo corporalibus exercitijs quē
ad modicum dicuntur esse utilia: ita ē ut
diximus statuendū: ut si qua supuene-
rit certior pietatis occasio quē illa suade-
at relaxari: nulla super his lege teneam:
b ptermisissis eis ad utiliora libere trāseā.

Collatio xvii abbatis Joseph

mus. In illis enī corporalibus exercitiis si pro tempore relinquantur periculum nō est ab his vero vel ad momentū declinasse mortiferum est.

Quēadmodum debeāt celāda cōmitti. **Cap. xxx.**

De quoq; simili cautione curā dum est. vt si quis forsitan hmo quē esse vultis occultū de vō ore fuerit prolapsus. nulla occultatiōis precepta sollicitent audientē. magis enī latebit si negligenter atq; simplici trās eatur. q; nō tanta quilibet fratru sup diuulgatione eius impugnatiōe torq;bit. existimās rem vilem aliquā transitoria cōfabulatione prolata. et quē ex hīpo sit lenior. quia cautissimo silentij precepto sensibus audientis cōmendata nō fuerit. Nam si etiā fides eius aliqua sacramentorū obtestatione tenueris. citius illud pdendum esse non ambigas. Maior enim aduersus ipm vis diabolice impugnationis insurget. vt et te mellificet vel denudet. et illū transgressorem q̄stoti us sui faciat sacramenti.

Nihil super his que ad vsum cōmūis vite attinet definiēduz

Cap. xxxi.

Et idcirco nihil debet abrupte monachus sup his dūtaxat q̄ ad corporales exercitatiōes pertinent definire ne aduersariū ad impugnationem eorum que velut sub legis obseruatione custodit magis incitans citi⁹ ea violare cogatur. Prefigens siquidez sibi legem vnusquisq; sub libertatis grā p̄stitutus. ne p̄niciosa semetipm obliget seruitute. vt ea que licito immo etiā laudabiliter cum gratiarum actione presumere potuisset. si necessitas fortasse cōpulerit velut transgressor percipere cōpellatur cū preuaricatione peccati. Vbi enīz nō est lex. nec preuaricatio. Macbtissimi Joseph institutiōe atq; doctrina velut diuino oraculo cōfirmati. in egypto residere maluimus. Sed licet paruz deinceps de nostra essemus p̄missiōe sol

liciti. tamē expleto septē annoz numero sponsonē nostrā gratanter impleuim⁹. Excurretes namq; ad cenobiū nostrum illo iam tpe quo de impetrando ad heremū reditu fiduciā gerebamus. primū senioribus nostris honore debitū soluim⁹. deinde animis eorū qui pro charitatē ardore creberrimis litterarū nostrarū satisfactionibus neq; q̄ fuerant deliniti. p̄stī nam redintegrauimus charitatē tandē q; ad plenū aculeo nrē sp̄sōis anullo his q; cū gaudio prosequētibz ad scythiotica solitudinis secreta remeauim⁹. Hāc vobis o sancti fratres illustriū patrū scientiā atq; doctrinā nostrā vt potuit elucubravit insciā. quaz etiā si incultus forsitan sermo confudit potius q; digessit. queso ne laudem insigniū virozū reprehēsiō nrē rusticitatis euacuet. Tutius siq;dem nobis in conspectu nrī iudicis visum est. doctrine huius magnificētiam vel incultis hmonibus pdere q; si lere. quippe cū et profectui lectoris. si sblimitatē sensuū p̄templet. hoc qd̄ ip̄ritia nostri sermonis offendit obesse non possit. et maior sit nob̄ vtilitatis cura q; laudis. Neq; enī hoc qd̄ sanctorū virozū dicta descripsi. et plenū periculi. z egenum landis esse nō nouerā. sed prudēs vt dī laqueo pedem indidi. nec me indubitato discrimini sub incerta spe alieni profectus tradere recusauī. monēs omēs ad quozū manus opuscula ista peruenērūt. vt quicqd̄ placuerit in eis patrū nostrū vero sciāt esse qd̄ displicet. omnes q̄bus amabilis est vita z doctrina sanctorū.

ExPLICIT collatio secūda abbatīs Joseph & diffiniēdo.

Explīciunt septē alię collationes cassiani.

Prefatio

Incipit p̄fatio cassiani eloquē
tissimi in septem vltimas colla-
tiones aliorū patrū.

Confissis

iunante gratia
christi decē col-
lationibus pa-
trum. que exigē-
tibus beatissi-
mis episcopis

belladio ac leontio vtrumq; digeste sūt.
septem alias beato episcopo honorato
sancto quoq; famulo christi eucherio de-
dicant. totidem et nunc vobis sancti fra-
tres iouiniane minerui leonti et theodo-
re credidi deputādas. Posterior siqui-
dem vestrum illam cenobiorum sanctā
atq; egregiam disciplinam in prouincijs
gallicanis antiquarum virtutūz discre-
tione fundauit. ceteri vero non solum ce-
nobialem professionem appzime mona-
chos expetere. verumetiam anachoreticā
sitire sublimitatem. vestris institutioni-
bus pronocastis. Ea namq; collatiōes
iste summorū patrū disputatione con-
texte sunt. et ita in om̄ibus temperate. vt
vtriq; professioni. qua nō solum occidu-
as regiones. verumetiam insulas. maxi-
mis fratrum cateruis fecistis florere. cōue-
niant. id est. vt non solum hi qui adhuc
in cōgregationis laudabili subiectione
perdurant. sed etia; illi qui haud longe
a vestris cenobijs secedētes anachoreta-
rum sectari gestiunt disciplinā. pro cōdi-
tione locorum ac status sui mensura ple-
nius instruantur. Quibus hoc precipu-
um contulit precedens vestri laboris in-
dustria. vt parati iam atq; in isde; exer-
citjs deprehensi. facilius precepta senio-
rum atq; instituta suscipiant. iposq; in
cellulas suas auctores collationūz cū ip-
sis collationū voluminibus recipiētes.
et quotidianis quodāmodo cum eis in-
terrogationibus ac responsionibus col-
loquētes. nō p̄p̄is adinnētionibus ar-

Capitula

duam istam et incognitam ferme in hac
regione appetant viam. s̄ periculo fame
etiam illic. vbi iā tritissimi calles et innu-
mera precedentū exempla non desunt.
anachoreteos disciplinā illorūz potius
preceptis capere cōsuecant. quos in om̄-
nibus et antiqua traditio et longe experi-
entie instruxit industria.

ExPLICIT prefatio. Incipiunt ca-
pitula abbatis pyamonis et tri-
bus generibus monachorum.

Cap. i.

Quemadmodum dyolco veniē-
tes ab abbate pyamon recepti
fuimus.

ij **V**erba abbatis pyamō quomo-
do rudes monachi exemplo se-
niorum debeant erudiri.

iiij **Q**uiuniores seniorum precepta
discutere non debeant.

iiij **D**e tribus generibus monacho-
rum que intra egyptum sunt.

v **Q**uibus autoribus cenobitarū
sit instituta professio.

vi **D**e anachoretarum ordine atq;
principio.

vij **D**e sarabaitarū principio et cō-
uersatione.

viii **D**e quarto genere monachorūz.

ix **I**nterrogatio qd̄ intersit in cē-
nobium et monasteriū.

x **R**esponsio.

xi **D**e hūilitate vera et quō fictam
cuiusdā hūilitatē pdiderit ab-
bas serapion.

xij **I**nterrogatio quemadmodū ve-
ra patientia possit acquiri.

xiiij **R**esponsio.

xiiij **D**e exemplo patientie cuiusdā
religiose femine.

xv **D**e exemplo patientie abbatis pa-
funtij.

xvi **D**e perfectione patientie.

xvij **D**e inuidie malo.

ExPLICIT capitula.

Collatio XVIII abbatis Pyamonis

Incipit collatio Abbatis pyamonis d' tribus generibus monachorum. et quarto nup' exorto.

Quēadmodū dyolco veniētes ab abbate pyamon recepti fuerimus. Cap. i.

Non est con-
spectū atq; colloq-
um trium illorum se-
nū. quorum collatio-
nes sācto fratre no-
stro eucherio cōpel-
lente vtrūq; digessimus. cum etiā v-
terioris egypti partes in quibus ampli-
or atq; perfectior sanctorū numerus cō-
sistebat. maiore flagrantia desiderarem?
expetere. ad vicum cui nomē est dyolcos
vni ex septem nili fluminis ostiis imminē-
tem. nō tam itineris necessitate q̄ deside-
rio sanctorū illic cōmorantiū cōpellente
peruenimus. Cuz enī velut cupidissimi
mercatores plurima illic celeberrimaq;
cenobia ab antiquis audiuissimus. pa-
tribus instituta. cōtinuo quasi naviga-
tionem inquisitionis incerte spē maioris
lucri persuadente suscepimus. Abi cuz
diutissime fluctuātes ad illos virtutum
sublimitate conspicuos mōtes vndiq;
curiosos oculos tenderem? abbatē py-
amon omnium anachoretarum illic inhabi-
tantiū seniozem eorundemq; presbite-
rum velut quendā sublimissimū pharū
id est signum. primus circumspectantiū
notauit intuitus. Hic etenī sicut euāge-
lica illa ciuitas in excelsi montis vertice
constituta. nostro protinus refulsit aspe-
ctui. Cuius virtutes atq; mirabilia q̄ p-
eum etiā sub conspectu nostro diuina g-
tia testimoniū meritis eius reddente per-
fecta sunt. ne vel propositi nostri formaz
vel modū huius voluminis excedam?
pretermittenda credimus. Non enim
d' mirabilib; dei. s' de institutis studiisq;
sctōz qdā q̄remisci possibile est nos
spopōdimus memorie tradituros. vt ne
cessariā tantū perfecte vite instructionē.

non inuitilem absq; vlla emendatiōe vi-
ciorum ac superuacua admirationem
legentibus preberemus. Cum itaq; bea-
tus pyamon summa nos gratulatione
susceptos. humanitate etiā congrua
refecisset. intelligens nos nō eiusdem esse
regionis. primū vnde vel cur egyptū pe-
tissimus sollicitē percunctatus. ac de ce-
nobio syrie ob desiderium perfectionis
nos illo aduenisse cognoscēs. ita exorsus
est.

Verba abbatis pyamon quo-
modo rudes monachi exēplo
seniorūz debeāt erudiri. Cap. ii.

Quicūq; hoīm o filij cuiuslibet
artis peritiā assequi cupiscit. ni-
si omī cura atq; vigilātia ei? se
quā nosse desiderat discipline studiis mā-
ciparit. ac perfectissimorum quorūq; opifi-
cij ipsius vel scientie magistrorum preces-
pta atq; instituta seruauerit. frustra ina-
nib; votis eoz similitudinē exoptat atti-
gere. quoz curā atq; industriā deterreat
emulari. Mouimus enī nōnullos ita ad
hec loca d' vris regionibus aduenisse. vt
cognoscendi tantūmodo gratia fratrum
monasteria circūirent. nō vt has regu-
las ob q̄s buc cōmeauerāt atq; institu-
ta susciperēt. s' vt secedentes in cellulas
conarētur ea que vel visu vel traditione
perceperāt operib; experiri. Qui mores
suos ac studia quib; imbuti fuerāt retē-
tātes. vt eis exprobrari a nōnullis solet.
nō profectus sui gratia s' vitāde egesta-
tis necessitate existimati sunt. paucias cō-
mutasse. Nō solū enī nihil eruditionis
acq̄rere. s' ne diutius quidē in his parti-
bus cōmorari. pertinacis animi obstina-
tione potuerūt. Cum enī nec ieiuniorūz
morē. neq; psalmozum ordinē. nec ipoz
deniq; indumentozū habitū pmutassēt.
qd aliud in hac regione sectari q̄ sola
victus sui cōpēdia crederentur.

Iuniores seniorūz precepta
discutere nō debeāt. Cap. iij.

Quamobrem si vos quēadmodū
credim? dei causa ad emulatio-

De tribus generibus monachorum

nem nre agnitiōis attraxit omnibz insti-
tutis qbus illic p̄mordia v̄ra p̄senta
sunt penitus abdicatis. q̄cūqz seniores
v̄ros agere v̄l ēdere viderit. sūma hūili-
tate sectamī. Neqz vos moueat. aut q̄b
imitatiōe retrahat ac diuertat. etiā si vo-
bis ad p̄sens alicuius rei v̄l facti ratio
vel cā nō liqueat. qz eos qui bene de cun-
ctis ac simpliciter sentiūt. et vniuersa q̄
a senioribz tradi gerere perspexerint. fide-
liter imitari magis q̄z discutere student.
per opis experientiā etiā rerū omniū sciē-
tia subsequet. Ceterū nūqz rationē veri-
tatis intrabit. quisqz a discussione cepe-
rit erudiri. quia videns eū inimicus suo
potius q̄z patrū iudicio p̄sidentē facile ī
id v̄sqz p̄pellet. vt etiā illa q̄ maxime vti-
lia atqz saluberrima sunt. superflua ei vi-
deātur et noxia. Atqz ita p̄sumptiōi ei⁹
callidus hostis illudet. vt irrationabili-
bus diffinitōibz suis pertinaciter inhe-
rendo. s̄ solūmodo sibi sanctū esse p̄sua-
deat. qd̄ rectū atqz iustissimū suę tantuz
obstinatiōis errore censuerit.

**De tribus generibus mōacho-
rum que intra egyptum sunt.**

Cap. iij.

Quamobrem ordo atqz p̄ncipiūz
p̄fessionis nre quēadmodū vel
v̄n̄ descēderit p̄mū debet agno-
scere. Tūc enī poterit q̄s desiderate artis
efficacius assequi disciplinā. et ad exercen-
dā eā ardentius incitari. cū auctor et sū-
datoz eius agnouerit dignitatē. Tria
sunt in egypto genera monachoz. quū
duo sunt optima. tertium tepidū atqz omni-
modis euitandū. Primum est cenobitaz.
q̄ scz in cōgregatiōe p̄ter p̄sistentes. vni-
us senioris iudicio gubernātur. cuius ge-
neris maxim⁹ numer⁹ monachoz p̄ vni-
uersam cōmorat egyptum. Scdm̄ ana-
choretarū. qui p̄us in cenobijs instituti.
iamqz in actuali cōuersatiōe p̄fecti. soli-
tudinis elegere secreta. cuius p̄fessionis
nos quoqz optam⁹ esse participes. Ter-
tium rephensibile sarabaitarū est. De qui-
bus singillatim p̄ ordinē pleni⁹ disserem⁹.

Harū igit̄ triū p̄fessionū fundatores p̄-
mū vt diximus debetis agnoscere. Naz
p̄fecto ex hoc ipso. vel odiū p̄fessionis illi⁹
nasci poterit que vitanda est. vel eius de-
sideriū q̄ sequēda. qz necesse ē v̄n̄ a quā
qz viā ad illū finē suū pertrahere sectato-
rem. ad quē auctor ipi⁹ innētor qz perue-
nerit.

**Quibus autoribus cenobita-
rū sit instituta p̄fessio. Cap. v.**

Itaqz cenobitarū disciplina a
tpe predicationis aplice sump-
sit exordium. Naz talis extitit in
hierosolimis oīs illa credentiū multitu-
do. q̄ in actibz aploz ita describit. Mul-
titudinis credentiū erat cor v̄nū et anima
vna. nec quisqz eoz q̄ possidebat aliqd
suū esse dicebat. s̄ erat illis oīa cōmunia.
Possessiōes et s̄bas v̄debat. et diuide-
bat ea omibz put cuiqz op⁹ erat. Et iterū.
Neqz n. q̄s egens erat int̄ illos.
Quotqz ei possessores agroꝝ aut domo-
rū erāt. v̄dentes afferebat precia eoz q̄
v̄debat et ponebat an̄ pedes aploz. Di-
uidebat aut̄ singulis put cuiqz op⁹ erat.
Talis inqz erat tūc oīs ecclesia. q̄les nūc
per paucos in cenobijs inuenire diffici-
le ē. Sz cū p̄ aploz recessus tepescere ce-
pisset credentiū multitudo. ea vel maxie
q̄ ad fidem christi de alienigenis ac diū-
lis gētibz p̄fluebat. a q̄b apli pro ipis fi-
dei rudimētis ac inueterata gēlilitatē cō-
suetudine nihil amplius expetebāt. nisi
vt ab imolatijs idoloꝝ et fornicatione
et suffocatis et sanguine tēperarent. atqz
ista libertas que gentibus propter infir-
mitatē prime credulitatis indulta est. eti-
am illius ecclesie que hierosolimis con-
sistebat perfectionē paulatim p̄amina-
re cepisset. et crescēte quotidie vel indige-
narū nūero vel aduenaz. p̄me illi⁹ fidei
refrigesceret feruor. nō soluz hi q̄ ad fidē
christi p̄fluxerant. verū etiā illi q̄ erāt ec-
clesie p̄ncipes ab illa districtōe laxati sūt.
Nonnulli. n. existiantes id qd̄ videbāt gē-
tibz. p̄ infirmitate p̄cessuz. sibi etiā licitū.
nihil se detrimenti p̄peti crediderunt. si

Collatio XVIII Abbatis Pyramonis

cum substantijs ac facultatibus suis si-
dem christi confessionem qz sequerentur
Hi autem quibus adhuc apostolicus in-
erat feruor. memores illius pascine perfe-
ctionis. discedentes a ciuitatibus suis. il-
lorumqz consortio qui sibi. vel ecclesie dei
remissioris vite negligentiam licitam esse
credebant. in locis suburbanis ac secreti-
oribus commanere. et ea qz ab apostolis p-
vniuersum corpus ecclesie generaliter me-
minerunt instituta. priuatim ac peculia-
riter exercere ceperunt. atqz ita incaluit
illa quam diximus discipulorum. qui se
ab illorum contagio sequestrauerat dis-
ciplina. Qui paulatim tempore proceden-
te segregati a credentium turbis. ab eo qz
a coniugijs abstinerent. et a parentum se
consortio mundi qz istius conuersatione
secerneret. monachi siue monachos a
singularis ac solitarie vite distinctione
nominati sunt. Unde consequens fuit ut
ex communione consortij cenobite. ceterosqz
ac dinersoria eorum cenobia vocarentur
Istud ergo solum fuit antiquissimum mo-
nachorum genus. qd non modo tempo-
re sed etiam gratia primum est. quodqz p-
annos plurimos solus inuiolabile usqz
ad abbatem pauli vel antonii durauit eta-
tem. Cuius etiam nunc in districtis ceno-
bijs cernimus residere vestigia.

De anachoretarum ordine ac princi- pio.

Cap. vi.

Que profecto id est. de hoc per-
sectorum numero. et ut ita dixe-
ris fecundissima radice. sancto-
rum etiam anachoretarum post hec flo-
res fructusqz prolati sunt. Cuius pfessi-
onis principes hos quos paulo ante me-
morauimus sanctum videlicet paulum et
antonium nouimus extitisse. Qui non
ut quidam pusillanimitatis causa vel in-
patientie morbo. sed desiderio sublimio-
ris profectus contemplationisqz diuine
solitudinis secreta sectati sunt. licet prior
eorum necessitatis obtentu. dum tpe psecu-
tionis affinium suorum tenuit insidias.
heremum penetrasse dicatur. Ita qz pcessit

ex illa quam diximus applica disciplina aliud
perfectionis genus. cuius sectatores ana-
chorete. id est. secessores merito nuncupa-
tur. eo qz nequaquam contenti hac victoria
qua inter homines occultas insidias di-
aboli calcauerunt. aperto certamine ac
manifesto conflictu demonibus congre-
di cupientes. vastos heremi recessus pe-
netrare non timeant. ad imitationem sci-
licet iohannis baptiste qui in heremo tota
permanuit etate. helie quoqz et helysai.
atqz illorum de quibus apostolus ita com-
memorat. Circumierunt in melotis. in pel-
libus caprinis. egentes. angustii. affli-
cti. quibus dignus non erat mundus. in
solitudinibus errantes. et in montibus et
in speluncis et in cauernis terre. De qui-
bus etiam dominus figuraliter ad Job
Quis ait est qui dimisit onagrum li-
berum. et vincula eius resoluit. Posuit
habitaculum eius desertum. et taberna-
culum eius saluaginem. Irridens multitu-
dinem ciuitatis. et querelas exactorum non
audiens. Considerauit montes pascue
sue et post omne viride querit. In psal-
mis quoqz. Dicant nunc qui redempti sunt
a domino. quos redemit de manu inimici. Et
post pauca. Errauerunt in solitudine in
iniquo solo. vias ciuitatis habitaculi non
inuenerunt. Esurietes et sitientes. anima eorum
in ipsis defecit. Et clamauerunt ad domi-
num cum tribularentur. et de necessitatibus
eorum liberauit eos. Quos etiam hieremias
ita describit. Beatus qui tulit iugum ab
adolescentia sua. sedebit solitarius et ta-
cebit. quia leuauit se super se. Quisqz il-
lud psalmiste affectu et opere persequuntur.
Similis factus sum pellicano solitudinis
Agilani et factus sum sicut passer solita-
rius in tecto.

De sarabaitarum principio et con- uersatione

Cap. vii.

Quam his duabus pfessiōibus mo-
nachorum religio christiana gande-
ret. cepisset autem indeterminatum paulatim
quodqz ordo recidere. emerit post hec illud
deterrimum et infidele monachorum genus.

De tribus generibus monachorū

vel potius noxia illa plantatio rediuiua
concreuit: que per ananyam et saphyraz
in exordio ecclesie pullulans: apostoli pe-
tri seueritate succisa est: que inter mona-
chos tamdiu detestabilis execrandaque in-
dicata est: nec a quoquam ulterius usurpa-
ta: quam diu illius tam districte formido sen-
tentie memorie fidelium inserta durauit:
qua beatus apostolus predictos noui fa-
cinoris principes: non penitentia: non ulla
passus est satisfatione curari: sed perni-
ciosissimum germen celeri morte succidit.
Illo igitur exemplo quod in ananya et sa-
phyra apostolica districtione punitum
est: a nonnullorum contemplatione paulatim
longa incuria et temporis obliuatione
substracto: emerit istud sarabaytarum ge-
nus: qui ab eo quod semetipsum a cenobiorum
congregationibus sequestraret: ac sigilla-
tim suas curaret necessitates: egyptie lin-
gue proprietate: sarabayte nuncupati sunt:
de illorum quos prediximus numero: pro-
cedentes potius quam in ueritate arripere ma-
luerunt: emulatione seque eorum vel landi-
bus prouocati: qui uniuersis diuinitus mun-
di perfectam christi preferunt nuditatem.
Isti igitur dum imbecillo animo rem sum-
me uirtutis affectant: vel necessitate ad
hanc professionem venire compulsi: dum censi-
tim modo nomine monachorum absque ulla stu-
diorum emulatione festinant: cenobiorum nu-
merum expetunt disciplinam: nec seniorum
subiunguntur arbitrio: ut eorum traditio-
nibus instituti: suas discant vincere vo-
luntates: nec ullam sane discretionis
regulam legitima eruditione suscipiunt:
sed ad publicam tantummodo: id est ad
hominum faciem renunciantes: aut in suis domi-
ciliis sub privilegio huius nominis illud ob-
stricti occupationibus perseuerant: aut constru-
tes sibi cellulas easque monasteria nuncu-
pantes suo in eis iure ac libertate persistunt:
nequaquam enim euangelicis preceptionibus succu-
bentes: ut nulla seque quotidiani victus sol-
licitudine: nullis rei familiaris distentioni-
bus occupentur. Quod illi soli absque vel

la infideli dubitatione consummant: quod cum-
ctis mundi huius facultatibus absoluti:
ita se cenobiorum prepositis subdiderunt:
ut ne sui quidem ipsi fateantur esse se dominos.
Illi autem qui districtionem ut diximus cenobii
declinantes: bini uel terni in cellulis com-
morantur: non contenti abbatis cura atque
imperio gubernari: sed hoc precipue pro-
curantes: ut absoluti a seniorum iugo: exer-
cendi voluntates suas: ac procedendi: vel
quo placuerit euagandi: agendi: uel quod
libitum fuerit habere libertatem: etiam
amplius in operibus diurnis: quam hi qui
in cenobiis degunt: diebus ac noctibus
consumuntur: sed non ea fide eodemque pro-
posito. Hoc enim isti faciunt: non ut fructus
sui operis subiiciant dispensatoris arbi-
trio: sed ut acquirant pecunias quas re-
condant. Inter quos quantum intersit
aduertite. Illi nihil de crastino cogitan-
tes: gratissimos deo sudoris sui offerunt
fructus: isti uero non solum in crastinum sed
etiam in multorum annorum spacia infu-
telem sollicitudinem prorogantes: aut me-
darem deum aut inopem credunt: quod pmi-
sam quotidiani victus atque indumento-
rum sufficientiam prebere eis aut non
possit aut nolit. Illi hoc omnibus expe-
tunt votis: ut nuditatem omnium rerum pau-
pertatemque possideant: isti ut omnium copia-
rum affluentiam consequantur. Illi ob hoc
certatim statutum transcendere canonem
diurnis operibus elaborant: ut quicquid
monasterii sanctis uisibus reddiderit: uel
carceribus: uel xenodochio: uel nosocomio:
uel indigentibus per abbatis dispen-
setur arbitrio: isti ut quicquid quotidiana
ne superfluerit gule: aut profusiori proficiat
voluptati: aut certe filargie uicio
recodant. Postremo ut concedam ab istis
hec quod non optimo proposito pergeruntur:
melius quam diximus posse distribui: ne sic qui
de ad meritum uirtutis illius ac perfectionis
aspirant. Illi etiam tantos monasterio reddi-
torem prestantes: eisque quotidie renunciantes: in tanta
subiectis humilitate perdurant: ut quoadmo-
dum sui: ita etiam eorum quam pro sudore percipiunt

Collatio XVIII Abbatis Pyamonis

potestate priuentur. abrenunciatiois p
me feruorem. dum quotidie semetipfos
laboris sui fructibus nudant. in giter in
nouates. isti aut in eo ipso qd aliqd pau
peribus largiuntur elati. in pieps qti
die collabuntur. Illos patientia atqz dis
trictio. qua taz deuote in hac qua semel
arripuerunt professione perdurant. vt nu
qz suas expleant voluntates. crucifixos
huic mudo quotidie viuosqz martires
facit. hos arbitrij sui tepor viuos ad in
ferna demergit. Nec igitur duo genera
monachorum in hac quidem prouincia
equali pmodum numerositate inter se
cotendunt. Ceteru per alias regiones qs
me necessitas catholice fidei copulit per
agrar. istud tertium sarabaytar genus
abundare ac ppe solum esse cognouim.
Tempibz siquidem lucij qui arriane p
fidie eps fuit. sub valentis imperio cum
dyaconia nostris fratribus deferrem.
his. videlicet qui de egypto ac thebayda
fuerat ob catholice fidei perseverantiam
metallis ponti atqz armenie relegati. licz
cenobiorum disciplinam in quibusdaz ci
uitatibus rarissimam viderimus. anacho
retaru tamen apud illos ne ipsum qdez
nomen auditum fuisse coperimus.

De quarto genere monachoru

Cap. viij.

P yamon. Sane etia aliud
qrtu genus quod nup cernim
emerisse in his qui anachoreta
ruz sibi specie atqz imagine blandiuntur.
qz in pmodis suis feruore quoda bre
ui. cenobij perfectione videtur expetere.
sed continuo tepefacti. du pristinos mo
res ac vicia refecare cotemnut. nec iugu
humilitatis ac penitentie diutius susti
nere contenti sunt. subdiqz senioruz im
perio dedignatur. separatas expetit cel
las. ac solitarij sedere desiderant. vt ita
seza nemine lacessiti. patientes. mansue
ti. ac humiles possint ab homibz estimari.
Qua institutio imo tepor eos quos se
mel infecerit. ad perfectionem nunqz per
mittit accedere. Hoc eni modo no solu

no abscedunt. veruetia in deterius eo
rum vicia conalescent. du a nemine pro
uocati. vt quoddam letale et intestinu vi
rus. quanto amplius celatu fuerit. tato
profundius serpes insanabilem morbu
generat egrotanti. Pro reuerentia eniz
singularis celle nullus iam. vicia solita
rj audet arguere. quicille ignorari malu
it qz curari. Porro virtutes no occulta
tione viciozu. sed expugnatione pariu
tur.

Interrogatio quid intersit iter cenobiu et monasteriu. Cap. ix.

E rmanus. Est ne aliqua in
ter cenobium monasterium qz
distantia. an vtroqz nomie res
vna censetur.

Responsio.

Cap. x.

P yamon. Licet a nonnullis so
leant indifferenter monasteria
pro cenobijs appellari. tamen
interest. q monasteriu nome est diuerso
rij. nihil amplius qz locu. id est. habita
tionem significans monachoz. cenobiu
vero etia professionis ipius qualitatem
disciplinamqz designat. Et monasteriu
potest etiam vnius monachi habitatio
nominari. cenobiu aut appellari no pot
nisi vbi plurimoz cohabitatum degit
vnita comunio. Dicuntur sane monaste
ria. etia in quibus sarabaytaru collegia
comorantur.

De humilitate vera et quomo do falsam cuiusdam humilita tem prodiderit abbas serapio.

Cap. xi.

Q uamobrem qm de optimo ge
nere monachorum video vos
professionis huius arripuisse
principia. id est de laudabili cenobiozu
palestra. ad excelsa fastigia anachoreti
ce sedere discipline. humilitatis patien
tieqz virtutem. quam vos illic didicisse
non dubito. vero sectamini cordis affec
tu. no eam sicut quidam falsa humilia
tioe xboz nec affectata atqz supflua in

De tribus generibus monachorū

q̄busdā officijs corp̄is iēliatōe singētea
De humilitatis figmentū abbas Sera-
pion quodam tpe elegāter irrisit. Cum
enim quidam ad eum summā sui abiec-
tionē habitu ac verbis preferēs venissz
eumqz senex fm morē vt orationem col-
ligeret hortaret. ille nequa qz annuēs de-
precāti tantis se subiiciens asserbat fla-
gicijs inuolutū vt ne vsum quidē huius
cōmūis aeris capere mereret. p̄sathij qz
ip̄ius refugiens sessionē humi potius iē-
sidebat. Cū hō etiā ad ablutionē pedū
multo minus prebuisset assensum. tū ab-
bas Serapion refectione transacta. col-
lationis consuetudine prouocāte mone-
re eū benigne ac leniter cepit. ne ociosus
ac vagus p̄sertim inuenis tā robustus
instabili leuitate per vniuersa discurre-
ret. sed vt in cella residens. fm regulaz se-
niorū suo poti⁹ ope qz aliena mallet mu-
nificētia sustentari. Qd ne paulus apo-
stolus incideret. et quidem cū ei in euāge-
lio laborātū hec p̄bitio merito dēteret.
dieb; tamē ac noctib; maluit operari. vt
quotidianū victū vt sibi vel his q̄ eidē
ministrantes opus exercere nō poterant
suis manibus prepararet. Ad hec ille tā-
ta est tristitia ⁊ dolore suppletus. vt ama-
ritudinē corde cōceptaz. ne vultu q̄dem
dissimulare potuerit. Cui senex. hactē-
nus inquit o fili cunctis tēfacinor; pon-
teribus onerabas. nō metuens ne cōfel-
sione tam atrocij criminū. notā exilia-
tiōis incurreres. qd queso nūc est quod
ad simplicē ammoniciūculā nostrā. que
tamē in se nō modo nullū opprobriū. l; z
etiā edificationis habuit ac dilectionis
affectū. tanta te video indignatiōe per-
motū. vt eam ne vultu q̄de occultare. aut
frontis serenitate dissimulare potueris.
An fortasse dū te humiliabas illaz expe-
ctabas a nostro ore sententiā. insus ac-
cusator sui est in p̄mordio fm̄onis. p̄dio
inde vera est cordis humilitas f̄tinēda.
q̄ nō de affectata corporis atqz vltimz
sed de intima mētis humiliatione descē-
dit. Que tunc temū euidentissimis pa-

tientie sue fulgebit indicij; cum quis nō
ip̄e de se crimina ab alijs nō credenda ia-
ctauerit. sed ab alijs sibi met arroganter
ingesta cōtemplent. et irrogatas iniuri-
as mansueta cordis equanimitate tole-
rauerit.

Interrogatio quēadmodū ve-
ra patientia possit acquiri.

Cap. xij.

Germanus. Quēadmodū
acq̄ri vel retineri possit ista trā-
quillitas optamus agnoscere.
vt sicut indicto nobis silentio. oris clau-
stra p̄cludimus. verborū qz licentiā co-
ercemus. ita etiā cordis lenitatē custodi-
re possimus. qd nōnunqz etiam cum lin-
gua reseratur. intrinsecus tamen statū
sue placiditatis amittit. Et idcirco mā-
suetudinis bonum nō alias tenere quē-
piam posse. nisi remotiōe celle ac solita-
rio putamus habitaculo.

Responsio.

Cap. xiiij.

Pamon. Patientia vera atqz
tranquillitas. absqz profunda
cordis humilitate nec acq̄rit
nec tenet. Que si de h̄ fonte descēderit.
nec b̄nficio celle nec profugio solitudis
indigebit. Nō enī patrociniū cuiusqz
rei extrinsecus q̄rit. q̄ hūilitatē. id est. gene-
ratricis atqz custodis sue intrinsec⁹ x̄tu-
te fulcitur. Ceterū si mouem̄ ab aliq̄ la-
cessiti. certū est nō eē in nob hūilitatē fun-
damēta firmē stabilita. ⁊ iō ad incursum
vt exigue tēpestat. edificij n̄m ruinosa
cōmotiōe p̄cutit. Nō enī esset laudabil
nec admirāda patientia. si null inimicorū
iaculis impetita trāq̄llitatis p̄positū re-
tēaret. h̄i eo ē p̄clara atqz gl̄iosa. qd irruē-
tib; in se tēptationū p̄cellis imobilis per-
seuerat. Nā in q̄ vexari frangi qz aduer-
sitatib; creditur. in eo potius roborat. et
in eo magis acuit in q̄ putat obtundi.
A passionib; enī ⁊ sustētatiōe patiaz di-
ci null⁹ īgrat. iō qz cōstat patientem pro-
nūciari neminē posse. nisi eū qui vniuer-
sa que sibi fuerint irrogata. absqz indig-
natione tolerauerit. Et ideo nō imerito

Collatio XVIII Abbatis Pyamonis

ita a salomone laudat. Melior ē patiens forte et qui cōtinet iram capiēte urbem. Et iterū. Lōganimis vir nimis in prudentia pusillanimis aut valde insipiens est. Cū ergo qs victus iniuria iracū die igne succenditur non causa peccati ei? acerbitas illate ptumelie extūisse credenda est. s. potius manifestatio infirmitatis occulte. fm illā parabolā dñi saluatoris quā d duabus domibus ponit. vna quē fūdata erat supra petrā et alia quē sup arenā. qbus equaliter dicit. pluuiarū ac fluminū vel tempestatum turbinēs irruisse. s. illam q in petre soliditate fundata ē nihil penitus detrimēti ex illa tam violenta collisione sensisse. q vero i arenā pēdula mobilitate cōstructa est statim fuisse collapsā. Quā vtiq apparet nō pperea corruisse. qz imbrium vel torrentiū inundatione pullata. s. qz sup arenā imprudēter est structa. Nō enī in hoc differt a peccatore vir sanctus. qz nō similiter et ipse temptetur. sed qz hic etiā magis pugnatiōē nō vincit. ille aut etiā parua temptatione superat. Neqz enī esset vt diximus insti alicuius viri laudabilis fortitudo. si vinceret in temptatōis. cū vtiqz victoria locum habere non possit absqz aduersitate certaminū. Beatus enī vir q suffert temptationē. quia cū probatus fuerit accipiet coronā vite. quam repromisit deus diligentibus se. Scdm apostolū quoqz paulū. vir? nō in ocio atqz delicijs. s. in infirmitate perficitur. Ecce enī inquit cedi te hodie in ciuitatē munitā. et in colūnam ferreā. et in murū ereū. super omnē trā regibz iudā. principibus eius et sacerdotibus eius. et omī populo terre. et bellabūt adūsum te. et nō preualebūt. quia ego tecum suz vt eruā te dicit dñs.

De exemplo patientie cuiusdā religioſe femine. Cap. xiiij.

Huius ergo patientie volo vobis duo saltē exēpla pponere. vnu z religioſe cuiusdā femine. quē patientie virtutē tanta auaritate sectata

est. vt nō solum temptationū nō vitaret incurſus. s. etiā occasiones molestiarum sibi met. pcuraret. qbus frequētius instigata nō cederet. Nec namqz cū alexandrie cōmaneret. essetqz nō obscuris orta maioribus. atqz in como quē sibi fuerat a parentibus derelicta religioſe dño deserviret. veniēs ad beate memorie athanasiam epīm. precabatur vt aliquāz sibi alendam viduā daret. q ecclesiasticis sūptibus pascebatur. Et vt petitionē eius verbis ipius exprimamus. da inquit mihi aliquā de fororibus in qua repaulez. Sacerdos igit cū laudasset ppositum femine qeā ad opus misericōdie vidisset eē promptissimā. iussit ex omībz eligi viduam. q et honestate morū et gūitate ac disciplina omībz preferret. ne forte desiderium largitatis percipientis vicio vinceretur. et quē mercedē quereret in egenā dānum fidei prauis eius offensa moribus pateretur. Cui cū domū adducte omnibus deserviret obsequijs. virtutē modeſtie eius ac lenitatis experta. videnſqz se ab ipa momētis singulis gratiarū actione. p officio humanitatis honorari. post dies paucos ad memoratū reuertitur sacerdotē. rogauerā inquiens vt m dari p cipes quāz ego reficerē. et cui morigeris famularer obsequijs. Cumqz ille necdū ppositū femine ac desiderium intelligēs. estīasset petitionē ei? dissimulatiōē ppositi fuisse neglectā. causasqz more illi? nō absqz animi sui cōmōtione perquirēs. ptinus agnouisset honestiorē ei ceteris viduā deputatā. occulte precepit vt ea illi quē esset cuncti nequior traderet. q scilicet vel iracundia vel rixis vel violentia seu verbositate atqz etiam vanitate cunctas quibus hec vicia dñarentur excederet. Quā cum multo facilius inuentam sibiqz traditā domi habere cepisset. atqz eadem ei diligētia qua priori illi vidue vel etiā studiosius ministraret. hoc solū ab ea. p tāl obsequijs recipiebat grē. vt indignis ingit afficeret iurij. puicij qz ab ea expbatiōibusqz ptinuis vexaret.

De tribus generibus monachorū

obijcient ei et maledicis obtreptionibus increpantis eo qd se nō ad refrigerium sed potius ad cruciatū et p̄tūmeliaz ab ep̄o poposcisset magisq; se de requie ad laborem q̄ de labore transulisset ad requiem. Cum ergo assiduitas iurgioꝝ eo vsq; prumperet vt ne ab iniectioe q̄ dem manuū procar mulier temperaret illa aut̄ humilioris obsequij īgeminaret officia nō furentē vincere renitendo s̄ semetip̄am humilior subijciendo discebat vt multimodis indignatiōibus la cessita iurgātis īfantiā humanitāq; mā suetudine deliniret. Quibus ad plenū exercitijs cōfirmata perfectāq; virtutē desiderate patiētie p̄secuta ad memoratum sacerdotē taz p̄ electionis illius iudicio q̄ etiā pro beneficio exercitationis sue gratias relatura perrexit eo qd fm̄ desiderij suū tandem ei magistrā patiētie dignissimā prouidisset cui⁹ iniurijs iurgibus vt quodā palestire oleo quotidie roborata ad summā animi patientiam perueniret tandem inquit dedit mihi in qua repauserem nā illa prior suis me potius honorabat ac refrigerabat obsequijs. Hec de sexu m̄liebri dixisse sufficiat vt cōmemoratione hac nō solū edificemur verū etiā p̄fundamur q̄ nisi fuerimus ad ferarū morē retrusi in canea cellularum patientiā retinere non possumus.

De exemplo patientie Abbatis pasuntij.

Cap. xv.

Nunc aliud abbat pasuntij p̄damus exemplū. Qui in illius insignis et vbiq; predicabilis schyotice heremi in qua nūc p̄sbyter est secretis tanto studio semper insedit vt ei ceteri anachorete bubali p̄gnomē diderint eo qd īgenito vt ita dixerit desertio solitudinis semp̄ habitatiōe gauderet. Itaq; cū tante ī puericia sua esset virtutis et gratie vt etiā p̄clari ac summi id t̄pis viri grauitatē eius et immobilitē constantiā miraretur enīq; licet minor esset etate pro virtutū tamen meri-

to seniorib; exequaret. suoq; ordinē ducerent inferendum. liuor ille qui adūsus Joseph patriarcham fraternos quodā animos īsiliāuit quendā de nūero fratru edacis celi igne succendit. Qui neuo quodam ac macula pulchritudinē eius cupiens deformare hoc genus malignitatis excogitat vt oportunitatē temporis caperet quo pasuntius ad ecclesiā die dominico p̄cessurus abesset a cella. In quā furtim irruēs codicē suū inter eius plectas quas de palmarū folijs solebat intexere latenter abscondit ac de concinata factione securus ip̄e q̄q; velut puer ac simplicis consciētie ad ecclesiā venit. Cumq; celebrata omnis fuisset ex more solennitas querelaz sancto isidoro qui ante hunc pasuntij eiusdem heremi p̄sbyter fuit corā cūctis fratrib; detulit asserens sibi codicez de cella furto fuisse s̄latū. Quē eius querimonia cū ita cunctoz fratrū precipueq; p̄sbyteri aīos permouisset vt quid primū suspicarent quid de decerneret non haberet summa cūctis ammiratiōe percussis de tā inauditi illic facinoris nouitate ille qui re detulerat accusator vrgebat vt retentis ī ecclesia omnibus missi electi quiq; cunctoz singillatim fratrū cellulas scrutarentur. Qd cū trib; seniorib; a p̄sbytero fuisset īiunctū vniuersoz cubilia reuolūtes ad extremū in pasuntij cellula absconditū codicē iter plectas palmarū quas illi syras vocant sicut cum īsidiator occuluerat reppererūt. Quē cū inq̄stiores confestim ad ecclesiā delatū corā omib; prouidissent pasuntius licet de cōsciētie sue esset sinceritate securus tñ velut q̄ furti crimē agnosceret satisfactiōi se totū tradēs locū p̄nie supplicij postulat hoc verecūdie sue modestieq; p̄spiciens ne si maculā furti x̄bis conaretur abluere īsup etiā īndaciū notaretur ne mine scz aliud q̄ id qd īuētū fuerat suspicāte. Cūq; de ecclesia nō tā mēte deiectus q̄ ī iudicio dei fidēs p̄tin⁹ abscessisset p̄fusus in oratiōe īgiter lachrymis

Collatio XVIII Abbatis Symonis

triplicatisq; ieiunijs. summa seetia in
 conspectu hominū mentis humilitate p
 strauit. Sed cum duabus ferme hebdo
 madibus ita se omni cōtritiōe carnis ac
 spiritus subiecisset. vt die sabbati vlti
 minico. nō ad percipiendam cōmunio
 nem sacrā. sed ad prosternendum se in li
 mine ecclesie atq; ad veniā supplicij po
 stulandā. matutinus accurreret. neq; q̄
 passus est eū occultorū omniū testis 7 co
 gnitor. vel a se āplius cōteri. vel ab alijs
 infamari. Quā qd̄ ille inuētor sceleris. rei
 sue fur improbus. laudis aliene callidus
 ifamator. nullo hominū teste occulte cō
 miserat. per diabolum qui criminis ipi
 incentor fuerat publicauit. Arreptus nā.
 q̄ dirissimo demone cunctas factionis
 occulte patefecit insidias. criminationū.
 q̄ ac fraudum idem fuit proditor q̄ cō
 mentor. Ita autē spiritu illo immundo
 graniter diu q̄ vexatus est. vt ne oratio
 nibus quidem sanctorū illic consistenti
 um. qui diuinorū carismatū merito de
 monijs imperabāt. potuerit emūdari. si
 ne ipsius quidem isidozi presbiteri gra
 tia singularis crudelissimū ab eo exclusē
 rit vexator. Cui tanta erat virtus domi
 ni largitate collata. vt ne vsq; ad limia
 quidem eius quisq; arrepticus qui tar
 dius sanaretur aliquando perductus
 sit. christo hāc adolescenti pafuntio glo
 riam referuāt. vt illius tantū orationi
 bus cui insidiatus fuerat purgaretur. et
 cuius laudi aliquid inuidus inimicus de
 cerpere se posse crediderat. eius nomē p
 clamans et delicti sui veniā et sinez sup
 plicij presentis acciperet. Nec ergo ille i
 adolescentia sua future indolis iam tūc
 indicia prefigurans. lineas quasdam p
 fectionis illius quę erat maturitate etat
 augēda. adhuc in annis puerilibus desi
 gnauit. Si igitur ad culmē virtutū eius
 volumus peruenire. talia nobis exordio
 rum fundamenta iacienda sunt.

De perfectiōe patientie. Cap. xvi
 Aplex sane ad narrationē facti
 huius causa me cōpulsit. Pri

mū. vt hāc immobilitatem viri cōstanti
 amq; pensantes. quāto minorib; q̄ ille
 est appetitus inimici impugnamur insi
 dijs. tanto maiorem tranquillitatis atq;
 patientie sumamus affectu. deinde. vt
 firma definitione teneamus a temptatio
 nū procellis impugnationibusq; diabo
 li tutos nos esse nō posse. si omne presidi
 um patientie nostre omnēq; fiducia. nō
 in interioris hominis nostri virib; sed in
 cellule clausuris. aut in solitudinis recess
 su. sanctorū. ve consortio. vel cuiusq; rei
 quę extra nos sit presidio. colloquemus. Si
 si enī mentē nostrā. virtute protectionis
 sue ille firmauerit. qui in euangelio ait.
 regnū dei intra vos est. frustra aeris ho
 stis insidias. aut auxilio cohabitantiū
 hominū. vincere. aut localibus spacijs
 declinare. aut munitione tectorū exclu
 dere posse nos credimus. Nam cum hec
 omnia sancto pafuntio non deessent. nō
 tamen impugnationis aditum aduer
 sus eum temptator inuenire non potuit.
 neq; illum nequissimū spiritū. septa pa
 rietum aut heremi solitudo. aut tot in
 illa congregatiōe sanctorū merita repu
 leuit. Sed quia sanctus dei famulus nō
 in his quę extrinsecus sunt. sed in ipso oc
 cultorum omniū iudice spem sui cordis
 affixerat. tante impugnationis machinis
 nequa q̄ potuit cōmoueri. Contra ille
 quē ad tantū facinus precipitauit inui
 dia. nōne 7 solitudinis beneficio. 7 mū
 nitione remotioris habitaculi. et beati isi
 dozi abbatis atq; presbiteri aliorūq; san
 ctorum consortio fruebatur. et tamen
 quia eum supra arenā repperit turbo di
 abolicus. nō solum impegit eius verū
 etiā subuertit habitaculum. Non ergo
 quietem nostrā extrinsecus inquiram.
 nec opitulari virijs impatientie nre alie
 nam putemus posse patientiā. Sicut n.
 regnū dei intra nos est. ita inimici homi
 nis domestici eius. Nemo enī mihi ma
 gis q̄ sensus meus. qui est mihi vere in
 timus domesticus. aduersatur. Et idcir
 co si fuerimus solliciti. ab intestinis hosti

De tribus generibus monachorum

bus liberari. ledi minime poterim? Ubi enim nobis nostri domestici non aduersantur. ibi et regnum dei tranquillitate mentis acquiritur. Nam si rationes diligenter discutias. ledi ab homine quousque malignante non potero. si ipse impacifico aduersum me corde non dimicem. Si autem ledor. non est vitium impugnationis aliene sed impatentie mee. Sicut enim gravis ac solidus cibus sano utilis. ita perniciosus est egrotanti. Non autem ledere sumentem potest. nisi ei ad nocendum vires adiecerit percipientis infirmitas. Si unusquisque ergo similis inter fratres fuerit oborta reptatio. neque quod a cursu tranquillitatis excussit. blasphemis secularium obrectationibus aditum referemus. Nec puerulos atque execrabiles quosque sanctorum viros numero insertos latitare miremur. quia dum in huius seculi arena conculcamur atque coterimur. necesse est etiam paleas igni perpetuo deputandas. inter electissima frumenta misceri. Denique si vel sathan inter archangelos. vel iudam inter apostolos. vel nicolaum prauissime hereseos inuictorem inter dyaconos reminiscamur electos. hoc quod nequissimi homines sanctorum ordini deprehenduntur inserti. mirum esse non poterit. Nam licet hunc nicolaum quidam asserant non illum fuisse qui ad opus ministerij ab apostolis electus. nihilominus tamen eum de illo discipulorum fuisse numero negare non possunt. quos omnes tales tamque perfectos in tempore illo fuisse manifestum est. quales nunc per paucos vix in cenobijs inuenimus. Non ergo ruinam illius supra dicti fratris. qui in illa heremo tam lugubri lapsus est casu. neque illam horribilem maculam. quam tamen ille ingentibus penitentie lacrimis post diluit. sed beatum pascentium nobis proponamus exempla. Nec subuersione illius destruamur. cuius antiquum inuidie vicium etiam auxit in peius affectata religio. huius humilitate tota virtute sectemur. quam non illi qui es heremi subito genuit. sed inter homines acquisita consumauit atque excoluit solitudo.

De inuidie malo. Cap. xvij.
Sciendum sane est. inuidie morbum difficilius ad medelam quam cetera vicia peruenire. Quia enim quem semel veneni sui peste corruptum. pene dixerim carere remedio. Ipsa quoque natura est lues. de qua figuratiter dicitur per prophetam. Ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio. et mortificabunt vos. Recte igitur a propheta mortiferis basilisci venenis morsus inuidie comparatur. quia primus ille venenorum omnium auctor. et princeps et perit. et peremit. Nam ante suum quam eius cui inuiderat. interemptor. priusquam in hominem mortis virus effunderet ipse se perdidit. Inuidia enim diaboli mors introiit in orbem terrarum. imitatur autem illum qui sunt ex parte illius. Sicut enim ille qui primus eiusdem mali peste corruptus est. nec medelam penitentiae nec fomentum alicuius curationis admisit. ita et hi qui isdem se percussiones moribus tradiderunt. omnino operam sancti incantatoris excludunt. quia cum utique non culpa eorum quibus linetur. sed prosperitate cruciantur. erubescunt ipsam prodere veritatem. extrinsecus sibi qualidam superfluum et ineptum causas offensionis inquirunt. Quarum quia omnimodis false sunt. vana curatio est. cum illud mortiferum virus quod nolunt prodere lateat in medullis. De quo alibi ille sapientissimus competenter expressit. Si morsu morderit serpens non in sibilu. non est abundantia incantatori. Isti enim sunt taciti morsus. quibus solis sapientium medicina non subuenit. Nam usque adeo incurabilis est ista perniciosa. ut blandimenta exasperetur. in fletu obsequijs. muneribus irritetur. quia ut idem Salomon ait. nihil sustinet zelus. Quanto enim amplius alius. aut humilitatis subiectione. aut patientie virtute. aut munificentie laude profecerit. tanto ille maioribus inuidie stimulis incitatur. qui non nisi ruinam aut mortem eius cui inuidet concupiscit. Denique illorum undecim patriarcharum zelus in

Collatio xviii abbatis Pyamonis

tantum nulla innoxij fratris subiectioe potuit deliniri. vt de his scriptura come moret. Inuidebant autē ei fratres sui eo qd diligeret eū pater suus. et nō poterant ei loqui quicq̃ pacificus. donec zelus eorum qui nulla germani obsequētis atq̃ subiecti sustinuit blandimenta. mortem eius cupiens. vix posset venditionis fraterne crimine satiare. Lūctis ergo vicij perniciosiorem atq̃ ad purgandum difficiliorē esse constat inuidia. que ip̃is remedijs quibus reliqua extingūtur accenditur. Nam verbi gratia. qui dānū sibi illatum dolet. largitatis cōpensatio ne curatur. qui de illata indignatur iuria. humili satisfactioe placatur. Quid illi facias qui hoc ip̃o magis q̃ te humiliorē ac benigniorē sentit offenditur. quem nō ad iracundiam cupiditas que premio delinuit. non iniurie lesio aut amor vltionis accendit. que officiorum vincitur blandimentis. s̃ successus tantum aliene prosperitatis irritat. Quis autem est qui se vt satisfaciāt inuidenti. a bonis corrūere. aut a prosperis alienari. aut calamitate aliqua optet inuolui. Quapropter ne totum quicquid in nobis viuū est et quasi vitali vegetatio ne sancti spiritus animatur. vno tantū huius mali morfu basiliscus interimat. diuinum cui nihil impossibile est ingiter imploremus auxilium. Cetera etenim venena serpentum. id est carnalia peccata vel vicia. quibus vt cito inuoluitur ita facile expurgatur hūana fragilitas. habēt aliqua vulnerum suorum in carne p̃estigia. quibus quānis terrenū corpus p̃niciosissime contumescat. tamen si tyria ce remedium. aut illam salutiū verborum medelam aliquis peritissimus carminū diuinorum incātator admouerit. ad perpetuā anīme mortem perniciēs virulenta non peruenit. Inuidie autem q̃i a regulo serpente effusum virus. vitā ipsam religionis ac fidei priusq̃ vulnus ī corpore sentiatur excludit. Non enī aduersus hominem sed plane aduersus de

um blasphemus extollitur. qui nihil in fratre aliud nisi bonum meritū carpens. nō hominis culpam. sed dei tantū iudicia reprobendit. Nec ergo est illa sursum germinans amaritudinis radix. que seeriges ad superna. in contumeliā ip̃ius qui bona homini cōfert tendit auctoris. Nec quemq̃ moueat qd deus missurū se serpentes regulos. qui eos quorūz criminibus offenditur mordeant. cōminatur. Nam licet certum sit deum auctore inuidie esse nō posse. equū tamen et dīno dignum iudicio est. vt dum bona data humilibus conferuntur. et superbis ac reprobis denegātur. eos qui fm ap̃ostolum tradi in reprobū sensum merentur. quasi ab ip̃so missa percutiat et p̃sumat inuidia. fm illud. Ip̃si me ad emulationem irritauerunt in non deum. et ego ad emulationem inducam eos in nō gentē. Hac beatus pyamon disputatione desiderium nostrū quo de p̃mis cenobij scolis ad scdm anachoretē eos gradum tēdere ceperamus ardentius inflammauit. Nam primordia solitarie cōmōratiōis cuius scientiā postea sumus scythie plenius assecuti. ip̃o p̃mū imbuēte p̃cepim.

ExPLICIT collatio abbatis Pyamon de tribus antiquis generibus monachorum et quarto nuper exorto. Incipiunt capitula collationis abbatis iohānis & sine cenobite et heremite. Ca. i.

De cenobio abbat̃ pauli et pat̃entia cuiusdam fratris.

De humilitate abbat̃ iohānis et interrogatione nostra.

Responso abbatis iohānis cur heremū reliquisset.

De virtute predicti senis quā in anachoretica exercuit disciplina.

De cōmodis heremi.

De vtilitate cenobij.

Interrogatio de cenobij vel solitudinis fructu.

Collatio XIX abbatis Johannis

viii **R**esponsio super interrogatiōe p-
posita.

ix **D**e consummata ac hā pfectiōe

x **D**e his q̄ imperfecti heremū petūt.

xi **I**nterrogatio de remedio eorum
qui cito de cenobijs discedūt.

xii **R**esponsio quomodo solitarius
vicia sua possit agnoscere.

xiii **I**nterrogatio quō sanari possit
qui nō expurgatis vicijis solitu-
dinē ingressus sit.

xiiii **R**esponsio super op̄ medicina.

xv **I**nterrogatio an ita castitas sit
et cetera passiones debeat explo-
rari.

xvi **R**esponsio quibus documentis
possit agnoscī.

Explīcūt capitula. Incipit col-
latio abbatis Johānis de fine
cenobite et heremite.

Decenobio abbatis pauli et pa-
tētia cuiusdā fratris. **Cap. i.**

Hic est dies
ad modū paucos ma-
ioris doctrine deside-
rio pertrahēte. rursus
ad abbatē pauli cen-
obiū summa spūs alacritate perreximus.
ubi licet plusq̄ ducentorū fratrum nu-
merus moraretur in honore tamen solen-
nitatis que id temporis agebatur. infi-
nita quoq̄ de alijs cenobijs monachorū
turba confluerat. Nam prioris ab-
batis qui eidem cenobio presuerat anni
uersaria depositio solenniter curabatur
Cuius cōuentus idcirco facimus men-
tionem. ut patientiā cuiusdā fratris.
que sub presentia totius congregatiōis
huius immobili ei? claruit lenitate bre-
uiter perstringamus. Nam licet alio hu-
ius operis tendat intentio. ut scz abbatē
iobānis. qui derelicta heremo illi se cen-
bio summa humilitatis x̄tute subdide-
rat. proferam? eloquia. nequa q̄ tamen
putamus absurdum. si absq̄ vlla circū-
itione verborū magna ut credimus studi-

osis quibusq̄ virtutū edificatio confes-
ratur. In īgenti itaq̄ atrio subdiuini il-
la monachorū multitudine per duode-
nariū numerū distinctis orbibus consi-
dente. cū quidam fratrū susceptū fercu-
lum paulo tardius intulisset. sub occasi-
one istius tarditatis p̄dict? abbas pau-
lus. qui inter turbas ministrantiū frat-
z sollicitate discurrebat. exerta manu pal-
ma eum sub omniū percussit intuitu. ita
ut sonitus etiā auersorum vel longi? cō-
sidentium auribz resuleret. Hoc at id
circo ab eo factum est. ut cunctis qui ad-
erant iuuenis patientiam patefaceret. et
omnes qui interfuissent tali spectaculo
modestie erudirētur exemplo. Quā ma-
turo aut id senior fecerit cōsilio. res pba-
nit. Nam memorabilis patientie iuuenis
tanta id ai lenitate suscepit. ut nō modo
nullus fuerit ex eius ore vno prolapsus.
vel tenuissimū murmur tacita labiorū
agitatione signatum. sed ne ipa quidez
oris modestia atq̄ tranquillitas. aut co-
lor saltem quantulūcūq̄ mutatus. Qd
factū nō solum nobis. qui nuper d̄ syrie
monasterio veniētes patientie hui? vir-
tutē nō tam euidentibz perceperam? ex-
emplis. sed etiā cunctis q̄ experti taliz
nō erant studiorū. ita mirū fuit ut etiam
summis viris precipua per hoc factū cō-
ferretur instructio. q̄ scz etiā si patienti-
am eius correptio paterna nō mouerat.
ne spectaculum quidez tante multitudi-
nis vllō vultum eius rutoris tinxisset in-
dicio.

De humilitate abbatis iohā-
nis et interrogatiōe nostra.

Cap. ii.

In hoc itaq̄ cenobio repperim?
antiq̄simū senē noīe iobānez.
cuius verba pariter et humili-
tate qua sanctis oibz preminebat. neq̄q̄
silentio pretereūda censuim?. scientes eū
hac maxime pfectiōe viguisse. q̄ cū sit x̄-
tutū oīm mater ac totius spiritalis stru-
cture fundamentū solidissimū. a nostris
penitus exulat institutis. Unde nō mirū

Collatio XIX abbatis Johannis

est nec ad illorū sublimitatē nos posse cō
scendere qui nō dicā vsq; ad senectā s̄
cenobiū permanere nō possum? discipli
na s̄ vix biennio subiectionis iugū ferre
ptenti ad presumptionē noxiē libertatis
ptinus euolamus cū tamē ipso illo puo
tpe nō s̄m illam distractionis regulā sed
p nostri arbitriū libertate vtcūq; seniori
subijciamur imperio vt nō patientie fru
ctū ediscere s̄ tps adipiscende licentie ex
pectare videamur. Hūc igitur senē cū i
abbatis pauli cenobio vidissem? etatez
primū et gratiā viri q̄ erat peditus am
mirati demisso in terrā vultu precari ce
pim? vt nobis pandere dignaret? quā
ob causam relicta heremi libertate et illa
professione sublimi qua eū p̄ ceteri eius
dem vite viris fama celebrauerat subire
iugū cenobiū maluisset. Ille velut impa
rē se anachoretice discipline et sublimita
te tante pfectionis indignū ad iuniorū
scolas reuertisse dicebat si tamē vel ipso
rū instituta s̄m professionis meritū pos
set implere. Cuius responsionis humili
tatē cum refragatio nostre deprecationis
excluderet ad extremū ita exorsus est.

Responsio abbatis Johannis cur heremū reliquisset. Cap. iij

Anachoreticā disciplinā quaz
me deseruisse miramini nō solū
nō respuo nec refuto s̄ tota po
tius veneratione cōplector atq; suscipio
In qua post triginta annos quos in ce
nobij cōgregatione transegerā ita alios
viginti explese me gaudeo vt inter illos
qui eam vel mediocriter appetebant non
vsq; quazq; segnicie denotarer. Sed qz
de gustata ei puritas sollicitudine inter
duz carnaliū rerū interpolata sordibat
recurrere ad cenobiū cōmodius visuzē
vt et promptior arrepti planioris pposi
ti cōsummatio sequeretur et minus de pre
sumpta sublimioris pfectionis difficul
tate periculū. Melius enī est deuotū in
minorib; q̄ in deuotū in maiorib; p̄mis
sionib; inueniri. Et idcirco si quid elati
us immo liberius fortasse protulero q̄

so vt nō iactantie vicio sed edificationis
vestre depromptū studio cēleatis quia
vobis tam studiose querētibus nihil de
veritate existimo subtrahendū. Arbitroz
enī instructionis vobis aliquid posse cō
ferri si paulisper humilitate seposita sim
pliciter omnē ppositū mei patefecero veri
tatē. Confido enī quia nec apud vos de
libertate dictorū cenodoxie notaz neq;
apud conscientiā meā de suppressiōe ve
ritatis quiddam mēdaciū crimen incur
ram.

De virtute predicti senis quam i anachoretica exercuit discipli na. Cap. iij.

Si quis igit secretis heremi de
lectatus obliuioni tradere po
tuit humana consortia ac s̄m
hieremiā dicere et diez bois nō desidera
ui tu scis ego quoq; id dño suā gratiā
largiēte vel assecutū vel certe asseq; anni
sum fuisse me fateor. Itaq; pio domini
nri munere memini me in huiusmodi ra
ptū frequenter excessum vt obliuiscerer
me sarcina corporee fragilitatis indutū.
mentēq; meā ita omnes exterioris sensus
subito respuisse et a cunctis materialib;
rebus omnimodis exulasse vt neq; ocu
li neq; aures mee pprio fungeretur offi
cio et ita diuinis meditationib; ac spi
ritalibus theorijs animus replebatur
vt sepe ad vesperam cibum me percepis
se nescirem ac sequenti die de hesterna
absolutione ieiunij penitus dubitarem.
Ob quā etiā causam septē dierū cibo s̄
est septē paximaciorū paria sequestratū
in pcherio id est ad manūsem sportā
die sabbati reponūtur vt refectio p̄ter
missa nō lateat. Qua consuetudine illi
qz obliuionis error excluditur vt exple
tū hebdomade cursū ac solēnitatē diei
ipius reuolutā finitus panū indicet nu
merus festiuitasq; diei sacre et cōgrega
tionis sollemnitas solitariū latere nō pos
sit. Quod si etiā hūc ordinē ille quē predixi
mus mentis excessus forte turbauerit ni
hilominus quidiāni opis modus dierū

De fine cenobite et heremite

numerū signās. arcet errorē. Et ut ceteras heremi virtutes silentio pretermittā. nō enī est nobis de earū numerositate ac multitudine. sed de solitudinis ac cenobij fine tractandum. causas potius ob quas illam desereremaluerim. quas etiā vos agnoscere voluistis. breuiter explicabo. omnesq; illos quos enumeravi solitudinis fructus. quibus ediuerso sublimioribus meritis duxerim postponēdos. breui oratione perstringā.

De comodis heremi. Cap. v.

Quamdiu igitur raritas eorum quā in heremo tunc temporis morabatur. libertatē nobis largiēdo diffusio solitudinis vastitate blandita ē. quā diu maioribus remoti secretis frequentissimē ad celestes illos rapiebamur excessus. nec tanta visitantiū fratrum irruens multitudo. parādā hūanitati necessitate. sensus nostros ingentium curarū distentionibus aggrauabat. solitudinis plane tranquillā secreta. et illam cōuersationem angelice beatitudini cōparandam. insatiabili desiderio ac toto animi ardore sectatus sum. Sed cū maior ut dixi numerus fratrum. habitationē illius solitudinis cepisset expetere. et coāgustata vastioris heremi libertatē. nō modo ignem illum diuine cōtemplationis frigesce fecisset. Sed etiā multimodis mentē carnalium rerū vinculis impediret. elegi huius discipline vteūq; implere. ppositū. quā in illa tam sublimi pessione carnalium necessitatū. pmissione torpere. ut si mihi illa libertas ac spirituales denegant excessus. abiecta tamē crastine dei penitus sollicitudine. euāgelici me precepti cōsummatio consoletur. et id quod mihi de illa theoria sublimitate subtrahit. hac obediētie subiectione rēpēnsatur. Misere namque ē cuiuslibet artis ac studij disciplinā. quēpiam profiteri. et ad perfectionē eius minime peruenire.

No

De utilitate cenobij. Cap. vi.

Quamobrem quāvis nūc in hac cōuersatione p̄rnuar cōmodis bre

ui explicabo. vos vtrū illa solitudinis lucra his beneficijs valeāt compensari. digesta narratione perpendite. per quas etiā h probare possibile est. vtrū fastidio an desiderio illius solitarie puritat. his maluerit cenobij angustiis coartari. In hac igitur cōuersatione diurni opis nulla pūlio ē. venditionis vel coemptiōis nulla distentio. nō animi panis inenitabilis cura. nō sollicitudo corporaliū reparatione. nō tantū proprijs. verū etiā multorum adueniētū vsibus necessaria pparant. postremo nulla arrogātia laudis humane. quā immūdiōr his omnibus in cōspectu dei. etiā magnos heremi labores frequenter euacuat. Verū ut in illa anachoretica disciplina illos elationū spiritualium fluctus et exitiabilis cenodoxie picula pretereā. ad hoc generale cunctorum pondus. id est cōmunē parandi victus sollicitudinē reuertamur. quē eo vsq; mensurā non dico illius antiq̄ distinctionis excessit. quē vsum olei penitus nesciebat. sed ne hac quidē nostri temporis remissione cepit esse contenta. in quā vno olei sextario itidem quē lenticule modio adueniētū vsibus preparato. totius annuerefectionis explebatur officia. ita ut duplicato nūc ac triplicato modio necessitas victualis vix queat expediri. Et intantū apud nō nullos vis noxie huius remissionis increuit. ut aceto amurcaque permixtis nō illā vnā olei admisceant guttā. quā predecessores nostri. qui heremi instituta maiore abstinentie virtute sectati sunt. repellende tantum cenodoxie gratia instillare cōsueuerant. sed infringētes egyptiacū pro salib. casē. plus olei quā necesse est superfundant. et ita duos cibos propria suauitate distinctos. qui singillatim diuersoq; tpe monachū reficere iocundissime poterant. sub vnius saporis oblectatione p̄cipiāt. Intm̄ sane h alkekresis. id ē. materialū rerū possessio supercreuit. ut sagū quod absq; verecūdia referre nō possum. sub obtētu humanitatis ac suscepiōis huius anachorete in

Collatio XIX abbatis Johannis

suīs habere cellulis ceperint. ut illa p̄ter-
mittā. quib⁹ attonita anima. ac sp̄rita-
libus theorijs semper intenta specialius
ingrauat. concursus scilicet fratrum.
suspensionis quoq; ac reductionis offi-
cia. mutuas visitatōies. diuersarum q;
confabulationum atq; occupationum
interminabilem curam. quarum etia; il-
lo tempore quo hec videntur impedimē-
ta cessare. tamen animus consuetudina-
rie inquietudinis assiduitate suspensus.
expectatio ipsa distendit. Atq; ita fit ut
anachoreseos illa libertas huiusmodi
nexibus impedita. ad illaz cordis ineffa-
bilem alacritatem. prepedito non per-
ueniat ascensu. ac fructum heremitice p-
fessionis amittat. Qui si mihi in congre-
gatione nunc atq; in turbis sito fuerit
denegatus. saltem quies anime cordisq;
tranquillitas. omnibus occupationib;
absoluta non deerit. *Quē* nisi illis quo-
q; qui in solitudine commorantur p̄sto
fuerit. labores quidē anachoreseos susti-
neant. fructu vero ipsius fraudabunt.
qui non nisi quieta mentis stabilitate cō-
quiruntur. Postremo etiam si mihi in ce-
nobia constituto ab illa puritate cordis
aliquid fuerit immixtū. ero solius euā-
gelici precepti compensatione contentus.
quod certum est omnibus illis heremi fru-
ctibus non posse postponi. ut scilicet de
crastino nihil cogitem. et vsq; ad finem
subiectus abbati. illum aliquatenus vi-
dear emulari de quo dicitur. humilias-
uit semetipsum factus obediēs vsq; ad
mortem. merearq; illius verbū humili-
tatis dicere. quia non veni facere voluntatem
meam. sed voluntatē eius qui misit me
patris.

Interrogatio de cenobij vel so- litudinis fructu. *Cap. vii.*

Germanus. Quia te vtriusq;
professionis nō quemadmo-
dum multos p̄cipia tantum-
modo contrigisse. sed ip̄a fastigia conscē-
disse manifestum est. quisnam cenobite
quis heremite sit finis optam⁹ agnosce.

re. Nulli namq; dubium est nemine; de
his vel fidelius posse vel plenius dispu-
tare q; illum qui vtramq; perfectionem
longo vsu et magistra experientia conse-
cutus. meritum earum ac finem veridica
potest insinuare doctrina.

Responsio super interrogatio- ne proposita. *Cap. vii.*

Iohannes. Annus eundēq;
hominem in vtraq; professione
perfectum esse nō posse absolu-
te pronunciare potuissem. nisi me pau-
corum admodum retardaret exemplū.
Magnum siquidem est in qualibet eaz
consummatum quēpiā reperiri. quā-
to magis ad plenum vtramq; perficere.
arduum ac pene ut ita dixerim homini i-
possibile esse perspicuum est. Quod tamen
si quando prouenerit. non statim ad ge-
neralem formulam referri potest. Quod nō
aperte minima. id est. de consideratione
paucorum. sed de his quę multorum im-
mo omnium subiacent facultati. vniuer-
salis est regula proponenda. Si qua ve-
ror rarissime atq; a paucissimis obtinen-
tur. ac possibilitatem cōmunis virtutis
excedunt. velut supra conditionem hu-
mane fragilitatis naturamq; cōcessa. a
preceptis sunt generalibus sequestrāda.
nec tam pro exemplo q; pro miraculo re-
ferenda. Quāobrem id qd inquiri h̄m
mediocritatem sensus mei breuiter intus
mabo. Finis quidem cenobite est. omnes
suas mortificare et crucifigere volunta-
tes. ac h̄m euangelice perfectionis saluta-
re mandatu; nihil de crastino cogitare.
Quā perfectionem prius a nemine ni-
si a cenobita impleri posse certissimū est.
Quę virū ysaas propheta describēs.
ita beatificat atq; collaudat. Si auerte-
ris a sabbato pedem tuū. facere volun-
tatem tuam in die sancto meo. et glori-
ficaueris eū dū nō facis vias tuas. et nō in-
uenitur voluntas tua ut loquaris h̄mo-
nem. tunc delectaberis super dominū. et
sustollam te super altitudinem terre. et ci-
babo te hereditate iacob patris tui. Os

De fine cenobite et heremite

enim domini locutum est. Heremite hoc perfectio est. exutaque mentem a cunctis habere terrenis. eamque quantum humana imbecillitas sinit unire cum christo. Quē virum hieremias propheta describens. Beatus inquit vir qui tulit iugum ab adolescentia sua. sedebit solitarius et tacebit. quia leuauit se super se. Psalmista quoque. Similis factus sum pellicano solitudinis. Vigilaui et factus sum sicut passer solitarie in tecto. Ad hunc igitur finem quem vniuscuiusque professionis esse prediximus. nisi eorum vterque peruenit. frustra et ille cenobij et iste anchoreseos expectat disciplinam. Reuter enim virtutis sue professionis impleuit.

De consummata ac vera perfectione.

Cap. ix.

Sed hec meritis. id est. non integra et in omnibus consummata perfectio. sed perfectionis est. Rara est ergo et paucissimis dono dei concessa perfectio. Is etenim vere et non ex parte perfectus est. qui et in heremo. squalorem solitudinis. et in cenobio infirmitates fratrum equali magnanimitate sustentat. Et ideo in vtraque professione per omnia consummatum inueniri difficile est. quia nec anchoreta. aktemosynen. id est. preceptum ac prauationem materialium rerum. nec cenobitum theoricam ad integrum potest assequi puritatem. licet vtriusque perfecte abbatem moysen atque pafuntium duosque macharios noueris possedisse. Qui ita erant in vtraque professione perfecti. ut cum ultra omnes heremi accolae secedentes insatiabiliter se creto solitudinis pascere. quantumque in ipsis erat nequaquam inquirerent humana consortia. tamen ita frequentiam ac fragilitates ad se concurrentium sustinebant. ut cum ad eos visitationis vel profectus gratia innumera fratrum multitudo conflueret. tam ingēpene susceptionis in quietudinem immobili patientia tolerantes. nihil aliud vel didicisse vel exercuisse omni

vite sue tempore crederentur. quam ut communibus tantum aduenientium officiis deservirent. ita ut apud cunctos esset amabilis. in qua potissimum professione eorum maiorem esset industria. id est. vix in illa heremitica puritate. an in ista conuersatione communi. magnanimitas eorum mirabilius aptaretur.

De his qui imperfecti heremum petunt.

Cap. x.

Solent autem nonnulli diuturno silentio solitudinis efferrari. ut prius hominum consortia perhorrescant. et cum vel paululum a secreti sui consuetudine. interveniente fratrum visitatione discesserint. notabili mentis angore et evidētibz pusillanimitatis indicijs estuare. Quod vel maxime his evenire consuevit. qui non perfecte in cenobijs instituti. nec excocti prioribus vicijs ad solitariam se vitam immaturo desiderio transulerunt. Qui in vtraque parte imperfecti semper ac fragiles. quocumque aura commotionis impulerit inclinantur. Nam quemadmodum consortio vel interpellatione fratrum impatienter exestuant. ita in solitudine persistētes et ipsius quod expectant silentij non ferunt vastitatem. quippe qui ne ipsam quidem rationem norunt. cuius cā desiderari vel expectari debeat solitudo. sed hanc esse virtutis ac professionis huius existimant summam. ut fratrum consortia declinantes. humanos tantummodo refugiant ac detestentur aspectus.

Interrogatio de remedio eorum qui cito de cenobijs discedunt

Cap. xi.

Erimanus. Quo ergo vobis vel ceteris qui eiusdem fragilitatis ac mensure sunt remedio poterit subveniri. qui in cenobialibus disciplinis tenuiter instituti. ante expulsionem omnium viciorum habitationem solitudinis cepimus affectare. vel quā pacto imperturbate mentis constantia. et immobilem patientie poterimus apprehendere

Collatio XIX abbatis Johannis

tere firmitate qui ipsas quodammodo scolas et exercitationis huius palestram in qua ad plenum erudiri ac perfici principia nostra debuerant. intempestive intermissa cenobii congregatione dereliquimus? Qualiter ergo nunc solitarie commorantes perfectionem longanimitatis ac patientie consequemur. vel quemadmodum has sibi inesse vel deesse virtutes exploratrix internorum motuum conscientia deprehendet. ne forte quod ab hominum consortio segregati. nullis eorumdem irritamentis provocamur. falsa estimatione decepti. tranquillitatem mentis nos immobilem possidere credamus.

Responsio quomodo solitarius vicia sua possit agnoscere.

Cap. xij.

Iohannes. In veritate querentibus medicinam. remedia curationum ab illo verissimo aia et medico deesse non possunt. his presertim qui valitudines suas non desperando aut negligendo contempserint. nec vulnerum suorum pericula celauerint. aut medellam penitentiae procaci mente respuerint. sed per languoribus ignorantia vel errore vel necessitate contractis. humiliter tandem cautela ad celestem medicum mente confugerint. Ideoque nosse debemus. quod si ad solitudinem vel ad abdita loca nondum curatis vicij secedamus. effectus eorum tantummodo reprimatur non extinguatur affectus. Latitat enim intra nos immo etiam serpit radix omnium que extirpata non fuerint peccatorum. quam adhuc in nobis vivere his deprehendimus indicij. Verbi gratia. Cum in solitudine constituti. aduentum fratrum vel breuissimarum eorum moram cum quadam estuantis animi anxietate suscipimus. inesse adhuc in nobis viciatissimum impatientie fomitem nouerimus. Cum vero cuiusque fratris speramus aduentum. si eo per necessitatem aliquod paululum forsitan demorante vel tacita indignatione ipsius culpa uerimus tarditatem et mentem

strenuam immodice expectationis sollicitudo turbauerit. ire atque tristitie manifeste in nobis vicia residere percipimus. prout ex amemus. Item si fratre vel codice ad legendum vel qualibet alia ad utendum specie postulante aut nos illius petitio tristauerit. aut illum negatione repulerit. dubium non est nos adhuc auaricie seu philargie laqueis compedi. Quod si recordatione femine nobis vel cogitatio subita vel sacre series lectionis attulerit. etiam ea quadam nos senserimus titillatione pulsatos. sciamus necdum extinctum in membris nostris fornicationis ardorem. Si vero de comparatione districti onis nostre et remissionis aliene vel tenuissima mentem nostram repletur elatio. certum est dura nos superbie peste corruptos. Cum igitur ergo in corde nostro deprehenderimus viciorum indicia. manifeste cognoscamus nobis non affectum sed effectum deesse peccati. Quae utique passionum si nos quicquid peruersationi miscuerimus humane. prout dicitur. cauinis nostrorum sensuum praecedentes. praebent se non tunc primum cum eruperint nasci. sed tunc demum quia diu latuerint publicari. Et ita vniuersarumque vicij radices inesse defixas sibi certis indicij etiam solitarius deprehendit. quisque puritatem suam non hominibus ostentare. sed illius conspectui inuiolata studuerit exhibere. quae latere omnia cordis archana non possunt.

Interrogatio quomodo sanari possit qui in expurgatis vicij solitudine ingressus sit.

Cap. xij.

Germanus. Argumenta quibus infirmitatum indicia colligantur. et rationem discernendarum egritudinum. id est quo pacto vicia quae celantur in nobis valeant deprehendi. lucide satis aperiteque percepimus. Omnia siquidem quotidiana experientia ac diuersis nostrarum motibus cogitationum ita ut dicta sunt intuemur. Superfluit ut quemadmodum praebitiones cauleque mortuorum euidentissima nobis ratione patefacte sunt. ita etiam curatio.

De fine cenobite et heremite

nū medela monstret. Nullināq; dubiū
est illū posse rectissime de remedijs mala-
rū valitudinū disputare. q̄ earum p̄us
causas atq; origines egrotantiū cōscia
attestāte deprehenderit. Itaq; licet do-
ctrina beatitudinis tue vulnē nostrorū
archana nudauerit. q̄ sit vt sperare ali-
quid etiā de remedijs audeamus. q̄ taz
euidens declaratio morbi spem remediij
pollicet. tamē quia p̄mum vt ais in con-
gregationib; initium salutis acq̄ritur. ⁊
sani in solitudine esse nō possunt. nisi q̄s
p̄us cenobiorū medicina sanauerit. p̄ni-
ciosa rursus desperationē cōcidimus. ne
forte q̄ imperfecti cenobiū reliquimus. neq;
q̄ iam perfecti esse in heremo valeamus.

Responsio super eorū medici- na.

Lap. xiiij.

Iohannes. De mortorū suo-
rū curatiōe sollicitis remedijs
salutare deesse nō poterit. et id
circo eodez modo quo vnusquisq; vi-
cij deprehēdunt indicia. etiam remedia
sunt querenda. Nā quēadmodū solita-
rijs hūane p̄uersationis vicia diximus
nō deesse ita virtutū studia ⁊ instrumen-
ta sanitatū. omnib; etiā ab hūana con-
uersatione discretis posse suppetere non
negamus. Quz se igit impatiētie siue ire
perturbatiōib; incurfari. illis que supra
ostendimus indicijs vnusquisq; depre-
henderit. cōtrarijs semetip̄m semp obie-
ctionib; exerceat. et p̄posuit sibi multimo-
dis iniuriarū dispendiorūq; generibus
velut ab alio sibi met irrogatis. assuefa-
ciat mentē suā omnib; que inferre impbi-
tas potest. perfecta hūilitate succūbere.
atq; aspera libi queq; et intolerabilia fre-
quēter opponēs. q̄ta eis occurrere debe-
at lenitate omni ingiter cordis contri-
tione meditetur. Et ita respiciens ad il-
las sanctorū oim siue ip̄ius dñi passiōes.
vniuersa nō solū p̄uicioz s; etiā penarū
genera. inferiora meritis suis esse p̄nūci-
ans. ad omnē se dolorū tolerātiā p̄pa-

bit. Cumq; aliquādo ad cētus fratrum
aliqua fuerit inuitatione reuocatus. qd
non potest vel raro etia; districtissimis
heremi accolis n̄ puenire. si mentem suā
etiam pro lenib; quibusq; rebus depre-
henderit tacite fuisse cōmotā. vt quidaz
occultorū motūz seuerissimus censor.
mor sibi illa durissima iniuriarū ḡna q̄
bus ad perfectā tolerantiā semetip̄m q̄ti-
dianis meditatiōib; exercebat exp̄bret.
atq; ita se obiurgās ⁊ increpans alloq̄-
tur. Tu ne ille es bone vir. qui dum te in
illa solitudis tue exerceas palestra. oīa
supaturū mala constantissime presume-
bas. qui duduz cū tibi nō solū summas
p̄uicioz acerbitates. verū etiā intoleran-
da supplicia ip̄e. p̄poneres. scilicet validum
atq; ad oēs p̄cellas imobilē te credebas.
Quō inuicta illa patia tua. lenissimi x̄i
bi plusiōe p̄fossa ē. Quō domū tuā sup
illā solidissimā petrā tanta vt ē videba-
tur mole p̄strictā. lenis aura cōmonit.
Ubi est illud qd iuani fiducia bellū i pa-
ce desiderās. p̄clamabas. Parat⁹ suz ⁊
nō sum turbat⁹ vt custodiā mādāta tua
Et cum. p̄pheta sepe dixisti. Proba me
domine et tempta me. virenes meos et
cor meum. ⁊ proba me domine ⁊ scito cor
meū. interroga me et cognosce semitas
meas. ⁊ vide si via iniquitatis in me est.
Quō ingētē certaminis appatū exigua
hostis vmbra p̄terrūit. Tali ergo semet
ip̄m cōpunctiōis aiaduēsiōe. p̄dēnās.
inultā animi sui cōmotiunculā esse non
sinat. s; artiore carnē suā ieiunij ac vigi-
liarū correptiōe castigās. ac ingib; cōti-
nentie penis culpā siue mobilitatis excru-
cians. id qd ad plenū excoquere in ceno-
bij cōuersatiōe debuerat. in solitudie cō-
stitutus s; exercitationis igne cōsumat.
Illud sane ad obtinēdā ingē ac stabilē
patientiā p̄stāter atq; imobilitē est tenē-
dū. nō licere nobis quibus lege diuina
nō solū vltio iniuriarū s; etiā memoria
p̄hibet. cuiuslibet tetrimēti vltimatiōis
obteū ad iracūdiā p̄moneri. Qd. n. aīe

Collatio XIX Abbatis Johannis

gravius p̄tuenire dispendiū. q̄ vt p̄cō
mortiōis subitā cecitatez veri atq̄ eterni
luminis claritate priuata. ab illius qui
mitis ⁊ humilis est corde contemplatio-
ne discedat. Quid ḡ perniciosius. quid
v̄ deformius. q̄ vt quis honestatis indi-
cium ⁊ regulam ac disciplinam recte dis-
cretiōis amittat. et ea sanus ac sobrius
perpetret. quē n̄ temulentus quidez q̄s
ac sensu indigēs veniabiliter admisissz.
Hec ergo et his similia detrimēta quis
q̄ perpenderit. non solum vniuersa dā-
norum genera. sed etiam iniuriarum atq̄
penarum quecunq̄ possunt a crudelissi-
mis irrogari. facili sustentatione despici
et nihil dispendiosius iracundia. nec p̄-
ciosius animi trāquillitate. ac perpetua
cordis sui iudiciā puritate. Ob quā nō
solum carnalium. sed etiam illarū que
spiritalis videntur rerū spernenda sunt
commoda. si alias acquiri vel perfici nisi
cum huius tranquillitatis perturbatio-
ne non possunt.

Interrogatio an ita castitas si-
cut et cetera passiōes debeāt ex-
plorari. **Cap. xv.**

Germanus. Sicut ceterorū
vulnerum. id est ire. tristitie. im-
patientie. per obiectionem con-
trariarum rerum medela monstrata est.
ita etiam contra spiritum fornicationis
q̄d curationis genus nos opteat adhi-
bere volumus edoceri. id est. vtrum etiā
concupiscentie ignis propositis sicut il-
lic maioribz irritationibz augmētis pos-
sit extingui. quod satis castitati credim⁹
esse contrarium. si non solum exaggeren-
tur in nobis libidinis incentiua. b̄ vel p̄-
tereunte mentis oculo perstringentur.

Responsio quibus documētis
possit agnosci. **Cap. xvi.**

Iohannes. Questionem q̄
etiam tacentibus vobis narra-
tionem nostram fuerat secuta

ra. sagax interrogatio vestra preuenit. et
idcirco efficaciter eam sensibus vestris
concipiendam esse non ambigo. quādo
quidem institutionem nostram acumen
vestri precessit ingenij. Sine labore enīz
cuiuslibet questionis dilucidatur obscu-
ritas. cum absolutionē eius anticipans
inquisitio q̄ ducenda est antecedit. Ita.
q̄ remedijs quidem illorum que supra
diximus viciozū. non solum nihil offi-
ciunt. verum etiam multum conferūt hu-
mana consortia. Nam frequentia im-
patientie sue crebrius patefacta. quan-
to magis assiduum superatis dolorēz cō-
punctionis intulerint. tanto velociorem
laborantibus conferunt sanitatem. Ob
q̄d etiam in solitudine consistentes. cu-
z irritationum fomes atq̄ materia ab ho-
minibus non possit exurgere. tamē earū.
tem incitamenta debemus etiam ex idu-
stria retractare. vt aduersus ea iugi cogi-
tationum colluctatione pugnanti-
bus nobis medela promptior conferatur. Con-
tra fornicationis vero spiritum. diuersa
ratio et dispar est causa. Raz quemad-
modum corpori vsus libidinis carnalisq̄
vicinitas. ita etiam menti memoria eius
est penitus subtrahenda. Satis enīz per-
niciosum est adhuc infirmis egrisq̄ pe-
ctoribus vel tenuissimā r̄cordationē hu-
ius passionis admittere. ita vt nōnunq̄
eis etiam sub recordatione sanctarū ⁊ fe-
minarum. velut sub sacre lectionis hīsto-
ria noxie titillationis stimulus excitetur
Cuius causa seniores nostri huiuscemo-
di lectiones sub presentia iuniorum so-
lent consultissime preterire. Sane perfe-
ctissimis quibusq̄ et summo iā affectu
castimonie consummatis. probationes
quibus examinare se valeant deesse non
possunt. quibus perfectissima cordis ite-
gritas incorrupto p̄scie iudicio cōprobe-
tur. Erit ḡ p̄summatissimo viro similis
his que supradicta sunt etiā super hac
passione probatio sui. scz vt q̄ seradices

Collatio xx abbatis Pynusij

morbi huius penitus iam extirpasse cognouerit explorande si uolet gratia castitatis inter dum etiam aliquam exploratricem sui imaginatione possit admittere. Ceterum ab his qui adhuc minus firmi atque perfecti sunt hanc examinatione nullatenus puenit usurpari ut conuictione feminea et palpatione quodammodo tenera atque molle corde tractetur erit enim eis magis noxia quam salubris. Quod ei experimentum huiusmodi hominibus per hac ratione suppetere ubi et experimto ipsum est quod uisatur et in ipsa exploratione discrimen. Cum ergo perfectissima quis uirtute fundatus ad illecebram blandientium cogitationum nullum mentis assensum nullam carnis commotionem in se deprehenderit excitari certissima puritatis sue capiet documenta ita ut ad hanc se firmitate puritatis exercens castitatis atque incorruptionis bonum non solum mente possideat sed etiam si corporale femine attractum causa cuiuscunque ut solet necessitat attulerit penitus sensum passionis ignoret. Hoc abbas iohannes cum horenone refectione imminere sensisset collatione fine conclusit.

ExPLICIT collatio abbatis iohannis de fine cenobite et heremite
Incipiunt capitula collationis abbatis pynusij de penitentie fine et satisfactionis indicio.

Cap. i.

De abbatis pynusij humilitate et eiusdem latebra.

ij **D**e adueni nostro ad abbatem pynusium.

iii **I**nterrogatio de penitentie fine et satisfactionis indicio.

iiii **R**esponsio de humilitate interrogationis nostre.

v **D**e modo penitentie et indulgentie documento.

vi **I**nterrogatio an remiscenda sine pro cordis compunctioe peccata.

vii **R**esponsio quousque anteriorum

actu recordatio sit habenda.

viii **D**e diuersis penitentiae fructibus.

ix **D**e utilis sit perfectus obliuio peccati et quod flagitiorum recordatio sit uitanda.

x **D**e satisfactionis indicio et obliuione preteritorum criminum.

xi **I**n quo temporaliter sit agenda penititudo et in quo finem habere possit.

ExPLICIT capitula. Incipit collatio habita cum abbate pynusio de penitentie fine et satisfactionis indicio.

De abbatis pynusij humilitate et eiusdem latebra. Cap. i.

De Reclari
ac singulari viri abbatis pynusij de fine penitentie precepta dicturus. magnam materie partem

mihi videoz amputare si humilitas et laudem quam in quarto institutionum libro qui est super instituendis renunciatibus titulus breui sermone perstringeram lectoris fastidio consulens hic silentio pretermittam cum presertim multi illius opusculi noticiam non habentes in hanc possint incurrere lectionem et omnis dictorum vacillet auctoritas si dicentis meritum subtrahatur. Dic siquidem cum haud longe a panephesi egyptia ut illic dictum est ciuitate abbas et presbiter ingenti cenobio presideret tantumque cum in omni illa prouincia uirtutum suarum atque signorum gloria sublimasset ut sibi iam uideretur retributione laudis humane laborum suorum recepisse mercedem timens ne sibi specialiter inuisa popularis fauoris inuitas fructum premij vacuaret eterni occulte monasterium suum fugiens ad intima thabernaculum monachorum secreta contendit.

Collatio xx Abbatis Pynusij

vbi non heremi solitudinem. nō singula-
ris vite vbertatem. quā etiam imperfecti
quiq; labores obedientie in cenobijs nō
ferentes. superba nōnūq; presumptione
sectantur. sed celeberrimo preelegit mo-
nasterio subiugari. Ubi tamen ne vllō
habitus sui proderetur indicio. indutus
veste seculari. multis vt illic moris est di-
ebus lachrymās pro foribus excubauit.
atq; ad omniū genua pronolutus. post
eorū diuturna fastidia qui ad exploran-
dum eius desiderium in vltima eum iaz-
etate velut panis egestate cōpulsū. nō
sincere illius propositi sanctitatem expe-
tisse dicebant. tandem vt suscipere ob-
tinuit. Ubi adolecenti cuidam fratri q̄
hortum susceperat excolendū. i admini-
culum deputatus. cum hō solum omnia
que idem prepositus imperasset. vel que
iniuncti operis cura poscebat. cum am-
ratione taz sancte humilitatis impletet.
verum etiā quedam necessaria opera. q̄
propter horrores sui a ceteris vitabant.
ita furtiuo per noctem labore perficeret.
vt diluculo omnis illa congregatio taz
vtilium operum admirās ignoraret au-
ctorem. Cumq; ita triennium ferme illic
gaudens desideratis tam iniuriose sbe-
ctiois laboribus exegisset. accidit vt qui-
dam frater eidem cognitus ex illis vnde
ille discesserat egypti partibus adueni-
ret. Qui cum indumentorum eius atq;
officij vilitate promptissime agnitionis
facilitatem diu hēitās cohiberet. post ex-
plorationē manifestissimā ad ei⁹ genua
pronolutus. primū stuporem fratribus
cūctis. de hinc prodito etiā nomine. qd̄
apud illos quoq; precipue sanctitatē fa-
ma vulgauerat. etiā dolorem compūcti-
onis incussit. q̄ scilicet tanti meriti ac sa-
cerdotij virum. tam iniuriolis operibus
deputassent. Sed postq; flēs vbertim. ⁊
diabolice inuidie quasi grauem proditi-
onis sue imputans casuz. ad monasteri-
um suum honorifica fratru custodia am-
biente perductus est. exiguo illic tempore
demoratus. rursus offensus est ipsis ho-

noris sui. ac primatus obsequijs ac furtiz
ascendens nauem ad palestina syrie pro-
uinciam transieat. vbi velut incipies
atq; nonicius in illo in quo nos tegeba-
mus monasterij recept⁹ habitaculo. in
nostra cellula ab abbate pceptus ē cō-
manere. Sed ne illic quidem diu virtus
eius ac merita latere potuerūt. Naz
sili. pditione detectus. atq; ad monasteri-
um suum cum ingenti honorificentia ac
laude reuocatus. tandem qd̄ erat esse cō-
pulsus est.

**De aduentu nostro ad abbate
pynusium.** **Cap. ij.**

Cum igitur post nō longū tem-
pus nos quoq; egyptuz petere
sancte institutionis desiderij
cōpulisset. summo euz affectu ac deside-
rio pquiretes. tanta eius sumus grā atq;
hūanitate suscepti. vt nos tāq; p̄stinos
sincellitas etiā cellule sue quā in extrema
horti parte cōstruxerat honoraret hospi-
tio. Ubi cū sat ardua atq; p̄cella. cuidā
fratri monasterij regulā subeūti. corā oī-
bus in synaxi fratribz pcepta tradidit.
ser. q̄ in q̄rto vt prediximus institutionū
libro q̄ta potui breuitate cōplexus suz.
tā incōprehensibilia nobis tāq; minifica
vere abrenūciatiois culmīa videbātur.
vt nullo modo illuc hūilitatē nostrā cre-
deremus posse conscendere. Igit̄ despe-
ratione reiecti. et ipo etiā vultu intima
cogitationū amaritudinē non celantes.
ad beatū senē satis anxia mente recurri-
mus. Cui. p̄tinus causam tante mestitu-
dinis inquirenti. abbas germanus gra-
uiter ingemiscens ita respondit.

**Interrogatio ⁊ penitentie fine
et satisfactiois indicio.** **Cap. iij.**

Germanus. Quanto magni-
ficentior atq; sublimior incog-
nitenobis hmo doctrine. iter ar-
duū precelsissime renunciationis aperu-
it. ⁊ q̄si remota oclorū n̄rorū caligine p̄di-
tum celo culmen eius ostendit. tāto ma-
iore desperationis mole dep̄mimur. Im-
mensitatem siq̄dem eius euz exiguitate

De fine pnie et satisfactōis indicio

virū nra metiētes. z nimia abiectiōe ignaue nostre. cū infinita virtutis ostense celsitudine conferētes. paruitatē nra z nō solum ad illa nō posse proficere. verū etiā ab eo qd est. deterius deficere posse sentimus. Nam ponderibus nimie desperationis oppressi. quodāmodo de infimis ad inferiora plabim. Anū pinde ac singulare presidium medelā nris pōt conferre vulneribz. vt de fine penitētie et maxime de satisfactōis indicio aliq̄ dicamus. vt certi de remissione precedentiū delictorū. possimus etiā ad concedēda fastigia predictę perfectiōis aīari.

Responsio de humilitate interrogationis nostre. **Cap. iij.**

Dynusius. Delector quidē ad modum copiosis hūilitatis vestre fructibz. q̄s etiam cellule illius quondā habitatione susceptus nō i. curiosa estimatiōe perspeti. valdeqz congaudeo. quia id qd a nobis oīm christiānorū infimis sola forsitan vertorū libertate precipit. tanta admiratione suscipitis. vt cum ea si nō fallor haud segnius q̄s a nobis dicta sunt impleatis. cūqz sic memini labore opis vri pene dictorū nostrorū exequet industria. ita meritum vestre virtutis occultitis tam q̄s si nulla ad vos eorū que quotidie exercetis aura puenierit. Sed quia idipm summa laude dignissimū est. qd velut aduocatus in cognita vobis esse ista sanctorū instituta testamini. id qd a nob sedulo postulatis breuiter vt possumus cōplectemur. Necesse est enī vt vltra possibilitatē nostraz atqz virtutē. antiq̄ familiaritatis vestre pareamus imperio. Itaqz de penitētie exhortatione vel merito multi nō solū dictis verū etiā scriptis plurima vulgaerūt. mōstrantes quāta eius utilitas. quāta virtus. quātaqz sit grā. ita vt deo preterit facinoribus offenso. tamqz iustissimā penā. p tantis criminibus inferentis. si dici fas est quodāmodo obliat. z q̄si inuiti vt ita dixerim dextera suspēdat vltoris. Verum hec omnia vobis. vel p sa-

piētia supernaturali. vel pro indefesso sacrarū studio literarū ita cognita eē nō ambigo. vt de his prima plātatio vestre cōuersationis inolenerit. Deniqz nō de penitētie qualitate. sed de eius fine ac satisfactōis indicio solliciti. id qd ab alijs pretermisum est sagacissima interrogatiōe disquiritis. Quapropter oīm breuitate atqz cōpendio. ppositiōis vestre desiderio satisfacere nitimur.

De modo penitētie z indulgētie documento. Cap. v.

Penitētie plena z pfecta diffinitio est. vt peccata p quibz penitudines gerimus. vel quibz nra consciētia remordet. neqz vltius admittamus. Indiciū hō satisfactōis z indulgētie est. affectus quoqz eorū de nris cordibz expulisse. Nouerit enī vnusquisqz nec dū se peccatis pristinis absolutū. q̄s diu sibi satisfactōi z gemitibz incubāti. vel illoz q̄ egit vel similiū criminū ante oculos imago prelu serit. eorūqz nō dicā oblectatio. s. vel recordatio infestauerit mētis archana. Itaqz tūc seis q̄ p satisfactione puigilat. a criminibz absolutū. ac de preterit admisis veniā pcepisse pgnoscat. cū neqz cor suū eorū dē vicio rū illecebris senferit vel imaginatiōe perstrigi. Quāobzē verissimus qdā examinator pnie. z iudex indulgētie in pscia residet nra. q̄ absolutionē reat? nri aū cōgnitiōis z indicij diē adhuc nob in hac carne cōmorātibz detegit. z finē satisfactiōis ac remissiōis grā pandit. Et vt h eadem que dicta sunt significantius exprimātur. tūc demū preterita nobis viciōrum contagia remissa credēda sunt. cum fuerint de corde nostro presentium voluptatū desideria parit passionesqz depulse.

Interrogatio an reminiscenda sint pro cordis compunctione peccata. Cap. vi.

Germanus. Et vnde nob gigni poterit humiliationis illa sancta salutarisqz cōpunctio.

Collatio xx Abbatis Bynufij

que ex persona penitentis ita describit. p[er] m[eu]m cognitū tibi feci. et iniusticiā meā nō operui. dixi pronūciabo adūsū me iusticiā meā d[omi]no. vt illd q[ui] q[uo]d seq[ue]r[etur] efficacit[er] dicere meream[ur]. et tu remisisti i[st]i etiā cordis mei. v[el] quēadmodū in o[ra]t[i]o[n]e p[re]strati. nosmetipsos ad cōfessionis lacrymas valebimus excitare per quas delictor[um] veniā cōseq[ue]r[emur]. s[ed] illud. lauabo per singulas noctes lectū meū. lacrymis meis stratu[m] meum rigabo. si peccatorum nostrorum memoriā de nostris cordibus extrudamus. Quā inbemur e contrario tenaciter custodire dicēte domino. Et iniquitatū tuarum nō recordabor. tu vero memento. Ob quā rez nō solum operans. verum etiā orās ad peccatorum meorū recordationē mentē meam de industria renocare contendo. vt ad humilitatem verā et contritionem cordis efficacius inclinatus. audeas dicere cum p[ro]pheta. Vide humilitatē meā et laborem meū. et dimitte omnia p[ec]cāta mea.

Responsio quousq[ue] anteriorū actū recordatio sit habenda.

Cap. vii.

Pynufius. Interrogatio v[est]ra vt iam supra dictum est non de penitentie qualitate. sed de eius fine proposita est. et de satisfactionis indicio. ad quā cōgrue vt arbitror consequenterq[ue] responsum est. Ceterū h[oc] q[uo]d de peccatorū recordatōe dixistis. vtile satis ac necessariū est. sed adhuc agentib[us] penitentiam. vt cum iugi pectoris sui cōtusione proclamēt. Quoniā iniquitatē ego cognosco. et peccatū meū p[er]tra me ē semper. Illud et adijciāt. Et cogitato p[ec]c[ati] meo. Dū ergo agimus penitentiā. et adhuc viciosor[um] actū recordatōe morāemur. necessariū est vt ignē consciē n[ost]re obortus ex confessione culpe lacrymar[um] imber extinguat. Cui[us] vero cuiq[ue] in hac hūilitate cordis et spūs p[er]tritione defixio. atq[ue] in labore et gemitu perdurāt. horū recordatio fuerit consopita. et cōscie spinā de medullis anime gratia dei miserā

tis euulsa. certū est eū ad satisfactiōis finem atq[ue] indulgētie meritā peruenisse. et ab vniuersorū criminū labe purgatū. Ad quā tamen obliuionē nō alias puenitur. nisi per obliterationē vicio[rum] atq[ue] actū p[re]stino[rum]. et perfectā cordis atq[ue] i[n]tegrā puritatē. quā sine dubio null[us] eorum qui per ignauā siue contemptū vicia sua purgare neglexerit assequet[ur]. nisi qui gemitus atq[ue] suspiria mella iugitate continuās omnē sordidū p[re]stinarū excoxerit labem. et virtute animi atq[ue] opere. p[ro]clamauerit ad deū. Delictū meū cognitū tibi feci et iniusticiam meam non operui. Et fuerūt mihi lacryme mee panes die ac nocte. vt consequent[er] mereatur audire. Quiescat vox tua a ploratu. et oculi tui a lacrymis. quia est merces opistui ait d[omi]n[us]. Illud quoq[ue] similiter ad eū voce d[omi]ni dirigat. teleni vt nubē iniquitates tuas. et q[ua]si nebulā peccata tua. Et iterū. Ego sum qui deleo iniquitates tuas. p[ro]pter me et p[ec]c[ati] tuor[um] iā nō recordabor. et ita funiculis p[ec]c[ati] suor[um] q[ui] b[ea]t[us] vnusq[ue]q[ue] p[er]stringit absolutus. d[omi]no cū omni grāuatiōe cātabit. Dirupisti vincula mea. tibi sacrificabo hostiā laudis.

De diuersis penitentie fructibus.

Cap. viii.

Post illam nāq[ue] generalem baptismi gratiā. et illud preciosissimū martirij donū q[uo]d s[an]guinis ablutione conquiritur. multi sunt penitentie fructus. per quos ad expiationem criminū peruenitur. Non enī tantū simplici illo p[re]sentie noīe salus eterna repromittitur. de q[ui] b[ea]t[us] ap[osto]lus petrus. Penitemini inq[ui]t et p[er]t[er]imini vt deleantur p[ec]cāta v[est]ra. Et iohānes baptista relipse d[omi]n[us]. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Sed etiam per charitatis affectum peccatorum moles obruitur. charitas enim operit multitudinē p[ec]c[ati]orum. Similiter etiā per elemosinarū fructū vulneribus nostris medela p[re]stat[ur]. q[ui]a sicut aqua extinguit ignem. ita elemosy-

De fine pnie et satisfactōis indicio

na extinguit peccatum. Ita ⁊ per lachry-
marum profusionem conquiritur ablu-
tio peccatorum. Lauabo enim per singu-
las noctes lectum meum. lachrymis me-
is stratum meū rigabo. Deniq; ostendit
eas subiungens non inaniter fuisse pro-
fusas. Discedite inquit a me omnes q̃
operamini iniquitatē. quoniā exaudiuit
dñs vocē fletus mei. Necnon per crimi-
nū confessionē eorū abolitio conceditur.
Dixi enī ait pronūciabo aduersus me in-
iusticiam meā dño: et tu remisisti impie-
tatē cordis mei. Et iterū. Narra tu iniq̃
tates tuas pñus vt iustificeris. Per af-
flictionē quoq; cordis ⁊ corporis admis-
sorū scelerū remissio similiter obtinetur.
Nam vide inquit humilitatem meam
et laborem meum. et dimitte omnia pec-
cata mea. Precipueq; per emendatio-
nem morum. Nam auferte inquit ma-
lum cogitationum vestrarū ab oculis
meis. quiescite agere peruersē. discite be-
nefacere. Q̃rite indicium. subuenite oppres-
so. indicate pupillo. defendite viduā. et
venite ⁊ arguite me dīc dñs. Et si fuerint
peccata vestra vt coccinū. velut nix deal-
babūtur. et si fuerint rubra quasi vermi-
culus. velut lana alba erūt. Interdū eti-
am intercessione sanctorū impetratur ve-
nia delictorū. qui enī scit fratrem suū pecca-
re peccatū nō ad mortē. petat ⁊ dabit ei
vitā deus peccatū nō ad mortē. Et iterū.
Infirmatur q̃s ex vobis. inducat p̃sbi-
teros ecclesie ⁊ orent super eū. vngentes
eū oleo in noīe dñi. et oratio fidei salua-
bit infirmū. et alienabit eum dñs. et si in
peccatis sit dimittentur ei. Rōnū q̃ mi-
sericordie ac fidei merito labes excoquit
vicioz. fm illud. Per misericordiam ⁊ fidez
purgatur peccata. Per cōfessionē plerū-
q; et salutē eorū qui nostris monitis ac p̃-
dicatione saluātur. qm̃ qui cōverti fece-
rit peccatōrē ab errore vie sue saluat ani-
mā eius a morte. ⁊ operit multitudinem
peccatorū. Per indulgentiā nihilomi-
nus ⁊ remissionē nostrā. ad indulgentiā
nostroz facinorū peruenit. Si ei dimise-

ritis hominibus peccata eorū. dimittet et
vobis pater vester celestis delicta ṽra.
Videtis ergo quantos misericordie aditus
patefecerit clemētia saluatoris. vt nemo
salutem cupiēs desperatione frangatur
cum videat se tantis ad vitam remedijs
inuitari. Si enī pro infirmitate carnis
afflictione ieiuniorū abolere te peccata
non posse causaris. nec potes dicere ge-
nuā mea infirmata sunt a ieiunio. ⁊ caro
mea immutata est propter olenz. quia ci-
nerem tanq̃ panem manducabam. ⁊ po-
tum meum cum fletu miscebam. elemosi-
narum ea redime largitate. Indigentissi-
mō habes qd̃ impartias. licet nullum ab
hoc opere necessitas inopie ac paupertatis
excludat. quādoquidem ⁊ illius vidue
duo tantū era. ingentibus diuitum mu-
neribus preferantur. et pro calice aq̃ frī-
gide mercedem se redditurū dñs repro-
mittat. certe absq; illis morū poterit emē-
datione purgari. ⁊ si perfectionem vir-
tutum extinctione vicioz omnīū non
potes adipisci. sollicitudinē piā erga vti-
litatem aliene salutis impende. Si autē
te idoneum huic ministerio non esse con-
quereris. operire peccata poteris charita-
tis affectu. In hoc quoq; si te fragiles fe-
cerit quelibet mentis ignauia. oratione
saltem atq; intercessione sanctorū reme-
dia vulnerib; tuis humilitatis affectu
submissus imploza. Postremo quis est
qui nō possit suppliciter dicere. Pctm̃
meū cognitum tibi feci. et iniusticiā meā
nō operui. vt per hanc confessionē etiā
illud confidenter subiungere mereat. Et
tu remisisti impietatem cordis mei. ⁊ si
verecundia retrahente reuelare ea corāz
hominibus erubescis. illi quem latere nō
possunt confiteri ea iugi supplicatiōe n̄
desinas ac dicere. Iniquitatem meā ego
agnosco. et peccatum meū contra me est
semper. tibi soli peccavi. ⁊ malum corāz
te feci. qui et absq; vllius verecūdie pub-
licatiōe curare ⁊ sine ipperio pctā dona-
re p̃suenit. Post istud quoq; tam prom-
ptum certūq; subfidin; aliud quoq;

Collatio XX Abbatis Ba.ii.

adhuc facilius largita est nobis diuina dignatio. ipsamque remedium opem nostro commisit arbitrio. ut indulgentiam nostro. rursus scelerum pro nostro presumamus affectu. dicentes ei. Dimitte nobis debita nostra. sicut et n. d. debi. nostris. Quisquis igitur ad indulgentiam suorum criminum desiderat peruenire. istis semetipsum apta restudeat instrumentis. nec obdurati cordis pernicacia a remedio salutari fontem tante pietatis auertat. quia etiam si hec omnia fecerimus. non erunt idonea ad expiationem scelerum nostrorum. nisi ea bonitas domini clementiaque deleuerit. Qui cum religiosi conatus obequa supplicem mentem a nobis oblata perspexerit. exiguos paruosque conatus imensa liberalitate prosequitur dicens. Ego sum ego sum qui deleo iniquitates tuas. propter me. et peccatorum tuorum iam non recordabor. Ad hunc ergo quem prediximus statum quisque conscenderit. satisfactionis gratiam quotidianis ieiuniis et mortificatione cordis et corporis assequitur. quia scriptum est. Sine sanguinis effusione non fit remissio. Quod immerito Caro ei et sanguis regnum dei possidere non possunt. Et ideo quisquis ab huius sanguinis effusione gladium spiritus quod est verbum dei voluerit inhibere. absque dubio illa hieremie prophete maledictione plectetur. Nam maledictus inquit qui prohibet gladium suum a sanguine. Hic namque est gladius qui illum noxium sanguinem quo aiaitur materia peccatorum salubriter fundens. quicquid repperit in membris anime nostre carnale terrenum ve concretum. resecat et abscidit ac mortificatos viciis viuere deo et spiritalibus facit vigere virtutibus. et ita iam non recordatione veteris admissi. sed spe futurorum gaudiorum flere incipiet. nec tamen de preteritis malis quam de futuris seu venturis cogitans bonis. non ex peccatorum merore lachrymas. sed ex eterne illius leticie alacritate profundit. atque obliuiscens ea que posteriora sunt. id est carnalia vicia. ad ea que ante sunt extenditur. hoc est spiritualia dona atque virtutes.

¶ Ut utilis sit profectus obliuio peccati. et quod flagiciozū recordatio sit vitanda. **¶** Cap. ix.

¶ Etenim quod paulo ante dixisti. te etiam de industria preteritorum peccatorum memoriam retractare hoc fieri non oportet. quinimo etiam si visolenter irreperit. protinus extrudatur. Multum namque retrahit mentem a contemplationis puritate eius precipue quod in solitudine commoratur. implicans eam sordibus mundi huius et preuocans fetore viciozū. Dum enim recolis ea que sunt principem seculi huius siue per ignorantiam. siue per lasciuiam commisisti. ut concedas tibi quod in hac cogitatione posito oblectatio nulla subrepat. certe antique putredinis vel sola contagio necesse est ut retro mentem fetore corrumperet. et spiritalem virtutum fragrantiam. id est suauitatem boni odoris excludat. Cum ergo preteritorum memoria viciozū pulsauerit sensum. ita ab ea resiliendum est sicut refugit vir honestus et grauis si impudice ac procacis femine in publico aut colloquiis aut amplexibus appetatur. Qui utique nisi se a contactu eius festinus abstulerit. et vel breuissimam moram inhoneste cofabulationis admiserit. etiam si consensum impudende respuat voluntatis. infamie tamen ac reprehensionis notam cum ceterorum pretereuntium iudicio non euadit. Ita igitur etiam nos oportet cum fuerimus in huiusmodi cogitationes pestifera recordatione deducti. raptim ab earum contemplatione discedere. et implere illud quod a salomone precipitur. sed exili inquit. noli demorari in loco eius. neque intendas oculum tuum in eam. ne videntes nos angeli immundis ac turpibus cogitationibus inuolutos. non possint de nobis pretereuntes dicere. Benedictio domini super vos. benedixim vobis in nomine domini. Impossibile namque est mentem bonis cogitationibus immorari. cum principale cordis ad turpes atque terrenos intuitus fuerit deuolutum. Vera est enim illa

De fine pnie et satisfactiōis indicio

Salomōis snia. oclī tui cū viderit alienā.
os tuū tūc loquet̃ praua. & iaceb̃ tāq̃ ī
corde mari. & sicut gubernator in magna
tempestate dices aut̃ percussērūt me. sed
nō dolui. et deluserūt me ego aut̃ nesciui.
Derelictis ergo nō solum turpibz. s̃ etiā
terrenis cogitationibz vniuersis. erigen-
da est semper ad celestia nostre mētis in-
tentio. fm̃ saluatoris nostri sententiam.
Ubi ei ego suz̃ iqt̃. illic & mīster me⁹ erit.
Solet enī frequēter accidere. vt dum vl
suos vel aliorz lapsus. imperitorz q̃ spīa
miserantis retractat affectu. ip̃e etiam s̃b
tilissimī teli voluptuario. perstringatur
assensu. et initū sub specie pietatis exor-
tū. obsceno ac noxio fine cōcludat. Sūt
enī vie que vident̃ apud homines recte-
nonissima aut̃ earū veniēt in pfundum
inferi. Quapropter studendum est nob̃
vt virtutū potius appetitu et desiderio
regni celozū. q̃ noxijs viciozū recordati
onibz nosmetipsos ad cōpunctionē lau-
dabilem puocemus. q̃ necesse est tādū
quēpiam pestilentissimis cloace fetozibz
prefocari. quādiu supra eam stare vel ce-
num eius voluerit cōmouere.

De satisfactiōis indicio et obli-
uione preteritorum criminum.

Cap. x.

U Querimus aut̃ nos vt sepe dixi-
mus. tūc demū pro preteritis sa-
tisfecisse peccatis. cū ip̃i motus
atq̃ affectus per quos penitenda cōmi-
simus. fuerint de nostris cordibz ampu-
tati. Qd̃ tamen nullus obtinere posse se
credat. q̃ nō prius ip̃as causas atq̃ ma-
terias. p̃ quibus in illa collapsus est cri-
mina. omī spiritus feruore succiderit. vt
verbi gratia. si in fornicationē vel adul-
teriū perniciosā feminarū familiaritate
collapsus est. summa festinatiōe etiā ip̃-
sum earū deuinet aspectū. aut certe si per
abundantiā vini epularūq̃ est nimietate
succensus. illicitam cibozū crapulam
summa districtione castiget. Et rursum
si inperiuriū. aut furtū. aut homicidiū.
aut blasfemiā. pecuniarū desiderio atq̃

amore corruptus incurrit. materiā aua-
ricie illectricē sue deceptionis absceat.
Si in iracundie viciū. superbie passiōe
pellitur. arrogantie ip̃ius fomītē sum-
ma hūilitatis virtute cōuellat. Et ita vt
vnūquodq̃ peccatū possit extingui. cau-
sa atq̃ occasio per quā vel ob quam ad-
missum est. debet p̃mitus amputari. Istō
etenī curationū remedio. ad obliuionez
quoq̃ admissozū criminū sine dubio p-
uenietur.

In quo temporaliter sit agēda
penitudo et in quo finē habere
possit.

Cap. xi.

U Erum ista predicte obliuionis
diffinitio sup̃ capitalibz tantū
sit criminibz cōstituta. que mo-
layca quoq̃ lege dānantur. quozū sicut
p̃ p̃satiōez bonam ab h̃ciūtur vel cōsu-
mūtur affectus. ita etiā accipit p̃nia finē
Ceterū ab ip̃is minutis in quibus septi-
es insus cadit in die. vt scriptū est. et re-
surgēt. nūq̃ deerit penitudo. Aut ei per
ignorantiā. aut per obliuionē. aut p̃ co-
gitationē. aut per s̃monem. aut per obre-
ptionē. aut per necessitatē. aut per fragi-
litatez carnis. singulis diebus vel inniti
vel volentes frequēter pctā incurrim⁹.
pro quibz et dauid orans dñm. purifica-
tionē atq̃ indulgētiā deprecatur dicens.
Delicta quis intelligit. ab occultis meis
munda me. et ab alienis parce seruo tuo
Et ap̃lus. Non enī qd̃ volo bonū hoc fa-
cio. s̃ qd̃ odi malū hoc ago. Et p̃ qui-
bus idem etiam eiulās p̃clamauit. In-
felix ego homo. quis me liberabit de cor-
pore mortis huius. Tanta enī in his fa-
cilitate tanq̃ naturali lege prolābimur.
vt quantalibet circumspectione atq̃ cu-
stodia caueantur. nō possint ad plenum
ista vitari. De his siquidem vnus disci-
pulozū quez diligebat iesus. abrupta
definitione pronūciat dicens. Si dixerī-
mus. quia peccatum non habemus. ip̃i
nos seducimus. & verbum eius nō est in
nobis. Proinde ad perfectionis culmē
pertingere cupienti. nō satis proderit ad

Capitula

finem penitentie peruenisse. id est. ab illi-
citis tempore. nisi letitia in illis virtutibus
defesso cursu semetipsum semper extenderit.
quibus ad satisfactoris indicia perueni-
tur. Nec enim a fetidissimis criminum for-
dibus quibus abhorret dominus. quemque
abstinuisse sufficeret. nisi etiam illarum bonarum
virtutum fragrantia qua dominus de-
lectatur. puritate cordis et apostolice chari-
tatis perfectione possederit. Hucusque ab-
bas pynusius de satisfactionis indicio
ac penitentie fine disseruit. Qui licet ut
eius cenobio residere malle. sollicitus
tamen deprecaretur affectu. Tamen fama
scythiotice solitudinis inuitatos cum re-
tinere non posset emisit.

ExPLICIT collatio habita cum ab-
bate pynusio de penitudinis fi-
ne et satisfactionis indicio. In-
cipiunt capitula collationis ab-
batis theone de remissione qui-
quagesime.

Cap. i.

Quomodo theonas ad abbatem
iohannem venerit.

i. Exhortatio abbatis iohan-
nis ad theonam et ceteros qui cum
eo venerunt.

ii. De decimarum et primitiarum oblatio-
ne. **iii.** De abraham dauid et ceteri san-
cti mandata legis fuerint super-
gressi.

iv. De sub euangelii gratia. regentes
supare debeant mandata legalia.

v. De euangelii gratia sicut perfectis
tribuit regna celorum ita veniabi-
liter sustentet infirmos.

vi. De in nostra situm sit potestate.
vtrum sub euangelii gratia an sub
legis velimus terrore persistere.

vii. Quomodo theonas coniun-
gem suam ut ipsa renuntiaret ex-
hortatus sit.

viii. Quomodo non acquiescen-
te uxore sua ad monasterium peruo-
larit.

ix. Satisfactio pro eo ne discidia con-
iugibus inuadere videamur.

x. Inquisitio cur in egypto tot die-
bus quinquagesime non ieiune-
tur. nec genus in oratione curs-
uentur.

xi. Responsio de natura eorum que bo-
na vel mala vel media sunt.

xii. Quale bonum sit ieiunium.

xiii. De non sit principale bonum ieiunium.

xiv. De principale bonum non propter inferi-
us bonum debeat exerceri.

xv. Quomodo ceteris bonis principale
discernatur bonum.

xvi. De ratione et utilitate ieiunij.

xvii. De non sit congruum esse ieiunium.

xviii. Interrogatio cur totis quinquag-
inta diebus ieiunium relaxet.

xix. Responsio.

xx. Interrogatio vtrum abstinentia ie-
iunij relaxata non obsit corporis
castitati.

xxi. Responsio de seruando continen-
tie temperamento.

xxii. De refectionis tempore atque mensura.

xxiii. Interrogatio de diuersa obfua-
tione quadagesime.

xxiv. Responsio eo quod anni decimas
quadagesime ieiunium referat.

xxv. Quomodo etiam primitias nos-
tras domino debeamus offerre.

xxvi. Cur diuerso dierum numero qua-
dragesima a plerisque obfuet.

xxvii. Quare vocetur quadagesima
cum triginta et sex tantummodo
diebus ieiunetur.

xxviii. De perfectis si pergradientur legem
quadagesime.

xxix. De causa et initio quadagesime.

xxx. Interrogatio quemadmodum in-
telligi debeat quod ait apostolus
peccatum in vobis non domi-
bitur.

xxxi. Responsio de differentia gratie
et legalium preceptorum.

xxxii. De eo quod leniora sunt euangelij
precepta quam legis.

xxxiii. Quomodo quis proteatur
esse sub gratia.

Collatio XXI abbatis Theone

xxxv Interrogatio cur interdum pro
pensius ieiunantes carnalibus
incentiis acriter urgeamur.

xxxvi Responso quod hec questio future
collationi debeat reservari.

Explicit capitula. Incipit col-
latio prima habita cum beato the-
ona de remissione quinagesime.

Cap. i.

Nunquam

verba collationis hu-
ius habita cum sum-
mo viro abbate theo-
na incipiamus euol-
vere necessarium reor. ut initium conuer-
sionis eius breui sermone perstringam. quod
ex hoc vel meritum viri vel gratia euidentius
poterit patere lectori. Adicigit adole-
lescens admodum. parentum studio in-
perioque connexus est vinculo coniugali.
Nam dum pudicie eius religiosa sedu-
litate prospiciunt et accipit lapsus lu-
brice verentur etatis. preueniendos ado-
lescentem motus licito nuptiarum reme-
dio crediderunt. Cum ergo hic vni-
usri tempus cum coniuge peregisset. venit
ad abbatem iohannem. qui tunc tempore
merito sanctitatis electus diaconie pre-
sidebat. Non enim ad hunc gradum quili-
bet propria voluntate aut ambitione pro-
uehitur. sed is quem cunctorum seniorum
cetus etatis prerogatiua et fidei atque
tutum testimonio. excellentiore omnibus sibi
mioremque censerit. Ad hunc inquam bea-
tum iohannem cum pie deuotionis studio
predictus tunc iuuenis aduenisset. refe-
rens religiosa munera inter ceteros pos-
sessores. qui certatim decimas vel primi-
tias frugum suarum memorato seni de
suis substantiis offerebant. videretque eos
senex cum multis ad semuneribus perflu-
xisse. et deuotioni eorum vicissitudinem
cuperet recompensare. cepit eis sermone
solum spiritualia seminare. quorum me-
tebat dona carnalia. denique ita sermonem
adhortationis instituit.

Exhortatio abbatis iohannis
ad theonam et ceteros qui cum eo
venerunt.

Cap. ii.

Dilectorum quidem o filii pia v-
rum munerum largitate. et deu-
otionem huius oblationis. cui
dispensatio mihi credita est. gratanter am-
plector. qui et fideliter primitias vestras
ac decimas indigentium vobis profuturas
velut sacrificium domino bone suauita-
tis offertis. harum scilicet oblationum ple-
nitudinem quoque fructuum vniuersis legi-
substantie vestre. ex qua hec domino deliba-
tis. ubertim benedicenda credentes. vosque
secundum mandatum illius fide multiplici vber-
tate bonorum omnium etiam in hoc seculo cumu-
landos. honora deum de tuis iustis labo-
ribus. et deliba ei de fructibus iusticie tue.
ut impleatur horrea tua abundantia tri-
tici. vino aut torcularia tua redundant.
Quam deuotionem fideliter exequentes.
scitote vos legis antique iusticiam consum-
masse. sub qua tunc positi et transgredien-
tes eam. reatum inuitabiliter incurrebatis.
et implentes ad perfectionis apicem per-
uenire non poterant.

De decimarum et primitiarum ob-
latione.

Cap. iii.

Decime siquidem precepto domini
vobis leuitatum. oblationes
vero ac primitie erant sacerdo-
tibus consecrate. sed primitiarum hic erat
modus. ut quinquagesima pars vel fru-
gum vel animalium. templi vel sacerdo-
tum ministerio preberetur. Que modum
tepidiores quique infideliter minuentes.
religiosiores vero etiam cumulant. illi
ex sexagesima. hi autem ex quadragesima
fructuum suorum parte pendebant. Iusti enim
quibus lex non est posita sic probant non
esse sub lege. ut iusticias legis non solum
implere. verum etiam superare contendat.
sitque deuotio eorum legali maior imperio.
que obseruantiam cumulans precep-
torum voluntaria addat ad debita.
Abraham dauid et ceteri san-
cti mandata legis fuerunt super

Collatio XXI abbatis Theone

gressi.

Cap. iiii.

Ita namq[ue] et abrahā future legis precepta legimus supergressum. cum superatis quattuor regibus. & spolijs sodomorum que si bi velut victori nō immerito debebatur. et quidē rege ipso cuius spolia retulerat suppliciter offerente. nihil penitus acquiescit attingere sub diuini nominis testificatione proclamans. Extendō manuz meam ad teum excelsum. qui fecit celuz et terram. si a filo subtegmīnis vsq[ue] ad corrigiam calige accipiam ex omnib[us] q[ue] tua sunt. Sic dauid p[re]cepta legi p[ro]nouimus supergressum. qui precipiente moyse. vt inimicis talio redderetur. nō soluz hoc nō fecit. verum etiam dilectione complexus est persequentes. et pro his domino pie supplicans etiā lugubriter fleuit. et vltus est interfectos. Ita heliaz quoq[ue] et hieremiam probamus nō fuisse sub lege. qui cum licito vti coniugio absq[ue] reprehensione potuerint. perseuerare tamē virgines maluerunt. Sic heliseum ac reliquos eiusdem propositi viros. mosayca legimus superasse mandata. de quib[us] apostolus ita dicit. Circūierunt in melotib[us]. in pellibus caprinis. angustiatī. afflicti. egentes. quibus dignus nō erat mūdus. in solitudinibus errantes. et in montib[us]. et in spelūcīs. et in cauinis terre. Quid de filijs Ionadab filij rechab dicaz. q[ui]s hieremie p[ro]phete offereti ex p[re]cepto dñi vini. ita legimus respondisse. Nō bibemus vinuz. quia ionadab filius rechab pater noster p[re]cepit nobis dicens. Nō bibetis vinū vos et filij v[est]ri vsq[ue] in sempiternuz. et domū nō edificabitis. et sementē nō seretis. et vineas nō plantabitis. n[on] habebitis. sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris. Unde etiam ab eodem p[ro]pheta meretur audire. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Nō deficiet vir de stirpe ionadab filij rechab. stans in conspectu meo cunctis diebus. Qui omnes offerre possessionum suarum decimas nō contenti. sed ip[s]a p[re]-

dia respuentes. semetip[s]os potius deo ac suas animas obtulerūt. pro quibus nulla ab homine fieri cōmutatio potest. sicut dominus in euangelio testatur. Quaz dabit homo cōmutationē p[ro] anima sua.

Sub euangelij gratia degeneres superare debent mandata legalia.

Cap. v.

Quia p[ro]p[ter] scire debemus nos. a q[ui]bus nō iā exigit legale mādātū. s[ed] q[ui] b[ea]t[us] euāgelic[us] q[ui] tidie intonat fimo. si vis perfectus esse. vade vende omnia que habes et da pauperib[us]. et habebis saurum in celo. et veni sequere me. cū decimas de substantijs nostris offerimus deo. adhuc quodāmodo sub legis sarcina detineri. et nec dum ad euangelicum illud fastigium peruenisse. q[uo]d obtemperantes sibi. nō tantum presentis vite beneficijs. sed etiam futuris p[re]mijs munerat. Lex ei factoribus suis nō regit[ur]. celestium p[re]mia. sed vite huius solati a re promissit dicens. Qui fecerit h[ec] vinet i[n] eis. Dñs autem discipulis et amicis suis. beati inquit pauperes spiritu. q[ui]m ip[s]orum est regnum celorum. et omnis qui reliquit domū. vel fratres. aut sorores. aut patrem. aut matrē. aut vxorē. aut filios. aut agros. p[ro]pter nomen meū. centuplum accipiet. et vitam eternā possidebit. Nec i[n] merito. Non enī tam laudabile est si ab illicitis. q[uam] si etiā a licitis temperemus. et his propter eius reuerentiam nō vitamur. qui ea nobis propter infirmitatem nostram vtenda permisit. Itaq[ue] si etiā hi qui decimas fructuum suorum fideliter offerentes p[re]ceptis domini antiquioribus famulantur. nec dū possunt euāgelicum culmen ascendere. illi qui ne h[oc] quidem faciunt quantum ab eo absint manifestissime peruidetur. Nam quem. admodum poterūt euangelice gratie eē participes. qui consummare etiā leuio[ra] legis p[re]cepta contemnunt. Quorū facilitatem vsq[ue] adeo impiosa legislatoris verba testantur. vt etiam maledictuz non implentibus proponatur. Maledi-

De remissione quinquagesime

ctus enī inquit qui nō permanferit in oī
bus quę scripta sunt in libro legis hui⁹.
vt faciat ea. Hic autem pro excellentia ⁊
sublimitate mandatorum dicitur. q̄ po-
test cape capiat. Illic legisferi violēta cō-
pullio preceptorum indicat paruitatez.
Contestor enī inquit vobis hodie celuz
et terram. q̄ si nō custodieritis precepta
domini dei vestri. peribitis a facie terre.
Hic magnificentia sublimiū mādatoꝝ. ip̄a
nō tā īperātis q̄ adhortantis p̄dione
signatur. si vis perfectus esse fac hoc aut
illud. Ibi inexcusabile etiā recusantibus
moyses pondus īponit. Hic consilio tā-
tum volentibus et ad perfectionem festi-
nantibus domin⁹ occurrit. Non enī ge-
neraliter precipienduz erat. nec vt ita di-
xerim canonice ab omnibus exigenduz.
id quod propter mirificam sublimitatez
nō potest passiz ab oīibus apprehendi.
sed consilio poti⁹ prouocant oēs et gr̄a.
vt hi qui magni sunt possint perfectione
virtutum nō immerito coronari. qui au-
tem parui sunt. et mensurā etatis plenit-
tudinis christi implere non possunt. licet
fulgore maioꝝ velut siderum tecti latere
videantur. tamen a tenebris maledictio-
num quę in lege sunt alieni. nec presenti-
um malorum cladibus abdicantur. nec
supplicio plectantur eterno. Non ḡ chri-
stus ad illa virtutuꝝ excelsa fastigia quē-
quā precepti necessitate constringit. sed
liberi arbitrij prouocat potestate. et salu-
britate consilij et desiderio perfectionis
accendit. Vbi enī preceptum. ibi necessi-
tas. et vbi necessitas. ibi ⁊ difficultas. vbi
difficultas. ibi ⁊ negligētia. vbi negligē-
tia. ibi ⁊ peccatū. vbi peccatū. consequēter
et pena. Custodientes vero hec ad que p̄
fixe legis seueritate coguntur. penam po-
tius que ab illa intentabatur effugiunt.
quā mercedem aut premia consequan-
tur.

¶ *Ex euāgelij gratia sicut pfectis
tribuit regna celorum ita venia-
biliter sustētet infirmos.*

¶ *Cap. vi.*

Itaq; sicut fortes ad sublimia
atq; precella euangelicus hmo
sustollit. ita non patitur infir-
mos ad ima demergi. perfectis quidem
tribuens beatitudinis plenitudinem. ve-
nias vero infirmitate superatis imparti-
ens. Lex enim consummantes precepta
sua in vtriusq; meriti velut quodā me-
ditullio collocauit. quantū a transgres-
sorum damnatione secernens. tantū se-
parans a gloria perfectorum. Quod q̄-
dem q̄ infimū q̄q; miserabile sit. vel ex
presentis vite statu et comparatione per-
spicite. in qua miserrimū ducitur. si hoc
tantum quis studeat ac laboret. ne reus
modo inter honestos homines. ⁊ nō etiā
locuples ac honorabilis ⁊ gloriosus ha-
beat.

¶ *Ex in nostra situm sit potestate
vtrū sub euāgelij gratia an sub
legis velimus terrore cōsistere.*

¶ *Cap. vii.*

Quamobrem in nostra hodie sitū
est potestate. vtrum sub euange-
lij gratia an sub legis velimus
terrore consistere. Cuiuslibet enim parti p̄
qualitate actus sui vnumquemq; necē
est aggregari. Nam aut supergrediētes
legem. suscipit christi gratia. aut certe in-
feriores velut debitoꝝ suos sibi q; ob-
noxios lex retentat. Reus namq; legalium
preceptorum nequa q̄ euangelicam per-
fectionem valebit attingere. quāuis chri-
stianum se et domini gratia liberatuz in-
aniter gloriatur. Non solum enim h̄ cre-
dendus est adhuc esse sub lege. qui ea q̄
lex precipit detrectat implere. sed etiam
ille qui ea tantum quę lex iubet obserua-
re contentus est. ac nequa q̄ vocationi ⁊
gratie christi cōdignos exhibet fructus.
vbi nō dī. decimas tuas et primitias of-
feres domino deo tuo. s; vade vende om-
nia que habes et da pauperibus. ⁊ habe-
bis thesaurum in celo. et veni sequere me.
vbi ob perfectionis magnificentiam dis-
cipulo postulanti. ne breuissimū quideꝝ
horē spaciū pro patris conceditur sepul-

Collatio XXI abbatris Theone

tura. nec hūane charitatis officiu. diuini amoris virtuti prefertur.

Quēadmodū theonas cōiugē suā vtet ipsa renunciaret exhortatus sit. **Cap. viij.**

Quibus auditis beatus Theonas inextinguibili desiderio euāgelice perfectionis accensus. semē verbi secundo corde conceptum. q̄i profundis atq; edomitis condidit sulc. in eo vel maxime humiliatus atq; compunctus. q̄ eum senex non solum euāgelicam perfectionem nō attigisse dixisset. sed etiam vix legis ipius adimplesemā. data. Siquidem cum decimas frugum suarum solitus esset diaconie annis singulis pendere primitiarum rationem ne audisse quidem se aliquando. quā tamē etiam si similiter impleisset longe nibilominus fm senis sententiam se ab euāgelica perfectiōe distare suppliciter fatebatur. Domū itaq; reuertitur mestus. illaq; affectus tristitia. que penitentiam ad salutem stabilem operatur. ac de sua iaz voluntate et definitione non dubius. erga salutem coniugis. omnem mentis sollicitudinem curamq; conuertit. eāq; ad desiderium quo fuerat ipse succensus. cepit exhortatiōe simili prouocare. et vt dō pariter in sanctimonia et castitate seruirent. diurnis nocturnisq; fletibus amonere dicens. conuersionem melioris vite nequaquā esse protelandam. quia necessitati subite mortis vana spes immaturē non preiudicaret etatis. quippe que infantes pueros adolefcētes. pari vt senes sorte preriperet.

Quēadmodum nō acquiescente vxore sua ad monasteriū peruolarit. **Cap. ix.**

Quamq; huiusmodi obsecrationibus iugiter persistenti. diuini durissima nō preberet assensū. seq; diceret solatio maritali pro etate sue flore penitus abstinere non posse. ac pro

inde siquid deserta ab eo criminis admisisset. illi potius ascribendum. qui coniugij federa dirupisset. Ad hec ille cum diu conditionem nature pretendisset humane. quā fragile et incertam periculosum esset carnalibus desideriis et operibus. diutius implicari. adiciens astruebat. nō licere cuiq; eius se boni extorere facere qd didicisset. maiorisq; esse noxe despicere cognitam bonitatem. q̄ incognitam nō amare. proinde se iā reatu etiā puaricatiōis inuolui. si inuētis tam preclaris tāq; celestibus donis. terrena ac sordida p̄tulerisset. Ad omnē sane aiebat etatē. oēm q; sexum perfectionis magnificentiam pertere. et vniuersa ecclesie membra ad cōscendendam sublimiū meritorum celitudinem prouocari. dicente apostolo. sic currite vt comprehendatis. nec propter lentorum et segnium moras. paratos atq; alacres debere subsistere. cum rectius sit. vt desides a precurrentibus incitentur. q̄ vt properantes a residentibus obligent. Proinde statutū sibi dicebat. decretūq; esse renunciare seculo ac mori mūdo. vt viuere possit dō. et si hanc beatitudinē nequeat obtinere. vt cum socia sua in consortium transeat christi. malle se vel cum vnius membri dispendio salutū fieri. et velut debilem introire i regnū celorum. q̄ cū soliditate corporis cōdemnari. Adiciebat aut etiā ista dicens. Si moyses pro duricia cordis dimitti permittit vxores. quare hoc non sinat christus pro desiderio castitatis. presertim cum idem dominus inter ceteras affectiones id est. patrum matrum ac filiorum quibus omnem reuerentiam. non solum lex sed etiam ipse preceperat exhibere. tamē pro nomine suo ac desiderio perfectiōis. non solum contemnenda simpliciter. s; etiam odio habenda esse decernens. coniungat eis similiter etiam vxorū nomē dicens. et omnis qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut patrē aut matrem aut vxorem aut filios aut agros. propter nomen meum. centuplum accipiet.

De remissione quinquagesime

et vitam eternam possidebit. Intantum ergo perfectioni quā predicat nihil patitur comparari. ut illam quoque necessitudinem soluat patris ac matris. que secundum apostolum primum obtinet in re promissione mandatum. honora scilicet patrem et matrem. quod est mandatum primum in re promissione. ut bene sit tibi et sis longeuus super terram. eamque respici pro suo amore precipiat. Evidenter itaque si cut eos euangelicus sermo condemnat qui non interueniente adulterij crimine uxoria vincula dirumpunt. ita ob amorem christi et desiderium castitatis. his qui iugum carnale reiecerint. etiam centupla premia re promittit. Quapropter si fieri potest. ut ad hanc optatissimam mihi partem. accepta tandem ratione flectaris. scilicet ut domino seruientes. penam gehenne pariter euitemus. charitateque coniugij non refuto. immo etiam maiore ad huc dilectione complector. agnosco enim et veneror adiutricem meam. domini in sententia deputatam. et indurpto eidem federe charitatis in christo coherere non respuo. ne a me separo quod dominus mihi prime statim conditionis lege coniunxit. dum modo sis et ipsa quod conditor esse voluit. Si vero non ad adiutorium esse volueris. sed in deceptionem. et amminiculum te non mihi sed aduersario malueris exhibere. atque ob hoc attributum putas coniugij sacramentum. ut te huic que ingerit fraudans salutem. in super etiam me a discipulatu retrahas saluatoris. ita illam abbatissam iohannis immo christi ore prolatam sententiam viriliter apprehendam. ut me a spiritali bono nulla carnalis auellere possit affectio. Qui enim inquit non odit patrem et matrem. et filios et fratres et sorores et uxorem et agros. adhuc autem etiam suam non potest esse discipulus. Cumque his atque huiusmodi verbis muliebris non flecteretur intentio. et in eadem obstinationis duricia permaneret. si ego inquit

beatus Theonas te abstrahere a morte non possum. nec tu me separabis a christo. Lutus est autem mihi cum homine quod cum deo habere diuortium. Aspirante itaque gratia dei. definitionis sue executionem instanter aggressus est. nec in te persciscere per aliquam moram desiderij sui passus est ardorem. nam confectum omni munera facultate nudatus ad monasterium peruolauit. Ubi in breui tanto splendore sanctitatis et humilitatis enituit. ut beatam memorie iohanne ad dominum ex hac luce migrante. sanctoque Helia viro qui haud minor decessore suo fuit similiter decedente. tertius theonas vniuersorum preelectus iudicio. in diaconiceis dispensatione successerit.

Satisfactio pro eo ne discidia coniugibus suadere videamur

Cap. x.

Nemo autem existimet nos hec ad pronocanda coniugiorum diuortia texuisse. qui non solum nuptias minime condemnamus. verum etiam apostolicam sequentes sententiam. dicimus honorabile connubium in omnibus. et thorus immaculatus. sed ut lectori initium conuersionis. quo tantus ille vir deo dicatus est fideliter pandere mus. A quo bona gratia hoc primum deprecor. ut siue ei placeat siue displiceat. me quoque modo a calumnia alienum esse concedens. in suo hoc facto aut laudet aut reprehendat auctorem. Ego autem qui non meam super hac re sententiam prompsi. sed reiecte hyssoriam simpliciter narratione complexus sum. equum est ut sicut mihi de eorum qui hoc factum probant laude nihil vendico. ita eorum qui id improbant non pulser inuidia. Haec beat ergo suum de illo ut diximus unus quisque iudicium. sed moneo ut ita censuram sui castiget examinis. ne se equiores

Collatio XXI abbaris Theone

aut sanctiorem diuino credat esse iudicio. quo in eum etiam apostolicarum collata sunt signa virtutum. vt taceam de tantorum patrum sententia. a quibus factum eius non solum minime reprehensum. verum etiam vsq; adeo collaudatum esse manifestum est. vt eum summis ac sublimissimis viris in diaconie electione pretulerint. Et puto tot spiritalium viro- rum deo auctore prolatum non errasse iudicium. quod etiam tanta signorum vt supra iam dictum est admiratio confirmabat.

Inquisitio cur in egypto totis diebus quinquagesime non ieiunetur nec genua in oratione curuentur. **Cap. xi.**

Sed iam tempus est vt promissae disputationis ordinem persequamur. Igitur abbas Theonas cum diebus quinquagesime nos in nostra cellula visitasset. vespertina orationum solemnitate transacta. humi paululum confidentes. cepimus diligentius percontari. cur apud eos tanta obseruantia caneretur. ne quis penitus totis quinquagesime diebus. vel genua in oratione curuaret. vel vsq; ad horam nonam ieiunare presumeret. eoq; id diligentius scrutabamur. quod nequaquam hoc tanta cautione seruari in syrie monasterijs videmus.

Responsio de natura eorum que bona vel mala vel media sunt. **Cap. xij.**

Alex abbas Theonas tali usus est sermonis exordio. Oportet quidem nos auctoritati patrum. consuetudiniq; maiorum vsq; ad nostrum tempus

per tantam annorum seriez protelate. etiam non percepta ratione cedere. eamq; vt antiquitus tradita est. iungi obseruantia ac reuerentia custodire. Verum quia causas huius rei et rationem vultis agnoscere. accipite breuiter ea que a senioribus nostris tradita super hac institutione comperimus. Veruntamen antequam scripturae diuine auctoritas proferatur. si placet de natura ipsius ieiunij et qualitate pauca dicamus. vt disputationem nostram subsequens scripturarum confirmet auctoritas. Diuina sapientia per ecclesiam sten omni rei. id est vniuersis seu prosperis seu que aduersa putantur et tristitia. tempus esse proprium designauit dicens. Omnibus tempus est. et tempus omni rei sub celo. Tempus pariendi et tempus moriendi. tempus plantandi et tempus euellendi quod plantatum est. tempus occidendi et tempus sanandi. tempus destruendi et tempus edificandi. tempus plorandi et tempus ridendi. tempus plangendi et tempus saltandi. tempus mittendi lapides et tempus colligendi lapides. tempus amplectendi et tempus longe fieri ab amplexibus. tempus acquirendi et tempus perdendi. tempus custodiendi et tempus expellendi. tempus dirumpendi et tempus sarciendi. tempus tacendi et tempus loquendi. tempus amandi et tempus odiendi. tempus belli et tempus pacis. et infra. quia tempus est inquit omni rei et omni facto. Nihil igitur ex his esse bonum perpetuum diffiniuit. nisi cum fuerit horum quid oportune et competenter expletum. ita vt hec eadem que nunc oportune gesta bene cedunt. si importuno vel incongruo tempore presumantur. inutilia inueniantur et noxia. absque his dumtaxat que per se principaliter vel bona vel mala sunt. nec aliquando possunt in contrarium diriuari. vt iniusticia. prauidentia. fortitudo. temperantia. ceteraq;

De remissione quinquagesime

virtutes. siue ediuerso vicia quorum definitiones in aliam partem cadere omnino non mutari venon possunt. Si qua vero in virumque affectu possunt aliquando transire. ut pro qualitate utentium vel bona inueniantur vel mala. hec non absolute pro sua natura. sed pro perpetrantis affectu et oportunitate temporis. vel utilia interdum vel noxia sentiuntur.

Quale bonum sit ieiunium. Cap. xiiij.

Quamobrem nunc querendum est. quid super ieiuniorum statu decernere debeamus. Virum namque similiter et ipsum bonum esse eo modo quo iusticiam. prudentiam. fortitudinem. aut temperantiam diximus. que in partem contrariam penitus transire non possunt. an mediis quid. quod interdum factum possit prodesse. interdum pretermittitur et condemnare non possit. quodque nonnunquam egisse reprehensibile sit. nonnunquam pretermittisse laudabile. Si enim in illa diffinitione virtutum. etiam ieiunium censeamus. ut inter principalia bona ciborum abstinentia collocetur. erit profecto eorum mala et criminosa perceptio. Quicquid enim principali bono contrarium est. sine dubio principale malum esse censendum est. Quod definiri a nobis scripturarum sanctarum non permittit auctoritas. Si namque tali sensu ac proposito ieiunemus ut peccatum contrahi in escarum participatione credamus. non modo nullos fructus pro abstinentia consequemur. sed etiam reatum maximam ac sacrilegi criminem. Immo apostolum contrahemus. abstinentes a cibis quos deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus. et his qui cognouerunt veritatem. quia omnis creatura dei bona. et nihil reijciendum

quod cum gratiarum actione percipitur. Qui enim putat quid commune esse illi commune est. et idcirco ob solam perceptionem esse neminem legimus condemnatum. nisi forte iunctum quid fuerit. vel postea subsecutus. per quod meruerit condemnari.

Non sit principale bonum ieiunium. Cap. xiiij.

Itaque hoc medium esse etiam ex hoc manifestissime declaratur. quia sicut non iustificat custoditum. ita non condemnat irruptum. nisi forte precepti transgressio magis quam escarum perceptio puniatur. Principali autem bono ita nullum oportet vacuū esse tempus. ut sine eo cuius esse non liceat. quod necesse est cessatione eius in malum corrumpere negligentes. Nec rursus principali malo vllum conceditur tempus. quod quod noxium semper est nunquam poterit si admissum fuerit non nocere. vel in partem vnam. quam laudabile commutari. Ac proinde ea quod qualitates statutas videmus et tempora. et que sic obseruata sanctificant. ut omnia non polluant. media esse manifestum est. ut puta nuptias. agriculturam. diuitias. solitudinis remotionem. vigilias. sacrorum lectionem. meditationemque librorum. ipsaque ieiunia. de quibus principium sermonis exortum est. Que omnia diuina preceptio. vel sanctarum auctoritas scripturarum. non ita incessabiliter obtinenda nec iugiter custodienda decernit. ut ea paululum infinis nepharium sit. Quicquid enim imperat ne decernitur morte irrogat non impletum. Quicquid vero sua dant potius quam in bent. facta pro sunt. infecta non puniunt. Et idcirco aut omnia hec. aut certe quedam. pro causa. pro loco. pro modo. pro tempore. circumspecte agere nos maiores nostri et prouide obseruare iusserunt. quia si congrue horum aliquid

Collatio XXI Abbatis Theone

actitetur aptum atq; conueniens. si in
cōgrue ineptum esse constat ac noxiū.
ac si velit quis in fratris aduēu in quo
christum debet humanitate reficere. z g
tissima susceptione complecti. austerita
tem ieiunij custodire. nonne inhumani
tatis potius crimen incurrit. quā laudē
et meritum religionis acquirit. Vel si
cum defectio z imbecillitas carnis repa
rationem viriū esse perceptione depo
scit. non acquiescat aliquis rigorem ab
stinētie relaxare. nonne magis crudelis
sui corporis homicida. q̄ salutis promi
sor est estimandus. Ita etiam cum tem
pus festiuitatis escharum congruum fo
tum et refectionem necessarie absolutio
nis indulget. si quis ieiuniorum rigida
observantiam indurpe voluerit reten
tare. necesse est vt non tam religiosus q̄
inconditus atq; irrationabilis habeat
tur. Sed et illis hec nihilominus reperi
entur aduersa. qui humanam laudem iei
unijs aucupantur. et inani ostentatiōe
palloris. famam sanctitatis acquirunt.
quos euangelicus sermo in presenti su
am recepisse mercedem pronunciat. vel
quorum per prophetam dominus ieiuni
um detestatur. z ex quorum persona cū
sibi obijciens ante dixisset. quare ieiuna
uimus et non asperixisti. hūiliauimus ani
mas nostras z nescisti. confestim subijci
ens prodidit causas cur non merentur
audiri. Ecce inquit in die ieiunij v
stri inuenitur voluntas vestra. et omnes
debatores vestros repetitis. Ecce ad lites
et contētiōes ieiunatis. et percutitis pu
gno impie. Nolite ieiunare sicut vsq; in
hanc diem. vt audiat in excelsis clamor
vester. Nunquid tale est ieiunium quod
elegi per diem affligere hominem animā
suam. Nunquid contorquere quasi cir
culum caput suum. et saccum et cineres
sternere. Nunquid istud vocauit ieiunium.
et diem acceptabile domino. Deinde in
fert docens quomodo acceptabilis fiat

continentia ieiunantis. atq; euidenter
enunciat per se solum ieiunium non pos
se prodesse nisi has que subijciuntur cau
sas habuerit consequentes. Rōne hoc ē
inquiens ieiunium quod elegi. Dissolu
ne colligationes impietatis. solue fasci
culos deprimētes. Dimitte eos qui cō
fracti sunt liberos. et omne onus dirū.
pe. Frange esurienti panē tuum. et ege
nos vagosq; induc in domū tuā. Cū
videris nudum operi eum. et carnem tu
am ne despexeris. Tunc erumpet quasi
mane lumen tuum. et sanitas tua citius
orietur. z anteibit faciē tuā iusticia tua.
et gloria domini colliget te. Tunc inuo
cabis z dominus exaudiet. clamabis et
dicet ecce assum. Videtis ergo ieiunium
neq; q̄ principale bonum a dño iudica
ri. eo q̄ non per seipsum sed per alia ope
ra bonum ac placitum dō fiat. z rur
sum ex accidentibus causis. non solū va
num. verumetiam odibile censeatur. di
cente domino. cum ieiunauerint nō exau
diam preces eorum.

¶ Quod principale bonum non pro
pter inferius bonum debeat ex
erceri.

¶ Cap. xv.

Non enim misericordia. patien
tia z veritas. vel illa predicta p
cepta virtutum. in quibus vti
q; bonum ē principale. propter ieiunia
sunt tenenda. s; potius ieiunia propter
illa. Elaborandum est enim vt virtutes
ille. que vere bone sunt ieiunijs acquirā
tur. nō vt ad ieiuniorum terminum ten
dant illarum gesta virtutū. Ob hoc er
go est utilis carnis afflictio. ob hoc ei ad
hibenda est in edie medicina. vt per illaz
ad charitatem in qua immobile ac sine
vlla temporis exceptione perpetuum bo
num est peruenire possimus. Neq; enim
medicine aurificine vel ceterarum que ī
hoc mundo sunt artium disciplina. pro

De remissione quinquagesime

pter instrumenta que ad opus eius per
tinent exercetur. et nō potius ferramēta
propter artis studium pparatur. que sic
utilia sunt pitis. ita superflua his qui ar
tis ipsius nesciunt disciplinam. Et sicut
his qui ad efficiendum opus suū eorū
ministerio fulciuntur. plurimū profunt.
ita illis qui cuius rei gratia instituta sint
ignorantes. sola eorum possessione con
tenti sunt. penitus prodesse nō possunt.
quia utilitas eorum summa in retenta
tione eorum tantum nō in operis consū
matione constituitur. Illud ergo est op
timū principaliter propter quod fiunt
illa que media sunt. ipsum vero precipu
um bonum. non ob aliam causam. s. p
pter suam tantum agitur bonitatē.

**Quomodo a ceteris bonis pri
cipale discernatur bonum.**

Cap. xvi.

Quod qdēa ceteris q media eē p diti
m. his fecerit modis. si se bonū
sit. et nō aliud aliquid. si prope se
necessarium sit. et non propter aliud. si i
mutabiliter semper q sit bonum. ac ppe
tuo suam retinens qualitatem. nunq in
partem possit transire contrariam. si ad
emptio vel cessatio eius non possit sum
mā nō inferre perniciem. si id quod illi cō
trariū est. similiter principale sit malū.
nec in partem bonam possit aliquando
transire. Que diffinitiones qb? pncipa
liū bonōz natā discernit ascribi ieiunij
omino nō pnt. Neqz enī ex semetipsis bo
na. aut ppe se necessaria sunt. q propter
acquirendam cordis et corporis purita
tem salubriter exercentur. vt aculeis car
nis obtusis. mēs purificata suo cōciliē
auctori. nec immutabiliter spqz sunt bo
na. quia plerumqz eorum intermissione
non ledimur. immo etiam in perniciē in
terdum anime importunius celebrata
tuntur. Sed nec principale malum ē id
quod illi videtur aduersum. id est. cibo
naturaliter iocunda perceptio. que nisi
intemperantia. atqz luxuria. vel alia que
dam vicia subsequantur. mala non po

test definiri. quia non qd intrat in os eo
inquinat hominem. sed que procedūt de
ore hēc coinquinant hominem. Principi
pali itaqz derogat bono. nec perfecte aut
sine peccato illud exequitur. quisquis
hoc nō propter id ipsum sed propter ali
ud aliquid facit. Omnia enim huius gra
tia facienda sunt. ipsum vero propter se
solus est expetendū.

De ratione et utilitate ieiunij.

Cap. xvij.

Alem igitur definitiones sup ie
iunij qualitate iugiter retinen
tes. ita illud totis viribus ani
mi appetamus. vt tamen tunc temuz id
nobis congruum nouerimus. si in eo tē
porum ratio. si qualitas. si mensura fue
tur. nec ita vt in ipso spei nostre terminū
defigamus. sed vt per ipsum ad purita
tem cordis et apostolicam charitatē per
uenire possimus. Igitur ex hoc ipso ieiū
nio ubi non solum specialia prefixa sunt
tempora. quibus vel exerceri debeat. vel
pretermitti. sed etiaz qualitas modusqz
propositus est. non principale bonum. s.
medium quiddam esse manifestum est.
Ceterū hēc que precepti auctoritate. vel
mandantur vt bona. vel interdiciunt vt
noxia. nunq ita exceptiōi temporum sub
iacent. vt interdum. aut que vetita sunt
fieri debeant. aut que imperata sunt pre
termitti. Recenim vltus iniusticie. patien
tie. sobrietati. pudicie. charitati. statu
tus. modus. nec rursus iniusticie. im
patientie. furori. impudicie. inuidie. atqz
superbie libertas aliquando permessa ē.

**Non semper congruum esse iei
unium.**

Cap. xvij.

Quāobrē his de ieiunij qualita
te premisis. subdenda adhuc
sanctarum scripturarum vide
tur auctoritas. p quā appet manifestū
ieiunium perpetuum custodiri nec debe
re nec posse. In euangelio ieiunantibus
phariseis vna cum discipulis Johānis
baptiste cum apostoli vt pte amici z cō

Collatio XXI Abbatis Theone

nine celestis illius sponsi. nec dum ieiuniorum obseruantiam custodirēt. discipuli iohannis qui summam iusticie se ieiunijs possidere credebant. quippe illius sectatores qui ieiunius penitentie predicatorum ita cunctis populis formā suo prebebat exemplo. vt non solum varia escarū genera. q̄ hūanis vsibz suggerūt abnueret. verū etiā cōmunem panis ipsi? eluz penit? ignoraret. dñō cōgrunt dicētes. Quare nos et pharisei ieiunam? frequēter discipuli autē tui nō ieiunant. Qui bus respondens dominus euident? ostendit. non omni tempore congruum esse ieiunium. nec necessarium alicui cum vel festiuitas temporum vel interueniēs charitatis occasio. indulgentiam refectiōis admittit. nunquid possunt inquiens filij sponsi lugere. q̄dū cum illis ē sp̄s sus? venient autē dies cū auferetur ab eis sp̄s sus et tunc ieiunabunt. Que verba licet ante resurrectionē dixerit corpis sui. tamen proprie quinquagesime temp? ostēdunt. in quo post resurrectionē quadraginta dies domino cum discipulis epulante. ieiunare illos cotidiane eius presentie gaudium non sinebat.

Interrogatio cur totis quinquaginta diebus ieiunium relaxetur. **Cap. xix.**

Germanus. Quare igitur tota quinquagesima abstinentie rigorem prandij relaxam? cū vtiq; christus quadraginta tantum diebus post resurrectionem cum discipulis fuerit commoratus?

Responsio. **Cap. xx.**

Theonas. Non incōgrua interrogatio vestra rationem interrogamine veritat? meretur agnoscere. Post ascensionem saluatoris nostri que quadagesimo resurrectionis ei? acta est die. apostoli reuersi de monte oliueti. in quo se ad patrem pergens prebuit intuentum. sicut etiam actū apostolorum lectio contestatur. ingressi hierosolimam. decem diebus aduentum sp̄i

tus sancti expectasse referuntur. quibus expletis quinquagesima cum die cū gaudio susceperunt. et ita est per hęc festiuitatis huius numerus euidenter impletus. Quem in veteri quoq; testamento legimus figuraliter adumbratum. in quo cōsummatas hebdomadibus septē. primitiarum panis per sacerdotes domino iubeatur offerri. qui veracissime per apostolorum predicationem. qua in illo die concionati leguntur ad populum. oblatus domino comprobatur. verus scilicet primitiarum panis. qui nonne doctrine institutione prolatus. quinq; milibus virorum esce sue munere satiat? primitiuū de iudeis christianorum populum dñō consecrauit. Et idcirco hi quoq; decem dies cum superioribus quadraginta pari solennitate sunt ac leticia celebrandi. Cuius festiuitatis traditio. per apostolicos viros ad nos vsq; transmissa eodē tenore seruanda est. Ideo namq; in ipsis diebus nec genua in oratiōe curuātur. quia inflexio genuū. velut penitentie ac luctus indicium est. Unde etiam per omnia eandem in illis solennitatem quam die dominica custodimus. in qua maiores nostri. nec ieiunium agendum. nec genu esse flectendum. ob reuerentia et resurrectionis dñice tradiderunt.

Interrogatio vtrū abstinentia ieiunij relaxata nō obsit corporis castitati. **Cap. xxi.**

Germanus. Potest ne hec ca. ro insolitis blandimentis tam longe festiuitatis illecta. nō aliquid sentuosum de illo quāuis absceso viciorum fomite germinare. aut mēs presumptis vltra consuetudinez dapibus onerata. nō erga famulatū corporis rigorem dñationis sue inflectere. presertim cū in nobis viridior eras. cito ad rebellionē subdita possit membra compellere. si vel escas solitas abundantius vel certe insolitas licentius presumamus?

Responsio de seruādo continētie temperamento **Cap. xxij**

De remissione quinquagesime

Theonas. Si vniūsa q̄ gerimus. rōnabili mētis appēdam? examīe. et d puritate cordis nostri n̄ alioz iudiciū s̄ nostrā sp̄ p̄scia3 cōsulamus. certū ē istā refectionis intēcapē. dinē iuste districtiōi obesse n̄ posse. si modo vt dictū ē equā indulgētie cōtinētieq3 mensuram pari lance ppendēs. vtrāq3 similiter nimietatem mens incorrupta castiget. et vtrum spiritum nostrum delictiarum deprimat pondus. an vero alteram hoc est corporis partem. maior abstinentie inclinet austeritas. vera discretiōe distinguat illam vel cōprimens vel blēuans portione. quā vel extolli senserit vlt grauari. Nihil enī dñs noster ad cultuz atq3 honorem suū absq3 iudiciū moderatione vult fieri. quia honor regis iudiciū diligit. Et idcirco sapientissimus Salomon vt in neutram partem vergente iudicio declinemus. admonet dicens. *Honora deū de tuis iustis laboribus. et delibabā ei de fructibus iusticie tue.* Etenī resideret in conscientia nostra incorruptus q̄dam ac verus iudex. qui nōn q̄ sup̄ statu puritatis nostre cunctis errantib3 solus ipse nō fallitur. Omni igitur cautiōe atq3 sollertia. iugis circumspecti cordis fuerit intētio. ne quo modo iudicio nostre discretiōis errāte. aut inconsiderate continentie cupiditate succensi. aut deliterio nimie remissionis illecti. substantiam virium nostrarum inique trutine examinatione libremus. sed in altera quātem lance anime puritatem. in altera vires corporis collocantes. ita vero conscientie iudicio vtrāq3 pendamus. vt in neutram partem vnius rei affectu pponderante peruersi. vlt ad immodicā districtiōem. vel ad nimiaz remissionem. equalitatis libram propensius inclinemus. et illud nobis vel pro remissionis vel pro districtiōis nimietate dicatur. Nonne si recte offeras. nō autem recte diuidas peccasti. Illas etenim ieiuniorum victimas. quas nobis violenta viscerum cōuulsione inconsiderate extorquentes. do

mino recte offerre nos credimus. ille qui diligit misericordiam et iudiciū execrat dicens. *Ego dominus diligēs iudiciū. et odio habens rapinam in holocaustū.* Illos etiam qui oblationum. id est officiorum atq3 actū suorum precipua adfotum carnis atq3 vsus p̄prios presumētes. reliquias eorū domino ac minimā deferunt portiones. velut operarios fraudulentos sermo diuinus ita cōdemnat. *Maledict⁹ qui facit opus domini fraudulenter.* Non ergo immerito eum qui se ita iniquo fallit examine. increpat dñs dicens. *Geruntamē vani filij hominū. mēdaces filij hominū in stateris. vt decipiant.* Et idcirco beatus Apostolus vt discretiōis moderamina retinentes. in neutram partem illecti nimietate vergamus. ammonet dicens. *Rationabile obsequium vestrū.* Quā rez etiā legislator similiter interdicit. ita precipiēs. *Statera iusta. et equa sint pondera. iustus modius. equusq3 sextarius.* Salomone q3 parem super hoc suam proferente. pōd⁹ magnum et pusillum. et mensure duplices. immūda sunt apud dominū. vtrāq3. et qui facit ea in adiunctionibus suis cōpedietur. Proinde non solum illo quo diximus. sed etiā h̄ modo studendū est nobis. vt nec iniqua pondera in cordibus nostris. nec in horreis cōscientie nostre mensuras duplices habeamus. id ē. ne ea ipi que districtiōis regulam molliunt. remissione indulgentia presumētes. eos q̄b3 x̄bū dñi p̄dicam⁹. districtiōrib3 preceptis et ḡuiorib3 q̄ ipsi perferre possimus ponderibus obuiamus. Qd cum facimus. quid nisi duplici pondere atq3 mensura preceptorum domini mercedem frugemq3 vel appendimus vel metimur. Si enim aliter ea nobis. aliter nostris fratrib3 dispensem⁹. recte increpam⁹ a domino. eo q̄ stateras dolosas ac mensuras duplices habeamus. h̄m illam sententiam Salomonis q̄ dī. *Abominatio ē dñō pōd⁹ duplex. et statera dolosa. n̄ est bonū i p̄spectu. ei⁹.* Hoc etiā modo

Collatio XXI Abbatis Theone

reatū doli ponderis duplicisq; mēsu-
re euidenter incurrimus. si districtiora
quedam que priuatim per nostras cellu-
las exercere consueuimus humane lau-
dis cupiditate coram fratribus ostente-
mus. abstinentiores scilicet et sanctiores
apparere affectantes humano cōspectui
q̄ diuino. Qui morbus precipue non
modo vitandus. verum etiam abhomi-
nandus est nobis. Sed interim a questi-
one proposita paulo lōgius euagati. ad
eandem a qua discessimus reuētamur.

De refectionis tempore atq; mē- sura.

Cap. xxiij.

Item situr predictorū dierū ita
est custodienda solennitas. vt
corporis atq; anime cultui pro-
sit magis remissio indulta q̄ noceat. q̄
nec illi⁹ festiuitatis gaudiū aculeos car-
nis obtundere. nec immitis ille aduersa-
rius dierum nouit reuerentia mitigari.
Et ergo et diebus festiuis statuta cōsue-
tudinis solennitas p̄seruet. et saluberris-
mus parsimonie modus minime trāscē-
datur. sufficit vt indulgentiam remissio-
nis eo vsq; progredi patiamur. vt cibis
qui hora diei nona fuerat capiendus. pau-
lo citius id est sexta hora pro festiuitate
temporis capiatur. ea ratione dumtaxat
vt escarum solitus modus vel qualitas
nō mutetur. ne puritas corporis. vel ite-
gritas mentis. abstinentia quadragesi-
me diligentius acquisita. quinquagesi-
me remissione tepereat. nihilq; nobis p-
sit acq̄sisse ieiunij qd̄ mox amittere co-
gat incauta saturitas. p̄sertim cū etiā
hostis nostri nō ignota versutia. tūc p̄-
cipue munitionem nostre puritatis ipu-
gnet. cum eius custodiam fēserit solen-
nitatis celebritate laxatam. Quāobrem
vigilantissime prouidendum est. ne vn-
q̄ mentis nostre vigor. blandis seducti-
onibus eneruetur. ne vt supra iam dictū
est. castimonie puritatez quadragésime
labore quesitam. quinquagesime requie
ac securitate p̄damus. Et idcirco nulla

penitus in ciborum qualitate vel modo
admittatur adiectio. sed ab escis quarū
continentia dieb; ieiunij p̄ integritate
pudicie vtebamur. etiā diebus celebra-
rimus similiter temperemus. ne leticia fe-
stiuitatis perniciosissimā nobis carnali-
um incentiuorum suscitans pugnā. ver-
tatur in luctum. illamq; nobis excellenti-
orem que gaudio incorruptiōis exultat
festiuitatem mentis eripiat. et incipiam⁹
post breuē carnalis leticie vanitatē. amif-
sam cordis pudiciam longo penitētie
merore deflere. Studendum quinimo ē.
vt nō frustra ad nos illa prophētie ad-
hortationis cōmonitio dirigatur. Cele-
bra iuda festiuitates tuas. et redde vota
tua. Si enī continentie iugitatem inter-
iecta dierum solennitas nō mutarit. spi-
ritalibus ferijs iugiter perfruemur. et ita
nobis a serui operatione cessantibus.
erit mensis ex mense. et sabbatum ex sab-
bato.

Interrogatio de diuersa obser- uatione quadragésime.

Cap. xxiiij.

Germanus. Quid cause est
vt sex hebdomadibus quadra-
gésima celebretur. licet in quis-
dam prouincijs religionis forsitan pro-
pensior cura. adieciisse hebdomadam etiā
septimā videatur. cum neuter numerus
die dominico sabbatoq; subtracto. qua-
draginta dierum impleat summā. Sex
enim et triginta dies in ipis hebdomadi-
bus tantūmodo concluduntur.

Respōsio eo q̄ ad āni decimas quadragésime ieiunium refera- tur.

Cap. xxv.

Theonas. Licet quomndaz
pia simplicitas hui⁹ rei ampu-
tet questionem. tamen quia etiā
illa que alius interrogatiōe indigna di-
xisset scrupulosius p̄scrutantes integrā
obseruatiōē nr̄e ac mīsterij x̄itatē desidera-
tis agnoscere. euidentissimā hui⁹ etiā rei
p̄cipiterōem. vt manifestius approbetis

De remissione quinquagesime

nihil irrationabile nros tradidisse maiores. Lege moſayca vniūſo p̄lo generalis ē p̄mulgata p̄ceptio. decimas tuas ⁊ primitias offeres dño deo tuo. Itaq; q̄ ſubſtantiarū noſtrarū oīm q̄ fructuum decimas offerre p̄cipimur. multo magis neceſſe eſt vt ipſius quoq; cōuerſationis noſtre et humani vſus operūq; noſtrorū decimas offeramus. que proſecto in ſupputatione quadageſime euidentē implentur. Omnī enī dierum numer⁹ quibus reuolutus in orbe annus includitur. triginta ſex ſemis dierū numero decimatur. In ſeptē vero hebdomadib; ſi dies dñici et ſabbata ſubtrahantur. quinq; ⁊ triginta ſuper ſunt dies ieiunijs deputati. ſi adiecta illa vigiliāz die qua vſq; in galloꝝ cantū illuſcenteſ dominica ieiuniū ſabbati proteſtatur. non ſolum ſex ⁊ triginta dierū numerus adimpletur. verū etiā p̄ decimis quinq; diez quī reſidui videbantur. ſi illud qđ ſuper eſt adiectū noctis ſpaciū cōputet. plenitudini totius ſumme omnino nō deerit

Quomodo etia; primitias noſtras domino debeamus offerre.

Cap. xxvi.

Quid vero de primitijs dicam. quas ab omib; q̄ chriſto fidelit̄ ſamulāt quotidie certū eſt exhiberi. Nam cum ex p̄recti a ſomno. et q̄ ſi rediina poſt ſopore a lacritate ſurgentes. priuſq; motū ſenſus vſq; corde cōcipiāt. vel memoria aut curā rei familiaris admittāt. cogitationū ſuarū ort⁹ atq; principia. diuinis conſecrant holocauſtis. quid niſi p̄micias vere ſuorū fructuum. per ſummi ſacerdotē ieſum chriſtū. pro vſu vite huius ⁊ imagine quotidiana reſurrectionis exoluūt. Quig; etiam a ſomno excitati. hoſtiā iubilationis ſue deo ſimiliter offerētes. primo lingue ſue motu ipm̄ inuocant. ipſius nomē laudes q̄ cōcelebrāt. atq; ad canendos ei hymnos. prima labioꝝ clauſtra referantes. i. molant deo ſui oris officia. Qui etiā p̄a.

ri deferūt modo p̄ma manuꝝ ſuarum gressumq; libamina. cum eꝫcubilib; cōſurgētes in p̄ore conſiſtūt. ⁊ p̄uſq; in p̄p̄ijs cauſis mēbroꝝ ſuorū fungātur officio. nihil ſibi de miniſterio eorū ante decerpūt. ſed ad ipſius honore promouent gressum. atq; in eius laudatiōe deſigūt. et ita cunctoꝝ motū ſuorum primitias protenſione manuꝝ. incuruatione genuum. et totius corporis proſtratione perſoluūt. Illud enī qđ decantatur in pſalmo alias implere non poſſumus. p̄ueni in maturitate ⁊ clamauit et p̄ueniēt oculi mei ad te diſcululo vt meditarer eloq̄a tua. et mane oratio mea p̄ueniet tibi. vt poſt quietē ſomni in hanc lucē vt ſupra diximus. velut e tenebris ⁊ imaginaria morte reuocati. d̄ vniūſis officijs mentis ⁊ corporis nihil oſmino in noſtr̄ preſumere neceſſitatiꝝ audeam⁹. Nul. lus namq; eſt alius quem aut p̄pheta p̄ueniēt matutinus. aut nos p̄uenire ſi militer debeamus. niſi aut noſmetipſos. id eſt. occupationes noſtras ⁊ affectus. curasq; mortales ſine quibus eſſe n̄ poſſumus. aut ſuggeſtiones ſubtiliſſimas. imici quas nobis adhuc quieſcentibus ac ſopore tēmerſis. per ſantaſias inaniū ſomniorum inferre conatur. quibus nos mox euigilatuꝝ occupet ⁊ inuoluat. vt primitiarum noſtrarum opima deflorans. primus ipſe decerpāt. Quaz obrem omni nobis cautione curandum eſt. ſi tamen vim predicti verſiculi opere volumus adimplere. vt ita primos matutinarum cogitationū ortus ſollers vigilantiā tueatur. ne quid ex eis feſtina p̄ſumptio luentis attaminet inimici. noſtrasq; primitias tamq; viles iam atq; communes a domino faciat reprobari. Qui ſi p̄uenientis a nobis pernigili mētis circumſpectione nō fuerit. anticipatiōis nequiſſimā conſuetudinem nō teponeſ. quotidie nos fraudib; ſuis p̄uenire n̄ deſinet. Et idcirco ſi placitas ⁊ acceptabiles deo p̄mitias ex fructib; n̄re iūq; optam⁹ offerre n̄ mediocre ſollicitudinē

Collatio XXI Abbatis Theone

debemus impendere. ut omnes nostri corporis sensus. matutinis precipue hori tan-
q̃s sacrosancta dñi holocausta in omni-
bus illibata atq̃ intacta fuemus. Qd
reuerentis genus multi etiam secularis
nim summa cautione custodiunt. qui an-
te lucem vel diluculo consurgentes. neq̃
q̃s familiaribus ac necessarijs mudi bu-
ius actibus implicātur. priusq̃ cuncto-
rum actū suorum operationūq̃ primi-
tias. ad ecclesiam cōcurrētes diuino stu-
deant consecrare conspectui.

**Cur diuerso dierum numero q̃-
dragesima a plerisq̃ obserue-
tur.**

Cap. xxvij.

Porro quod dicitur. diuerso mo-
re. id est. sex vel septem hebdoma-
dibus per nonnullas puincias
quadragessimā celebrari. vna quēadmo-
dum diximus ratio idemq̃ ieiuniorum
modus diuersa hebdomadarū observa-
tione cōcluditur. Hi enī sibi sex hebdo-
madarū obseruantia p̃fixerūt. qui pu-
tant die quoq̃ sabbati ieiunandū. Sex
ergo hebdomadas ieiunia persoluunt.
qui eosdez sex et triginta dies per sabba-
ta sexies reuoluta cōsummant.

**Quare vocetur q̃dragesima cū
triginta et sex tantummodo die-
bus ieiunetur.**

Cap. xxvij.

Qua ergo quemadmodum dixi-
mus ratio. idemq̃ est ieiunioz
modus. licet in hebdomadarū
numero discrepare videatur. Sed pro-
fecto cum rationē huius rei hūana obli-
terasset incuria. tempus hoc quo anni-
uersarie ut dictū est decime deo triginta
sex semis ieiunijs offerūtur. quadragesi-
me nomen accepit. qd̃ fortasse vel ppter
hoc visus sit h̃ vocabulo debere cēseri.
q̃ moyses vel helyas vel ipse dñs noster
iesus christus quadraginta diebus ieiun-
asse traduntur. Ad cuius numeri sacra-
mentuz illi quoq̃ quadraginta anni q̃-
bus israel est in solitudine cōmoratus. et
quadraginta similiter māsiones quibz
eam mystice pertransisse describit. nō in-

cogne coaptantur. Et fortasse ip̃a deci-
matio recte quasi ab vsu telonei q̃dra-
gesime nomē accepit. Ita enī illa publi-
ca vulgo vocatur exactio. ex qua tāta lu-
cri portio regis cōmodis deputatur. q̃n-
tum et a nobis a rege omniū seculorū pro
vsu vite nostre legitimū quādragesime
rectigal exigit. Sane licet h̃ ad ppositā
nō p̃tineat quēstionē. tñ q̃ se obtulit nar-
rationis occasio. nec h̃ quidē pretereun-
dū puto q̃ frequētissime seniores nostri
idcirco illis diebus maxime impugnari
omne monachorum genus antiqua ini-
mice gentis consuetudine testabantur.
et ad transmigrandum de suis sedibus
acrius perurgen. eo q̃ fm̃ illam similitu-
dinem qua tūc egyptij filios israel vio-
lentis afflictionibus opprimebant. nunc
quoq̃ verum israel. id est. monachorum
plebez intellectuales egyptij duris ac lu-
tulentis opibz icurruare conēt. ne p̃amica
do q̃etē trā egyptiā deserēt. ad heremū
p̃tutū salubriter transeamus. ita ut adū-
sum nos pharao infremēs dicat. Quid si
sunt. et idcirco vociferātur dicentes. ea-
mus et sacrificemus dño deo nostro. Op-
primātur laboribus et solliciti sint in opi-
bus suis. et nō sint solliciti in verbis va-
nis. Raz vtiq̃ vanitas impiorū sanctū
dñi sacrificium qd̃ nō nisi in heremo li-
beri cordis offertur. summaz esse astruit
vanitatem. abominatio est enī peccato-
ri religio.

**Perfecti supergradiantur le-
gem q̃dragesime.**

Cap. xxix.

HAc igit̃ quadragesime lege qui
iustus atq̃ perfectus est. non te-
netur. nec exigui hui? canonis
subiectione contentus est. quez profecto
illis qui per totum anni spaciūz delicijs
vel negocijs secularibus implicantur. ec-
clesiarū principes statuerūt. ut vel hac
legali quodāmodo necessitate cōstricti-
bis. saltey diebus vacare dño cogerent.
ac dierum vite sue quos totos quasi fru-
ctus quosdam fuerant voraturi vel de-
cimas domino dedicaret. Ceterum iusti

De remissione quinquagesime

quibus let nō est posita. quicq̃ spiritali
bus officijs non exigam illam. id est. de
cimā partē. sed totū vite sue tempus im-
pendunt. quia liberi sunt a decimarū le-
galīū functione. idcirco si eos supueniēs
honestā et sancta necessitas coartarit. au-
tent stationē ieiunij absq̃ vlla discepta-
tione laxare. Non enī ab eis decimarū
exiguitas mutilatur. qui omnia sua dño
secum pariter obtulerunt. Quod profe-
cto absq̃ summo fraudis reatu facere il-
lenō poterit. qui nihil volūtarie offerēs
deo. inexcusabiliter soluere decimas su-
as legis necessitate cōpellitur. Quapro-
pter liquido cōprobatur perfectū eē nō
posse famulum legis. qui vel illa q̃ probi-
bentur canet. vel illa que precipiuntur exe-
quitur. sed illos vere esse perfectos q̃ etiā
his que a lege concessa sunt nō vtuntur.
Et hac ratione cum de moysaica lege di-
cat. nihil enī ad perfectū duxit lex. non
nullos sanctorum in veteri testamento p-
fectos legimus extitisse. q̃a transcenden-
tes legis imperium sub euangelica perfe-
ctione vixerunt. scientes q̃ iustis non est
lex posita sed iniustis et nō subditis. ip̃is
et peccatoribz. sceleratis et contaminatis

De causa et initio quadragesime

Sciendum igitur sane hanc ob-
seruantiam quadragesime. q̃
diu ecclesie illius primitiue per-
fectio inuiolata permansit. penitus non
fuisse. Non enim precepti huius necessi-
tate nec quasi legali sanctione cōstricti-
artissimis ieiuniorum terminis claudes-
bantur. qui per totum anni spaciū equa-
li ieiunio concludebantur. Verū cū ab il-
la apostolica deuotione desiscēs quoti-
die credentium multitudo suis opibus
incubaret. ne eas vsui cunctorū fidelīz
fm apostolorum instituta diuideret. sed
priuatī impendijs suis consulens nō ser-
uare tantū. s̃ etiā augere p̃tenderet. ana-
nie et saphire exemplum nō contenta se-
ctari. id tūc vniuersis sacerdotibus pla-
cuit. vt homines curis secularibus illiga-

tos. et penē vt ita dixerim continentie vl-
tīmū cōpunctionis ignaros. ad opus sanctū
canonica ieiuniorū indictione reuocaret.
et velut legalīz decimarū necessitate cō-
pellerent. q̃ vtq̃ infirmis. pdesse posset.
et perfectis preiudicare non posset. qui
sub gratia euangelij constituti volunta-
ria legem deuotione transcendūt. vt ad
illam apostolicę sententię beatitudinem
possint peruenire. Peccatū enī in vobis
nō dñabitur. nō enī estis sub lege. s̃ sub
gratia. Vere enī dñationē in illo nō pōt
exercere pctm. q̃ dñatur affectibz pctōz

Interrogatio quēadmodū in-
telligi debeat q̃ ait apostolus
peccatum in nobis non dñabi-
tur.

Cap. xxxi.

Germanus. Quia nō pōt fal-
lar hec apostoli esse sententiā. q̃
securitatem nō solū monachis
sed etiā omnibus christianis generaliter
reprobat. nīmīū nobis videtur obscu-
ra. Cum enim cunctos qui euāgelio cre-
dunt a iugo et dñatione peccati liberos
atq̃ alienos esse pronūciat. quomodo pe-
ne in omnibus baptizatis vincit dñatio
peccatorū. fm sententiā domini qua ait.
Omnis qui facit peccatum seruus ē pec-
cati.

Responsio de differentia gratie
et legalium preceptorum.

Cap. xxxij.

Theonās. Questionē nobis
rursus immodicam inquisitio
vra cōmonit. cuius vim licet sci-
am ab ineptis nec tradi posse nec per-
cipi. tamē iquātū potero verbis absolue-
re et breuiter expedire temptabo. si modo
intellectus vester ea que dicemus etiam
operibus subsequatur. Quęcunq̃ enī
nō per doctrinā sed per experientiaz co-
gnoscuntur. sicut tradi ab inepto ne-
queūt. ita nec mente cōcipi. vel teneri. ni-
si ab eo qui simili studio fuerit atq̃ insti-
tutione fundatus. Et idcirco necessariū
reor. vt primū diligentius inquiramus.
qd̃ nam sit. ppositū vel voluntas legi. vt

Collatio XXI abbatis Theone

que gratie disciplina atq; pfectio. vt cō
sequēter ex his. siue dñationē pcti. siue
expulsionē eius possim⁹ agnoscere. Ita
q; lex pncipaliter iubet expeti copulā nū
ptiarū dicēs. Beatus qui habet semē in
syon. et dōmesticos in hierusalem. et ma
ledicta sterilis q̄ nō peperit. Econtrario
gratia ad incorruptionis perpetue puri
tatē et castimoniam nos bte xginitatis in
uitat. Beate inq̄ens sterilis q̄ nō genu
erunt et vbera que nō lactauerunt. et qui
nō oderit patrē et matrē et uxore. nō pōt
mens esse discipulus. et illud apostoli. re
liquū est vt et q̄ habet uxores tamq̄ nō
habētes sint. Lex dicit. decimas tuas et
pmicias nō tardas offerre. grā at dic. si
vis perfectus esse. vade et vende oīa que
habes et da paupib. Lex talionū cōuici
orū et iniuriarū nō prohibet vltione. di
cens. oculuz. poculo. dentē p. dente. grā
cōgēminatione iniuriarū vel cedis que
fuerint irrogate. nostrā patientiā vult p
bari. et ad duplicis dispendij tolerantia
paratos esse nos precipit. q̄te pcusserit i.
quies in dexterā maxillam prebe ei et alte
ram. et illi q̄ vult tecum iudicio cōtende
re. et tunicā tuā tollere. dimittee et pal
lium. Illa inimicos odio habēdos. bec
ita diligendos esse decernit. vt p ipis dō
semper censeat supplicandum.

De eo q̄ leuioza sint euangelij precepta q̄ legis. Cap. xxxiiij

Quam igitur quis hoc euangelij
ce pfectionis culmē ascenderit
iste profecto supra omnē legem
tantarū virtutū meritis sublimatus. et
vniuersa q̄ per moysen precepta sunt q̄
parua despiciens. tantuz sub gratia sal
uatoris se esse cognoscit. cuius adiutorio
se ad illū sublimissimū statū intelligit p
uenisse. Non ergo dñatur in eo peccatū
quia charitas q̄ diffusa est in cordibus
nrīs. p spiritū sanctū qui datus est nob
oēm alter⁹ cuiusq; rei excludit affectū.
nec potest aut venia cōcupiscere aut im
perata cōtemnere. cuius totū studiū. to
tūq; desiderij diuino amorī semper in

tentū. vsq; adeo viliū rerū oblectatione
nō capitur. vt etiā his q̄ cōcessa sunt nō
vtatur. In lege aut in qua cōiugiorū iu
ra fuant. q̄uis cohibita luxurie euaga
tio vni tantū femine mancipetur. tamen
neq; possunt carnalis cupiscētie acul
lei nō vigere. et difficile ē vt ignis cui eti
am studiose pabula suggerūt. ita pre
fixis terminis includatur. vt non etiā lex
tra euagatus amburat quicq; attigerit
Cui etiā si sua illa ita sp occurrat obie
ctio. vt exstnuare extrinsecus nō sinatur.
tamē etiā dū cohibet incendit. q̄a volu
ptas ipa culpabilis ē. et ad velocissimos
adulterioz raptas excessus consuetudo
cōcubitus. Ceterū quos gratia saluato
ris sancto incorruptionis amore flāma
uerit. ita oēs carnalium desiderioz spi
nas dñice charitatis igne cōsumūt. vt ne
tepens fanilla vicioz refrigeriū integri
tatis imminuat. Legis ergo famuli a li
citorū vsu ad illicita prolabūt. grē par
ticipes dū licita cōtemnūt illicita nō no
uerunt. Sicut aut viuunt in cōiugij amo
re peccatū. ita etiā in eo qui decimas su
as et primicias tantū est reddere conten
tus. necesse ē enī cū dum tardat aut ne
gligit. aut in qualitate earum. aut in q̄n
titate. aut in q̄tidiana distributōe pecca
re. Quē enī iubetur ea que sua sunt infa
tigabiliter indigentibus ministrare. q̄li
bet ea summa fide ac deuotione dispen
set. tamē difficile est vt nō laqueos pctō
rum frequenter incurrat. In illis vero q̄
consiliū dñi nō spreuerūt. sed omnē sub
stātiā suā paupib. progātes. sūpta sua
cruce largitorē celestī grē s̄sequūt. pctm
nō pōt dñari. Nō enī cū dispensantē sa
cratas iam christo opes et quasi alienas
pia distributione pecunias. infidelis ser
uandi victus cura mordebit. nec elemo
syne hilaritatem abijcit mesta cūctatio.
quia quod semel totū obtulit deo. id iā
alienum sine proprie necessitatē recorda
tione aut angusti victus timore dispigit.
qui certus est cū ad desideratam perue
nerit nuditatē. multo magis a deo se q̄

De remissione quinquagesime

voluerem celi esse pascendum. Contra-
rio is qui substantiam retinens munda-
lem. aut decimas fructuum suorum atque p-
mitias. aut partem pecuniarum constri-
ctus legis antiquae sanctione distribuit.
licet peccatorum suorum ignem maxime
elemosine rorare restinguat. impossibile ta-
men est. quantavis opes suas magna-
nimitate dispenset. ut se ad plenum eruat
a donatione peccati. nisi forte per gratiam
saluatoris. cum re etiam ipsam affectum de-
posuerit possidendi. Dari modo non po-
test non cruento peccati imperio famula-
ri. quicumque oculum pro oculo. dentem
pro dente. et precepto legis eruere. aut in-
imicum suum odio manulit habere. quia
necesse est eum dum talionis vicissitudi-
ne vlcisci suam optat iniuriam. dum con-
tra inimicos odij amaritudinem haurit. fu-
rois atque ire perturbatione semper accen-
di. Quicumque vero sub euangelice gratie
illuminatione versatur. ac malum non re-
sistendo superans. sed ferendo dexteram
percutienti maxillam. etiam alteram pre-
bere voluntarius non moratur. et volens
ti aduersum se de tunica litigium commo-
uere remittit et pallium. qui quod diligit in
inimicos suos. et orat pro calumniatoribus
sibi. hic peccati spulit ingui ac vicula diru-
pit. Non enim viuunt sub lege. quoniam non in-
terimit seminaria peccatorum. unde non
immerito de ipsa beatus apostolus. repro-
batio inquit fit precedentis mandati. pro-
pter infirmitatem eius et inutilitatem. nihil
enim ad perfectum adduxit lex. et dominus
per prophetam. et dedit inquit eis precep-
ta non bona. et iustificationes in quibus
non viuunt in eis. sed viuunt sub gratia. qui
non ramos tantum nequitie amputat.
sed ipsas penitus radices noxie voluntatis
euellit.

**Quomodo quis probetur
esse sub gratia. Cap. xxxiiij.**

Quiscunque ergo perfectionem eu-
angelice studuerit tenere doctrine.
hic sub gratia constitutus pec-
cati donatione non premitur. Hoc est in-

esse sub gratia. quae a gratia mandantur
implere. Quicumque vero perfectiois eu-
angelice plenitudini subiectus esse noluerit.
non ignoret se quousque baptizatus sibi
videatur ac monachus non esse sub gra-
tia. sed legis adhuc vinculis prepeditus
peccati pondere pregruari. Propositum
namque est eius qui omnes a quibus re-
ceptus fuerit gratia ad optionem assumit.
non destruere sed superedificare. nec eu-
anare sed adimplere moysae sanctio-
nes. Quod nonnulli penitus ignorantes.
et consiliorum atque exhortationum christi
magnificentiam negligentes. ita presum-
ptua libertatis securitate soluuntur. ut
non solum christi precepta tanquam ardua non
attendant. verum etiam ipsa illa quae illis
incipientibus paruulisque moysae lege
mandata sunt. velut antiquata contem-
nant. illud quod apostolus execratur no-
xia libertate dicentes. Peccabimus. quia
non sumus sub lege sed sub gratia. Qui
ergo nec sub gratia est. quia nequaquam ad
dominice doctrine culmen ascendit. nec
sub lege. quia etiam ipsa illa paruula le-
gis mandata non suscepit. hic duplici pec-
catorum oppressus imperio ob hoc solum
gratiam christi percepisse se credit. ut per
noxiam libertatem ab eo fieret alienus. in
illud incidens quod apostolus petrus ne in-
curramus enunciat. Quasi liberi inquit agi-
te. et non quasi velamen habentes mali-
cie libertatem. Beatus quoque apostolus
paulus. vos enim inquit in libertatem vo-
cati estis fratres. id est ut absoluti sitis a do-
minatione peccati. tantum ne libertatem
in occasionem carnis. id est frustra-
tionem legalium mandatorum credatis
esse licentiam viciozorum. Nec vero liber-
tas. quia nusquam nisi ubi sit tantum ubi do-
minus commoratur. paulus apostolus do-
cet. Dominus inquit spiritus est. ubi autem
spiritus domini. ibi libertas. Quapropter
propter nescio vestrum hunc beati apostoli sen-
sum sicut hi qui experti sunt sapiunt. ex-
primere atque elucidare potuerim. vnum
scio apertissime illum etiam sine expositione

tione cuiusq[ue] omnibus referari. q[ui] praetice[n]s id est actuale[m] perfecte tenuerint disciplinam. Non enim laborabunt ut quod iam operando didicerunt. intelligant disputando.

Interrogatio cur interdum propensius ieiunantes carnalibus incentiuis acius vrgeamur.

Cap. xxxv.

Germanus. Obscurissimam questionem et multis etiam ut putamus incognitam apertissime fuelaſti. Unde ut h[ic] quoq[ue] profectui n[ost]ro adicias deprecam[ur]. ut cur int[er]dū etia[m] propensius ieiunantib[us] nobis. et exhaustis atq[ue] defectis. vehementiores pugne corp[or]is excitent diligēt[er] edisseras. Nā plerūq[ue] etiā expectecti e somno. cū deprehēderimus nos corp[or]alis veneni contagium pertulisse ita deſicimur cōscientia. ut ne ad ip[s]am quidem oratione[m] conſurge reſiducialiter audeamus.

Respo[n]ſio q[uod] hec questio future collatio[n]i debeat reſeruari.

Cap. xxxvi.

Stheonas. Studium quide[m] vestrum. quo perfectionis via[m] nō transitorie sed plene atq[ue] perfecte desideratis attingere. infatigabilē huic disputationi nos prouocat inbere. nec enī de exteriorē castimonia. et circumciſione manifesta. ſed illa quę in occulto est diligenter inquiritis. ſcientes in hac viſibili carnis continentia. perfectionis plenitudinem nō inesse. quę haberi v[el] p[er] necessitatē v[el] p[er] hypocrisim etiā ab infidelibus poteſt. ſed in illa cordis voluntaria et inuiſibili puritate. Quā cū beatus apostolus ita predicet. non enim qui in manifesto in deus. neq[ue] quę in manifesto in carne est circumciſio. ſed qui in occulto in deus. et circumciſio cordis in ſpiritu. nō litera. cuius laus nō ex hominib[us] ſed ex deo est. q[ui] ſol[us] ſec[us] cordiū ſecreta rimatur. tamen quia ſatiſſieri deſiderio v[est]ro ad plenum nō poteſt. breue enim quod ſuperest ſpaciū noctis. ad inda-

gandam hanc obſcuriſſimā nō ſufficit questionem. congruum reor ut interim differat. Senſim ei hec et corde ab omni cogitationum ſtrepitu penitus abſoluto ut a nobis proferri. ita v[est]ris deſentimentibus intimari. que ſicut propter cōſciētie purificationē oportet inquiri. ita niſi ab eo qui donū integritatis expert[us] est tradi assignariq[ue] nō poſſunt. Nō enī queritur quid inaniū argumenta v[er]borum. ſed interna conſcientie fides et maior vis vitaq[ue] ſculcet. Et idcirco de emūdationis huius ſciētia atq[ue] doctrina. n[on] proferri aliquid niſi ab experto. nec trāſfundi quicq[ue] poteſt. niſi in cupidissi[m]ū valdeq[ue] ſollicitū virtut[is] ip[s]i[us] amatozem. qui nō eam vacuis nudisq[ue] ſermonib[us] ſciſcitando. ſed totis animi viribus annitendo optet attingere. ſcilicet non ſtudio loquacitatis infructuoſe. ſed deſiderio puritatis interne.

ExPLICIT collatio p[ri]a abbatis theone de remiſſione quinquageſime. Incipiunt capitula collatio[n]is ſecūde abbatis theone de nocturnis illuſionibus.

Cap. i.

Oſiterato ad abbatem theonā reditu noſtro ei[us]q[ue] exhortatione.

i **C**ōmemoratio interrogationis noſtre cur maiorē abſtinentia[m] maior interdum carnis impugnation[is] ſubſequatur.

ii **T**ripli ratione pueniat genitalis fluxus egeſtio.

iii **I**nterrogatio an ad ſacroſanctā cōmunionē accedere liceat nocturna illuſione pollutum.

v **R**espo[n]ſio quando reatu[m] cōtrahat hec paſſio dormienti.

vi **E**nōnūq[ue] etiā inimici factione hec contingat illuſio.

vii **E**nūq[ue] dignum ſe cōmunionē dominica quiſpiam debeat indicare.

viii **O**biectio eo q[uod] omnes dominica

Collatio xxii abbatis Theone

coione priuandi sint si nullus est absq; peccato.

ix **R**esponsio eo q multi sancti esse possint nemo absq; peccato nisi christus.

x **S**olus fili? dei absq; vilo peccati vulnere vicerit tēptatorē.

xi **N**i similitudine carnis peccati solus venerit christus.

xii **I**n iusti & sancti oēs nō fuerit in similitudine s in xitate pcti.

xiii **N**ō sint tam graua pctā sanctorū vt eis auferāt meritūz sanctitatis.

xiiii **Q**uō intelligendū sit illud apti **N**ō enī qd volo bonū facio.

xv **O**biectio eo q ex pctōz potius psona hoc apostolus dixisse credendus sit.

xvi **D**ilatio pposite questionis.

Explīcūt capitula. Incipit collatio secunda abbatis Theone de nocturnis illusionibus.

Cap. i.

Nost di
es ferme septem.
quinq; gelime solennitate transacta. cū ipso nosctis initio. id est. post synaxim vespertinam pmissa disputationis expectatione suspensi. sancti theone cellulam fissimus ingressi. alacer senex hilari vultu ac blando nos prior fm de cōpellās. mirabar inquit ardentissimū studiū vestrū bis septem diebus absolutionē pposite questionis potuisse differre. et debitori suo precipue nō roganti. dilationem tāti tēpis prestitisse. Iustissimū proinde est vt quia vltro mihi benignitas vestra tam largas cōcessit inducias. ego quoq; morā in debiti redditione nō faciam. Grata namq; est huius fenoris occupatio. que maiora dum soluitur argumenta cōquirat. et nō solum percipientē

ditat. verū etiam nīl imminuit largiēti. Duplices siquidem cōgregat questū rerum spiritualium dispensator. Lucroz enim non solum in illius qui audit profectu. verū etiam in sua disputatione cōsequitur. non minus semetipm ad desiderium perfectionis accendens. dum instruit auditozem. Quāobrem vester ardor meus profectus ē. vestra sollicitudo mea compunctio est. Nam vtiq; et ipse nunc mente torperem. nīlq; in meo corde de his que expetitis pertractare. nī si me vester feruor atq; expectatio ad rerum spiritualium recordationem suscitaret quodāmodo dormitantem. Et idcirco proferatur in medium questio si videtur. cuius pridem pro angustia temporis absolutionem procrastinare maluim.

Cōmemoratio interrogatōnis nostre cur maiorem abstinētiā maior interdum carnis impugnatio subsequatur. Cap. ii.

Hec autem nī fallor inquisitio vestra complexa est. cur interdū remissius ieiunātes. lenioribus carnis huius aculeis titillemur. et nō nūq; districtius abstinentes. afflicto exhaustoq; corpore. incentiuis acriorib; vrgeamur. ita vt quemadmodum patefecit vestra confessio. expectati. reperiamus nos humorum naturalium egestione respersos.

Triplici ratiōe proueniat genitalis fluxus egestio. Cap. iii.

Huius ergo infestationis triplicem causam nostri. pdidere maiores. que modū temporis cōstituti intempestiuus irrumpat excessib; Aut enī superflua elcarū nimietate congeritur. aut per incuriā mentis elabitur. aut inimici illudentis in fidijs prouocatur. Prīmū igitur castrimargie. id ē voracitatis vel gule viciū. hanc redūdā. tiam obsceni humoris extrudit. Nam & cum districtioris abstinētie tempore statū polluit puritatis. non de pñti vt putatis inedia. s de nimietate preterite sat

Collatio XXII abbatis theone

tunitatis effunditur. Quod enī per voracitatis ingluuiem concretum fuerat ī medullis. necesse est vt per puritatem aut certe per ignorantiam. quīs magno ieiunio tabefacti corporis egeratur. Quā obrem non solum lautioribus epul' abstinendum. sed etiam a vilioribus cibis equali est continentia temperandum. immo ipsius etiā panis et aquę satietas ē caueda. vt possit diu in nobis acq̃sita corporis puritas pmanere. atq; imitari qđ ammodo intemperatā spūs castitatez. licet nos necesse sit confiteri. interdū etiā absq; vlla mentis industria. vel per temperiē corporū. vel per etatis maturitatez. quosdam rarius sordidari. vel certe fluxus illius egestionē nō pollui. Sed alterius meriti est. qui pacem inerti felicitate consequitur. alterius qui triumphū gloriosius virtutibus promeretur. Hui' ei' potentia vicioz omnium debellatrix digna miraculo est. illum quē facultas boni in sua tuetur ignauia. censendum magis dixerī securitate hīe qđ laudē. Secūda impuri illius profluuij cā est. si mens spiritualibus studijs atq; exercitijs vacuata. nec disciplinis interioris hominis instituta. quendam sibi segniciei situm per cōsuetudinem continui torporis obduerit. aut cum sordidarum cogitationū inimicicias nō cauens. ita illam cordis sublimissimā puritatem segniter concupiscit. vt omnē perfectōnis et castimonie summā in sola credat exterioris hominis castigatione consistere. Cui' erroris atq; secordie vicio consequenter eueniet. vt nō solū multimoda cogitationū peruagatio. inuerecunde atq; procaciter secretū mentis irrūpat. sed etiam pristinarū omnium passionum intra eam semina perseueret. Que qđ diu in eius abditis delitescunt. quīs rigido corpore ieiunio castigetur. tamen nihilominus dormientē illecebrois fantasmatibus inquietant. Qua re fit vt ante legitimi temporis cursum. non iam ex nature necessitate. sed nec adhuc ex fraude nequitię spiri-

talis. obsceni eliciātur humores. qui nō tam inanitate carnis qđ mentis circūspicione atq; virtute si penitus inhiberi nequnt. saltem ad illā egestionis simplicē qualitatem auxiliante gratia dei perduntur. Ideo qđ in primis discursus sūt sensuum coercendi. ne mens istis excessibus assuefacta. ad sediora incitamenta luxurie somniās pertrahatur. Tertia causa est. cum per ordinatam quidem atq; sollicitam continentie disciplinam. contritione cordis et corporis perpetuaz castimonie puritatez optamus acquirere. sed nos vtilitati carnis ac spiritus egrēgie consulentes. fraudulentissimi hostis ita impugnat inuidia. vt dum deſcere fiduciam consciētię nostre nosq; velut reatu aliquo humiliare conatur. illis precipue diebus quibus maiore integritatq; merito desideramus diuino placere conspectui. absq; vllō quidem carnis pruritu. mentis v̄ consensu. n̄ per illusionē fantasmatum alicuius. sed tamen simplici fluxus illius egestionē nos polluit. vt a sacrosancta nos cōmuniōe deterreat. licet in quosdam incipientium et quorū corpora necdum longa ieiuniorum castigatione tenuata sunt. ob hoc diabolica factione hec euenire credatur illusio. vt cum eos intensioribz ieiunijs studere cognouerit. omnes eorum conatus hac arte subuertat. vt dum se nō solū nihil ad puritatem corporis districtiore ieiunio profecisse. verumetiam grauius sentiūt fuisse pulsatos. magistrā in corruptionis ac puritatis alitricē abstinentie distractionem tan qđ emulam perhorrescāt. Quapropter nosse debemus nō idcirco nos tantum ab vnoquoq; vicio debere purgari. quia suis perturbatiōibus nostrum occupet sensum. sed quia contentum non sit solum absq; aliorum cōsortio dominari. sed in tromisso omniūz vicioz diuore collegio. subdita sibi metez multiplicata captiuitate populetur. Et idcirco castimargia vincēda est. nō propter se tantū. ne scilicet onerosa nos

De nocturnis illusionibus

voracitate corrumpat nec propter hoc solum ne carnalis concupiscentie nos igne succendat sed ne etiam iracundie vel furoris atque tristitie ceterarumque omnium passionum faciat esse mancipia. Nam cum nobis esca ac potus vel minus vel negligentius vel tardius ministratur si gule dominatione tepumimur consequens est ut etiam iracundie stimulis incitemur. Et rursus voluptuosis saporibus demulceri absque philargurie peste non possumus per cuius superfluos apparatus magnis luxuria gaudet impendijs. Philargyria hoc cenodoxia atque superbia et omnium multitudo viciorum individua societate iunguntur atque ita unumquodque vicium si vigere in nobis vel solum ceperit etiam ceteris suggerit incrementa.

Interrogatio an ad sacrosanctam communionem accedere liceat nocturna illusionibus pollutum.

Cap. iij.

Germanus. Dispensationem dei credimus hanc questionem in medium fuisse prolatam ut illud quod verecundia interrogandi fiduciam cohibente nunquam potuimus edoceri nunc oportunitate collationis cause ipsius ordine pronocati sciscitari fiducialiter audeamus. Si igitur eo tempore quo accedi oportet ad sacrosancta mysteria senserimus nos somni illusionibus pollutos presumenda est an vitanda illa salutaris esce sacrosancta perceptio.

Responsio quando reatum contrahat hec passio dormienti.

Cap. v.

Theonas. Omni quidem industria quantum in nobis est studere debemus ut immaculatam castimonie puritatem illo vel maxime tempore teneamus quo venerandis assistere optamus altaribus et vigilantissimam circumspeditionem precavendus est ne carnis integritas precedente tempore custo-

dita in ea precipue in qua nos ad communionem salutaris convivij preparamus nocte fraudetur. Verum si hostis ille nequissimus ut nobis celestis remedij subtrahat medicinam custodiam sopite mentis illuserit ita dumtaxat ut nullo reprehensibili interveniente pruritu nullo contaminetur oblectationis assensu. Seditonem aut naturali necessitate profusa aut certe impugnatione diaboli absque sensu voluptatis elicitam ad impedimentum nostre sanctificationis obtenderit possumus et debemus ad gratiam salutaris cibi confidenter accedere. Sin vero nostro vicio hec fuerit egesta concretio convenientes conscientiam nostram illum ad apostolicum formidemus. Qui manducaverit panem et biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini. Probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit non discernens corpus domini id est nequaquam illum celestem cibum a communium escarum vilitate discernens nec talem esse diiudicans quem non nisi pura liceat mente vel carne presumere. Denique infert. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi spirituales scilicet infirmitates ac mortes ex hac specialiter dicens presumptione generari. Multi enim qui cum illicita voluptatione presumant infirmantur fide et imbecilli sunt mente passionum scilicet languoribus involuti et dormiunt somno peccati ab hoc sopore letali nequaquam saluari sollicitudine resurgentes. Deinde sequitur. Quod si nosmetipsos diiudicemus non utique iudicemur hoc est si nosmetipsos perceptione sacramentorum quotienscumque peccati vulnere prevenimur iudicemus indignos impediremus utique studium ut per penitudinis emendationem ad ea digne possemus accedere et non tam quam indigni seditonibus infirmitatum flagrant castigemur a domino.

Collatio XXII abbatis theone

ut vel sic compuncti ad remedia nostrorum vulnerum recurramus. ne digni presentis seculi breuissima correptione non habiti. in futuro simul cum huius mundi peccatoribus condemnemur. Quod etiam in leuitico euidenti denuntiatioe precipitur. Omnis mundus manducabit carnes. et anima quecumque comederit de carnibus sacrificij salutaris quod est domini. in qua est immundicia peribit cora domino. In deuteronomio quoque a spiritalibus castris immundus similiter mistice segregatur. Si fuerit inquit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio. egredietur extra castra et non reuertetur priusquam ad vesperam abluatur aqua. et post solis occasum regredietur in castra.

Nonnunquam etiam inimici factione. contingat illusio.

Cap. vi.

Utrum ut manifestius approbetur. quod etiam inimici factione nonnunquam felicitas impunitas. nouimus fratrem. qui cum castimoniam cordis et corporis summa circumspeditione atque humilitate promeritam iugiter possideret. ac nequaquam nocturnis ludificationibus temptaretur. quotiens tamen se ad percipiendam communionem dominicam preparasset. immundo fluxu dormiens sedabatur. Qui cum multo se tempore a sacrosanctis misterijs trepidus abstinere. tandem hanc ad seniores tetulit questionem. remedium impugnationis ac doloris sui medicabili eorum consilio consecuturum se esse confidens. Sed cum primam causam morbi huius spiritalium medicorum doctrina discerneret. que solet ex abundantia ciborum presumptione descendere. eamque memorato fratri deprehenderent non inesse. atque hanc illusionem nequaquam vicio saturitatis constaret emergere. eo quod nec fratris nota distractione solennium dierum quibus illa pollutio contingebat

specialis exceptio. hoc illos pateret optari. ad sedam huius valitudinis causam. ilico transtulerunt inquisitionis indaginem. discutientes ne anime forsitan culpa. caro exhausta ieiunio. impuris illusionibus urgeretur. quibus etiam districissimi viri. cum paululum elati de sui corporis fuerit puritate. per superbie viciu polluantur. quod scilicet donum precipuum dei. id est corporis castitas. humanis se viribus obtinuisse crediderit. Interrogatus igitur utrum industria sua ita capacem huius crederet esse virtutis. ut ope diuini non egeret auxilij. summa hunc impium sensum execratione detestans. cum se humiliter astruxisset. ne ceteris quidem diebus corporis puritatem retinere potuisset. nisi diuina in omnibus gratia fuisset adiutus. illi confestim ad causam tertiam recurrentes. occultas diabolice factionis insidias peruiderunt. probantesque nec anime culpam esse nec carnis. sacrosanctis eni epulis debere misereri confidentissime censerunt. ne scilicet si in hac obstinatione durasset. versutis maligni hostis laqueis obligatus. sanctificationis et corporis christi particeps esse non posset. et per hanc fraudem medicinali remedij salutaris imperpetuum fraudaretur. Quo facto ita omnis diabolice factionis scena detecta est. ut mox virtute dominice corporis protegente. illa preterite illusionis consuetudo cessaret. in qua inimici dolus euidenter apparuit. et exposita est pariter ac probata sententia seniorum. que plerumque hunc impurissimum fluxum. nec carnis nec anime vicio. sed aduersarij factiosa docuit ludificatione percelli. At ergo fallax imaginatio somnorum. illectrix egestionis impure. vel impetuum. vel certe ut sum humiliozem siue communem dixerim statum certis mensibus ignoretur. post illam fidem qua de dei specialiter gratia puritatis donum iugiter sperare nos conuenit. esse potiusque enimietas castiganda. Idcirco namque re

De nocturnis illusionibus

dundantia istiusmodi humores ppen-
sus gigni necesse est. qui quoniā concreti
nō possunt non egeri atq; ab ipsius na-
ture lege pPELLI. sub occasione cuiuscūq;
pruritus atq; illusionis emergūt. Escar-
rum vero satietate sstracta. consequēs
est illas quoq; immūdas egestionēs tar-
dus generari. ita fit vt quemadmodū
fluxus earū. ita etiā illūsiō dormientes
vel rariū vel subtilius inquietet. qā nō
solū egestiō ex imaginatione. s; imagina-
tiō ex egestiōis nīmetate descēdit. Qua
propter si volumus ab illūsiōnū istarū
illecebris liberari. omni virtute nobis est
enitendum. primū vt fornicatiōis passi-
one tēncta. iuxta apostolum beatū non
regnet peccatum in nostro mortali corpo-
re. ad obediendum concupiscentiis eius.
Secūdo vt ipso quoq; illecebroso corporē
motu sedato penitus ac sopito nequaquā
exhibeamus membra nostra arma iniq-
tatis peccato. Tertiō vt interiore quoq;
homine nostro. ab illa libidinis titillati-
one omnimodis ac medullitus mortifi-
cato. exhibeamus nos deo tanq; ex mor-
tuis viuentes. et ita per hunc profectum
peruenientes ad perpetuam quietē cor-
poris nostri. exhibeamus etiā membra
nra nō iā arma libidini s; iusticie dō. In
q; nob; castimonie puritate fūda. pecca-
tum in nobis iam nō dominabitur. Nō
enī sumus sub lege. que dum licita nu-
ptiarum iura cōmendat. etiam illum cu-
ius ministerio opus illicite fornicationis
explet. i; nostris medullis nutrit ac reser-
uat ardorem. sed sub gratia. que dū in
corruptionem virginittis insinuat. eti-
am istū innoxius ac simplicē corporis mo-
tum. et ipsius quoq; liciti coitus interi-
mit voluptatem. atq; ita cunctis impu-
rissime colluviōis humoribus arefactis.
egregiū ac laudabiles eunuchi qui per
Ysaia predicanur effecti. merebimur
illam que promittitur eis beatitudinem
possidere. Nec enī ait dñs eunuchis. q;
custodierint sabbata mea et elegerit que

volui. et tenuerint fedus meū. dabo eis
in domo mea et in muris meis locū. et nō
mē melius a filiis et filiabus. nomē sem-
piternū dabo eis qd non peribit. Qui
sunt isti filij et filie. quibus intantum isti
preferuntur eunuchi. vt etiam locum ac
nomem melius accepturi esse dicātur. ni-
silli sancti qui sub veteri testamento in
coniugiorum copula permanentes. per
obseruantiam mandatorum in adopti-
onem filiorum dei non immerito perue-
nerunt. Qd etiam nomē est illud quod
eis velut precipuum quiddā vice remu-
nerationis summe promittitur. nisi hoc
quod christi vocabulo dicūtur esse cen-
sendi. De quo nomine et alibi idem pro-
pheta. et suos suos inqt vocabit nomē
alio. in quo q; benedictus est super terrā.
benedicet in deo. amē et q; iurat in terra.
iurabit in deo. amē. Et iterū. Et vocabi-
tur inqt tibi nomē nouū qd os dñi noia-
uit. Quisq; pro hac cordis et corporis pu-
ritate. etiā illa p̄cipua ac singulari beati-
tudine p̄fuerit. vt illud canticū iugiter ca-
nat. qd nemo alius sanctorū canere pōt.
nisi isti soli qui sequūtur agnū quocūq;
vadit. Virgines enī sunt. et eū mulieri-
bus se nō coinquinauerūt. Proinde si
ad hanc sublimissimā virginū gloriā
volumus puenire. omni virtute incor-
ruptionē mentis ac spiritus extolamur. ne
in illarū insipientiū xginū nūero colla-
bamur. qbus idcirco nō sit reputata vir-
ginitas. q; a cōmixtiōe carnali imunes
se tēmodo hauerūt. et ob h; xgines q;
dē s; fatue nūcupātur. q; deficiēte i; vas
eorū oleo puritatē inēne. claritas ac splen-
dor corporalis virginittatē extinguit. iteriorē
ei fotu ac pabulo puritatē. s; ministrari
necesse est. etia; exteriori hōi castitatē. eāq;
iugiter ad perseverantiā incorruptionis
perpetuē aīari. Et ideo fatue ille xgines
gloriosum sponsi thalamum cum illis
prudētibus nō merentur intrare. que in-
tegrum spiritū suū et aīam et corpus sine
querela in diē dñi nostri iesu christi con-

Collatio XXII Abbatis Theone

seruauerunt. Illi namq; sunt veri atq; incorrupti virgines christi illi admirabiles atq; egregij reputantur eunuchi. nō qui metuūt sed quibus nō libet fornicari. nec qui impudicie reprimūt frenā. s; qui ipam quoq; minimā mentis titillationem et tenuissimā libidinis incitamentā vicerunt. et eo vsq; extenuauerūt illuz carnis vt ita dixerim sensum. vt nō solū ex cōmōtione eius nulla oblectatione. s; ne exigua quidem titillatione tangerent.

¶ Nunq̃ dignū se cōmunionē dominica quispiam debeat iudicare **Cap. vii.**

Tanta autē cor nostrū humilitatis debem⁹ vallare custodia. vt hanc definitionē perpetua sensu stabilitate teneamus. nequa q̃ nos posse ad tantū purificationis merituz puenire. vt licet hec q̃ supra dixi per dei gr̃tiā oīa fecerimus. indignos tamen nos cōmunionē sacri corporis esse credamus. Prīmū quia celestis illius manne tāta maiestas est. vt nemo hac lutea carne circūdatus pro suo merito eius sedulium et nō ex gratuita dñi largitate p̃cipiat. Deinde q; nullus ita circūspectus in huius mundi potest esse conflictu. vt eum salū rara vel lenia peccatorū tela nō feriāt. q; impossibile est vt nō aut ignorantia aut negligentia. aut vanitate. aut obreptione. aut cogitatione. aut necessitate. aut obliuione peccetur. Nam et si ad tam p̃cellsum quis virtutum culmen ascenderit. vt apostolicū illd n̄ iactant exclaimet. mibi autē p̃ minimo est. vt a vobis dis iudicer. aut ab humano die. sed neq; me ipsum iudico. nihil enī mibi p̃cius suz. sciat se tñ absq; pctō esse nō posse. Neq; enī frustra idem doctor adiūxit. s; nō in b̄ iustificatus sum. id est nō si ego iustū me esse credidero. verā confestiz iusticie gloriā possidebo. vel q; me conscia mea nullius peccati reprehensione cōpungit. id. circo nullius sordis cōtagione fulcatus

sum. multa enī meā conscientia latet. q̃ cū sint mihi incognita vel obscura. deo nota atq; manifesta sūt. Ideoq; s; h̄ciēs. qui aut me inqt indicat dñs est. id est ab illo solo quē secreta cordiū nō latent. verū iudiciū in me proferet examen.

¶ Obiectio eo q̃ p̃es dñica cōmunionē priuadi sint si nullus est absq; peccato **Cap. viii.**

Germanus. Supradictū est nō nisi sanctos celestiu sacram̄toz esse debere participes. nunc adijcitur impossibile esse hōi. vt immūis penitus sit a delicto. Si null⁹ ergo liber a noxa nullus est sanctus. et p̃sequēs est vt homo cui sanctitas deest. mysteriozū christi particeps esse nō possit. regnū etiā celoz sperare nō debeat. qd̄ solis sanctis dñs pollicetur.

¶ Responsio eo q̃ multi sancti eē possunt nemo absq; peccato nisi christus. **Cap. ix.**

Theonas. Multos quidē esse sanctos ac iustos negare n̄ possumus. sed inter sanctū et immaculatū multa distātia est. Aliud est enim esse quēpiā sanctū. id ē. diuino cultui cōsecratum. hoc enim nomen non solum hōib; . s; etiā locis et vasculis tēpli atq; lebetib; attestante scriptura cōmune est. Aliud est autē esse absq; peccato. qd̄ vni⁹ dñi nostri iesu christi singulariter cōuenit maiestati. de q̃ etiā apostolus velut p̃cipuum qd̄ ac speciale p̃nūciat dicens. Qui pctm̄ nō fecit. Satis enī vilē atq; i dignā eius preconiz laudē q̃si incorpale ac diuinū ei aliqd̄ assignauit. si etiam nos illibata ab oīni pctō possumus trās igere vitā. Rursus apls ad hebreos. nō enī habemus inquit pontificem qui non possit cōpati infirmitatibus nostris. temptatum aut per oīa. p̃ similitudine absq; pctō. Si igit etiā terrene hūilitatis n̄re. cū illo excelsio diuinoq; pontifice hec p̃t esse cōmunio. vt etiā nos absq; vlla pcti

De nocturnis illusionibus

offensione temptemur. cur apostolus b
illo velut vnicū ac singulare suspiciēs.
eius meritū ab hominibz tanta diuisione
discreuit: Hac ergo sola ab omnibus
nobz exceptione distinguitur. quia nos nō
absqz peccato illuz sine peccato constat
fuisse temptatum. Quis etenim hominū
qzuis fortis atz bellator sit. hostilibus ta
metelis plerūqz nō pateat: Quis ve
lut impenetrabili carne circumdatus. tā
tis pzeliorum periculis sine periculo mi
sceatur: Ille autē solus speciosus forma
pre filijs hominum. conditionem mortis
humane cum vniuersa carnis fragilita
te suscipiens. nullius vnqz est sordis ma
culatus tactu.

Q Solus filius dei absqz vllō
peccati vulnere pegerit tempta
tozem.

Cap. x.

T Emptatus est enim fm similitudi
nem nostram castrimargie pri
mū vicio. vt ei callidus ille ser
pens eo ordine quo adā ante seduxerat
elurienti esce desiderio conaret illudere.
si filius iquies dei es. dic vt lapides isti
panes fiant. Sed nullū recipiens ex hac
temptatione peccatum. cum ei facultas
indubitata suppeteret. respuit cibuz quē
ei deceptionis artifex ingerebat: dicens.
Non in solo pane viuit homo. sed in oī
verbo quod procedit de ore dei. Tēpta
tus ē etiā cenodoxia fm similitudinē no
stram. cum ei dictū est. si filius dei es mit
te te deorsum. sed subdola diatoli sugge
stione captus nō est. et vanissimuz sedu
ctorē etiā scripturarū obiectiōe pfutās.
non temptabis inquit dñm deum tuū.
Temptatus est etiā timore su perbie fm
similitudinē nostrā. cū ei a diatolo pro
mitteretur omnia regna mūdi et gloria
eoz. sed irrita atqz obiurgata est nequi
tia temptatoris. Respondit ei ei. Vade
sathanas. Scriptū est ei. Dñm deū tuū
adorab. z illi soli fies. His atqz testimo
nijs edocemur. vt fraudulentis suggesti
onibus inimici. nos quoqz similiter me
moriz scripturarū debeamus obistere.

Rursum temptatus est supbia fm simi
litudinē nostrā. cū idem insidiarū arti
fer. regnū qd ab ipso oblatum ante respu
erat. per homines ei moliretur ingerere. s
absqz peccato insidias temptatoris irri
sit. Cum enī cognouisset ielus qz ventu
ri essent vt raperent eū. et facerent eū re
gem. fugit iterū in mōte ipse solus. Tem
ptatus est fm similitudinē nostrā. cū
verberatus flagris. cū palmis celsus. cū
sputorū horrore resperlus est. cū ad extre
mū pertulit crucis exquisita supplicia. s
nullis vnqz nō dicam contumelijs. vtz
ne supplicijs quidē ad tumorem vel leuif
sime indignationis impulsus est. qui z i
patibulo constitutus misericorditer pro
clamauit. Pater ignosce eis. nō enīz sci
unt quid faciunt.

Q i similitudine carnis pecca
ti solus venerit christus.

Cap. xi.

Q uemadmodū dō et illud acci
piet qz aplūs in similitudine car
nis pcti venisse cōmemorat. si
etiā nos nulla pcti labe pollutaz bñe pos
sumus carnē. Nā z b de illo qz solus est
absqz pctō tāqz singulare memoratur.
misit deus filiū suū in similitudine carnis
pcti. qz verā atqz integrā suscipiēs. Nā
carnis hūane. nō ipm pctm in ea. s fm
litudinē pcti suscepisse credendū est. Si
militudo enī nō ad carnis veritates. fm
prianū quorūdaz hereticoz sensum. s ad
pcti est imaginē referēda. Erat ei in ipso
ha quidē caro s absqz pctō. filis siqz dez
peccatrici. Illud siqzdem ad hūane sbe p
tinet veritatē. s vero ad vicia refert et mo
res. Habebat similitudinē carnis pcti. cū
velut hō ignarus ac p cibo sollicitus per
cōtaret. quot panes habetis: s sicut pec
cato neqz caro illius. ita nec aīa igran
tie subiacebat. Deniqz statiz euāgelista
sbūgit. Hoc autē dicebat ielus. tēptans
eū. ipse enī sciebat qd esset factur⁹. Habe
bat carnē silem peccatrici. cū velut sines
a samaritana muliere posceret pōtum.
sed non erat peccati sorde polluta. quia

Collatio XXII Abbatis Theone

ecōtrario mulier. puocata ē petere aquā
uiuam. quē illam nunq̄ sūire permitte-
ret. sed fieret in ea fons aque salientis in
vitam eternam. Habebat carnis istius
veritatem cum dormiret in naui. s; ne pa-
riter nauigātes pcti similitudine fallerē-
tur. surgens increpauit ventos et mare.
et facta est tranquillitas magna. Com-
muni cū omnibus sorte peccato subdit?
videbatur. cum diceret de ipso. hic hō
si esset propheta. sciret utiq; quē et quā
lis est mulier quē tangit eum. quia pecca-
trix est. sed peccati non habuit veritatē.
quia blasphemam cogitationem arguens
pharisei. statim mulieris peccata dimisit.
Peccatricem cū ceteris gerere putaba-
tur carnem. cū velut homo in mori dis-
crimine constitutus. et imminentiū sup-
pliciorum terrore percussus oraret. pa-
ter si possibile est. transeata me calix iste.
et tristis est anima mea vsq; ad mortem.
sed peccati contagium nesciebat illa tri-
sticia. quia vite auctor mortem formida-
re nō poterat. Ait enī. Nemo tollit a me
animam meam. sed ego pono eam a me
ipso. potestatez habeo ponendi eam. et po-
testatem habeo iterum sumendi eā.

N iustiet sancti omnes non fu-
erint in similitudine sed in veri-
tate peccati. **Cap. xij.**

I hoc ergo ille homo qui nat?
ex virgine est. magna cunctis q̄
ex vtriusq; sexus cō mixtione. p-
ducimur. distantia segregatur. q̄ cum
omnes non similitudinem sed veritatez
peccati in carne gestemus. ille non verita-
tem sed similitudinez peccati in vere car-
nis assūptione suscepit. Deniq; licet scri-
ptum deo in Ysaia propheta pharisei
apertissime meminissent. qui peccatum
non fecit. nec inuētus est dolus in ore ei?
tamen ita similitudine carnis peccati fal-
lebantur vt dicerent. ecce homo vorax et
potator vini. publicanorum et peccatorū
amicus. et ad illum qui illuminatus fue-
rat cecum. da gloriam deo. nos enim sci-

mus quia hic homo peccator est. et ad py-
latum. nisi esset hic homo peccator. non
eū tradidissemus tibi. Huius ergo rei q̄
illi tantum singularis ac propria est. eq̄-
litem sibi blasphemie superbię crimine
vendicabit. quisquis se eē sine peccato
ausus fuerit profiteri. Consequens enī
est vt similitudinem carnis peccati et nō
veritatem peccati habere se dicat.

Non sint tam graua peccata
sanctorum vt eis auferant meri-
tum sanctitatis. **Cap. xij.**

Q Etenim iustos et sanctos viros
non esse immunes a culpa. ma-
nifeste scriptura pronunciat di-
cens. Septies in die cadit iustus et sur-
git. Quid enim aliud est cadere q̄ pecca-
re. Et tamen cum dicatur septies cade-
re. nihilominus pronunciat iustus. nō
iusticie eius preiudicat lapsus fragilita-
tis humane. quia multum interest inter
sancti et peccatoris hominis lapsus. Ali-
ud est enim admittere mortale peccatum.
et aliud est cogitatione quē peccato non
caret preueniri. vel ignorantie aut obli-
uionis errore. aut facilitate ociosi sermo-
nis offendere. aut ad punctum in fidei
theoria aliquid hesitare. aut subtili qua-
dam cenodoxie titillatione pulsari. aut
necessitate nature aliquantis per a sum-
ma pfectione recedere. Hec ei sunt septē
lapsuū genera. in quibus sanctus lz nō.
nunq; cadat. tñ iust? esse nō desinit. quē
q̄uis leuia esse videantur ac parua. ta-
men faciunt eū sine peccato esse nō posse.
Habet enim pro quibus quotidianaz
gerens penitudinem et veniaz veraciter
debeat postulare. et pro suis indefinēter
orare peccatis. dicēs. Dimitte nob debi-
ta nostra. Et vt euidentissimis ptemus
exēplis et errasse nonnullos sanctorum.
et tamen a sua non discessisse iusticia. cer-
te ille beatissimus et apostolorum exim?
Petrus. quid aliud credendus est fuisse
q̄ sanctus. presertim id temporis quo
ei a domino dicebatur Beatus es symō

De nocturnis illusionibus

bariona. qz caro et sanguis nō reuelauit tibi. sed pater meus qui in celis est. et tibi dabo clauēs regni celorum. et quod cūqz ligaueris super terrā erit ligatū et in celis. et quodcūqz solueris super terrā erit solutum et in celis. Quid hac dñica laude p̄clarior: quid hac potestate ac beatitudine potest esse sublimior: et tamen post paululū. cum ignorās misterii passionis. tante utilitati humani generis inscius obuiaret dicēs. absit a te domine. n̄ erit tibi s̄meret. audire. Uade p̄ me sathanas. scādālū es m̄. qz n̄ sapias ea q̄ dei sunt. sed ea q̄ hominū. Rūquid nā cum his eum verbis ip̄a equitas increparet. aut nequa q̄ cecidisse aut in sanctitate atqz iusticia nō permansisse credēdus est. Qui illo etiā tempore nunquid ruīnā manifeste negandus ē pertulisse. quo imminente persecutorū metu. ter dñs negare cōpulsus est. Sed confestim penitudine s̄sequēte. amarissimis lachrymis maculam tanti criminis abluēdo. sanctitatis atqz iusticie meritū non amissit. De ip̄o igitur ac de eius filio sancto illud etiam quod a david canitur. tebe mus accipe. A dño gressus hominis diriget et viā ei⁹ volentim̄. Cū ceciderit nō collidetur. qz dñs supponit manū suam. Cuius ei⁹ gressus a dño diriguntur. quid aliud potest esse q̄ iustus. Et tñ de hoc ip̄o dicitur. cum ceciderit nō collidetur. Quid est cū ceciderit. nisi cū lapsus peccati alicuius incurrerit. Nō collidetur inquit. id est. nequa q̄ diu opprimeret incurssione peccati. sed licet ad p̄ns videatur elisus. tamen diuino quod imporat erectus auxilio. celeri resurrectione stabilitatem iusticie nō amittit. vel etia⁹ si ad p̄sens p̄ fragilitatez carnis aliqd admiserit. suppositione manus dñice reparabit. Nec enī sanctus esse desinit p̄ ruīnā. qui cum se fiducia operū suorum iustificari nō posse cognoscat. et a tantis peccatorum nexibus credat sola domini gratia liberandum. cum apostolo. p̄clamare non desinit. Infelix ego homo. q̄s

me liberabit de corpore mortis hui⁹. Gratia dei. per iesum christum dñm n̄m.

Quomodo intelligendum sit illud apostoli nō enī qd volo bonū facio. **C**ap. xiiij.

Nam cum apostolus paulus inestimabilem abyssum puritatis. resistentibus cogitationū estibus penetrari ab homine non posse cognoscēs. diu velut per profunda iactatus. ante dixisset. non enim quod volo bonum facio. sed quod odi malum hoc ago. et rursum. si autem quod nolo hoc facio. iam non ego operor. illud. sed quod habitat in me peccatū. et cōdelector legi dei s̄m interioze hominem. video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mētis meę. et captiuum me ducentem in legem peccati que est in membris meis. omi v̄l sua vel nature ipsius fragilitate perspecta. tā immense altitudinis vastitate perterrit⁹ ad tutissimum portum diuini confugit auxili⁹. et q̄si de nauigij sui onerib⁹ mortalitatis oppressus. naturali infirmitate desperans. ab eo cui impossibile nihil ē. naufragiorum deposcit remedia. cum q̄dam miserabili vociferans eiulatu. Infelix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis hui⁹. Gratia qz absolutiōem quā desperauit d̄ imbecillitate nature. de dei benignitate presumpsit. confidenter adiungens. gratia dei per iesum christum dominum nostrum.

Obiectio eo q̄ ex peccatorum potius persona hoc Apostolus dixisse credendus sit.

Cap. xv

Germanus. Multi hoc apostolici ita intelligi debere diffiniunt. vt hoc eum non ex sua. sed ex peccatorum persona dixisse confiment. eorum scilicet qui volentes semet ipsos a corporalibus illecebris ac voluptatib⁹ abstinere. obstricti vitij p̄stinis et oblectatōe carnaliū passionū captiua. semetipsos cohibere n̄ p̄nt. dū iolita cō

Capitula

suauitate vicioꝝ. velut immitti quadaꝝ tyrannidis dñatione depressi. ad libertate pudicicie respirare nõ possunt. Quõ eni bñ apostolo quẽ ad summũ perfectiõis totius culinẽ certũ est peruenisse. illud poterit cõuenire qđ dicit. nõ eni qđ volo bonũ facio. sed qđ odi malum hoc ago. illud etiã qđ subiūgit. si aut qđ nolo hoc ago. iam nõ ego operor illud. sed qđ habitat in me pctũ. necnõ etiã hoc condelector. eni legi dei fm interioꝝ hominẽ. video aut aliam legem in mēbris meis. repugnantẽ legi mentis mee. et captiũ me ducentẽ in legem peccati. q̃ est in mēbris meis. In quõ igitur hec persone apostolice possũt coaptari. Quid n. est boni qđ ille non potuerit implere. Et e contrario. quid illud est mali qđ nolēs et odiēs. tamen cogente natura inuitus admiserit. Ad quã vero peccati legẽ electionis vas in quo christus dominus loq̃bat. potuit captiuus adduci. Qui cũ omnem inobedientiam. et omnem extolentem se aduersus deum altitudines captiuasset. de semetipso cum fiducia p̃clama bat. Bonũ agonem certauĩ. cursum consummaui. fidem seruaui. d cetero reposita est m̃ corona iusticie. quã reddet mihi dominus in illa die iustus iudex.

Dilatio propositæ questionis.

Cap. xvi.

I Deo has. Intrañtes metu. tissimũ silentij portum. rursus ad immensum profundissime questionis pelagus reuocare conamini. sed oportunitatẽ fide stationis amplexi. hic interim cursu tamen longe collationis emenso. taciturnitatis anchoram iacimus vt crastina die si tamẽ nulla vis tempestatis obstitit. statu prosperi spiritus explorato. disputationis vela pandamus.

ExPLICIT collatio abbatis theone secunda de nocturnis illusionibus. Incipiũt capitula collatiois tertie abbatis theõe d vel le bonũ et agere malũ. Cap. i.

Disputatio abbatis theone d eo qđ apls dicit. nõ eni qđ volo facio bonum.

ij De eo qđ dicit aplm multa bona consumasse.

iii Quid sit de bonũ qđ apls semet ipsũ pficere nõ posse testatur.

iiii Bonitatẽ humanã atq; iusticiã nõ esse bonã si diuine bonitati ac iusticie conferatur.

v Reminẽ summo illi bono intẽtũ esse iugiter posse.

vi De lippis siles sint bi qđ se credũt esse sine peccato.

vii De bi qđ pñciãt hoĩem posse esse sine peccato duplici in hoc agatur errore.

viii De paucorũ sit intelligere pctã.

ix Qua cautione memoriã dei monachus debeat custodire.

x De bi qđ ad pfectionẽ tendũt i veritate hũliantur et dei grã semper se sentiãt indigere.

xi Expositio illius snig. Condelector eni lege dei fm interioꝝ hominem zc.

xii Itẽ illius. Scim? aut qm lex spiritalis est. et reliqua.

xiii Itẽ expositio illi. Scio aut qđ nõ habitat in me. hoc est in carne mea bonũ.

xiiii Obiectio qđ neq; infidelĩũ psonis cõueniat neq; scõꝝ. Nõ enim qđ volo bonũ facio zc.

xv Rñsio ad obiectionẽ ppositã.

xvi Quid sit corpus peccati.

xvii De sancti oēs veraciter immũdos se 7 pctõres esse confessi sunt.

xviii Etiã iustos 7 scõs sine pctõ n cẽ

xix De in ipa qđ oĩs hora pctũ de. clĩnari vix possit.

xx Aq̃b sit pcti cuacuatio 7 virtutũ discenda perfectio.

xxi Q̃ licet agnoscamus nos sine pctõ nõ esse. nõ debeat? tamẽ nos a dñica coione suspendere

Explicit capitula.

Collatio XXIII abbatidis theone

Incipit collatio tertia abbatidis theone de eo qd dicit apostolus nō enī qd volo bonū facio s; qd nolo malum hoc ago.

Cap. i.

Euersa

igitur luce cū ad
perscrutandam
abyssū aposto-
lice questiōis. sū-
ma a nob senex
cōpelleretur in-

stantia. ita effatus ē. Testimonia qbus
probare conamini. apostolum paulum
nō ex sua sed ex peccatorum dixisse perso-
na. nō enī qd volo bonū facio. s; qd odi
malū hoc ago. vel illud. si autē qd nolo
hoc facio. iam non ego operor. illud. sed
quod habitat in me peccatur. vel quod
sequitur. condelector enī legi dei sū in-
teriozem hominē. video autē aliam legem
in membris meis repugnantem legi mē-
tis mee. et captiuū me ducentem in lege
peccati q̄ est in membris meis. ecōtrario
euidenter ostendunt peccatorū persone
hec nō posse omnimodis cōuenire. s; ad
solos q̄ dicta sunt attingere perfectos. et
eorū tantū qui apostolorū merita subse-
quuntur cōgruere sanctitati. Ceterū quo
pacto psonē peccatorū s; poterit cōueni-
re. qd dicit. nō enī qd volo bonū facio.
sed qd odi malum hoc ago. Sed nec il-
lud quidem. si autē qd nolo hoc facio. iā
nō ego operor. illud. s; qd habitat in me pec-
catum. Quis enī delinquentiū nolēs se
adulteriis fornicationibusq; contami-
net. Quis inuitus proximo tendat in si-
dias. Quis inenitabili necessitate cogat-
ur. vt falso testionio homines opprimat.
furto vt decipiat. aut alterius spolia con-
cupiscat. vt proximi sanguines fundat.
Quinimo vt scriptū est. hūanū genus
diligēter intentū est ad neq̄tiā a iuuetu-
te sua. Intm enī oēs viciozū amore fla-
grātes desiderāt implere q̄ cupiunt. vt
etiā peruigili cura optunitatē cōmitten-

di sceleris aucupentur. ac de ignominia
sua et criminū cumulo gloriantes. scdm
sniam obiurgātis apostoli laudem sibi
quandā de p̄fusione conquirāt. Quos
etiā hieremias ppheta nō solū nō nolen-
tes. nec cū rege corpis flagicioz eius cri-
mina ppetrare. verū etiā intantū eos asse-
rit laboriosis conatib; vt ad effectū eoꝝ
perueniāt desudare. vt a letali scelerum
appetitū nec obsistentibus arduis diffi-
cultatibus reuocentur. dicens. vt iniqui
agerent laborauerunt. Illud quoq; qd
dixerit pctōrib; cōuenire. itaq; ego ipe
mente hūio legi dei. carne autē legi pecca-
ti. quos nec mēte nec carne deo hūire ma-
nifestū est. aut quē admodū hi peccēt cor-
pore. mēte seruiāt deo. cū vicioz fomite
caro ex corde p̄cipiat. et ipe auctor et triū
q; nature. fontē atq; originē peccatorū
ex eo p̄nūciat emanare. de corde inq̄ens
p̄cedūt cogitatōes male. adulteria. for-
nicatōes. furta et cetera hūioi. Quā ob-
rē euidēter ostēdit. s; nullomō d pctōrū
intelligi posse psonis. q̄ nō solū non ode-
rūt. s; etiā diligūt mala. et intm deo nec
mente nec carne desuiunt. vt ante delin-
quāt mēte q̄ corpore et prius q̄ carnis ex-
pleāt. voluptatē. p̄ueniatur mētis cogi-
tationūq; peccato.

De eo qd dicit multa bona apo-
stolum consumasse Cap. ii.

Saperest igit vt dūctū sensus
ex itimo dicēq; metiam affectu
et qd beat⁹ apls dixerit bonū.
quid vt cōparatione eius pronunciaue-
rit malum. nō nuda significatione abo-
rum. sed eodem quo ille discutiamus in-
tuitu. intellectu quoq; eius sū dignita-
tem pronunciant. ac meritum perscrute-
mur. Tunc enī sententias deo inspiran-
te. platas. scdm ppositū ac voluntatē ei⁹
cōprehendere poterimus. cū eoꝝ a qbus
p̄mulgate sunt statū ac meritū ppenden-
tes. non verbo. sed exp̄mētis parē indu-
rimus affectū. pro cuius qualitate sine
dubio vel concipiuntur vniuersi sensus

Collatio XXIII Abbatis Theone

vel snie proferuntur Quā obrē quid sit
principaliter bonū. quod apostolus nō
potuerit perficere cū vellet. diligentius i-
dagemus. Multa enim nouimus bona
que beatū apostolū omnesq; illius me-
ritū viros et habuisse per naturā. et acq-
sisse per gratiā negare nō possumus. Eū
enī bona castitas. laudabilis continētia.
miranda prudentia. larga humanitas.
circūspecta sobrietas. modesta temperā-
tia. pia misericordia. sancta iusticia. que
omnia in apostolo paulo eiusq; confor-
tibus. ita plena atq; perfecta fuisse. du-
bium nō est. vt virtutū potius q̄ hōrū
magisterio ab eis religio doceretur. quā
q̄ iugi ecclesiariū omniū cura. ac perui-
gili sollicitudine sp̄ exusti sunt. Quantū
hoc misericordie bonū. quāta perfectio ē
pro scandalizantibus vri. cum infirmā-
tibus infirmari. Cum ergo tantis apls
abundauerit bonis. quod illud sit bonū
cuius perfectione caruerit nō poterimus
agnoscere. nisi in illum quo ipse locutus
est profecerimus affectus. Omnes itaq;
quas eum diximus habuisse vtutes. q̄-
uis velut gēme splendidissime atq; preci-
ose sint. tamen si preclaro illi atq; preci-
puo margarito. quod ille euangelic⁹ ne-
gociator. inquirens. vniuersis que possi-
det veditis cōparare desiderat cōferan-
tur. ita eorū meritū reuilescit atq; cōtem-
nitur. vt eis sine cunctatiōe distracti vni-
us tantū boni possessio locupletet bono-
rū innumerabiliū venditorē.

Quod si vere bonū q̄ apostolus
semetipsum perficere non posse
testatur. **Cap. iij.**

Quid igitur vni qd illis tantū tā-
q; innumeris bonis tā incōpa-
rabiliter preponatur. vt sp̄etis
abiectisq; omnibus solum debeat possi-
deri. Rimirū illa pars optima. cui⁹ ma-
gnificentia ac perpetuitatem euz relicto
suspensionis atq; humanitatis officio.
maria preelegisset. ita predicatur a dño.
Martha martha sollicita es et turbaris
circa multa. paucis vero opus est aut eti

am vno. Maria bonā partē elegit que
nō auferetur ab ea. Vna ergo et sola est
theoria. id est. contemplatio dei. cui meri-
to omnia iustificationū merita. vniuersa
virtutū studia postponuntur. et illa q̄dez
omnia que in apostolo paulo fuisse p̄-
diximus. nō solum bona et vtilia. verum
etiā magna atq; preclara sunt. Sed sic
verbigratia stanni metallum qd alicui⁹
utilitatis et gratie putabatur. sit argenti
contemplatione vilissimū. et rursum au-
ri comparatione meritū euanesat argē-
ti. aurū quoq; ipm gēmarū collatiōe cō-
temnitur. et iparū nihilominus quāuis
in signū multitudo gēmarū vnius mar-
garite candore superatur. ita illa omnia
merita sanctitatis. quāuis nō solum in
presenti bona et vtilia sint. verū etiā do-
nū eternitatis acquirant. tamen si diu-
ne cōtemplationis meritis conferantur.
vilia atq; vt ita dixerim vendibilia cen-
seantur. Et vt hanc eandem cōparati-
onem etiā scripturarū confirmet aucto-
ritas. nōne de vniuersis que a deo crea-
ta sunt generaliter scriptura pronūciat
dicens. et ecce oīa q̄ fecit deus erāt bōa
valde. Et iterū. Vniuersa que fecit deus
bona in tempore suo. Nec igitur q̄ i pre-
senti nō solum bona simpliciter. verū eti-
am cū additamento valde bona. p̄nunci-
antur. sunt enī reuera in hoc mundo cō-
morantibus nobis. aut ad vsum vite aut
ad corporis medicinā. aut ad aliquam
causam ignote nobis utilitatis accōmo-
da. vel certe in eo etiā valde bona. quod
faciūt nos inuisibilia dei a creatura mū-
di per ea que facta sunt intellecta conspi-
cere. sempiternā quoq; virtutez eius. ac
diuinitatē. ex tanta tanq; ordinata mo-
litione fabricę mundialis et oīm que in
ea sunt subsistentia contemplari. hec tū
omnia nec boni nomē tenebūt. si futuro
illi seculo compent. vbi bonorū nulla im-
mutatio. nulla est vere beatitudinis for-
midanda corruptio. Cuius mūdi ita be-
atitudo describitur. Erit lux lune sic lux
solis. et lux solis septem pliciter sicut lux

De velle bonū et agere malum

septē dierū. Magna igit̃ hęc et preclara ī
tuitu atq; mirifica. si futurū ex fide repro
missionib; pferatur. p̃tinuo vanitas ap
parebūt. dicēte dauid. Dēs sicut vestimē
tū veterascēt. et sicut opertoriū mutabis
eos et mutabūtur. tu autē idē ip̃e es et ani
mū nō deficiēt. Ergo q; nihil est p̃ semet.
ip̃m stabile. nihil imutabile. nihil bonū
nisi deitas sola. oēs vero creature vt bea
titudinē eternitatis vel imutabilitatē ob
tineāt. nō hoc per suā naturā. s; p̃ creato
ris sui participationē et gratiā psequen
tur. tenere meritū bonitatis creatori suo
collate nō possunt.

Bonitatem humanā atq; iusti
ciam nō esse bonā si diuine boni
tati ac iusticie conferatur.

Cap. iij.

Quod si etiā manifestiorib; ad
huc testimonijs huius sentētie
rationē voluerim? astruere. nō
ne multa p̃nūciari bona in euangelio le
gimus. et arborē bonā et thesaurū bonū.
et bonū hoīem et bonū fructū. q; nō p̃t in q̃t
arbor bona malos fructū facere. et bonus
hō de bono thesauro cordis sui. p̃fert bo
na. et euge serue bone et fidelis. Et vtiq;
hos oēs cū fm se bonos eē nō dubiū sit.
si respiciamus ad bonitatē dei. nullū eorū
p̃nūciabit bonus. dicēte dño. nemo bo
nus nisi sol? deus. Cui? intuitu etiā ip̃i
ap̃li. q̃ electionis merito bonitatē gener
hūani multis excesserāt modis. mali esse
dicūtur. dño ita ad eos loquēte. Si ergo
vos cū sitis mali nōstis bona data dare
filijs vestris. q̃tō magis p̃r ṽr q̃ in cel̃ est
dabit bona petentibus se. Deniq; sicut
bonitas n̄ra sup̃ne bonitatē intuitu ī ma
licia h̄rit. ita etiā iusticia n̄ra diuine col
lata iusticie p̃āno īstruate silis deputa
tur. dicēte ysaiā p̃pheta. sic p̃ān? mēstru
ate vniuerse iusticie n̄re. Et vt aliqd ad
huc euidentius inferamus. legi q; ipsius
p̃cepta vitalia q̃ dicūtur ordinata p̃ an
gelos in manu mediatorū. et de qua idē
ap̃ls. ita q; lex in q̃t sancta. et mādātū san
ctū et iustū et bonū. si perfectōi euāgelice

conferatur. mīme bona dño p̃nūciatur
oraculo. Ait ei. Et dedi eis p̃cepta n̄ bo
na. et iusticias in q̃b; nō viuēt in eis. Apo
stolus q̃z ita noui lumine testamēti glori
am legis affirmat obtūdi. vt eā euāgeli
ci cōpatione fulgoris nec glorificatā esse
p̃nūciat dicēs. Nā nec gloriosus ē id qd
glorificatū est. p̃pter excellentem gloriā.
Quā cōpationē etiā in p̃te p̃trana. id ē
in peccatorū meritis cōpelandis scriptu
ra p̃seruat. vt eos q̃ multo minus pecca
uerūt. ip̃iorū collatiōe iustificet dicēs. Ju
stificata ē sodoma ex te. Et iterū. Quid
ei peccauit soror tua sodoma. Et iustifi
cavit aīaz suā auer satrix israel. cōpatio
ne p̃reuaricatricis in de. Ita igit̃ et vniū
saz merita x̄tu tū q̃ superius cōphendi.
cū p̃ se bona atq; p̃ciola sint. tamē thes
oretice claritatis cōpatione fuscant. Mul
tū etenim sanctos q̃uis bonorū opm. terre
nis tū studijs occupatos. a cōtemplatio
ne sūmi illi? boni retrahūt ac retardāt.

Neminē summo illi bono intē
tum esse iugiter posse. Cap. v.

Nam q̃s eripies in opē de manu
fortiorū eius. et egenū et paup̃ez
a diripiētib; eū. q̃s cōterēs mo
las iniq̃z. et de medio dentium eorū rapi
nas extorquēs. in ip̃o intercessiōis opere
dine maiestati gloriā q̃eta mēte suspici
at. Quis alimonīā paup̃ib; āministrat
aut a diuēntiū turbas beniuola hūa
nitate suscipies. in eo t̃pis p̃ūcto q̃ p̃ ne
cessitatib; fratrū sollicita mēte distendit.
immensitatē sup̃ne beatitudinis specule
tur. et cū p̃ntis vite angorib; curisq; cō
cutit. futuri seculi statū eleuato a t̃renis
cōtagijs corde p̃spiciat. Unde bt̃us da
uid. solū hoc bonū hōi esse definies. dō iu
giter inherere desiderat dicēs. Mibi autē
adherere deo bonū est. ponere in dño deo
spem meā. Qd etiā ecclesiastes a nemīe
iustorū siue q̃rela p̃fici posse p̃nūciat. q̃a
n̄ est hō iustus ait in t̃ra q̃ faciat bonū et
nō peccet. Quis enī vnq; q̃uis p̃cipit
oīm iustorū atq; sctōz huius corporū vi
culis colligatus. summū hoc bonum ita

Collatio XXIII abbatis theone

possidere potuisse credēd⁹ est. ut nunq³ a
dīna p^{te}platiōe discedēs. ne paruo qdē
tpe ab eo q³ sol⁹ bon⁹ est terrenis cogita
tiōib⁹ putet abstract⁹. q³ nūq³ vllā cibi
vllā indumētī. aliarū ve carnaliū rerum
gesserit curā. nūq³ de frat⁹z susceptione.
de loci cōmutatiōe. d⁹ cellule structōe sol
licit⁹. aut opē aliquā hūani concupierit
ad inuētī. aut in opie sterilitate vexatus.
illā snīam dīnice increpatiōis incurrerit.
ne solliciti sitis aīe vīe qd māducatis. ne
q³ corpi vīo qd induamini: Deniq³ ip
sum illū aplm paulū q³ oīm sanctor⁹ la
borē. passionū innūerositate transcende
rat. neq³ q³ hoc implere potuisse cōfident⁹
astruimus. ipō in actib⁹ aplo⁹z discipu
lis attestāte. ipi scitis qm̄ ad ea que mi
hi op⁹ erat et his q³ mecū sūt. mīstrauerūt
man⁹ iste vlcū thesalonicēsi⁹ scribēs.
in labore et fatigatiōe nocte et die opera
tū se fuisse testat⁹. Quib⁹ laborib⁹ lz mag⁹
eidē meritorū stipēdia parēt⁹. tū mens
eius q³uis scīa atq³ sblimis. nō poterat
nō ab illa celesti theoria. intētiōe terreni
opis aliquādo diuelli. Deniq³ cū se tan
tis actualib⁹ ditari fructibus cerneret. et
ecōtrario theorie bonū corde pēfaret. ac
velut in vna lancetāto⁹ labo⁹z pfectu⁹.
ī altā delectationē dīne p^{te}platiōis appē
deret. diu exāmie pectori sui qdāmmō
castigato. dū illū hīc laborū stipēdia ī
menla delectant. illinc desiderū vnitat⁹
et insepabilis christi societatis. etiā ad
resolutionē carnis inuitat. anxius tandē
pclamat et dicit. Quid eligā ignoro. co
artor at e duob⁹. desiderū habēs dissol
ui et cū christo esse multo eī meli⁹. pmane
re aut in carne ncūm mag⁹ pp⁹ vos.

Quippis similes sunt hī qui se
credunt esse sine peccato.

Cap. vi.

Quā igit⁹ mult⁹ modis bōi hui⁹
excellētiā. cūq³ etiā p^{te}dicatiōis
sine fructib⁹ p^{te}stulisset. tū charita
tis sine q³ nō dīm pmeret cōtēplatiōe
sblmittit. ac. ppter illos q³ adhuc lac ve
lut nutricula. vberib⁹ euāgelicis imulge

bat. diuulsiōe a christo sibi qdē noxiāz
s⁹ ceteris necessariā nō recusat. Etenī ad
electionē hui⁹ potissimū rei. illa nimia pi
etati⁹ x^{te}ute cōpellit. qua. p salute fratru⁹
suorū si esset possibile etiam vltimū ana
themati⁹ malū optasset incurrere. Opta
rē enī inq³ ipse ego anathema eslea chris
to. p fratrib⁹ meis. q³ sūt cognati mei fm
carnē q³ sunt israhelite. s⁹ est. velle ego nō
solū tpalib⁹. verū etiā ppetuis addici pe
nis. dūmodo oēs si fieri possit hoies chris
ti p^{te}sortio fruerēt⁹. Certus etenī sū vti
liorē christo et m̄ oīm salutē esse q³ meā.

Qui qui p^{te}nūciāt hoīem posse
esse sine p^{te}cto duplici in hoc agā
tur errore.

Cap. vii.

Bonū ergo hoc summiū. id ē. dei
cōspectu frui. et christo iugiter
inherere. vt pfecte aplus possit
adipisci. dissolui optat a cor
pore. qd caducū et multis fragilitatis sue
necessitatib⁹ ipeditū nō p^{te} a christi p^{te}sorti
tio nō auelli. Impossibile ē enī etiā mēti
q³ tā crebris curis distēdit. tā molest⁹. tā
varijs angorib⁹ p^{te}pedi⁹. dīno frui sp̄ in
tuitu. Qd enī tā pertinax sanctor⁹ studi
um. qd tā arduū p^{te} esse ppositū. cui non
aliqn̄ ille x^{te}ut⁹ illiciator illudat. Quis
ita solitudinis secreta sectat⁹ est. vniūso
rūq³ mortaliū p^{te}sortia declinauit. vt nūq³
q³ cogitationib⁹ supfluis laboret. intuitu
rerū vel occupatiōib⁹ actūū terrenor⁹
ab illa q³ vere sola et bona est dei cōtēpla
tiōe deciderit. Quis tū spūs vnq³ potu
it retinere feruorē vt nō interdū lubricis
cogitatiōib⁹ ab ipa quoq³ oratiōis intē
tione trāslatus. repēte de celestib⁹ ad ter
rena corruerit. Quis nostru⁹z vt cetera p
nagationū tpa pretermittā. nō illo etiāz
momēto q³ deo supplicās ad sblimia eri
git mentē. quodā stupore collapsus. etiā
per id vel inuit⁹ offendat. p qd sperabat
veniā delictor⁹. Quis in quā tā exercita
tus ac vigilās est. vt dū psalmū deo cāt
nūq³ a scripture sensu ei⁹ anim⁹ abduca
tur. Quis tā familiaris deo tāq³ cōiun
ctus. q³ apliū illud imperium. quo sin

De velle bonū et agere malum

intermissioe orare nos precipit. vel vno die
se gaudeat executū. Quē l3 oīa nōnull
q̄ sunt crassioribus vicijis inuoluti. lenia
atq; a pctō pene aliena videātur. scienti
b̄ tñ pfectiōis bonū. etiā minimarū rez
militudo granissima est. Velut si in ali
quā magnā domū multū instrumētū. va
sculis. sarcinis. īpeditā. vnū integra vi
suū acie perspicacē. alterū cui oculorū lu
mē obtuderit lippitudo. pariter ponam?
īgressos. nōne cū ille cui ad vidēda oīa
hebes erit obtur? nihil illic aliud esse estī
met nisi armaria. lectos. scāna. p̄sepia.
et q̄cqd nō tā oculis speculātis q̄ mani
b̄ palpātis occurrerit. ecōtra hic q̄ cla
rissimo luminū vigore etiā occulta rima
tus est. multa illic minutissima et q̄ vix
possint etiā numero cōprehēdi inesse pro
nūciat. q̄ si aliquando in vnū cum alium
cōgregētur. paucorū quē ille palpaerat
magnitudinē nūerositate cōpensēt. aut
etiā fortasse trāscendant. Ita igit̄ sancti
atq; vt ita dicā vidētes. quibz sumnū p
fectiōis est studiū. etiā illa q̄ velut tene
brosus animi nrī nō intuet̄ aspectus. in
semetipīs sagaciter cōprehēdunt. acerrī
neq; cōdemnāt. vsq; adeo vt q̄ sicut nō
sire videt̄ incurie. ne tenuis q̄dē pcti ne
uo candorē p̄scie suscauerūt. multis libi
maculis videātur aspergi. si nō dicā va
ne cogitatiōis īprobitas in atria mētis
irreplerit. s̄ vel psalmi qui dicendus est
recordatio orationis tpe intentionē sup
plicātis auerterit. Si enī inqunt cū sub
limi hōī nō dicā p̄ vita ac salute nostra
s̄ etiā p̄ alicui? lucri p̄modo supplicam?
totā in eū et mētis et corpis acie defigen
tes. de nutu eius trepida expectatiōe pen
temus. nō mediocriter formidantes. ne
q̄d forte ineptū aut icōgruū x̄bū mīam
audientis auertat. tum deinde si nobis
in foro aut iudicium seculariū tribuna
libus constitutis. assistente etiā aduersa
rio in media p̄secutiōe atq; p̄slictū. tū
sis. s̄creatus. risus. oscitatio. somn? obre
pserit. quāta in p̄niciē nostrā vigilātissi
mus inimicus seueritatez iudicis cōmo
uebit inuidia. q̄stoma gēcū illi occultorū

oīm cognitori p̄ īminētī p̄petue mortis pe
riculo supplicamus. p̄p̄tim cu3 edictio
callidus seductor. p̄iter et criminatoz assī
stat. intēta atq; sollicita orōne iudicand
pietas implorāda est. nec iniuste nō so
lū nō leui pctō s̄ etiā grauissimo crimie
impietatis astrigē. q̄ p̄ce dño fundēs.
subito a p̄spectu eius q̄si ab oculis n̄ vi
dentis nec audiētis. cogitatiōis impro
be vanitatē secutus abscesserit. Illi autē
q̄ oculos cordis sui p̄tegunt crasso vela
mine viciorū. ac fm̄ inīam saluatoris vi
dētes nō vidēt. et audiētes nō audiūt. ne
q; intelligūt. vix ī recessibz pectoris sui eti
am illa q̄ magna sunt et capitalia crimi
na cōtēplant. nullas aut cogitationū s̄
reptiones. s̄ neq; illos in se lubricos oc
cultosq; pruritus q̄ mentē tenui atq; s̄
tili suggestione cōpūgūt. nec captiuita
tes aie sue possunt purgatis obtutibz in
tueri. s̄ inuerecūdis sp̄ cogitationibus
enagātes. nec dolere nozūt cu3 ab illa cō
tēplatione q̄ singularis est distrabūtur.
nec habēt q̄d se doleāt amississe. q̄ppe qui
mentē suā ingruētibus vt libitū est cogi
tationibus expādentes. nihil habent p̄
positū q̄d p̄ncipaliter teneāt. vel q̄d oīm
modis p̄cupiscāt. Nec sane nos aliō in
hūc errozē p̄cipitat. nisi qz anamartibz.
id est īpeccantie ipius x̄tutē penit? igno
rātes. existimamus nullā oīno culpa ex
istis ociosis ac lubricis cogitationum ex
cursibus nos posse p̄trahere. s̄ hebetudie
stupēfacti et velut oculoꝝ cecitate p̄culli.
nihil in nob̄ nisi crimina capitalia p̄tem
plamur. ea q̄ tantūmodo credimus cui
tanda. q̄ legū qz seculariū seueritate dā
nantur. q̄bus si nos īmunes vel paulu
lum senserimus. nihil nobis inesse pecca
ti. p̄tinus arbitram̄. Proinde ab illo vi
dentiū nūero segregati. qz minutias mī
tarū fordiū q̄ intra nos aggesse sunt nō
videmus. neq; qz salubri cōpunctiōe mor
temur. si sensum nostrū interpellauerit
egritudo tristitie. nec dolemus vane glo
rie subtili suggestiōe pulsati. nec de emis
sa tardius vel tepidius orōne cōfitem̄.

Collatio XXIII abbatis theone

aut nesciui. **E**x paucorum sit in
telligere pcta. Cap. viij.

mūdanē cuiusq̃ rei delectatiōe peccar̃
dicēte scripta. Sidera ip̃a nō sūnt mun
da in p̃spectu eius. Et iterū. Si in sc̃is
suis nō p̃didit et in angelis suis repperit
p̃auitatē siue vt eūdatior trāslatio h̃z
ecce int̃ sc̃tōs ei⁹ nēo imutabilis. ⁊ celi n̄
sūnt mūdi in conspectu eius.

Recte igitur sanctos qui memoria dei
stabiliter retinentes qui per extensas
in sublimi lineas suspensio ferun-
tur in cessu scenobatis quos vulgo funa-
bulos vocant dixerit comprehendendos qui sumas
sue salutis ac vite in angustissimo funi-
culi illius tramite collocantes atrocissimam
se morte perit in cursuros esse non ambi-
gunt si vel exigua pes eorum titubatio de-
nuauerit aut modum illius salutari directio-
nis excesserit. Qui dum arte mirifica ae-
rios gressus per inania moluntur si illam an-
gustioris vestigio semitam non cauta atque sol-
licita moderatio deuenierit terra quam omni-
bus velut naturalis est basis et solidissi-
mum cunctis ac tutissimum firmamentum fit illi
peris ac manifesta perniciies non quod illius na-
tura mutetur sed quod illi ad eam precipiti carnis
potere dilabatur. Ita etiam indefessa illa
dei bonitas immutabilis quae ubi nemi-
nem de se declinando a summis atque ad ima-
redendo nobis ipsis periscimus mortem im-
mo ipsa declinatio mors efficit declinanti
Et ei inquit eis qui recesserunt a me. vasa
buntur qui peraricati sunt in me. Et iterum.
Et eis cum recessero ab eis. Arguet namque
te malicia tua. et auxilio tuo increpabit te.
Scito et vide quod malum et amarum est reliquisse
te dominum deum tuum. Funiculis namque suoruz
pectorum uniusquisque cōstringit. Ad quos satis
comperit a domino increpatio ista dirigit.
Ecce inquit omnes vos acceditis ignem accin-
cti flammis ambulate in lumine ignis vestri.
et in flammis quos succedistis. Et iterum. Qui
incedit inquit malicia peribit ab ea.

Ubi qui ad perfectōnē tendūt
in veritate humiliētur et dei gra
tia semper se sentiant indigere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.7.2

De velle bonū et agere malum

Quam ergo semetipſos q̄tidie ſen-
tiāt ſancti terrene cogitationis
pōdere p̄grauatos. ab illa men-
tis ſblimitate decidere et inuitos immo-
ſto etiā neſciētes in legem pcti mortisq̄
traduci. atq̄ vt cetera p̄termittā. ill' ſal-
tē q̄ ſup' cōprehēdi bonis q̄ dē ac iuſtis
ſtū t̄renis a p̄ſpectu dei opib' auocari.
habēt p̄fecto p quib' ad deū iugit̄ inge-
miſcār. habēt p q̄b' i x̄itate hūiliati atq̄
cōpuncti. nō x̄bis tm̄modo ſ affectu ſe-
metipſos p̄nūciēt pctōres. et veniā p oi-
b' q̄ q̄tidie ſupati fragilitate carnis incur-
runt a gratia dominini iugit̄ poſtulan-
tes. veras p̄nīe lachrymas indefinēter ef-
fundāt. q̄ppe q̄ videāt iſdē ipſis ſe p q̄b'
p̄ſuuo dolore vexati ſūt z iā vſq̄ ad deū
iugit̄ ingemiſcūt eſtūb' inuolutos. etiam
ipſas ſupplicatiōes ſuas offerre ſe ſine co-
gitationū anxietate nō poſſe. Expti igi-
ſe hūanis virib' deſideratū ſinē obſiſten-
te carnis ſarcina nō poſſe p̄tingere. neq̄
illi p̄cipuo ſūmoq̄ bono ſm̄ cordis ſui
deſideriū poſſe p̄iūgi. ſ ab ei' intuitu ca-
ptiuos ad mūdāna traduci. ad gratia z
dei q̄ ipſos iuſtificat p̄uolātes cu z aplo
p̄ſtantur. Infelix ego hō q̄s me libera-
bit de corpe mortū hui'. B̄ra dei p̄ieſu z
chriſtū dñm noſtrū. Sentiūt ei ſe bonū
iſtud qd volūt nō poſſe p̄ficere ſ illd qd
nolūt qd q̄s oderūt malū. id eſt cogitati-
onū motus z curā corporaliū rerū ſemp
incidere.

Expoſitio illius ſententie.
**Condelector enī legi dei ſm̄ in-
teriorē boiem zc. Cap. xi.**

Et delectatur qdē legi dei ſm̄
interiorē boiem q̄ viſibilia vni-
uerſa trāſcēdētes conātur deo
ſoli ſp̄ vniri. ſ vident aliā legē in mēbriſ
ſuis. id ē in natā hūane p̄ditiōis inſtraz
q̄ repugnat legi mēt' eoz. et p̄trahit ſēſū
violēta lege pcti. cōpellēs ſc̄z eos relicto
illo p̄ncipali bono t̄rene cogitatiōis ſbmit-
ti. Que q̄uis nēcia atq̄ corpi vtil' vi-
deat. cū diſpēſatiōi religioſe cuiuſpiāz
nēcitat' ip̄edit. cōpatiōe tm̄ illi' boni qd
ſctōz oīm oblectat intuituz. mala vtiq̄

ab eis ac fugiēda decernit. q̄ p eā q̄quō
vel ad modicū tps ab illi' perfecte beati-
tudinis gaudio retrahūtur. Vere enim
lex pcti ē quā hūano generi p̄uaricatio
ſui i duxit auctor. p illi' noxā in que z la-
ta eſt eq̄ſſimū iudicis illa ſinia. maledicta
ēra in opib' tuis. ſpinas z tribulos ger-
minabit tibi. et in ſudore vultus tui edes
panē tuū. Hec inquā eſt lex mēbri oīm i
ſerta mortaliū. q̄ repugnat legi mēt' nre
eāq̄ a diuino arcet intuitu. et p quā ma-
ledicta ēra in opib' nris. poſt agnitiōe
boni z mali cogitationū ſpinas cepit ac
tribulos germinare. q̄rū aculeis. id ē vi-
cijs carnis nō oſtulis. ſpūs ſemīa p̄focā-
tur. ne illū panē nrm q̄ de celo deſcendit
q̄ q̄s p̄fortat cor hōis. edere abſq̄ vult'
nri ſudore poſſimus.

**Ite illius. Scimus aut qm̄ lex
ſpiritualis eſt et reliqua. Cap. xij**

Omnē enī hūanū gen' huic ge-
neraliter legi ſine vlla exceptiōe
ſubijcit. Null' enī eſt q̄uis ſan-
ctus qui ſupradictum panem non cum
ſudore vultus ſui. et ſollicita cordis in-
tentione percipiat. Ceterum comuni
iſto p̄ae multi vt videmus diuites ſine
villo vultus ſui ſudore veſcūtur. Quaz
etiā legē b̄tis apls ſpiritale aſſerit dicēs
Scim' aut qz lex ſpiritual' eſt. ego autem
carnalis ſuz venūdāt' ſub pctō. Spiri-
talis enīz eſt lex q̄ iubet nob vt in ſudore
vultus noſtri comedam' illū panē verū
q̄ de celo deſcēdit. ſ nos carnales fec' ve-
nūdatio illa pcti. Qd ergo iſtud cuiuſ-
ne pctm̄ ē. Sine dubio ade. cui' p̄uari-
catiōe z vt ita dicā negociatiōe dānoſa
fraudulētoq̄ cōmertio vēditi ſum'. Om-
nē enī plem ſuā ſp̄ētis p̄ſuaſiōe ſeduz-
ct'. illiciti cibi p̄ceptiōe diſtractā. in go p̄-
petue ſuitutis addixit. Hic nanq̄ mos
ſolet inter vendentē emētēq̄ ſuari. vt is
q̄ ſe alieno cupit dño mācipare. aliqd
precij p iactura p̄prie libertatis et addi-
ctione p̄petue ſuitutis a ſuo conſequat'
emptore. Qd etiā inſ adā atq̄ ſpentem
maniſeſtiſſime videmus ipletū. Ille em̄

Collatio XXIII abbatis theone

a serpente precium libertatis sue esu in-
dicte arboris capiens. a naturali liberta-
te discessit. illique maluit semetipsum perpe-
tua vendere seruitute. a quo vetiti pomi
letale precium fuerat assecutus. qua dei-
ceps conditione constrictus. non immeri-
to omnem posteritatis sue progeniem perpe-
tuo eidem cuius effectus est seruus subi-
dit famulatu. Quid enim aliud fuisse con-
iugium potest precreare quam seruos. Quid er-
go. Nunquid emptor iste solutus et cal-
lidus. domino vero atque legitimo ius domi-
nionis eripuit. Non ita est. Neque enim sic il-
le omne peculium dei. vnius fraudis dolo-
sitate peruasit. ut potentiam dominij sui
verus dominator amitteret. qui ipsum quoque
emptorem quamvis refugam atque rebellem. ta-
men iugo deprimat. tuitur. sed quia om-
nibus rationabilibus creaturis arbitrij
libertatem creator indulserat. eos qui se co-
tra fas edacis concupiscentie transgres-
sione vendiderant. inuitos ad ingentem
libertatem renouare non debuit. Abhorret
siquidem ab illo iusticie et pietatis aucto-
re. quicquid bonitati equitatisque contra-
rium est. Valum enim fuerat si concessa lib-
tatis beneficium renouasset. iniustum si libe-
rum hominem potentia sua opprimeret. atque
captiuans. libertatis accepto privilegium
exequi non sinisset. cuius salutem in futu-
ra tunc secula reseruauit. ut recto ordine
compleretur statuti temporis plenitudo.
Oportebat enim eius solus tam diu. sub
hac vite conditione durare. quousque eadem
originalibus vinculis liberata. in antiquum liber-
tatis statum. prioris domini gratia precio sui
sanguinis reformaret. quam pietatis in-
stinctu potuit etiam tunc saluare. sed noluit.
quia eum decreti sui irrumperet sanctio-
nem equitas non sinebat. Quis nosse cau-
sam venditionis tue. Audi ipsum rede-
ptorem tuum per esaiam prophetam aper-
tissime proclamantes. Quis est iste liber-
spudij matris vestre quo dimisi eam. Aut
quis est creditor meus cui vendidi vos.
Ecce enim in iniquitatibus vestris venditi estis.
et in sceleribus vestris dimisi matrem ve-
stram. Quis etiam euidenter agnoscere cur

te iugo seruitutis addictum redimere po-
tentie sue virtute noluerit. Audi quod ad
superiora quibus eisdem famulis causa
voluntarie venditionis exprobat. adie-
cerit. Nunquid abbreviata et paruula
facta est manus mea. ut non possim re-
dimere. aut non est in me virtus ad libera-
dum. Sed quid huic potentissime mise-
ricordie eius semper obstiterit. idem pro-
pheta demonstrans. ecce inquit non est ab-
breuiata manus domini. ut saluare nequeat.
neque aggravata est auris eius. ut non ex-
audiat. sed iniquitates vestre diuiserunt
inter vos et deum vestrum. et peccata vestra abscō-
derunt faciem eius a vobis. ne expanderet.

Item expositio illius. Scio autem
quod non habitat in me hoc est in car-
ne mea bonum. Cap. xiiij.

Quia ergo carnales nos fecit. et
spinis ac tribulis condemna-
uit illa dei propria maledictio. nos
quia ita iniquo pater noster veni dāuit cō-
mertio. ut bonum quod volumus agere neque-
amus. dum diuulsi a memoria summi dei.
ea que humane fragilitatis sunt cogitare cō-
pellimur. dum puritatis amore flagrates.
incentiuis naturalibus queque penitus igno-
rare velimus. etiam inuiti plerumque cō-
pungimur. scimus quia non habitat in
carne nostra bonum. id est. huius quam
diximus theorie atque puritatis perpetua
iugisque tranquillitas. Sed factum est
istud pessimum ac lugubre diuortium. ut
cum mente legi dei seruire velimus. non quod
sed volentes a claritate diuina dimoue-
re conspectum. tamen carnalibus tenebris
circumfusi quadam lege peccati ab eo quod
bonum esse nouimus cogamur auelli. sed ad
curas cogitationesque terrenas. ab illa me-
tis celsitudine decedentes. ad que nos lex
peccati. id est. illa sententia dei non imme-
rito condemnauit. quam primus delictor
excepit. et inde est quod beatus apostolus. cum
apertissime fateatur ineuitabili se vel om-
nes sanctos peccati habere necessitate constri-
gi. tamen neminem eorum ob hoc esse dam-
nandum. audenter enūciat dicens. Nihil
ergo nunc damnationis est his que sunt

De velle bonū et agere malum

in christo iesu. Lex enim spiritus vite in christo iesu liberavit me a lege peccati et mortis. id ē quotidiana gratia christi omnes sanctos suos ab hac lege pcti et mortis in quā iugiter vel nolentes coguntur currere. cum remissionem debitorum suorum a domino precatur absoluit. **Q**uādetis ergo non ex persona peccatorum. s. ex illorum qui vere sancti atq. perfecti sūt. hanc beatum apostolum prompsisse sententiā. nō enī qd volo bonum hoc facio. sed quod odi malū hoc ago. et video aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis mee. et captivum me ducentē in lege peccati. quē est in membris meis.

Obiectio q. neq. infidelium per sonis cōueniat neq. sanctorum. non enī qd volo facio bonum.

Cap. xiiij.

Germanus. Neq. eorum qui capitalibus criminibus implicantur. neq. apostoli vel illorum qui ad eius proficere mensuram. hoc dicimus cōgruere posse personis. s. de his proprie hoc intelligi debere censemus. q. post dei gratiam agnitionemq. veritatis a carnalib. viciis abstinerere cupientes. antiqua adhuc consuetudine vel naturalī lege in membris suis violētissime dñante. ad inolitā passionū concupiscētiā pertrahuntur. Alius enim ac frequētia delinquendi. velut lex efficitur naturalis. quē membris hūane infirmitatis īserta. affectus anime nec dum plenis virtutum studiis erudite. sed adhuc rudis ac tenere vt ita dixerim castitatis. capti uos rapit ad vicia. ac morti eos antiqua lege subiciens. iugo peccati dominātis addicit. nō sinens eos bonum quod diligunt puritatis adipisci. sed potius malum quod execrantur exercere cōpellēs.

Responsio ad obiectionē ppositam.

Cap. xv.

Theonas. Non parum vīa proficit opinio. Siquidem etiam vos ipsi astruere iam cepistis.

in illorum persona qui omnino peccato res sunt. hoc penitus stare non posse. illis autem qui se a viciis carnalibus abstinere contendunt proprie cōuenire. Quos qm a peccatorum iam numero segregastis. consequens est vti etiam fidelium atq. sanctorum paulatim cetibus inserat. Que enī genera peccatorum istos dicitis posse cōmittere quibus si fuerint post gratia baptismatis inuoluti. rursus per quotidianā christi gratiam liberentur. Aut de quo mortis corpore apostolus dixisse credendus est. quis me liberabit de corpore mortis huius. gratia dei per iesum christum dñm nostrū. Rōne manifestū est sicut vos quoq. ipsos veritas compellit confiteri. nō de illis capitalium criminū mēbris. per quē stipendium eterne mortis acquiritur. id est homicidij. fornicationis. adulterior. ebrietatis. furto. atq. rapinarum. sed de illo predicto cui gratia christi quotidiana succurrit corpore memorari. Quisquis enī post baptismū et scientiam dei. illud mortis corpus incurrerit. sciat se nō quidāna grā dei. id ē facili remissione. quā momentis singulis exoratus dñs noster erroribus nostris. tonare pluit. sed aut diuturna afflictione penitudinis ac penali dolore purgandū. aut certe. p. his in futuro eterni ignis supplicij addicendū. ita eodem aplo pñūciante. Nolite falli. neq. fornicari. neq. idolis seruientes. neq. adulteri. neq. molles. neq. masculorum cōcubitores. neq. fures. neq. auari. neq. ebriosi. neq. male dicit. neq. rapaces regnū dei possidebūt. Aut q. est ista lex militās in mēbris nris que repugnat legi mentis nostre. cumq. nos resistentes. atq. captiuos in legē peccati ac mortis abduxerit. ei q. nos fecerit carne seruire. nihilominus mēte legi dei seruire permittat. Nec enī hic puto legē peccati flagicia designare. aut hoc de supradictis intelligi posse criminibus. quē si quis facit legi dei mente non seruit. a qua necesse est cū animo an discedere. q.

Collatio XXIII abbatis theone

aliquid eorum carne committat. Quid est enim seruire legi peccati. nisi ea quae a peccato impantur implere. Quod ergo peccati genus est. quo cum se tanta sanctitas atque perfectio sentiat captiuari. gratia tamen christi non ambigat liberandus dicens. Infelix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis huius. Gratia dei per iesum christum dominum nostrum. Quam inquam legem membris nostris inesse firmabitis. quae abstrahens nos a lege dei. et captiuans nos legi peccati. infelices nos potius faciat quam nocentes. ut non eternis suppliciis addicamur. sed quasi de interrupto beatitudinis gaudio suspiremus. et auxiliatorem qui nos ad id retrahat inquirentes cum apostolo proclamemus. Infelix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis huius. Ad duci namque captiuum in legem peccati. quod est aliud. quam in effectu peccati atque opere permanere. Aut quod aliud principale dabitur bonum. quod sancti explere non possint. nisi id ad cuius comparationem ut supradiximus vniuersa nec bona sunt. Et quidem nouimus multa esse in hoc mundo bona. precipueque pudicitiam. continentiam. sobrietatem. humilitatem. iustitiam. misericordiam. temperantiam. pietatem. sed hec omnia et summo illi bono paria esse non possunt. et perfici non dicam ab apostolis. sed etiam a mediocribus possunt. et a quibus impleta non fuerint. aut eterno supplicio puniuntur. aut grandi ut supradictum est labore penitentiae. vel quotidiana christi gratia liberantur. Superest igitur. ut hanc apostoli sententiam soli sanctorum persone recte fateamur aptari. qui in hanc quae praediximus incurrentes quotidie peccati non criminum legem. de statu salutis suae certi non precipitantur in facinus. sed ut dictum est de contemplatione diuina ad miseriam cogitationum deuoluti corporaliu. vere illius beatitudinis bono plerumque fraudantur. Si enim se in hac

membrorum suorum lege quotidie sentirent sceleribus illigari. non utique de felicitatis amissione. sed de innocentie carerentur. nec diceret apostolus paulus. infelix ego homo. sed impurus aut sceleratus ego homo. nec de corpore mortis huius. hoc est de conditione mortali. sed a flagitiis atque criminibus carnis huius vellet absolui. Sed quia se pro conditione fragilitatis humane senserat captiuatum. id est abductum ad sollicitudines curasque carnales. quae lex peccati et mortis operatur. ingemiscens super hac quam inuitus incurrerat lege peccati. confestim recurrit ad christum. et presentissima gratiae eius redemptione saluatur. Quicquid ergo lex illa peccati. quae spinas ac tribulos cogitationum curarumque mortalium naturaliter gignit. etiam in apostolici pectoris terra sollicitudinum germinant. ista lex gratiae moranellit. Lex enim inquit spiritus uite in christo iesu. liberauit me a lege peccati et mortis.

Quid sit corpus peccati.

Lap. xvi.

Hoc ergo inenitabile corpus est mortis. in quod perfecti quique qui gustauerunt quam suauis est dominus quotidie reuoluti. sentiunt cum propheta quam malum sibi et amarum sit discedere a domino deo suo. hoc est corpus mortis quod a celesti eos intuitu retrahens ad terrena deducit. quod psallentes eos atque in oratione prostratos. vel humanas effigies vel sermones vel negocia vel actus facit superfluos retractare. hoc est corpus mortis quod emulantes angelicam sanctitatem. et volentes domino iugiter inherere. perfectionem tamen huius boni. quia mortali corpus obliquit. inuenire non possunt. sed faciunt malum quod nolunt. id est. traducuntur mente etiam ad illa quae ad profectum virtutum perfectionemque non pertinent. Denique ut hoc de sanctis atque perfectis sibi quis

De velle bonū et agere malū

milibus. se dixisse beatus apostolus enī dēter exprimeret. digito quodam modo semetipsum tactuq; designans. primo infert. Ita q; egoipse id est. qui hec pro nuncio mee nō alterius conscientie latebras pando. Hoc sane elocutionis genere familiariter vti apostolus solet. si quando vult se specialiter designare. sicut ibi. egoipse paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam christi. et rursum. nisi q; egoipse nō grauam vos. et iterū. sesto. egoipse nō grauam vos. et alibi. egoipse paulus dico vobis si circumcidamini christus vobis nihil proderit. et ad romanos. optabam enim egoipse anathema esse a christo pro fratribus meis. Potest autem non absurde etiam sic accipi. vt expressius emphasi pronunciet. itaq; egoipse id est. quē nō sit esse apostolum christi. quem tota suspicientia veneramini. quē creditis summū atq; pfectū esse. et in quo loquitur christus. cum me te seruiam legi dei. carne tamen legi peccati finire me fateor. hoc ē distentione conditionis humane interdum de celestibus ad terrena deuolutor. et ad curas humanum rerum mentis mee altitudo prolabitur. per quam peccati legē ita momentis singulis me sentio captiuari. vt quāuis immobili circa legem dei desiderio perseuerem. nullo tamen modo vim huius captiuitatis euadere me posse sentiam. nisi confugeto semper ad gratiam saluatoris.

Sancti omnes veraciter imūdos se et peccatores esse confessi sunt.

Cap. xvij.

Et idcirco quotidianis su spiriū sancti omnes pro hac substantie sue fragilitate compuncti. dum cogitationum varietates. et conscientie sue latebras ac penetralia perscrutant. suppliciter clamāt. Non intres in iudicium cū seruo tuo. quia nō iustificabit in conspectu tuo oīs vīnēs. Et illd. Quis gloriabitur castū se habere cor. aut quis fiduciā habebit se mūdū esse a peccato. Et iterū. Nō est iustus hō in terra q; fa-

ciat bonū et nō peccet. Et ita infirmā hominū imperfectaq; iusticiā. ac misericordia dei sp̄ indigentē indignā esse sentiūt. vt vnus ex his cuius iniquitates et pcta deus misso de altari ignito verbi sui carbone purgauit. post illā mirificā etēplationē dei. post intuitū sublimium seraphin. et reuelationē sacramentorū celestium dicat. **E**mihi q; vir pollutus labijs ego sum. et in medio populi polluta labia habēt ego habito. Qui sicut arbitror labiorū suorum immundiciam nec tūc qdem fortasse sensisset. nisi vera perfectione et integra puritate cōtemplationē dei meruisset agnoscere. cui intuitu pollutionē suā sibi aī incognitam repente cognouit. Cum enī ait. **E**mihi quia vir pollutus labijs ego sum. de suorum hoc eum labiorū non de populi pollutione confessum id quod sequit manifestat. et in medio populi polluta labia habēt ego habito. Sed etiā cum orās petōr quasi vniuersaliū imūdicā confitet. nō iniquorū tantū sed etiā iustorū plebem generali supplicatione complectitur dicens. Ecce tu iratus es et peccauimus. i ipsi sumus semper et saluabimur. facti sumus vt imūdi omnes nos. tanq; pannus menstruante vniuerse iusticie nostre. **R**ogo quid euidentius hac potest esse sentētia. quā nō vnā tantum. sed vniuersas iusticias nostras propheta complexus. et circumspectans omnia que vel immūda vel horrida indicantur. quia nihil in hominū conuersatione sordidius neq; impurius potuit reperire. pāno mēstruate eas comparare maluit.

Etia iustos et sanctos sine peccato nō esse.

Cap. xviij.

A frustra g manifestissime ditati spinose obiectionis acumen opponit. sicut paulo ante dixistis. si nemo sine pcta. nullus est sanctus. et si nemo sanctus. nullus ergo saluabit. Hoc enim prophete testimonio. potest nodus huius questionis absolui. Ecce inquit tu iratus es et nos peccauimus.

Collatio XXIII Abbatis Theone

id est cum elationem nostri cordis vel negligentias auersat. tu o nos auxilio denudasti. confestim nos vorago absorbit it peccatorum. velut si quis splendidissimo solis diceret elemento. Ecce tu occubisti. et nos ilico tenebrosa contextit obscuritas. Et tamen cum hic sanctus peccasse se dicat et non solum peccasse. sed etiam in ipsis se permansisse peccatis. non desperat penitus de salute. sed subiicit. in ipsis fuimus semper et saluabimur. Hanc ego sententiam. ecce tu iratus es et peccauimus. illi apostolice comparabo. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Rursus id quod propheta subiungit. in ipsis fuimus semper et saluabimur. consequentibus apostoli congruit verbis. Gratia dei per iesum christum dominum nostrum. Similiter etiam illud eiusdem prophete. et mihi quia vir pollutus labijs ego sum. et in medio populi polluta labia habentis ego habito. videtur supra dictos sapere sermones. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Item quod sequitur in propheta. Et ecce volauit ad me vnus de seraphim. et in manu eius carbunculus siue calculus. quem forcipe tulerat de altari. et tetigit os meum et dixit. ecce hoc tetigit labia tua. et auferetur iniquitas tua. et peccatum tuum mundabitur. tale est ut pauli videatur ore prolatum qui ait. Gratia dei per iesum christum dominum nostrum. Videtur ergo quemadmodum omnes sancti non tam ex persona populi quam ex sua. et peccatores se veraciter fateantur. et tamen nequaquam de sua salute desperent. sed iustificationis plenitudinem quam pro conditi one fragilitatis humane consequi se posse diffidunt. de gratia domini et misericordiatione presumunt.

¶ Quin ipsa quoque orationis hora peccatorum declinari vix possit.

Cap. xix.

Quoniam enim in hac vita quauis sanctum. immunem esse a debitis peccatorum. etiam magi-

sterium nos edocet saluatoris. qui discipulis suis perfecte orationis formulam tradens. inter reliqua illic sublimia sacratissima. quae mandata. quae non nisi sanctis perfectisque sunt tradita. et malis et infidelibus conuenire non possunt. hoc iussit inseri. et dimitte nobis debita nostra. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Si ergo vera hec et a sanctis profertur oratio. sicut indubitanter credere nos oportet. quis tam contumax et presumptor tamque superbia diabolici furoris elatus poterit inueniri. qui sine peccato se esse pronuncians. non solum maiorem se apostolis credat. verum etiam ipsum quasi ignorantie aut vanitatis arguat saluatorem. ut scilicet aut nescierit esse pos se aliquos imunes a debitis. aut frustra docuerit eos quos scierit orationis istius remedio non egere. Sed cum regis sui precepta seruantes. omnes omnino sancti quotidie dicant. dimitte nobis debita nostra. si verum dicunt. vere nemo est immunis a culpa. si autem falluntur. verum est eos mendacium non carere peccato. Unde etiam ille sapientissimus ecclesiastes vniuersos actus et humana studia mente percurrere. sine ulla exceptione pronunciat. quia non est iustus homo in terra qui faciat bonum et non peccet. id est. nemo in hac terra tam sanctus. tam diligens. tam intentus. vel potuit unquam vel poterit inueniri. qui non illi ac singulari bono ita iugiter valeat inherere. ut non quotidie ab eo distractum se sentiat deliquisse. Qui tamen cum pronuncietur immunis a noxa esse non posse. iustus esse nihilominus non negatur.

¶ A quibus sit peccati euacuatio et virtutum discenda perfectio.

Cap. xx.

Quoniam itaque anamarteton id est. impeccantiam nature ascribit humane non inanimibus verbis. sed conscientie suae testimonio nobiscum ac probatione confligat. et tunc demum se absque peccato esse pronunciet. cum se ab hoc summo bono senserit non auulsu.

De velle bonū et agere malū

imo vero quisq̃s p̃siderās cōscīaz suā.
vt nō dicā amplius vnā saltē synaxim
sine vlla verbi vel facti vel cogitationis
interpellatiōe se reprehēderit celebrasse.
absq̃ p̃cto se esse p̃nūciat. Proinde q̃a
his omibz ociosis ac sup̃fluis rebz volu-
crē hūane mētis excursum fatemur carere
nō posse p̃ hoc vtiq̃ cōsequēter sine pec-
cato nos nō esse veraciter cōfitemi. Quāz
q̃stauis circūsp̃ctione vnusquisq̃ cor-
sū suū huare p̃cedat nūq̃ id sūm desiderū
um spūs sui repugnāte carnis cōditiōe
custodiet. Quāto enim magis p̃ferit
mēs hūana et ad sinceriorē p̃tēlatiōis
puenerit puritatē tanto se immūdiorem
quali p̃ speculū suę puritatis inspiciet.
q̃z necesse est dñi animus ad sublimiores
se extēdit intuitū et maiora quā nouit p̃-
spiciēs cōcupiscit illa in q̃b est vt inferi-
ora sp̃ac viliora respiciat.

Qu licet agnoscamus nos sūte
peccato nō esse nō debeamus
tamen nos a dñica cōmuniōe
suspendere. **Cap. xxi.**

Pura si q̃dez tenotat sincerior
obtus. paritq̃ sibi maiore re-
prehensionis dolorē irrep̃hen-
sibilis vita et multiplicat gemitus atq̃
suspiria emēdatio mox et emulatio attē-
ta virtutū. Nemo enī illo in q̃ profecerit q̃
du pōt esse p̃tēus et q̃tū q̃s fuerit mēte
purgatior tāto se sordidiorē vidēs magi
hūilitatis q̃ elatiōis inuenit causas q̃z
toq̃ p̃nūcius ad sublimiora cōscenderit
tanto āplius p̃uidet sibi sup̃esse q̃ ten-
dat. Deniq̃ ille ap̃lo eximius quē dili-
gebat iesus recūbēs supra pectus eius
hāc q̃li ex dñico p̃tulit corde sententiāz.
Si dixerimus q̃z p̃ctm non habem⁹ ip̃i
nos seducimus et veritas in nob nō est.
Itaq̃ si dicētes nos nō h̃re p̃ctm veri-
tate id est christū nō habemus in nobis.
quid aliud p̃ficimus nisi vt nos hac ip̃a
sa professione ex peccatoribus sceleratos
atq̃ impios approbemus. Postremo si
cordi est veri⁹ explorare vtrū possibile sit
hūane substantie anam̃theton id est ī
peccatiā possidere a q̃b hoc manifestius

discere poterim⁹. q̃ ab his q̃ carnē suā
crucifixē cū vicis et p̃cupiscētijs et q̃b
de crucifixus est mūdus. Qui cū de cor-
dibz suis nō solū radicatis vicia vniuer-
sa cōuulserit. verū etiā p̃cto et memoriaz
ac cogitatiōes conētur excludere. nūbilo
minus tñ q̃tidie fideliter p̃fitem⁹ ne vna
q̃dez hora sine macula se esse posse pecca-
ti. Nec tñ ex eo debemus nos a dñica cō-
muniōe suspendere q̃z nos agnoscimus
p̃ctōres. Sed eā magis ac magis est p̃p̃t
aīe medicinā et purificationē spiritus
auidē festinādum. verū tamē ea hūilitate
mētis ac fide vt indignos nos p̃ceptiōe
tante gratie iudicantes. remedia potius
nostris vulneribz expetamus. Alioquin
nec anniuersaria q̃dē digne est p̃sumē.
da cōmuniō. vt q̃dā faciunt q̃ in mona-
sterijs cōsistentes ita sacramētoz celesti-
um dignitatē et sanctificationē ac meritū
metiūtur. vt estimēt ea nō nisi sc̃tōs atq̃
imaculatos debere p̃sumere et nō po-
tius sanctos mūdōs q̃z nos sua partici-
patione perficiant. Qui profecto maio-
rem arrogātie p̃sumptionē quā decli-
nare sibi vidētur incurrūt q̃z vel tūc cuz
ea p̃cipiūt dignos se eius p̃ceptiōe di-
iudicāt. Multo enī iustius est. vt cum
hac cordis hūilitate q̃ credimus et fateam⁹
illa sacrosancta misteria nūq̃ p̃ merito
nos posse p̃tingere. singulis ea dñic ob-
remediū nostrarū egritudinū p̃sumā-
mus. q̃z vt vana p̃uasiōe cordis elati
vel post annū dignos eoz p̃icipio nos
esse credamus. Quapropter vt hec intel-
ligere et fructuose tenere possimus. mise-
ricordiā dñi vt nos ad p̃ficienda hec ad-
iuuet attētius imploremus. q̃ neq̃ ita
vt cetera hūane artes p̃cedēte quadā ra-
tione h̃boz. Sactu potius et experiētia p̃-
eunte discuntur. queq̃ rursus. nisi tā col-
lationibz spiritaliū viroz frequēter exa-
minata fuerint et polita. q̃z documentis
et q̃tidiana experiētia sollicitē ventilata.
aut obsolescūt incuria. aut ociosa obliui-
one depereunt.

ExPLICIT abbat̃is theone
collatio tertia.

Capitula

Collatio XXIII

Incipiunt capitula collatiōis abbatis abraham de mortificatione. **Cap. i.**

- Q**uomodo abbas abrahe pderimus cogitationū nostrarū archana.
- Q**uō nros senex patefecerit errores.
- D**e qualitate locorū q̄ ab anachoretis expeti debeāt.
- Q**ue a solitarijs opationū genera debeāt eligi.
- D**e euagatiōe corporis grauet magis q̄ releuet cordis anxietas.
- A**d quā cōpatōnē monach⁹ cogitationes suas debeat custodire.
- I**nterrogatio cur obessenob parentū vicinia putaret q̄ in egypto cōsistentib⁹ nō obellet.
- R**ñsio quō nō oib⁹ pueniāt oīa.
- D**ebi possint parentū viciniā n̄ timere q̄ abbatis appollo mortificationē potuerint emulari.
- I**nterrogatio an obsit monacho si a parentib⁹ sibi necessaria suggeratur.
- R**ñsio qd sanct⁹ Antoni⁹ super hoc pnūciauerit.
- D**e utilitate opatiōis ⁊ ocij detrimento.
- F**abula de tonsoris mercede cōposita ad illusiones diaboli cognoscendas.
- I**nterrogatio vnde nobis talium cogitationū error irrepserit.
- R**ñsio de tripartito anime motu.
- R**ationabile aīe nostre partē fuisse corruptam.
- D**e infirmior ps aīe diabolici temptationib⁹ pma succubat.
- I**nterrogatio an vtili desiderio maiorē silentij traherem ad patriam.
- R**esponsio de illusiōe diabolica q̄ vastior solitudinis requiem repromittat.
- D**e vtili remissioe i aduētū frat⁹.
- Q**uō euāgelista iohes vtilitate

remissiois ostēdisse dicatur.

Interrogatio q̄liter intelligendū sit qd in euāgelio dī Jugu meum suauē est ⁊ on⁹ meū leue

Rñsio cū expositiōe snie.

Cur amarū iugū ⁊ graue onus dñi sentiat.

Quid vtilitatis conferat temptationum incurisio.

Quēadmodū perfecte abrenūciantibus cētuplū in hoc mundo repromittatur.

Explīcūt capitula. Incipit Abbat̄is abrahā collatio de mortificatione. **Cap. i.**

Vicesima ista collatio abbat̄is abrahā christo fauēte pcedit oīm senioꝝ traditiones atq̄ instituta pcludēs q̄ vñs oꝝ nro plūmata illoꝝ viginti quatuor senioꝝ q̄ in sc̄tā apocalipsi coronas suas agnoscere dicūt nūero mystice pgruēte cunctarū pmissionū nꝝarū debet nos credim⁹ liberādos. Si q̄ p de glia bi viginti quatuor senes nꝝi ob institutionis sue meritū fuerit coronati illi q̄ p salute mudi imolat⁹ est agnosciēt sūt capitib⁹ oblati. Ipe ei ⁊ illa eximij sentū ⁊ nobis qualem cūq̄ sermonem quo tanta profunditas pmeretur ppter honorem nꝝis sui donare dīgē. Et nccē ē vt ad auctore honoꝝ oīm mueri sui merita referant cui bīpo debet apli⁹ q̄ magi soluit. Igitur ad hūc abrahā cogitationū nꝝarū ipugnationē anxia pꝛessioe detulimus q̄ ad repetendā puincia nꝝam atq̄ ad reuiscendos parētes q̄tidianis aīe estib⁹ pgebamur. Hinc etenim nobis maxima desiderioꝝ nascebat occasio qd tanta religione atq̄ pietate parētes nostros pditos recordabamur vt eis neq̄q̄ nostrū ppositū pponeremus. S iugit mente volūtes q̄ pfectū magis ex illoꝝ essem⁹ assiduitate capturi nulla q̄ nos corpora lū rerū sollicitudine nullis pspiciēdi victis distentionib⁹ occupādos illis afa

De mortificatione

tin oēm cū gaudio p̄bitionē nre necita-
tis explembz. Insuper etiaz spe inanium
gaudioz animū pascēbamus. credētes
fructū nos maximū pcepturos de puerfi-
one mltorū. q̄ velut nro essent ad viā sa-
lutis exēplo ac monitis dirigēdi. tū p̄te-
rea ipoz locorū situs. in q̄b erat maiori-
bus nostris quita possessio. ipaqz ameni-
tas regionū iocūda ante oculos p̄geba-
tur. q̄s grate et p̄grue solitudinis spacijs
tenderet. ita vt nō solū delectare mona-
chiū possint secreta siluarū. s̄ etiā maxia
victus p̄bere cōpēdia. Que oīa p̄dicto
seni. cū scdm fidem p̄scienre simpliciter
paderemus. nec iā impugnationū vim
tolerare nos posse. nisi nob p̄lli? medici
nā dei gratia subuenisset. p̄fuis lachry-
mis testaremur. tacit? ille diuqz cūctat?
atqz ad extremū ḡniter igemiscēs ita ait.

**Quō nostros sener patefecerit
errores.** **Lap. ij.**

N Ec dū vos desiderijs renūciat.
semūdānis. nec mortificasse cō-
cupiscētijs p̄stinas cogitatio-
nū vīarū prodit infirmitas. Nam sicut
desidia cordis vīi. desideriorū vrōz p-
uagatio p̄testat. hāc pegrinatiōez ac pa-
rentū absentia. quā mente poti? suscipe
debnistis. carne t̄mmodo sustinet. Se-
pulta enī hec oīa. ac d̄ cordib? vīs euul-
sa penit? iam fuissent. si vel rōem ipi? ab-
renūciatiōis. vel p̄ncipalē solitudis cau-
sam in q̄ cōsistim? cepissetis. Iōqz vos
illa oēi egritudine sentio laborare. q̄ in
puerbijs ita notat. In desiderijs est oīs
ociosus. Et iterū. Desideria occidunt pi-
grū. Nā et nobis poterāt hec q̄ cōmemo-
rastis carnaliū cōmodoz nō deē cōpē-
dia. si credidissetus ea nro cōuenire. p-
posito. aut talē ex illis amenitatz volu-
ptatib? fructū nob indicassem? posse cō-
ferri. q̄lis iste ē q̄ de hoc locoz squalore et
corpis p̄tritiōe p̄q̄rit. Nec lum? ita pas-
sētū solatio destituti. vt desint q̄ de suis
substatijs sustentare nos gaudeant. nisi
nob illa snia saluatoris occurrēs. q̄cqd
ad forū h? p̄inz carnis excluderz. q̄ dī. q̄
nō reliq̄rit line oderit patrē et matrē et fi-

lios et fratres. nō p̄t me? eē discipul? **Q**
si parētū q̄s essem? p̄sidio destituti. certe
vel potētū mūdi isti? obseq̄a deesse n̄ pos-
sent. q̄ p̄mptissima largitate necitatibz
nris cū oīmi ḡnarū actiōe subministrare
gauderēt. q̄z mūificētia sustentati. paran-
di vict? sollicitudinē careremus. nisi nos
vehemēt illa p̄phetica maledictō deterre-
ret. nā maledict? in q̄t hō. q̄ ponit sp̄s su-
am in hōie. et nolite p̄fidere in p̄ncipibz.
Potuiim? etiā cellulas saltē nras super
nili fluminis aluēū collocātes. aquā h̄re
p̄foribz. ne eā a q̄ttuor milibz passuum
nris cogereim? deferre cernicibz. nisi nos
ad toleratiā laborū isti? indefessos btīs
ap̄ls reddēs h̄ingit aīaret eloq̄o **Unus**
q̄sqz in q̄ens p̄p̄iā mercedē accipiet fm
suū laborē. **N**ec ignorā? eē n̄nlla i regio
nibz nris amena secreta. i q̄b pomoz co-
pia et hortoz grā v̄l vbertas. necitate vi-
et? nostri mīmo labore corpis expedirēt.
nisi in p̄ngēdam nob illam exp̄bationē
q̄ ad illū i euāḡ directā ē diuitererem?
qz recepisti p̄olationē tuam i vita tua.
Sz despectis illis oibz. et cū vniūsa mun-
di h? voluptate p̄tēpt. his t̄m squaloz
bz delectam. vniūsisqz delitijs horrendā
solitudinis isti? p̄ferim? vastitates. neqz
huic arenarū amaritudini q̄sta suis vbe-
res glebe diuitias cōpam? nō tpalia hu-
ius corpis lucra. s̄ eterna sp̄s emolūm.
ta sectātes. **P**arū est enī renūciasse mo-
nachū semel. id ē. in p̄mordio p̄uersiōis
sue p̄tēpisse p̄ntia. nisi eis q̄tidie renūci-
are p̄stiterit. **A**sqz in finē nāqz hui? vite
illud nob dicēdū est cū p̄pheta. et diē lo-
minis nō desiderani tu scis. **U**n et dñs i
euāgelio. Si q̄s vult in q̄t post me veni-
re abneget semetip̄m. et tollat crucē suā et
q̄tidie et sequat me. **De qualitate
locorū q̄ ab anachoretis expeti**

E Lidcir. debeāt. **Lap. iij.**
co ei q̄ de interioris hōis purita-
te p̄uigilē sollicitudinē gerit.
expetēda sunt loca. que mentem eius nul-
la ad culture distentionem vbertatis
sue fecunditate sollicitet. nec de cellule fixa
atqz immobili statioe. p̄turbēt. atqz ad ali-

Collatio XXIIII Abbatis Abrahā

qđ subdiuiale op⁹ pđire cōpellāt. et ita
velut in aptū effusis cogitatiōib⁹ omnē
mentis directionē ac subtilissimū certe il
lius destinatiōis intuitū p diūsa disper
gat. q̄ a nemine p̄sus q̄uis sollicito ac
vigilati vel cauere poterit vel videri. nisi
q̄ aim suū atq; corpus iugiter itra pari
etū septa cluserit. vt ita q̄s velut pisca
tor egregi⁹. victū sibi aplica arte p̄spici
ens. in trāquillissimū cordis sui p̄fido.
agmina cogitationū natātia intē⁹ atq;
imobilis capter. et tanq; de p̄minēti sco
pulo curiose. p̄fūda p̄spectans. q̄s ad se
homo trahere debeat salutari. q̄s hō tā
q̄ malos ac noxios pisces negligat ac re
futat. sagaci discretiōe diiudicet

**Que a solitarijs opationum ge
nera debeāt eligi. Cap. iiii.**

I hac ergo vnusquisq; custo
dia iugit p̄seuerās. efficacit il
lū iplebit. qđ p̄abachuc p̄phe
tā sat̄ enidēter exp̄mit. Sup̄ custodiam
meā stabo. vt ascēdā sup̄ petrā. et specula
tor vt videā qđ loq̄r in me. et qđ respon
deā ad arguētē me. Qđ q̄til laboris ac
difficultatis sit. experimēt. illoz q̄ in illa
calami siue purfursionis hēremo cōmo
rātur manifestissime cōprobat. Nā cū
longiore solitudinis īteruallo ab vniū
s vrbib⁹ et habitaculis hōim q̄s hēremus
scythij diuidātur. septē siq; dez vel octo
mātionib⁹ vastissime solitudinis testa
penetrātes vix ad cellularū suā et secreta
pueniūt. tū q; illic agriculturē dediti. clau
stris minime cohibētur. cū ad hēc squali
da in q̄b⁹ degim⁹. vel ad illa scythionica
venerit loca. tātis cogitationū estib⁹. tā
ta animi anxietate vexātur. vt q̄si rudes
et q̄ solitudinis exercitia ne leuēt qđ dē ali
qñ p̄tigerit. cōmorationē celle et q̄et̄ silē
tia tolerare nō possint. atq; ex eis statū ex
cussi. tanq; exptes et nouicij p̄turbentur.
Nō enī sedare interiori hōis mot⁹ et co
gitationū suarū tēpestatib⁹ obuiare. iū
gi sollicitudine ac p̄seuerāti intētiōe di
dicerūt. q̄ sub diuilib⁹ q̄tidie opib⁹ desu
dantes. tota die sub aerea inanitate. nō
solū corpe. verū etiā mēte puolitāt. et cogi

tatiōes suas cū mobilitate corpea passi
in aperta diffundūt. Et idcirco nec mul
tiuolā animi sui sentiūt vanitatē. nec ei⁹
lubricos possūt coercere discursus. nec
p̄tritionē spūs ferētes. intolerabilez sibi
ipam silētiū sui estimāt iugitatē. ac labo
riolis ruris opib⁹ idefessi vincuntur ocio.
et quietis sue diuturnitate lassant.

**Deuagatiōe corporis grauetur
magis q̄ releuetur cordis anxi
etas.**

Cap. v.

Nec mirū si in cella q̄s residens
q̄si intra artificimū claustrū co
gitatiōib⁹ p̄gregat. anxietatū
multitudine suffocet. q̄ de carcerib⁹ ha
bitaculi cū hōie p̄p̄etes. p̄tinuo velut
eq̄ effrenes i diūsa puolitāt. Sed cū ad
p̄ns de suis velut stabulis enagētur. ca
pit statū aliqđ vel breue vlt̄ triste solatiū.
cū hō corpe ad cellā p̄priā remeāt. rur
sus q̄si ad sedē suā cūcta cogitationū ca
terna recurrerit. grauiorē excitat stimu
los ipa inueterate licētie p̄suetudo. Nō
ergo q̄ nec dū possūt vel norūt volunta
tū suarū instigatiōib⁹ reluctari. cū acci
dia pect⁹ insolitū vehemēt⁹ ipugnātē i
tra cellā fuerit anxiatū. si p̄grediēdi sept⁹
libertatē sibi remissa districtiōis lege cō
cesserit. acriorē adūsuz se pestem h̄ vt pu
tāt remedio suscitabūt. sicut gelidissime
aq̄ haustu vim int̄narū febriū qđā resū
guere posse se credūt. cū vtiq; accēdi ex h̄
ignē illū p̄stet poti⁹ q̄ sedari. siq; dez mo
mētaneā illā releuatōne multo ḡuior cō
sequetur afflictio. **Ad quā cōpati
onē monachus cogitatiōes su
as debeat custodire. Cap. vi.**

Quamobrē ita monachi oīs in
tentio in vnū sp̄ est defigēda. cū
ctarūq; cogitationū ei⁹ or⁹ ac
circūit⁹ in idipm. id est. ad memoriā dei
strenuereuocādi. velut si q̄s absidis ca
merā volēs in sblime cōcludere. sblissi
mi illi⁹ centri lineaz iugiter circūducāt.
ac fm certissimā normā omnē rotundi
tatis parilitatē. et structē colligat disci
plinā. Qui vero eā absq; vllius medie
tatis examine p̄summare. q̄uis summa

De mortificatione

artis aut ingenij presumptio de teptauerit impossibile est. vt equalitate circūit illi. us sine errore custodiat. aut q̄tū vererō tūditatis pulchritudini errādo subtraherit solo teptendat aspectu. nisi ad illū indicē x̄itatis sp̄recurrēs. atq; ei⁹ arbitrio iteriore opis sui ambitū exteriorēq; castigās. tā excelsē altitudinē mol' vni⁹ pūcti lege pcludat. Ita etiā mēs n̄ra. nisi solā dñi charitatē. velut centrū imobilitē fixū. p vniūsa opm molitionūq; n̄ra. rū momēta circūagēs. pbabili vt ita dixerit circūo charitatis oīm cogitationū. vel aptauerit vel repulerit q̄litate neq; structurā illā edificij sp̄ritualis. cui⁹ paulus est architect⁹. pbabili arte moliet. n̄ pulchritudinē dom⁹ illi⁹ possidebit. quā btis dauid ī corde suo cupiēs exhibere. dñe in q̄t dilexi. tēcorē domus tue. et locū habitatiōis gl̄ie tue. s̄ in decorā in corde suo atq; indignā sp̄ritui sc̄to domū. cōtinuēq; lapsurā imprudētē attollit. nō glorificandus bt̄i cohabitatoris hospitiō. s̄ ruina p̄structiōis s̄ne lugubri op̄ p̄mendus.

Interrogatio cur obesse nobis parētū vicinia putaretur q̄ ī egipto cōsistētib⁹ nō obesset.

Cap. vii.

Germanus. Satis vtili ac necessario p̄cipit instituto h̄ op̄. rū genus qd̄ intra cellā exerceri pōt. Et ei nō solū exēplo beatitudinis vestre applicarū x̄itū imitatiōe fūdate. verū etiā experiētie n̄re testimonio cōmoditas hui⁹ rei nob̄ sepe cōpta est. S̄ parētū vicinia quā n̄ vos minimū respiciat. cur tantop̄e a nobis debeat vitari nō satis claret. Cū enī vos in oīm p̄fectionis via irrep̄sibiliter incedētes. nō solum ī p̄p̄is f̄sidere regiōib⁹. s̄ n̄ lōge a vicul' suis quosdāz recessisse cernamus. cur id qd̄ vob̄ notū nō est. nob̄ putet adūsu⁹.

Respōsio quō nō omnib⁹ cōueniant omnia. **Cap. viij.**

Abraham. Nōnūq; mala ex bonis reb⁹ sumi videmus exem

pla. Nam si eadem quis agere non eo. de affectu atq; pposito. aut dissimili virtute p̄sūperit. p̄fecto exinde laqueū teptiōis et mortis incurrit. vñ alijs eterne vite fruct⁹ acq̄rit. Qd̄ ille qz manu fortis puer. bellicosissimo illi gigante in certamine cōpatus. haud dubie ptuliss⁹. si virilib⁹ atq; fortissimis saulis armis fuisset indut⁹. et q̄b⁹ etas robustior. innuerabiles catuas hostium p̄strauisset. hec indubitata p̄mēno puero potuerūt inferre perniciē. nisi prudētī discretiōe p̄grua adolecētie sue armorū genera delegiss⁹. et aduersus hostē teterrimū. nō lorica et clypeo q̄b⁹ ceteros videbat īstructos. s̄ ill' q̄b⁹ ip̄e dimicare poterat tel' fuisset armat⁹. Quāob̄rē m̄surā viriū suarū p̄uenit vnūquēq; n̄m diligētius a n̄ p̄sare. atq; ad ei⁹ modulū arripe quā libuerit disciplinaz. qz q̄uis oēs vtilēs sint. tñ apte cūctq; cūcte eē n̄ p̄nt. Qd̄ enī qz bōa est anachoresis. vniūsis eā p̄gruā cōprobam⁹. A mltis ei n̄ solū īfructuosa. s̄et p̄niciosa s̄etit. Nec qz institutō nē cenobiorū. vel curā frat̄ū sc̄tām atq; laudabile mērito p̄fitemur. idcirco ab vniūsis eaz expectandaz esse censēm⁹. Ita qz xenodocij vberim⁹ fructus est. s̄ ab oib⁹ expecti sine patienō p̄t detrimēto. Proinde p̄mū regionis v̄re atq; hui⁹ int̄ se pensanda sūt īstituta. deinde vires hoīm iungi v̄l virtutū vel viciōz assiduitate collecte. diūsa ī nice lance trutinā de Fieri etenī p̄t vt qd̄ alter⁹ genti hoī arduū atq; īpossibile ē. s̄ alijs īsita p̄suetudo qd̄ ammo x̄terit in nat̄am. sic natiōes qdā īgēti plagarū diūsitare disiūcte. magnā vim frigori vel ardore sol' absq; v̄llo corpis p̄ferūt te gumēto. q̄ vti qz aliq̄ illā celi inclemētiāz nō exp̄ti. q̄tinis robor' fuerint sustēta. re n̄ p̄nt. Ita etiā vos q̄ sūmo aī et corpis n̄su. in hac regiōe dūtaxat. q̄si naturā patrie vestre. in multis impugnare conamini. diligenter expendite. vtrum in illis torpedinis vt fama ē regionib⁹. et velut frigore nimie īfidelitat' obstrictis. hanc vt ita dixerī nuditatē sustētare possitis.

Collatio XXIIII Abbatis Abraham

Positis enim ista positi fortitudine naturaliter quodammodo ididit sancte conuersionis antiquitas. quorum si constantia atque virtuti pares esse vos cernitis. viciniam parentum fratrumque vestrorum similiter fugere non debetis.

Qui possint parentum viciniam non timere quam abbas apollo mortificationem potuerint emulari.

Cap. ix.

Et vero ad certum districtiois examinem vestrum virum quietatem mentis congrua estimatio possit. cuiusdā vobis senis. id est. abbas apollo factum breuiter indicabo. ut si vos intus vestri cordis examinem huius posito atque virtuti haud inferiores esse censuerit. absque iactura. perfectus vestri. professionisque periculo. patrie inhabitatione ac parentum viciniam presumatis. certi quod districtio huius militantis huius. quam vobis in hac prouincia non solum voluntas sed etiam necessitas peregrinationis extorquet. propinquitatis affectus aut locorum oblectatio non possit euincere. Ad hunc igitur quem diximus senem. cum germanus suus interpesta nocte venisset. implorans ut de monasterio suo paulisper egressus. ad euellendum bonum quem cenoplastrum eminens inherere flebiliter querebat. ei esset auxilio. quia cum solus nequeque posset eruere. abbas apollo pertinaciter obsecrans. cur ait iunior frater nostrum. quem preteritis propior quam me habueras non rogasti. Cumque ille eum mortem olim sepulti fratris oblitum. et ex nimia pertinencia ac solitudinis ingitate velut in potestate mentis existimans respondisset. quemadmodum poteram de sepulchro eum qui ante annos quindecim obiit inuocare. abbas apollo. ignoras quam ait me quod annos viginti huic mundo fuisse defunctum. nullaquam iam posse de huius celle sepulchro. quam ad presentis vite pertineat statum. tibi conferre solatia. quem intus christum ab intentione mortificationis arrepte. vel modicum ad extrahendum bonum tuum non patitur relaxari. ut ne breuissimi quidem momenti inducias pro patris indulerit sepultura. quam multo

utque celerius. honestius. religiosius fuerat exhibenda. Remamini itaque nunc archana pectoris vestri prudenter conijcite. antequam tale etiam vos iuxta parentes vestros districtio mentis ingit retentare possitis. Cumque vos in hac animi mortificatione consimiles eidem senseritis. tamen demum scitote parentum fratrumque viciniam. vobis quoque similis noxia non futura. ut scilicet eis quisque in proximo positis. velut mortuos vos esse credatis. ita ut nec illos vestris foueri solatiis nec vos illorum sinas obsequijs relaxari.

Interrogatio an obsequium acho si a parentibus sibi necessaria suggeratur.

Cap. x.

Germanus. Super hoc plane iam nullus ambiguitati locus. Vltimus reliquus. Certe etenim sumus tam presentis huius habitus vilitate quam quotidiana hec nudipedalia in illorum vicinia nullatenus exercere nos posse. sed ne labore quodam illic simili ea que sunt ad vitam necessaria. prorsus sic etiam ipsam quidie aquam cernicibus nostris ex tribus milibus exhibere compellimur. nec nostra enim nec illorum verecundia. hec nos coram illis agere omnino patitur. Sane quid posito nostro obicit. si illis subministrantibus vniuersa. nos sollicitudine paradisi victus penitus absoluti. lectioni tantum orationi operam dederimus. ut isto quandoque distrahimur labore solato. spiritualibus tantum studiis intencius excubemus.

Responsio quid sanctus antonius super hoc pronunciauerit.

Cap. xi.

Abraham. Non mea contra hoc vobis. sed beati antonii sententia. quam proferam. quam ille ita cuiusdā fratris. hoc quod dicitis tempore torpescitis segnicie. confirmauit. ut etiam nodum vestre propositionis abscederet. Nam cum ad predictum virum quodam ut dixi veniens. anachoreticam disciplinam minime diceret admirandam. maioris pronuncias esse virtutis. si ea quam perfectio nis sunt inter homines quispiam quam in huiusmodi positus exerceret. beatus antonius ubi

De mortificatione

nam ipse consisteret pcontatur. Cumq; ille se iuxta parietes suos habitare dixisset. et eorum prebitioe ab omni cura et sollicitudine diurni operis absoluto. lectioni tantum et orationi absque ulla distentione spiritus indefinenter gloriaretur insistere. rursum beatus Antonius. Dic inquit fili. vtrum in seorum damnis vel aduersis casibus contristeris. parique etiam modo super eorum prosperitate cogandeas. Ille vtriusque rei se participem esse confessus est. Cui senex. Rone. ris te inquit etiam in futuro seculo eorum sortem censendum. cum quibus in hac vita in lucro detrimento vel consortio. vel gaudio vel merore concuteris. Nec hac contentus sententia beatus antonius. maiorem in supercampum disputationis ingressus est. hec inquit. ens pueratio atque hic tepidissimus status. non habet solo quod dixi te ferunt detrimento. licet id nunc ipse non sentias. dicens quodammodo secundum illam puerborum parabolam. ferunt me sed non dolui. et deluserunt me. ego autem nesciui. vel illud quod dicitur in prophetis. et comederunt alieni robur eius. et ipse nesciuit. quod scilicet diebus singulis mentem tuam pro casuum varietate mutantes indefinenter ad terrena demergunt. verum etiam quod fructus manuum tuarum. et iusta laboris proprii mercede defraudant. non permittentes te horum prebitioe suffultum. secundum beati apostoli regulam. quotidianum tibi victum tuis manibus preparare. quem ille vltima epheosium ecclesie principibus precepta promulgans. se etiam sanctis euangelice predicationis studiis occupatum. non solum sibi. verum etiam his qui erant erga ministerium suum necessariis obsequiis prepediti. prebuisse se memorat dicens. Ipsi scitis quoniam ea que mihi opus erant. et his que mecum sunt. ministraverunt manus iste. Quod tamen ut se fecisse per forma nostre utilitatis ostenderet. alibi ait. Non ociosi sumus inter vos. neque gratis panem ab aliquo manducamus. sed in labore et fatigatione nocte et die operantes. ne quem vestrum queramus. non quia non habuerimus potestatem sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.

De utilitate operationis et oculi detrimento.

E Ideo cum etiam nobis parentum presidia non desent. tamen hanc cunctis opibus pretulimus nuditatem et quotidianam corporis alimentum nostris maluimus sudoribus prepare. quam secum parentum prebitioe fulciri. laboriosissime huic penurie. illam quam predicamus ociosam scripturarum meditationem. atque infructuosam lectionis instantiam postponentes. quam proculdubio libentissime sectaremur. si habes esse utilius vel exemplis suis apostolica tradidisset auctoritas. vel instituta seniorum salubriter prefinissent. Rone. ris autem te etiam ex hoc non leuius quam illo quo super diximus affici detrimento. quia cum sis sani corporis ac robusti. stipe sustentaris aliena. que iuste solis est debilibus attributa. Nam utique omne hominum genus absque illo tantum genere monachorum. quod secundum preceptum apostoli quotidianis manuum suarum laboribus vivit. agapen aliene operationis expectat. Unde non solum eos qui semetipsos. vel parentum facultatibus. vel famulorum laboribus. vel fundorum suorum fructibus sustentari gloriantur. sed ipsos etiam reges mundi huius. agape certum est sustentari. Hoc tenet quod maiorum nostrorum diffinitio habet. quicquid ad necessitates quotidiani victus insumitur. quod opere manuum nostrarum effectum partemque non fuerit ad agapem referri debere sanxerunt. secundum apostolum qui ociosis penitus interdicens opem largitatis aliene. qui inquit non operatur nec manducet. Huius beatus Antonius aduersus quemdam versus hominis. etiam nos magister suum informauit exemplo. ut parentum perniciosissima blandimenta. et omnium qui victus necessaria subministrant agapem. insuper etiam omnem habitatiois gratiam tenuemus. squalesque naturali amaritudine arenas. et perustas salsa inundatione regiones. nullique ob id ipsum hominum iuri dominoque subiectas. cunctis mundi huius opibus preponamus. ut non solum

Collatio XXIII abbatis abraham

frequentias hominū obtentu inuie solitudinis declinemus. Et etiā nequā q̄ nos ad qualiscūq; culture distentionē vberī soli natura sollicitet. per quā mens ab illa principali obseruatione cordis distracta. spiritualibus studiis redderet effeta.

Fabula de tōsoris mercede cōposita ad illusiones diaboli cognoscendas. **Cap. xiiij.**

MAm qđ alios qđ saluare vos posse confiditis. et spe maioris lucri ad reuiscendam patriā festinatis. audite etiā super hoc quādam abbatis macharij fabulā. iocūdissime atq; aptissime figuratā. quā et ille cuidā similib? desiderijs estuati. medicinā oportuissimē narrationis ingessit. Erat inq̄t ī ciuitate quadam peritissimus tonsor. q̄ denarijs ternis vnūquemq; detōdens. tenuē vilemq; mercedem sui operis acq̄rendo. ex hac eadem quātitate necessaria victus quotidie compabat. centūq; denarios expleta omī corporis cura. marisupio suo dieb; singulis inferebat. Sed cū indelinēter hūc conderet questus. arduiuit in quadā longe posita ciuitate. singulorū solidorum singulos homines tōsori prebere mercedem. Quo ille comperito. qđ diu ero inquit hac mendicitate cōtentus. v̄t trium denariorū stipem cū labore conq̄ram. cum possim illo pergens ī genti solidorū questu diuitias cōgregare. Itaq; sumēs artis sue ptinus instrumenta. expensis in sumptu omīb; q̄ hic multo tpe collecta seruarat. ad urbem illaz questuosissimā cū summo labore peruenit. Abi cum ea qua ingressus est die fm id qđ cōpererat ab vnoquoq; mercedem sui opis recepisset ad vespērā se videns grandem solidorū numerum conquisisse ad macellum letus intēdit escas refectiōi suē necessarias cōceptur. Quas cum cepisset magno solidorū precio cōparare. expensis in pexiguo victu vniūsis quos acquisierat solidis. ne vni? quidē denarij intulit lucrum. Cumq; ita singulis dieb; acquisitionē suā vidisset

insumi. vt nō solum nihil redigere. s; vix ipam quotidiane substantie necessitatez posset explere. apđ semetipm recogitās. reuertar inquit ad ciuitatē meā. illumq; repetā tenuissimū questum. ex quo mihi expleta omni corporis cura. qđ ad sustentationē senectutis accresceret. quotidiana exuberantia conferebatur. Qđ quāuis parū videretur et tenue. nō mediocrē tamē summā ingi pariebat augmento. Questuosior quippe mihi fuit ille nūmorū q̄ iste solidorū imaginarij questus. ex q̄ nō solum nihil exuberat qđ recondam. Et etiā vix ipa quotidiani victus necessitas sustinetur. Et idcirco rectius nobis ē hūc solitudinis huius tenuissimū fructum indurpta ingitate sectari. quē nulle seculares cure. nulle mūdane distentiones. nulla cenodoxie ac vanitatis arrodat elatio. nulle sollicitudines diurne necessitatis iminuāt. Meli? est enim modicum iusto super diuitias peccatorum multas. q̄ affectare lucra illa maiora. que etiā si parata fuerūt questuosissima conuersione multoz. necessitate tamen mūdane conuersatiōis. et q̄tidianis distentionū diminutionib; absumentur. Melior namq; est fm sniam salomonis. pugillus vnus cum req̄e. q̄ duo pugilli cum labore et presumptione spiritus. Quibus illusionibus atq; dispendijs omnes admodum infirmos necesse est implicari. qui cum etiā de sua salute sint dubij. ipsiq; adhuc magisterio atq; institutione egeant aliena. ad conuertendos alios et regendos. diabolicis illusionibus instigātur. quiq; etiā si potuerint lucri aliquid ex quorundam cōuersione cōquirere. ipatientia sua atq; inconditis moribus quicquid acquisierint profligabunt. Illud namq; eis qđ Aggeus propheta describit eueniet. Et qui mercedes congregat. misit eas in sacculum pertusum. Vere enim lucra sua in pertusum sacculum condit. qui quicquid per aliorū conuersionē videt acq̄rere. intēperantia cordis sui et q̄tidianā

De mortificatione

animi distentiōe dispergit. Itaq; fiet vt dum vberiora lucra per aliorum creditū situationem parare se posse etiā sua correctione prouentur. Sunt enī qui se diuites ferunt nihil habentes et sunt qui se humiliant in multis diuitijs et melior ē vir in ignobilitate seruiens sibi q̄ q̄ diuitiā sibi acq̄rit et indiget pane.

Interrogatio vnde nobis talium cogitationū error irrepserit

Cap. xiiij.

Germanus. Satis congrue nobis his compationib; disputatio tua illusionū nostrarum manifestauit errores. quorū causas et curationes similiter optamus agnoscere et vnde acciderit nobis ista receptio pariter cupimus edoceri. Nulli etenī dubium est neminē admodū posse remedia malis valitudinibus adhibere nisi eum q̄ ipas morborū origines añ predixerit

Responsio de tripartito anime motu.

Cap. xv.

Abraham. Omnium viciozum vnus fons atq; p̄cipiū ē. scdm qualitatem vero partis illius et vt ita dixeriz membri qd in aīa fuerit viciatū diuersa vocabula passionū corruptionūq; sortitur. Qd nōnunq; etiā morborū corporalium probatur exēplo quorum cuius vna sit causa in diuersa tamen egritudinum genera pro qualitate membroz que fuerint occupata distinguitur. Etenī cum arcem corporis id est caput vis noxiū hūoris obsederit cephalie procreat passionem cum vero aures oculos veperuasit in othagicum siue ophtalmicū vertitur morbus cūq; se ad articulos quosq; et ad manus suā trāssuderit articulari atq; chiragrica dicitur valitudo cū autem ad pedū ima deflauerit podagra mutato nomie nuncupatur totq; vocabulis vna atq; eadem noxiū humoris origo distinguitur quot mēbroz ceperit portiones. Eodem modo de visibilibus ad inuisibilia transeuntes aīe nostre partibus atq; vt ita

dixerim mēbris vim cuiusq; viciū inesse credamus. Quā cū sapientissimi quicq; tripartite diffiniāt esse virtutis necesse ē vt aut logicon id est ratioabile aut thyancon id ē irascibile aut epithymeticon id est concupiscibile eius aliquo corrumptatur incurſu. Cum ergo aliquē ex his affectibus vis noxie obsederit passiōis pro illius corruptione etiā vicio nomen imponitur. Nam si rationabilez ei⁹ partem viciozum pestis infecerit cenodoxie elationis inuidie superbie presumptionis contentionis hereseos vicia procreabit. Si irascibilem vulnerauerit sensus furorem impatientiam tristitiam accidiam pusillanimitatē crudelitatem parturiet. Si concupiscibile vulnerauerit portione castitiam margiam fornicationē phylargyriam auariciam et desideria noxia terrenaq; generabit.

Rationabilem anime nostre partem fuisse corruptā. **Cap. xvi.**

Et idcirco si fontē viciū huius et originem vultis agnoscere rationabilem mentis vestre atq; anime portionē noueritis esse corruptā ex qua vel presumptionum vel cenodoxie solent vicia pullulare. Proinde hoc primū anime vobis vt ita dixerim membrum recte discretionis iudicio et humilitatis virtute curandū est q̄ viciato dū nō solum ad perfectionis iāz peruenisse fastigia sed etia; docere alios posse vos creditis et ad eruditionem ceterorū sufficientes atq; idoneos indicatis per elationem cenodoxie quā patefecit vestra cōfessio peruagationū vanitate raptamini quas amputare deinceps absq; difficultate poterit si vere discretionis vt dixi humilitate fundati q̄ laboriosū q̄ difficile sit vnicuiq; nostrū saluare animā suam mentis vestre contritione discatis et intimo cordis affectu nō modo longe vos ab illa docēdi presumptione submotos verum etiā adhuc erigere doctoris agnoscatis auxilio.

Infirmior pars anime diabo

Collatio XXIII abbatis abraham

licis temptationibus pria succumbat.

Cap. xvij.

Adhibete ergo huic membro vlt parti anime v're. quā specialit' diximus vulneratā. vere humilitatis medelam. quē qm̄ ceteris aīe xtu. tibus in vobis. quantū apparet. infirmior est. necesse est vt diabolice infestatiōi prima succūbat. Quēadmodū ei igne tibus qbusdāz iniurijs. q̄ vlt ex accideni labore. vel de aeris corruptione gignuntur. fieri etiā in corporibus hūanis solet. vt illa que fuerint infirmiora. casibz istis prima consentiat atqz succūbant. cunqz peculiaris in eis morbus infederit. reli quas quoqz partes corporis eadem pestite ta tefaciat. ita z animā vniuscuiusqz nostrū flante quodāmodo pestilēti bali tu viciōrū. illa maxime passione necesse est attemptari. in qua tenerior atqz infirmior eius portio. validis inimici nō tam fortiter resistit impulsibus. et ex illis periculum captiuitatis incurrere. in quibus faciliorem proditiōi aditum relierat incauta custodia. Sic namqz balaam populum dei posse decipi. certa ratione collegit. dans consilium vt ex illa parte q̄z firmari nouerat filios israel. pncipiosi eis laquei tenderētur. nō dubitans eos oblata copia seminarū. fornicatiōis ruina protinus collapsuros. quia concupiscibiles anime eorum partes sciebat esse corruptas. Ita ergo vnūquemqz nostrum nequitie spiritales versuta malignitate pertemptant. illis precipue affectibz aīe insidiosos laqueos prestuentes. qbus eam senserint egrotare. vt verbi gratia cum viderint rationabiles anime nostre partes esse viciatas. illo nos ordine decipere moliātur. quo achab regem ab illis syris deceptum scriptura cōmemorat. q̄ dixerūt. Scimus qm̄ reges israel miseri cordes sunt. ponam? itaqz saccos ī lūbis nris. et funiculos ī caputibz nris. z egrediamur ad regē israel et dicem?. Seru? tu? benadab dic. viuificet aīa mea. Quibz ille n̄ vera pietate sed vana misericōdie lan

te. si adhuc in q̄t viuit frater me? est Et hoc exemplo etiam nos rationabilis illi? partis errore deceptos. ide incurrere offensam dei faciāt. vnde psecuturos mercedem ac recepturos nos pietatis p̄mia credebamus. similiqz nobis etiam in crepatione dicatur. Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua. erit anima tua pro anima eius. z populus tuus pro populo eius. Sine cū immundus spiritus dicit. Egrediar et ero spiritus mendax in ore omniū. pphetarū eius. per rationabilem proculdubio affectum quē le talibus aptum nozat insidijs laqueum deceptionis ac mortis intēdens. Sic etiam herodem per irascibilem anime portionez. ad illam tantorum insontū necē callidissimus hostis impexit. eo q̄ istam p̄pensius in eo nozate esse viciatam. Qd etiā de dño nostro idem spiritus opinat. cum his eum tribus anime affectibz temptasset. in quibus omne hominū genus nouerat captiuari. nihil tamen tam versutis profecit insidijs. Nam concupiscibilem mentis eius aggressus est partem dicens. dic vt lapides isti panes fiant. irascibilem cū euz ad expetendū presentis seculi potestatem et regna mundi huius instigare conatus ē. rationabilem euz ait. si filius dei es. mitte te deorsum. In quibus idcirco nihil eius profecit illusio. quia nihil scdm coniecturā suam. quā falsa opinatione conceperat. repperit in eo esse viciatum. Unde etiam nulla pars anime eius. inimici insidijs attemptata consensit. Ecce enī inquit vlt pnceps mundi huius. et in me inueniet nihil.

Interrogatio an vtili desiderio maioris silētij retraheremur ad patriam.

Cap. xvij.

Germanus. Inter cetera illusionum errorumqz nostrorū genera. quē nos ad desiderii patrie nre. sicut beatitudo tua sollerti mentis persperxit intuitu. vana spiritaliū cōmodorū pollicitatione flāmanerāt. etiā

De mortificatione

hec vel maxima existit causa. q̄ interdū a fratribus frequētati. iugī secreto ac diu-
turno silentio. s̄m desiderii nostrum ne
qua q̄ possimus inherere. Per qd̄ ne-
cesse est cursum atq̄ mensurā quotidia-
ne continentie quā per castigationes cor-
poris indurptam perpetuo cupimus re-
tentare. nōnullis fratribus superuenien-
tibus intercidi. Quod sine dubio nulla
tenus in nostra prouincia credimus enē-
turum. in qua aut nullum aut ceterarū
simū professionis huius virum inuenire
possibile est.

Responsio de illusione diaboli-
ca q̄ vastioris solitudinis req̄-
em repromittat. **Cap. xix.**

Abrabā. Irrationabilis atq̄
inconsiderate districtiōis. imo
poti⁹ summi tepor̄ indicii est.
nequa q̄ ab hominib⁹ frequentari. Qui
enī in hac quā arripuit via nimis tar-
dis passib⁹ graditur. ac s̄m anteriorem
hominem cōuersatur. equum est vt ad
eum nō dicam sanctorū. s̄ ne hominū q̄
dem vllus adueniat. Nos aut̄ si vera at-
q̄ perfecta dñi nostri dilectiōe flagrat.
et deum q̄ vtiq̄ charitas est pleno spūs
feruore sectamini. ad quelibet loca inac-
cessibilia fugerit. necesse est ea ab homini-
bus frequētari. q̄toq̄ vos p̄iores deo
amoris diuini ardor effecerit. tanto ad
vos maior sanctorum fratrum consuet
multitudo. Non enim potest s̄m senten-
tia dñi. ciuitas abscondi supra montē
posita. quia diligentes me inquit domi-
nus glorificabo. et qui me contemnunt
erūt ignobiles. Verūtm̄ nosse debetis hāc
eē subtilissimā diaboli calliditatē. hāc oc-
cultissimā foueā. in quā miserabiles et i-
cautos q̄sq̄ p̄cipitat. vt duzeis maiora
pmittit. nēcā q̄tidiaī fruct⁹ emolumēta
subripiat. abstrusiores sc̄et vastiores
solitudines expeti debere p̄suadēs. easq̄
velut miris amenitatibus cōsitas in eo-
rum corde pingens. ignota etiā quedam
et que penitus nō sunt loca. velut cogni-
ta ac preparata. nostreq̄ potestati iā de-

data. et absq̄ vlla difficultate possiden-
da confingit. Homines quoq̄ regiōis
illius tractabiles. et ad viam salutis seq̄-
ces esse mentitur. vt dum illic vberiores
fructus anime pollicetur. presentia lu-
era fraudulenter auertat. Nam cū vnus
quisq̄ hac vana spe a seniorū salutarī
contubernio separatus. atq̄ omnib⁹ q̄
sibimet frustra in suo corde depixerat fu-
erit destitut⁹. velut de profundissimo so-
pore consurgens. nihil ex his que somni-
auerat expergefactus inueniet. Itaq̄ eū
diabolus maioribus vite huius necessi-
tatibus et inextricabilibus laqueis irre-
titum ne respirare quidem ad hēc que si-
bi ip̄e promiserat aliquando permittet.
eumq̄ nō iam illis quas ante vitauerat
raris ac spiritalibus fratrum visitatiōib⁹.
sed quotidianis secularium incursiōi-
bus obligatur. ne ad mediocrem q̄dem
anachoreseos quietē ac disciplinā vnq̄
redire patietur.

Vtilis sit remissio in aduētu
fratrum. **Cap. xx.**

Illa quoq̄ remissionis atq̄ hu-
manitatis intercapedo gratissi-
ma. q̄ nōnunq̄ pro aduētu fra-
trū interuenire consuevit. licet molesta
nobis ac fugienda videatur. tamē q̄ sit
utilis ac salubris tā corpi q̄ spiritui no-
stro paucis patiēter attendite. Sepe ac-
cidit nō dicam nouicijs et infirmis. s̄ eti-
am experientissimis atq̄ perfectis. vt ni-
si mentis eorū directio atq̄ censura. qui-
busdam mollita fuerit vicissitudinū la-
xamentis. aut in tepore spiritus. aut cer-
te in perniciosam corporis valitudinem
collabatur. Et idcirco a prudētib⁹ atq̄
perfectis. cū intercesserit etiā fratrum cre-
bra visitatio nō solum toleranda patien-
ter. s̄ etiā gratāter est amplectēda. p̄mū
q̄ puocat nos anidi⁹ sp̄ solitudinis de-
siderare secreta. nam qd̄ammodo cursū
nr̄m dū interpolare credit. infatigabilē
iugemq̄ conseruat q̄ si nullo interdum
obice tardaretur. vsq̄ ad finē p̄tendere
indefessa pertinacitate nō posset. deinde

Collatio XXIII Abbatis Abraham

quod necessitatem reficiendi corpusculi cum fructu humanitatis indulget. maiora nobis conferet lucra. cum iocundissimo corporis laxamento. quod illa sunt que per abstinentie fatigationem fuerant acquirenda. Super qua re aptissimam comparationem antiqua narratione vulgata breuiter indicabo.

Quod euangelista iohannes utilitate remissionis ostendisse dicatur.

Cap. xxi.

Artur beatissimus euangelista iohannes cum perdicem manibus molliter demulceret. quendam ad se habitu venatorio venientem subito conspexisse. Qui miratus quod vir tante opinionis ac fame ad tam parua et humilia se oblectamenta submitteret. tu nees inquit ille iohannes cuius fama insignis atque celeberrima. me quoque summo desiderio tue agnitionis illexit. Cur ergo oblectamentis tam vilibus occuparis? Cui beatus iohannes. Quid est quod manu tuam gestas? At ille. Arcus inquit. Et cur ait non eum tensum ubique spiritus circumfers? Cui ille respondit. Non oportet. ne inungi cursumamine rigoris fortitudo laxata mollescat atque depereat. et cum oportuerit ut fortiora in aliquam feram spicula dirigant. rigore per nimietatem continue intensiois amisso. violentior ictus non possit emitti. Nec nostri inquit beatus iohannes animi te offendat o iuuenis tam parua et breuiusque laxatio. que nisi remissione quadam rigorem intentionis sue interdum relenet ac relaxet. irremisso vigore letescens. spiritus tui spiritus cum necessitas poscit obsecundare non poterit.

Interrogatio qualiter intelligendum sit quod in euangelio dicitur Jugum meum suauis et onus meum leue est.

Cap. xxi.

Germanus. Quoniam nobis illusionum cunctarum remedia contulisti. et diabolice quibus

quatiabamur insidie. per doctrinam tuam domino donante detecte sunt. hoc quoque nobis similiter precamur edisseri. quod in euangelio dicitur. Jugum meum suauis et onus meum leue est. Satis enim propheticè illi sententie videtur aduersum. quod dicitur. Propter verba labiorum tuorum. ego custodiu vias duras. Quippe cum etiam apostolus dicat. omnes qui volunt pie viuere in christo. persecutionem patientur. Quicquid autem durum et persecuti onibus est refertum. nec leue potest esse nec suauis.

Responsio cum expositione sententie.

Cap. xxi.

Abraham. Verissimam dominum ac saluatoris nostri esse sententiam experientie ipsius facili probabimus documeto. si perfectionis viam legitime. et secundum voluntatem christi fuerimus aggressi. et mortificantes omnia desideria nostra ac voluntates noxias absidentes. non solum nihil residere nobis temerum huius substantia siuerim. per quam utique cum libitum fuerit vastandi nos ac dilacerandi potestates inimicus inueniet. sed etiam nostri ipsius non esse nos dominos senserimus. illud apostolus cum in veritate complentes. Vno autem iam non ego viuunt vero in me christus. Quid enim graue poterit esse. quid durum ei. quod iugum christi tota mente suscepit. quod vera humilitate fundatus semperque ad dominum respiciens passiones. in omnibus que sibi fuerint irrogate letatur iniurijs dicens. propter quod complaceo mihi in infirmitatibus. in contumelijs. in necessitatibus. in persecutionibus. in angustijs pro christo. cum enim infirmior tunc fortior sum et potens. Quo inquam familiaris rei cruciabitur damno. qui perfecta nuditate gloriosus. voluntarie pro christo offerens vniuersas huius mundi respuat facultates. omnesque eius concupiscentias generaliter arbitratur ut stercore. ut christum lucrifaciat. euangelici illius pro-

De mortificatione.

cepti meditatione continua. cunctorum dispendiorum estus despiciens et exclu- dens. quid enim prodest homini si vni- sum mundum lucretur. anime vero su- detrimentum patiat. aut quā dabit ho- mo cōmutationem pro anima sua. Su- per cuius rei priuatione tristabitur. qui omnia que ab alijs auferri possunt sua nō esse cognoscit. illud inuicta virtute. p- clamans. nihil intulimus in hunc mun- du. 3. haud dubiu quia nec auferre quid possumus. Cuius autem inopie ne- cessitate eius superabitur fortitudo. qui peram in via. es in zona. vestes in tēpora habere nō nouit. s. cum apostolo gloria- tur in ieiunijs multis. in fame et siti. i. fri- gore et nuditate. Quis labor. qd. ve tam arduū senioris preceptum. tranquillita- tē pectoris eius poterit perturbare. q. nul- lam habens propriam voluntatē omni- bus que sibi fuerint impata. nō solū pa- tienter sed etiam grater occurrat. no- strisq. saluatoris exemplo non querit su- am. sed patris facere voluntatem. dicēs et ipse ad patrem suum. veruntamē non sicut ego volo sed sicut tu. Quibus eti- am iniurijs. qua persecutione terrebatur. immo qd. ei nō etiam iocundū potest esse supplicium. q. in omnibus plagis cū apo- stolis semper exultans. optat vt dignus habeatur pro nomine christi p- tumeliāz pati.

Cur amarū iugū et graue onus domini sentiat. Cap. xxiiij.

Tant nobis contrario iugum christi nō leue nec suauē videatur. cōtumacie nostre est iusti- ascribendum. q. diffidētia atq. increduli- tate deiecti. cōtra illius imperiūz imo consiliūz. q. ait. si vis perfectus esse va- de vende siue dimitte omnia tua. et veni se- quere me. inepta perūsitate pugnamus. terrenarū s. facultatū materijs retētis. quarum cum nexibus animū nostrū di- abolus teneat illigatū. quid superest nisi vt cum voluerit nos a spiritalibz gau-

dijs separe. earundē imminutiōe ac p- na- tiōe mellificet. id. versutis fraudibz elato- rans. vt cū iugi illius suauitas et oneris leuitas. viciole concupiscentie prauita- te nobis fuerit aggranata. ipsius faculta- tis atq. substantie. quā nobis. p. requie ac solatio reseruamus. viculis irretitos. secularium curarū flagris semper excru- ciet. ex nobis meti p- is quo dilacerem scul- pēs. Funiculis namq. peccatorum suorū vnusquisq. constringitur. audiēs p. pro- phetam. Ecce omnes vos accendētes ig- nem. accincti flāmis. ambulate in lumie ignis vestri. et in flāmis quas succendist. Per hec siquidem vt salomon testis est. vnusquisq. per que peccauit et punie- tur. Ipse ei nobis tormento sunt. quibz vrimur voluptates. et oblectamenta hu- ius carnis atq. delicie carnificūz vice in- suum retorquetur auctorē. quia necesse est eū qui facultatibz pristinis opibzq. suffultus est. nec integrā humilitatē cor- dis nec mortificationē plenā noxiarū su- scipere voluntatum. His autem virtu- tum patrocinantibus instrumentis. oēs vite presentis angustie. et cuncta que ini- micis potest inferre dispendia. non mo- do patientissime. verum etiā iocūdistime sustinentur. quibus rursum exultantibz elatio tam perniciosa succrescit. vt etia. leuissima contumelia mortiferis impati- entie ictibus vulneremur. dicaturq. no- bis per Hieremias prophetam. Et nūc qd. tibi vis in via egipti. vt bibas aquā turbidam. Et nunc quid vis tibi cum via assiriorū. vt bibas aquā flumīs. Ar- guet te malicia tua. et aūlio tua increpa- bit te. Scito et vide q. malum et ama- rum est reliquisse te dominum deum tu- um. et non esse timorem mei apud te di- cit dominus. Quod ergo iugi dominici mirifica suauitas amara videtur et sen- titur. quid est nisi quia eam auersionis nostre amaritudo corrumpit. Quod di- uini oneris tā iocūda leuitas igrāuescit. qd. ē nisi q. eum a q. sustinebam p- iaci- p- sumptiōe cōtēnim. q. ppe cū euidentē

Collatio XXIII Abbatis Abrahā

Idipm scriptura testetur dicens. Nam si ambularent semitas rectas. inuenissent utiq; semitas iusticie lenes. Nos inquam nō esse manifestū ē. q̄ semitas dñi rectas ac lenes. prauis durisq; desideriorū exasperamus cautib; q̄ viam regiam apostolice ac prophetice silicibus cōmunitā. sanctorū q; oīm atq; ipius dñi vestigijs cōplanata. amentissime deserentes. deuia queq; ac dumosa sectamur. 7 presentū oblectaminū illecebris obcecati. p obscuros impeditosq; vicioꝝ sentib; calles. laceratis cruribus. et dirupta illa nuptiali veste reptamus. non modo acutissimis repriū aculeis pfigendi. setiam virulentorum serpentū vel scorpio num illic latitantū ictibus vulnerandi. Tribuli enī et laquei in vijs prauis. qui aut timet dñm abstinebit ab eis. De talibus 7 alibi dñs p prophetā. oblit⁹ est mei inquit populus meus. frustra libātes et impingentes in vijs suis. in semitis seculi. vt ambularent per eas in itinere non trito. Nūc ei fm sententiā salomonis nihil operantiū strate sunt spinis. fortium vero trite sunt. et ita ab itinere regio deuiantes. ad illam metropolim ciuitatez. vbi noster cursus indeclinabiliter semp debet esse directus. nō poterūt peruenire. Qd etiā ecclesiastes significāter expressit. labor inquit stultoz affliget eos qui nō cognouerūt ire ī ciuitatē illā scz hierusalē celestem q̄ est mater oīm nr̄m.

Quid utilitatis conferat temptationum incursio. Cap. xxy.

Quisquis autē in veritate huic mundo renūciās. sup se tulerit iugum christi. et didicerint ab eo quotidianis iniuriarū exercitijs eruditus. quia mitis est 7 humilis corde. in cūctis temptationibus manebit sp̄ immobilis. omīaq; illi cooperabūtur in bonū. Verba enī dei fm abdiam. prophetam bona sūt cū eo q̄ recte gdit. Et iterū. Quia recte vie dñi 7 iusti cedūt ī eis. p̄uicatores vō corrūēt ī eis. Maiora igit nob p colluctationē tēptationū laudis cōtu.

lit premia. benigna erga nos gratia saluatoris q̄ si omnē a nobis necessitatem certaminis abstulisset. Etenī sublimiorū prestantiorisq; virtutis est persecutionibus erūnisq; vallatū. manere sp̄ immobile. et aduersum se seuiētib; cūctis. certū de presidio dei atq; intrepidum p̄durare humanisq; incursib; velut armis ī uicte virtutis accinctū. gloriofissime de impatentia triumphare. et acq̄rere qd ammodo de infirmitate virtutē q; x̄tus in infirmitate perficit. Ecce enī dedi te ī. q̄t dñs in columnā ferreā. et in murum ereū super omnē terrā. regib; in dā. pncipibus 7 sacerdotibus eius. et oīm populo terre. et bellabunt aduersum te. 7 nō p̄ualebunt. quia ego tecū sum vt eruas te dicit dñs. Ergo fm verā dñi traditōez. via regia suavis ac lenis est. licet dura 7 aspera sentiat. Die enī ac fideliter seruientes cum tulerint iugū dñi super se. et didicerint ab eo q̄a mitis ē et humil⁹ cor. de iam qd ammodo terrenarū passionū deponētes sarcinā. nō labores sed requiem aīab suis dño prestante reperient. sicut per hieremiā. prophetam ip̄e testatus ē dicens. state sup vias 7 videte. 7 interrogate de semitis antiquis. q̄ sit via bona 7 ambulate in ea. et inuenietis refrigeriū animabus vestris. sicut namq; eis continuo praua in directūz 7 aspera in vias planas. et gustantes videbunt. q̄niam suavis est dominus. audiētesq; christum in euangelio proclamantem. venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. et ego reficiā vos. depositis p̄deribus vicioꝝ. ea que sequuntur intelligunt. quia iugū meum suauē est. et on⁹ meum leue. Dabet ergo refrigeriū via domini si fm legem ipsius teneatur. Sz nos sumus qui dolores nobis atq; tormenta. turbulētis distentionibus procuramus. dum malum vias seculi huius prauas atq; peruersas. etiam cum summo discrimine ac difficultate sectari. Cū vō h̄ modo ḡue nob ac durū iugū dñi fecerimus. blasfemo iam spū. vel de

De mortificatione.

ipsius ingi vel de christi q̄ illud iponit
duricia atq; asperitate causamur. fm̄ il
lud. Insipientia viri corrumpit vias
eius. Deum autem causatur corde suo.
Et fm̄ aggei pphetā. cum dixerim. qz
via dñi nō dirigit. cōgrue respondetur
nobis a domino. Nunquid via mea
nō dirigit. Nonne magis vie vře sunt
prauę. Et reuera si cōpare volueris splē
dentē virginittatis florē. et suauē olentē
castimonie puritatē. terris ac fetidis libi
dinum volutabris. quietem securita
temq; monachorū. periculis et erumnis
quib; mūdi huius homines implicant.
paup̄tatis nostre req̄em. edacib; diuitiū
tristitijs ac pernuigilibus curis. quibus
nō absq; summo vite periculo dieb; ac
noctib; cōsumūt. suauissimū ingū chri
sti onusq; leuissimū facillie cōprobabis

Quēadmodum perfecte abrenū
ciatibus centuplum in hoc
mūdo repmittatur. Cap. xxvi.

Proinde etiā illa retributio pre
miorū. qua pfecte renūciatib;
in hac vita centuplum dñs re
promisit dicens. et oīs q̄ reliquerit do
mū vel fratres aut sorores aut patrē aut
matrē aut vxorem aut filios aut agros
ppter nomē meū. centuplū accipiet et pre
sentē et vitā eternā possidebit. recte atq;
verissime eodem sensu absq; vlla fidei p
turbatione suscipit. Multi enī occasio
nē huius sentētie nacti crasso intellectu.
hec in illo mille annorū tpe carnaliē san
ctis restituenda confirmāt. cū vtiq; illd
seculū qd post resurrectionē futurum di
cūt. pñs intelligi nō posse fateātur. Mul
to ergo credibilis mltiq; manifestius
est eū q̄ aliqd seculariū vel affectuū vel
bonorū christo suadēte ptempserit. a fra
tribus atq; consortib; ppositi sui qui ei
spirituali glutino colligātur. cēuplo gra
tiorē etiā in hac vita recipere charitatē.
Hāc siquidē quā iter parētes ac filios
atq; germanos. coniuges vel ppiquos.
sive societas copule seu sanguinitatē ne
cessitudo cōiungit. satis breuē esse pstat

ac fragile. Deniq; etiā bōi ac p̄i cū ado
leuerint filij. a parentū domib; nō nūq;
ac substantijs excludunt. cōmunio q̄q;
consortij cōiugalis interdum etiā hone
sta causa interueniente diuellitur. frat
z dirimit charitatem contentiosa diuisio
Monachi soli perpetue p̄iunctionis reti
nēt vnitatē atq; indiscrete possidēt vni
uersa. qui omnia sua esse quę frat̄. omnia
fratrum credunt esse quę sua sunt. Si er
go istis diebus quibus carnalis copula
latur affectio. dilectōis nostre gratia cō
ferat. profecto centuplo hec dulcior atq;
sublimior est. Recipiet sane etiā de con
tinētia coniugali maior centuplo suauit
as. ab illa q̄ eis inuicem p commixtionē
sexuū prebebatur. Pro leticia quoq; il
la quā in vnius agri ac domus possessio
ne quis habuit. centuplo maiore diuiti
arum gaudio perfructur. qui in adopti
onē transiens filiorū dei. vniuersa q̄ eter
ni sunt patris vt propria possidebit. et af
fectu atq; virtute ad imitationē veri illi
us filij proclamabit. omnia q̄ habet pa
ter mea sunt. nec iam cū vlla penali distē
tōis ac sollicitudinis cura. sed securus
ac letus velut i proprijs vbiq; succedit.
audiēs quotidie sibimet ab apostolo p
dicari. omnia enī vstra sunt. siue mūd.
siue presentia. siue futura. et a salomone.
fidelis viri totus mundus diuitiarum
est. Hābes ergo istam centupli retribu
tionē. in magnitudine meriti. et i discre
tione tam incomparabilis qualitatis ex
pressam. Neq; enim si pro eris aut ferri.
aut vilioris cuiusq; metalli certo ponde
re. tantundem ponderis. sed auri quispi
am reddidisset. non etiā amplius q̄ cen
tuplum restituisse videretur. ita cu; pro
contemptu voluptatum atq; affectuū
terrenorum. spiritale gaudium et precio
sissime charitatis iocunditas repensat.
etiam si ipse sit numerus. centuplo tamē
hec maior atq; preclarior est. Et vt hoc
evidentius crebra repetitione reddatur.
vxorē antea in passiōe fragilis desiderij
possidebā. hanc eandem in honore sanc

Collatio XXIII Abbatis Abrahā

tificatiois et xpi christi dilectione possideo. Una est mulier sed cētuplum creuit meritū charitatis. Si autē et p̄ ire et furoris perturbatioe iugē animi lenitate p̄ sollicitudinis ac dissentionis angore securitatis q̄etē p̄ infructuosa seculi huius penaliq̄ tristitia salutaris tristitie fructū p̄ vanitate leticie tp̄alis gaudij spiritali appenderis vbertatē retributionez in horum affectuū cōmutatione cētuplā pui debis. Et si vniuscuiusq̄ vicij breui ac lubrica voluptati contrariarū virtutū merita cōferantur cētuplū esse meliora multiplicata iocūditas approbabit. Cētenarius enī numerus de sinistra trāssertur in dexterā et licet eandem in supputatione digitorū figurā tenere videatur nīmū tamē quantitatē magnitudine supercrescit. Fiet enī vt qui hedi formā gerere videbam i leua omnis meritū trāssati cōsequamur ad dexterā. Nūc ad quātitatearū rerū quas p̄ cōtemptu mūdialiū cōmodorū nobis in hoc seculo christus restituit trāseam⁹. precipue fm̄ euāgelium marci ita dicentis. Nemo est qui reliq̄t domū aut fratres aut sorores aut matrē aut filios aut agros p̄p̄ me et p̄p̄ euāgelij q̄ n̄ accipiet centies tantū nūc in tpe hoc domos fratres et sorores et matres et filios et agros cū persecutionibus et in seculo futuro vitā eternā. Cētuplā namq̄ fratru parentū ve recipiet quātitatē quisquis patris vnius vel matris seu filij p̄ christi noīe charitate cōtēpta in omniū q̄ christo deserviūt dilectionē sincerissimā transit p̄ vno scz tot inueniens patres fratresq̄ seruentiore ac prestantiore sibi affectioe deuinctos. Multiplicata etiā domorū atq̄ agroz possessioe durabit quisq̄s vna domo p̄ christi dilectione reiecta innumera monasteriorū habitacula tāq̄ pp̄ria possidebit in quacūq̄ orbis pte velut in sue dom⁹ iure succedēs. Quomodo enī nō centuplū et si dñi nostri sn̄ie supadijci aliqd fas est plusq̄ centuplum recipit q̄ decē vel viginti suorū ministeria infida et co-

acticia derelinquēs tot ingenuorū ac nobiliū spontaneo fulcit obsequio. Qd̄ ita esse etiā vris experimētis probare potuist q̄ singulis patribus matribusq̄ ac domibus derelictis q̄libet mūdi partē fueritis ingressi patres matres fratresq̄ in numeros domos q̄q̄ et agros seruosq̄ fidelissimos absq̄ vllō sollicitudinis labore cōquiritis qui vos vt pp̄rios dños summis suscipiūt amplectuntur fount venerātur officijs. Sed hoc in q̄ sancti ministerio merito ac fiducialitē p̄fruetur qui prius in fuiturē fraternitatis semet ipsos suaq̄ oīa volūtaria deuotione subdiderint. Recipiet enī fm̄ suā domini libere id qd̄ ipi alijs depēdēt. Quisq̄s autē h̄ bñlitate sincera p̄sortib⁹ suis ante non detulerit quō deferri sibi ab alijs patietur admittit cū grauari se eoz obsequijs itelligat potius q̄ foueri q̄ accipere. Vult fratres q̄ deferre famulatū. Hec tū oīa n̄ cū imissa securitate n̄ cū inerti oblectatione percipiet. S̄ fm̄ x̄bū dñi cū p̄secutionibus id est cum pressuris seculi huius ac summis angorib⁹ passionū qz sicut ille sapientissimus p̄testatur q̄ sua uis et sine dolore est in egestate erit. Regnū etenī celoz nō desides nō remissi n̄ delicati nō teneri s̄ violenti diripiunt. Qui q̄bi violenti sunt. Nempe illi qui nō alijs s̄ volūtātibus suis p̄claraz inferūt violentiā q̄ direptionē laudabili omī septuū rerū voluptate fraudantes voce dñica egregij direptores p̄nunciant et per huiusmodi rapinā regnū celozū violententer inuadunt. Regnū enī celozū fm̄ sententia domini vim patitur et violenti diripiunt illud. Isti profecto sunt laudabiles violenti qui vim faciunt perditioni sue. H̄ domo enī vt scriptum est i doloribus laborat sibi et vim facit perditioni sue. Perditio nostra est oblectatio vite p̄sentis et vt expressius dicam executio desideriorū voluntatumq̄ nostrarū quas si quis ab aīa sua subtraxerit ac mortificauerit gl̄iosaz p̄fecto et vtilez p̄ditioni sue vim facit abnegās dumtaxat

De mortificatione.

ei iocundissimas voluntates. quas per prophetam fmo diuinus frequenter incusat dicens. Quia in diebus ieiunij vři inuenitur voluntas vestra. Et iterũ. Si autem teris a sabbato pedem tuũ. facere voluntatẽ tuã in die sancto meo. et glorificaueris eum dñi nõ facis vias tuas. et nõ inuenitur voluntas tua vt loquaris sermone. Cui etiã q̃ta beatitudo. p̃mittatur. confestim. p̃pheta subiungit. tũc inquires delectaberis super dñm. et sustollam te super altitudinẽ terre. et cibabo te hereditate iacob patris tui. os enĩ dñi locutus est. Et idcirco dñs noster atq; saluator vt nobis amputandarũ voluntatũ nrarũ formã traderet. non veni inq̃t facere voluntatẽ meã. s; voluntatẽ eius q̃ misit me. Et iterũ. Non sicut ego volo sed sicut tu. Quã virtutẽ illi specialiter exercet. q̃ in cenobijs cõmorates. seniorẽ reguntur imperio. qui nihil omnino arbitrio suo agunt. sed voluntas eorum ex voluntate p̃det abbatis. Postremo vt iã disputatõis huius sermo claudat. nõ ne obsecro etiã in hoc centuplã gratiam euidentissime qui fideliter christo deservunt consequuntur. dñi p̃noie eius a summis principib; honorantur. ac licet ipi humanã gloriã nõ req̃rant. venerabiles tñ etiã in persecutionũ angustijs indicibus cunctis ac potestatib; sũt. quorũ vilitas etiã mediocribus forsitan despicabilis esse potuisset. vel pro obscuritate nataliũ vel p̃ conditiõẽ huili. si in seculari cõversatiõẽ mansissent. Pro christi autẽ militiã nemo status calumniam commouere. nemo obscuritatem generis audebit opponere. qui potius illis ipis vilissimẽ cõditionis opprobrijs quib; p̃fundi et dehonestari ceteri solent christi famuli gloriosius nobilitantur. Qd̃ euidentẽ in abbate iohãne. q̃ illa heremo q̃ lyco oppido adiacet cõmorat. possumus approbare. Qui per obscuris maiorib; natus ita p̃ christi noie vniũso pene humano generi admirabilis factus est. vt euz ipi quoq; rerũ p̃ficiũ dñi. q̃ mudi huius atq;

imperij gubernacula retinẽtes. etiã potestibus cunctis regibusq; terrores sunt. velut dñm veneretur. et oracula eius et taz longinquis regionib; expectetes. imperij sui apicem et statum salutis. bellozũq; p̃uentus illius orationibus meritisq; cõmittant. Tali beatus abraham de illusionis nostre vel origine vel medela disputatiõẽ disseruit. atq; oculis qd̃ ammmodo nostris cogitationũ quas diabolus auctor ingesserat propalauit insidias. nosq; ad desiderium vere mortificationis accendit. quo etiã multos licet incompto hec omnia sermone digesta sint credimus inflammãdos. Quã licet summoz patrũ flagrantissimos sensus tepida eloquiũ nostri fanilla contexerit. plurimoz tamen algorem. qui remotis verborũ cineribus viuacitatem latinũ sensum suscitare voluerint. calefaciendum putamus. Sed ad vos o sancti fratres. non vtq; hunc ignem quẽ minus venit mittere in terram. et quẽ minimũ ardere desiderat. ita spiritu p̃sũptionis elatus emisit. vt quasi feruenti mũ propositum vřm caloris huius adiectione succenderet. sed vt vobis maio apud filios esset auctoritas. si id qd̃ ipl. nõ mortuo verborũ sono. sed viuo doctis exemplo. etiã summoz atq; antiquissimoz patrũ precepta p̃firmet. Superest vt me periculosissima hactenus tempestate iactatum. nũc ad tutissimũ silentij portum spiritalis orationum vestrarũ aura comitetur.

ExPLICIT collatio abbatis
Abzabã de mortificatione.

Explíciant vigintiquattuor collationes sanctorũ patrũ conscripte ab iohãne heremita qui et Cassianus dicitur. Impresse Basilee Anno domini. Mcccc. lxxv.

Abbat̃ florenting 530 9266.

te
te
un
su
ge
re
r

